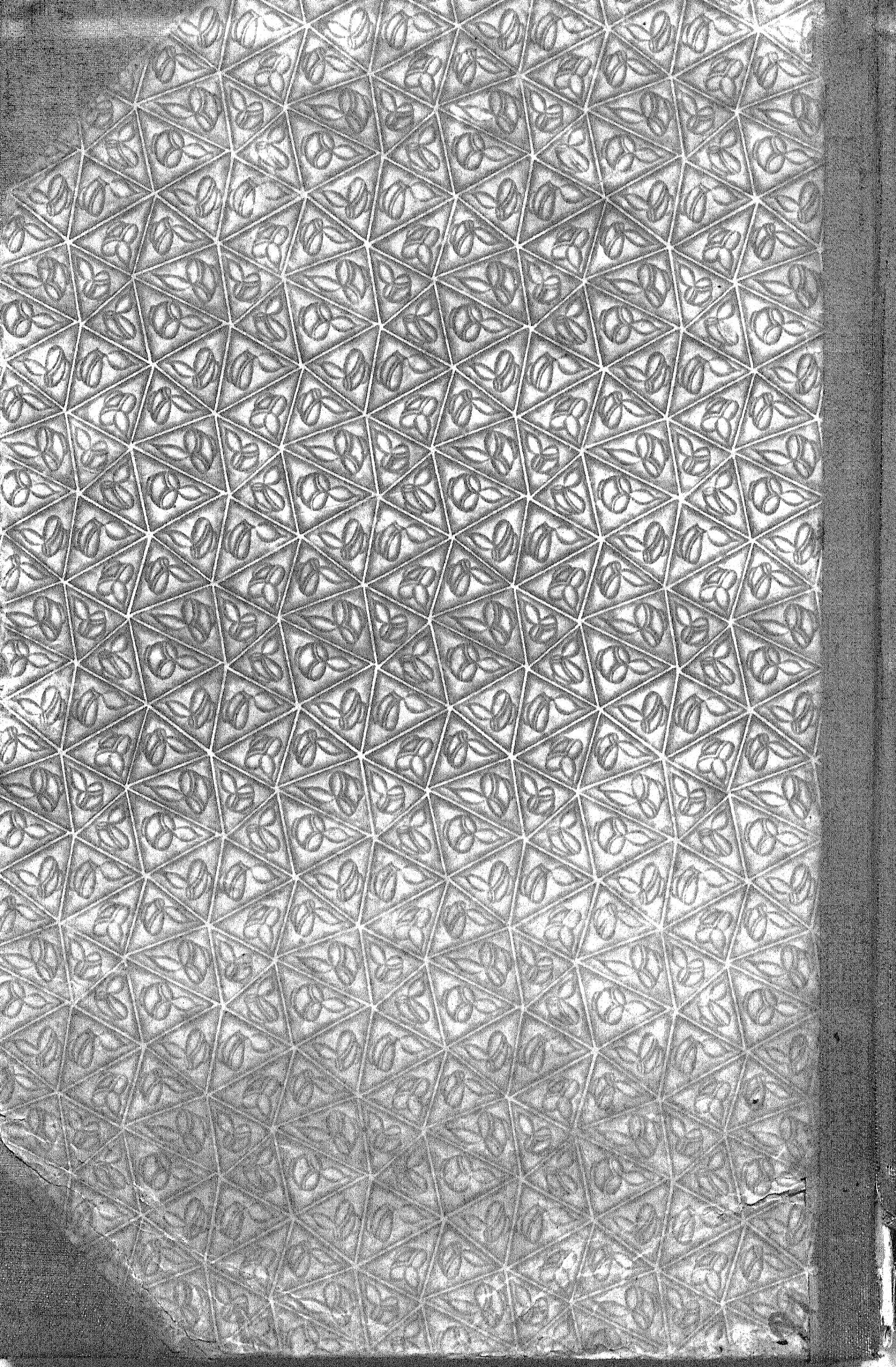

注意

この資料には以下のような問題によりスキャンニング出来ない箇所が含まれます。

- ・糊付け等による開き不良
- ・原本破損
- ・製本上の問題
- ・その他

منہ آیات حکما ہن ام الکتاب و ہن شریعت

صد امجدہ الملتہ کہ کتاب عجیب و صحیفہ شریف کہ قصوں حکم لاجرا و علی تصوف رضیائے لیئے

التامل الحکما
فے تقابیر
تصوف الحکما

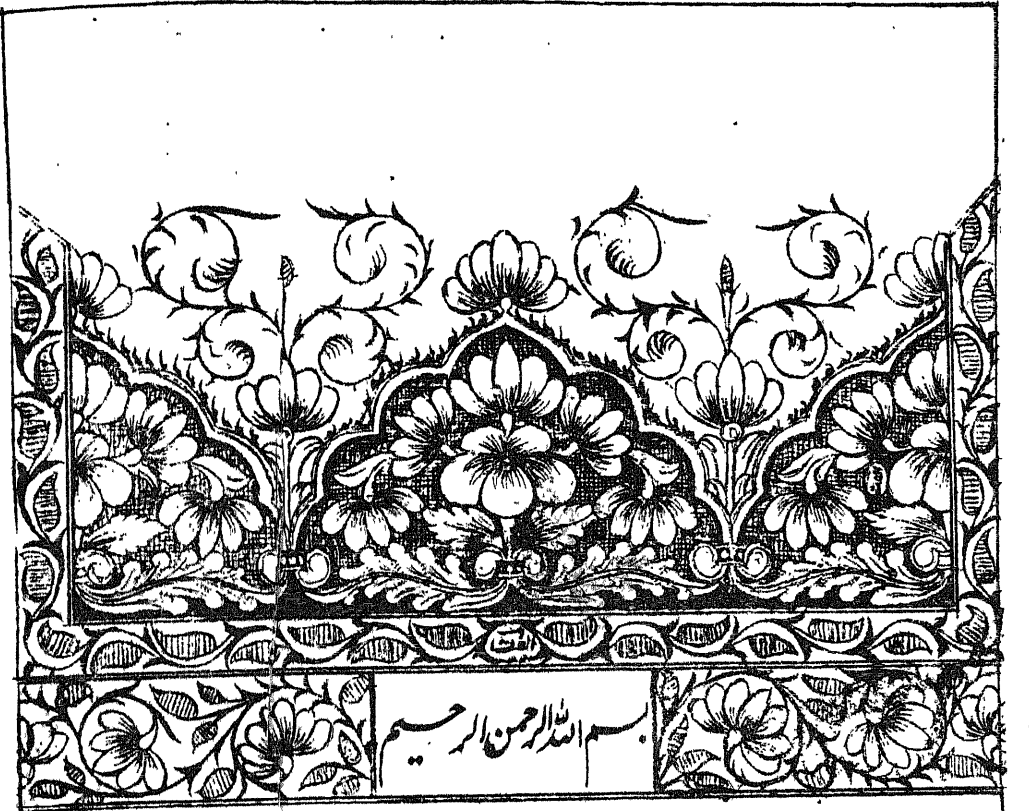
صنفہ جہ فریر فاعل بے نظیر زبدہ علمای ازمن مولوی محمد حسن صاحب اردو ہوی

مطبعہ منشی نوکشتہ واقعہ کتب خانہ مطبعہ منشی نوکشتہ

昭和46年度科学研究費購入図書
東外大・東洋文化研
合同海外学術調査団
寄贈 氏

東京外国語大学
157526
47.3.31
図書館蔵書

فاذا كان لا يعرف في عالم المثال في الروح الاعلى فيكون قاب قوسين او ادنى + وتحت كل كرم بسيط العت
 لسان وهي في عالم الارواح الكروية وفي عالم الشهادة الصالحة المقدسة وتحت كل كرم في سبعين الف
 من اللغة + وهي الكلمات النامة + فكانت كلمة آدمية ووجهة تدرسية واسما عليه وعيسوية وغيره في المشاهدة جندا
 وظهرت من كل واحد الارواح مجتدا + وهذا العالم العلوي يسمى في الدرر الاول من لفصل الاول من التكوين
 باسمه ثم جعلته في عالم المثال الارواح اشيا حيا وهي الارض الاولى وروحها هو اسرافيل +
 وظهرت الاشيا في عالم الشهادة وفي العالم الميسج روحه المسمى بجاكيل + واول ما ظهر في هذا العالم وهو اليا
 قبل خلق كل شيء في اول يوم ويرويه الزمان الاول + ولا بد للتركيب من حيات وروحها ميكائيل +
 ومات وروح عزرائيل + واولها ميد عالم المحسوس لايفك لاكيسر + وبعده لولم والعقل تيجري وتنصف باله
 فهو عالم المركبات اذ هو ارض المركبات + وقابلية بالبر والحيوانات وتجعل من في اليوم الثاني
 سبع سموات من الشمس والكواكب الثابتات + وجعل في اليوم الثالث مثل الارض القمر والسيارات + وقدر
 في ذلك اليوم اوقات الانسان + والدواب من الحيوان + واذ لا يكون الا بحا ذات الشمس والقمر للارض
 ففي اليوم الرابع جعل الشمس والقمر مواجها بالترتيب لارض + فخلق في هذا اليوم اوقات الحيوان كما قدر
 في اليوم الثالث من النبات + وجعل في اليوم الخامس من الحيوانات + وخلق في اليوم السادس للانسان حين
 تقويم + فالكلمة رقم دوا مائة الف سوى الواحد هو جدا جدا لهم ثم استوى الحق وكل في آخر يوم السبت
 على العرش العظيم + ويراد به الامر الكريم + فانه في الاوادم الاول ثم قدس وبارك السبت + ويعبر بالفارسية
 هو نصد ظهور الوجهة محمد صلى الله عليه وسلم على الملأ السفلى وهي الحيوانات فقال ربك الملكة اني جال
 في الارض خيفة + فاعترضوا اهلها اطلبه فخلق جدنا سيدنا آدم + فخرج ذرية من شجرة الحيات وهو محمد المكرم
 وشجرة اهل من شريعة العظمى + ومع شجرة الحيات الكروية الكبرى واستفسر من الحيوانات اسماءهم + فما اجابوا الا آدم
 لكونه جدهم فعرض الامانة الكبرى وهو النور المحمدي على اهل السماء والارض ان يكلمناه فابينوا شفقن
 منها + فكلها آدم صلى الله عليه وسلم + ونسج لنا عالم في يورك في السبت فظهرت الامانة في ابتداء الالف السابع
 من خلق آدم ببعين في حنة سيدنا مولانا محمد في البلد الامين + فتم نزول الحق اليه صلى الله عليه وسلم +
 لكونه وجها بروحه الاعظم + وكان كمال العبد بقابلية نزول الحق عروجا الى اصله المكرم + فخرج سيدنا ومولانا
 صلى الله عليه وسلم الى روحه الاعظم + وانجزنا صلى الله عليه وسلم بعراجه الى سبع سموات + وفي آدم كما قال

سبحان الذي نزهه عن تعبير اللفظ والبيان + مع انه باطنى بالهوية وظاهري بانا بالعيان فقلنا
 فلذا سمي باسم الله لما خذ من الوله + فاحمد الله الذي هدانا لهذا لو كنا لسنتدى لولا ان هدانا الله
 اياك نعبداك نستعين فانك في السموات وفي الارض ادك + ثم ذكر في كرمك + ففكر
 على مزيد منك لا يوازي نعمك + ومن نعمك على ان ذاتي ليس غير ذاتك + مع انك نزهه عن تعبير اللفظ
 و تشبيهه بل مقدس عن التنزيه + فلذا لك ما عجز عن مبتدأ التسمية ثم اني اناي قابل للصفات فعلت
 ان رحمتك في اوتي + ورحمتك القابلية بعك كل شيء وفي سميت بافضى او كل صفات عرش اسمائك
 ومن منها عرش الرحمن بعبر رحمتك + ثم اوصفت باطلاقك نبوت الجلال ونعت في باوصاف الجلال
 وكنت بالكمال + فسميت بالرحيم وهو في خلقه وحفي + ففعلت بالعقل والحق المخلوق به +
 وهو النور المحمدي والروح الهوى + ومقامه في عالم الكثرة بالاف الاعلى + فانت على العزب من مخالفة في الارض
 واطاني السما فثبت بجلك بسيط + وعكك المحيط + عالم السر بالايجاب وهي ما هيات الاشيا + ثم جعلت بجلك المركب
 بارادتك ما هيات الاشيا مرتبة الاثار فكان عالم السر ملكة وارواحا + فخلق الروح المكرم المعظم بسبعين الف وجه
 فكانت الوجوه ملائكة مهيمنة للكر وبيت الواحا + وكل وجه هو ميسر في عالم الملكة وهو محمد الكرم العظيم في الشهادة

توسل في الارض من غير نظر كل من يقول ان الله

صلی الله علیه وسلم ان فی جسد آدم سبع مقامات + فعلنا ان معراج الی الله و هو الی انما من سبع مساوات +
 وهو العروج الی هذه المنزلات + فان انما عرف المعارف اتم عند الظاهر + کما ان هو اسم لباطن ليس بيا هر +
 وكل رسول ونبي عبد لاسم لعالی + وسيدنا ونبينا صلی الله علیه وسلم عبد لاسم هو المتعالی + فعلنا بذلك ان صورة
 جسده فی المثال هو البراق الجامع العالم الشهادة والمفتنة هو عالم الشهادة عالم جبرئیل + نجاته اثر لیکمال
 وسماته اثر لعزرائیل + وفواده اثر لعالم المثال عالم اسرافیل + وروحه منظر للروح الاعظم + فانه صلی الله
 علیه وسلم وجه المکرم + فصارت فی امته صلی الله علیه وسلم سبعین القامن اهل الجنة بموازية سبعین الف لسانا +
 وكل سبعین الف لسان سبعون الف لغات عيانا و تعینة صلی الله علیه وسلم اثر لعالم السر العالم الاعیان +
 وصفاته منظر لصفات اسماء الرحیم للنان و هذا فی صلی الله علیه وسلم متر الجفی + وهو صلی الله علیه وسلم تکلف الصفا
 حنی + وقابلية الاغنی اثر لاسم الرحمن + واتانية منظر لانا الحق المطلق و توفيق ذلك هوية الخنان + ونحن فی امته
 صلی الله علیه وسلم فلزم علينا ان نتبع حکم المکرم + ولما كان الحق الوجود والموجود بنفسه الانا و کمال الالوهیة +
 و کمال العبد فی الذل والعبادة والعبودية + کان کمال عبادتنا اهلنا کما فیها بالشهود + کما بلک فی الاغنی
 و الالوهیة الوجود + فانه لا شی من المقیدات بمقابل وجود الحق المطلق بموجود + وکان شکرا المنعم مشکورا
 و ما وصل الینا من الکمالات الامن سیدنا و مولانا محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم هو آخرنا و من اهدانا
 حق علینا ان نصلی و نسلم اللهم صلی علیه صلوة ما تحب وترضی و سلم + و علی له المصطفین + و اوصیاه المجتبین +
 و امته المستغفرین + و بعد از هر صلوة بدان اسمی پس رک منظر الهادی محمد رسالت الله بدراج
 یقین که در جمله مفاهیم و مشاهدات کارخانه هستی است دورا هستی نیستی است و نزد جنیدیه در عالم
 دو مرتبه است یکی وحدت مطلقه مجرای اولیه دوم کثرت مقیده مفصله ممکنه و در عالم کثرت نیز دو مرتبه است
 یکی آنکه در ارفع اعلی است و اولی که معظم سبی بر وحیت و هم بر جبر چنانکه از آیت یوم یقوم الروح و الملک
 صفا و آیت و جابر یک و الملک صفا صفا هوید است و او همچو آفتاب است براس زمینان نسبت
 عالم کثرت و اکثر علی ایران مثل سیرا قردا ماد و هم علماء نبویه آن موجودی است که در عالم کثرت موجودات
 برابر او نیست وجود مطلق گویند و دیگر عوام را بطور عکس استناد دارند و وجود دیگر ثابت نگند و بطور
 جنیدیه معتقد مطلق وجود و مقیدات بناشند و نزد اشعریه هر موجود را وجود گویند خواه واجب باشد
 یا ممکن و واجب آن موجودی را گویند که در عالم موجودات برتری از او بر او نباشد و ما در این در باب است

و وجود انضمام گویند خواه ماهیت واجب باشد یا ممکن گریز و جنیدیه آن موجود در عالم کثرت سوای روح عظم
 دیگر نباشد و دانند که او اول منظر نسبت براس وجود مطلق و آنرا واحد دانند و گویند که با وجود یک در عالم روح
 از جسم و جسمانیت برست و از صورت و هیئت پاکست که متمثل بارز شدنش ممکن بلکه واقع دانند و تعلیم عامه او هر سه
 را با و راجع نمایند و تعلیم خاصه وجود مطلق این بخیر قرآن است که آدم را بدست خود بیافریدیم آنرا دانند که وجود
 مطلق بصورت روح عظم متمثل شده خلق آدم از دست خود نمود و تحقیق متمثل بر او بیاید که سوای تناسخ است
 و از صفیکه متمثل بارز بر دست تفر در و نیت و براس موسی بر طور متمثل شده و براس حزقیل و یوحنا حواری در عالم
 مثال بر تخت و عرش متمثل گشت که در دنیا عین در عالم شهادت بصورت حضور صلی الله علیه وسلم بارز شده و
 چنانکه سبت یعنی روز هفتم را مقدس کرده بود بهتر هفتم در که جلوه گری فرمود پس جلوه گری و عروج آن شخصه
 صلی الله علیه وسلم و در روز هفتم از وجود آدم مطابق سوره الم تنزیل السجده شد پس کسانیکه معتقد تقارن در صورت
 روح عظم از جنیدیه اند دانند که بحسب آیت قل تو فکم ملک الموت الذی وکل کلمة له کبره رجوع مطابق تفسیر
 حدیث هر روح بعد از مرگ بطرف روح حق قبل از سوال جواب قبریه در عالم مثال رجوع میشود و در قیامت
 همگنا از مشاهد با وجود دیگر در عالم روحیت از رویت بصیرت و از قرب و معیت جسم و جسمانی برست که در
 حالت تمثیل رویت و قرب و معیت ممکن بلکه واقع بطور جسم و جسمانی است چنانکه جبرئیل از جبروت روحیت از جسم و
 جسمانی برست مگر بطور تمثیل چنانکه بحسب آیت تمثیل لهما بشر سوای نسبت هر یک دارد و بر روی حضرت علیه
 بصورت مرد سفید پوش آمده از حضور صلی الله علیه وسلم سوال از ایمان و اسلام و احسان و قیامت و انارات
 قیامت کرد و حضرت جنیدیه چنانکه تعلیم ظاهری حضور صلی الله علیه وسلم که با او هر سه شده وقت انداز تعلیم باطنی هم خبر داد
 که معتقد وحدت وجود بطور حق و مقیدان که بالا آن هستی مطلق مفهومی دیگر نیست و او محتاج الیه کل عالم است و محتاج الیه
 کل عالم را خدا دانند چنانکه آیات وجود مطلق در آفاق است و شناختن آن کما است که آن وجود و کمال واحد در تمامی کثرت
 هویدا است که اگر چه از جبرئیل متمثل و متصل الی الله و همچنان مگر نیز لیکن از تفصیل صورت جهل ظاهر شود چنانکه معنی انسان
 و احدی از تفصیل بصورت زید و عمر و غیره ظاهر شود و نقصانی در معنی انسان نیاید که صفت اجمالی احاطه کمالیه
 براس مطلق جمیل باشد و صفت تفصیل و حیاطیت نقصانیه مفصل را شامل گذردات واحد در هر صورت مایه لا شکر
 و الامتیاز واحد است همچنان آیات حق در خود شناختن کمال تر دانند چه در نفوس قدسیه ایشان معنی حدیث
 من عرف نفسه فقد عرف ربه مگر از است و اگر چه حیثین نظر روایت شود حدیث مذکور را ضعیف دانند و گریز دشان

مضمونش از قرآن مستند است چنانکه فرماید لا تلوذوا بالذین نسوا الله فانساهم انفسهم یعنی نباشید مثل آن کسانیکه فراموش کردند خدا را پس فراموش گناینده خدا تعالی جاهاش شان را پس هرگاه بیکیا بگویند بجانهای خود را باریاد کنند الله را پس مطلب حدیث مستند از قرآن است پس خود را بشناس تا خدا شناس شوی و هر چه بمانی کار باشد بر او اقبال نامی و عمده ترین ممدات مطالعه کتابت طالب فیض است خصوص الحکم شیخ المشارق و المغرب سند الاولیا شیخ اکبر حضرت شیخ محی المله و الدین اندلسی است فخری معتز و لوزیر کات انقباس قدسیه حضور مرشدی و مولائی اولیس وقت رسول تا حافظ سید السادات سید حضرت شاه رضی الله عنه بر بعض مطالب تصوفی صورت من القی السبع این فقیر محمد حسن جلای جو کمانی امر دهبوی وار و خواستم که برای تو ترجمه بعض تفصیل بنامم که از کلمات بزرگان بالخصوص مثل از کتب مولانا جامی بزرگ کرده ام و بعض بضم این ناقص در آمده اگر چه سابق گفته اند مگر در نظرم از کتب حضرت زرسیده و چون مخصوص در کتاب مطالب مطویر بطور ترتیب از من نیست میخواهم درین ترجمه که بزبان حالالات انبیاء علیهم الصلوة و السلام مشتمل باشد پس هر نفس را بر ترتیب زمانه درج کنم تا تاریخی شایسته هم برای اهل محامله باشد چنانکه در قصص انبیاء شنیده از قوم یهود نوشته اند بلکه خواسته فقیر چنانست که مستند باشد از کتاب منزل و اقوال مشابهاً مثال حضرت شیخ راحب مقدور بطور تاویل را سخنان حکم در آرم بدان نظر سے ساختم بالتاویل المحکم

فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات

مقدمه مشتمل بر چهارده تعلیم

تعلیم اول بدانکه تعلیم صوتی در مسائل معرفت چنان باشد که انسان آرزو آنند لیکن نداند که من میدانم چنانکه شعل چشم زید بر عمر و هر گاه همیلا افتد اولاً بر روشنی افتد مگر زید کمتر داند که اولاً نظرم بر روشنی افتاد لیکن در وقت طلعت و تاریکی که روشنی را طلبند پس همین دستور مردان مسائل معرفت دانند مگر ندانند که میدانم چنانکه در مثل حدیث ان فی جسد آدم لفضله غیره مفصل بنامم و آدم را در تحقیق معارف شجاع باید بودن و اینه سبب شجاع و دو علی قتل قتل از تعصب ملایان یک طرفه خوف نباید خورد که تقلید حی قیوم بهتر از تقلید مردگانست و نیز بیرونی مجذوبان و رترک شریعت باید نمود که شرح را بر طاق بند مگر اگر بجزد شود بلکه تیغیت شرع کرده بحسب قرآن و حدیث خود را بشناس تا خدا شناس شوی پس قدر خود باید کرد که عمر گرفتار خود بطلالت نگذاری حکم سالی فرمائید آنکه خود را شناخت تو اندبه آفریننده و ایجاد اند

فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات
فکر در این کلمات
در این کلمات

تو که در نفس خود زبون باشی و عارف کردگار چون باشی پس این مقام غور است که یک شناختن خود است بطور حق در بصورت در عایت اقربین مقدم است و نزدیک تری برای تو نفس تست پس معنی سخن اقرب الی من حیث اولی بود در اینجا جانی غور است از اینجا حضرت شیخ مندری فی الله عنه ابو سعید سیدا بو اخیر لفظ من را بلفظ حضرت ایشان تعبیر کردی پس قدر کردن خود قدر حق آمد که در اناسیت مقید تواناسیت حق مطلق جلوه گر است و تضحی خود تضحی حق است و دوم دیدن خود بی حق است از خود و مغایرت داشتن خود از مطلق وجود حق این بنیادیت مذموم است که کلام اولیا برین اتفاق دارم که هر که خود را بدتر از فرعون نداند بدتر از فرعون است که او دعوی خدای با ملک میداشت و این دعوی بے ملک کند مولانا فرماید که نفس ملعون کمتر از فرعون نیست و لیکند ترا غون این را غون نیست و پس نفس ملعون ازین جنس نفس عبارتست که خود را غیر حق دانست دعوی از خود دارد و خود را در شجره وجود همچو ثمره اگر که خود داخل شوی که خود را نشناسی هرگز از ثمره بر نخوری و ذات حق سواس وجود مطلق حقیقی محتاج الیه کل دیگر نباشد در دور میان بارگاه است پیش ازین پی برده اند که هست و او این مذکورته فکر کردن در ذات حق است که مرتبه ذات حق را بشناسی که در شریعت ممنوع است که کس بدو نزدیک در یافت آیات و تشخیص ترجمه لفظ الله است که در تعلیم ذیل بیان کنم

تعلیم دوم بدانکه بقول ابو هریره رضی الله عنه ابو هریره فطرت دو علم از حضور صلی الله علیه سلم بود یکی را تعلیم کرد و دیگری بر اخوت قطع بلعوم ظاهر نکرد و در آئین جمعی که بیست که بگریه از الله خلق کرد و با عقلون و چنانکه فرمود

فتبارک الله ارحم الراحمین و جاع فرماید اینا قولوا نعم وجهه الله وجهی فرماید بر الامر من السماء

ای لا رضى ثم یعرج الیه بی یوم کان مقداره الف سنه ما تعدون ذلک عالم انبیا الشهادة العزیز الهمیم علی هذا بسیار مقامات اند که گاهی لفظ الله بر وجود حقیقی مطلق اطلاق کرده میشود و گاهی بر وجود مطلق بنظر ظهور او در صورت روح عظمین منکران وجود مطلق حقیقی که بصورت همه عالم جلوه گراست الله را بر معنی خاص حمل کردند و گرچه از زبان مگویند مگر در حقیقت بر روح موصوف اطلاق کردند که در نسبت او آیت و جادری که الملك صفا صفا و آیت و یوم یوم الریح و الاملا که صفا وار است پس در بسیاری آیات محکم اعتقاد و تشابه نمود و چون از حقیقت عقلی بر و ز کلمات مشنا گشتند بسیاری آیات که در نسبت مثل بر و زوار داند آن آیات متشابهاست پس علم انهارا محصور است که دیگر نداند و باز گویند که حضور صلی الله علیه سلم را علم آنها بود و در نسبت روح موصوف اشهر یا عقدا نمودند که او وجود حاصل است و چپ از وحدت وجود چنانکه قول امام شری

بمورد است غافل شدند و ما تریدیه نظر بحقائق انداختند و شخص حقیقت هر یک جداگانه است پس حقیقت آن روح از نجیبت میان حقیقت شخصیه دیگر ممکنات موجوده است و وجود بطور عرض در جوار احد دانستند و چون بعضی از اشعریه شرکت وجود در واجب و ممکن بدیدند پس بعضی با شترک لفظی وجود معتقد شدند و بعضی بیزید هب ایراد بیان اهل اتحاد معتقد گشتند چنانکه میر باقر داماد از شیعه بیان طرقت رفت که وجود بنفسه کن واجب بخاطر موجودات ممکنه است و ممکنات بطور عکس هستند با وجود و بسیاری بخیر و بد بطور اهل اتحاد بیان قائلند که از وجود واحد دو موجود شدن یکی واجب بنفسه دوم عکس اول و هر چه آفتاب که از روشنی بنفسه روشن است و در آئینهها از عکس او روشنی پیدا است و بعضی از ایشان معتقد انضمام گشتند و بعضی عین گفتند یا اقدس جنگ هفتاد و هفتاد نفر از شیعه چون تریدیه حقیقت را از افسانه زدند و حقیقت است که حضرات جنید گفته اند تفصیل نمودند که وجود بنفسه آن ذات واجب مطلق است و مقیدات وجود ممکن حتی روح موصوف نیز که مظهر اول وجود است و از آنرا تجرید بر دو تعلیم را از حضور علی حد علیه السلام گفتند پس بیت و الله خلقوا ما تعلمون به نسبت وجود مطلق محمول کنند و آیت فقها بر کف آن ائمه القین بنظر ظهور وجود در صورت روح اعظم گفتند و اینها تو او اتم وجه الله بنظر مطلق وجود گویند و دیدار الامر من السماء یعنی من عالم الروح الی الارض یعنی الی الشهاده بنظر ظهور وجود بصورت روح اعظم نیست و چنانکه عقیده معتقدین روح است که یکست و لا یعرب عنه مثقال ذره فی الارض و لانی السامعه است حضرت جنید بیان اعتقاد در اندویر حق وجود مطلق در صورت روح اعظم لا یعرب عنه مثقال ذره فی السماوات و الارض را در دو انند ایشان بایل وحدت مشهور اند و عقائدشان عقائد اهل سنت اند و از اهل اهل حلول و از اهل بعد مفسور و اهل زمانه و از اهل الروح اجتناب نمایند که اهل اتحاد از یکت وجود و موجود بنیادند و اهل حلول حق را حال در مخلوق دانند و اهل بعد مفسور غلظت را خدا دانند و اهل الروح روح را خدا گویند و اهل زمانه را خدا گویند البته معتقد در هر ندنه یعنی زمانه بکلام ایشان از وجود مطلق محیط اکل است که محیط زمانه و زمانیات و محیط مکان و مکانیات و محیط روح و اجسام است و مثل اکثر عقائد دیگر که در مابینه است معتقد اند که الله که عبارت از هستی مطلق و وجود مطلق است بذات مقدسه خود موجود است و جمله اشیا عقیده عالم کثرت ممکنات با ایجاد و اظهار هستی مطلق صورت بسته که اولاً بصور اعیان و تعیینات تعیین شده بحده آثار بر آنها مرتب گرد که موجود عقیده بالتبع با عرض شده اند و وجودی مقارن هستی مطلق ندانند که بیان موجود شوند بلکه در وجود و بقا عرضی جزوی خود هستی مطلق محتاج اند و چون در تفصیلات نفس خود غور بری که سبب و بصیرت غیره

تست که بحقیقت او کس نرسیده در یافت تالی که غیر خود مباحث تو نیند و موجود بالتبع برای نفس تو هستند پس بی تفصیلات هستی حق که غیر هستی نیست و چون فکر کنی که چنانکه سبب و بصیرت محتاج تو هستند و تو لطف اینها نشانی برانی که جمله اشیا بطرف هستی محتاج اند و هستی بطرف اینها نشانی که حافظ بنظر استعمال فارسیان اشتیاق با معنی شوق گرفته فرماید بر تو معشوق بر عاشق اگر افتد چه شد با ما و محتاج بودیم او با مشتاق بودیم و چنانکه تو با وجود کثرت سبب و بصیرت غیره یگانگی با وجود یکذات تو که با انسان مجرب است مرکب از حیوان و مناطق گویند بی بری که با وجود کثرت مقیدات هستی مطلق یگانگی است هم در ذات خود که هستی مطلق است و هم در صفات و هم در افعال خود مثلاً از کثرت زید و عمر و بکر کثرت و تجزی در معنی انسان نفیته زیرا که اجزای انسان حیوان و مناطق اندنه زید و عمر و بکر مظاهر هستند و مثلثال لاعلی بدستور از کثرت ظاهر تجزی و کثرت در معنی هستی نفیته بلکه در هر جا هستی بدستور هستی قائم ماند و چنانکه تفصیلات تو که مغایرت موجود نباشند یا تو مشارکت ندارد زیرا که شرکت در چیز مباحث می باشد پس تجسین مقید را در هیچ امر با حق هستی مطلق شرکت نباشد سواً شرکت لفظی که اطلاق الفاظ مثل موجود در عالم و غیره بر جوادت هم کرده شود و بر هستی مطلق نیز لیکن شرکت معنوی حوادث با واجب نتواند زیرا که مقابل هستی مطلق چیزی نباشد که با او شریک شود در معنی دیگر پس چگونه چیزی با او شرکت در امر ثالث تصور باشد پس وجود معنی هستی که اوج است و حیات او که هم عین ذات اوست مثل وجود حیات اشیا نیست که موجود بالتبع و بالعرض از ظهور بصورت اشیا شده اند که اشیا در باطن و در ذهن فهمیده شوند البته اگر مغایرت بودندی و اگر چه بدرجه ضعیف بودندی چنانکه قول عامه است بیشک شرکتشان با حق مغایرت در وجود حیات و صفات معنوی بودی نه لفظی چنانکه در خیال اهل ظواهر است و نه علم او مشابه علمشان که مظهر علم اوست و نه سبب و بصیرت اراده و قدرت حق هستی مطلق مشابه با سبب و بصیرت اراده و قدرت و در چیزی داشته باشند و کلام مخلوقات گوهر کی از اینها مظهر صفت حق اند البته مشارکت لفظی دارند که اطلاق لفظ بر با لذات و بالتبع بر دو آید لیکن آن با لذات و این بالتبع بر دو بصیرت و علم حسب آیه و سبب الیهم و سبب البصیر در حق منحصر نباشد و صفات و افعال او تعالی در رنگ ذات بی چون و بچگونه اند منحصراً در خاص صورتی تا چو صفات و افعال نیند که از ذهن خاص دارند و از بصیرت خاص میند که حقیقت صفات بنده هم معلوم نشود و صفات علم را در سببانه را تجلیست قدیم و کاشف نیست بذات خود که کاشف صفت است بسبب اعنی غیر مرکب که معلولات ازل و ابد با احوال متناسبه متضاده کلیه و جزئی باوقات مخصوصه هر کلام دارند

زیرا که او در مستوعب زان اید و زمانه وزمانت است بطور استیعاب مطلق مرصیدات را و زمانه آن
 حین است از هر که ظهور در حیا کند بصورت دیگر از صورت حین زمانه هم است پس گو زمانه از زمانه دیگر غائب
 شود مگر روی و در مستوعب هم حاضر چنانکه مگر از هر چه در هر چه از مگر غائب لیکن روی و زمین محیط
 مگر او هم هر دو حاضر و ظرف علم او زبانی یا آن نباشد چنانکه صاحب مالا بدو هم کرده و علوم بندگان که
 مظاہر علم حق اند که حوادث مگر معارف علم حق نیستند و نه متانی قائم علم حق همچنین کلام او که عبارت از اظهار
 مافی الباطن است بسبب و تفصیلش جمله عالم و کلام مصطلح حق عبارت از اظهار خاص که در صورت قیاسی
 قدسی معبر در صورت قیاسی و بقا بقرابت و انجیل قرآن و غیره مفسر است که هر چه قرآن از بس غیر است هر که گوید
 حق نگفت او کافر است و در صورت غیر قیاسی و بقا بحدیث مفسر قرآن از الفاظ مخصوصه و وقوع
 تفصیل و در اوقات معین حادثه و صفت او خود در قرآن مجید که در حدیث مناقات با قدم او بفرصت مطلق کلام
 که عبارت از اظهار است مدار و خلق و تکوین صفت است مخصوص استی مطلق که با طلاق خود ظاهر شود بصورت خلق
 و مقیدات و گاهی ممکنات که مقید بقیدے باشند ظاهر شود بقیدے دیگر و گو انسان بظاہر خیالات و غیره
 ظاهر سازد و ازین روح تعلق با حسن الحاق بقید متصف لیکن چون ممکن همیشه در حقیقت مقید بقید است در پرده
 عدم ماند و ظهور مرتبی مطلق را باشد پس صفت خلق و تکوین مرتبی مطلق را ثابت خاص باشد پس اید خلق مطلق
 و ما تعلقون ازینجا باید دانست و اسباب و وسائط مقیدات خود را و پوشش فعل مطلق ساخته بکدام دلیل بر ثبوت
 خود گوید انیده که در هر صورت مقید ظهور مطلق باشد چنانکه عقلا از حرکت جمادات بجز کیمی برند و دانند که این
 حرکت فراخور این جا نیست بلکه از افاضلیست همچنین آن عقلا که بصیرت شان کجاست بصیرت و حقیقت تکلیف
 شده است و ترجمه آیات حکم مثل لا اله الا الله و اینها توفیق وجه اهد و هو الا اولی الا اخر و انظروا لایمان
 و هو السميع البصیر و هو السميع العليم و ما یکون من نحوی ثلثه الاله و الهم ولا تمسوا الاله و الهم و لا ادنی من الاله
 و لا اکثر الاله و معهم انما کانوا و آیه سخن اقرب الیه من جبل لورید سخن اقرب الیه من کل لایبصرون و الله علی
 کل شیء حسیط و علی هذا معانی دیگر آیات دانند و قرب و حیت روح انظم نه چنانست که در خور فهم قاصده در آید
 بلکه با علم و بوجوه است و در نسبت پیدا کردن آدم از دوست و تجاری روح بطور تشریح و بروزش بصورت حضور
 صلی الله علیه و سلم منکر نباشد و عقیده دارند گویند که مقیدی سوا ی سبی مطلق وجود و جوب بالذات ندارد پس
 احداث مثل خود بدون سبی چگونه تواند جوهری باشد یا نفس یا عقل آری اینقدر ضرور که فرق در افعال اختیار است

بندگان و غیر اختیاریه است که هر چه بصورت اراده بندگان که بحسب بیت و انشاؤن الا ان یشاء الله
 ربنا لعینس اراده حق بدان صورت متعین شده است و نسبت اراده بالشیء به بندگی حاصل پس از ان بنده گاه
 شد اعنی متصف نه موجود و فاعل بخلاف آنکه در و این نسبت نباشد بنا برین نسبت مع و ذم و ثواب و عقاب بصورت
 بندگان صاحب اراده سبی مرتب پس بکار فرق با این حرکت جمله غیره قسری و ما بین حرکت ارادی انسان که در
 خلقت شرع و تعلات بدایت عقل است و هر چه بحسب یه و انشاؤن مذکور اراده و مشیت اما مقارن اراده و
 مشیت حق نیست لیکن اراده حق و مشیت او بصورت کامل در اراده و مشیت بنده ناقص تواند زیرا که اراده
 خدا اتمانه مثلا چنان باشد که زید در خانه عمر و برای طلب علم در دو دور او را تعلیم کند پس چون زید بخانه او آمد و
 عمر او را تعلیم نکند پس اراده حق کامل شد که در هر دو جا بود لیکن اراده زید ناقص و چون ظاهر شد که سوا سستی
 مطلق کسی مقید خلق چیزی نتواند کرد پس غیر سستی مطلق خدا تعالی را که عبارت از مقیدات توان کرد که خارج
 یعنی نفسی نیست بود در اینجا وارد است خالق حقیقی گفتن کفر است لهذا پیغمبر علیه الصلوٰه و السلام قدیدیا
 بحولین است فرمود که قالنکه بندگان در کار با خود قدرت مستقله دارند که از خدا جدا اند و افعال شان
 مخلوق بنده و چون غیر حق تعالی موجود نیست که جدا گانه از او باشد و حلول عبارتست از در آمدن چیزی در موجود
 در چیزی موجود جدا معانی چنانکه سیاهی در پارچه پس سبی مطلق در هیچ چیز حلول نکند و نه هیچ چیز در وی حل
 شود بلکه همه کثرت بحسب وحدت وجودی نداد بلکه کثرت به منقسم و حال ظهور در آخر است که چون ازین
 مقارن برخاست بحقیقت خود در وقت شد جمله ناواقفین بصوفی معترض باشند که متفقد حلول گشت و چنانکه
 حلول تصور نباشد اتحاد حق با چیزی تصور نباشد که از یک وجود در موجود جدا گانه متصف شوند چنانکه اکثر
 فضلا بعد از رسال الی سلام بدان محقق شده اند و بر آن شلی آرند از آفتاب و ذرات که آفتاب بنفیسها روشن
 است و ذرات که متصف بروشنی هستند انصاف شان بروشنی آفتاب است که بیک روشنی هر دو روشن
 شده اند نه بطور علت گویند چنانکه حضرات اشعریه و ماتریدییه و حکما بدان قائلند که علت وجود ممکن وجود
 واجب بلکه انصاف ممکنات که وجود صفت شان باشد با وجود مغایرت بوجود واجب مغایرت است و آنان گویند
 هر گاه آفتاب بیکتابها دید داخل و روشنی دادند و عاقل یک روشنی پیدا کرد که بدو روشن شده اند کما آفتاب و عکس
 او زیرا که در اینجا چیزی که بر عکس آفتاب و فاعل موجودی مغایر تصور و بمقابل سستی چیزی نباشد که بر او عکس افتد
 تعلیم سوم بدانکه ترجمه لا اله الا الله در ذوال ظاهر بحسب بیت لو کان هو لا اله الا الله ما و با بحسب قول فرعون

فکاک است و مفهوم این ذاتیت در باطن خراب چون اهل تجار و تصنیف در مضنه خود که فلک پائین است متوجه شوند
 در یا بند پس نزول حق در آخر شب بطور شهود که وقت نشاء و صفائی طبیعت است غالباً ازان فرموده اند
 و بر شصتیکه این سر ظاهر شود دست او بدست حق درمی او برمی حق معتبر بلکه حسب حدیث قرب لوافل به دست و پا
 و سمع و بصیر و غیره حق استی مطلق مشاهده شوند از رخا مولنا فرماید دست او را حق چو دست خویش خواند + تا
 بد است فوق ای ایم براند + و هر چه حسب یابل لانشان علی نفسه بصیره انسان بر نفس خود بصیر است لیکن حسب
آیه ولو اتقوا الله سعاذیره از طبیعت جزئی پرور باید افکنده شده اند پس پرده های طبیعت جزویه که عقل بصیر او
افتاده اند در باید کرد و از تقلید تحقیق رجوع باید آورد

تعلیم چهارم بد آنکه در مشرب حضرات صوفیه تقلید حق می قیوم مطابق قرآن و احادیث اولی ترکیب واجب
 از تقلید علمای ظاهرست که مرده اند و حصر دین در یک علم ابوهریره نموده اند پس غور کن که آنچه
 از بصیر و سمع و احساس دست و پا ظاهر به بصیرت تجلی نفس تکلیف آنچه از احساس دست و پا است تو ظاهر کن
 به نسبت فعل بصیر و سمع ذلیل است و بیری تو بجز تکلیف حقین آنچه از حق است به نسبت یک بنده چیزی نیز تکلیف
 و چیزی بدو شریک کفر و ایمان و شر و غیر هر چه از بنده منظور آید نسبت حق جمله خیر و باراده الهیت و بر حقیقتی
 کسی جز بکننده نیست پس ازین رو از جلا رضی است و بنده مضیت کفر و جل لعین فرعون مردود به فرمان بدار
 حکم اراده حق بود لیکن حکم شرعی حق که در میان کمال نوع انسانی است که نبی باشد یا تابع نبی فرستند
 پس از حکم شرعی حقیقتی از کفر و مصیبت بنده رضی نیست که بر آنها اثر رحمت خاص بلا نعمت ظاهر کند
 بلکه بکفر و عصیان برای مصلحت تا احقاب عذاب مقرر کرده تا اسم منتقم ضایع نگردد و بعد احقاب حسب
 حدیث سبقت رحمة علی غضبه و حسب یان مع العسریر الذلت و آسانی در آتش یا بند و بر طاعت
 و ایمان ثواب و عده فرموده که در دنیا دوزخ و سخن کشنده و بی صورت مطلق رضا مشهور که حقیقت بعد سخن است
 و هر چند اراده دیگر و همت مخصوص چیزی دیگر که بلا نعمت باشد لیکن نسبت حق کسی جز بکنند که چنین اراده
 بساز تا اراده اش بلا رضایا شد حاصل چون انسان کامل شمره استی مطلق است که آنچه در شجره است در شجره مندرج
 و در تو آن لیاقت موجود است گو مخفیست پس تفصیل اندامی خود کوشش کن که چنانکه از ذات و قابلیت و
 حیثیت تسبیحاً در خود دریافتی بتفصیل سبب احیات صفات تو چون بتفصیل بود و نه نام پرواز که حسب حدیث
 احصا توانی کرد نه یاد و سخن که او امر آخر دست بلکه بطوری که بدان و چرچت نقد وقت تو باشد نه بوعده فردا که

جنت ما خود از جن چون است که عقل در جنون مخفی میگردد و چون خود را بشناختی بحیثیت پس حق را اثبات
 نمودی و در مخفی شده اند از آن وقت در عین جنت داخل شده پس مطابق آنچه حضرت شیخ مصعب بن
 هراتی فرماید بگویی من نمی گویم انا الحق یا میگوید بگو + چون نمی گویم مراد لدا میگوید بگو + و درین وقت
 حسب آیت و اعبد ربک حتی یا تک الیقین عبادتیکه غیرت میگردد بعد از یقین بحیثیت آنچه مذکور
 مخالفت بر خیزد و از غلام میگوید بگرداشتی آزاد شده و حسب شعره کار خود کن کار بیگانه نکن + بر زمین
 دیگران خانه کن + ی نماز و روزه و حج و زکوة کار خود سازی که از ظاهرت کثرت تمام است رجوع باطن
 و وحدت خود کنی و کار بهمت تمام شود پس دعای عبادت از رخا آمد و اگر معاذ الله بحقیقت خود متوجه
 نشوی مثل مشهور درست آید که بسم الله تو غلط که یعنی تسبیح نرسی پس بکوش که از اهل علیین باشی نه
 اهل حسین و سر از اهل علیین بحسب پیشین گویی حضرات انبیاء نبی صحت حضرت محمد رسول خداست علی اسد
 علیه سلم که در هر سبب تعظیم و تکریم آنحضرت بحسب نام غیر بیان بدان وجه مقرر بوده چنانکه گذشت
 تعلیم پنجم بدانکه از طبیعت رحلتیه کلیه اصطلاح صوفیه که عبارت از حقیقت فعاله الهیه استی مطلق منفعل ممکن
 است مزج صور و تعینات را و مستوی و عرش ازان عبارت بعضی کرده اند اسما حق تعالی تقابل
 ثابت شدند و این در مقام اسم رحیم شد و از انبساط الرحمن بحسب مکان بحیل بسیط اعیان بالا بحجاب در حق
 ثابت گشتند آبی باشند یا کیانی و از ترتیب آثار اعیان کیا نیه عالم علیین و عالم سحیحین باراده حق صورت
 گرفت پس بعضی علیین مدام مانند و بعضی سحیحین و در بعضی آن استعداد پیدا که در وقتی بسج طبیعت جزویه
 گرفتار شوند و باز مرج شان بعلو علیین باشد تا لذت علو بعد از حق دریافت شود که لذت طعام پس از
 جوع است از رخا اهل اسلام در حق دنیا گرفتار آمدند تا مضمون این مع العسریر سابقا عده مستمره در یا بند
 و اهل کفر اگر درین دار در اوقت نشوند مگر در دار آخرت عذاب تا احقاب برایشان مسلط شود که بعد از
 احقاب لذت یا بند و علیین کتابت یعنی عالمیت عالم ارواح قدسیه قریب با طسلاق و آیه
 قرآنی کتاب مرقوم شیده المقربون بر و دال که علیین کتابت رقم کرده شده یعنی تعیین کرده شده
 که حاضر شوند در مقرب چنانکه در کتاب ظاهری حاضر شوند نقوش عبارت و را س شان جب آیه و یا
 ربک الملک صفا صفا بر نیست که بحسب آیه و یوم تقوم الروح و الملائکة صفا سلی بروح است که او را
 هفتاد هزار و چیرتی کثیره است که ملائک مسمیة اند و هر وجه را هفتاد هزار انسان یعنی کثیره است که ملائک و بیاند

و بهرسان بهفتاد هزار لغت کلام کند و کلمات تامه عبارت از ایشان است پس حقیقت کلمه الله صبح از بخاریا
 باید کرد و در عالم مثال روح را عرضی است چنانکه در فصل اول جزو فصل چهارم مکاشفات یوحنا است و
 در قیامت بطوریکه بنشیند بر تخت متشکل شود و عرش او را چهار طاقه حال که سسی باسد و یکدیگر از نور عقیان
 و چنانکه بر روز یک وجه ذاتی او در زمین از هفتاد هزار یک حضور صلی الله علیه و سلم اند مخمین بر روز چهار هالین
 عرش وجه چهار خلفاء حالمین کار دین اسلام همون اسد اسد علی و ابوبکر عید مدو ذی النورین
 عثمان و عقیاب فاروق عمر اند و هفتاد هزار کسان از است آنحضرت صلی الله علیه و سلم نظام السنته هفتاد
 وجه ذاتی او که بجز ایزد هم و موسی و عیسی حسب حدیث در روز قیامت بر ایشان نکلینند که کمال تقوی از غیرت
 دارند پس هر چه اظهار بر کمال بر می آید است لیکن انجام کار در قیامت برای آن متقیانست که نسبت
 مراسم بنظر قید چنانکه هست بطرف خود کنند که جمالا نسبت جمله لطیف اطلاق گویند و سر در این متقیان
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم اند که رونق دین حضور صلی الله علیه و سلم بحسب تصحیح حضرات انبیاء در هر از هفتاد
 علیه السلام شد چنانکه می آید پس صلوة و سلام حق بر ان نبی سستی در آں و احباب هفتاد هزار وجهات روح عظیم
 یاد که اگر چه در اسفل ساطعین عالم طبیعت جزو بی انسانی نیز آمده اند مگر مرجع شان صفت اطلاق بود از این
 معنی آید تم رود ناه اسفل ساطعین الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات دریافت باید کرد که مقید درین تمانندند و
 عالم سجین کتابت کلماتش ارواح بعیده شیطانی که در اسفل ساطعین طبیعت جبریه گرفتار مانده و گریه و بجا
 تقوی داری مشغول باشند و امام شان روح شیطان آمد و مرجع شان قذارت بعد و قید است اگر چه
 در طلاء تقوی ظاهری ملحق کرده شوند و چون تخلف متقنان عین ممکن نیست پس در هنگام فطرت در شپت آدم
 مومن و کافر شد ند لیکن باز عنایت حق بغض مقدس بدان رفقه که انسان را در احسن تقویم در اصل فطرت
 مذکور پیدا کرده عمد است گرفت و در اسفل ساطعین سجین طبیعت جزو بی برای ابتلا در آورد تا از کمالات
 مندرجه آسانی خود که عبارت است از اسما و اعیان است در ارحام مادر هاے خود که عالم عنصر است خطی بردارد
 و چون در عالم عنصر رسیدند حضرت انبیا را برای یاد داشت عمد مذکور فرستاد و تا بمین انبیا و حکم انبیا اند پس
 آنکه در اصل فطرت بود تمینش چون خواهش طلاء اعلی دارد ام عنصر را بطرف خود کشد پس پدر و مادرش
 را حج بجلو اسلام نمایند و اگر پدر نشاء تمینش خواهش طلاء اسفل دارد ماد عنصر او را بطرف خود آورد و راج
 بفضل کنه این بودیت و نصرت جویت و جبریت خود بر وجه سازند

صحت قوله یوحنا در حدیث
 ان اول ما خلق الله
 الروح النورانیة
 من نور عقیان
 و ان اول ما خلق الله
 من نور عقیان
 و ان اول ما خلق الله
 من نور عقیان

تعلیم ششم نبوت و آن خبر داد است و در اصطلاح آن خبر دادن باختصاص آمیست که هر فردی گاهی
 غلط نشود و عمل را در و غلط نباشد و گریه در مجاز و غیره بیان کرده شده باشد بخلاف ولایت که در خبر وی نقل را
 گاه نبی نقل باشد از خجبت موجب نقیض خبر وی نباشد بخلاف خبر نبی که گاهی غلط نشود پس چه جای که اخبار دیگران
 و بعضی حکما و بعضی بر این معتقد نبوت نباشند آنچه اصحاب علیین واقف از عالم مثال روح و اعیان و مخفی و غیبی
 و اناس خود اندامنی حضرت انبیا و اولیا و صلحا و اول ایمان آنرا اهل حقین اصحاب طبیعت جزو نمیه مثل اکثر حکما
 و بر این معتقد اند و اهل سجین که از بعضی حالات جزو نمیه واقف اند اصحاب علیین را اکثر توجه بدان طرفیت و اتم
 علم با مورد دنیا کم بدین اشارت دارد و با خصوص درین زمان حسب وعده حدیث قیامت او را بعد از سال
 خداوند چهار خلفا علیه السلام که شیطان از قید خلاص کرده شد و با جوج والی شیا و با جوج اهل یورپ را بر این
 علوم جزو نمیه گو تا گون بگویند که اصحاب علیین را بدان طرفت توجه کمتر بود از نجاست که آنچه حضرت انبیا از عالم مثال
 فرمایند که بطور تشبیه در اینجا ظهور فرمایند پس بعید آنگاه تا دیده اهل عقل جزوی ایجا کنند زیرا که حسب باب بیستم
 مکاشفات یوحنا بعد از ارسال خداوند چهار خلفا علیه السلام دوزخ گشاده شد با جوج و با جوج را بر این
 که اکثر در کارخانه شان آتش را بنظر اصل شان زیاده دخل چنانکه در سوره که گفت کیه و حدیث خیر شکست
 سده شده بود در آخر زمان نبوت در زمین ارشاد فرست که امر و در گشاده شد روم با جوج و با جوج لیکن این زمان
 با وجود این علوم جزو نمیه مقابل ز حالات عالم اعلی نصیبی ندارد زیرا که راس شان که روح خیر نیست بر ایشان
 مسلط از ان جهت جملت شان بر غفلت از اطلاق پیدا تا صورت آبادی این عالم ظهور آید از نجاست
 چون وجود مطلق بصورت روح عظیم از صورت روح شیطان پدید که چه چیز مانع آمد ترا از سجده شخصی که پیدا کردیم
 او را از دست جلالی و جلای خود جواب بطور طبیعت جزو نمیه داد که پیدا کردی مرا از جوهر یک در ان آتش نبات
 و پیدا کردی آدم را از جوهر یک در خاک قالب و آتش غنیه بر خاک آرد و از نشاء حقیقت جمعیت جسمی روحی
 او غافل بود که در آدم جمله عناصر موجود اند پس یا ضرور در منظر او ذریت آدم که ارواح ناری باشند که بصورت
 انسانی اند علیه حقیقت او بر ضرور پس چگونه اتوال علیین در فهم شان در آید زیرا که هر کسی آنچه در خود یا بطور نمونه
 بی مطلق خود بر ویس بر مطالب انبیا آمان هرگز مطلع نشوند پس کسی در لشکرش درین زمانه نماند کسی آید و کسی
 چیزی بنی خیریت تا تام و علی بلکه هر یک از ایشان بر اهل اسلام و بر تلخ شان که توریت و آنجل فرست معترض اند
 و مطالبش تقصد و حق است که در چه حقانیت اسلام مثل ظهور آتش فی نصف النهار بر این گویانان باشد چه شیطان

فانه بعد از ان وقت
 که در هر روز
 از ان فرموده است
 نصاری را در ان وقت
 بچکان خداوند
 و بر او رسد و ان زمان
 اسلام را از ان نصاری
 ببرد و در ان وقت
 چنان در ان زمان
 خداوند در ان وقت
 از ان انبیا و اولیا
 صورت ظاهر شود است

از و غیره شوند و گرنه بینه در زینچه ششم + پنجمه آفتاب را چه گناه بچنانچه از مجموع اصل کتب تورات از سی و یک
 دنیا مشارالیه بچرفت الم و از مجموع اصل کتب تورات و هفت کتاب از کتب تاریخ فارس و هند و گویان
 بود و منزل نیندیش حضور صلی الله علیه و سلم در تفسیر قرآنی مسی تفسیر حیات سردی مفصل بعرض نمانیم که کثر مثل دو
 کرده باشد و از زمان قبل آدم در کتب مقدسه سابقه نسبت حضور صلی الله علیه و سلم پیشین گوی موجود بکمال تقدیر است
 و تاریخ اسلام از زمان اسلام بکمال درجه کمال موجود است لیکن چون علی علم بر حدیث نسوخ مرویه از عمر
 فاروقی نسبت انداختن حصد تورات را نسبت تطبیق قصص و احوال سابقین آنچه قرآن مجید است با کتب سابقه
 تساهلی بوقوع آمده حال آنکه کار مانعیت در او اهل زمانه این هجرت بود که مانعیت نسخ کردن حصه تورات در ابتدا زمانه
 بجهت فاروقی شده بود که قرآن مجید هنوز هم کتب سابقه نشده بود زیرا که در کتب سابقه در اکثر مقام آیات مشابهتند
 چنانچه جابجا حضور صلی الله علیه و سلم را که خلیفه اعظم حق تعالی اند بلفظ خدا تعبیری کرده شده از اینجا معنی قول
 اهل که دریافت باید کرد که میگفتند لا اله الا الله الرسول یا کل لاطعام و شرب فی الا سوان پس بدین مصلحت در ابتدا
 زمانه مانعیت تحریر نسخ رفت و دیگران نیز نمیتوانند که اگر نزد اهل اسلام نسخ موجود دیدند تغییر داده کردند
 و اعتبار اهل اسلام نیز کردند چنانچه دستور مخالفین اهل دین است بعبه حضور صلی الله علیه و سلم ارشاد فرمود که
 آنچه از اهل کتاب نقل کنید در هر چه امکان باید داشت یعنی در جایکه سندی از قرآن و حدیث نباشد چنانکه علی
 فرموده اند چون قرآن همین کتب سابقه شد پس با وجودیکه خود در قرآن مجید تلویح و تبدیل و تحریف در کتب سابقه
 مابیت فرمود لیکن تفصیل اجمال قرآن از کتب سابقه دریافت میشود و قبول شیخ محدث دهلوی در ذیل حدیث
 ذیل علم گفته اند که در کتب نبی اسرائیل عجائبات و غرائب انقل بیکه در ارشاد آخر کار شد چنانکه در مشکوٰۃ از بخاری
 در کتاب علم نقل کرد بلفظ اعنی و لو آتی وحدوا عن نبی اسرائیل و لا حرج بعنی رسانید از من و اگر چه آیت باشد
 و نقل کنید از نبی اسرائیل و نیست حج پس حدیث مانعیت فاروقی بقول محدثین نسوخ نشا چنانکه عبارت حدیث
 و لا حرج گواهی دهد و ما معترف تلویح و تبدیل و تحریف در اصل کتب سابقه هستیم مگر قول ابن خلدون مرا
 پسند آمد که کار از بحث در تحریف و غیره مخفی نماند چنانچه در تفسیر حیات ابن زدی حیات سردی مفصل کنیم و آنچه
 امام رازی فرماید که عقل او اندر کرده در ممالک مختلفه بیک طوره تحریفی کرده باشد تفسیر گوید این قول در آنوقت
 رواست که نسخ مختلف در ممالک مختلفه یافته شوند و اگر در ممالک مختلفه و اوبان تبانیه مثل تورات عبریه و یونانیه
 و سامیه است در آن خصوص بیک طوره باشد و بیک ن صحیح است و اگر در یک عبارت باشد ممکن بلکه واقع شده که بسیار جا

تحریف نموده اند مگر از بحث امر مخفی نماند و قول ابن عباس دو گونه است یکی آنکه در باب لایسائل اهل کتاب
 عن الشهاده در کتاب بخاری است که اهل کتاب متوجه بطرف کتاب شما نمیشوند پس شما بر امتوجه با نظرتان
 که کتب خود را با ابدی عوض متغیر کردند و بتاه نمودند انتهی خلاصه درین از ابن عباس غریب خلاصت حدیث
 صحیح مرفوع است که بلغوا عنی و لو آتی وحدوا عن نبی اسرائیل و لا حرج در بخاریست و هم خلاصت در ایهت است
 که اسرافشان از کتاب ما بان و جداست که آبان بر کتاب ایمان نماندند و ما کتب مقدسه را کتبیم چگونه هر کس
 کنیم و قول دیگر این خلدان از بخاری از ابن عباس نقل کرد و اگر چه در تلاش این فقیر در بخاری نظر نیامده که هرگز
 نتواند که اهل کتاب کتب خود را تغییر تحریف و تبدیل کرده باشند مگر از تاویل پس آنچه در قرآن نسبت تحریف و
 تبدیل است بنظر تاویل است انتهی و حق مطابق قرآن شریف آنست که بعضی جا تاویل تغییر کرده اند و بعضی
 جا تاویل چنانکه در مقدمه سینه سبت مقدس هزار هفتم در نسخه عبریه از زمان وجود آدم تا ولادت ناح که داده اند نیز در حدیث
 مقدس معلوم است که مطابق فصل اول و سیم و ششم و سیم و نهم خرقیل و فصل چهارم و ستم کاشفات سبت مقدس
 هزار هفتم آنکه در اول او خداوند چهار خلقانی شور و بود از آنکه گفتند شکست ریاحی و والی رشیاد و با حرج مثل
 آنکه نیز چنان پیدا شود که بر ممالک اهل اسلام از اطراف تسلط گیرند پس ظاهر شد که از وجود آدم تا نبوت حضور صلی الله
 علیه و سلم پیش هزار گذشته بود که اهل اسلام از آن سلطنت خدا آمد و تا آنجا از آن بیرون برین دقیقه است
 چنانچه حسبت بیت گمان انما من الله و احدی اتفاق بر هفت هزار اسلامی میداشتند که از زمان آدم است
 اختلاف از آنکه آمدند و ایشان را اینها تفرقه است و اختلاف کردند آن بیو و یا نیکه داده شده بود و کتاب تورات
 که بعد از آنکه آمدند و ایشان را اینها تفرقه است و اختلاف کردند آن بیو و یا نیکه داده شده بود و کتاب تورات
 صدی و از صد هجرت سوا صدی ملک و فوج و سام تا حوریم کیصدی ترک کردند و در عمر ۴۹ تا حوریم جاسه عدد
 ۴۹ تعداد ۲۹ که در چنانچه در کتاب یونانیه نیز به دستور باقیمت و باقی پیش از تاریخ حضور صلی الله علیه و سلم در نسخه
 صحیح هستند تا ازین تغییر در تحقیق سبت در نبوت نبی صلی الله علیه و سلم خلاصت از آن در ولین در مدینه واقع شد و
 ابو عامر راهب فاسق از مدینه گریخته بملکت شام رفت و در آنوقت نسخ تورات کثرت و کثرت شد چنانکه در نسخه مدینه تغییر
 نمودند در نسخ شام هم تغییر نمودند تا آنکه در زمانه و سبت بن بنه تا همی بدستور که درین وقت اندر نسخه غیر سبتین بودند
 و در نسخه یونانیه نصاری جهان تغییر در بعد تاریخ نمودند که از آن ظاهر شود که نبوت مسیح در هزار هفتم پیش و درین فصل

تا صد غیر بیان چون تکذیب این رای میکند نصاری برین حال واقف گشتند نهمه عبره را معتبر در آن حال
 عقل برین گواه است که سنین نهمه یونانیه از آدم تا تاج صحیح هستند و در ماجد تاج سنین نهمه عبریه صحیح هستند
 و آنچه در نهمه عبریه تغییر سنین کردند آن آسان بود که در یکجا نوشته بود و در ماجد اشکانی در وقت در مقامات مختلفه
 مذکور اند بطور صحیح از نهمه یونانیه از آدم تا تاج سنین می نویسم غور باید کرد پس به آنکه در عمر ۲۴ بود از آدم شصت و شش
 در عمر ۵۰ شصت و نهمه و در عمر ۱۹ - انوش قعبان و در عمر ۵۰ قعبان و در عمر ۶۰ میشل یا در عمر
 ۲۲ یا در او پس در عمر ۶۵ بی او پس متوشلخ و در عمر ۸۰ متوشلخ ملک و در عمر ۸۲ ملک نوح و در عمر ۹۰ نوح
 سام و در عمر ۱۰۲ سام ارتک شد و در عمر ۱۳۰ - بن سام موصوت قعبان و در عمر ۱۳۵ قعبان شلخ و در عمر
 ۱۴۰ شلخ عیبر بود و در عمر ۱۴۲ عیبر پلک و در عمر ۱۴۲ پلک رعوف و در عمر ۱۳۲ رعوف و در عمر ۱۲۲ رعوف و در عمر
 و در عمر ۹۰ ناور تلخ شد این مطابق نهمه یونانیه است و مطابق نهمه عبریه در عمر ۹۰ تاج حضرت ابراهیم و در عمر
 ۸۲ حضرت ابراهیم و عید در سن ۱۲ فصل ۵۰ آنکون ۱۰۰ سال شد که بعد چهار صد سال از وعید مذکور موسی سردار و
 ابراهیم بر نبی اسرائیل از مصر بدین رفت و بعد ۳۰ سال خروج موسی نبی اسرائیل از مصر خارج شد و از خسر و
 نبی اسرائیل تا تخت نشینی سلیمان در عرصه ۴۰۰ سال میوند و از تخت نشینی سلیمان تا فتحیابی نجات نصر بر بیت مقدس
 ۴۲۶ و از فتح بیت مقدس تا فتح ذوالقرنین کی قبادیر بابل ۴۰۰ سال از فتح کعبه بایر بابل تا ولادت مسیح ۵۳۸ قمریه
 و از ولادت مسیح تا برادری بیت مقدس یاد کرده و از برادری بیت مقدس یاد کرده تا ولادت حضرت خاتم المرسلین علیه السلام ۵۷۰
 قمری و از ولادت حضور صلی الله علیه و آله تا حصول نبوت ۶۰۰ سال پس کل ۶۰۰ بطریق مذکور برآید که هر از هفت از زمان
 نبوت شروع شده و بعد از هر سال از نبوت شوکت در باجج والی روس و ما جوج انگر نیز ظاهر است که حسب کتب
 و هم من کل حدیب یسلون از حد شمال و جنوب بطرافت جا ملک اهل اسلام تسلط شروع کردند که نوبت بایر بخار سید
 که پیاله شان لبریز شدن می تواند و چون در سنین ابوجحخت نصر نیز مطابقین توبیت فی الجمله و تبت مناسبت که
 قدری تفصیل بنمایم بدانکه در قبل ۶۰۰ مسیحی بنصیر بازل بر بیت مقدس قایل شد و به یهود تقیم تاج نبی نمود و در
 قبل مسیحی بعد از یهود تقیم یو کین را شاه کرد لیکن او خرد سال بود پس از تالیاتی یهود کین او را مغرول کرده بعد
 از سه ماه صد قیار شاه نمود و تصد غلات از نجات نصر کرد و بر میا علی اسلام او را نصیحت فرمود مگر صد قیاقوش بر بصیحت
 بر میان نهاد و مخالفت نجات نصر کرد پس در نهمه قبل مسیحی نجات نصر بر بیت مقدس همچو سیلاب برآمد و بیت مقدس را
 بر باد کرد و از آن وقت مقام مقدس را بسوخت گودر شهرت برادری بیت مقدس نوشته قیاقوش و کجا یهود در آن وقت

و تادیل

یهودان را گرفتار کرده در بابل مقید ساخت در ایشان دانیال و غیره و بسیار از انبیا بودند بعد از آنکه در
 بابل آمد تصویر خود تیار کرد و حکم داد که هر که تصویرش را سجده نکند در آتش سوزان انداخته شود و دانیال
 و دیگر چون سجده نکردند دانیال را در آتش انداختند پس آتش بر ایشان بر شد چنانکه بر جسد ایشان حضرت
 ابراهیم آتش بر د و سلام شده بود بعد نجات نصر خوایی دید و فراموش کرد که بکل انبیا یهود حکم شد که یا خود
 یا تعبیر بیان کنند ورنه گردن ایشان از تن ایشان جدا کرده شود از آن میان دانیال مجازت خواست که
 از خدا تعالی عرض کند او بر راجیم است خواب بیان خواهد کرد پس دانیال را خواب تعلیم شد و بر باد شاه بیان کرد
 که تو هنگام خواب خیال کرده بودی که بعد از من چه باشد و خدا تعالی بر آنچه خواهد بود ترا اطلاع داد که تصویر
 میسب دیده که سرگردنش از طلاست و مراد از او سلطنت است و سینه اش از سیم است چو در او شاه هر آن کوشش
 و شکم و رانش از برنج است مراد از او شاه یونان است سکندر و ساقش از صید است مراد از او رومیه و سینه از کعبه است
 ده انگشت یاده سلطنت خواهد بود بر خاست چنانچه از لارک گامتی تا او برین اباردی و ده شلخ در رومیه شدند و
 قطعه قوی در ایشان شلخ یازدهم هر قلی آمد و آنان از تباهی از سلطنت خدا نوشته و بر باد کعبه گان رومیه فاس
 اهل سلام انداز نجات نصر خوایی دید و بحسب تعبیر دانیال تا هفت سال همچو گاو گاو که بچرید بعد صحت یافته شایکی
 او در سینه قبل مسیحی مرد و پسرش ادیل مردوک که ذکرش در فصل ۲ سلاطین روم است شاه شد و بعد از او نیز بسیار
 و بعد از او یهود شور شد بعد از ولایت نادیوس که به بلشفر کرده شهرت دارد و بلشفر از نسل نهمه دانیال بر نجات
 کرده می نویسد ممکن که پسرش خرد باشد یا آنکه از نسل او باشد پس برودر سلسله قبل مسیحی ملک اری شاه هر آن
 کی قباد ذوالقرنین کورش سلطنت بابل گرفت و پسرش مسیحی خنوبیروش است یا نام مادرش خنوبیروش است
 که خنوبیروش در آورده می نویسد و در خواب دانیال در فصل هشتم کتاب ایشان کورش داوودش را کیش و در قرن
 و در فصل ۲۱ شیخا هم بذوالقرنین نوشته شده است و در سال اول ذوالقرنین حکم و ایسی اشیا بیت مقدس
 ذوالقرنین بداد و یهود را خلاص از قید بابل کرد و خواب فصل نهم دانیال در سال اول جلوسش بر شاه بر نجات
 بابل است و شاه بابت اجازت تعمیر مکان مقدس فرمان در سال اول جلوس مذکور یاد و مگر در سال اول تعمیر
 کردن از یهودان بر نیامد و در سال دوم فصل ۲۴ عزیر چون تصد تعمیر کردند احالی و هوالی ایشان شرکت
 خواستند و یهودان انکار کردند برین نزع شد که کار تعمیر معطل ماند و ذوالقرنین در سر کوبی ماجو جان که از انگلت
 گیلان در ننگلت وسط دنوب و تا تیر آباد شده بودند و بر ممالک فلسطین و حوالی بیت مقدس متاخستند و نشت

الی قاس شاه گشت و کار با... تا لایق کرد که گوشت خنزیر بر مقام مقدس نهاد و پیران یورپ تحریر کتاب
 در نیال در نبوت می نویسند چنین گویند و بدانند که در کتاب مذکور بالخصوص در فصل ششم نمیدانید که در شاخ
 شمالی سکندری غیر شاخ در آید یعنی رومی که در نبوت در شاخ شمالی سکندری رومی بجای پلوس داخل
 شده و مفصل حال بن شاخ غیر در فصل یازدهم تحریر فرمود مفصل حال بنان طی طلبه مکرر سه
 جلوس شاه اعطش رومی مسج علیه السلام بعد از شصت هفته فرمان دار ایوس بن اشو بروش و شصت
 در دو هفته از فرمان ارتش شش اول و شصت هفته و دو هفته فرمان اشو بروش دوم چنانکه
 در فصل نهم دانیال فرموده شده بود متولد شدند و در سندی و سه سالگی بردار کشیده شدند فصل نهم دانیال
 مخفی خواجه باشا شین رومی که او را پاجی گویند در سلطنت سخی شاه شد و تا یک هفته فصل نهم دانیال یعنی در
 سلطنت سخی بر دیگر تو لها عمده و بیانی نمود و در نیم هفته یعنی در سلطنت سخی باشا شین که طرطوس بر خود را
 شریک سلطنت کرد بیت مقدس را گرفت و بیخوت و ده لاک بود در کشت چنانکه زمان محاصره و رفع قربانی
 این نیم هفته را در درس ۱۲ فصل ۱۲ دانیال به و از ده صد و نود روز تعیین میکند و مردن باشا شین را
 بعد از باری بیت مقدس و رفع قربانی حسب درس ۱۲ فصل ۱۲ دانیال ۳۰ روز میگوید و بیشک رسال بزرگی
 بیت مقدس باشا شین حسب پیشین گوئی فصل نهم دانیال بمر و مطابق تاریخ عمارات المعروف بیریادی
 بیت مقدس در سلطنت سخی شده است که کتاب مذکور از انگریزی ترجمه کرده اند تا در تعیین بیریادی بیت مقدس
 اول سال جلوس باشا شین بطوری لوسید که بیریادی بیت مقدس بخت نصری را در سلطنت قبل سخی نویسند
 حال آنکه بیریادی مقام مقدس در سنه مذکور نشده بود بلکه در سلطنت قبل سخی شده بود و لایق رومیان ملک
 رومی در سلطنت بعد سخی بدو قسم تقسیم گشت یکی خمر تیره در ایشان سه یا شاست برآمدگی کا پادشاه دوم در ملک
 اگر مینمونه سوم در ملک شام و در خمر تیره ده شاخ برخواستند از لادک گامتی تا لومین مباردی که در سلطنت سخی بر باب
 شد و در زمان این ده شاخها بعد از هفتاد هفته یعنی چهار صد و نود سال از سنه ششادم سخی که بیت مقدس را
 بر باد کرده بودند حضور صلی الله علیه و سلم بیزان جاه و جلال رونق افزود گردیدند و دو سینه چهل خود مشرف
 نبوت گشته و این سنین از ولادت مسج تا نبوت حضور صلی الله علیه و سلم شمس در میان آمد چنانکه شصت
 و نه هفته قبل از ولادت مسج شمس مذکور شد در سلطنت سخی چنانکه حضور صلی الله علیه و سلم مشرف به نبوت
 گشته شاخ یازدهم در رومیان هر قلی برخواست و آن شاخ از ملک مقدس بدولت اهل اسلام خارج کرده شد

این بود بیان سنین از وجود آدم تا نبوت حضور صلی الله علیه و سلم و بعد از نبوت حضور صلی الله علیه و سلم تا کنون
 سال شوکت در اهل اسلام بدرجه ناند که گویا مقابله ناپید شده بود سوای آنکه ملک از عرب اولاد اسماعیل
 از عیفا ثیمان رفت مگر ملک نبی عیفا بن لابن بن ابراهیم قائم شد که آنان ایمان آوردند و بعد از سال
 اهل اسلام که شیطان مقید شده بود کشاده شد و یاجوج والی رشیاد و جوج بر طرافت ممالک اهل اسلام
 استیلا یافتند چنانکه بیان کرده شد اکنون انتظار مندی و مسج علیها السلام برای اهل اسلام باقی مانده و انتظار
 باصواب از بیان مذکور قدر نبوت ختم المرسلین علیه السلام و ارفع گشت و هم قائده قدر دانیال بود گشت
 که چنانکه در نسبت دولت اسلامی گفته بود و در صوح پوست اکنون مناسب که قدری کتاب دانیال را طلب
 بیان کنیم پس بدانکه کتاب پنج فصل است و مطلب اول و مطلب فصل سوم و چهارم و پنجم
 و ششم از مطالعه کتاب ظاهر است و در فصل دوم و پنجم ذکر چهار سلطنت کن بخت نصری و کیانیه و کندی
 و رومی را و در رومیه بیان ده شاخ فرماید که در زمانه شاه خداوند صاحب روزی است خمر تیره آرد و ده شاخ
 حسب تعداد ده انگشت پاست تصویر در فصل دوم و حسب تصحیح فصل پنجم از زمان الارک گامتی تا لومین بسیار
 و حسب شرفیات انگریزی مطابق تاریخ ظاهر گشته که در سلطنت سخی تا سلطنت سخی مانده و سزودر فصل دوم
 از قطعه قوی و در فصل پنجم شاخ یازدهم هر قلی است که بر سر سلطنت خمر تیره رومیه هم قایم گشت و هر کس این شاخ
 یازدهم را خارج کرد آن صاحب روزی است که بیزان مقدسان و کلبا پاکان شریف آورد و آن کس
 اهل اسلام دیگر نیستند گو نصاری ترا از خانی کنند و مراد از مسج دارند که هرگز شاخ یازدهم را که در ما بعد ده
 شاهاد سلطنت سخی شد مسج او را بر باد نکرده هر قلی اولاد بر خوتان بود فتوای قتل داد که دیده بود در خواب
 که محتوایان بر ملک هر قلی غالب آمدند و بعد فرمان و احب لاذعان نزد هر قلی براسه اسلام آوردن
 جاری شد که اسلام آرسلامت مانی مگر او اگر چه قصد کرد مگر از خوف قوم مشرف نشد انگاه و ارفع گشت که مراد
 از محتوایان پیروان حضور صلی الله علیه و سلم اند از وقت دست از پیروان برداشتند و تا یک زمانه در دنیا
 و نهم زمانه بر باشند با لآخر خود حضور صلی الله علیه و سلم قایم مقام متوک بیزاران هزاره قدسین براسه جهاد
 بردند با هر قلی را وقت نشد که با اهل اسلام بر آید و عمر فاروق از ممالک مقدس را خارج کرده و مطالب فصل نهم دانیال
 ظاهر شد که چون در ۱۲ فصل ۲۵ بر نیایا بیت هفتاد سال در نسبت فتح ذوالقرنین در سال اول ذوالقرنین قیاد
 ظاهر فرمود و کامل یافت و در درس ۱۳ فصل ۲۵ مذکور یاد کرد آفتهاست که بر بیت مقدس رسند پس

و اثبات عجز و زاری کرد که تا کی این حال مقام مقدس ماند پس در عین استدعا جبرئیل آمد و فرمود چنانکه در
 درس ۲۳ مذکور است که در ابتدا استدعا است فرمان صادر کرد دید من بحیث اعلام نمودن تو آمده ام
 زیرا که مردی پسندیده بطلب متوجه شده رویا را فهم نام ۲۴ بر است تو مست و شهر مقدست هفتاد هفتاد
 تعیین شده است جهت انجامیدن عصیان در تمام رسانیدن گناه و کفاره نمودن خطا و آوردن عدالت دائمی
 و تکمیل نمودن رویا و نبوت و جهت لوح نمودن قدس قدوسین (یعنی بعد هفتاد هفتاد برادری بیت مقدس
 تا ولادت ختم المرسلین علیه الصلوة والسلام که بر ایشان مهر و ختم نبوت شود و هفتاد هفتاد است که بر آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم نبوت تکمیل در عمر چهل ساله شود) ۲۵ پس بدان و درک نما که از صد و فرمان جهت مرمت و
 بنا کردن او شریف کمالیج سر در هفت هفتاد و هفتاد خواهد بود و چهار سو با دیوارها تینگی و تینا بنا کرده
 خواهد شد و بعد از آن هفتاد و هفتاد (یعنی آمده) منقطع شده تا پدید خواهد کرد دید یعنی در عمر ۳۲ سالگی) و قوم سرداری
 که می آید یعنی پاشا شین) شهر و مقام مقدس را تخریب خواهد کرد (یعنی نه خود بلکه فرماید) و دیگر با طوقان
 خواهد آمد (یعنی طوس) و تا با تخریب خواهد خرابها مقدر شده اند ۲۶ و همدس را در یک هفتاد بسیار حکم خواهد گشت
 و در نصف هفتاد قربانی و هدیه را رفع خواهد کرد و مخزنی یا یا الهامه که در او است تا با انجام عملش غایب که نگاه
 یعنی هر خود آن مخزنی ریخته خواهد شد یعنی پاشا شین در خون سال میرد پس از نبوت شمار هفتاد هفتاد
 کرده شود و مطلب فصل دوم و یازدهم در اثبات ظاهر است که در زمان کورش دوم در ایلیوس بن جنوریوش
 خوابی دید که بعد از و چهار باد شاه در کیانیه وجود کند که چهارش در ایلیوس قوی بود و بعد از
 سلطنت کیانیه سلطنت سکندر می شود و چهار شاخ گردد و در شاخ شمالیه شامی دیگر یعنی رومی و آریز
 و تپاهی بر تپاهی بر یهود آید و فرشته رحمت که در زمان کورش اول آمده بود از ایشان برخاسته شود
 و یاز آید در زمان سلام موعود است و گفت که آن فرشته رحمت که تا ش می کائیل است نم از بیت
 جیلو و کار و حوضی را متعلق می کائیل و زمانه اسلام میدانستند و مطلب آن بود که بر است مقصده رحمت
 تا زل در زمان اسلام شود و مفصل مطلب فصل ۱۲۰۱ کتاب دانیال علیه السلام در تفسیر حیات مردی
 کرده شده است الحاصل حضور صلی الله علیه و سلم وجه روح اعظم اند که در وجود اول منظر است
 تعلیم مقسم بدانکه لفظ وجود گاهی اطلاق بر معنی بودن مصدری آید و گاهی بر نشان او که بود حقیقی است
 و آن وجود مطلق و واجب بود است و موجودات کثرت مقید است که بصورت ایشان وجود مطلق جلوه گشت

و وقتیکه اثر آن حقائق در وجود یافته شود آن حقائق را نیز موجود با تشبیه گویند و اگر اثر آنها در وجود یافته شود
 آن حقائق را معدوم باطن گویند پس مرتباً آثار در حقیقت آن وجود حقیقت است که اثر حقائق در وثاب است
 و حقائق بنفسها اگر چه بوی از وجود نشینده اند مگر در اعتبار عقل در نفس الامر ملحوظ اند نه در خارج و از علم حقیقی
 بیست بالا بایجاب تقرر ایشانست و محیل مکتب آن حقائق متفرقه صورت وجود با لاراده پوشیده اند اول حقیقت
 که معبر بعلوم است آن عقل اول روح اعظم است پس از اینجا علم بوهریره دو گونه شد یکی که متعلق بصورت
 روح اعظم بود ظاهر فرمود و دوم را که وحدت وجود از وجو است بخرت قطع بلعوم ظاهر نگرد پس در وجود
 اهل عقائد خرنیه عقائدی بر بستند تا تریدیه نظر بر تعیینات اعیان انداختند که حقائق مختلفه اند و تعیین
 روح اعظم مسلم وجود مطلق است نه تعیینات دیگر پس آنان وجود و اعیان را منضم گفتند هم در روح اعظم
 که در اصل آنرا واجب دانند و هم در دیگر مخلوقات و اشویه که بر خلاف قول امام خود که از آن وحدت وجود
 ظاهر است مگر وحدت وجود اند پس نظر ایشان بر وجود یک بصورت عین متعین شده است افتاد پس
 بعینیت وجود و ذوات و در روح اعظم و در دیگر مخلوقات معتقد شدند و چون درین صبح شرک بود واجب
 و ممکنات خیالی کردند تا بجهت هر دو با شترک لفظی وجود معتقد شدند پس از لزوم شرک حلی بری شدند و نحو
 در نفس الامر بر ایشان معنوی اشتراک لازم که بی او ذات هر دو صورت نه بند و چنانچه بسیار بعضی از متصوفه
 متاخرین الهنت و بعضی اهل تشبیه معتقد وحدت وجود بطور اتحاد گشتند و گفتند که مصداق وجود مصدری
 بودن بذاته ذات حق است پس نشاء بودن مایه الموجودیت را خاص واجب گویند و مراد از روح
 دارند گو آنان ازین لفظ تماشایی نمایند لیکن در عالم کثرت کسی بر ترازو نیست و در ممکنات میر با قمر
 صفت استناد بطرف وجود واجب گوید و بعضی گویند که بطور آفتاب در عکوس ممکنات تافته پس
 معتقد وجود واحد و موجودات کثیر گشتند پس قائل اتحاد وجود در موجودات گردیدند که در واجب
 آن وجود عین است و ممکن از وجود آن واجب تصف بموجودیت گردیده و در ما بعد هزار سال اهل
 اسلام بسیاری اهل اسلام را الهنت معتقد این قول مدیون نزد اهل اتحاد مثل است که آفتاب
 موجودیت و عکوس او در آینههاست متعدد تافته پس بعضی معتقد بموجودات متعدد شده اند که بیک
 وجود موجود اند و بعضی گفتند که عکس موجود نیست مگر در خیالی چنانکه در نسبت روح و دیگر موجودات
 در نسبت عالمگیری تصریح نموده و بعضی از اهل سنت که در نو آیینان هستند اند عالم را مخلوق در و هم

گفتند تا در اثبات وجود برای خلق و حق از شرک در الوهیت جائز نداشته باشند که در اول صولت درو شرک
 چگونه جائز باشد پس در صورت موجودیت دیگر موجودات شرک روح و موجودات در وجود شرک معنوی
 نزدشان نشد و ایشان معتقد اهل وحدت که بطلن و مقید معتقد اند نباشند بلکه اکثرشان بر ایشان عرض
 باشند و گمان برند که حضرات اهل وحدت معتقد حلول با اتحاد اند و تودانستی که این همه تمت بعض ایشان
 برند و اهل وحدت است و هم برین طور دیگر اعتراضها سازند که حضرات اهل وحدت از آنها بری اند
 البته کسیکه بوجوب هوا یا از آن بوده خود را اهل وحدت گویند آنان در اهل اهل وحدت نیستند
 بر ایشان اعتراضها بعضی مذکور درست اند و انیان یعنی اهل اتحاد کمال در آن دانند که این موجودات
 متکثره را از این خود نفی نمایند تا آنکه نفی علم خود نفی ازین خود در ثبوت روح موصوف نمایند و
 بخرق عادت و کشف بسیاری معانی بظن مجابده و تخریج ممتاز باشند که این هم بمقابل عامه کمالیت
 پس عزیز از یک قسم قرب بملا را اعلی حاصل و محبت حق و طلبش این همه از ایشان در وجود آید غایت آنکه
 بمقام اهل وحدت قیام ندارند گو بعضی ایشان این هم کشاید و اکثرشان را بر وحدت وجود بطور
 تقلید و بطور و هم اعتقادی باشند و چون بجهلاست قدر روح مطلع شوند آن اعتقادشان را اهل
 شود پس بطور اهل وحدت کثوف ایشان نگردد که از علم دوم ابو هریره است که بگرفت قطع بلعوم کسی
 نگوید مگر بظن تحقیق کی از دل صافی مقدسین این معنی رود که مطابق قرآن و احادیث عقل کلیست
 گو عقل جزوی نداند و در صد قطع بلعوم باشد و اهل وحدت اتحاد را سقط گوید که ممکنات موجوده را
 گو بوجو دظلی باشد حق تعالی از آیات عظیمه خود شمرده است و عرفان حق بدو وابسته و اهل اتحاد و خیال
 خود نفی نماید بطوریکه نه خود موجود باشند نه مطلق و در اوصاف بوجو دستند و علت کافی نباشد که
 صحیح مغایر معلولات است و اهل وحدت بمقابل وجود مطلق مقیدات را گو موجودند مانند مگر فشار موجود
 ندارند و هر گاه بیک جمله موجودات ممکنه را بلا نشاء بلکه بوجه علت یا استناد در دویم مخلوق گویند پس خود را
 نیز درو هم باشد پس علم او نیز و همی باشد پس قول بوجو حق نیز و همی باشد پس این قول بوجو دیت ممکنات
 درو هم از قبیل قول مشکله باشد غایت آنکه انیان سستند بوجو حق گویند و حضرات اهل وحدت حقیقت
 موجودین وجود مطلق را دانند و ممکنات را درو هم گویند کی مجموعی بسبب که وجود حق با نسبت کمالیت
 کلیه اسم رحمن قابل هر مفهومات است پس این علم حق کدر و منظومی حقائق بودند حسیله مفهومات

مشکله

ثابت بالايجاب شدند دوم مجموعی بعمل مرکب که اثر آن تعیینات اعتباریه در وجود ثابت شد و مغایرت
 از وجود نشدند پس بوجو در خدا ماند و پس لیکن اثر تعیینات در اول نبود و بار دیگر شد و این بار او شد مگر
 مجموع اول قلم اعلی روح اعظم سیمی بروح است که وجود مطلق و احیاء بوجو در تقدم بر همه است بوجو تقدم معنی
 انسان بر آدم وجود مطلق را مثل بالکسری منفی است مگر او را مثلهاست اعلی لفتح یس او بوجو روشنیست
 و روح موصوف مثل آفتاب و موجودات ممکنه دیگر مثل آراضی و سادات مثل شعاع پس اهل وحدت معتقد
 وحدت در کثرت و کثرت در وحدتند و کمال درین دانند که کثرت را محور وحدت دانند و وحدت را
 در کثرت پندارند و در ایشان اهل شناس را چند مراتب ثابت کنند کی اهل سمح که اهل اهل یخضرات را بشوند
 دوم اهل شهود که مطابق آنچه ازین حضرات شنیده اند در آن سعی نمایند مثلاً از دونه اسرار در خود و ایشانند سوم
 اهل قلب اصحاب تحقیق باشند که بر هر اسم قدرت و اوصاف بدرجه داشته باشند که اگر بصفت احمیا خود را
 متصف دانند در گمان از زنده نمایند چنانچه حضرت شیخ مصنف از اصحاب قلوب است
 تعلیم هشتم باز یاد آنکه هر چند کتاب مستطاب فصوص الحکم کتابت در تحقیق کلمات یعنی حقائقیکه متعلق باینها
 اند که شگالش چشم زماه ندیده لیکن چون بعضی مقامات در آن از خزانة خیال و مثال مقید حضور شیخ مرحوم است
 و اکثر بلسان اشاره پس محتاج تا و اهل اند چنانکه خود در دعای مخصوصیت و میدرو حی در دل نفسی خود در
 خطبه کتاب اشعار میفرماید و اصحاب سمح را هر چند القاد سمح باید نشاء باشد باشند مرا قول اهل قلوب را
 لیکن در جاییکه نفی اهل سمح کلامشان نیاید و مخالف قرآن مجید و حدیث شریف ظاهر و تفسیر حق می قیوم
 و ارجح است و سیر آنحضرات چون دو گوته است کی افاقی خارجی دوم نفسی که کامل در خود و یا پس عامه
 بدانند که آنچه در قرآن و حدیث به نسبت افاقی دارد این محقق مکرر است مثلاً در قرآن مجید ذکر یا جوج دالی
 ریشیا و ما جوج است که در زبان حضور صلی الله علیه و سلم بالآخر سرداشسته بودند و بعد هزار سال اسلام آنان
 خروج دوم نموده اند و حضرت شیخ از دو وصف نفس تعبیر فرماید پس عای منکر حضرت شیخ شود حال آنکه اول
 متعلق بسیرة قاضیت دوم بسیرة انقیاسی که با هم و گریه نانی نیند باز باید دانست که اکثر سیرة افاقی آنحضرات است
 محتاج تعبیر نباشد و متعلق بحال متوسطان باشد و چون ترقی نمایند بعضی یا هم عالم را در خود ببینند بطور نمونه
 و تشبیه این حقیقت بعضی معراج است که سوائه معراج جسمانیست پس بهر قدر بیکه قریب باشد بخارج آن
 درجه کماست و اکثر تشبیه میباشند پس ازین رویان آنحضرات در بسیاری امور مطابق خارج در بعض

امور بطور نمونند با تعبیر یا شد یا بی تعبیر پس در بی تعبیر در آنک مناسب است کار هر کسی نیست که در یاد پس ازین بودم
بجمال نهیمان باشد چنانکه حضرت ابراهیم علیه السلام را بنظر موانست اسحق و ترک تعلق صورت فرج اسحق
در یافت شد و در وحی صریح کثرت اولاد پذیرفته اسحق دریافت فرموده بود و هم نسبت اسماعیل و عده
او را یعنی حضرت صلی الله علیه و سلم موعود بود و حق تعالی را ترقی حضرت ابراهیم منظور بود پس آنجناب
خواهی بابت فرج را محمول بر عالم آقایی نمود و بر عنایت حق تکلیف کرد که فرج را حسب وعده سلامت
خواهد داشت و مستند فرج اسحق شد چنانکه مذہب امام ابوحنیفه در مقدم فرج است پس حق تعالی صورت
خیالی اسحق را کتب کرده فرستاد تا دانند که رو یا قابل تعبیر است بر تصور یعقوب علیه السلام صورت که برادران
یوسف را اگرگ مید است و در جاه افکنش صورت دریدنش و اخاف ان یاکل الذنب ازین میفرمود
دیدن دستور اکثر مکاشفات انبیا اشعیاد حزقیل و دانیال و یوحنا و غیره علیهم السلام با تعبیرند و بعضی
بی تعبیر بدستور مذکور بسیاری احادیث با تعبیر اند و بعضی بی تعبیر از آنها احادیث در نسبت آبادی ما
چایقا مملکت بلقان واقع که در روز بروز شهر جالبیاق موجود است و مملکت جالبیاق ممالک بلتیسیمه این اول
ممالک شرقیه یورپ و دوم غربیه است و فی الحقیقت هر دو ممالک یاد بکثرت اند و رویت حضور صلی الله
علیه و سلم در عالم مثال از ان زمان تا آخر وقت آنها را شد پس بدان نظر کثرت شان مطابق رویت
در بیان آمد و تعبیرش با نرسید و به نسبت این دو قوم آنچه ارشاد فرمود که اسلام آوردند در آن هر
ممالک یورپ با دشامیت اسلام شد تا دان آنرا محمول بر معنی حقیقی خارجی نموده مفحکله اهل جزایه میشود
و برین نمط حال عذاب قبر است که در عالم مثال بر مرده میشود تا دان دانند که یک پهلو سر مرده درین
عالم پهلوئی دیگری آید حال آنکه صد ها قبرهای یهود و نصاری کشاده میشوند و درین عالم پهلوئی شان پهلوئی
دیگری آید علی بن اوست سکت یعنی بالاس این زمین معلوم است که صاحب منطقه قریب است و چهار هزار
میل است پس پنجم صد ساله راه آنچه در حدیث است در عالم مثال است که تعبیرش فرموده شده علی بن
کوه قاف معلوم نه صد میل باشد و در احادیث آنرا محیط زمین تعبیر کرده تا آنکه از سر نیزش رویت بنوی
آسمان است این هم بطور مذکور است علی بن احوال نمایان قاف دانی ریشا و انگیزه است که برای شان
ذو القرنین کتبیا کورش همدانی دوازده در چند در ممالک بلقان ایشیا و از همدان و وصل تا نه جردان یعنی گیلان
دیواری مثل یک سنگ پاره بسته که قباد پذیر نوشته و آن آنرا درست نموده و در شمال بلغار طهما بنیاد نه سازه

بفاصله ده میل در غرب مسک بلکه در غرب تاره و جنوب و غرب توبل در کوه یرال سدی بسته بود که آن سدی
در آخر زمان حضور صلی الله علیه و سلم کشاده شد که در قرآن و حدیث خبر شکست او داده میشود و بعد از ابراهیم
اهل اسلام قیامت اولی بر باشد که این هر دو قوم بخروج ثانی بر آمدند یا تا آخر خسرو ج ثالث بزمان
مسوخ خواهد شد و قبل از مسوخ خرد جال یعنی یریل از اصفهان تا دمشق جاری شود تا دجال بر و سوار شده
بیاید پس آنچه در نسبت کثرت و صورت یا جوج دانی ریشا و ما جوج در آنرا در بر معنی حقیقی درست نیاید
بلکه بطابق کتب سابقه و حدیث مفسرین النسب شده مطابق حدیث لا یضر و محمول بر تشبیه است
چنانکه در تفسیر معاملات الاسرار و رساله حقانیت اسلام و بتکلیف نصاریت بالاکلام مفصل نموده ایم
پس برین قیاس حال مکاشفات حضرت شیخ اکبر باید کرد نه جمله را محمول بر حقیقت لفظیه باید نمود نه غلط
باید احکاشت و در الا ماشاء الله حرج نیست و اگر صریح مخالفت قرآن باشد کلام کرده شود و از چنین کتبی
شود و در اکثر مقام اعتراض قوم حضرت شیخ از نا فهمیت و هم از تعصب خیالی مثلاً در نسبت قوم لوح
و یهود و صالح و غیره علیهم السلام آنچه بعد از هلاکت شان از اهل قبل فرماید و آن قرب شان
حسب آیه سخن اقرب الیه منکم و لکن لا تبصرون است که محو در حق گشتند ترجمه آیه آنکه ما بطرف
متوفی قریب تریم از شما لیکن شما نه بینید که در قیامت ما البشوا غیر ساعه خواهند گفت یعنی کفار
خواهند گفت که نه در رنگ کردیم بعد از مرگ تا قیامت در عالم برزخ مگر یک ساعت و اهل اسلام خواهند گفت
که شما تا قیامت مانند پس این قرب منافی عذاب شان نیست که حسب آیه لا تبصرون فیها احق بالایة و تم
فما یردوا لا شرابا تا احق با شراب برد و شراب نچشند و بعد از احق با حب مفهوم و بحسب تصریح ما در است
والارض الا ماشاء ربک و حسب آیه سوره انفصام قال النار مثو کلم خالدین فیها الا ماشاء الله و حسب آیه
ان مع العسر یسر لبرد و شراب چشند گو عذاب یک ساعت سخت است و ابدیت عبارت از کشت
کشیر است چنانکه نسبت سلطنت قریش ابدیت واقع حال آنکه بی ششش صد سال ماند چنانکه
اهل اسلام از سخن و جهنم و نیا بخت روند زیرا که ان مع العسر یسر امر مقرر است کفره نیز بعد از احق با
بحسب عموم آیه ان مع العسر یسر راحت یا بند پس اعتراض بر آنجناب بر چنین مسائل از خیالات
مقرره قوم حج نمیدانند و مثل اعتراض مقلده حکما که بعقل ناقص خود قواعد حکمیه را از یاد از منزل
داهند و قواعد شرعیه اصلیه را بپوش پندارند مثلاً حکما سابق میسر و زلزله زمین را

خرد جال یعنی یریل

از تخلخل و کثافت اجزا از زمین میگفتند و باری در نسبت زلزله و آواز در سفر بعضی غزوات ارشاد رفت
 که در وقت منافی در مدینه مرده است او را بدو زخ برند و چون بدینه رسیدند در آن وقت تصدیق
 موش نمودند لیکن در خیال حکیم با وجود این مذکور تصدیق پیشین گوی درین زمانه ظاهر شد که
 رعد و برق ابر کبیر بطرف رعد و برق ابر صغیری آید هر چه روح آتشی منافی با سفل ساخلین است
 پس برای استقبال او ماده آتشی زین زد و کرد و ازین بسیاری مسائل حل شدند که آنچه در نسبت
 بلاکت قوم صالح و لوط و غیره حکما گویند منافی اهل اسلام نیست زیرا که جبرئیل و علی هذ دیگر ملائکه گان
 ارواح قوی هستند چنانکه از معائنات رعد در یافت میشود و مجبول را از معلوم توان دانست پس حکما
 آنچه نسبت ذی طبع گویند حضرات انبیا به نسبت ارواح شان گویند و در بعضی مقام حکیم سبب فاعلی گوید
 نبی سبب فاعلی فرماید عامه گمان غلطی بر انبیا برد چنانکه در مثال مذکوره منافی و متضاد در نسبت
 شهاب ثاقب حکیم یونانی از تصاعد و تخان گوید که بدو اشتعال متعلق شود و حکیم حکمت جدید گوید که اجزا از
 ستاره جدا میشوند بی سبب فاعلی فرماید که ازین تکلیف بر روح شیاطین آید که از و خان سوخته
 سعی پیدا شوند و از تحقیق جدید غلطی حکما سابق در ریزار با مقام ظاهر شد مگر مطلب انبیا علیهم السلام
 بدستور با برادر است چنانکه حکما سابق خرق و التیام فلکیات محال بیند اشتندی حکیم جدید معتقد
 بدان خنده پس خرق فرود آید بر و دشوار نشود هر کدام سبب فاعلی که شده باشد باز آید دید که در
 قرآن مجید آسمان پائین بجای مقرر که ستاره های روشن تو است حسب آیت و تقدیرها السماء الدنيا
 بمصالح در اینجا است نه بموقع ما هتای و آفتاب و آسمان حسب آیه و اسما و ذات الحکیم نظر ستاره
 عبارت از خنیار غلای بود که در اینجا از تو است صورت دام دریافت شود لیکن حکیم سابق برین خنده
 می زد درین مورد تحقیق جدید واضح گشت که ستاره های تو است در میدان غلای واقع اند که از آنها
 صورت شبکه پیدا است و قبلت و کثرت روشنی آنان شش حصه شمارند اما اسلام میان هفت حصه کنند
 که حصه هفتم بجایست که از دور بین هم محسوس نشود و از کثرت ستاره ها در میدان خلا مذکور فرجه ها نظر
 دور بین دریافت نمیکرد و آنچه در نسبت بست و کشا در دراز باست آسمان در شب معراج آمده
 مراد از آسمان در انجام آیت مضمون حدیث ان فی حید آدم لمضغه دارد چنانچه در رساله معراج
 بنویسم و آنچه در سوره بنا و تحت اسما و کثالت الوابا وارد بطور محاوره است از کار سخت چنانکه

در نسبت زمانه تشریف آوری مسج بار دیگر در فصل ۴۴ می فرماید که ستاره های آسمانی خواهند افتاد و مراد از
 وفات اولیای اهل اسلام است چنانکه در زمانه شوکت اسلامیه در فصل دوم و سوم و پنجم مراد از افتادن
 ستاره افتادن علماء یهود بود و در نسبت زمانه بار دیگر مسیح در سوره شوره ستاره های آسمان است
 دارد و در حقیقت معراج از بخاری و مسلم رساله بنویسم و در او زده معراج مشهوره را شرح دهم که بعضی بحکم
 است کمالاتی افاضی و بعضی کلی نفسی و این اکل قرآن سیر افاقیست پس از ثبوت در درازها در عالم مذکور
 بر ثبوت آسمانهاست یونانی و فارسی در سبب نباشد
 تعلیم نهم در بیان رویت شیخ حضور صلی الله علیه و سلم از خواب در نسبت این کتاب واضح یاد که از شیخ کبیر
 که عین القضاة همدانی قدس سره در بعضی رسائل منقول که حضرت رسول علیه الصلوة و السلام را مقصد بود
 در خواب دیدیم و هر مرتبه تعلیم حقایق میفرمود آخر کار دانستم که هر مرتبه ندیدم مگر خود را مطابق این دو فن شنیده
 است که کسی نه بیند مگر خود را و در فرقه ابحاث ملفوظ حضرت مرشدنا و مولانا شیخ برهان الفلک و الحقیق و اهل
 راز آسمی و مخدومی و معظمی حضرت شاه اشکر محمد عارف قادری شطاری مرحومین است که هر چند شیطان
 منظر مفضل را طایفه نیست که بصورت حضور صلی الله علیه و سلم ظاهر اسم هادی مد فون مدینه منوره متمثل شود
 لیکن رویت ثبوت بانی علیه الصلوة و السلام در حالت خواب بر سهیل گویم و تمثیل را فی در خزانه خیال مقصد
 میتواند و حدیث من را آئی فی صورتی خود را آئی بی شبهه درست که بصورت مد فون مدینه متمثل شیطان
 ممکن نیست و ملک زلیخا پاک اند پس هر که بیند آنحضرت علیه الصلوة و السلام را در خواب بصورت دیگر در
 مدینه مدونست حضور علیه الصلوة و السلام را بیند خود حضرت شیخ در فصل سخاقی قریبین تحقیق فرموده چنانکه
 می آید بصورت که معنی حدیث بیان کردیم ظاهر شد که دعوی هر آنکه دیدم را دلیل خود که شیطان متمثل شود بصورت
 من مطابق است عام نسبت و هر چه درین صورت ارشاد شود ضرورت نیست که قابل تعبیر نباشد بلکه گاهی صحیح و
 گاهی قابل تعبیر باشد چنانکه خود حضرت مصنف در فصل سخاقی ارشاد فرماید چون روایه مثل برابر قابل
 تعبیر باشد خود را بر ایم را در تعبیر اشتباهی اقا درین کتاب نفهم حضرت شیخ صحیح پیامه باشد
 چه حج است پس آن امور که خلافت باشند آن خلافت از وجه نام حضرت شیخ نبوده است آنرا نسبت حضور
 صلی الله علیه و سلم نباید کرد و الله اعلم بالصواب

در این کتاب در بیان روایت شیخ حضور صلی الله علیه و سلم از خواب در نسبت این کتاب واضح یاد که از شیخ کبیر
 که عین القضاة همدانی قدس سره در بعضی رسائل منقول که حضرت رسول علیه الصلوة و السلام را مقصد بود
 در خواب دیدیم و هر مرتبه تعلیم حقایق میفرمود آخر کار دانستم که هر مرتبه ندیدم مگر خود را مطابق این دو فن شنیده
 است که کسی نه بیند مگر خود را و در فرقه ابحاث ملفوظ حضرت مرشدنا و مولانا شیخ برهان الفلک و الحقیق و اهل
 راز آسمی و مخدومی و معظمی حضرت شاه اشکر محمد عارف قادری شطاری مرحومین است که هر چند شیطان
 منظر مفضل را طایفه نیست که بصورت حضور صلی الله علیه و سلم ظاهر اسم هادی مد فون مدینه منوره متمثل شود
 لیکن رویت ثبوت بانی علیه الصلوة و السلام در حالت خواب بر سهیل گویم و تمثیل را فی در خزانه خیال مقصد
 میتواند و حدیث من را آئی فی صورتی خود را آئی بی شبهه درست که بصورت مد فون مدینه متمثل شیطان
 ممکن نیست و ملک زلیخا پاک اند پس هر که بیند آنحضرت علیه الصلوة و السلام را در خواب بصورت دیگر در
 مدینه مدونست حضور علیه الصلوة و السلام را بیند خود حضرت شیخ در فصل سخاقی قریبین تحقیق فرموده چنانکه
 می آید بصورت که معنی حدیث بیان کردیم ظاهر شد که دعوی هر آنکه دیدم را دلیل خود که شیطان متمثل شود بصورت
 من مطابق است عام نسبت و هر چه درین صورت ارشاد شود ضرورت نیست که قابل تعبیر نباشد بلکه گاهی صحیح و
 گاهی قابل تعبیر باشد چنانکه خود حضرت مصنف در فصل سخاقی ارشاد فرماید چون روایه مثل برابر قابل
 تعبیر باشد خود را بر ایم را در تعبیر اشتباهی اقا درین کتاب نفهم حضرت شیخ صحیح پیامه باشد
 چه حج است پس آن امور که خلافت باشند آن خلافت از وجه نام حضرت شیخ نبوده است آنرا نسبت حضور
 صلی الله علیه و سلم نباید کرد و الله اعلم بالصواب

و این وقتی تصور بالخصوص نسبت اهل زمین که دوزخیانیکه حسب حدیث در حدیث و در یک روایت یک نفر
 خطه از نسل آدم باشد و اول معتبر است که موافق با حساب خانه شمار نیست و بعد از آن اعتبار محبت کرده نشوند
 و گویند که عذاب با ایشان بیشترین گردد و نظر شفقت بر خلق باید داشت چنانکه حضرت نبی علیه الصلو
 و السلام بعد از وعده عفران است حسب آیه یغفر لکم ذنوبکم من ذنوبکم و اما تا آخر هر روز حج الوداع
 و عاقبت مغفرت فرمود پس حقیقی اولاً نگاه مانا که عبارت از غیر مظلوم است عفو فرمود بجمعه پس نسبت
 ذنب تقدم که عبارت از مظلوم است عرض کرد که مظلومان را از زیاده از حجت بده و ظالمان را هم بخش
 پس حق تعالی ظالمان را هم بخشید و شیطان را یوس شد پس معنی حدیث هر که آله الله گوید در این نسبت
 شود و گریه زنا و سرقه کرده باشد در وقت غور باید کرد معنی نگاه تا قدم حضور صلی الله علیه و سلم و اما تا آخر
 هم نماز شد که عبارت از مظلوم است و گناهان دیگر است و آنچه در قرآن شریف و استغفر لکم الذنوب
 و در در اینجا و او تفسیر نیست و احادیثیکه در این عذاب این است و آنچه قبل از حج الوداع است منسوخ شده
 زیرا در عذاب قضا کند که قضای آنی بر سه پنجاه نماز بود و از دعای حضور صلی الله علیه و سلم منسوخ شده
 و بیخ رسید زیرا که سزای اهل اسلام حسب تفسیر عالم بقول حجة الاسلام زین العابدین علی بن ابي طالب در شرح
 در دنیا مقرر شد زیرا دنیا سخن المؤمن مقرر و ان مع العسر یسیر لظواهر اهل اسلام اگر چه ظالم و اهل عیبت
 باشد بخشیده شوند و گویا از شفاعت و این امر در حدیثی در ذکر توبت ضاله یاد باید داشت و در حق
 بعضی ظالمان اهل اسلام در وقت و توبت موجب عذاب نیست و نظر جناب شیخ به نسبت مشرکان بر حدیث
 توان بعد از آن اعتبار است که در باب استغفار مشکوٰه مرویست که حضور صلی الله علیه و سلم فرمود که بقیه اهل بیابادی که
 اسفروا لا تقطوا من رحمة الله آنچه در تمام دنیا است بدین خوش نیاید مردی عرض کرد که آیا مشرک نیز از حضور
 پس حضرت صلی الله علیه و سلم سکوت فرموده باز ستم چه ارشاد کرد آگاه باش و آنکه مشرک کند و کسانیکه بمول
 گفتند بر مشرک ایمان آورد این خیالشان نادرست زیرا که در آن سائل را توبت بود و چه جای سکوت بر آن
 حضور صلی الله علیه و سلم زیرا که در آن وقت اکثر مشرکان ایمان می آوردند و چون این بخشش مشرکان بعد
 از حقیقت منافی آیه ان الله لا یغفران لیشک به نسبت آدم آنکه تخلف و عید دروغ نیست که انشاء الله
 است و هم مشروط بعدم عقوبی یا تقدیر نظر از جناب بر حدیث متفق علیاً بود هر چه است در باب مذکور
 در مشکوٰه مرویست که حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود که اگر مؤمن عذاب حق است سندی صحیح است که در حدیث

لیت قد یبصر که سخن در زیارت از تفسیر طایفه اهل بیت از تفسیر طایفه اهل بیت است

و اگر کافر بر حسب حق آگاه گشتی تا امید نشدی گویا این حدیث ترجمه لا یغفران فیها احتیاباً لایذوقون فیما بر و اول
 شراباً و ترجمه الا ماشاء ربک واقع و نیز نظر از جناب بر حدیث ظاهر و فخر او است که زنی دیده گفت که هرگز
 بندگان خود را حقیقی عذاب نکند و نیز نظر از جناب بر حدیث شفاعت نسبت که لا اله الا الله گفت و عقاب
 نبوت نباشد یعنی کسیکه نزد او نبوت نرسیده باشد و حدیث شفاعت مخالف حدیث مغفرت مظلوم است
 زیرا بخشش اهل مظلوم صورت چنین بود که این شفاعت نماید و دخول در موقت دوزخ موجب تکلیف
 نباشد این بشر طبیعت که حدیث مغفرت مظلوم را حدیثی دیگر معارض نباشد اندرین صورت کمال فزونی
 این است است و اندر علم بالعقوب با زیاده حضرت مصنف در باب عشرين و ثلثاً فتوحات فرموده که
 اهل نار در نار سکنند از آن بیرون نیابند کما قال الله تعالی خالدین فیما امر فی النار ولم یقل فیها ای فی العذاب
 و کفر فرموده این شکل بود و هر گاه کسی غیر جمیع کفر را در طاعت نماند و خداوندشان در عذاب و گریه
 گوید در حق اهل جنت نیز خالدین فیما آمده است گویند که خداوندشان در عذاب در دیگر آیت آمده که فرمایند عطاء
 غیر مجذوذ و قول او تعالی لا مقطوعه ولا منقوعه و در آیت خالدین فیما غیر راجع بطرف و زراست بطرف
 عذاب پس حاصل کلام شیخ آنست که چنانکه برای اهل نیمی نصیح است و آیت و لا یخفف عنهم العذاب
 و قوله تعالی فذوقوا من نذیرکم لا یغفرا موت با احتیاب اندو جامع صحابه بوجه افتراق حضرت در غزوات
 بر مخالفت این نگردیده تا حکم قطعی بر اسرار عذاب کفار بلا انقطاع بودی و آیت مقید با احتیاب لا ماشاء
 است پس بکدام دلیل اعتقاد عدم انقطاع کرده شود و اصل علم بالصواب
 تعلیم یا زود هم در میان کفر و زندقه و الحاد و شرک و غیره و تعریف هر یکی از اینها هم مذکور بود آنکه کفر
 یعنی ستر در حق آید و در شرع آن عبارت از شریعت است که بضروریات دین کسی نماید و کفر از شرک
 عام تر است شامل مرزندقه و الحاد و شرک و انکار دینی ضروریات را که در آمنت با خدا آئین مذکور اند
 و زندقه عبارتست از قائل نابودن به نبوت اشیا و نفس الامر چنانکه خیالات مشعل میستند و هم عندی که
 اولین در غیبت هر شی تردید کنند و دیگر آن حقیقت را تابع خیال خود گویند یا اقرار بنا کردن بصفت
 گمانی حق تعالی چنانکه اهل مذاهب یسوع منج حقیقیان و جینیان و لامه ویر همه و غیره معتقد اند که گویند بر آ
 عالم ماده و قاعله کارگر او شان عالم و مختار حق تعالی را ندانند و الحاد و آن التباس در نسبت کردن
 بعضی صفات و اسما حق است بعضی چنانکه تعلیم قرآن را نسبت بشکر قهار که کردندی و چنانکه آریه نسبت

و جوب با جزا لا تجزی و در بعض منفات و اسما حق کنند و شرک آن تعلق دوئی است و رام سے باشد
خواه امر ثالث مجمل باشد یا مشرک چنانکه شرک زید و عمر و در معنی انسان و دو دور در چهار پس اگر
در ذات و جوب حق باشد شرک یک کننده مشرک بذات اوست چنانکه آریه حال ارواح و اجزا را لا تجزی
را در و جوب وجود شرک کنند و عوام جمله فارس با وجود تصریح کتاب شان بوحثت وجود میان یزدان
و اهرمن کردند و عوام بت پرستان بدین گرفتار باشند و اگر در صفتی کرده باشند مشرک بصفات
چنانکه مشرکان در عبادت دیگر اینرا نمایند که در مفهوم الوهیت شرک با حق کنند این شرک است غیر مضمونه
خدا دانسته مقرب دانند و از اینجا کاسیک تصور شد بطور غیر دانسته بوجه نیند که عبادت کرده در حق شان
مولتا روم فراید سه گره بدینی زحق این خواجرا + گم گنی هم تن و هم دیباجه را + پیرو حق
زا حولی هر که دودید + او خریدستی + تحقیقت نه مرید + پس لازم آمد که غیر نادانسته تصور نمایند
اکنون بایستند که علت و حرمت اشیا متعلق بوحی است یا بقیاس وحی و بر میود اتفاقا شان
بر میانان و اجباران را انداد و ارباب خلافت وحی بدین معنی لازم آمد و از اینجا در سوره بقره واقع که بعد
اشبات حقانیت قرآن مجید از مجوز و جهل کتب ازسی و یک انبیا چنانکه در تفسیر حیات سرمدی مفصل کرده ایم
فرموده شد که ای آدمیان قوم بود عبادت یعنی توحید کنید پروردگار خود را که پیدا نمود شمار او کسان را
که قبل از شما بودند شاید شما تقوی کنید خدا را که براسه شما کرد زمین را فرش و آسمان را عمارت
و نازل کرد از آبر آب پس خارج کرد رزقی از غرات براسه شما پس نگردانید برای غلظت میان و شما
دانید که او را چنانچه در حلال کردن و حرام کردن و غیره و نیز در سوره توبه است که گرفته بود بیان
اجبار در میانان خود را سوسه خدا ارباب عتدی بن حاتم عرض ساخت که ما اندادی نمی گرفتیم حضور
صلی الله علیه و سلم فرمود آیا حلال کرده شانرا حلال و حرام کرده شانرا حرام ندانستندی یعنی بر حلال
وحی صحیح ختم المرسلین علیه السلام عرض کرد آری فرمود همین اتفاقا را بابت از همین جا گرفتند مثل سلام
بن مسلم و فخراس و غیره بودیان عزیز را این الله است بحسبیکه در عجب شهرت داشت بلکه آنجناب را
منزل توریت گمان کردند که از سر نو تخریر کنانیده بود علی بن ابی طالب را که مسیح را اعتد و این الله گفتند
از سر مجودان از خدا و میوه مسیح خدا را یکی دانستندی و علی را حال همین دیگری آید لیکن آنان بحسب آیه
ان اللین کفر و امن اهل کتاب و المشرکین و هم بحسب آیه و لامه مومنه غیر من مشرکه هر دو قوم

مستثنی از شرک التزامی بودند که بعد از اطلاع حضور صلی الله علیه و سلم بحسب آیه متوره بینه کفر نشان مثل شرک
مشرکان است که بخشنده نشوند انبیاست حقیقت شرک و ازین مذکور سبب بود شرک بقول جمل و جوب و سبب
لازم نیاید مثلاً معنی انسان در زید و عمر و شرک یک باشد که شرک زید در انسان با عمر و زید با شرک زید با انسان
ازین لازم نیاید و بودن معنی مجمل و سربانش در صورت تفصیل بطور سربان مطلق با تمیذات و قرب معیت معنی
مجمل با صور مفصلات نه موجب ظرفیت است و نه موجب حلول است و نه موجب اتحاد که هر سه با نیت و
مخالفت را نخواهند که نادان خیال بر صوفی بر دو عالم ظرفیت و حلول در صورت در حال توفیق و جوب
ظاهر است چنانکه بعضی اهل اتحاد قائلین وحدت وجود بر قائلین وحدت وجود بطور وحدت گمانی بودند
و مذہب شان در کتاب غزالی در لغی سنی گفت الحقائق و تشابه که حقیقت وجود ذات خدا تعالی را بطور
آفتاب دانند که در آینه های متعدد تافته یا شد پس موجودات چند باشند و وجود حق واجب واحد که
یک وجود بسیار موجود شوند چنانکه میر با فردا ما گوید که منشأ وجود مصدری یعنی بودن ذات حق است
در واجب در ممکن استناد اوست بواجب و ایمان قائل بوحثت وجود بطور اتحاد در ایران بسیار اند
و اکثر اهل شارحین کلامش هنوز ناهمیده اند و این بان و جوب گویند از شرک وجود در واجب و ممکن که بدون
وجود صورت واجب و ممکن نه برسد و خلاص شوند چنانکه اشعری و ما زید بیضا شتر که لفظی خلاص شوند از اینجا است
که بیایسے علماء که بشود بر شهرت در زید برین قول قائل شده اند چنانکه اهل اتحاد گویند لیکن انتراع وجود معنی
بودن مصدری از واجب و ممکن مغایر مسئله شرک در وجود این واجب و ممکن است و خلاص این مسئله را
بجین اعتقادات هرگز حاصل نشود و گو آنان التزام کنند که لازم بالبداهت است و قول بخلوقیت محال
در هم براسه و ضاین اسلام کافی نیست که حق تعالی موجودات ممکن را از نشانات خود فرماید آنرا بلا تشابه
علت او که حق است موجود گفته شود پس محض شد که قول بوحثت وجود بطریق اهل وحدت که تا کل مطلق همینه است
باشد در موجب جویمت است و نه موجب حلول و ظرفیت چنانکه اولیایان خیال بر زید بر حقیقت شرک بیان کردیم بلکه بر اکثر
ایشان که مرشدان را مقرب بخدادانست و تصور بدو گرفتار باشند که بجای عبادت تصور کرده شود
لازم آید که این مثل نشان مشابه قول اهل که باشند که عبادت کنیم بنان را که تا آنکه قریب بخدا گفتند و نزد
اهل شهود قائلین وحدت وجود اهل وحدت جلیه و بچند مراتب اندکی اهل صح که قوال حضرات اولیایان
باشند و دوم اهل شهود که عامل بدان باشند پس شهادت از قول نقل دهنده سوم اهل شغف وجود و اهل اهل قلب

و هر سید مرتضی خود مدوح چنانکه در سوره کاف و در دین لقلب و القی السبع و هوشمید و در وجود حقیقی کسی را
 حصه ندانند که بطور خلافت پس تنظیم خلیفه بظنم حق نمایند و آدم علیه السلام را بدان نظر سحر و بطریق خلافت
 گویند نه آنکه غیر خدا پنداشته تنظیم کنند بخلاف مشرکان اهل مکه که خارجین پنداشته مقرب دانستند
 پس فرق باریک است و لطیف اگر چه کثیر را لطیف کنی در یابی و ازین تفصیل در یافت شد که مشرکان چند تن
 باشند یکی آنانکه در ذات و وجود خود شرک کنند چنانکه آنکه اجزا لا تجزئ و ارواح را با حق در وجود و وجود شرک
 نمایند و در صفات از صفات خاصه مثل الوهیت و علم غیب بلا سند شرک کنند چنانکه بت پرستان کنند
 در رسول صلی الله علیه و سلم حسب آیت لا یظهر علی عباده الا من ارضی من رسول مستغنی است و پیران
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم سابق و لاحق در ایشان آمدند بیوجه در عین نماز که عبادت خاص حضرت حق است
 بطور انشا و خطاب سلام علیک یا اللّٰهی در مرتبه اول و بر کافه گویند چنانکه در کتب فقهی در نماز و غیره تحریر کنند
 اینهمه بظن خلافت است سوّم در افعال اعطاء و غیره که آنرا منسوب بغیر حق نمایند بدان نظرند و غیره براس
 غیر حق یعنی عالم کثرت کنند و ذبح نمودن براسه ثواب دیگر مثل ذبح کردن حضور صلی الله علیه و سلم
 از جانب مت و ذبح نمودن مرتضی از جانب حضرت صلی الله علیه و سلم چنانکه در جان توحیدی و غیره است
 درین داخل نباشد و گویا وجود توحید خدا انکار رسالت یا مالک که یا بر روز قیامت و قدر خیر و شر بلا تاویل تکرار
 در کفر داخل نیست بیان کفر و زندقه و الحاد و شرک و غیره که درین تنبیه منظور بود
 تعلیم دوازدهم در بیان سبب زندقه و الحاد و شرک که بکلام وجه زندقه و طرد مشرک گرفتار در آنجا شدند
 و چگونه شیطان او شان را فریب دهد پس اولاً بطور تمهید باید شنید بجهت طلب با پدید آمدن هر چه از مکر او
 و اطاب خانی باشد پس بدانکه گذشت که در وجود حقیقی استی مطلق یعنی ذات حق حیرت و اوله است و ازین حق
 مسمی باشد ما خود از ذره است و بنظر رحمت یعنی لیت که حساب قابلیت فاعله و منفعله است مسمی
 بر حسن و در حسن بطبعیت فاعله و منفعله غالب و مستولی است پس نزد بعضی حضرات طبیعت کلیه عرضش
 رحمن آمد پس باسم رحمن قابل حقایق جلّه امور ثابت شوند و گرچه اثر او در خارج ممکن باشد یا نباشد و تقدیر
 اشیا از نیابت پس حقائق قابل ظهور در خواست ظهور کردند پس هم رحیم از آن شده و او را بقیه نودنه اسمها
 لازم پس اولاً عالم ازلح مرجم شده اول متبعین عقل اول قلم اعلی سر شدند روح اعظم پورن بر هم رب و
 هم رب کرده صورت بهسببیت که اقرب از او در وجود چیز نیست و مثلثات او کعب و جوات و مسانبات

شکل اول که عبادت از عبادت است و کفر از کفر است و با خداوند است و در آنجا که کفر و کفر است و در آنجا که کفر و کفر است

و لغات چنانکه ظاهر خواهد شد ممکن چنانچه بوجه ذاتی خود در طول در برده آتش و در که بصورت حضرت احمد
 حب فصل ۲۰ خروج موسی و غیره قتل و بروز فرمود و بجهت در عالم صور و مثال که بعالم اسرائیل معبر که اسیر
 یعنی صور و ایل یعنی خداست و بجهت بزرگتر که عبارت از جبرئیل است در عالم شهادت هویدا گشت
 تا آخر اسفل ساقین مقام بعد که روح بجا عبارت از شیطان است که اشیطه هو البعد و جبرئیل را در
 روح لازم کی روح حیات که از آب متعلق است و تمیک یعنی آب است و ایل یعنی اقله پس بیکای ایل از ان
 شد و روح حیات که بر تحلیلی و قاطع متعلق باشد پس جبرئیل از ان باشد و این جمله سامان را ثمرات در کار
 پس انسان جامعی در جمله حقائق در کار شد که لای خلافت این زمین باشد و براسه کرات دیگر خدا داد که چنانکه
 پس آدم علیه السلام صغی اقله بحدیک کم که در دوره اومان بطور آند و سجود خلائق بطور خلافت شد و در آنجا که
 نیست برای بفری که دهد او را الله تعالی کتاب و حکمت و نبوت باز گوید براسه آدمیان که با شنید
 بندگانه بغیر از خدا و لیکن باشد ربانی بدینچه امروز یک کتاب و بر آنچه درس کفیه یعنی چنانکه در قرآن است
 که خلاص بود و حضرت صلی الله علیه و سلم را دست حضور صلی الله علیه و سلم در می حضور صلی الله علیه و سلم
 خدای حق و دست حق در می حق بطور خلافت و اینها از چهار کتب مقدسه حضرت صلی الله علیه و سلم را
 چنانچه خدا کرده نوشته اند و درین کفره بدین معنی خلافت زبیده معترض گشته که چیست براسه این رسول
 نور و طعام و گوشت و در باز آمد و خدا موعود زمین بود از نیابت هر که دید مراد حق را پس تصور آنحضرت
 تا زمین از نیابت مقرر شد که خمریزه از خمریزه رنگ گیر نیست مقتضای تصور که آادان باشند و آزادی
 عبارت ازین است که چنانکه در عالم موجودات همهت حال شان مطابق در خود ثابت و مخلوق نماید از نیابت
 تصورات از تصویر خیال عبارتست یعنی از حکمت که عرض در و مخلوق است حتی که بمقابل توحید حق متوجه باشند
 حیوان حکمت معنائیکه در نظریات عرض شلن از علم باشد که با استدلال تا تصد حاصل کنند پس ازینان
 اهل قرب اند و فریب بروح اعظم و آنانکه بر ایشان اثر بعد شد هر قدر یک باشد ازین بدان قدر در و شوند
 پس بعضی از ایشان گمانیکه بحقیقت نفس خود پی نبندند که شود احد نشاء چندین هزار اطوار است و همیش
 بر این اوست که جزئیات هر عصر درین پیدا است و توحید هر خود و در وقت غیر معنی نبود و بیت مطلق است
 نیافت و ظاهر است که آنکارا تا حیث نبوت اشیا بر وجود است که الله صاحب و له عبارت از دست
 پس در حیرت اتمس و حکمت افکارند و مقابل بیان چون بعضی اشخاص بر تصرف

نفس تا ملقه مطلع شدند و بحقیقت پی نبردند که خاص منظر وجود مطلق است منظور باطوار سجد آمان عالم
 را تا بخیال دستندی و عندیه از ان شدند مطالعه کنید در کتب حکمی که چنانچه از ارباب به اند چون اکثر
 اطوار طبیعت کلیه بطور عادت واقع و ثبوت اعیان که اول مرتبه ثبوت ممکن است بالا بجا پس بعضی جمله
 منکر علم و اختیار وجود مطلق باشند و قائل ماده و فاعل که عبارت از حقیقت قنانه منظر طبیعت رحمتیه است
 و آنان بطور طبیعت جزئیات تا تیر اند که جزو بار و بجای جاد و حاجبای بار بقول شان یا اراده بود و اهل علم دانند که
 فعل طبیعت کلیه باشد یا جزو یا علم و اختیار نباشد گو اختیار حق بنظر علمش بطور اختیار نبوده نباشد که بغیر
 علم کنش چنینان چنینان مبنی دلامه در بر حاد غیره از ایشان باشند و چون بعضی اتفاقات بلا ترتیب
 و بلا لزوم در نظر بعضی آید پس منکر حکمت حق باشد و در نظر صوفی قضیه اتفاقیه وجودی ندارد و استدراج
 و کرامت و اعجاز گو در بادی نظر خلافت عادت جوئی و خلافت نیچرا یعنی خلافت عادت جزئی عادی
 باشد مگر نظیر قوت مستند بر و اهل کرامت و اعجاز بلا سبب و بلا لزوم نباشد چون در عالم کثرت اکثر تصرف
 از مطلق روح است بعضی اهل اسلام اکثر بنفوسان و غیره مطلق روح را خداوند پس سیکه بدرجه کمال است
 اهل اسلام مذکور او را خلیفه از وی و نبی و مبنی و او تارگو بند و مقام او تار را خانداده مقرر کنند و زانند
 شان زده را کلکی او تار محمد صلب و پند نشد گو بند و بصورت وجود عسری چون تشریف آوردند بنفوسان منکر
 گشتند پس اهل اسلام مذکور بنظر خلافت تعظیم خلیفه کنند و فرق باین تعظیم و عبادت نمایند چنانکه در تعظیم بدر عبادت
 خدا باشد و مبنی و فرق کنند و عبادت او هم سازد و حق آنست که حق وجود مطلق است از جمله وجود محتاج الی الکل
 در استی است و روح مقید است بحد سمیت و چون در جبر روح اعظم یکبار شوکت است و تعلق شمر از
 شیطان پس بسیاری روح اعظم را خدا گویند که مثل اهل اسلام از تعریفش روح نیز ار باشد پس کسی شیطان یا
 مستقل پندار و آنان جمله محسوس باشند که خلافت کتاب اهل علم خود باشند و شیطان در اهل رویت متعلق
 با او و خانی که چون با او در مشتعل شود چنانکه مفصل در رساله که اکب دریه نوشته ایم و آینه می آید و بعضی مستقل
 ندانند در ایشان بسیار فرق آند کی آنکه ملائکه و شهدار امقرب دانند و صورت مثل شهید اول با اهل میل
 تصور نموده عبادت کنند و از حقیقت خود که بنظر خلافت جدا ایشان مسجود خلقت شد غافل باشند و از
 حاضر اوقات حاکم که نبی یا ولی زمانه باشد اعراض نمایند و در آزادی خلافت شرع کرده در اهل غلامی است بکنند
 و از آزادی که مطلق حکمت باشد محروم مانند دوم فعل بود و نصاری و اهل اسلام باشند که معتقد خلقت روح اعظم

اینکه در این کتاب
 از ارباب حکم
 و در کتب حکمی
 که چنانچه از ارباب
 به اند چون اکثر
 اطوار طبیعت
 کلیه بطور عادت
 واقع و ثبوت اعیان
 که اول مرتبه ثبوت
 ممکن است بالا بجا
 پس بعضی جمله
 منکر علم و اختیار
 وجود مطلق
 باشند و قائل ماده
 و فاعل که عبارت
 از حقیقت قنانه
 منظر طبیعت
 رحمتیه است
 و آنان بطور
 طبیعت جزئیات
 تا تیر اند که
 جزو بار و بجای
 جاد و حاجبای
 بار بقول شان
 یا اراده بود
 و اهل علم
 دانند که
 فعل طبیعت
 کلیه باشد
 یا جزو یا علم
 و اختیار
 نباشد گو
 اختیار حق
 بنظر علمش
 بطور اختیار
 نبوده
 نباشد که
 بغیر
 علم کنش
 چنینان
 چنینان
 مبنی
 دلامه
 در بر حاد
 غیره
 از ایشان
 باشند
 و چون
 بعضی
 اتفاقات
 بلا ترتیب
 و بلا لزوم
 در نظر
 بعضی
 آید پس
 منکر حکمت
 حق
 باشد
 و در نظر
 صوفی
 قضیه
 اتفاقیه
 وجودی
 ندارد
 و استدراج
 و کرامت
 و اعجاز
 گو در بادی
 نظر
 خلافت
 عادت
 جوئی
 و خلافت
 نیچرا
 یعنی
 خلافت
 عادت
 جزئی
 عادی
 باشد
 مگر
 نظیر
 قوت
 مستند
 بر و اهل
 کرامت
 و اعجاز
 بلا سبب
 و بلا لزوم
 نباشد
 چون
 در عالم
 کثرت
 اکثر
 تصرف
 از مطلق
 روح
 است
 بعضی
 اهل
 اسلام
 اکثر
 بنفوسان
 و غیره
 مطلق
 روح
 را
 خداوند
 پس
 سیکه
 بدرجه
 کمال
 است

باشند گو اهل اسلام از لفظ روح با وجود تصریح قرآن که ذاتیکه در آیه و جاد ربک رب فرموده شده است چون
 را با لید است در آیه یوم یقوم الروح و الملائکه صفارح فرموده است تجاشی نمایند و بود و نصاری معتقد
 تشریح روح اعظم و بروز او باشند و نقل عبارات از تصور شدن روحیت بصفت خاص که با وجود قیام خود
 بصفت اصلی صورتی گیرد و بروز عبارتست از تشریح خاص که بصورت انسانی بطریق مهور پدید آید و پس
 بنظر اول تشریح روح اعظم بطور بود و بنظر ثانی حسب فصل ستم خروج و غیره تشریح آوری او مهور در هر از هفتم
 یعنی بصورت حضرت نبی اسماعیلی شد و در هند و ق سکینه بر سه حضرت انبیا تشریح میفرمود و بر سه سجی
 بصورت کبوتر که بیج دید و اسلامیان بطور تشابه و مانند بعضی منکر باشند با وجودیکه نسبت جبرئیل بصورت
 اعرابی و دحیه کلکی معتقد باشند و بعضی بنظر بروز مثل عبدالمعین عباس و ابن مسعود ادریس را الیاس
 هم گویند که حسب تصریح بخاری در شب معراج حضور صلی الله علیه و سلم را نبی صالح و اخ صالح مثل موسی
 و عیسی گفت و پس صالح همچو آدم و نوح و ابراهیم گفت و در قرآن مجید سلام علی اورسین و الیاسین خوانند
 پس منکر ازین حقیقت آشتا نباشند که الیاس از اورسین است و سجی از الیاسین لیکن اقرار حضرت جبرئیل علیه
 و السلام کنند بخلاف یهودان که با وجود تعظیم بست از زمان آدم که تا تحریر وقت انجیل عبارت از روز جمعه
 بود چنانچه بیای خود مفصل آید و آن بوجه تعظیم نبی هزار هفتی حضور صلی الله علیه و سلم بود پس هر سه علماء
 شان هر یک بوقعی از تعصب تبدیل در سنین نسخ عبریه و یونانیه و سامریه کردند پس جلاشان بر تغییر کرده
 شان معتقد شدند و فعل شان را که حلال و حرام نمودند همچو حلال و حرام خدا بنده شستن کفر ایشان این
 شد و شرک بر ایشان لازم آمد و در نصاری چند فرق گشتند یکی روح اعظم را خدا گفته بر تخیل عامل شدند
 و چون روح حضرت صلی الله علیه و سلم در کتاب مذکور صد با چاهنوز جایجا است پس مثل اهل حبش ایان
 آوردند دوم آنکه خدا در مسج بن مریم منحصر دانستند پس آنان با وجود خطا کفر کردند که روح را از صفت
 خود برگردانیدند سوم آنکه خدا و مریم و مسج را برستیدند و خدا را ثالث تلمسه گفتند و قائل تالیث شدند
 و قرآن تردید این هر دو شان کند چارم قائل اقنوم گشتند که مفهوم ذات اعنی وجود و جبارت و علم گوشه
 هستند مگر در خارج شواحد است لیکن بصفت علم با مخصوص بصورت مسج متمثل آن روح شد پس در ایشان
 در قرآن مثل آدم فرموده شد که مثل او مثل آدم است پس هر دو صفت روح در صورت مسج کفر و شرک
 است پنجم نصاری حال آنکه هیچ مفهوم محصل از ایشان در تفسیر بر نبی آید تا نقل کرده شود و اهل اسلام

اینکه در این کتاب
 از ارباب حکم
 و در کتب حکمی
 که چنانچه از ارباب
 به اند چون اکثر
 اطوار طبیعت
 کلیه بطور عادت
 واقع و ثبوت اعیان
 که اول مرتبه ثبوت
 ممکن است بالا بجا
 پس بعضی جمله
 منکر علم و اختیار
 وجود مطلق
 باشند و قائل ماده
 و فاعل که عبارت
 از حقیقت قنانه
 منظر طبیعت
 رحمتیه است
 و آنان بطور
 طبیعت جزئیات
 تا تیر اند که
 جزو بار و بجای
 جاد و حاجبای
 بار بقول شان
 یا اراده بود
 و اهل علم
 دانند که
 فعل طبیعت
 کلیه باشد
 یا جزو یا علم
 و اختیار
 نباشد گو
 اختیار حق
 بنظر علمش
 بطور اختیار
 نبوده
 نباشد که
 بغیر
 علم کنش
 چنینان
 چنینان
 مبنی
 دلامه
 در بر حاد
 غیره
 از ایشان
 باشند
 و چون
 بعضی
 اتفاقات
 بلا ترتیب
 و بلا لزوم
 در نظر
 بعضی
 آید پس
 منکر حکمت
 حق
 باشد
 و در نظر
 صوفی
 قضیه
 اتفاقیه
 وجودی
 ندارد
 و استدراج
 و کرامت
 و اعجاز
 گو در بادی
 نظر
 خلافت
 عادت
 جوئی
 و خلافت
 نیچرا
 یعنی
 خلافت
 عادت
 جزئی
 عادی
 باشد
 مگر
 نظیر
 قوت
 مستند
 بر و اهل
 کرامت
 و اعجاز
 بلا سبب
 و بلا لزوم
 نباشد
 چون
 در عالم
 کثرت
 اکثر
 تصرف
 از مطلق
 روح
 است
 بعضی
 اهل
 اسلام
 اکثر
 بنفوسان
 و غیره
 مطلق
 روح
 را
 خداوند
 پس
 سیکه
 بدرجه
 کمال
 است

معتقدین، لولا هیت روح موصوفت گو ازین لفظ تخاصی نمایند چون بر اشتراک وجود ما بین روح موصوفت
 و بنده مطلع گشته اند که سخت ترین شرک است پس اکثر اهل تشیع بجهت قول حکما گفته اند که وجود در واجب عین است
 و در ممکن نما که چون در بصورت یا وجود عدم امکان انضمام وجود با معدوم که ذات ممکن است شرک بدستور
 باقی نماند پس اهل سنت و جماعت اشعریه و ماتریدی معتقد اشتراک لفظی شدند که اولین شان بچقائ و وجودات
 متعدده قائل گشتند و حقائق اعیان را وجودات مختلفه گفته و دوم شان بزایدی وجود بر واجب ممکن
 معتقد گشتند و بر ایشان وارد که چنانکه از انتزاع معنی انسانیت از زید و عمر و نه از زید و دیو ارسطو واحد
 انسان مجمل لازم از انتزاع معنی بودن واحد معنی مجمل وجود اعنی بود حقیقی لازم و چون در حقیقت در
 روح اعظم بلکه جوهر کثرت دو وجه پیدا کی حیثیت اصلی او که معدوم اند دوم حیثیت ظنی او که موجود اند
 پس قول بزایدی و عینیت بدان سبب است پس برای رفع شرک بعضی قول بوحده وجود اختیار نمودند
 نه بطریق وحدت جنیدیه و حضرات صوفیه دیگر بیک طریق احتیاج کرده و وجود حقیقی آن روحست و وجود ظنی منتسب
 یا ممکنات گردد که از ممکن موجود شود که وجود واحد موجود گشتند پس این حقیقت اتحاد است و در عقیده
 صوفی سوائه هستی مطلق محتاج الی الکل دیگر وجود نباشد و محتاج الی الکل خداست پس هستی مطلق خداست
 و بودن معنی مجمل در مفصلات و سریان مطلق با مقیدات نه شرک مجمل است با مفصل نه سریان حال است
 در محل نه موجب نظریات است نه موجب اتحاد وجود در چند موجودات متغایره چنانکه بعضی اهل اتحاد
 گمانش برند پس عمر ارض ناوا تقان از ناواقفیت بر حضرات صوفیه امر آخر است البته آن تا که هوار اعدا
 گویند گوهر از کتاسه بار یک بیان گفته در حقیقت معتقد وحدت وجود نباشند زیرا هو امر کب است
 از هیولی و صورت بقول ارسطو یا از هیا مطابق حدیث چنانکه وی مقر اطین گوید یا از اکتسوزن و هیولوزن
 و نیز چون چنانکه حکما و صوفیه گویند و همچنین آن تا که خلا را خدا گویند که بمقابل او ملا است معتقد وحدت
 وجود نمیند که او را مقابل نباشد و همچنین کسیکه قائل وحدت وجود مصدری بود معتقد وحدت متشا
 نباشد که مصدری سوائی اختیار و اتمی نباشد و همچنین کسیکه وجود را بمعنی ظهور گوید و عدم را بمعنی بطون
 که درین روح تعالی را وجود صفتیست معنی نور چنانکه نام حجه الاسلام فرموده که بنظر اطلاق ذات حق
 را وجود نگویند زیرا که مقابل او بطون است و ذات حق ظاهر و باطن را محیط نور حقیقی است که ادراک کند
 و ادراک کرده نشود زیرا او ساری لطیف است غلیظ از ممکن نباشد و با ادراک کند که باشد ظاهر و باطن

و ظاهر کننده غیره آن حق است بحیثیت تطلبت احدیت پس ازینجا بعضی حضرات ذات دو دور افوق وجود
 بمعنی ظهور دانند و این اصطلاح دیگر است در رفوق وجود یعنی هستی چیزیست چنانکه در بعضی است
 و بعضی ذات حق را عدم بمعنی غیبت و بطون گویند ازینجا است هر که می میرد بغیبت رود گویند بخدا و اصل
 شد و در اصل ذات حق را ظهور با نمانیت و بطون بهویت است و ظاهر تراج باطن را است که هویت یا وجود
 ظهور خود با نمانیت مطلق اوست ازینجا است مقوله قائلست من آنوقت کردم خدا را سجده که ذات و صفات
 خدا هم نبود یعنی انانیت تابع هویت از ان حالت است که تیز ذات و صفات در آن نبود که به تیزان
 همچنین اشعار و انافهمیده فتوی کفر دهند اگر از را سخین و اقصین علم بقبول شافعیه نباشد باره از آنجا
 ساکتین باشند که بقول حنفیه هیچ گویند ازین تمبیه حال و جزئیه و اتحاد و شرک و غیره آنچه از وجه بعد
 واقع است ظاهر گشت احمد بن محمد علی ذلک و فضیلت علم تصوف واضح گردید که عبارت از حکمت است
 که بطور کشف و تقلید اصحاب کشف احوال اشیا دانسته شود و انصاف بهر تنگ و اجتناب از بد بطور
 تخلیق باید کرد پس اگر عرض علم جز وی باشد که یا سم خاص مثل اسم شانی دریافت نمایند آن علم
 طب است و اگر اسم زراق باشد حال فلاح و غیره و علم از آنکه بمرتبیه خلافت رسد
 تعلیم سیزدهم در وجه ماملت کفر و شرک که در ابتدا فصل ترجمه کرده شده است تا آنکه اهل وحدت وجود
 گردن خود با پیش کفایت دهند و گردن کافران در صورت خاص زمتند پس بدانکه نفس ناطقه بجا ذی وجود
 مطلق نموند اوست اگر راست راست باشد پس کسیکه راست راست نباشد از محاذات روگرداند و
 بطوری واقع شود که صورت انکاس گیرد و گوهرین دارد و تیار یافت نشود در دار آخرت که با خدا راست
 و حجاب درو نباشد و واضح گردد وجود قیامت از آثارش ظاهر و انبیا را از کمالات انسانی است نه آنکه
 بر مانده نشینند و شکم خود فقط سیر نمایند بدین نظر از ارکان دانی قصد آزادی دانی دیگران کنند که ترکی
 لا زنده و بیازی خوف دهند و گرنه زنده باری غلام سازند تا ذلت غلامی ظاهری به فکر دیده تیرند که انبیا
 از صفات پسندیده است درین زمانه غور بر فرنگیان باید کرد که چه قدر در آزادی خسروی دنیاوی سعی
 می نمایند تا میا و در دست اسلامیان در زمان مهدی باز گرفتار شوند و جاتمانه خود در پیشان بازند
 و غلام کنندگان را بجز از غلام نمایند که دایم بحسب کنند و بکمال خواری بجز از غلام دارند پس گردن
 خود از آشیار پیش ایشان نهاده و گردن بعضی بر لبه خوف زدن کار اهل اسلام چه قدر مدوح نتوانند البته

نزد کسیکه در قیامت تروی یا انکاری باشد که آثار و نشانیها هرگز او ظلم تواند در واقع و کلام در واقع است نه بر مسلمات ناواقفانیکه مشاهده آثار از مابینای خود نتوانند کرد و امتحان الحق و هو بیداری پس تعلیم چهاردهم باید دانست که درین زمانه ما بعد هزار سال مفتی مقدس با خصوص درین صدی چهاردهم مستندی واقف از علوم تصوفیه نایاب زیرا که آمد آمد حضرت مهدی و مسیح است و ارشاد حضرت مسیح است در فصل ۲۴ یعنی که ستارگان آسمانی در وقتیکه اتفاقه شود یعنی اولیا را است اسلامیه و پیشگویی کامل گردد که سلطنت اسلام تبا شود و امید ترقی اسلام از ناو آفتان برود در آنوقت نشانی بر گشتگی عام ظاهر خواهد شد و این زمانه همان زمانست که واقف از الفاظ اولیا کمتر پیدا است پس به کسانیکه قصد مطالعه این اوراق نمایند برایشان وصیت میکنم که قبل از چند امور ذیل را خیال دارند (۱) هر صاحب نظر که نظر برین ترجمه اندازد و تصعب را دخل نمیدکند و نامضر خواهد بود که ناحق حیران خواهد شد و تکلیف خواهد کشید مصرع چرا که کاره کند عاقل که باز آید پیشانی (۲) اولاً رساله حقیر سسی تا ویلات الراسخ مطالعه نماید بعد از آن نظر برین ترجمه افکند و هم بر تفسیرهاست که بیان کرده ام تا از اعتراض حلول و اتحاد و ظرفیت و جزئیت و شکر و غیره نادانان بر حضرات معتقدین وحدت وجود بکنند خوب مطلع شود که همهها خوانند (۳) حسب مقدمه و اهل انصاف یک مطلب را مطلب دیگر نزنند بلکه با هم در تطبیق دهند (۴) الفاظ مشترک را غور کنند تا یک معنی یعنی دیگر مشتبه نگردد مثلاً لفظ عین است که بچند معنی مستعمل می یعنی هو هو بحمل اولی که نفسی یکی یعنی یکی است چنانکه انسان عین انسان است بحمل اولی پس ازین معنی چون ناطق که اجزای مفصل است عین نیست دیگر عین شامل مرسل اولی و وحد و محدود در امثالاً انسان عین انسان و عین حیوان و ناطق است که از سلب یکی سلب دیگری لازم دیگر عین آنکه شامل مرسل مطلق با مقیدات مفصله باشد چنانکه انسان عین زید و عمرو و بکر است که مبانی انسان افراد را وجود نیست و از سلب مطلق سلب مقید لازم و از سلب مقید سلب مطلق لازم باشد مثلاً از نفی زید یا عمرو یا بکر نفی انسان لازم نیاید پس آنچه از معنی عینیت وجود مطلق با مقیدات است از قسم آخر است تا دان بر معنی مطلق نشده حیران گردد تا آنکه مثل مولوی نجف علی مرحوم گوید و که از شکستز همه خداست معتقد وحدت وجود را شکست معاذ الله پس او سرگردان باشد

قال الشيخ الاکبر

بسم الله الرحمن الرحيم بپدا که تسمیه خلاصه فایده کتاب است و فایده خلاصه قرآن پس مناسب باشد اگر آنرا و متعلق او را قدری تفصیل کنیم که تمهید بمطالب کتاب گردد پس نزیاید است و یکت تفسیر مفصل نامیم تفسیریه اول در ترجمه تسمیه بپدا که ذات هستی مطلق که از عبارات در بیان میراست همون در مرتبه منزل و بیان چونکه باطن بهریت و ظاهر با نایت است سسی و متعین با سم و تعین الله است یعنی صاحب حیرت و اوله الرحمن قابل جمله ما نوز از رحمت یعنی لیسنت که اکثر قیادیات محسوسه در کار است از رحمت رحم کننده بر دیگران و چون علی عموم رحیم است پس جامع جمیع اوصاف بودش لازم و چون که غیر سسی در پرده عدم است و ظهور ذات حق را است در هر صورت که باشد پس هر شو صاحب ولد قابل جامع اوصاف خود است زیرا که ابتدا هر شواذ ذات هستی مهور است که بعد متعین و سسی بالله است و با وجود ظهور خود با نایت باطن بهریت است پس در وجهی است با قابل با جامع اوصاف خود و چون ذات حق بر تفسیر ذات در بیان نیاید پس ازین رو مبتدرا در عبارت نیاوردند و خبر که سسی است آنرا هم حدت کرده یقرینه لفظ اسم که مجرور است و هر کسی در خود خود کند و من عرف نفسه فقد عرف ربه بدانند که ذاتش در ذات حق و صفاتش در صفات حق و افعالش در افعال حق سباحت کنند پس معنی سبحان الله ازینجا باید دانست دریم از اظهار کمال در وجود پس معنی الحمد لند ازینجا باید فهمید و بیان باد لفظ اش می آید و چون لفظ نسیم آمد در زمان جاهلیت هم رواجی داشت الف اسمی که دال بر توحید است ترک کرده بودند بنظر بتد خود از دریا نیت وجود و حقیقت روح شیطان بعد است در حدیث وارد که الف شیطان زدیده پس سبیش و از کشید الحدیث زیرا که سین دال است بر انسان کامل که رسول و خلیفه اوست چنانکه در کتب براعت ازس از رسول حضور صلی الله علیه و سلم است که منادی کرده شد و حقیقت اسم ذاتی با صفت باشد وجودی باشد صفت یا عدمی پس ازین رو اسم عین سسی باشد یعنی جدا گانه نباشد و کلام در اسم لفظ نیست و الله ما خود درینجا از ولد است چنانکه یعنی رحیم نیز می آید ازینجا است شعر مذکور است چه خوش گفت بهلول فرخنده قال بکنین از خدا پیش بودم دو سال یعنی من که در حدیث ان فی سب آدم لفظه که عبارت از ذات دوم تبه مقدم است از مرتبه رحیم جامع جمیع اسماء که بعد از خداست و در آن چون ما خود از رحمت یعنی لیسنت گفتیم قول حکما یعنی او در اسم رحیم با فرق خیالی لازم نیامد و رحیم ما خود از رحمت است که آن وحدت وجود بر کثرت فرماید و چون قرآن مجید خلاصه کتب سابقه است و فایده خلاصه قرآن تسمیه خلاصه فایده تسمیه و نقطه با خلاصه با پس بر اکل بحارف الیه و اعلی علوم کونیة شتمل باشد بدینوجه در حدیث است که کسی نبی نیست که بر تسمیه نازل نشده باشد

و چون نیک تامل کرده شود مضمون تسمیه در قرآن و انجیل موجود است و گویند که کتاب فارسیان سوا سے انچودر نسبت پیشین گوئی نوشته اند و موافق افتاده اند و همین طور حال کتب هندو است اعتمادی نیست مگر در سانس فارسیان و بعضی کتب هندو مضمونش منقول زیرا که معنی در انبیا بطور شهود است و بر دیگران اثرش رسیده باشد پس در اول بعضی قلمی نسخ انجیل باسم الالب الروح القدس لاین مترجم است که مراد از اب ذات حق است که در خانه وجود اول است و روح القدس عبارت از اسم رحمن دارندند از جهت آنکه روح مقدس است و بجای روح القدس اسم همی نویسد و رحمن آن اسم الاله است و در ذات احد و رحمن اسم ظاهر شد پس رحیم این از آن گشت در و سائر ترجمه اش بنام خداوند بسیار بخشانیدم بدان گونه نویسد و در هندوان بر همان سخن همیشه گویند گو در باب الحاد در اسرار حق تعالی گفته و در و یا از نقطه اوست پس نقطه با اشارت از ذات است معبر بانا چنانکه شبلی مطابق قول مرتضی در بعضی خطبات فرمود که من نقطه زیر با ام چنانکه از باب پنجم فتوحات و غیره ظاهر است و بقول شیخ ابومدین بادالت کند به حاجت موجودات با وجود حق از نیجاست که نیست موجودی مگر با وجود نوشته شده است با آنکه در وجود نوشته شده در شهود خود میخواند پس ازین رو متصل بسین کشیده است

تسمیه دوم شناخت حق مطابق حدیث در معرفت نفس است پس تا وقتیکه کسی مطلع از نقطه بار اسم است و چنانکه در بعضی قول مرتضی و شبلی عبارت از انانیت چگونه بمعرفت حق رسد از نیجاست ارشاد مولانا که علم حق در عالم صوفی کم خود و این سخن کی با مردم شود که متونی چون خود را نقل حق دانند و متاثر وجود خدا پس علم اول بر عالم حق باشد و تا وقتیکه کسی بر بران جسم سوار نشود و از تفصیلات او مطلع نگردد و سکون بیت مقدس رسد با آسمان اول و بر مضمون قلب با آسمان دوم نرسد و بتمام فواید عالم مثال آسمان سوم سیر کند و بتمام روح آسمان چهارم نرسد و بتمام سیر عالم اعیان آسمان پنجم و بتمام حقی آسمان ششم که عبارت از اسرار و صفات و تفصیل اسم رحیم است و بتمام اخفی که آسمان هفتم و عبارت از اسم رحمن صاحب قابلیت است نرسد بر طبقی که عبارت از مقام کمال بیان است و در این خصوص تصدیق مصنف و فرات قول لا اله الا الله شیرین جاریست بکمال وجه نرسد که رنگها سے گو ناگون داد که بسیاری شبها مشغوب است برفت که مقام تسکین در روح کمال جمعیت است نرسد و تا وقتیکه بتمام جمعیت نرسد بتمام نام و هو که مقام دانست نرسد که نشانی در حدیث ان فی جسد آدم مضمون الحاد برضا است مریح و سیرش نام تمام که با نرسد که صفات و صفی الا بیان عبارت ازین مقام

مطابق حدیث که در باب و سوسه مشکوه از و سوسه نوشته اند زیرا که و سوسه کمال نیست کمال در رفع و سوسه است و تا باین مقام نرسد و سوسه پیدا است پس در حقیقت بران جسم جامع است مریح و جسم در او در جسم مضمون نیست و در فواید است در آن که اگر راجع بخداست او را قلب گویند و از صفات اوست که بشنود از همه اشیا یا بعضی اشیا ذکر می که بان ذکر است در همه اوقات یا بعضی اوقات و گره در آن لطافت زیاد شود مسمی بروحت که بدان از همه اشیا تسبیح مخصوص شنود و خالصت غیر حق نه بیند و گره درین لطافت زیاد شود مسمی بسیر است که حضور بی غیر حضور حق نماید و اگر درین لطافت زیاد شود مسمی بخشی که در او در وجود روح عجب اتفاقا کون در سخن شود و گره درین لطافت آید مسمی با خشی که در او کبر معلوم مفهوم دیگر نماید و بعد از این صفت جان مقام ذات جنت هفتم انانیت که انانیت خود را انانیت حق دانند و کمالی معجز ممکنه کسب کرده تا اینجا رسد که بالذات حضور صلی الله علیه وسلم رسیده بنظر خود که روح اعظم است و باقی بالقیاس عیب است از ان شده و در هیئت قدم کسی نباشد پس جسم انسانی جامع چنانکه خلاصه و مضمون عالم است تفصیل مضمون قلب است و مضمون قلب چنانکه خلاصه جسم است تفصیل فواید از او عالم مثال و فواید چنانکه خلاصه مضمون است تفصیل و ظهور عالم روح است و روح چنانکه خلاصه فواید است تفصیل سر عالم اعیان عالم سزنا که خلاصه عالم روح است تفصیل عالم اخفی عالم اسما و عالم اخفی چنانکه خلاصه سر است تفصیل عالم اخفی اسم رحمن ام الاله و اخفی چنانکه خلاصه خفیت تفصیل عالم انانیت است و وجودیت است پس مناسب که تفصیل این حدیث فی الجمله کرده شود در نهایت فصل تا معنی تسبیح و قدرته که کتاب تسمیه سوم در وصف انانیت ذات بدانکه فکر و ذات که کنه او چیست منح است نه در صفات و این معنی ذات و صفات و ظاهر است که اول ما مرتبه ذات است مقطع اشارت که حقیقت او سوا سے نارسیدن نرسیم زیرا که تا ذات نباشد صفات او صفات بکدام کرده شود و لفظ ذات ناخود از او است موضوع براسه شماره و چون ذات مقطع اشاره عقلی است مسمی بذات شده و در مرتبه ذات سوای ذات همه اوصاف که تا زمانه باشد سلوب این احدیت ذاتیه ماست و او را بعد از شتمزل دور اعتبار حاصل کی ظهور یک با انانیت معبر کلمات اشارت بطرف ظاهر ماست باعتبار شمول او برای بطون چنانکه در حدیث ان فی جسد آدم مضمون اگر با طلاقش نظر کنیم همون انامی مطلق است دوم بطونیکه بهیئت مسمی و هو اشارت بطرف باطن ماست باعتبار شمول و در ظاهر انار پس با وجود ظهور او در انانیت از بی انتهاست خود مضمون ذات از حیثیت حقیقت ذاتی خود اگر چه در آن کوه خود مگر با وجود دریافت خود سوا سے ذات بنظر تجلی دیگر نباشد پس ذکر شرطیه انانیت مضمون فی نیجاست پس مطابق این نمونه

مطلع از نقطه نیست تا وقتیکه بر اسم است و تا وقتیکه بر اسم است و تا وقتیکه بر اسم است

که ما عقیده هستیم مطلق است که درین عالم مستوعب انزل و ایداعنی و هر خط زمانه و زمانیات و این ذاتیات
 از مجرد و ماویات بطور احاطه مطلق مرتقیدات را که از اطوار اوزمانه نیز هست و هم از اطوار است خلاصه
 بعد مفلوحتی بنفسه ذات حق است مقطع اشاره و او مرتبه احدیت ذاتیه است و واجب را ونیت براس
 تجلی احدیت نظیر اتم از تو چون سترق شوی بسوی ذات خود و فراموش کنی دیگر اعتبارات خود را و
 ظهور را یا نائیت و بطون او بهیوت موجب ظهور تو یا نائیت و بطون تو بهیوت شده است پس بنظر
 انائیت بصورت تجلی خود در پرده آتش بی در و پرده بوسی فرمود انی انا الله لا اله الا الله که بدستی من
 امیر هستم نیست موجودی غیر انا مطلق من و بهیوت خود اشارت بلسان اشاره در سوره اخلاص فرمود که
 قل هو الله انی کفو او هستی پس این مقام حیرت است که با وجود این چنین ظهور که در هر انا ظاهر است او است
 مخفی پس از اینجا است مسمی با بعد صاحب خیرت چنانکه فرماید قل هو الله گویا این تسمیه با الله اشارت
 به عدم تسمیه است و در خارج سوا سے ذات هستی موجودی دیگر نیست پس احدا اینجا است و چون بجهت مقابله
 قدرت آن هستی احتیاجی ندارد بلکه جلوتر است باوست پس الله الصمد یعنی الله بی نیاز است و جمله را
 سندا با و از اینجا و مراد از وجود نه یعنی حصول و نه یعنی ظهور است بلکه معنی هستیست که فوقیت مفهومی
 از و متصور نباشد پس عالم در دو توت وجودی باشد و تفاوت وجود یعنی ظهور و انا که دو دو وجودی فوق
 وجود یعنی ظهور است و تاثیر در ظاهر باطن راست است پس داعی را لازم که کعبت
 انائیت خود جرات از بهیوت خود طلبد تا داعی بدرجه اجابت و جواب رسد و قرب حاصل شود و معنی الذی داعی
 مع العبادة از بخار دریافت باید کرد و از اینجا مرتبه سیکه یا نائیت و ظهور خود تابع و عید و بهیوت را باشد
 اعلی است از سیکه سکر یا نائیت دارد و الله اعلم بالصواب

در این عالم مستوعب انزل و ایداعنی و هر خط زمانه و زمانیات و این ذاتیات از مجرد و ماویات بطور احاطه مطلق مرتقیدات را که از اطوار اوزمانه نیز هست و هم از اطوار است خلاصه بعد مفلوحتی بنفسه ذات حق است مقطع اشاره و او مرتبه احدیت ذاتیه است و واجب را ونیت براس تجلی احدیت نظیر اتم از تو چون سترق شوی بسوی ذات خود و فراموش کنی دیگر اعتبارات خود را و ظهور را یا نائیت و بطون او بهیوت موجب ظهور تو یا نائیت و بطون تو بهیوت شده است پس بنظر انائیت بصورت تجلی خود در پرده آتش بی در و پرده بوسی فرمود انی انا الله لا اله الا الله که بدستی من امیر هستم نیست موجودی غیر انا مطلق من و بهیوت خود اشارت بلسان اشاره در سوره اخلاص فرمود که قل هو الله انی کفو او هستی پس این مقام حیرت است که با وجود این چنین ظهور که در هر انا ظاهر است او است مخفی پس از اینجا است مسمی با بعد صاحب خیرت چنانکه فرماید قل هو الله گویا این تسمیه با الله اشارت به عدم تسمیه است و در خارج سوا سے ذات هستی موجودی دیگر نیست پس احدا اینجا است و چون بجهت مقابله قدرت آن هستی احتیاجی ندارد بلکه جلوتر است باوست پس الله الصمد یعنی الله بی نیاز است و جمله را سندا با و از اینجا و مراد از وجود نه یعنی حصول و نه یعنی ظهور است بلکه معنی هستیست که فوقیت مفهومی از و متصور نباشد پس عالم در دو توت وجودی باشد و تفاوت وجود یعنی ظهور و انا که دو دو وجودی فوق وجود یعنی ظهور است و تاثیر در ظاهر باطن راست است پس داعی را لازم که کعبت انائیت خود جرات از بهیوت خود طلبد تا داعی بدرجه اجابت و جواب رسد و قرب حاصل شود و معنی الذی داعی مع العبادة از بخار دریافت باید کرد و از اینجا مرتبه سیکه یا نائیت و ظهور خود تابع و عید و بهیوت را باشد اعلی است از سیکه سکر یا نائیت دارد و الله اعلم بالصواب

در اکثر قالیات محسوسه در کار پس اسم رحمن از ذکر نه شد که مستوی بر عرش قبولیت است پس از اینجا معنی الرحمن
 علی العرش استوی باید دانست و روح الهی نشسته شهور است پس مرتبه ذات چنانکه در انجیل بلفظ اب مفسر
 کرده شده اسم رحمن بروج القدس و رحمن بام الاله اسم مفسرست بدان نظر در بعض نسخ بام مفسر و چون جمعیت
 تمام در حضور صلی الله علیه و سلم رحمة للعالمین متحقق بر او بود بحقیقت محمد صلی الله علیه و سلم بصیرت چنانچه
 در حدیث وارد که روح القدس نفث فی روحی یعنی روح قدس اسم رحمن نفث کرد در دل من پس نزول
 روح القدس بنظر جمعیت تا من ظهور او است در دل مقدس این مرتبه چنانچه مرتبه است بعد از ذات نه عبارت
 از جبرئیل است که او هم بنظر مقدس بود نش مسمی بروج قدس باشد پس واضح گشت که حقیقت محمدی که بالآخر
 از حقیقت جبرئیل است در تحت قدرت است و رحمت حق و رحمت دارد حسب حدیث هر شیء را او هر چه و رحمت
 دارد و هر شیء را آن بحسب حکمت فردیت عرش است م اسم رحمن را پس رحمت حق عرش اسم رحمن ازلان گفته اند
 و چون خاتم المرسلین صلی الله علیه و سلم مسمی بر حمة للعالمین است در او اکل حکوین فرموده شده است که در عرصه
 شش و دویست و شصت و نه ازلی حقتالی عالم را پیدا کرد و بروز مهم آرام و فراغت حاصل کرد و حسب
 اشاره نامه عبر بیان درین فراغت بود رحمة للعالمین یعنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم در هر مرتبه اشارت
 کرد پس معنی آیه ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض وما بینهما فی سبعة ایام ثم استوی علی العرش
 از اینجا باید فهمید که پروردگار شما الیمت که پیدا کرد آسمانها و زمین و ما بین آن هر دو را در عرض شش روز با آن
 مستوی شد بر عرش نبی بر حمت عالمان که ختم المرسلین علیه الصلوٰة والسلام رحمة للعالمین را برتر از مهم و ظهور
 آورد که موقوف بر وجود آدم و نوح و هود و ابراهیم و موسی و عیسی بوده است تا بعد ازین ساکنان آفتاب بیک
 و معنی آیه و کان عرشه علی الماء از اینجا بدست که ما عبارات از نزی و بعینت است یعنی قبول بر لعینت و رحمت
 و عرش رحمت را چهار صفت در کار که حقائق حمله عرش اند و چهار خلفا بر روز آنها اندکی علم و ایمان و تصدیق که
 در سوره شوری و الذین آمنوا و علی ریحهم تکون در صفت صدیق فرموده شده است دوم صفت و
 غفوریت چنانچه در سوره مذکور در صفت عمر فاروق واقع و الذین یحسبون کبارا لا هم و الفوا حس و اذا
 ما غضبوا هم یغفرون سوم جوادیت و اقامت بر خیر و این صفت در سوره مذکور نسبت بنبی النورین واقع
 و الذین استجابوا للربهم و اقاموا الصلوٰة و امرهم شوری بنیم و حارز قانیم یغفون و مراد از صلوٰة در آیه
 مذکوره قرآن است و باقی صفات عثمانی ظاهر چهارم غلبه حفاظت که در سوره مذکوره در صفت مرتضی از اینجا

در این عالم مستوعب انزل و ایداعنی و هر خط زمانه و زمانیات و این ذاتیات از مجرد و ماویات بطور احاطه مطلق مرتقیدات را که از اطوار اوزمانه نیز هست و هم از اطوار است خلاصه بعد مفلوحتی بنفسه ذات حق است مقطع اشاره و او مرتبه احدیت ذاتیه است و واجب را ونیت براس تجلی احدیت نظیر اتم از تو چون سترق شوی بسوی ذات خود و فراموش کنی دیگر اعتبارات خود را و ظهور را یا نائیت و بطون او بهیوت موجب ظهور تو یا نائیت و بطون تو بهیوت شده است پس بنظر انائیت بصورت تجلی خود در پرده آتش بی در و پرده بوسی فرمود انی انا الله لا اله الا الله که بدستی من امیر هستم نیست موجودی غیر انا مطلق من و بهیوت خود اشارت بلسان اشاره در سوره اخلاص فرمود که قل هو الله انی کفو او هستی پس این مقام حیرت است که با وجود این چنین ظهور که در هر انا ظاهر است او است مخفی پس از اینجا است مسمی با بعد صاحب خیرت چنانکه فرماید قل هو الله گویا این تسمیه با الله اشارت به عدم تسمیه است و در خارج سوا سے ذات هستی موجودی دیگر نیست پس احدا اینجا است و چون بجهت مقابله قدرت آن هستی احتیاجی ندارد بلکه جلوتر است باوست پس الله الصمد یعنی الله بی نیاز است و جمله را سندا با و از اینجا و مراد از وجود نه یعنی حصول و نه یعنی ظهور است بلکه معنی هستیست که فوقیت مفهومی از و متصور نباشد پس عالم در دو توت وجودی باشد و تفاوت وجود یعنی ظهور و انا که دو دو وجودی فوق وجود یعنی ظهور است و تاثیر در ظاهر باطن راست است پس داعی را لازم که کعبت انائیت خود جرات از بهیوت خود طلبد تا داعی بدرجه اجابت و جواب رسد و قرب حاصل شود و معنی الذی داعی مع العبادة از بخار دریافت باید کرد و از اینجا مرتبه سیکه یا نائیت و ظهور خود تابع و عید و بهیوت را باشد اعلی است از سیکه سکر یا نائیت دارد و الله اعلم بالصواب

و اندوختن آنرا از احوال هم ایجاب می نماید که قابلیت عامه ازین حقیقت مستحق باشد مثل جناب مرتبه
 در اولی که حافظ سید حضرت شاه رضی الله عنه رسول نباشد و اکثر یا بعض اوقات با سبب است این حقیقت
 خود را محض وقت دانند که خلیفه خاص حضور صلی الله علیه و سلم باشد با آنکه چون قابلیت مطلقه را بر تنزل می بینیم
 او را در مرتبه حاصل کی قابلیت فاعلیت که آنرا طبیعت فاعله گویند دوم قبولیت اثر فاعلیت که بعضی آنرا
 عاخر آنند چنانکه در تنزل مرتبه ذات انانیت و هویت می بینیم در مرتبه هویت و عاقلیت فرقی با یک است
 و عاقلیت فرقی را گویند بدان وجه این مرتبه غیر باشد است که قبل از خلق خلق است و تفصیلش در فرض
 بودی بساید

تفسیر پنجم در بیان نفی و اسم رحیم بدانکه در اندرون قابلیت که مراد از ان امکان اقصا است اول مرتبه
 قابلیت فاعلیت است دوم قبولیت و عاقلیت پس چون طبیعت فاعله مادر ماده عاقلیت ماعمل کرد مرتبه عاقلیت
 اوصاف از علم و سمع و تکلم و اراده و قدرت و بصیرت و غیره ظهور آید بطوری که وجود مطلق بقبولیت عامه از قبولیت
 فاعلیت قبولیت قابلیت عقلی است که عبارت از طبیعت کلیه است مرحقان فاعله و حقائق منفعله را و طبیعت
 طبیعیان ازین خاص است که بنظر صواب گویند که اثر و ظاهر طبیعت کلیه است و چون فاعلیت طبیعت در ماده
 عاقلیه وجود فعل کرد پس صور سایر آنکه صورت گرفت پس اسم رحیم از انانیت ذات اب و رحمن نام الاله
 روح القدس صورت گرفت پس رحیم سبلی باین ازان شد چون رحیم ما خود از رحیم است که بر دیگران فرماید
 بلا خصوصیت او را و در حقیقت لازم پس وجود نبود و نه نام که کلیات این عالم وجود اند می گشت و درین
 مقام بعد ما خود از آنکه گویند چنانکه ذکر شد مع ترجمه شعر در مقوله لیلول گشت و از ان بود و نه نام هفت است
 حی علم سمع مرید قدر بصیرت کلیم اند و اسم عبارت از ذات با تعین باشد از وصفی و وصف و صفت است که
 رسانند بحال موصوف تا هم کرده شود حال موصوف پس اسم عین اسمی ازان گویند که مغایر یعنی جدا گانه او را
 وجود نباشد و چون غیر وجود در پرده عدم و بطون است پس صفات حق غیر و مباین از تجلی او نباشد پس
 نه عین است یعنی هر چه بحیل اولی نه غیر جدا گانه سواهی تجلی و آری این صفات بالخصوص سید حقائق و
 تجلیات و احوال و تقاضای صرف با اعتبار مطلق است که باعتبار حقی حیات و باعتبار معلوم علم و باعتبار
 سبب و علی بنیاد تجلیات متخالف اند پس آنست که در مقام احدیت مرتبه ذات جمله کثرت وجودی و علی مضمحل که
 اعتبار آن نیست نه آنکه فی انما ما خود است پس صفت از موصوف جدا گانه چگونه تا نیر در پس ازین احوال

و در ذات حق مندرج در حقیقت اندک همین است که چیزی در چیزی موجود بالفعل نباشد که در ذات
 کثرت داشته باشد و اگر تفصیل آن محل کرده شود تمیز گردد و آنکه از تقسیم مثل کم متصل و منفصل مشتق شود
 و در مرتبه تفصیل بی شبهه از یکدیگر تمیز و تجلیات متفاوته اند و ظاهر است که ذات ما انانیت ذات
 حق انانی مطلق است و مراد از رسیدگی یا دینی بلکه لکش قدیم است و ذات غنی با بطور عینیت مقید یا مطلق
 از خا است و در هر شسینها جولان که برق بدل هر ذره در جوشن تا اشرق پس صفات که لیه عین صفات حق
 بعینیت مقید یا مطلق از چنانچه آید و اما نشاؤن الا ان انشاؤن الله رب العالمین و ال پروردگار شریف است
 و از نسبت حدوث مشیت با مقدمات نسبت حدوث مشیت مطلقه لازم نیاید چنانکه از نسبت حدوث
 انسانیت مندرج است نسبت حدوث مطلق انسانیت لازم نیاید چنانکه از تخلف مشیت با تخلف در مطلق
 مشیت لازم نیاید زیرا مشیت مطلق مقتضی تخلف مشیت در ما بوده است و تسبیح ما خود از آن
 ساحت است پس تسبیح مادر ذات و صفات و افعال عبارت از اقصا ذات و صفات و افعال حق است
 علی العموم مطلق باشیم یا نباشیم و اگر بعد از سمع شاهد برین باشیم از اهل شهودیم و اگر تحقیق بدان در یکم از اهل
 قلب و تحقیق و تقدیر عبارت از عدم انحصار او تعالی و صفات او است در مانده آنکه عالم را جدا گانه خازن
 بنماید چنانکه ملا سفلی می دانند و در فرض آدمی مذکور شود

تفسیر ششم در بیان سکر عبارت از عالم اعیان است که در ذات حق مندرج که ثبوت دارد نه وجودی
 و سر مخلوق تا یا بیجا است بدانکه عین اعیان آنکه گویند بانسواء طبیعت کلیه رخنه است که فاعله و منفعله است
 که عبارت از مرتبه بلا بشرط است مگر این مقام مقام درج و اجمال است از اینجا مقام درج بعد از رفعت
 است لیکن مقام تفصیل هر هر عین بعد از اسم رحیم است که مقام اسما و صفات است پس مقام اعیان که
 ازین رده از ترکیب اسما است که چون اسما حق با یکدیگر ترکیب یابند که غالب در واسمی باشد صورت
 عین و حقیقت تمیز در عقل شود پس ازین رده عالم ممکنات بچون ترکیب مرکبات از عناصر کم یا زیاد که از و
 سید مرکبات عنصریه ظهور آید از ترکیب اسما صورت گرفته که حدس و پیا پیا ندارد و اسم از ذات
 و صفات صورت بند چنانکه از ذات و سبب اعمات صفات اسم حی و علیم و سمیع و بصیر و مرید و قدیر
 و حکم صورت گرفتند

تفسیر هفتم در بیان حیات بدانکه حیات شمر نفس اوست پس حیات حق ازین رو عین ذات اوست

که بصورت حیات اسما و اعیان و حیات مجردات و اداریات حسب درجات هر یک تعین ظهور فرموده پس در بساط
 بصورت بساط در مرکبات بصورت مرکبات و تفریق هر یکی از بساط در مجموع عنصری که ممکن اند تصور پس چون
 ترکیب مغل شود گفته شود که حیات مرکب رفت و چون عمده صورت ظهور مرکبات از تعلق ارواح باشد پس تعلق
 روح از جسم چون بطرف شود گفته شود که او مردود در زندگی از تعلق روح زبان زواست و در حقیقت
 حیات ذات حق است که در هر که و هم ظاهر و باطن ساری و بصورت تنزل میگویی که آن صفت حق است بنفسه بسط
 مجمل که بصورت کثیره مفصل و از نسبت حدوث حیات مانسبت حدوث در و علی هذا از ترکیب مائت ترکیب
 در و لازم نیاید و از انبساط حیات حق حقائق اعیان بالا بجا صورت گرفتند که در حقیقت از انبساط
 و تجلی حیات که عبارت از نفس اوست صورت اسما شده و از ترکیب اسما صورت اعیان کونیه بالا بجا
 تنبیه بیشتر در علم بدانکه جایکه حیات است علم است که عبارت از حضور عند المذکر است چون هر شری از نفس خود
 خائب نباشد و صاحب حیات است که عبارت از ذات او باشد پس حاضر عند المذکر شد از تنبیه هر امر
 علم است و گوئید انسان در حالت سکته و غشی ادراک از متعلقات میرود لیکن حضور خود در خودی رود و گو
 اتصالات بدان نباشد و حضور حق نزدیک از ضروریات است چنانکه از کلام همین القضاة در تفسیر نص ابراهیمی
 خواهیم نوشت و چون حق خود را داد است مخلوق را دانست که در و مندرج بود بطور اندماج مقیدات در مطلق
 و اگر چه در مرتبه ذات جمله مفهوم سلوک بندگی سلب هم نماند در ان نیست پس چنانکه از تجلی حیات خود بر خود تجلی
 انوار اعیان حسب مکان لازم آمد همچنین از تجلی علم خود بر خود علم اعیان لازم آمد و ثبوت اعیان کونیه چنانکه
 از حیات حق متاخر در لحاظ است تا خرداتی از دیگر صفات حق نیز متاخر است پس تا آخر علم صفت حق است
 از اعیان کونیه لازم نیاید بلکه چون حقیقت اعیان از ترکیب اسما تقسیم متاخر از علم شده پس اعیان نه از
 عدم صفت اندالیه از عدم معنی بطون و اندماج ثابت شده و نه اعیان حق را علم عطا کردند البته
 غیر ثبوت آنها چون نسبت علم صورت نه بنده داخلی در علم با ضرور و اشتند پس از منعی در کلام حضرت
 شیخ وارد که اعیان حق را علم عطا کرد در چنانکه از نص معقوبی ظاهر است که آنچه در نسبت عطا علم با اعیان
 ممکنات فرموده آن بطور ظاهر است و هر چه هست حق است و پس در نص ابراهیمی فرماید که علم نسبت
 اوست علم مصدری بر نسبت است و صورت کثرت بعد از وحدت است و علم حقیقی حق قوله را قبل از ایجاد
 علم است که علم اعلیٰ تفسیر کنند و نزد اهل حکمت مشایخ این اعیان بظن فلاطونیه منبره قیام شان در ذات

در علم اعلیٰ تفسیر کنند و نزد اهل حکمت مشایخ این اعیان بظن فلاطونیه منبره قیام شان در ذات
 در علم اعلیٰ تفسیر کنند و نزد اهل حکمت مشایخ این اعیان بظن فلاطونیه منبره قیام شان در ذات
 در علم اعلیٰ تفسیر کنند و نزد اهل حکمت مشایخ این اعیان بظن فلاطونیه منبره قیام شان در ذات

حق قیام انتزاعی است نه انضمامی موجب ظرفیت و آن انتزاعات امکانیه گاهی موجود نشوند لیکن البته آن
 حقائق موثر در وجود باشند اعنی وجود واحد بصورت شان مشککتر گوید پس غایبند از که حقائق ممکنه موجود
 گشتند پس کسی وجود را منضم بنیاد کسی عین او دادند و نظر کسی بر وجود مقید بدین اعتبار است افتد
 که عبارت از وجود ظلمت که موجودی سراسر مطلق وجود نیست پس بنظر این تفصیل حق سبحانه را علمی دیگر
 پیدا شود که عین علم است با خصوص بصورت شود و تحقق از بنیاد حق اعلم الجاهلین و بطول و قبح و این
 علم سسی بر ویت است گوا از کلامی حاسه حاصل شود
 تنبیه هم در بیان کلام بدانکه کلام با عبارت از اظهار انی الضمیر است پس کلام حق عبارت از اظهار انی الحق
 توان گفت که در و مندرج است بصورت صفات و اسما و اقتضادات اسما اعنی اعیان و ارواح و عالم
 و اجسام و کلام عباد پس حقیقت کلام حق اعنی اظهار بسط است و واحد متکثر باضافت شود که حدی و
 پایانی ندارد و قل لو کان البحر مداد الکلمات لربی لقد انجم الایة در شان این کلام است لیکن اظهار حق کتب
 مقدسه در مقام انس در خواب و بیداری بصورت مثل ملک یا نبی یا بصورت صحیح یا جمع الحج و غیره مخصوص نیاز
 اهتمام مصطلح حکام حق است پس بنظر حق مستوعب زل و اید و اجمال قدیم و واحد و بنظر حوادث و کثرت مذکر
 رحمن محدث در قرآن وارد مولانا فرماید که چه قرآن از لب پیغمبر است + هر که گوید حق گفت
 او کافر است + پس ترکیب کلمات قرآنی از حروف بنظر ما منافی صفت بسط اعنی اظهار قدیم نیست و این
 آیت که کمال باریکی در تاریکی افتاده پس حدوث قصص و احکام زمانه حضور صلی الله علیه و سلم در و موجب
 حدوث بنظر صفت بسط تواند شد و ازین کلام در شروع هر از بنفتم بنظر ختم نبوت تحدیث که دیگری کسب فصل
 سفر شسته هر که بد عوی نزول بر نبوت تشریحی آوردند گفته شد و پیشین گوی شان راست نیاید و نبوت
 موقوفست بر نزول کلام از بنیاد فرمود که اگر در شک باشد از آنچه نازل کردیم بر بنده خاص یعنی محمد علیه الصلاه
 و السلام پس بیاید او بود یعنی براس تصدیق کتاب خود که در هر از بنفتم در سینه بیخ صد و هفتاد و سی
 هم المرسلین پیدا خواهد بود ادنی امر است یگانه است و گویا بیاید ما حسب تصدیق قول خود میفرمایم که هر که
 خواهد آورد پس بر سید آتشی که پیش از آدیسان و بتانند پس بفضل تعالی یک آیت کسی نیاید
 بد عوی نزول گمرا که گفته شد و با وجودیکه عبارت قرآن در فصاحت و بلاغت مجتنب عبارت ایشان بود
 لیکن حقیقت قوت معارضه از ایشان گرفت و هم جنسیت عبارت قرآن با عبارت شان از آیت است

و غیره ظاهر است چنانکه در اینجا است

در حقیقت که مشیت عبارت از تجلی ذات اوست یعنی ذات ساقیه برای ایجاد معدوم یا اعدام موجود
تنبیه دهم در سمع چون حق تعالی را صفت کلام حاصل پس سمع بودنش لازم که عبارت از تجلی اوست در آرزو فقط عبارت از تجلی ذات است برای ایجاد معدوم باید دانست که بعد از اراده قول حقیقتی کن می باشد
به نسبت کلام قدیم یا از هر کلام که سمع از او حاصل شود سمع اوست پس سمع ما از کلام و دریافت ما از آن نه به لفظ کن از زبان ما است بلکه آن قولیست از لایحی صفت کلام از لای سببیکه از ازل تا ابد یک
اطهار حق گوید است لیکن بنظر مستوعب ازل و ابد نسبت حدود مفقود از اینجا از سمع دعا سبب است که بصورت کلمات و ذوات موجودات صورت گیرد این به نسبت اشیا است که مشیت پیدا
مانند نسبت حدود سمع با و راجع نمیشود چون با نائیت خود از هویت اومی طلبیم پس هویت از
متاثر شده قبول میسر نماید

تنبیه یازدهم در بصیرت آنکه بصیرت نسبت ما چند صورت دارد یکی در صورت بیداری معوام را که مقادیر پس از تجلی حق تعالی از بطون مشیت اراده و قدرت ایجاد کرده اند از عدم محض که مقصود نیاید
جسم و رنگ و غیره خواهد بود دوم در خواب معوام و خواص را و کالین را در بیداری نیز مقابله جسم و رنگ را که بر عدم محض حکمی نتوان کرد پس حکم کن چنانکه بعد از اراده است بعد از قدرت نیز است و تحقیق
و غیره از عالم جسمانی در بعضی اوقات نیز اهل پس بصیرت در حقیقت آن بصیرت و تجلی علمیت ظاهر
پس در حقیقت بصیرت تجلی علم اوست بطور بصیرت بعد از ظهورش و رویت ماضی رویت اوست

تنبیه چهاردهم در بیان ارواح و ملائکه بدانکه آن عبارت از ارواح است که اثر آنها در عالم اجسام از صورتی
ظاهر و بعضی اوقات آن اجسامیکه در قوی ظاهر تر آنرا ملک هم گویند چنانچه آفتاب و ماه تاب را
علم ماکه بطور شهود باشد از هر جا که حاصل شود و هر چند مناسب بود که تنبیه بنادر را بعد از اراده و قدرت ذکر
باید کرد که نقل اقوال موجب طوالت است و شاید اکثر اختلاف اکثرت معانی لغز لغز افتاد مثلا گاهی
لفظ روح گویند و مراد از او نفس شو گویند از اینجا است روح القدس تفسیر سخن که او روح پاک حقیقت الحقائق
است که جمله اشیا در بطونش متدرج پس از این روح جمله اشیا منظر روح است متعارف یا شاید یا باشد عرض
باشد یا جوهر جسم باشد یا روح و گاهی بر عمده چیزی به نسبت دیگر اطلاق نمایند از اینجا است روح اعظم
همه موجودات در کثرت سبی روح است و گاهی بر صفتی یا دیگر گمانی که چیز لایق شود از اینجا هر نفوخ را در نفس
آدمی روح فرموده وجودی باشد یا صفتی یا روح متعارف که بدو زندگی متعارف باشد از اینجا یعنی
دوم و سوم آدم را روح عالم گویند و در مرکبات عمده چیز را روح گویند مثلا در نباتات عمده هر که بدو ملاحظ
اوست روح اوست علی بنادر حیوانات و انسان غیر باید کرد و اکثر اطباء روح بناتی و حیوانی و انسانی را
تابع مزاج گویند و از فصل ۳۴ حقیقت چنان ظاهر شود که روح انسان هو است چنانکه قول بعضی اطباء
است و مثل هر زامیل چنانکه از عنصر چهارم شان هوید است مطلق روح را کیفیت در پرده هو گویند و باز
آنرا اینجا لطیف تفسیر کنند که از خاک جو شد و وجود در آنکه در این مخالف اکثر حضرت صوفیه است گویند

تنبیه دوازدهم در اراده باید دانست که چون برای ابراز آثار اعیان ثابت اراده از کمال است
پس حق تعالی را اراده ثابت و او عبارت است از تحصیل اعیان برای ثبوت آثار و مشیت است
بر آنکه مشیت عبارت از میل چیز است بچیز بنظر علم که از او متاثر می آن چیز گفته شود لیکن حقیقت
هر شیء معنی متاثر می باشد چنانکه در بر هر شیء و متاثر است و ما گاهی مشیت داریم و اراده نداریم زیرا که
اراده آن میل است مقارن فعلی بدان نظر توان گفت که فلان میل اراده دارد پس گویند مشیت مرتبه
اول اراده است و مطلق اراده به نسبت مستوعب ازل و ابد سبب است و از نسبت تخلف و حد
اراده و مشیت ماکه ظل و مقید اوست چنانکه آیه و ما تشاؤون الا ان یشاء الله رب العالمین و الا
بر آن دارد نسبت تخلف حدود اراده و مشیت به نسبت حق نداد چنانکه سبب آن تخلف اراده
علاو عدم تخلف اراده حق در سابق گذشت و اراده حق بحسب مکان انتظام عالم است بدین
طرف تالی میکن که بنظر ذرات هر دو طرف تساوی اند که بنظر تزییب عالم یک طرف راجع

تنبیه دوازدهم در اراده باید دانست که چون برای ابراز آثار اعیان ثابت اراده از کمال است
پس حق تعالی را اراده ثابت و او عبارت است از تحصیل اعیان برای ثبوت آثار و مشیت است
بر آنکه مشیت عبارت از میل چیز است بچیز بنظر علم که از او متاثر می آن چیز گفته شود لیکن حقیقت
هر شیء معنی متاثر می باشد چنانکه در بر هر شیء و متاثر است و ما گاهی مشیت داریم و اراده نداریم زیرا که
اراده آن میل است مقارن فعلی بدان نظر توان گفت که فلان میل اراده دارد پس گویند مشیت مرتبه
اول اراده است و مطلق اراده به نسبت مستوعب ازل و ابد سبب است و از نسبت تخلف و حد
اراده و مشیت ماکه ظل و مقید اوست چنانکه آیه و ما تشاؤون الا ان یشاء الله رب العالمین و الا
بر آن دارد نسبت تخلف حدود اراده و مشیت به نسبت حق نداد چنانکه سبب آن تخلف اراده
علاو عدم تخلف اراده حق در سابق گذشت و اراده حق بحسب مکان انتظام عالم است بدین
طرف تالی میکن که بنظر ذرات هر دو طرف تساوی اند که بنظر تزییب عالم یک طرف راجع

بمعنی حبیب حدیث گفت کثر اخفیا فا حسیب ان اعرف سبب جلا روح است و هر چند در عنصريات کارها
 نمایان مشاهده نمود در تاریقی و جذب متفطین و قیام آواز از آله لایجاد و اثر زهر کزدم و دهن مار باید کرد که
 در سبب انظار یافته نمی شود لیکن نزو و مویچه جلا متعلق بعالم ارواح بسیط است و صبح عنصری بودن ملائکه علیین نظام
 خلقات احادیث مثل اول ما خلق الله النفل و اول ما خلق الله القلم و اول ما خلق الله روحی است
 که مراد از هر سه یک است چنانکه ظاهر شود و هر سه کرب است از هم یک اول مخلوقات در اجسام است که قسمت و یکی
 و فرعی قبول کنند لیکن کسری و یکی قبول نکند و جسم ارواح و تروح اجساد و هم طفره مثل تخت بلقیس که درین
 زمانه اهل سمرقند می نمایند که بطور طفره اشیا را طلب دارند این همه جاسه تعجب تا و اتقان است باطنی
 در آنکه مادی را مجرد سازند چنانکه در اول بود و غیر مجرد دانستن ارواح خلقات تصریح آنکه تصوف مثل
 شیخ الشیوخ و شیخ اکبر و شیخ اباجاد غزالیست و هم خلقات اکثر حکما و انچه در فصل ۲۶ مذکور است
 از آن لازم نیاید که روح آن هو است در انسان زیرا که روح انسانی در اصل خلقت متعلق با ذره هر یک
 انسانی بوده است گو حیات حیوانی انسان بدون هو صورت نه بنده چنانکه دیگرها از روح خالی نیند و
 هر نا که از حقیقت عظیم روح سو عود مشهور روح اعظم حقیقت روح حضور صلی الله علیه و سلم که در کمال ظهور فرمود و در
 پی آمده افکنده اند پس حسب آیه قل الروح من امر ربي کلام در صفات روح ممنوع دانند پس مناسب که در
 که بحث کنند از آن معنی او تعیین سازند بعد از آن تمیید باید دانست که کلام ما در روحیت که در حدیث مذکور
 است پس بدانکه نزد محققین ضوئیه در عالم کثرت اول مرتبه مجردات است و در اصل ایشان قریب
 با طلاق مسمی بر روح و امر رب و عقل اول و قلم اعلی حق مخلوق به و عین موجد است چنانکه در نفس
 اسکا تی بیاید و هم حق مخلوق در اعتقادات چنانکه در نفس ذکر آید و بیاید و نیز در آن در فارسی و هم بهترین و
 بهترین بیرون بر هم مجرد است و در مرتبه تفصیل بدین صورت وجود مطلق عالم کلیات و جزئیات است
 و لایزب عنقه منتقال ذرة فی الارض و لانی السماء در صفت او صحیح یعنی نیست پوشیده از او بر ابر ذره
 در زمین و نه در آسمان و تفسیر آیت و جار ربك الملك صفا صفا در قرآن از آیه و یوم یقوم الروح
 و الملك صفا در دو حسب تفسیر مولانا جامی مراد از حق در آیه و ما خلقنا السموات و الارض و ما بینها الا بالروح
 این روحیت چنانکه در خصوص است و قبلیت وجود اعنی سستی به نسبت او بطور ذراتی و بطور مراتب است
 و مخلوقیت او نیز تعیین است و از جناب امام العارفین علی نقی کرم الله وجهه و سعید بن جبیر رضی الله عنهما روایت

که روح ملکیت مغرب ترین ملائکه و او را هفتاد هزار وجه است یعنی کثیره و برای هر وجه هفتاد هزار زبانهاست و
 برای هر زبان هفتاد هزار لغت که تسبیح کند الله تعالی را با این لغات و پیدا کند حق تعالی بر تسبیحش ملک کل طیران
 کند با ملائکه تار و زیقاست و تعیین کرد الله تعالی خلق اعظم از روح و اگر خواهد سوا سه عرض بلج کند هفت
 آسمان و هفت زمین را و آنچه در آنهاست بیک لقمه آنتی ترجمه و معنیش و الله اعلم بالصواب آنکه برای این
 ملک هفتاد هزار یعنی کثیره تعیین است که هر تعیین ملکیت مغرب میسند که در حال خداوند تبارک و تعالی و وجه
 موجب ظهوری وجه است و تعیین نیز معینی را تا هر سازد چنانکه استی مطلق را حسب آیه اینها تو لو اقم وجه الامم
 بوجه تعینات آنکه از آن حق تعالی استی مطلق ظاهر پس هفتاد هزار وجهات یعنی کثیره بطور باب آنکه هر که او است
 و دیگر ذکر بیاید و هفتاد هزار زبان برای هر وجه آسمان ملائکه که در میان اند زیرا که زبان ظاهر کننده است
 مراد باطن را و مراد از هفتاد هزار لغت نیز زبان ملائکه اند کلمات تامه و وسیع از چنانکه در وحس
 و مراد از تسبیح تا یک از و ملائکه تا قیامت پیدا شوند آن ملائکه اند که تا قیامت از تسبیحات پیدا شوند
 در هر زمینی و تا آنکه باشند

تسبیح یا نزد هم بدانکه وجه ذاتی روح درین زمین آن روح حضرت صلی الله علیه و سلم است و روح موصوف
 در عالم مثال ستوی بر عرض شست که او را چهار ملک یعنی اسد و بکر و ذی النور و عقاب حاملند و حقیقت جزو
 بیان کردیم که او عبارت از نفس خاص است و در هر یکی از اینها بصفه خاص در مقام لغات جلوه کرده مگر وجه
 ذاتی خود حسب باب پنجم کتاب خروج و ۸۰ سفر ششم در هزار هفتم یعنی بیزار هفتم جلوه گری بصورت نبی اسماعیلی
 فرمود و بروز جمله عرض و بصورت اسد و بکر و ذی النورین و فاروق نمودند و بمقابل هفتاد هزار کردنی
 سان ذاتی او و هفتاد هزار اهل اسلام حسب حدیث بدرجه مقدس نمود که مثل ابراهیم و موسی و عیسی و روز قیامت
 برایشان غبطه کنند چنانکه مقوله صحیح است که نبی راسمی نبی مثل در سابق بوده است مگر راست میگویم که هر که
 در دولت پادشاهت خدا دخل است اعلی از نبی است و برای دولت پادشاهت جدا هزار هفتم مخصوص
 از حضور صلی الله علیه و سلم قبل از زمان آدم در کتب مقدسه شده است و گویگی ذاب مثال اند لیکن این
 هفتاد هزار ائیمان حضور صلی الله علیه و سلم خاص بقیه لوش خدا نگارند و بمقابل هفتاد هفتاد لغات کرده
 که ملک آن اهل اسلام را ساخت که هفتاد هزار بهره هر یک ظاهر کرده و بیاید و چنانکه در فصل هفتم
 و انبیا هزار با هزار و یکجا کرده و تخریر فرموده و آنچه از تسبیحات لغات اهل اسلام پیدا شوند حوران بستی

انوار الالحام فی تشابه خصوص نطق
 در آنکه مادی را مجرد سازند چنانکه در اول بود و غیر مجرد دانستن ارواح خلقات تصریح آنکه تصوف مثل
 شیخ الشیوخ و شیخ اکبر و شیخ اباجاد غزالیست و هم خلقات اکثر حکما و انچه در فصل ۲۶ مذکور است
 از آن لازم نیاید که روح آن هو است در انسان زیرا که روح انسانی در اصل خلقت متعلق با ذره هر یک
 انسانی بوده است گو حیات حیوانی انسان بدون هو صورت نه بنده چنانکه دیگرها از روح خالی نیند و
 هر نا که از حقیقت عظیم روح سو عود مشهور روح اعظم حقیقت روح حضور صلی الله علیه و سلم که در کمال ظهور فرمود و در
 پی آمده افکنده اند پس حسب آیه قل الروح من امر ربي کلام در صفات روح ممنوع دانند پس مناسب که در
 که بحث کنند از آن معنی او تعیین سازند بعد از آن تمیید باید دانست که کلام ما در روحیت که در حدیث مذکور
 است پس بدانکه نزد محققین ضوئیه در عالم کثرت اول مرتبه مجردات است و در اصل ایشان قریب
 با طلاق مسمی بر روح و امر رب و عقل اول و قلم اعلی حق مخلوق به و عین موجد است چنانکه در نفس
 اسکا تی بیاید و هم حق مخلوق در اعتقادات چنانکه در نفس ذکر آید و بیاید و نیز در آن در فارسی و هم بهترین و
 بهترین بیرون بر هم مجرد است و در مرتبه تفصیل بدین صورت وجود مطلق عالم کلیات و جزئیات است
 و لایزب عنقه منتقال ذرة فی الارض و لانی السماء در صفت او صحیح یعنی نیست پوشیده از او بر ابر ذره
 در زمین و نه در آسمان و تفسیر آیت و جار ربك الملك صفا صفا در قرآن از آیه و یوم یقوم الروح
 و الملك صفا در دو حسب تفسیر مولانا جامی مراد از حق در آیه و ما خلقنا السموات و الارض و ما بینها الا بالروح
 این روحیت چنانکه در خصوص است و قبلیت وجود اعنی سستی به نسبت او بطور ذراتی و بطور مراتب است
 و مخلوقیت او نیز تعیین است و از جناب امام العارفین علی نقی کرم الله وجهه و سعید بن جبیر رضی الله عنهما روایت

و علمای غیره باشند پس روح اهل اسلام آن رتبه دارد که ششده حاصل از روح مبارک حضور صلی الله علیه و سلم است پس بیان روح مبارک چگونه کرده و او حیثا ایک روح حاسن امرنا اشاره از نجاست و در فصل سوم حقوق شریف آوری حق در سینا یعنی در کوه که از اینجا بنظر برود حق مخلوق به است و چون فصل مسطور مذکور است که بر خود برده خواهد افکنند و هیو دیان ازین راز بعضی آگاه بودند نظریات اهل کلمه گفته خلاصه اش آنکه از مدعی نبوت سه سوال کنید یکی از کورش کتیباذ و اقرتین که اوسدی بمقام کوه یلیل از غرب شمال ترکستان تسل او درن برگ بریا حوج ماجرج کرده است و آفتی ازیا حوج ماجرج بر است نبی موعود حسب فصل اول در ۳۹ و ۳۰ در قبل هم نزد نصاری حسب باب چهارم و باب بیتم مکاشفات خواهد آمد و بی را لازم که است خود را خبر دار گردانید پس از یک سوال از ذلقرتین بکنید چون بی موعود مثل موسی است از سابق خیر داده اند پس سوال دوم از اصحاب کفایت که گذشته اند و ذکرشان در تورات و انجیل نیست سوم از روح موعود سوال سازید پس اگر از دو یعنی از اصحاب کفایت و ذلقرتین جواب دهد و از سوم یعنی از روح موعود در پرده گوید دانید که او نبی موعود است و در نه آنرا اسد بن توره که جواب آمد پس آنحضرت صلی الله علیه و سلم آن روح موعود دانند که در آیه قل الروح من امر ربی مذکور اند و تقسیم است قبل از زمان آدم برای تشریف آوری این روح در هزار نفتم حسب تصریح نامه غیر بیان بوده پس ازین تفصیل معنی آیه ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض وما بینهما فی ستة ایام ثم استوی علی العرش مطابق تورات در یافت و گیکه شد که برستی رب شما الهیت که پیدا کرد آسمانها و زمین و ما بین آن هر دو را در هر شش روزانه باز مستوی شد بعرش یعنی برابر و کامل شد بکار یعنی فراغت گرفت و آرام کرد که آدم سابق را بر یاد کرد چنانکه در رس ۲۱ فصل ۳۲ تاریخ ایام ظاهر است بعد سبت را مقدس و تقدیر کرد و درین اشارت فرمود که روح دین رحمت لطیف در هزار نفتم ظهور کند و مرد ازین فراغت نه آن فراغت است که بعضی بیودان حق و با بیکار میدانند که از آن در حدیث اکهار آمد و در ذکر فراغت خود فرموده اند از این شفرح لکم ایها الثقلان و در این هر روح مطابق حدیث که در وفود است ششده حاصل است از روح مبارک حضور صلی الله علیه و سلم چون در و عکس روح اعظم الله بعضی تا اوقات گمان خدای بر فرود خود بعضی بر روح اعظم بود و مثل سلطان باینه ید از خدا بودن روح مذکور بعد از ستمش سی سال برگردد ازیر خدا یعنی خود است که سوای وجود دیگر مقیدی نتواند مگر با استیلا و شهود و شخص او بحیث اطلاق و تفریق

مارمیت از مینت و لکن اندر می در نسبت وجود در صورت روح اعظم فرموده شود آنچه فرموده شود و ششده تعیین او که مخلقت و کسایتکه از معنی اینها تو لوانتم وجه اند نسبت هستی مطلق و اذنت نیند و نصاری لفظ شان بر مقیدات باشد و مطلق را موعود و فیقه ندانند برین حدیث مرفعی بحیث کنند که روح اگر یک جاننا می باشد پس انقدر درجات و لسان و لغات ندارد و اگر ازین لغات جانداران دیگر کلام کنند یک روح نباشد از حقیقت ملائکه خبر دارند پس این قول مشابه قول کفار که باشد که چگونه نوزده ملائکه بر جمله دوزخیان کشته کنند با وجودیکه بقوت عزرائیلی مستقدانند که در یک لمح در موسم و یا با وجود شخص واحد بودنش هزار جان با کشد باز شخص واحد است چنانچه این عباس فرماید که در کلام ملک ملکوت مابین شرق و مغربیت گو اقول دیگر هم در تفسیر آمده و آفتاب را که بحسب حدیث ملکیت از هزار اشعاع و جهات اند و شخص واحد است و چون از سعید بن جبیر نیز روایت مذکور است پس گویند که تفسیر کرم الله وجهه نیز از شنید از مصطفی صلی الله علیه و سلم گفته باشد اندر این صورت جزا دیگری روایت نکردم و دوست و با ز نادان از حدیث انامه تیر الکلمه و علی یاها مطاع نیند که در جمله این صفت کجا و ممکن که از دیگران حضرت صحابه این روایت منقول باشد لیکن تا با نرسید و اگر چه می دانستند مخفی نماند که ازین نقصان بشان صدیق و فاروق و ذی النورین لازم نیاید که نسبت صدیق اکبر در حدیث دارد که فریخته شد در دل من مگر سرختم آنرا در دل ایوب کبر و بر وفات فاروق رضی الله عنه عبد الله بن مسعود رضی الله عنه گفت که از ده حصه علمه حصه برداشته شد و در نسبت ذی النورین بر پا دارنده صلواته یعنی قرآن آیت والذین استجابوا للربهم و اقاموا الصلوة و امرهم شورى بینهم و عمار ز قاضی هم یفقون دارد که بحسب تفسیر خلیفه بود و سخا و تشنه آفاق و بهای منشور است آنچه در تفسیر کبر است که بنیام در قرآن و اخبار صحیح در اثبات این روح بدانچه تمسک کرده شود زیرا که تفسیر آیه و جاو ربک و الملك صفا آیه و یوم یقوم الروح و الملائکه صفا ظاهر که او منظر خاص رحمن بر تختی بر روز قیامت تمثل شود و بمقابل منظر رحمن موصوف کسی را طاقت دم زدن نخواهد بود سوا کسی آنکه او را اجازت از اسم رحمن باشد که بصورت او کمال ظهور دارد و از بیجا در صفت اعلی طلیس در افاق اعلا است چنانکه با ملائکه خود جبرئیل در صفت آخرین در افاق مبین است و برای تمهید بر روز ذاتی مصطفی است خود آدم را بنظهور آورد و از نجاست که حق تعالی فرماید و او حیثا ایک روح حاسن امرنا یعنی روح اعظم بظرف تو از امر خود نازل کردیم و از اسرار روح اعظم امر الله نیز هست در تورات حق با پر تو مین نیست تحقیق

این روح از کتاب نشان کامل باید کرد که عجب تحقیق نموده است سوای آنکه در معنی آیه سیلوک عن الروح تسلیح در آن است و عبد الله بن عباس نیز نارسیدن عوام بحال روح اخفا میداشت بدانکه اقرب ترین بوجود مطلق روح اعظم است و اجدترین شیطان و ظاهر است که نزد اهل اسلام روح ملکیت و او نزدیک است قویست پس اندرین صورت بعد از اثبات شیطان تحقیق حقیقت او باید کرد و از معلومات جهولات او دریافت نمایند و نزد حکما باعث شهاب رخا صاف است که از اصطکاک ماده شعله در وی افش و حیات ماده دخان سوخته دورتر و مواد سوادی سوخته دخانی که از آتش پیدا است در حجره خون ساری و باعث خیالات بد پس واضح شد که روح متعلق بمواد دخانی آن در شرع سستی بشیطان است که چون صعود نماید شهاب در پس اوی افتد و در حجره خون جاری و باعث خیالات فاسده و ضحک شیطان از کشاکش و افکاره و غیره و هم باعث اکثر استخاضه ماده سوادی و خشکی بینی از باعث سودا باشد و در شرع سبب استخاضه شیطان را فرموده و نیز در شب میبوتت بخنجر میزند و ترجمه میزند دیوانه یعنی دیوانه از سوز و او را فروخت و جنون را هم نشون مولانا روم فرماید یک سگست و در هر آن میرود هر که در دست رفت او آن میشود هر که سروت کردید آن کو در دست + دیوانه گشته اند ز زیر پوست + چون تیا بصورت آن در خیال + تا کشاید آن خیالت در وبال + از خیالات توی آید + چون خیالت فاسد آمد جا بجا + که خیال فرجه و گاهی و گان + که خیال علم و گاهی خاتمان + که خیال کسب و سوداگری + که خیال تاجری و داوری + پس از اینجا گاهی سنگ را و گاهی شتر را و گاهی ابن تمه را و گاهی شیخ بخدی را در حدیث بلفظ شیطان یاد کرد و سودا بقره هر سببست مگر معتدل را تا بجز از اینجا حضور صلی الله علیه و سلم را شیطان تا بیخ شده بود و عمر فاروق رضی الله عنه فرمود از هر شیطان جنون و از لفت او شعر یعنی شعر بد و از فتح او که میفرماید که هر یک از آنها سودا در حالت چنانکه از باب الاستعاذه فی الصلوة ابن ماجه ظاهر است و شیخ بن سریق را که بروز بدر براه کفار بود چون حج اهل اسلام با ملائکه دید که بخت شیطان فرموده شده الحاح چون مرکب روح شیطانی را صورت گیره است بد آن جهت هر هر صورتیکه متعلق است آنرا شیطان فرموده چنانکه مظاهر روح اعظم کثیره اند مظهر روح شیطان نیز کثیره اند و چنانکه روح اعظم متمثل شود در روح شیطان متمثل شود پس انکار شیطان بهر صورتیکه هست از نادانست

تفسیر شانزدهم در بیان فواید و عبارات از عالم مثال مقیده است و حاکم عالم مثال سرفیل است که

اسرار عبادت از صورت و صورت عبادت از ان عالمست و این معنی خداست پس صاحب فواید در اصل مظهر اسرافیل است از اینجا مظهر اسرافیل بالا از جبرئیل حاکم عالم عنصر واقع و در حقیقت عالم مثال منزل عالم ارواحست و عالم ارواح عالمست و عالم مثال نیستش ساقبل بدین وجه در در اول فصل اول تکوین عالم الموضع را با آسمان و مثال را بر زمین تعبیر فرموده است که قبل از وجود این زمین آسمان جسمانی مخلوق اند از اینجاست و حدیث که زمین مهل جده عالم اجسام است مراد از زمین عالم مثال تو اند و عالم مثال مثل خواب و خیالست موجود چنانکه بیان کردیم بدان نظر بعض حکما و هند و عالم سوین تعبیر کنند پس این عالم زمین در بیان بود از روشنی ظهور جسمانی و بغیر از ایجاد حق خود بخود از ظهور جسمانی مجیس بود پس اعتراض بعض جمله بنود آن از نادانمی مطلب درس بد است که معنی خالی و عین را نفهمیده گفت که این دو لفظ مراد است در کلام خدا چرا آورده شد چون بعد از خلق خلق حق تعالی در همه جا است او زین از حضور صلی الله علیه و سلم پرسید که قبل از خلق خلق خدا کجا بود از شاد رفت که در عینا که در زیر او است و در فوق او هم یعنی در عالم مثال که ظهور نمود و عالم جسمانی ندارد و عبادت از ظلمت است از هوای لطیف است و در بعض روایت بعد از خلق عبادت پیدا نشد عرش است مراد از عرش شمشیر است که از اسم رحمن حق بر و مستویست که عبارت از رحمت است بلکه عرش معنی کار آمدن است خواست که ظاهر تر شود تا آخر مراتب ظهور که بصورت حضرت ختم المرسلین بر مکتون روح اعظم تجلی گردود تا آخر مراتب خلفا تا خاتم الاولاد پس روح حق عین موجهه بر آب متحرک شد مراد از آب عالم استخوان مثال است و از آنچه در دست است و از دست در سوره طه بعرض رحمن تعبیری رفته چنانکه فرمایند منزله من خلق الارض و السموات الاعلیٰ الرحمن علی العرش شہوی له مافی السموات و مافی الارض و ما بینها و ما تحت العرش یعنی نزول قرآن از ذات معنیت که پدید آید در زمین مثال و آسمانهای بلند ارواح رحمن بر عرش مستویست یعنی از رحمانیکه پدید آید در عالم مثال و ارواح بر استعداد و رحمت عالم مثل مستویست و تصرفست برای اوست آنچه در آسمانهای جسمانی است و آنچه در زمین جسمانیست و ما بین آن هر دو و آنچه زیر و وسط زمین است و آنچه در نسبت است و آنچه خلق زمین و آسمان بر عرش فرموده آن بعضی دیگر است که گذشت و شیخ ابوطالب کمی شکیست را عرش رحمن فرماید چنانکه در نفس داودی بیاید از زمین معنی کان عرشه علی المار آنکه بود شکیست او بر آب که عبارت از استعداد است الحاصل مظهر اسرافیل در هر شخص عالم فواید است که در مضمون قلب تعلق دارد و مضمون جسم جامع معنی انسان است

تفسیر هفتادم در بیان مفضله قلب او نموده چنانکه است که تصرف دارد بر بدن همچو تعلق جبرئیل بر عالم شهادت
 در بیان بلوق جسم انسان پس اولاً حقیقت جسم انسانی و تفصیل او بمراتب کلیه باید شنید چنانکه جن عالم سما
 و عالم اسما بی عالم عیان و اعیان بی عالم ارواح نرسید پس عالم ارواح که چند مجله است بصورت عالم مثال متصل
 و عالم مثال که حدی و پایانی ندارد اولاً بصورت مبهما متصل گشت از بنیاد سوره بقراست هو الذی خلقکم
 ما فی الارض جمیعاً یعنی خدا را نسبت که پیدا کرد آنچه در زمین از اجزای آنهاست باز متوجه شد بطرف ایجاد اسما
 چنانکه در تورات است بدانکه قبایل هر جزیره بسیار و حیث لیکن کمال و ظهور بعضی روح موقوف بر شروط و اجتماع
 اجزاء بسیار گردید و نفس موسوی درین باره مطالعه باید کرد و بحسب وجود و فقدان شروطی که مقدم دوم متناخر
 بر آمدند پس یکدیگر قدیم با زمان دوم حادث بر آمد پس این روز اول شد که عبارت از پیدایش روشنیست که
 جو اس محسوس شود و اولاً حق تعالی ازین مبهما مثل آسوجن و پیدایش آسوجن پیدا کرده آب پیدا کرده از حرکت آب حرارت
 پیدا شد و از حرارت دخان صافی پیدا کرد که از ثوابت ستاره های شفاقتی مثل الماس نمود پس
 این زمانه اول در بابت ایجاد این عالم بروز دوم تعبیر کرده شد و باید دید که ازین جهان پیدا کرده باز در نزد
 حق نموده باشد و بازمعلوم نیست که کدام وقت این مبهما ظاهر نمود و تحقیق این نه در کتب حکمت است و نه
 بیانش در کتب لدیه منزه یافته ام البته اینقدر ضروریست که عالم کثرت را احتیاج بوحده وجود باشد
 مبهما باشد جزایه و یقر الیهی یا ارواح و ازین ایجاد عالم بالا بحاجت لازم نیاید و چون تجسید روح از علم
 حق مخلوق بی ممکن و اولی چند بیاری خیالات از خیال خود بخمال دیگری اندازد با وجود و یکدیگر خیال شعبه
 میماند پس ضرورت و چوب هر جزیره برای کارخانه این عالم از مزخرفاتست که از اهل علم این قول سرزنش
 حکم بر حدی محض لازم نیاید و هر چند هر چه حق تعالی خواهد آن کند لیکن خبیثت حساب مکان انتظام و ترتیب عالم
 بحکمت است جزائی نیست چنانکه خیال بعضی است پس چنانکه حکم بر عدم محض محالست حکم خلاف حکمت و
 امکان و خلاف انتظام عالم هم محال مگر پس از پدید آمدن پیرت قبل از زید نتواند گویای خیال کند که حق تعالی
 مرا سلطان روم چنانکه در نظر حکیم چون شخصی سلطان روم مثل عبدالمجید خان سلمه الله مع الفتح موجود
 است چگونه این مشوهم سلطان شود پس نبودن سلطان روم مزین توهم رانه بنظر عجز حق تعالی نقل است
 منازا شد من ذلک بلکه بنظر عدم امکان انتظام عالم است پس قیدش زمانه برین وجه از ضروریات مخلوقیت
 این عالم برآمد و دلیل بر آنکه مراد از روز زمانه است آنکه وجود این آدم صبی الله در وقت عصر روز هفتم بوده است

در وقت عصر حسب حدیث بر خاکش چهل سال باران راحت در پنج باریده تا قایلین آدم شد پس مظهر شد
 که مراد از روز زمانه است مدید که حدیث خدا دادند
 تفسیر هجدهم بدانکه ما را اعتبار منزل است و حدیث هم منزل لیکن چون اعتبار احادیث بسند است بگویم
 که اعتبار حدیث است متعارض از روایت او بیان نشده باشد و اگر یک روایت بنظر را میت دیگر
 متعارض باشد و یکی موافق قیاس آید اعتبار او لازم گیریم چنانکه در نسبت خلقت زمین روایات متعدده
 یا بیس بر ما لازم که هر یکی را بموجب فهم چنانکه در مقدم خلقت در اوایل تاریخ نظری جمیع کرده است ما اکثر یک روایت
 بیان کنیم و حسب مقدم شرح تعارض کنیم که تفاوتی بخند معنی آید و نه اعتبار روایت بگویم که غریب باشد
 یا مخالفت قیاس باشد مگر بتاویل چنانکه دریافت خواهد شد الحاصل بعرضه دوم از مبهما آسوجن و پیدایش
 و غیره اجزای آب پیدا کرده و بعد آب پیدا کرد و از دخان ماره اشیای نیر نمود و سمکته ها از زمین
 ساکنیم بسیار دور کرد که مراد از رفح سمک است که در سوره ناز عاقت پس وجود آسمانیات بروز دوم
 و مفسران از لفظ ثم که نزدشان دلالت بترتیب وارد یا حملت زمانی ازین در سوره بقرا در سوره فصلت
 پیدایش این زمین بنظر لفظ ثم بروز دوم گفته حال آنکه لفظ ثم نیز منحصر در حملت زمانی در نفس شیان نیست البته
 ثم برای حملت است خواه ترتیب حملت در خود اشیای باشد یا در میان مبین چنانکه حضرت شیخ تصریح درین
 کتاب خواهد فرمود و اثر قدرت حق که با علم و اراده است جزائی نباشد و آفتاب از زمین یا زده کله
 حصه کلانی دارد و پیدایش سبزه و غیره بر زمین از ارتباط آفتاب با زمین حق تعالی کرده است پس این است
 که ابتداء از ستاره های ثوابت است و آفتاب هم از ثوابت است که زمین حسب سوره نازعات بعد از وسط
 کرده شده است که سیاره است از سیاره های آفتاب و مقام همگین و لایحه فراخ است که حدی ندارد
 مگر خلقت این زمین قبل از آفتاب با خلقت سبزه با آدم قبل از وجود است الحاصل از دخان مکرر رفت طبقات
 سموات میافزید که در هر ثابت مثل آفتاب است و آنچه حکا جدید آسمان را بنظر ستاره های شش طبقات
 محدود کرده اند ما آنرا هفت طبقات مشبک حب آیه و السماء ذات الجبک و سبع سموات هفت قسم کنیم
 و آن طبقات بنظر مراتب ثوابت سبع شد و چون گفت و انتشاق سموات دور و از پدید آمدن آسمانها
 این از کرامت اشارت است چنانکه در فصل سوم و نول نسبت زمانه تشریح آوری حضور صلی الله علیه و سلم
 در فصل ۲ ستی نسبت زمانه بار در تشریح آوری سج مذکور است و انتشاق ستاره ها و غیره محال نیست

زیرا که شهاب از اجزای ستاره درین محدوده حکمت جدید گویند و از کثرت ستارها بطور محاوره دریافت
 نمیشود و نسبت این سیاهی آسمان که از بصر ظاهر شود در انسان کامل نوشته که بوجه انتهایی بصیرت است پس
 اهل اسلام بطوریکه اهل یونان و فارس گویند معتقد بهت طبقات میند تا از گردش سالانه زمین گرد آفتاب چنانکه
 اهل حکمت جدید ثابت کنند و گردش عطارد بگرد آفتاب گویند حریفی بر اسلام آید پس اندرین صورت
 آفتاب و ماهتاب و سیارهاست آفتاب در افق و درین طبقات اندرین فصل القمرین نور او جمل آنست
 متانی نباشد و از جمله لایح حکمت جدید بر حرکت زمین گوی آنکه هرگاه یک سنگ از بالا انداخته شود بطرف
 مشرق قدری می افتد و آن نسبت بگرد آفتاب در بالا میل سنگ بطرف مشرق از حرکت زمین زیاد است
 و بعد از پیدایش آسمانها زمینها را بسط کرد چنانچه محسوس بجا بصیرت است که باست و بنظر حرکت جوشه
 در اندرون زمین پیداشد تا آنکه صورت سلجی بنظر حرکت خود زمین پیدا کرد چنانکه دستور حرکت است
 پس از جوشش حرکت مضطربانه میگردد پس از آن در کوهها شده زمین از تپ و لرزه آید ستوه
 فروگرفت و در آنش پنج کوه ۳ و درین روز سوم سبزه و درخت یار در خلق یعنی انداز کرد و آفتاب که قبل
 از زمین پیداشده بود و ماهتاب که بقر زمان پیدایش زمین پیدا کرده بود و گرد زمینها گرد پس ازین مقابل
 پیدایش زمین در روز بیست و چهارم شد و بر زمین پدید آمد و ماهی پدید آمد و بر زمین ششم جاندار
 زمین مخلوق گردید حتی که آدم اول را پدید آید بلکه حسب حدیث یک کلمه در ده آدم نمود و خدا تعالی
 عظیم است که دیگر کلام اثباتی درین روز مخلوقات زمین پدید آمد و مخلوقاتیکه در آنش غایب است
 تا اسفل ساطین زمین که در مرکز است و در آنجا آتش موجود پدید آمد و اهل زمین طار سفلی اندرین
 جهان از او شد و عزرا ایل خود جهان است یا از اولاد جهان و قبل از آنکه حفاظت او از هر دو آن رخست
 تعجب بود که چگونه چیزی از شعله آتش هموم پیداشود و قایم ماند لیکن درین زمان آن استبعاد دفع شد
 و اگر چه در قرآن مجید اشارت صحیح بحفاظت آواز حسب آیه ما یلفظن قول الا لایر قریب عین بود و شیخ
 محی الملک والدین حضرت مصنف فصوص در فتوحات فرموده بود که مادر مکاشفه آواز را بدستور شایده کنه
 که بعد از لفظ بطور قار ثابت پیدای گری برین قول گوش نمیداد و گو اول قرعه موجب سماع بود پس
 برین قیاس ثبوت اجنه باید کرد که از غلبه آتش موجود و قایم اند و انواع جن چندان اند که در حصر نیاید
 زیرا که جن یعنی پوشیده است و در آیه و ما خلقت الجن والانس الا لیعبدون مراد از جن مخلوقات است که از

نظر ما پوشیده است و مراد از انس نجب از خواص دریافت نمود در تیان کلامی نیست بلکه کلام از طار سفلی است
 پس یکی از تیان آنان اند که در ایام و با آتش از تند و آنان حسب تحقیقات فرانس جان دارند خود که از زمین
 هم بشکل در نظر آید که بیره بینی و شش قطب رسند و آتش و بلای پدید آید و باعث شهادت شود و قاعده حقوق است
 که از معلومات مجبول را دریافت نمایند پس معلوم کردیم که آنچه در احادیث نسبت آتش زدن اجنه در و با گرد
 است مراد همین جانوران اند پوشیده دوم آنکه لقبیه استخوان غذاست ایفان پس خوردند یا شد
 و آنان مثل مورچا و گزنده و خیزنده جانداران اجنه از حدیث نسبت خزندگان و گزندگان مثل مار لفظ
 جن وارد دوم آنکه محسوس بصر نشود تا آنکه غذای شان بقول حضرت شیخ مصنف صرف از بیدین
 باشد و آنان نیز محکوم با و امر و نوبی اند و گو بصر حاشیه نیاید مگر اثر شان محسوس شود پس کسیکه بی نیز
 از اثرش باشد او را حق زید که دعوی انکار وجود جن نماید یا مخصوص درین زمانه ترقی علم مسمریم که
 صد و پنجاه اثر او شان ظاهر مینماید که بصورت ناگون تمثیل میشوند و نیز داهل کشف هر شیئی علم است پس آن
 ملائکه سفلی که عبارت از جانداران است که اجنه هم در ایشان آمدند بصورت روح اعظم حکم فرمود که ما اراده
 خلیفه داریم و از قول حق که ما اراده خلیفه داریم آدم سابق نمیند چون در هر شئی انانیت حق است
 زهرش سینما جولان که برق بدل هر روزه در جوش انا الشریک پس معترض شدند لیکن شهود و ظهور
 آن جمعیت که در روح و جسم انسان است در دیگر کجاست

تنبیه نور و هم در تفصیل جسم انسانی و صفات او مغلط در حیم او چهار اخلاط نموده چهار عنصر اند و آنکه از آن
 دانند هم آن عناصر درش هویدا و دوازده ثقیب چهار در زمین و چهار در شمال یعنی دو گوش و دو چشم
 و دو پره بینی و دو تندی و چهار یعنی فرج و دو پره و سه و فم مشترک مثل دوازده روح و اعضا و ریش
 ستارگان ازخ و عظم و عصب و لحم و جلد و شعر و ظفر و نظیر سیارات در گرد آفتاب دل مثل باغ و کبک و حلال
 و ریه و کلیتین و انتمین و دست و پا و بطن و غیره و حرکت مثل دوران کواکب و حضور مثل طلوع و غیبت
 مثل غروب و استقامت مثل استقامت کواکب و گوشت و رجوع او مثل قوت و رجوع آنها و جاه و
 رفعت مثل شرف و اوج و عکس او مثل هبوط و غربت مثل ویال و اجتماع و افتراق و اتصال و انفصال
 و سرخ مثل قر و کاتب مثل عطارد و مطرب مثل زهره و قاضی مثل مشتری و علی بنی بدن مثل زمین و
 عظام مثل جبال و بطن مثل بحر و عروق مثل انهار و رخ مثل معدن و قد آم مثل مشرق و خلف مثل مغرب

و بین مثل جنوب و شمال مثل شمال و انقباس مثل سیاح و صوت مثل رعد و قهقهه مثل صواعق و بکارت مثل اران
و غم مثل ظلمت و نوم مثل موت و یقظ مثل حیات و صبا مثل ریح و شباب مثل صیفت و کبوت مثل خریف
و شیخوخت مثل شتا و نشو و نما و غیره مثل نبات و نار هر درخت و گاه در دهر و یادم خاصیت طبع حیوانات در
ظاهر پس قهر و غلبه مثل سیاح و خلق مثل کلب و دهره و حیده مثل عنکبوت و سلاح مثل قنقذ و سلحفات و هرب
مثل طیر و تخمین مثل حشرات و مثل مثل غراب و شجاعت مثل شیر و جبان مثل ارنب و سخی مثل و یک
و فوز مثل عقارب و وحشت مثل خرد ائین حمام و کمر غلب و گرگ و سلامتی مثل غنم و قوت عدو مثل
غزای و بطور حرکت و ب و عزت نیل و حنارت سار و مخر طاوس و سفر قطا و ضعف بروض و قوت
ستور و حکم و تقدیر و حمل و حمل بقدر بکایت حوت و نطق برادر و برکت طوطی و شوم بوم و دفع نخل و ضرر قار
و غیره پس در حقیقت جسم انسان براق روح اوست بوسیله فواد و مضعه اگر اصلاح یافت آن مضعه تمامی
جسم او اصلاح یابد و اگر تریاب شود جمیده تریاب شود و از صورت صلاح خود بیت مقدس مقام حضور صفات
ارواح انبیاست و هم صفات ملائکه هفت سماوات باز از ظهور اثر فواد بر خوردار شود که سیر عالم مثال کند
و از انجا بسیر عالم ارواح رسد تا بعالم اعیان تا درج ترقی کرده بعالم اسماء آنگی سیر کند
تفسیر بستم در بیان نود و نه اسماء آنگی در انسان بد آنکه حق تعالی را نود و نه اسماء است هر که احصا کند
بجنت رود و ظاهر که صد بار یاد کند کسی نقد بخت نرفته پس مراد از احصا تحقیق است که هر اسمیکه
محقق باشد کار آن اسم بجا آرد مثلا از انصاف یا الرحمن بقابلیت جمله صفات کمالی متصف شود و از الرحیم
جامع جمیع اسناد رحمت کننده بر دیگران باشد و از الملک تصرف علی الاطلاق دارد بلا قید عالم ملک از انقدر
تشریح از تشریح باشد و از السلام تحقیق خود بی زوال باشد و از المؤمن مفید امن و از المؤمنین محیط جمله حقائق
بحقیقت خود و از العزیز غالب بر اعداوت کیشان که جمله عالم است و از الجبار مصلح برای کار عباد و از العظیم
بزرگی بر دیگران چنانکه قصه امام جعفر صادق در مقدمه این اسم مشهور است و از الخالق انداز کننده
احوال هر یک و از الباری پدید کننده و ادنی آنکه آنچه در خیال ظاهر شود بظاهر خلق اوست که آیت
احسن الیها تعین و ولایت بران دارد و باز بنده در حق محو است و اسد خلقکم و ما تعملون محقق پس خلق او
بظاهر خلق خداست در حقیقت پس جمله را خلق خدا کند و از المصور تصویر کننده در لفظه و از المنفرد
سز کننده عیبهای دیگران و از القهار قهر کننده و از الوهاب و هب کننده و از الرزاق رزق دهنده

و از الفیاح فتح کننده و از العظیم داناسه راز را و از القایض جمع کننده و از الباسط فراخ کننده و از الخافض
بست کننده و از الراجح بلند کننده و از المعزز عزت دهنده و از اللذل ذلت دهنده و از التمسح شنونده و از
البصیر بیننده و از الحکم حکم کننده و قاضی و از العدل صاحب نضات و از اللطیف بیجا ب که رو بر دیش
حجاب بر خیزد و از العظیم از خبر حاصل کننده و از الحکیم با حکمت که کار او بی تویر و مصلحت نباشد و از العظیم عظمت
در نظر خلق و از الغفور بخشنده گناهان خلق بجنایت و از الشکور قدردان مریدان و غیره و از العلی
عالی و از الکبیر بزرگ با وقار و از الخفیظ نگهبان خلایق از زوال قبل وقت و از المقیم قوت دهنده
و از الخسیب حساب کننده و از الجلیل صاحب جلالت و از الکریم صاحب کرم و از التزیب نگهبان بر سر
و از الجیب جواب دهنده ساکنان بلیک و از الواسع وسیع خلق و دهنده روزی بوسع و از العظیم صاحب
حکم و از الودود دوست همه و از المجید شریف الذات و از الباعث بر انگیزنده در افتاده و غیره و
از الشیخ حاکم صفات و از الخ ثابت و از الوکیل صاحب و کالت و خلیفه حق که در همه اسماء صفات خدا را
بیند و از القوی صاحب قوت و از المتین حکم و از الوالی ناصر و از العزیز پدید آورنده و از الخسی صاحب
کننده اسماء و صفات و از العبد بطریق نو آفریننده بطریق خلافت و خصوصیت ذکر این قید نظر زیادت
الاهتمام و در هر اسم بطور خلافت است و از المعید اعاده کننده نماز و روزه و غیره و از الخی زنده کننده
بسیح و خرقیل علیها السلام و از المیت میراننده بچونوح و هود و غیره علیهم السلام و از الخی صاحب حیا
و از الیقوم قائم در رنده دیگران و از الواجد صاحب وجود ظلی و از المتأجد شریف الصفات و الافعال
و از الواحد یگانه ذات و صفات و از الاعدیکانه داننده ذات حق و از الصمدی نیاز بیروت کثرت و بانیا
سحق و از القادر صاحب قدرت و از المقدر قدرت دهنده دیگران و از المقدم تقدیم کننده و بوستان
و از المومخیر تاخیر کننده دشمنان در مرتبه و از الاول اول از دیگران در کار خیر و از الاخر آخر در کار بیکه اخرویت
نیک باشد و از الظاهر ظاهر خود را و دیگران را بنظر حق داند و الباطن حقیقت باطن خود شناسد که حق است
و از الوالی صاحب تدبیر و قدرت و فضل و از المتعال بلند قدر بر جمیع ولایات و از الیر نیکو کار و از التواب
مبول کننده توبه کثرتان و از المنعم عوض گیرنده در گناه و از العفو عفو کننده بشفاعت و از الروف مهربان
بر خلایق و از مانک ملک مالک قوای آنچه عالم اجسام اوست و از ذو الجلال والا کرام صاحب جلال
و کرم باشد و از المنسطح عرض گیرنده از ظلم از الجان جامع اوصاف و از المعنی پروای کثرت ندارد و

از المعنی دیگر از معنی گرداند و از المانع منع کننده از معنای و از انضام ضرر رساننده حکمت و از انافع
 نفع دهنده و از انوار ظلمت دور کننده از دیگران و از انماوی هدایت کننده و از البدیع ابداع کننده
 و از الباقی باقی بخت و از انوارت و ارث عاجزان و از انرشید صاحب رشد و از انصبو غیر شکی تا آنکه
 باسم اعظم رسد در حدیث وارد که اسم اعظم در آخر سوره بقره و اول آل عمران است و در آخر لفظ بقره
 حرت و در اول او و اول آل عمران اوست پس او چه شد که بجز فیض رساند پس بتجبت بمقام عبده رسد
 که باصالت مقام ختم المرسلین علیه الصلوٰه والسلام است نظیر آن حق تعالی فرمود که ما و انیم و شما اولاد
 ساقله ندانید پس حق تعالی آدم صلی الله علیه و آله را پیدا کرد که در روح نوح از خود کرد یعنی از کلمه لسان و جبه
 ذاتی خود در وجوده نمود و در تلو او کلمات نجات کرد و بی ساخت و در زحمت حیات که عبارت از وجه
 ذاتی روح حضور صلی الله علیه و سلم است آنرا در وسط جنّت عدن بنهاد که با هفتاد و نه ارکوب رسیده بود و بر
 آسمان و زمین و کوه یعنی بر ساکنین آنها پیش کرد که کسی بر وارد مگر کسی را طاقت برداشت نبود مگر آدم او را
 برداشت و قبل ازین ظالم ما خود از ظلمت تیره بود و بی علم پس از حمل بانث مغز و عالم شد چنانکه مفصل در آیه بیان
 تنبیه است و یکم ازین تفصیل معنی تسمیه بی باید بر خواه سبح و شهود و خواه تحقیق و کنه و که بپراق
 جسم سوار شده قوت جبرئیل را از مضغه بشناسی و از قوت حیات خود میکائیل و از قوت تخلیل عزرائیل و
 از قوت خود سیر عالم مثال اسرافیل و از روح خود سیر عالم روح اعظم و از تعین خود تاسیر عالم سروایمان
 باید رسیده و از در گذشتن به عالم اسم رحیم نفسی که عبارت از عالم اسماء است و بعرض رحمت رحمن عالم اخفی باید
 نام مرتبه ذات انا و هو که در پنج مرتبه چینه دیگر بنام خدا و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب پس
 جمله حمد ثنا او تعالی را است چنانکه قال شیخ را الحمد لله منزل حکم علی قلوب لکلم جنس حمد یا هر چه ستایش که
 عبارت از اظهار کمال است و از هر شیء اظهار کمال مخصوص است برای الله است منزل کننده حکمتها بر دلها
 کلمات مقدسه حضرت انبیا و اولیا و چون حمد عبارت از اظهار کمال محمود است و کمال مبر وجود و ظهور او در
 ظهور اگر براس حق سبحانه بر تبه فوق پس جنس حمد یعنی حقیقت مطلقه شامله هر حادثیت و محمودیت در محاط
 حاکم که مستغرق در عین جمع باشد و در نظر شهودش کثرت نظیریت در باطن مفهوم باشد که از ظاهر هر تعین باشد
 و به بیند فعلی گردد و احد خالص برای خداست و نیز هر ستایش در لحاظ حاکم در عین تفرقه است بنظر
 ایجاد و مقدوریت حق خاص برای خداست که ذاتی الشرح السامی لمولانا الجامی و باز در شرح مسطور است

کلمه بابت توحید از انظار کمال بعبادت حق است

که در نظر جمیع اصحاب علم حقاقت و محمودیت یعنی حمد معروف و مجهول و هر چه حمد خالص برای خداست
 از تنبی و جمع عبارات در اینجا از شهود حق بلا خلق است و تفرقه از رویت خلق با حق و جمع عبارات از
 شهود حق در خلق و شهود خلق در حق و حمد مطلق اگر چه در لفظ بطور اطلاق کرده شود مگر بنظر موقع مخصوص گردد
 بودی و در اینجا مخصوص بنزول حکم است بر دل حضرت شیخ و اسم الله که نامیده شود و کلام گاهی اطلاق کرده
 و مراد داشته آید از مطلق وجود در مرتبه وحدت و گاهی بمرتبه احدیت بر نفس ذات هستی چنانکه تسمیه است
 و گاهی ذات هستی بحیثیت اسماء و صفات بر اسم رحیم و گاهی بر ذات هستی بنظر ظهور او بصورت اهل فنا
 از اینجا اطلاقش بر وجود بصورت روح اعظم متعارفت چنانکه آیه ان ربکم الله الذی خلق السموات
 و الارض و انما یبیتنا فی ستمه ایام ثم استوی علی العرش دلیل آنست و بدین خصوصیت در اکثر کتب منزل
 بلکه خود در قرآن مجید مثل آیه یحیی دعون الله مراد از الله هستی مطلق است بصفت ظهور نور ذاتی او بصورت
 حضرت صلی الله علیه و سلم بنظر انما ک تعین و شهود حق یکال مرتبه و چون حسب نفس شیشی حمد مخصوص با خود
 خصوصیت موقع نظیر بیان صفت اسم جلاله آورد و بنزل احکم که در پی میان حکماست و ازین عبارت
 هم حاصل شد و معنی نزول فرود آمدن از علو مکان یا مکانه بسفل و صورت نزول حکم آن فرود آمدن
 حکم مطلقه است بقیدی و تعینی بود چنانکه بر قلبهای کالین و حکم حج حکمت است و در حقیقت تصوف
 عبارت از دانستن و شناختن اشیاست چنانکه هستند بکشف و شهود یا بسبح از اهل قلب حاصل کردن
 بلکه در حکمتها مطلقه حق بصورت حکمتهای مقیده که بر دلهاست حضرت انبیا و اولیا نازل شده که اول
 بر روح اعظم رسیده بعد از بو ببات کامله او بعد بر لسانهای مقدسه او رسیده بر انبیا و اولیا در آید
 و چون در علم و معرفت تخلیق معبر نیست که در حکمت ما خود بدان نظر بلفظ حکمت فصیح کرد و نفس انسانی
 چون مجرد از مواد جسمانی بگیرد معنی است بروح و از حیثیت علاقه داشتندش با مضغه معنی
 بنواد است و صدر و بنظر جامعیت به روح خالق معنی بقلب است پس اول مخصوصت برای
 تجلی اعیان مقدسه که عبارت از سر در حدیث است و بر مخصوصت برای تجلی اسماء و صفات
 که بخشی معنی است و او را معنی را او معنی مراد از آنکه حضرت قدس و نزاهت و وحدت و علو و تا غیر
 و شرف است دو معنی فواد مخصوصت برای تجلی از حضرت تشبیه و کثرت و سفل و افعال و غیره
 و سوم معنی قلب برای تجلی آله و فیض جمیع کمالی احاطی بدان نظر انزال حکم آله جمعی را مخصوص

بقلوب شیخان فرمود و دیگر بدانکه اعیان و ماهیات که بلا ترتیب آنها مقرر شده اند آنان مجرد اند از اثر ترتیب آنها
 و قائم اند بنفسها یعنی بلا ظهور اثر آنها در وجود چنانکه قول امام افلاطون است در نسبت مثل بس بر آنکه آن
 اعیان مجرد از لوازم وجود و ظهور کسی اند مجرد عاید و بالوازم کسی بکلمات و آنان بر دو گونه اند
 یکی تا بعد دوم غیر تا بعد پس تا مدبر و روح انبیا اولیا اند که کلمات تامه اند و در دعاء و اعوذ بکلمات الله التامه
 اشارت بایشانست و هم در آیه صید الکلم الطیب اشارت بایشان و آنان بنظر جمعیت منسوب بجن است
 و از نجاست که سحر را کلمه الله گویند پس مراد از کلمه در نجاست انبیا هستند که ذکر آنحضرت درین کتاب
 مخصوص است و متبلیت مند با حدیث الطریق الامم من المقام لا قدم به یکنانک طریق اسانیکه از مقام
 اقدم است و آن کلمه توحید است که اول و اقدم مراتب او بالست و اتم بفتحین یعنی آسان و سیر آید
 در آیت ما کلامه الا الله محمد رسول الله بطریق اجمالست و در اتم سابقه چنانکه در تورات است از
 ده کلمات یکی توحید حق دوم شرک با او تا کردن که بت پرستیده نشود سوم تعظیم نام حق در ترجمه
 لاله الا الله بود و در ترجمه محمد رسول الله حکم تاکید و دیگر رعایت سبب مقرر بود اشارت بدانکه
 در برابر تعظیم هویت او وجود یا وجود حضور صلی الله علیه و سلم موعود بود که سبب یعنی هفت است زیرا که
 حضرت انبیا را امدادی از جهت باطنی آنحضرت صلی الله علیه و سلم بود زیرا که انبیا لغات لسان و وجه
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم اند و ان اختلاف الملل و النحل لاختلاف الالهام اگر چه مختلف شوند و ابان
 مذاهب بنظر اختلاف گروهها که بنظر اختلاف احوال شان اختلاف ادیان صورت گیرد و باختلاف
 آراء در یک دین مذاهب مختلف شوند لیکن در احدیت طریق آسان کلمه نقضانی بنیابین معلوم شد
 که دین مشتمل بر چند مذاهب میتواند چنانکه دین ماکه شرع است از حق منشعب بزم مذاهب مختلفه حسب
 آراء شده است و ظاهر است که اولیا را با خصوص اولیا این است را ظاهر و باطن امدادی از حضور
 صلی الله علیه و سلم میرسد پس ضروری شد که بحضور علیه الصلوٰة والسلام صلوة خوانند تا عکس او بر دل شان
 تا بدیدان نظر فرماید و صلی الله علی محمد و آله من خزان الیود و الکرم بالقیل لا قوم محو و آله و صحبه و سلم
 و رحمت خدا بابر مدارکننده همها از خزان بود و کرم حق با قول حکم که نام پاک امداد گنفته
 حضرت محمد است و بر خاندان او و سلام حق با دوم مراد از قول حکم آیه ان الله و ملائکته یصلون علی
 انبی یا ایها المؤمنین امنوا صلوا علی رسوله التلیلما است و صفت محمد الهم بدان مخصوص کرد که کار در پیش

که در این کتاب کلام را گویند و در سبب این درین کتاب باشد چنانکه در این کتاب شرح است و در سبب در این کتاب و مشبه و غیره ۱۱

بلا همت کمتر بر آید و در دو خوانان را لازم که همت خور متوجه بطرف نزول رحمت پروردگار نسبت آفاق
 نامدار باشند تا اثر انگاس قلوب نیان پذیرد و لفظ مبارک محمد صلی الله علی سماء و سلم صیغه مقول بود
 صیغه مباهله است بنظر آنکه از زمان آدم بسیار مکرر و محمود شده اند و در احوال خاندان یا اوست حضرت
 علیه الصلوٰة والسلام است پس قریب ترین احق باشند و از نجاست بن ملک علی طریقی فتوای بن جنرال صاحب
 بدرجه اولی در ایشان اند و در ایشان با خصوص عترت و اولاد و صلوة و سلام هر دو آیه سبب متاسفانه لازم
 چنانکه حکم در قرآن است را با بعد فانی را بیت رسول الله صلی الله علیه و سلمانی میثرة اریتمانی العشرة الاخرة
 من محرم سنة سبع و عشرين و ستامة بجزوسته دستق بیده صلی الله علیه و سلم کتاب این بعد از حمد و صلوة
 پس دیدم من حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم با در خوابیکه معانیه کنایه شده از اینجی بلا قصد و
 اختیار خود در عشره آخر از ماه محرم ششصد و هفتاد و هجده و هفتاد و هجده و هفتاد و هجده و هفتاد و هجده
 حضرت صلی الله علیه و سلم کتابی بود در نسبت رویت حضور صلی الله علیه و سلم بخنده در سابق که شش غور
 باید کرد پس بعضی مورخات تحقیق درین کتاب چونکه از خزانه خیال مقید حضور شیخ رضی الله عنه است حرمی دارد
 که آنرا منسوب بحضور صلی الله علیه و سلم کنیم و در مشق شهریت که مسج علیه اسلام در مناره شرقی جامع مسجد
 اونز دل خواهد فرمود و امید قوی است که ازین سال عتق در سال سی و یکم و قریب اور و فی فرود شوند
 پس شرف شهر مذکور زیاده از بیانتست (فقال صلی الله علیه و سلم له هذا کتاب نصوص الحکم خذ و اخرج
 یالی الناس یقنعون به) پس فرمود حضور صلی الله علیه و سلم برای من این کتاب بیست نصوص الحکم بگیر
 او را بقوا و سیر او را در خارج شهادت بظرف آد بیان که لفع یا بند بود و آرزو سخن تحقیق ظاهر شد که آنچه
 درین کتاب مخالف قرآن و احادیث یافته شود که در تاویل نیاید از خزانه خیال مقید حضرت شیخ دانسته
 شود و درین شک نیست که آنقدر نفی که ازین کتاب باطل حقیقت رسیده و میرسد و خواهد رسید که کتابی
 باشد که از و رسیده باشد و بنظر اشکال این کتاب بر نصوص و خلاصهای حکمت میسر نصوص الحکم نصوص ح
 نصوص است یعنی زبده و خلاصه و حکم جمع حکمت است (فقلت اسمع و اطاعة لله و رسوله و اولی الامر
 منکم امرنا به) پس عرض کردم که سمح و طاعت برای خداست سجانه و برای رسول او و برای
 صاحبان امر از ما چنانکه امر کرده شده ایم بدو در آیه و اطیعوا الله و اطیعوا رسوله و اولی الامر منکم شیخ عبد الکریم
 لاری فرماید که عارف در اطاعت رسول صلی الله علیه و سلم و اولی الامر از ان همت است که در هر منظر

کتاب الحکم در سبب اولی که در آن کتاب است و در سبب اولی که در آن کتاب است و در سبب اولی که در آن کتاب است

مشاهده حق اور است و جمعی که تقلید رسول علیه الصلوة و السلام نکرده و نمی کنند از آن جهت است که توحید ذاتی
 و عرفان حقیقی نداشتند و نداشتند و حضرت رسول علیه الصلوة و السلام را امر غیر نیک داشتند و نداشتند
 که امر مفصل همان امر در نظر جمع است که من یطیع الرسول فقد اطاع الله متحقق قل انکم تمجید و چون آمد فاستونی
 مقرر و ثابت و شایع سامی مولانا جامی مرحوم فرماید که طاعت بهر سه وجه و برای خداست گاه
 در مقام جمع و گاه در مقام تفصیل و مملکت که گردانیده شود شاه در هر سه وجود بطرف طاعت حضور
 صلی الله علیه و سلم از جهت یکی بودن حضور صلی الله علیه و سلم منظر اسم خدا و منظر بودن حضور صلی الله علیه و سلم
 رسولش موم از بودن حضور صلی الله علیه و سلم وی امر بر جمیع کلین الهی و واضح باد که حقیقت ولی بودن
 حضور صلی الله علیه و سلم بر جمیع کلین نه خاص از کتاب اهل اسلام ثابت بلکه در کتب سابقه هنوز بکثرت موجود
 که قدری در او اول تفسیر محاملات الاسرار مفصل کرده ایم و در تفسیر لطاعت ایزدی حیات سرمدی
 بنویسیم و بر منظر اتم بودن حضور صلی الله علیه و سلم اسم الله اکثر کتب مقدسه سابقه دال حتی که در فصل
 چهارم مکاتبات خداوند چار خلفا خان ارض و سما کرده می نویسند گویا تفسیر حدیث کنت کثیراً
 مخفیا فاجبت ان اعرف خلقت الخلق است و در زمانه عبرت بیان پولوس مقدس تعلیم مسیح علیه السلام
 اولاً بغایت درجه نموده فرماید که با وجود این عظمت در زبور مذکور است که اجد او و تراچه مرتبه و ای
 مسیح تراچه رتبه که شمار اختیار بر روح اعظم باشد که تشریف آورد بلکه طار اعلی را بر اختیار حال بیت
 و در کتب فارسیان سنی و سایرین هنوز عظمت آنحضرت صلی الله علیه و سلم و عمر فاروق بدرجه غایت
 مذکور و آنقدر سکه بهترین دید و او بپ نشد هنوز و کمال مدح ذکر خیر منقول و در اکثر آیتها مورخین
 ایشان بگلگی اوتار کرده پیشین گوی از سابقان نوشته اند که در سبیل یعنی در ملک عرب بر وزد و شنبه
 از شکم آینه خاتون از پشت عید الله متولد شد که ما بنظر سهولت بطور خلاصه نوشته ایم تفسیر معاملات
 الاسرار و تفسیر لطاعت ایزدی مطالعه باید کرد پس اقوال هر دو شارحین بکمال درجه استحکام دارد
 (حقیقت الامتیه) پس در بیداری در یافتن مقصود حضور صلی الله علیه و سلم را در خلوص النیة و
 جردت القصد و الله لا یزید الا کتاب کما عهد فی رسول الله صلی الله علیه و سلم من غیر زیاده و نقصان
 و بعد از دریافت خاص که موم نیست را و مجرد که دم قصد و است را بطرف ظهور این کتاب چنانکه حد کرد
 او را برای من رسول الله صلی الله علیه و سلم از غیر زیادت و نقصان و فی الحقیقت حضور شیخ سید

این کتاب در زمانه غایت درجه غایت است و در زمانه عبرت بیان پولوس مقدس تعلیم مسیح علیه السلام
 اولاً بغایت درجه نموده فرماید که با وجود این عظمت در زبور مذکور است که اجد او و تراچه مرتبه و ای
 مسیح تراچه رتبه که شمار اختیار بر روح اعظم باشد که تشریف آورد بلکه طار اعلی را بر اختیار حال بیت
 و در کتب فارسیان سنی و سایرین هنوز عظمت آنحضرت صلی الله علیه و سلم و عمر فاروق بدرجه غایت
 مذکور و آنقدر سکه بهترین دید و او بپ نشد هنوز و کمال مدح ذکر خیر منقول و در اکثر آیتها مورخین
 ایشان بگلگی اوتار کرده پیشین گوی از سابقان نوشته اند که در سبیل یعنی در ملک عرب بر وزد و شنبه
 از شکم آینه خاتون از پشت عید الله متولد شد که ما بنظر سهولت بطور خلاصه نوشته ایم تفسیر معاملات
 الاسرار و تفسیر لطاعت ایزدی مطالعه باید کرد پس اقوال هر دو شارحین بکمال درجه استحکام دارد
 (حقیقت الامتیه) پس در بیداری در یافتن مقصود حضور صلی الله علیه و سلم را در خلوص النیة و
 جردت القصد و الله لا یزید الا کتاب کما عهد فی رسول الله صلی الله علیه و سلم من غیر زیاده و نقصان
 و بعد از دریافت خاص که موم نیست را و مجرد که دم قصد و است را بطرف ظهور این کتاب چنانکه حد کرد
 او را برای من رسول الله صلی الله علیه و سلم از غیر زیادت و نقصان و فی الحقیقت حضور شیخ سید

بسیار زیادت و نقصان نفرموده است لیکن آنچه در خیال آنجناب مرحوم مرکوز بود بصورت حضرت صلی الله علیه
 و سلم در خیال و مثال مقید ظاهر شده است بدینجهت در بعضی مقام جای تردد است که بیان کنیم و در عارضه
 حضور صلی الله علیه و سلم بسبر و قلب است (رسالت الله سبحانه ان یجلی فی فی رقی جمیع احوالی من عباده الذین
 لیس الشیطان علیهم سلطان) و سوال کنیم الله سبحانه که در اندام در آن ابراز دور جمیع احوال خود ازین بیانگر
 نیست برای شیطان برایشان غلبه و حقیقت شیطان بعید است که الشیطنه هو البعد و روح شیطان
 منظر بعید چنانکه در فصل وحی و نص ایوبی بیاید روان بیخونه فی جمیع ایزدیه نبانی و یبطلق به لسانه و یتطوی
 علیه جانان بالا نقار السبوحی و الفطرت الرومی فی روحی النفسی بالتأیید الاخصامی و سوال کنیم که خاص کند
 الله تعالی مراد در جمیع آنچه نویسد از کلمات و گویا شود بدو زبان و شامل شود بدو لفظ باقی با کینه روحانی
 و نزول روح قدس اسم رحمنی در دل من نفس یعنی نه آفاقی است باینکه از اعتمام و اتجا حاصل شده باشد
 بدانکه اقا انداختن چیرست و در اینجا مراد از انداختن معارفت در دل حضور شیخ و بسبح عبار است
 از بسیار منزله حتی که از منزله بهم منزله باشد یعنی مرتبه ذات وجود و آنچه در سابق مانور از سیاحت
 گفته ایم بسیار مناسب تا در خود مطلب دریا بند و نفث روحی مانور است از قول آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم که روح قدس نفث کرد و در روح من در روح قدس ترجمه اسم رحمن است در انجیل
 چنانکه از تفسیر تسمیه واضح گشت و در نص عیسوی دیگر بیاید و نفث یعنی زمین و در روح قدس
 عبار است از توجیه باطلاق زیر او بر هر شی روح رحمت است که بنظر اطلاق قدیم و بنظر تعین حادث در روح
 عبار است از قلب است و قلب دو معنی کلی آفاقی که عبارت از نفس کلیه است حقیقت جامعه مابین روح
 کلی و جسم کلی و دوم نفس دو و قلب نسائی است حقیقت جامعه مابین روح و جسم هر شخص که در
 علم مجبلس روحی تفصیلی یا بدینجا بیاید برده که آنچه در او اول نوشته ایم که مضمون این کتاب مستطاب
 از خزانة خیال مقید حضرت شیخ مرحوم است ظاهر است و سبب سوال مذکور فرماید (حتی اکون
 مترجم الامم) تاکه باشم بدو مترجم آن حقیقت که در رو یا دریافت شده متصرف بقصد زیادتی
 و کمی و حضور حضرت شیخ مرحوم از عمده کاملین معتبرین است هرگز خیال تصرف در آنچه در خزانه مثال
 آنجناب کشف شده نفرموده (لیتقی من یقیف علیه من اهل الله اصحاب لقلوب ماما تحقق کنت
 هر اهل الله صاحب قلب که واقف شود بر حقیقت اصحاب قلب و اهل شهادت و اهل بیعت در آید

لطه و بکلیک شیخ شیطان و آن بر اهل اسلام می شود و در یکی از اینها در صورت است

من قلب او القی السمع وهو شهید که راست و مقام اهل تحقیق برتر از اهل شهادت و مقام اهل شهادت برتر از اهل سمع است و کسیکه سمع ندارد مثل مجاد است و چون لفظ این کتاب تا بدرجه تحقیق است اهل شهادت و اهل سمع اگر متفحص شود چه بعید است که اصحاب تحقیق بزایدت لفظ مخصوص که اصحاب تقدیس اند چنانکه فرماید (ان من مقام تقدیس المنزه عن الاغراض النفسانیة یدخلها التلبیس) بدستی مضمون این کتاب از مقام تقدیس است منزله از اغراض نفسانیة که داخل شود در اغراض نفسانیة تلبیس و دیگر شیطان غایت آنکه آنچه کشف است از خزانه مثال مقید حضور شیخ مرحوم است که بعضی جاها در مقابل تاویل بگردد مثل بے شک پاک است حاشا جناب شیخ المرحوم (وار جوان کیون الحق لما سمع دعائے خدا آجاب ندائے) و امید دارم که باشد چون شود دعای و طلب من اجابت کند ندای من و چون درستی دعا طلب باشد است اشارت کرد بدین عبارت بدینظرف و مناسب همین است که فرموده آنچه بعضی خیال برده اند که مناسب سمع را بنده و اجابت را بر عا نسبت است (فما القی الیک الا ما لقی انی ولا انزل فی هذا المسطور الا ما انزل بر علی) پس نه القائم بطرف شما که آنچه افکار کرده شود بدلائل من که نه نازل کنم درین مسطور مگر بد آنچه تاویل کرده شود برین دو و برای تفسیر است پس وارد شود آنچه یعنی گفته اند که القابل طور عادت از زبان باشد و انزال این مضمون در مسطور برقم است پس مناسب تر تقدیم انزال بود بر القاء و چون درینجا اشتباهی بود که حضور شیخ دعوی نزول کلام آئی و از این رو نبی شد یا رسول حالانکه نبوت و رسالت محتمل شد بر نفس فرماید دست نبی و لا رسول و لکن و ارث و لا خرنی حارث) و اینم تم نبی صاحب شرح و تفسیر شرعی که منقطع شدند و لکن من و ارث رسول که آنچه در قرآن و حدیث وارد آنرا مفسر م و براس آخرت خود در اراعت گفته گو نبوت در لغت یعنی خبر دادن است پس این رو هر چه دهنده نبی است لیکن فرد کامل جز آنکه متعلق بآینده و بشریح باشد تا بقیامت لفظ دهد لغزبان در اصطلاح اهل کتاب نبوت آن بلکه حسب دادن پیشین گوئی کردن موحد است معصوم از غلطی در غیر از غیب پس هر فرد نوعی صحیح در است باشد پس خبر غیر موحد از آینه نبوت نشد چنانکه پیشین گوئی بخت نصر و ریان از خوابهای خود با و آنچه از دل در نجوم و قیاس و تجربه و عادت پیشین گوئی کرده شود نبوت نشد زیرا که افراد نوع هر یک گاهی صادق و گاهی کاذب برمی آید برخلاف نبوت که هر فرد نوعی راست و صحیح باشد بهر یک وقتیکه فرموده شده صحیح بر آمد و بخصوص بر دست بلکه بسیاری از ان مثل حضرت باجو

در مرم و سارا در بوره و غیره بوده اند چنانکه در معالم است که زن هم نبی شدن تواند و از تفسیر عصمت اخبار اولیا خارج شد که احتمال خلافت هم دارد یعنی نبوت محتمل شد پس مثل پیشین گوئی حضور شیخ اکبر از عثمان بادشاه تا امام همام مهدی علیه السلام که بقید نام بادشاه و سنده سلطنت فرموده اند منافی نباشد و نه کلام منزل بر ایشان نبوت مصطلح شود زیرا که امکان تشریح ایشان را نیست که او بر خاتم الانبیا حضور علیه الصلوة والسلام محتمل شده و عدد انبیای سابق بر او است یک کلمه و بست و چهار هزار و بر واتی و دو کلمه شهادت هزار بوده است یعنی کثیر و نبی را ضرور نیست که بقوی خبر دهد چنانکه در زمان موسی بمقتاد کسان نبی بودند که بر عایت سبت او شانرا نبوت حاصل شده بود و حسب دادن متعلق بموسی بود و از همین جا است در غنیه الطالبعین هر که بر روز جمعه که بمقتاد مردم جمع نشده باشند در مسجد رود مرتبه نبی یا بیکه همراه موسی بمقتاد کسان نبی شده بودند و روز سبت روز جمعه است لیکن بلکه نبوت در نبی در کار مگر هر نبی که رسول باشد پس رسانیدن بیخام او را ضرور است صاحب کتاب بودن و تجدید شریعت نمودن ضرور نیست چنانکه سو و یک نبی اصحاب چهل کتب مجموع تورات صاحب کتاب اند و رسول و الیاس و الیسع رسولند و کتاب شان نیست و حسب بشریعت موسی بودند و مسیح علیه السلام صاحب شریعت و کتاب است و جو این آجناب که بحسب آیه انزلنا الیهم انجیل یوحنا و بطرس رسولند صاحب کتاب و استیقان حسب آیه نفرزنا ثابثا غیر صاحب کتاب اند و شریعت بعید در نداشتند و عدد رسولان سه صد و سیزده یا بیخیزه دریافت میشود که بر عدد شان فتح حضرت ابراهیم و فتح حضرت طاووس یعنی گو سخن فتح بدر شد و فتح مهدی علیه السلام بهمین عدد خواهد بود و چون و ارث رسول جناب شیخ است اشعار فرماید (من اهدا سمعوا + والی الهدا فارجوا) پس در حقیقت از آنست پس بشنوید آنچه فرموده شود بر زبان شیخ و یطوف خدا پس رجوع کنید تا امر حق ظاهر شود زیرا که از قصد شیخ نیست غایت آنکه آنچه بظاهر مخالفت قرآن و حدیث بعد کمال تحسین دریافت شود تا وکیل کنید (و از انما سمعتموا + ما اذنت به فموا + ثم بانعم فصلوا + محمل القول و الجموع) و چون بشنوید آنرا که که آرمش یاد دارید باز بفرم فصل کنید محمل قول را و اجمال کنید بموقع تفصیل در سه ثم متوا به علی + طاب لیبی لا تمنعوا) باز احسان کنید بر طاب لیبی من که منع کنید (بده الرحمت الی + و مستکم فوسعوا) این آیه است که وسیع کردم شما پس شما وسعت دهید بر دیگر طلبه و بی شبهه تصانیف

حضرت شیخ اکثر رحمت است با خصوص کتاب هذا ومن الله الرجوان اكون من ايد قايده وايه اذ خدا اقا
 اميد دارم که باشم از آنکه تا نیک کرده شده باشد پس بقبولیت تا نیک کن از من و تا نیک غیر کن تا دیگران
 نفع بردارند و قید بالشرح المحمدي المطهر فقیهیه و قید و مقید یا شیخ شریح محمدی پاک علی صاحب الصلاه
 و السلام پس مقید شود و مقید کن بدو غیر از آنکه طریق الحاد و زندقه اختیار کنی زیرا که مطالب کتاب شکل اند
 و کلامی خسروی و بیج شاهی و بهر کل که رسد جاشا و کلا و ان بیشترانی زمره + کما جعلنا من امتهم
 و امید کنیم که حشر کند ما را که قائل و سامعین اند در زمره آنحضرت صلی الله علیه و سلم در آخرت چنانکه
 گردانید ما را از امت آنحضرت صلی الله علیه و سلم (فادل ما القاه الماکک + علی العبد من ذنک) پس
 اول آنچه اتفاق فرموده آنرا مالک حق بصورت محمدی بر بنده محلو که یعنی ذات شیخ ازین کتاب نص ذیل است
 که کسی را سزاوار نیست که گوید کسی را بنده شویید مگر بدون ذات حق زیرا که ذات بنده بدون حق در
 برده عدم است پس اهل علم و فضل چگونه گوید لیکن باذن حق تعالی بنظر عدم متاخرت حقیقت نبی علیه السلام
 جمله اهل اسلام ندگان حضور صلی الله علیه و سلم حسب آیه اقل بعبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا
 رحمة الله اند یعنی گو او خیر علیک الصلوة و السلام که او امتان بندگانه که اسرار کنند تا امید
 نشوید از رحمت خدا که یای ضمیر متکلم در عبادی عبارت از رسول خداست و در آن موقع موقع
 ضمیر غائب بود با خصوص حضرت شیخ بنده حضور صلی الله علیه و سلم است که با او بیعت کرده
 هر که با حضرت صلی الله علیه و سلم بیعت خود کرده خدا را پر وای او نیست که بکلام زمین بمیرد و نص
 حکمته اکتی فی کلمه آدمیتم خلاصه حکمت الهیه است در بیان حقیقت آدمیه معنی نص و حکمت و آئیه
 گذشت غور باید کرد و مراد از کلمه حقیقت هر نبی است که بدو منسوبست و چون مرتبه آئیه مرتب جامع
 است و آن مرتبه در صورت عنصرت نوع آدم جلوه گرفته شد نظر بر این نص را خصوص کلمه آدمیه کرد
 و با خصوص در آدم که ابوالبشر است و قصه آنجناب چنانست که چون حق تعالی جمله عالم را در عرض
 شش زبانه از نی پیدا کرد و آدم اول را بر روز ششم ظهور آورد و یک کلمه در او ساخت و بر باد
 کرد پس بر روز سبت بعد از آنکه بر باد کرد سبت را مقدس و تقبارک بنظر حضور صلی الله علیه و سلم ساخت
 چنانکه گذشت و درین اشارت بقصه است که تفصیلات در سوره بقره در خلاصه اش آنگه حق تعالی
 با ملائکه سفلی که عبارت از جاندارانست و آنان بقیه سابقه بودند فرمود که ما تصد خلیفه داریم

که تمسید برای تقدیس هزار هفتم باشد پس جانداران خلیفه آدم سابق فهمیدند که بر ایشان کار تمام نمیشد و معترض
 شدند که آیا فسادی را که اولادش شرک کند و خونریز باشد بپد کنی و آنچه حق تعالی فرمود که سبت را مقدس
 نمودیم بر و اعتراض کردند که ما تسبیح تو میکنیم با حمدیحه حق تعالی فرمود که شما اند اند آنچه ما و انیم و خصوصیت
 زمین بدان فرمود که هر چند خلفا را کمالین را تصرف هر جا ممکن که مسخر او جمله عالم است لیکن برای هر که خلیفه
 حق تعالی باشد مثلاً زمین به نسبت آفتاب یک حصه از یازده لکه باشد پس مثل آفتاب چگونه خالی از خلیفه باشد
 همچنین دیگر زمینها خالی از خلیفه نباشند و ستاره های ثوابت همچو آفتاب اند پس اگر آنها را زمینها باشد از
 خلیفه حق تعالی نباشد و در آفتاب و ماهتاب و غیره حسب آیه و الله لیسجدن فی السموات و الارض و انفس
 و القمر بکبرش و قمر آبادی ثابت گوازا ملائکه مقدسین باشد و خود ستاره ها ملائکه و در الحاصل حق تعالی ازین که ما را
 آنچه شما ندانید اشارت فرمود نسبت امانت خود که در بلاد این که در هزار هفتم و طبع گردید که از و مشرکین و
 منافقین و خونریزان را عذاب و بر زمین تو به قبول شوی یعنی حضرت صلی الله علیه و سلم اهل عالم از سبب آنست
 که حق تعالی خود نسبت حضور صلی الله علیه و سلم میفرماید غافل بوده در معنی امانت اختلاف دارند و حق آنست که
 نوشتیم و ظاهر است که تعلق اسرافیل با عالم صور و مثال است که از عالم ارواح بنام مثال و یار دیگر هم از عالم
 اجسام بنام مثال میکشد و جبرئیل حاکم عالم عناصر است که بر روز حق از مقام مثال با اجسام می آید و کار جبرئیل
 بر دو قوت است یکی ایجاد دوامات و حاکم اول میکائیل است و حاکم دوم عزرائیل و تعلق اسرافیل به عالم مثال است
 و تعلق میکائیل موجب زندگی دائمی است اگر اثر حقیقت او یکمال رسد ناچار تعلق عزرائیل که بر تحلیل
 و تفریق موکل است بر عیا کرده شد که بمقابل ارواح انسانی پیدا شده اند تا جمع کنند پس بصورت بیوا
 و غیره بسیار جمع کرده بر زمین قریب کعبه انداخت و تا چهل سال بدرجه مناسب آبی بر او باشد مشد
 پس استعداد کامل یافته که خاک از آب تر شده بود و طین لازم یعنی گل سفید شد و بر روز گاری حمراء
 سنون یعنی گلابه سیاه گشت و بعد از آن آفتاب خشک شده ترکیب و صلصال شد و صورت استخوان
 گرفت پس طوم و شحم تیار گردید و حق تعالی حسب حدیث متفق علیه چنانکه در مشکوٰۃ است بصورت خود پیدا
 کرد یعنی بصفت حق یا بصورت تمثلی حق مخلوق بدیعنی روح اعظم که حضور صلی الله علیه و سلم حسب حدیث بصورت
 امر و مشاهده فرمود و در روز از روح حق مخلوق به نفع کرد چنانکه در رساله تاویلات الراسخ حقیقت بر وزیران
 کرده ایم پس در عصر روز هفتم حضور شد و او را در باغی که بطافت شهرت دارد نهادند و از بقیه ماده طین

آدم خرابو چو آید در و بسیاری خاصیت انسانیست و طبعی بقدر ستمه باقی ماند کمال بلکه او مرکب روح حق و
صلی الله علیه و سلم باشد که صد مرتبه عالم در و منکس شود و عالم بطور حلقه در سیدانی باشد و نیز برای آن آسمان و
زمین و جبال پیش کرد مگر کسی طاقت برداشتند داشت پس آدم او را برداشت و حق تعالی هم او را آدم از
پشت آدم خارج کرد که حسب روایت فاروق حق یعنی بصورت روح اعظم دست یمن بر پشت آدم نهاد
و در های سج از جانب یمن آدم ظاهر شدند و آنان مومنین اولاد آدم بودند و از دست بر پشت آدم
همه پس بود چهای سیاه بر آمدند و آنان کافرین بودند و برای مومنین فرمود که اینان اهل جنت اند
و استعمال کار جنت کنند و برای کافرین فرمود که اینان بر سر دوزخ اند و استعمال کار دوزخ کنند و بکن
بگفتان فرموده شد که است یبرکم جملی گفتند لیکن مومنین بطیب خاطر و کناریا کراه و انبیار آگاه مقرر
کرد تا که در دنیا آمده یاد داشت عهد مذکور همانند پس هر شخص بر فطرت خود که در حدیث فاروق مذکور است
پیدا میشود و از استعمال کائن فطرت بطور آید که پدر و مادرش و یا او ستاد که بجای پدر و مادر باشد
بپوشی گفت یا لصاری یا جوسن یعنی حدیث ابو هریره است که انبیاء آن عهد است را یاد دها نند مگر اثر
پذیر شود و بدین عمیله اشارت در درس نهم فصل دوم تکوین است که خدا درخت را که خوش نامست بصورت
و بلذات خوب بود و درخت حیات یعنی حضور صلی الله علیه و سلم و درخت شناخت نیک بدینی شریعت
در وسط عدن رویانید زیرا که در کتاب تورات دعوان آدم بسیار است باید دانست که میدان جنت را دو حصه
کرد یکی غربی بجز دوم شرقی او از چشمه مهر بر چهار نهر در جنت جاری بود است یکی نیل دوم قزاق سوم
دجله چهارم چون که در آن مملکت اسلام غالب مانده و بر لاک فضل آن درخت حیات با کرب و بیخوش کرده شد
کنام اینها بیان کنید و لاکه سفلی نداشتند و احترام بجز کردند پس حق تعالی فرمود که ایما نفرموده بودیم
که ما اینچه شما ندانید پس حکم شد که جمله تعداد انسان شود و جمله بعد از گشتن چنانچه از تعجیب اکثر حیوانات
در آنوقت هنوز سلطنت اولاد آدم بر ملا سفلی مشاهده است مگر شیطان تا بعد از شد و آدم علیه السلام
نام هر یک بیان کرد و آدم را مطلق العنان در جنت گذاشت و حکم شد که بد رحمت شریعت نرسیدگی ایشان
در صورت تعجیب ثواب و در گناه است و آدم را ایسی فرودین در هنگامی خواب گران کرده از بیداری
چپش زنی خارج کرده شد و برای او مباحی ساخت که بنویز طائف نشان اوست پس روزی شیطان
بصورت تمثیل شد که چرا از درخت شریعت که درخت شناخت نیک بد است قریب شود شیطان میدانست که کار

شریعت شکل است برداشتند نتوان کرد پس او گفت که ما را مانعت است که اگر قریب شویم چه میسر نمی آید
توانیم کرد شیطان گفت که اگر قریب او رسید یعنی مملکت شود یعنی مثل خداوند چهار خلقا شود چنانکه همین الفاظ
و کذا حضرت صلی الله علیه و سلم در بسیاری مقامات عمدتین و متوسطا مخصوص در فصل چهارم و پنجم مکاشفات
است پس آدم مملکت گشت و برداشتند نشد که کوکب آرم و خوا شده بود مگر صورت بنا که عمارت از شهرت
درخت است نشده بود پس قریب کردند و از قریب جن دور شدند و حق تعالی در صحنه بصورت است
روح اعظم جلوه گرد و تمثیل شد چنانکه بطور برای موسی شده بود پس آدم را آواز داد و او که نیت آید که از
پهنگی بوجه قریب دنیا واقف شده بود پس از برگ درخت انگور عضو نهانی را پوشید و حق تعالی او را
فرمود چنانکه در فصل سوم تکوین موجود است که کجاستی جواب داد که او را ترا شنیدم فرسیدم که من
بر منم و ام و بجز او فرمود چنانکه سخن شیطان شنیدی در میان تو و در میان اولاد تو و اولاد او دشمنی گذارم که
اولاد تو سرش کوبد این اشارت بحسب درس ۲۰ فصل ۱۲ نامہ در میان بطرف حضور صلی الله علیه و سلم شد
که تا هزار سال از حضور صلی الله علیه و سلم حسب فصل ۴ و ۲ مکاشفات شیطان متعبد کرده شد و هم بجز او فرمود
که ما ریاست اولاد تو خواهد گزید که تکلیف با اولاد تو از او رسد این اشارت بچ شد که کمال تکلیف برداشت
و بعد ازین واقعه قایل پیدا شد و بمرایش خواهرش و بعد هابیل پیدا شد و بهرانش خواهرش
و در نزاع با هیمی قربانی هر دو گنہ را نیدند که قربانی هابیل منظور شد و قربانی قایل نامشور گشت پس
هابیل گفت که تو نیز اگر از متقیان بودی قربانی تو منظور میشد و بدین اشارت که بر طرقت متقیان کربوبیه
اهل سلام چنانکه از فصل ۱۱ تا بر غیر بیان ظاهر شود پس قایل هابیل را گشت و از جنت عدن بطرف
شرق عدن خارج کرده شد که در زمان موسی نبود کرده انجا مشهور بود در نا بعد هابیل کرده یا دکنند که در
اصل از ذون بن اعمان بن کوش بن حام آبا بود پس آدم در شریعت کامل گشت و خواست که مشابست
یا خدا و در چهارم خلفا پیدا کنند که بد رحمت حیات کرده در تورات مذکور است و خدا تعالی با اتمای آدم منظور
بود پس آدم را از جنت عدن خارج کرد که هابیل در جزیره نکان درخت حیات را با کربوبیه صاحبان
شمیر آتشازی در وسط عدن و بشرقی حصه عدن یعنی در کله مقرر کرد که طور این حضرات از کله شود ازینجا
که رانان زمین گویند و بعد از هابیل هر طفلی که آدم را پیدا میشود میگردن شیطان نزد او آمد و بر سید
که چنانم پس فرود او را بدو گفت عید الله شیطان گفت حالا که پیدا شود نام او عبد الحارث یعنی عبد شیطان

بنیاد پس او آدم نام پسر خود را عبدالحارث نهادند پس بنوایت آدم شد و در عمر ۲۳۰ از وجود آدم شیش
 متولد شد یعنی عوص و خلیفه و خلیفه بجای متخلف باشد پس زین رو در رس ۴ فصل ۶ تکوین اولاد شیش
 یا بنار انتم مرت داشتند ازین اشارت بخلیفه اعظم و جبر اعظم اعنی حضور صلی الله علیه و سلم شد که در اولاد
 آنجناب بروقی از او گذریدند و در عمر ۲۰ شیش انوش پیدا گشته که آدم علیه السلام در آن وقت خداست یگانه را
 بشاخت یعنی در عرفات بخلاف زمانه سابق که پسر خود را عبدالحارث نام نهاد بود پس آنجناب را سه اولاد او
 مقام نوبه بقر گشت که هر ایوان و از یک تاریخ نیم ذی الحجه در آن موقع رسد تصور او هم معاف شود و براسه
 فکر گذاری قربانی در منا او را کرد و مکانه کعبه بنا نمود چنانکه روح اعظم بر او دیده بود تا بگرد آنجا که بجای صد است
 طواف نمایند که عبارت از هفت شوط است بوجه آنکه سلطان گویند که در این راه که در آنجا تا بمباری
 مرخص سیرت بگویند که چنانکه با بر شاه برای همایون خود در اشدین گردیدین بگرد صدر روح اعظم
 متخلقی پیدا کردن است و نزد متحققین سری دیگر دارد که عادت زائرانست که چون فیر کامل بنید تسکین
 یا بند که تاریم سفر ایشان گوید رویت قبر باشد و تسکین یا بند و بلا تشبیه زائرین تبار از رویت بتسکین
 یا بند که صاحب لب چون در کعبه رسد و راه سفر بر خطر تمام کرده باندرون کعبه رود که به بیت الله مشهور است
 و در آنجا سوای خود نیاید در نوقت سرین عرفت نفسه نقد رای ربه در یاد الحاصل ادای آن رحمت آدم
 بر لے یاد است نعمت عبارت از چ شده که هر که تاریخ نیم ذی الحجه در عرفات رود تصورش همچو تصور جدش
 معاف گردد و بر آدم علیه السلام شیطانیکه بصورت مار صورت گرفت و بری جبار رانده شد که آن سنت برای
 او بود آدم گشت تا خیال دشمنی شیطان یاد در نند و بوسه سحر اسود که در اصل سفید الماس بود برای یاد شست
 عهد مقدور ماند و آدم را در او در هنگام عشاق خوش آمد و چهل سال از عمر خود بدو بخشیده بود پس قبل از چهل
 سال وفات آدم عزیر سل میسکین آدم قصه عطا حیات چهل ساله فراموش کرد دیدان نظر فراموشی در اولادش
 در شد چنانکه ایمان آنجناب برای اهل ایمان و نام دشمن آدم پسر خود را عبدالحارث برای مشرکان گذشت
 انقضی در عمر کیمزار وی سال خود آدم وفات یافت که صاحب جلال و جمال و کمال تصوی بود و حضرت شیخ از
 حالات آنجناب مطلع فرماید لما شاء الحق سبحانه من حيث اسما له الحسنه التي لا يملكها الا حصاة ان يرى عيانا
 وان تست قلت ان يرى عيانا في كون جامع يحصر الامكنة متصفا بالوجود و يظهر به سره البصر الهيرگاه خواست
 حق سبحانه از حیثیت جمع آن اسما جزئی جسته خود که برسد آنرا احصا خواستی که بیند اعیان وجود حاکم که

و اگر خواهی گوی آنکه بنید وجود خود را در کون جامع عنصری که حاضر شود امر جمع اسما جزئی را بدو امر مجموع یک
 بسبب بودن خود نصف بترتیب ۳ شمار دوم آنکه ظاهر شود به و شرح که عین وجه ذاتی روح اعظم اوست بظرف
 عالم عنصری جواب نامی آید که مقتضی شد وجود آدم را که می آید باید دانست که اعیان در مرتبه عین من الله
 ازین رو تردید بسبب منع خلوف نمود و لفظ لما هر چند بنظر اول بر حدود زمان نیست مگر نسبت مستوجب ازل
 و ابد حدوث مفقود چنانکه در نسبت کلام قدیم بسبب که عبارت از اظهار است بیان کرده ایم که تعارض بزرگ
 محدث در عینات منافات ندارد و حتی مغیبت و اقتضا در تفسیر سیرت گذشت و در تجار او اراده است مگر آنجا
 فرماید که مراد از مشیت اختیار است ثابت برای خدا و نیست اختیار حق بطور اختیار خلق که عبارت از تردد
 هر دو طرف ممکن است که برای مصلحت یکی را غالب سازد زیرا که نسبت حق اگر چه بنظر ذات هر دو طرف مساویست
 لیکن بنظر علم حق بیک طرف تائیش منتفی است پس اگر گفته شود که چگونه صحیح باشد قول شان که اگر خواهد ایجاب
 کند و اگر نخواهد ایجاب کند گفته شود که صدق شرطیه مقتضی صدق شرط و مقدم نیست پس قول او را اگر خواهد فریضه صادق است
 بلکه غیر ممکن و گفته شود که قادر تھا را که صحیح باشد از فعل و مرکب هر دو بطوریکه نباشد یکی از ان هر دو لازم
 برای ذاتش گویم درست لیکن بنظر ذات حق هر دو طرف برابرند و بنظر علم لازم پس عراض عادل نشود و یعنی
 اختیار بنظر ذات است و اراده بنظر علم که ترجیح دهد یکی از دو طرف ممکن و از آنچه ترجمه کردیم ظاهر شد که مراد از
 سر عین وجه ذاتی روح حق است که بصورت حضور صلی الله علیه و سلم بشرافت تمام اصالتا و بصورت آدم و دیگر
 حضرات تجا درین عنصر خاکی بروز فرمود تا آنکه هر گاه بیکه حسب فصل بیتم خروج کتاب لویسی بر طور متمثل شد فرمود
 که این نمونه است یعنی آنصورت را که بشکل نبی اسماعیلی ظهور فرماید چنانکه در فصل ۱۸ سفر شش تفسیر کرد و ازین
 شرافت بدرخت حیات در او اول تکوین مفصل و بامانت حق در قرآن مفسر و مراد از سجده اسما جزئی آنکه حصا
 ندارد و کلیاتش بود و در نیا هزار رسند و اقتضا بنظر اسما بدهجست فرمود که بنظر ذات استعناست کلی
 و اقتضا بنظر بعض مستوجب کون جامع نیست و گو بنظر اسما جزئی اقتضای جامع شد لیکن ضرورت نیست که در کاف
 جزئی در بعض اوقات عالم از او دیگر نباشد و هر چند علم و بصیر حقیقی حقتعالی را اولاً در ازل ثابت و احتیاج را
 بر و راه نیست و آن دو وصف کمائی او نید لیکن بعه حصول علم و بصیر و غیره بنظر کثرت منافات نداید
 و از حدوث کثرت نسبت حدوث مستوجب ازل و اید راجع نشود چنانکه بارها گفتیم و مراد از رویت در تجا
 هر طریقت که بصورت کون جامع است خواه بصیری باشد یا سمعی یا دیگر چنانکه بهر دو رویت اشارت فرماید

فان رویت الشی نفسہ فی نفسہ باہی مثل رویت نفسہ فی امر آخر کیونکہ کلمہ آتہ فاندہ یظهر لہ نفسہ فی صورتہ
 یعطیہا المحل لمنظور فیہ مما لم یکن یظهر لہ من غیر وجودہ ذلک المحل ولا تجلیہ لہ لریا کہ رویت نفس خود را در نفس
 خود نفس خود نیست آن رویت مثل نفس خود در امر آخر گویا اعتبار دیگر باشد که باشد برایش مثل آئینہ کہ بجا
 خود ظاهر کند آن امر آخر بر اہی شی نفس او را در صورتیکہ بشد او را محل نظر کردہ شدہ در او از آنچہ ظاہر میشد بر اسے
 نحو از غیر وجود این محل منظوریہ و بغیر تجلی خود بر اہی امر آخر کہ عبارت از جامع است واضح یاد کہ این تفصیل وجود
 است پس استکمال یک صورت سر صورت دیگر جامع متوجہ استکمال مستوعب زل و اہمیت تا اینجا
 بیان تعلق مشیت بوجود کون جامع شدہ و مناسب گشت کہ مابین عالم و کون جامع نسبت بیان فرماید و قد کان
 الحق سبحانه اوجد العالم کما وجود شیخ موسی لاروح فیہ تکان کراة غیر مخلوۃ و ایجاد کردہ بود حق سبحانه کل عالم را
 بوجود بدون آدم خواہ عالم ارواح باشد یا مثال یا اجسام و وجود شیخ موسی کہ در روح نباشد پس کل عالم
 بلا آدم مثل آئینہ بود بلا جلا دادہ شدہ و من شان الحکم الالہی ما سوی محلا لا ولا بدان عقل روحا الہیا عبر
 عنہ بالفتح فیم و از شان امر الہیت کہ نہ موسی و محمل کرد محلی را لکن لابد است قبول کردن محل روح آئی
 کہ تعبیر کردہ شدہ است از قبول مذکور بانفع محل در آیت و نفخت فیہ من روحی چنانکہ گاہی فیض آئی بجز نفخ میشود
 هم را در روح آئی در اینجا ہر مقبولیست کہ در قابل در آید روح متعارف باشد یا نباشد و تخلف جوہر از
 احد المتقابلین از عرض تخلف نیست زیرا کہ مقبول عام از مقابل واحد است یا در یاد داشت کہ در اینجا حکم ہر
 شدگی محل قابل کہ عبارت از عین است خواہ وجود و قابل باشد یا بعد از وجود و صفیہ دیگر را در آدم استوار کہ
 از تسویہ حاصل گشت کہ کلمہ مذکور است سوم روح آئی و روح منسوب بخداست و استوار این تسویہ حق حاصل کہ
 آنرا مفصل می فرماید (وما ہوا الا حصول الاستعداد من تلک الصورة المسوۃ لقبول فیض التجلی لہ الام الذی لم یزل
 یولایزال) و نیست آن استوار محل مگر حصول استعداد و تصور برقی قبول فیض تجلی آئی در آئی کہ ہمیشہ بود و با
 پیدا تہ فیض مقدس و تجلی حق ہر لای صورت دارد اگر در عین ثابت تجلی فرماید صورت وجود پیدا شود یعنی وجود
 ظنی و اگر موجود خارجی گفتمہ شود و صورت صفات روح گیر پس روح چنانکہ منسوب حق است استوار ہم از
 تسویہ حق است (و ما فی الاقابل و انقابل لایکون الا من یشہ الا قدس) و تہاتی ماند از امور از نسبت حق
 مگر قابل و محل قابل نباشد مگر از فیض قدس حق پس در ہم منسوب حق شدہ قال کلمہ تہا تہا تہا و اما تہا و الییرج الام
 کما ابتداء منہ پس کل امر عالم ابتدا و انتہا و از حق است و بطرف او رجع کند کل امر چنانکہ شروع شدہ است از و کہ ابتدا و عالم

اعیان است کہ از فیض قدس حق است کہ علم حق با بساط اسم رحمن موجب تعینات عالم بالایجاب شدہ کہ عبارت
 از اعیان است و بعد از تسویہ استوار فیض قدس حق شدہ کہ عبارت از قبول روح الہیت و مرجع عالم بنظر آنکہ
 کل شیء با تک لا وجہ ہم بطرف حق است و ہر گاہ یکبارہ این جملہ عالم وجود موسی غیر مجلو بود میفرماید (فان فیض الام جلا ہر آتہ
 العالم مکان آدم عین جلا و تک و روح تلک الصورة) پس خود است امر طبیعت کلیہ برای جلا آئینہ عالم پس شد
 آدم عین جلا در این روح این صورت بتطرح جمیع خود غور باید کرد کہ در زمین کارخانہ آدم است کہ مثل او در دیگر
 رانیت و این نشان جدا علی اوست کہ کلمہ لسان وجہ روح اعظم کہ است واضح یاد کہ قادر جواب المادر
 اکثر محاورہ حضور شیخ مرحوم است با مخصوص و قیقکہ فاصلہ زیادہ خود در لغت کسی پہنچ جائے اعتراض نیست
 باز باید دانست کہ اگر کسی بگوید کہ از مذہب شیخ است کہ لا اعلی اعلی از ملا را سفندہ و وجود آدم در طار اسفل
 است پس چگونه عالم خانی از روحی بدون آدم باشد جز آتش فرماید (و کانت الملائکۃ من بعض قومی تلک
 الصورة اتی ہی صورتہ العالم المعبر عنہ فی المصطلح القوم بالانسان الکبیر) و بودند ملا کہ عالیہ باشند یا سافلہ
 از بعض قوای این صورت عالم است تعبیر کردہ خدا از عالم در اصطلاح قوم بالانسان کبیر پس ہر یک جامع
 چگونه باشند پس گو بوقت علم و تجر دلا را اعلی اعلی و باطلاق قریب باشند مگر مثل آدم جامع روح عالم نباشد
 (و کانت الملائکۃ کہ القوی الروحانیۃ و الحسیۃ اتی ہی فی انشاکیۃ الانسانیۃ) پس بودند ملا کہ براسے
 انسان کامل مثل قوتہای روحانیہ مظاہر ملا را اعلی از تعقل و تفکر و قواس حسیہ کہ در نشانیہ
 انسانیہ اند عام از آنکہ باطنہ باشند مثل متخیلہ متفکرہ حافظہ ذاکرہ و غیرہ یا ظاہرہ مثل باصرہ سامعہ و لائق
 شامہ لامسہ کہ بیچ باطنہ و بیخ ظاہرہ اند (و کل قوۃ منہا محجوبہ بنفسہا لا ترمی ذاتا افضل من ذاتہا) و
 ہر قوت از این قوتہا محجوبست نفس خود مثلار وجہ گو مد رک کلیاتست لیکن جزئیات مادی را بطور ذوق
 ادراک تلک وجہ گو مد رک جزئیات بطور ذوق است مد رک کلیات کہ نہ بیند ہر قوت ذاتی را افضل
 از ذات خود لیکن چنانکہ قوی سافلہ از جمیع خانی اند قوای عالیہ نیز ازین جمیع عاری پس گو ملا را علی
 بنظر حقائق اعلی ہستند لیکن از جمیع انسانی بہرہ ندارند چنانکہ میفرماید (وان فیما فیما ترمی الام الہیۃ کلک منہب
 عال و منترہ رفیعۃ عند امتداع عند من المحجول الہیۃ) و بدستی درین نشانت یعنی نشانت انسانیہ
 دسرا پنچہ یقین کنی الہیت است برای ہر منہب عالی و اجبہ مرتبہ بلند و ممکنہ از جنبہ نزد خدا
 کہ منظر لہ جامع جمیع اسماء الہیہ و کونہ شدہ است برای آنچه نزد این نشانت از جمیع الہیہ است یعنی

حقیقت فواد واجب و حقیقت منفعل ممکنه و اتحاد هر دو در وجهیست الهیه متحققه زمین مایه حج من ذکک ل الی جناب
 الای و الی جانب حقیقه الحقائق در میان چیزیکه رجوع کند یعنی مفصل شود ازین نشات انسانی بطرف
 جناب نمی حقیقت فاعله واجب و بطرف حقیقت حقائق منفعله ممکنه تا اینجا از سه حقائق الهیه دو مذکور شد در رسوم
 اگر چه است بدان طرف اشارت فرماید و فی انشائیه الحاله لهذه الاوصاف الی ما یقینه الطبیعه الکلیه
 اتنی حضرت قایل الی عالم کله اعلا و معلوم در نشات انسانیه حاطه برای این اوصاف راجعه بطرف آنچه
 شود بطبیعت کلیه چیز نیست که حصر کرد قایل کل عالم موجود اعلا و افضل او را چنانکه حق تعالی مشیت کرده
 بدانکه در نفس سلیمانی مرقومه که هر جزو عالم مجموع عالم است او قابلیت برای حقائق کل متفرقات عالم لیکن
 ظهور بر قابلیت در هر شئی مفصل نیست و مقصود در اینجا تفصیل نشات انسانیه است که در ظهور هر صفت است
 بدینجهت مخصوص نمودیم نشات انسانیه و حقائق سه گونه اند یکی فاعله مطلقه عالیه اجبه که راجع بحق واحد وجود
 مطلق اند دوم مقیده منفعله سافله ممکنه مستفیضه بفضیله و یکی از حقیقت واجبه آن حقیقت عالم کثرت است از
 اعیان و ارواح و امثال و اجسام و توابع آنها سوم حقیقت جامع مابین حقیقت فاعله واجب و ممکنه منفعله و
 آن حقیقت طبیعت کلیه جامعه است و صورت او انسان کامل است که حصر کرده است قایل کل عالم
 اعلا و افضل او را و تقریریه شرح نمودیم و ابیالما با لما مطابق است که چنانکه در ما گفته بود که کون جامع حصر کند
 امر وجود را در جواب همان ظاهر ساخت (و هذا لا یفرقه عقل بطریق نظر فکری) و این صبر و جمعیت انسانی را
 نشات عقل جزو عقل بطریق نظر فکری از جهت اکثر اهل قیاس منکر نبوت شده شیطان یعنی بعید از رحمت حق
 گردیده و ندانند که انسان کامل در شجره وجود چنانچه است در بل هذا النفس من الادراک لایکون الاعن کشف
 الهی متعیرت ما اصل صدر العالم القابله لا و احدها بل که این قسم ادراک نباشد مگر از کشف الهی از شناخته شود
 آنچه اصل صور عالم قابل است برای ارواح او این کشف حسبیت و لایظهر علی علیه احد الامن العینی من رسول
 یزید حضور صلی الله علیه و سلم راست که حسب حدیث ساکن اندرون محل ذمب و طلا است و همین جهت
 در اندرون هند و قس سکنه نشان حضور صلی الله علیه و سلم بود و بیرونی آن حضرت صلی الله علیه و سلم خاتم الانبیا را
 که شش ذمب است و بیرونی خاتم الانبیا را و انبیا را بر تیره خود چنانکه مفصل بیاید صاحب کشف
 عارف باشد که آدم حقیقی یعنی حضور صلی الله علیه و سلم روح آئینست خاص بر وجه ذاتی روح اعظم و شیطان و
 و بیروانش صاحب عقل جزوی زمین نا آشنا باشد الهیه عقل سلیم و اندک این هزار بار انبیا که خبر رسول کریم از قبل آمده اند

و بر وقت معنیش حسب وعده تشریف آوردند پس نبوت شان قایل اعتبار شد یا نیاید دانست که طبیعت در هر
 علماء رسوم قوتیست از قوای نفس کلیه ساریه در اجسام طبیعه منفعلیه اجسام علویه و اوقاعه است بصورت منطبق خود در مواد
 بیولانیه و صورت نیز مخصوص است برای اجسام علویه و منفعلیه برای بیولی و نزد اهل کشف چنانکه طبیعت حقیقت
 فاعله است عامه شامل صور آئینیه و صور کونیه را صورت نیز عام است از صور کونیه شامل صور آئینیه بر این طبیعت
 فاعله چون عمل کرد باطن انانیت خود در ماده رحمانیه پس صور اسماء از و بر آمد تا آخر آنچه در تفسیر تفسیر کفیم احوال بعد
 از پیدایش جمله عالم آخر کار آدم شد نظر بر این فرماید (فما الذا المذکور انسانا و خلیفه) پس نام داشت انسان نام
 داشته شد این مذکور جامع انسان و خلیفه (فاما انسانیه فمعموم نشائیه و حصره الحقائق کله) لیکن انسانیه
 او پس برای عموم نشات او و حصر او کل حقائق را و بدان جهت بجهت مانوس گشت و انسان شد
 (وهو الحق بمنزله انسان العین من العین الذی یکون به النظر و هو المعبر عنه بالیصر) و انسان بر
 حق بمنزله و مرکب چشمیست که بدو نظر باشد که جبر بصیر است (فلهذا سمی انسانا فانه یبصر الحق الی
 خلقه فهمهم) پس برای همین نام کرده شد انسان که بنظر ایجادش حق تعالی نظر کرد بطرف خلق خود پس
 رسم کرد او شانرا قبل از وجود آدم بر حمت عام و بعد از وجود بر حمت خاص (فوالانسان الحادث الالازی)
 پس انسان کامل بصورت حادث است بحقیقت روحیه ازلیست نه نیازند حقیقت لایزال و لم یزل
 هم + ولی با این تعین نیست و تا بود بر دستم + و کل افراد انسانی در وقت یشاق در پشت آدم موجود بود و در وقت
 نوح در روز چهل از قرار داد نطق میشود مطابق طب و حدیث عبد اللہ بن مسعود که الله جمع کند پیدایش کی از
 شمار در چهل روز و تفصیل این چهل روز است که نطق باشد در و مثل نطقه علقه باشد و مضغه باشد مثل
 او در آن چهل روز مذکور و نطق کرده شود روح در مثل نیس کل چهل روز شده و انشائیه الدائم الابدی
 و حکمته الفاصله بتم العالم بوجوده) و انسان کامل نشاء دائم ابدیت که فنا پذیرد و کافاصله است جامع
 حقائق و جوب عرضی و امکان ذاتی پس کامل شد عالم بوجود او و فموم العالم کفص الحاقم من الخاتم الذی هو
 محل النقص و العلامه الیها یختم الملك علی خزانته) پس انسان کامل از عالم مثل نمکینه خاتمیت از خاتمیت
 محل نقش است و علامتست که بدان مهر کند یا شاه بر خزان خود و منتهای کار بر ختم نبوت و رسالت است
 (و سماه الحق سجانة خلیفه من اجل هذا) و نام کرد او را حق سجانة خلیفه برای همین ختم و جمعیت (لانه قالی
 الحافظه خلقه کما یحفظ بانتم الخزان) برای آنکه او تعالی حافظه است خلق خود را بدو چنانکه نگاه داشته شود بر خزان

(فما دام حتم الملک علیها لایحتر و احد علی فتحها الا باذن) پس تا وقتیکه هر پادشاه باشد بر خزانن نه جرات کند
 کسی بر کشد و نش مگر باذن او (فاستخلفه فی حفظ العالم فلا یزال العالم محفوظا مادام فیها الا انسان الکامل
 پس خلیفه گرفت خدا تعالی انسان را در حفظ عالم پس همیشه ماند عالم محفوظ تا آنکه در عالم انسان کامل است
 زیرا که نظر روح اعظم بطبیقه این انسان است و چون برود نظرش بر خیزد در الاتراه اذ ازال حرفک الخ
 من خزانه الدنیا لم یبق فیها ما اخرته الخ فیها ما خرج منها ما کان فیها و التحق بعضه ببعض و انقل الاله
 الی الآخرة) آیانه بینی انسان کامل را چون زایل شود و دور کرده شود ختم از خزانه دنیا باقی ماند در
 آنچه خزانه کرده است حق تعالی در دنیا و تمام شود آنچه در دنیاست و لاجن شود بعضی او بعضی و نقل کند
 دنیا یا کثرت (فکان ختم علی خزانه الآخرة ثما ایدیا) پس باشد مهری بر خزانه آخرت ختم ابدی مطابق
 آنچه درین جهان کشته شود بر دید (فظهر جمیع ما فی الصورة الالهیه من الاسما فی هذه النشأة الا انما یظهر
 پس ظاهر شد بوجود انسانی آن اسما نیکه در صورت آئینه بود و در درین نشأت انسانی و صورت آئینه عباد
 از حضرت آئینه است که انسان بر و مخلوق شده و ذکرش در نص موسوی سیاید رخا زرت رتبه الاحاطه و الخ
 بهذا الوجود) پس جامع شد صورت الهیه رتبه احاطه و جمع را با این وجود عنصری انسان (و به قامت الحجیه
 سجانه علی ملائکته) و بدین جمع حقیقت انسانی قام شد حجت خدا تعالی بر ملائکه سفلی که خدا تعالی بر اسے آدم
 درخت حیات در شرفی حصه عدن اعنی وجود حضور صلی الله علیه وسلم و کرمه و بیه نهاده و ملا سفلی که حیوانانند
 از نام ایشان جاهل بودند و آدم حکم خدا که حامل و جامع بود و جسمه دار کرد ملائکه را از نام آنحضرت چنانکه
 قول سیدنا امام جعفر صادق اهل تشبیح نقل کنند پس حق تعالی فرمود که آیا گفته بودم که من داننده غیب
 اسما نیاوز بینه پس ملائکه سفلی اقرار کردند و محبت حق بر ایشان غالب شد (فحفظ فقد عطا کل الله بفریک
 پس یاد دار نصیحه را که وعظ فرمود الله تر البیر تو که ملائکه اند پس بر تا وقت لازم که هرگز دعوی انانیت
 رو بروی کا طین نکند و گستاخی گستاخان موجب حرمانست در نظر من این اونی علی من اونی علیه
 و غور کن از کجا آورده شد عتاب بیک سیکله آورده شد که ملا سفلی بنظری علی اعتراضی کرده بودند و اعتراض
 تا و ارفقان مرتبه نبوت از نجای محض بیجا و قابل سخت گرفت (فان الملائکه لم تفت ما تعطیه نشأة هذا الخلیفه
 زیرا که ملائکه سفلی نه واقف بودند آن جمعیت را که دهد نشا را این خلیفه بلکه مثل اهل نیچر تا نام آسمانها
 از طبیعت جزئی بود و در خلاف آنرا امکان ندانند و لا وقت مع بالفتنیه حضرت الحق سجانه من العباد

الالهیه) و نه واقف بودند با آن عبادت ذاتیه که خواهش کند در گاه حق سجانه (فانه ما یعرف احد من الحق
 سجانه الا ما یعطیه ذاته) زیرا که برستی نشنا کسی از مرتبه حق سجانه مگر آن قدر که دهد او را ذات او و حد
 من عرف نفسه فقد عرف ربه از نجاست (ولیس للملائکه جمیة آدم) و نیست برای ملائکه جمعیت آدم تا هم
 جامعه را بشناختندی پس بدان نظر اعتراض کردند (ولا وقت الضامح الاسما الالهیه الی تخصصها
 و سجت الحق بیها وقتهم) و هم نه واقف شدند با آن اسما آئینه که خاص کرده بودند آن اسما را برای خود
 که تسبیح کرده بودند حق را بدو و تقدیس نموده بودند حق را بدان اسما زیرا که ملائکه حیوانات واقف از
 حقیقت خود را نبودند که دعوی تقدیس داشتند و حقیقت تقدیس آن بود که با وجود عظمت آن اسما
 محصور در خود حق نگرددندی و مفسد نگرددندی (و اعلمت ان لیس اسما ما وصل علمها بها الیهما فما سجته بها
 ولا قدستم) و ندانستند که برای حق سجانه اسما هستند که رسید علم ملائکه بطرف آن اسما که تسبیح کردند حق را
 بدان و نه تقدیس کردند او را زیرا که آنان واقف از حقیقت درخت حیات و کرمه نبودند که تسبیح و تقدیس
 حق در عدم انحصار است از قید تمیز و تشبیه آنان تسبیح و تقدیس حق را که مطلق است محصور در تسبیح و
 تقدیس خود نمودند (فقلب علیها ما ذکرناه و حکم علیها بالخال) پس غالب شد بر ملائکه سفلی آنچه ذکر کردیم و حکم کردیم
 ایشان این حال یعنی عدم علی شان (فقالک من حیث النشأة اجعل فیها من یسید فیها و لیس لالنشأة
 و هو عین ما وقع منهم) پس ملا سفلی گفتند از حیث نشا خود آیا گردانی ای خداوند در زمین کسی را که فساد
 کنند در و نیست این قول شان مگر تزیاع و او عین چیز است که واقع شد از ایشان که از باران گریختند
 و زیر میز آب نشستند و از مطلب حق بهره نداشتند که حق تعالی فرموده بود که خلیفه خود سازم تا آن خلیفه
 آدم سابق نمیدند که انسان دیگر بود (فما قالوه فی حق آدم هو عین ما هم فی حق الحق) پس آنچه گفتند او را در
 حق آدم آن عین آن چیز است که آنان در و بودند با حق (قلوا لان نشأتم لعطی ذنک ما قالوا فی حق
 آدم ما قالوه و هم لا یعرفون) پس اگر ندادی نشا از شان چیزی که در حق آدم گفتند گفتند او را
 و آنان نیز ندانند (قلوا عرفوا الفوسم لعلموا و لو علموا الصمیرا) پس اگر شما خشنودی نفوس خود ما را بر آئینه
 دانستندی آنچه در و بود عدم جمیت و کرمه دانستندی هر آئینه معصوم بودندی همچو ملائکه علی که در
 حق شان حق تعالی فرمود که عصیان نه نمایند امر حق را ز تم لم یفقدوا مع التخرج حتی زادوا فی الدعوی
 با هم علیه من تقدیس و تسبیح) یا زنه قائم ماندند با جرح کردن تا آنکه زیاده کردند در دعوی بدان جزو

تقدیر و تسبیح ایشان بر بودند (و حق آدم من لاسما الا لیتیرا لم یکن الملائکة تعقی علیها) و نزد آدم
 علیه السلام از ان اسما را آفید بودند که برود اقی ملاکه نبودند که بهره از درخت حیات داشت (فما بحت
 بها ولا قدس عنها تقدیر آدم و تسبیح) پس تسبیح کردند ملاکه پروردگار خود را بر ایدان اسما و تقدیر نمود
 از انما مثل تقدیر آدم و تسبیح او که در هر اسم مقدس شناسد بنظر اطلاق و یا از در آن سباحت نماید از
 سباحت لانا جاری تعقی عمد) پس وصف کرد حق سبحانه برای ما آنچه گذشت با ملاکه تا که قیام نمایم نزد او
 و تجاوز نه نمایم رو بروی الملیین او که گشای شان گشای با حق است از آنجا عظمت مرشدان باید کرد
 مثل فرعون بمقابل موسی بناید شد (و تعلم الادب مع الله سبحانه فلان دعی ما نحن متحققون به و حادون علیه
 بالتقید) و بیاموزیم ادب را با حق سبحانه و بندگانش پس ندعوی کنیم چیزی را که بدست حق داریم و جامع شدیم
 بر او با تقدیر زیرا که سه موار را در سبک یاد می که ملکش قدیم است و ذاتش غنی بلکه باید گفت مع نم جو جمال
 او نمی دانم که از حق تعالی نماند تعلق فی الدعوی نعم لانا بها ما یس لنا بحال و لکن من علی علم متحقق
 چگونگی برای خود اطلاق کنیم در دعوی پس عام کنیم برای خود آنچه نیست بر لے با جلال و نه با شرف
 از بر علم پس نصیحت یا بیم پس عجز و بندگی اختیار باید کرد و از دعوی باید در گذشت و در صورت دعوی
 ربوبیت نصیحت است (فما التعریف الالی ما ادب به الحق عباده الا با و الامنار الخلفان) پس این که
 آنگی از ان چیز نیست که ادب داد بر حق بندگان خود او را را مناخلفا را ادب شخصیت که حد حق و عبودیت
 را نگاه دارد و آئین با امانت را گویند که آنچه در امانت تمامه اند از حق دانند نه از خود و تحلیفه را قائم مقام
 حق دانند نه آنکه بنفسه مدعی باشد و ممکنست از ایشان زلات که بدین ادب یا بند تا در صورت عصیان
 و زلات رتبا ظلمنا انفسنا و ان لم نغفر لنا و ترحمنا لکن من من الخاسرین خوانند و این کلام در ما بین
 آدم و اسل کلام در کون جامع بود که حقیقت او رجوع کند بجناب سلکی و حقیقت حقائق امکاسه و این
 چگونه صورت بندگی خدا تعالی واجب و بنده ممکن پس چگونه در صورت ممکن واجب جلوه گری فرماید و نیز
 خدا و احد و بنده گان کثیر و وحدت در کثرت چگونه نماید در صورت هر بنده منقسم و متجزی شود معاذ الله
 از تک و نیز علم حق قدیم و علم بنده حادث حقیقت هر دو متخالف که صرف اشتراک لفظیست نه معنوی
 باز علم آدم علم حق چگونه تصور شود که بصورت کون جامع کوم حق خود را ببندد و علی هذا دیگر اعتراض اند
 که بگویند می بیند بعض عقلی و بعض نقلی بنابر ان با صل حکمت رجوع میشود و اولاً دفع اعتراضات عقلی فرماید

مخرج الی الحکمة الالهیة) باز رجوع فرمایم بطرف حکمت آفید تا آنچه در سابق فرموده است ازان اعتراض بر حق
 فرماید و باید دانست که الی عقل در مقدمه کلی طبعی سه فرقه شده اند یکی گویند کلی طبعی بنفسه موجود است که با وجود
 وحدت طبعی خود در کثرت ظهور فرموده و از کثرت افرادی نقصان در وحدت او نیفتاده مثلا معنی انسان
 واحد در صورت آید و عمر و دیگر کثیره بدستور باقیست نه تجزی شده منقسم که معنی انسان نقصانی افتاده
 باشد و موجود بنفسه معنی انسانست و خصوصیت از بدی و عمودی و غیره در و مندرج و موجود نیست مگر در اعتبار
 واقعی و گویند که ما بین زید و عمر و علاقه ایست که بد معنی انسانیت فهم کنیم و از زید و دو فهم کنیم پس ازین
 واضح است که ان علاقه معنی انسان و احد است و دوم گویند که موجود اصلی افرادند و موجود کلیات و
 بدان وجهی که گفتیم وجود کلی را معتقد باشند مگر در ضمن و گویند قول فرقه دوم صحیح نیست زیرا که انضمام خصوصیت باطلست
 معنی ندارد بلکه چون معتقد کلی گشتیم معتقد اند ما خصوصیت گردیدیم لیکن اثبات وحدت وجود بطریق هر دو
 آسانست زیرا که گوئیم که چنانکه از ان تراخ معنی انسانیت از زید و عمر و معنی انسان واحد لازم آمد از ان تراخ
 معنی حیوانیت از جانداران معنی حیوان واحد لازم و بدستور فکر در حیوانات و نباتات معنی واحد نامی
 لازم و بدستور معنی جبره واحد در جبره و ارواح و در جبره و عرض معنی واحد ممکن و از ممکن واجب معنی بودن
 واحد منزه است پس درین دو صورت تصور کنی آنکه ما بین ممکن و واجب معنی واحد وجود حقیقی محتمل
 باشد پس درین صورت چنانکه ممکن محتاج مطلق وجود است واجب نیز محتاج مطلق وجود باشد و اگر غور
 کرده شود سخت ترین شرک همین است و چون حضرت اشعریان و ماتریدیان روح اعظم منظر اهل وجود
 را خدا دانند از اینجا با شتر اک لفظی وجود در ما بین وجود روح و وجود عالم معتقد شده اند یا آنکه مطلق وجود
 واجب نشا باشد پس ان تراخ معنی واحد بودن ازان معنی واحد وجود حقیقی باشد اولاً و بالذات و از
 ممکنات مرتباً لا آثاراً بالتبع و بالعرض چنانکه مذمهیل و وحدت و این دعاست و بطلان وحدت
 وجود بطریق اول اتحاد در سابق گذشت حاجت بیان نیست و فرقه سوم شریسته قلیله مثل شارح معانی از علما
 رسوم است که کلی طبعی را موجود گویند و رفع شیمات شان بسط طلبد و توجیه طلب نشود تا وقتیکه اثبات وجود
 کلی طبعی بطور فرقه اول کنیم پس بدانکه ایشان گویند که وجود مساوق شخص است پس اگر کلی طبعی موجود باشد
 شخص قبل از شخص باشد پس یا در لازم آید یا تسلسل و چون ایشان گفته شود که بکدام معنی واحد
 انسانیت از زید و عمر و فهمیده شود نه از زید و دو اگر گویند علاقه جمهوریته الکنه است و آنان

از اول دعوی بلا دلیل کرده و در مسأله تشخص است و معتقد وجود کلی طبعی کی بدین اقرار خواهد کرد بخصوص
 بمقابل دلیل متزاع معنی واحد از کثیر آنچه گویند که ما بین زید و عمرو علاقه جموله الکنه است ظاهراً است که
 در ما بین زید و عمرو است نه خارج از دو انون معنی را کلی طبعی گوئیم و چون نزد صوفی بمقابل وجود حقیقی مفهوم کلی
 و هم مفهوم جزئی مقبول باشد گوئیم که جمادات را موجودند و پس بر سبیل تمیز حضور خنج بر سلمات نشان کلان
 فرماید (مقول) علم ان الامور الکلیه و ان لم یکن لها وجود فی عینها فی معقوله معلومه بلا شک فی الذهن فی باطنه
 لا تنزل عن الوجود العینی و اما الحكم والاشرفی کل ما له وجود عینی پس بگوئیم بدانکه امور کلیه را اگر چه وجود
 فی نفسها نباشد چنانکه قول علماء رسوم است پس نزد آنان آنها معقوله معلومه اند در ذهن بلا شک پس
 آنها باطنه اند حقیقی نشوند از وجود عینی از افراد خود اگر نسبت با فرد کنند و از مجال خود اگر اعراض باشند
 و برای آنها حکم و اثر است در هر فردی که در آن است و او وجود عینی است (پس هو عینها) بلکه صاحب وجود
 بشرط افرا و عین اوست بطور حمل ذاتی بر افراد و به نظر حمل عین اوست بحال اشتقاق و چون درین صریح کلام است
 که علم زید عین زید نیست و نه از قضا در زید یعنی انسان قضا پذیر باشد و محسوس فرماید (لا غیر) که مراد از
 عین لا غیر اوست یعنی جدا و میاکن نیست و ازین استنباط عینی نیست وجود مطلق یا وجود مقید رنج کرد و
 چون امور کلیه عام اند که حقائق اعیان موجوده باشند یا حقائق اعتبارات بدان نظر فرماید اعنی اعیان
 الموجودات العینیة مراد دارم از امور کلیه که عین صاحب وجود عینی است حقائق موجودات عینی
 از علم تنزل عن کونها معقوله فی نفسها منی با نظاره من حیث الایمان الموجودات کما هی الباطنه من حیث
 معقولیه (همیشه هستند آن امور کلیه از بودن خود با معقوله فی نفسها پس آنها ظاهر اند از حیثیت اعیان
 موجودات چنانکه آنها باطن اند از حیثیت معقولیت خود پس ازین شبهه انصاف حق بعلم در صورت
 علم آدم رفع فرمود (فما استناد کل موجود عینی لهذه الامور الکلیه التي لا یکن رصعها عن العقل ولا یکن
 وجودها فی العین وجود انزول عن ان تكون معقوله) پس استناد هر موجود عینی ثابت است برای
 این امور کلیه که ممکن نیست سلب امور کلیه از عقل و ممکن نیست وجود امور کلیه در عین و چون دیگر از اشیاء
 امور کلیه بد و از بودنشان معقوله ازین رفع کرد استنباط استناد آدم حق که بصورت او جلوه گر است
 و در وجوب واجب مطلق ازین جلوه گری مطلقه (فما استناد) و سوا ارکان ذلک الموجود العینی موقفاً و غیر موقفاً
 و سیه الموقت و غیر الموقت الی هذا الامر الکل المعقول سیه واحده) و باین است که باشد این موجود عینی و

بشکل اشتقاق

یا غیر موقت و نسبت موقت و غیر موقت بطرف این امر کلی مقبول نسبت یکسبت نه چنانکه اشعریه و ماتریدی به با شریک
 لفظی در صفات عباد و صفات حق در صورت مخالفت قائل شده اند که محض خیال شایسته ازین استبعاد
 شان رفع فرمود که چگونه یک نسبت موقت و غیر موقت باشد غیر ان هذا الامر الکلی جمع الیه حکم من الموجودات
 العینیة بحسب ما یطابقه حقان تکلیف الموجودات العینیة) سوا ای آنکه بوجه کند بطرف این امر کلی حکم حقان موجودات
 عینیة که مخصوصه خود باشد دارند یعنی آن کلی بوجه این جزئی و محل بالقیاس منصف خود باشد ازین اثبات
 کرد که اگر حق بصورت آدم بطور شود و در وقت عالم شد چه بعید و مثل بدان آورد (کسب) به العلم الی العالم و مجزیه
 حق مثل نسبت علم بطرف عالم و نسبت حیات بطرف حق این مثل براسه امور کلیه آورد که براسه شان اثری
 بلیبر است در موجودات موقت و غیر موقت (فما حیوة حقیقه معقوله و العلم حقیقه معقوله) همیشه عن حیوة کما ان
 الحیوة همیشه عن) پس حیات حقیقت معقوله است و علم حقیقت معقوله همیشه از حیات چنانکه حیات همیشه است
 از علم پس محض اعتباری نمید که از حیاتیات شمار کرده آید ثم نقول فی الحق ان له علماً و حیوة فهو الحقی العالم
 و نقول فی الملک ان له علماً و حیوة فهو الحقی العالم و نقول فی الانسان ان له علماً و حیوة فهو الحقی العالم و حقیقه
 العلم و احده و حقیقه حیوة واحده و نسبتها الی العالم و الحقی نسبت واحده و نقول فی علم الحق انه قدیم و حق
 علم الانسان انه محدث) باز بگوئیم در نسبت حق مخلوق روح اعظم که برای او علم و حیات است پس آن حق عالم
 است و گوئیم در ملک که برای او علم و حیات است پس او حق عالم است و گوئیم در انسان که برای او علم و حیات
 پس او حق عالم است و حقیقت علم یکسبت و حقیقت حیات یکسبت نسبت آن هر دو بطرف عالم و حق یک
 نسبت است و گوئیم در علم حق که او قدیم است و در علم انسان که او حادث است پس حق با شرفه است لفظی صفات
 علم رسوم قائل اند در نسبت روح و عالم محض تا در است (فما نظر الی ما احده من الاضافة الی حکم فی هذه الحقیقه
 المعقوله) پس خود کن بطرف آنچه که کرد آن حکمی را این اضافت مقیدات درین حقیقت معقوله امر کلی مطلق
 که قدیم قدیم شد و در حادث حادث (و نظر الی هذا الارتباط بین المعقولات و الموجودات العینیة) و فکر کن
 بطرف این ارتباط بین معقولات و موجودات عینیة که چگونه متحد الاحکام از نظر حکم العلم علی من قام به ان
 یقال فی العالم که تک حکم الهیوت به علی علم با حادثاتی من الحوادث قدیم فی حق قدیم) پس چنانکه
 حکم در حق مقتضی شد علم بر آنکه قائم باشد بدو آنرا که گفته شود در رو که او عالم است بدستور حکم کرد و مقتضی شد
 موجود بد و بر علم با آنکه او حادث است در حق قدیم (فما کل احد محکوم با حکم و حکم با حکم)

پس هر یک از امر کلی موجود یعنی متقنی یا مقضی علیه گردید ازین لایح استبعاد خواهد که حق وجود مطلق
 در صورت تن تخلق به اگر تصنف بقدم شود در صورت آدم حادث چه نقصان لازم آید علی هذا علم وجود
 وصفات و بصورت قدیم قدیم باشند و بصورت حادث حادث که در نقصانی لازم نیاید و معلوم آن بده الام
 الکلیه و الحکامات محقوله فانها معدومه العین موجوده الحکم کما هی محکوم علیها اذا نسبت الی الموجود العینی بل
 حکم فی الموجودات العینیه و معلوم است که این امور کلیه مطلقه و غیره محقوله اند که آنها معدومه اند در
 خارجی موجود اند باعتبار حکم چنانکه محکوم علیها اند چون نسبت کرده شوند بطرف وجود یعنی پس قبول کنند حکمی
 بلکه در اعیان موجوده است از حدوث و قدم و لا قبل التفصیل و لا الجزی فان ذلک محال علیها فانها
 بذاتها فی کل موصوف بها و نه قبول کند امور کلیه مطلقه تفصیلی یعنی تجزی را زیرا که این محال است بر آنها زیرا که
 آنها بذاتها هر موصوف بها است که تغیر و نقصان را در داخل نباشد زیرا که از تفصیلی بصورت افراد و شیون
 نقصان در امر مطلق نیست (کالا نشانیه فی کل شخص شخص من هذا النوع الفخام لم تفصل ولم تعد و تجد
 الاشخاص و لا یجوز محقوله) چنانکه انسانیت در هر شخص خاص ازین نوع انسانی نه تجزی شد و
 متعدد گشت بعد و اشخاص و همیشه ماند محقوله و تا آنچه بطور قاعده بیان فرمود ما بین امور مطلقه معقوله
 موجودات خارجی که یا وجودی که امر معقول و دوم امر موجود است و ما بین آنها ربطی است و تجزی و تعدد
 در ذاتها و افراد و محل لازم نیاید که با نتیج در بعض احکام شریکند و اما ذاکان الاریطای بن له وجود عینی
 و بین من کیس له وجود عینی قد ثبت و هی نسب عدویه فارتباط الموجودات بعضها ببعض قریب الی العمل
 لانه علی کل حال آنها جامع و هما موجود العینی و هکذا فمما تم و قد وجد الارتباط بعدم الجامع فجامع
 اقوی و اعم منه) چون ارتباط میان آنکه برای او وجود عینی است و میان آنکه وجود عینی نیست ثابت شد
 و آنها که موجود نیستند امور معقوله نسب عدویه اند که نسبت موجودات خارجی اند مگر بنفسه نسوب
 بعدم اند پس ارتباط بعض موجودات مطلقه بعض مقیده قریب تر است بطرفیله نمیده شود زیرا که هر حال
 در میان آنها جامعیت است که او وجود عینی است و آنچه پس نیست و بقول شما یافته شد ارتباط بعدم جامع
 پس با جامع قوی تر و لاین تر است از بجز جامع گو در حقیقت نزد ماد هر دو جامع موجود است یعنی
 در ذات حق و مظاهر ربی لازم زیرا که مفهوم بودن مصدری و احدا از جمله موجودات عینیه مترشح است
 و تا وقتیکه جامع واحد حقیقی نباشد مترشح بودن عینی واحد توان کرد و آن وجود حقیقی واجب مطلق است

ازو بالذات معنی بودن مصدری مترشح است و از مظاهر بالنتیج و بالعرض که مقیدات اند و با وجود مگر موجود
 عرضیه تجزیه در وجود حقیقی لازم نیست و مطلقات دیگر از اجناس و افعال و غیره مظاهر وجود مطلق اند معدوم
 مطلق نیستند بلکه موجودات عرضیه اند پس بدون جامع نزو ماریبی نیست چنانکه خیال این سوم است که بجز جامع
 معتقد ربی هستند و اگر کسی از ناواقفی گوید که درین صورت ما بین واجب و ممکن فرقی چه خواهد بود میفرماید
 و لا اشکال ان الحدیث قد ثبت حدوثه و افتقاره الی محدث اخره لا مکانه بنفسه فوجوده من غیره فهو مرتبط ارتباط
 افتقاره و لا بد ان يكون استند الیه واجب لوجوده لذاته عینانی وجوده بنفسه غیر مفتقر الی الی الی الوجود
 بذاته لهذا الحادث فان نسبت الیه) و شکی نیست که ثابت شد حدوث و افتقار حیرت مفعول بطرف حدث قابل
 که احداث کرده است حدث مفعول را برای امکان او برای نفس او پس وجود حدث مفعول از غیر خود است
 که مطلق است گو غیر باعتبار است پس حدث مفعول مرتبط است با ارتباط افتقار و لا بد است که باشد
 مستند به واجب لوجوده لذاته عینی در وجود بنفسه غیر مفتقره آن ذات هستیست که در وجود در این ذات برای این
 حادث پس منتسب شد حادث بطرف آن واجب بذات خود زیرا که وجود مقید بدون مطلق صورت نه باشد و
 ضرور است که ما بین مطلق و مقید که ذات مطلق بالذات ذات مقید بالعرض باشد که وجود مقید سوا
 وجود مطلق نباشد نظر بران میفرماید (ولما اقتضاه لذاته کان اجاباً) و چون خواست واجب ممکن را لذات
 شد ممکن واجب بالنتیج و بالعرض بدان واجب بذاتش گفته شود که ممکن واجب بالذات شد و اما امکان
 الی من ظهر عن لذاته القسطنطینی ان يكون علی صورته) و هر گاه بیکه شد استناد ممکن بطرف واجبیکه ظاهر شد ازو
 لذاته خواست که باشد بصورت او یعنی بر صفت او تا آنکه وجوب بالنتیج او را حاصل باشد بدست و حال
 دیگر صفات است (فما ینسب الیه من کل شیء من اسم و صفة ما عدا الوجود لذاتی) و چیزی که نسبت کرده شود
 بطرف او هرگز اسم و صفت سواهی وجوب ذاتی و صفات ذاتی حق نگردد بالنتیج و بالعرض و خصوصیت وجوب
 ذاتی نیز زیادت است اهتمام است (فان ذلک لا یصح فی الحادث و امکان واجب لوجوده لکن وجوبه بغيره
 لا یفسد زیرا که وجوب بذاته صحیح باشد در حادث و اگر چه هست واجب لوجوده لکن وجوبه بغيره است که واجب
 مطلق اوست نه بنفسه بحیثیت قید در اینجا امکانیست قوی و آن اینکه وجوب ذاتی یا عارض وجود
 حقیقی است پس محتاج معروض و متأخر از وجود شد و وجودیست وجوب تصور نباشد و وجوب را احتیاج
 منافست و هم ثبوت حقیقت وجودیست ثبوت وجوب کی ممکن یا عین وجود است پس چنانکه وجود صادق بوجوب ذاتی

چنانکه ثبوت انسان بالذات مرزید و عمر و ااد ضروریات است که مطلق ایشانست پس چنانکه صدق وجود
 بر ممکنات موجوده بالذات است صدق وجود ذاتی بر ایشان بالذات لازم اندرین صورت تعدد و جزیان
 و این شبهه عویص بر تحقیق وحدت وجود است و در تعقی از آن گفته شود که چون نزد اهل تحقیق قائلین وجود
 کلی طبیعی افراد را وجود نیست بمقابل وجود کلی طبیعی الادر و همین و صدق انسان بر انسان حمل اولیست پس
 صدق انسان بر مرزید و عمر و بکی بمقابل انسان کلی در اعتبار است همین طور صدق وجود حقیقی نفس ذات
 خود اولیست و معنی بر موجودات کثیره که بمقابل او موجودند در اعتبار است و صدق انسان بر مرزید
 و عمر و غیره بطور اطلاق است نه بطور ضمنی که بر نسبت را خواهد و در بالذات و بنفسی چون مورد صدق وجود حقیقی
 تواند آمد یعنی در حق خویشین هرگز نشد + بلکه بی بیند جانش را جلال خویشین + و باز وجود شخص واحد
 است همچون نزد حکما بیونی واحد در صورت کثیره اعتباریه ظاهر گشته بلکه وجود را جمعی بیولاس مطلق است مورد
 اعیان همیشه و خارجیه را که اعتباریه و اقیما در دوی از وجود و تشدید پس اختیار کردیم شش ثانی را که وجود
 عین وجود است در این صورت در نظر محققین هیچ حربه نیست گو غیر محققین افراد را موجود و بنفسه دانند و
 کلیات را در ضمن افراد موجودند فایده فایده دقیق و ظاهر است که اطلاق وجود بر ممکنات موجوده بطور
 اطلاق ایشانست بر این و چنانکه تقریر حضور شیخ بران دال یعنی بطور ظلیت است یعنی بالعرض است نه بطور
 اصالت و تا اینجا بیان دفع اعتراضات عقلیه از حضرت شیخ شد اکنون بدفع شبهات نقلیه می پردازیم لفظ
 انه لما کان الامر علی ما قلناه من ظهوره بصوره احاطا تعالی بجان فی العلم علی النظر فی الحادث) باز باید
 که بدانیم که هرگاه امر ظهور آدم بصورت حق است که گفتیم حواله کرد ما را حق سبحانه در علم خود بر نظر کردن
 در حادث چنانکه فرمود و فی انفسکم افلا تبصرون یعنی در جاهای خود با آیانه بنید و تفسیرش در حدیث
 آمده که هر که شناخت نفس خود را پس بدستی شناخت پروردگاز خود را و سند بطلب حدیث از آیت
 نسوا الله فانساهم انفسهم فانشتم من ضعف روایت حدیث نقصان ندم (و ذکر انه ارانا آیات ضیه) و
 یاد کرد که او معاشه کنایه ما را آیات خود در حادث چنانکه فرمود پس سیریم آینهانی الا فاق و فی انفسهم
 یعنی ختاب معاشه کنیم آنان را آیات خود در جهان و در جاهای نشان پس بلسان اشاره فرماید
 (فما استدلت بنا علیه تعالی) پس دلیل گرفتیم خود در حق تعالی (فما و صفنا تعالی بوصف الکنان نحن ذمک
 الوصف الا اوجب الذاتی) پس نه وصف کردیم حق تعالی را بوصفی مگر باشیم آن وصف باشتقاق مگر

و جوب ذاتی در صفات ذاتی مگر بالتحقیق و ظلیت که مقید هستیم بصفه بالتحقیق بدان هر دو هستیم (فما علمنا ه
 بنا و مناسبا الیه تعالی کل ما نسبنا الیهنا) پس هرگاه بیکه در استیم حق تعالی را با خود و از خود نسبت کردیم
 بطرف او تعالی هر آنچه نسبت کردیم بطرف خود سوا می امکان ذاتی خود و نقائص امکانه مگر بالتحقیق چنانکه نسبت
 مرض و ضلع و دست و پا و غیره اینها آنچه از قرآن و احادیث ثابت است (و بذک دردت الانجیامات
 الالکینه علی السنه التراجیم) و برای این وارد شدند اخبارات الهیه بر زبانهای تراجم حضرات انبیا و اولیا
 (فوصف نفسه لنا بنا فاذا شهدناه شهدنا انفسنا و از آشنده تا شهد نفسه) پس وصف کرد حق تعالی نفس خود را
 برای ما از کلمه توحید که نیست کداحی معبودی غیر او و هر شیء بحسب حدیث من شعلک عن ربک فهو صمک صنم
 و معبود است پس چون مشاهده کنیم حق تعالی را مشاهده کنیم جاهای خود را و چون مشاهده کند حق تعالی ما را
 مشاهده کند نفس خود را همان مراتب حسن شایده است + قشاید وجهی کل ذرات + و اگر گفته شود که
 چون جمیع است تمیز حقایق نمائند حالانکه کثرت و احکام کثرت مشاهده از جواش فرماید و لاشکنا کثیرون
 بالتحقیق و النوع و انوار ان کنا علی حقیقه واحده کما فی قولنا قطعان ثم فارقا به غیرت الا شخاص بعضها
 عن بعض و لولا ذک ما کان اکثره فی الواحد و شک کنیم که ما بسیاریم بشخص و نوع و اگر چه هستیم هر یک
 حقیقت که جمع کند ما را لیکن دانیم یقینا که در اینجا فارقیت بدو متمیز شوند بعضی اشخاص از بعضی و اگر نبود
 فارق نه بودی کثرت در واحد و هر چند مایه الا شکرک و ابدا لا قیاسه و احداست لیکن مفهوم اشتراک
 و امتیاز و گویند آنکه از ان واحد منشرح شود زیرا که در وحدت کثرت متبج است از کذا لکنا بعضوان
 و صفنا با وصف به نفس من جمیع الوجوه فلا بد من فارق پس همچنین نیز و اگر چه وصف کرد حق تعالی ما را بد آنچه
 وصف کرد بدان نفس خود را از جمیع وجوه لیکن لابد است از فارق (و لیس الا افتقارنا الیه فی الوجود
 و توقف وجودنا علیه لا مکاننا و غنا عن مثل ما افتقرنا الیه) نیست فارق مگر احتیاج بالعرض حق در وجود
 و توقف وجود ما بر وی برای امکان ما و غنا او بسبب وجود او از مثل آنچه محتاجیم بطرف او (فهمذ اصح له
 الازل و القدم الذی انتقلت عنه الاولیه الحق لهما افتتاح الوجود عن عدم و برای همین غنا صحیح شد
 برایش از نیست و قد میگوید شقی شد از اولیته که افتتاح وجود باشد از عدم چنانکه نسبت عقل اول در حدیث
 است که اول آنچه متعین کرد الله تعالی عقل است پس آنکه شروع نمود با وجود او در عالم کثرت موجودات
 آن عقل است (و لا یسب الیه تعالی الا اولیه مع کونه الاول) پس نه نسبت کرد و شود بطرف او تعالی اولیست

مذکوره که معنی اقتراح وجود بعد از عدم است با وجودی که نشاء اول یعنی میدویم کائنات یا آنکه بصورت
 هر اول است (و لهذا قبل فیہ الآخر) و برای همین که اولیت او اولیت اقتراح وجود از عدم نیست گفته شود در
 حق او آخر یعنی مرجح کار یا آنکه بصورت آخر است چنانکه آیه هو الاول و الآخر ذوات
 حق است (فلو کانت اولیة و لیت وجود التقدیم صح ایکنون الآخر للتقدیم) پس اگر بودی اولیت حق مثل
 اولیت وجود موجودات تقدیم یعنی اقتراح وجود از عدم صح بودی که بودی آخر برای مقید و اولیت بطور
 آخریت است (لانه لا آخر للممكن لان الممكنات غیر متناهیة فلا آخر لها) برای آنکه نیست آخر برای ممکن
 برای آنکه ممکنات غیر متناهی اند پس نیست آخر برای ممکنات زیرا که بعد از قیامت دوزخ و جنت مدام مانند
 (و انما کان اجماع آخر الرجوع الا حرکه الیه سبحانه بعد نسبه ذلک الینا) و جزین نیست هست آن اجماع آخر برای
 رجوع کلی امر بطور آن سبحانه بعد نسبت آن امر بطور ما (فما الآخر فی عین اولیة و الاول فی عین آخریة)
 پس او تعلق آخر یعنی مرجح کل است در عین اولیت خود که میدویم کار باست و اوست اول یعنی مذکور در
 آخریت خود یعنی مرجح کار و نیز در صورت حصول ذوات حق حقیقی اولی و آخر است و مناسب است
 آیه حصر باین معنی است و مناسب مقام آنچه در کتاب حضور شیخ فرمود که در صد بیان فرق کثرت و وحدت
 است باز واضح باد که چون حق تعالی بصورتندگان شد پس در غیب مانند و نیز درین صورت خود و جاب بر حق
 و هیبت و انس بر طرف شد و ایا ان بخوف در جانی هیبت و انس صورت نه بندد جو ایش فرماید (ثم لنعلم ان
 الحق سبحانه و وصف نفسه یاتیه باطن فاوید العالم عالم غیب و عالم شهادة لندرک انما لیاطن بغیبنا و
 الظاهر شهادتنا) باز باید که بدانیم حق سبحانه و وصف کرد نفس خود را با آنکه اوست ظاهر و باطن پس بجا آورد
 عالم را عالم غیب و عالم شهادت تا در انیم اسم حق یاطن بغیب روح خود و ظاهر شهادت جسم خود و نیز حق تعالی
 در عین ظهور خود یاطن است و در عین بطون خود ظاهر که چند آنکه بصورت ظاهر ظهور در چشم مظاہر خلقی کرد
 پس بطون او عین ظهور است و ظهور او عین بطون چنانکه در اولیت و آخریت فرمود پس در ظهور خود در
 غیب مانند و وصف نفسه بالرضا و الغضب فاوید العالم ذوات و جاب خفاف غضبه و زجر و رضا و وصف
 کرد نفس خود در ابرقنا و غضب پس بجا آورد عالم را صاحب خوف و امید تا خوف کنیم غضب او را و امید داریم
 ارضاء او را و وصف نفسه بالرحمة و الرحمة فاوید العالم علی هیئته و انس و وصف کرد نفس خود را با آنکه
 او حیوان است و صاحب جلال پس بجا آورد عالم را بزیبیت و انس (و لهذا جمیع ما یسب لیه تعالی و یسی به)

و همچنین جمیع آنچه نسبت کرده شود بطور او و نام داشته شود بدو و مسبب بخلق گردد و چون این همه شد پس بجا آورد
 فرماید که در نسبت او حق تعالی فرمود ما متکلمان تسجدنا خلقت بیدری که او خدیطان چه چیز منع کرد ترا از سجده کردن
 پیدا کردم بدو دست خود پس نفسیاش حضور مصنف فرماید (فیرعن بائین الصفتین بالیدین اللتین) و چون ما
 علی خلقنا انسانا کمال لکونه الجامع لخلق العالم و مفرواته) پس تعبیر کرد الله تعالی ازین دو صفت آنکه موجود
 شدند از حق تعالی بر خلق انسان کامل برای بودنش جامع برای حقائق عالم یعنی کلیات و عالم ارواح و برای حق تعالی
 یعنی جزئیات و عالم اجسام متفرقة (فا لعالم شهادة و الخلیفة غیب) زیرا که عالم شهادت است و خلیفه روح عظیم
 غیب (و لهذا یحبب لسلطان) و برای همین علو است مجرب شود سلطنت او و اگر کسی گوید که عالم ارواح را جاب
 نباشد یا مخصوص مقدسه را فرماید که او شان خود جاب اند و وصف الحق نفسه یا محجبا لظلمة لیه و هی الاجسام
 الطبیعة و النوریة و هی الارواح اللطیفة و وصف کرد حق نفس خود را بر زبان نبی علیه الصلوة و السلام بجا آورد
 ظلمة لیه و آن اجسام طبیعی اند بلو او حق خود را و مثل مشیاطین مخلوقات تاریک هم از دنیا نماند و بجا بیاید نوریت
 و آن ارواح لطیفه اند چنانکه حضور صلی الله علیه و سلم فرمود که بر کسی خدا تعالی هفتاد هزار جاب اند از نور و ظلمت
 که نمایر هفتاد هزار و جات روح اعظم اند مع زبان و نفقات و کلمات خود بمقابل و هفتاد هزار اتسالم عالم جسم با
 مع توابع او و حق وجود مطلق در آن بر او با در غیب است و چنانکه عالم اجسام که جاب است عالم ارواح خود
 جاب شد و عالم من کیفیت لطیفه بر عین الجاب علی نفسه) زیرا که عالم ما بین کیفیت جسمانی و لطیف روحانی است
 و او عین جابست بر ذات خود که کیفیت از ادراک مذاق روح خالصیت و لطیف از مذاق عالم شهادت عاری
 (فلا یدرک الحق ادراک نفسه فلایزال فی جباب لایبرقع) پس تا ادراک کند عالم حق را مثل ادراک انفس خود را
 پس همیشه مانند حق در غیب و جابیکه نه رفع کرده شود (مع علمه بانه تمیز عن موجوده یا متفاره) با وجود و علم عالم
 با آنکه او تمیز است از موجود خود با تفقار و لطرف و اجب پس بدین نظر و جو آدم لایدی شد که در جاب نماند
 و لکن لا حظ له فی الوجود الذی لولدی لوجود الحق سبحانه و تعالی (و لکن نیست خطیری برای عالم در وجوب ذاتی
 که برای وجود حق سبحانه است پس تا ادراک کند حق را عالم گاهی اگر چه بصورت آدم باشد (فلا یزال الحق من
 هذه الحیثیة غیر معلوم علم ذوق و شهود لانه لا قدم الحادث فی ذلک) پس همیشه مانند حق ازین حیثیت غیر معلوم علم ذوق
 و شهود برای آنکه نیست قدم برای حادث درین وجوب ذاتی و صفات ذاتی پس چون عالم روحانی از ذوق عالم
 جسمانی محروم است و عالم جسمانی از ذوق روحانی بدستور پس حق تعالی جاسمی پیدا کرد که عبارت از آدم است تا جاب

نورانی از ظلمانی و حجاب ظلمانی از نورانی مرتفع شود هر چند روح اعظم را شرف اصالت بر آدم حاصل لیکن جمیع آدم
 که بدو رتبه حجاب خود ندارد چنانکه در اخلاق جلالی مولانا جلال دوانی اشارت فرمود و فمما جمیع الله سبحانه لا آدم
 بین بدی و لا تشرف لتمام پس هیچ کس از الله سبحانه برای آدم میان دو دست خود نگریزید شرفی که آن جمیعت است تا جای
 یکی از دیگری مرتفع شود پس آدم جامع کل حقائق گشت (ولهذا قال سبحانه و تعالی لا یلیس با متکلم ان سجدنا خلقت
 بیدی) و براسه همین فرمود سبحانه و تعالی برای ابلیس چه چیز منح کرد از سجده کردنت برای شخصیکه پیدا کردم بدو
 خود (و ما هو الا عین جمیع بن الصورین صوره العالم و صوره الحق) و نسبت آن تشریف نگری جمیعت است و در میان دو دست
 صورت عالم و صورت روح الحق (و هما یزالی الحق) و آن دو دست حق وجود مطلق اند و در صورت ظاهری روح اعظم
 متمثل و تجلی شده از دو دست خود که بر تجلیات صوری بصورت و در حضور صلی الله علیه و سلم دید صورت آدم موسوی که
 و ابلیس جز من العالم لم تحصل له هذه الجمعیه و ابلیس جز العالم است که نسبت حاصل برای او این جمیعت است
 و لهذا کان آدم خلیفه و برای همین جمیعت شد آدم خلیفه (فان لم یکن ظاهر بصوره من استخلفه فیما استخلفه فیہ
 فما هو خلیفه پس اگر نبود آدم ظاهر بصورتیکه خلیفه گرفته است او را و آنچه خلیفه گرفته است او را در پس
 نبود خلیفه و ان لم یکن فیہ جمیع ما نظیر اریعایا است استخلف علیها لان استنادها الیه فلا یدان لعموم جمیع
 ما استخلف الیه الا ابلیس خلیفه علیهم) و اگر نباشد در جمیع آنچه طلب کند او را در آنچه خلیفه گرفته است او را آن
 رعایا یا نیکه خلیفه کرده شده است بر او برای آنکه استناد رعایا بظرف اوست پس نباشد خلیفه پس لابد است
 که قائم باشد خلیفه جمیع آنچه احتیاج داشته شود بظرف او ورنه پس نباشد خلیفه بر ایشان (فما صحت الخلافه
 الا للانسان الکامل) پس نه صحیح خلافست مگر برای انسان کامل زیرا که در غیر انسان تمام خلافت یافته نشوند
 و انسان غیر کامل همچو دیگر حیوان است (فان نشاء صوره الظاهره من حقائق العالم و صوره پس انشا کرد حق صورت
 ظاهره او از حقائق عالم یعنی از صور عالم یعنی از مفردات او باید دانست که در سابق حقائق عالم را
 محمول بر کلیات بمقابل مفردات بدان وجه کردیم که حقائق عالم در آنجا بمقابل مفردات واقع شده
 و در اینجا از مفردات تفسیر بدان وجه نمودیم که بمقابل صورت حق واقع شده چنانکه فرماید (و انشاء
 صوره الباطنه علی صوره) و انشا کرد صورت باطن او بر صورت خود که عبارت از اسماء آکسیه است (ولهذا
 قال فی کتب ستمه و بصره) و برای همین انشا کرد صورت اسماء آکسیه است فرمود در حدیثی که فرمود (و انما خلقنا
 سمع انسان کامل بصور که هر دو صفات باطنند و ما قال کنت عندنا) و نه فرمود که با چشم دیده و گوش و

چنانکه بنظر ظاهر فرمود با ششم دست او ویای او (فرق بین الصورین) پس فرق کرد ما بین هر دو صورت (و که از او
 فی کل موجود من العالم بقدر ما یطیبه حقیقه ذکما لموجود لیکن لاجد مجموع ما لخلیفه فاما لا با مجموع) و این
 حق تعالی در هر موجود عالم بقدر آنچه طلب کند او را حقیقت آن موجود لیکن نیست برای کسی مجموع آنچه براسه
 خلیفه است پس نه فایز شد خلیفه به تشریف نگری جمیع آنچه در عالم است چنانچه قدری فرمود تفسیر سیمیه زشته ایم (ولو لا سربا
 وجود الحق فی الموجودات با صوره ما کان للعالم وجود) و گرنه دی سر بیان وجود حق در موجودات بظاهر
 نبود برای عالم وجود اندامی و مراد از سر بیان نه سر بیان حال است در محل چنانکه او احقان گمان برند
 بلکه از سر بیان مراد سر بیان مطلق است بصورت مقیدات که ظرفیت را نخواهد چنانکه فرماید (کما انه لو لا تکلم لخلق
 المسقوله ان کلیه مظهر حکم فی الموجودات (یعنی) چنانکه اگر نبود ندی حقائق معقوله کلیه مظهر شدی حکمی در موجودات
 عینیه (ومن هذه الحقیقه کان الافقار من العالم الی الحق فی وجوده) و از نخبه که افتقار مقیدات با مطلق باشد
 افتقار عالم بظرف حق در وجود اندامی خود چنانکه شوق حق را بظرف عبد است سه پر تو معشوق بر عاشق اگر
 آنچه چشمه با ما و محتاج بودیم او بامشاق بود + مگر جناب شیخ این شوق حق را بلفظ افتقار بطور مشاکلت تعبیر فرماید
 ندر حقیقت چنانکه حافظ شانی بمشاق تعبیر کرد چنانکه فرماید اشعار قائل مقترا ما کل مستغن + هذا هو الحق قد
 قلناه لانی) پس هر یک از عبد و حق مقترا است نیست هر یکی مستغنی که حق شانی است و عبد محتاج این
 آن حق است که فرمودیم او را آنکه نایه کردیم (فان ذکرنا غنیا لا افتقار به) فقد علمت الذی بقولنا یعنی + پس
 اگر یاد کنی غنی را بنظر ذات که نیست افتقار بد و پس دانستی آن افتقاری را که مراد داریم بقول خود که مراد شوق
 بنظر اسما حق است چنانکه بنده بظرف حق محتاج است (فان کل با کل مرید و طیس له + عنده انفصال خذوا ما
 قلته عنی) پس هر یک یا هر یک مربوط است پس نیست هر یکی را از هر یکی انفصالی بگیرد از من آنچه فرمایم (فقد
 علمت حکم نشاء جسمم اعنی صوره الظاهره و قد علمت نشاء روح آدم اعنی صوره الباطنه فمما خلق و الحق) پس
 دانستی حکمت نشاء جسمم مراد دارم صورت ظاهره او که از حقائق جمیع است و دانسته نشاء روح آدم مراد
 دارم صورت باطنه او که از تعین روح حق است پس او حق و خلق است (و قد علمت نشاء رتبه و هی مجموع الذی
 به استحق الخلاقه و دانستی حکمت نشاء رتبه او که آن مجموع است که بدو مستحق شد برای خلافت خود و تا آنجا بیان حقیقت
 نوع انسان اهل کمال شد که یکی از آدم ابو البشر است (فان آدم هو النفس الواحده الی خلق منها هذا النوع
 الانسانی) پس آدم آن یک نفس است که پیدا کرده شد از زمین نوع انسانی که در و کلام رفت (و هو قول تعالی یا ایها الناس

باید دانست که حجاب از آن
 آدم است که در آن
 حجاب وجود از حجاب
 حجاب نیست خلیفه
 علیه السلام که در آن
 معنی حق است و انبیا بعد از
 آدم
 آنست که در آن
 معنی حق است و انبیا بعد از
 آدم
 آنست که در آن
 معنی حق است و انبیا بعد از
 آدم

ووضوح حکمت که عبارت از محل امتقافش حکمت است در حقیقت ذات آن نبی است که نسبت کرده شد حکمت بطرف او و ناقصت علی ما ذکر کردیم من هذا الحکم فی هذا الکتاب علی حد ما ثبت فی ام الکتاب پس بقصدا کردیم بر آنچه ذکر کردیم
 در این حکمتها درین کتاب بر آنچه ثابت شد در خواب که آن ام این کتاب است (فما نقلت ما رسم لی و وقتت عند ما صلی و لورقت زیاده علی ذلک ما استطعت) پس فراموشداری کردیم آنچه رسم کردیم حضرت رسول علیه الصلوٰة و السلام و باز مانند نوزاد آنچه حد کردیم در آن زیاد کرده گم برین نه طاقت داریم زیرا که کلین عبید محسن باشند تابع فرمانبردار (فان حضرت تمتع ذلک) زیرا که بدست حضرت الهیه منع کند ازین زیادتی لیکن این ممکن است که در فهم مجمل بنگار تفصیل فرق افتد که مطابق فهم نوشته شود زیرا که عصمت را بنیاد است (و الله الموفق لارب غیره) و الله ویر
 و همنده است نه برنی غیر اوصاف حکمت تقیثیه فی کلمه شیشیه واضح با که شیشیت ستای و فانیه در لغت عبری معنی خلیفه و عوض آید و در عرب بنیائتله گویند و امام آنجناب علیه السلام اشارت بجنور صلی الله علیه و سلم بود که خلیفه اعظم است و در سلسله وجود آدم متولد شد بینه الله مشهور تا آنکه اولادش نیز محبت در فصل آنکون تورتیا بنا را الله مذکور چنانکه اولاد قابل با اولاد انسان ماخوذ از انسان باشد و چون وجود شیشیت با خدا بود تفصیل عطا و منح که برنی همه است مناسب شود و وقت آن ارسال نفس است برنی که موجب انش باشد و در حدیث ازین رو دارد که روح قدس یعنی روح نفث که در دل من یعنی انس گرفت و باعث عطا انس باشد بدین وجه حکمت شیشی بنقته حضور شد و چون در حکمت سابق کون جامع مذکور شد که اولاد مقدسش بیک قبضه یعنی حق داشته بود آنکه اهل ایمان بودند و در اصل آنان دو قسم اند یکی بتو عنان حضرت انبیا دوم تابوعان حضرت اولیا باقی تابع ایشان اند و اول و لدیکه اکمل و صاحب نسل یافته است بری آدم شیشیت بود که بیطاعت است شد نفس مناسب شد که ذکر عطا بطور تمهید نموده آید (اعلم ان العطا یا المخرج الظاهره فی الکلون فی ایدی العباد و علی غیر ایدیهم علی تمیین) بد آنکه عطا باو ششها نیک در کون جامع ظاهرند زیرا که کلام در ایشانست بر دستهای بندگان اینها که خاص بندگان اند و ایشان دعوی ربوبیت ساقط شده و بر غیر دستهایشان که خود موهوب است و علی بنفسه باشد یعنی حضرت اولیا که عبودیت ایشان بیج نبی باشد نه بالذات بر دو قسم اند در منها ما لکلون عطا یا ذاتیه و منها ما لکلون عطا یا اجما تیه بعض انها عطا و ذاتیه باشد که بعد از ذات جامع است با باشد بخصوص اسمی و بعض اند آنها عطا هاس اسمائیه که بخصوص اسمی تعلق داشته باشند (و تمیز عند اهل المذاوق) و تمیز شود هر یک نزد اهل ذوق تا گو عام ندانند این در اصل یک تقسیم است گو بنظر تقسامین هر دو بطرف انبیا و اولیا چنانچه شود مگر مقصود این تقسیم ازین است

در حقیقت یک تقسیم گفتیم (کما ان منها ما لکلون عن سوال فی معین و عن سوال فی غیر معین و منها ما لکلون عن سوال فی معین و منها ما لکلون عن سوال فی غیر معین) و چون هر یک قسم تقسیم دوم منقسم بدو قسم اول است مناسب شد که از تقسیم دوم اولاً مفصل اطلاع دهیم اولاً حال عطا میفرماید که از سوال قوی باشد که منقسم بظرف معین و غیر معین است فامعین کن بقول یارب اعطنی که ای معین مرا لا یحظر لیسوا ه) پس سوال قوی معین مثل سوال شخصیت که گوید ای پروردگام ده مرا چنین که تعین کند امری را که نه خطر کند برای او و اویش چنانکه بسیار حضرت انبیا و اولیا نموده اند (و غیر المعین کن بقول یارب اعطنی ما تعلمه مصلحتی من غیر تعین کل جز ذاتی من لطیف و کشف) و قوی سوال غیر معین مثل سوال شخصیت که گوید ای پروردگام ده مرا آنچه دانی که درو مصلحتی باشد از غیر تعین بر سه جز لطیف روحانی ذات من و کشف جسمانی ذات من قول عام است که تلفظ باشد زبانی یا تلفظ معنوی در تعین غیر تعین نموده آید و غیر قوی منقسم در غیر تعین است (و السا لکلون صفان) و سالیمن بقول که کلام در نشان است دو صفت اند صفت بینه علی سوال الاستعجال الطبعی یکی صفت است که بر آن بیخست سائل را بر سوال استعجال طبعی بدون حال و استعداد در این هم اکملین را اتفاق افتد چنانکه دعای عدم اختلاف این است بوجه زیاد شفق و حرص بر ما از جنور صلی الله علیه و سلم فرمود که گفت (فان الانسان خلق عجولاً) زیرا که آدم پیدا کرده شد که جدا جدا سالیمن است شتابی گفته که هنوز روح در جسدش با تمام نیامده بود که قصد برزخاکی نمود و آن عادت در اولادش جاریست از بنیاد بسیاری دعاهای حضرت انبیا در جبر اجابت نه قبول کردند که در دنیا اثر آنها مرتب گشتی و الصفت الاخریه علی سوال) صفت دوم بر آن بیخست او را بر سوال بعضی که عبارت اند استعداد است پس فاعل فعل مصدر او است که درو مذکور است ضمناً و این استعداد بر دو گونه است یکی آنکه سائل او با علم استعداد باشد که اهل حضور است یا با علم استعداد نباشد پس حال دوم فرماید (ما علم ان تم عند الله امور قد سبق العلم بانها لا تنال الا بعد سوال فیقول فاعل ما یساله سبحانه لکلون من هذا القیاس سواله احتیاطاً لما یطلبه علیه من الامکان) بری آنچه دانست که در آنجا یعنی نزد خدا اموری هستند که سبقت برود علم حق بدانکه برسد آن امور بگریید از سوال پس گوید سائل امید است که آنچه سوال کند او سبحانه را در این قبیل باشد پس سوال و احتیاط باشد برای آنچه امر استعداد بر دست (و هو لا یعلم ما فی علم الله و لا ما یعطیه استعداد فی القبول) و او نداند آنچه

در علم خداست و نه وهدا اورا استعداد او در قبولیت (لانه من اعرض المعلومات الوقتی فی کل زمان فرد علی اشغال
 الشخص فی ذلک زمان) بوجه آنکه از اعراض معلومات است و قوت در هر زمان معین بر استعداد شخص درین زمان
 یا زبر آن نیست اورا بر سوال برای آنکه که استعداد است و نه در مستعجلین داخل بشدی چنانکه فرماید و لولا اعطاء
 الاستعداد و السؤال با سال) و اگر نبودی خواهش استعداد برای سوال قوی درین قسم نه سوال کردی و اینهم از اهل
 حضور اند چنانکه فرماید (فخاتیه اهل الحضور الذین لا یعلمون مثل هذا ان یعلموه فی الزمان الذی یکونون فیہ فانهم یحضورون
 یعلمون ما اعطاهم الحق فی ذلک الزمان و انهم ما قبلوه الا بالاستعداد) پس ادنی مرتبه این اهل حضور که ندارند
 مثل این آنکه دانند اورا در زمانیکه بود سوال در وزیر که آمان برای حضور خود داده اند آنرا که دهد او شانرا
 حق درین زمان و دانند که قبول نکنند اورا اگر با استعداد پس از اینجا دریافت شد که سالیین غیر استعجال
 دو گونه اند یکی آنکه بنگام قبولیت استعداد را بشناسند و دوم از استعداد واقف قبولیت گردند (و هم صنف
 صنف یعلمون من قبولکم استعداد هم و صنف یعلمون من استعداد هم بالقبول و اهل حضور و وصف آنها
 صنفی دانند از قبولیت خود با استعداد خود با وصفی دانند از استعداد خود با آنکه قبول کنند بر اتم با قبول
 معرفت الاستعداد فی هذا الصنف) و این معرفت قبولیت از استعداد کامل چیز نیست که باشد در معرفت
 استعداد درین صنف و با این صنف دوم بر دو قسم است یکی برای معرفت استعداد برای قبولیت دعا مانا
 دوم بنظر حکم سید خود درین وقت دعا سازند و حال قسم اول ظاهر است پس آنرا ترک نمود و حال قسم دوم فرماید
 (ومن هذا الصنف من یسال لا للاستعجال ولا لامکان و انما یسال تمنا لا لامر الله فی قوله تعالی ادعونی استجب
 لکم فهو العبد المحض) و ازین صنف دوم شخص نیست که سوال کنند برای استعجال طبعی و نه برای امکان و استعداد
 و جزین نیست سوال کنند بر سه فرمان برداری امر خدا در قول و دعا کنند مرا استجابت کنم برای شما پس و عبده محض
 پس لهذا ادعی همه متعلقه فیما سال فیمن ینزل فی غیر معین انما ینزل فی امتثال و امر سیده است برای این ادعی همه متعلقه
 در آنچه سوال کنند طراز معین و غیر معین و جزین نیست است او در امتثال و امر سید است و این عبده محض باشد
 که با ذات انبیا اند (فاذا اتضح الحال سوال سال عبودیه اذا اقتضى التقویض و السکوت سکنت) پس چون
 خواه حال سواست بر سوال کنند بطور عبودیت و چون مقتضی شود حال تقویض و سکوت را خاموش ماند
 (فقد اتبلی اوب و غیره و ما سا لوارف ما ابتلاهم الله بهم فمقتضی لهم الحال فی زمان آخر ان یسا لوارف ذلک فسا لوارف
 الله بهم پس آنرا که از الله اوب و غیره بر او نه سوال کردند رفع آنرا که مبتلا کردند ایشان الله به و باز مقتضی شد

پس

بزمی شان حال در زمان و غیره که سوال کنند رفع آنرا پس سوال کردند پس دور کردن اجتمار از ایشان و چون از
 ذکر و قسم سالیین فارغ شد و در این ذکر شان آید و چون استجب کنم مذکور گشت که صریح دلالت بر اجابت حالی دارد
 حال آنکه در بسیاری مقامات صورت اجابت ظاهر نشود و مناسب شد که از معنیش اطلاعی فرماید که دعای عبادت و قوت
 باشد که در سعی و دعوی را بداند که سالیین بنظر خصوصیت انانیت و ظهور است و مسؤل عنه بنظر حقیقت باطن خود چنانکه در او خود
 نفس آید و حضور شیخ فرمود که آنچه باطن است از شما اورب شماست اندرین صورت ظاهر است آنچه مولفنا از ما
 سه و دانند گفتنت لیک است + این هم سوز و گدازت یک است و که هرگاه چیکه بنده یا نمانیت خود دعا کنند زبان
 او لیک است بدین مرتبه ایست عظیم در دعوی جهاد ترا از دعوی غیره شکران پیش تا نماند که جوابی آید زیرا که پیش بت پرست
 است یا بنده پیش صاحب هوای او و یا هوایش در حقیقت در دعای است ظاهرش باطن کارگر شود و تقبیل با مسؤل
 قیه و الا انشاء القدر المعین له عند الله فاذا واقع السؤال لوقت اسرع بالاجابة و اذا انزل لوقت امانی انما ینسب
 و امانی الآخرة تاخرت الاجابة الی ذلک مسؤل فیرا الاجابة هی استه لیک من الله سبحانه فافهم و شبانی از وقت
 با مسؤل قیه که دعاست و در رنگ به و مقدم معین است برای او نزد خدا پس چون موافق آید سوال را وقت
 سرعت کرد شود با اجابت یعنی کارگیری و چون رنگ کند سوال را وقت یا در دنیا یا در آخرت در رنگ کند اجابت
 امر مسؤل قیه نه اجابت که در آیت از لیک است از جانب خدا تعالی سبحانه پس فهم معنی آیت که حکم او مختلف
 نیست و معنی آیه اجیب دعوة الداع اذا دعان از اینجا ظاهر روانا القوم اثنانی و هو قولنا و اما لیکون عن سوال فانما یرید
 بالسؤال التلطف فان فی نفس الامر لا بد من سوال باللفظ او بالحال و لا استعداد) و لکن قسم ثانی و او قول است که
 از این عطاهاست که نباشد از سوال پس جزین نیست اراده کرده شده است سوال تلفظ به وزیر که نفس الامر لا بد است
 از سوال با لفظ یا بحال یا با استعداد که از لفظ لا یصح مطلقا الا فی اللفظ و امانی المعنی فلا بد ان یقیده بحال
 چنانکه صحیح نیست از بنده حمد مطلق گاهی مگر در لفظ و لکن در معنی پس لا بد است که مقید کند او را بحال (فالذی یشکک
 علی بنده هو المقید لک باسم فعلی و باسم تنزیه) پس حالیکه بر آنکه در تراتر حمد خدا و مقید کننده است ترا باسم فعلی مثل
 معنی در ذوق یا باسم تنزیه مثل قدوس و غیره همین طور حال عطا یا سوال است که لفظ یا بحال یا با استعداد ضرورت است
 سوال غیر قولی منقسم است بحال و استعدادی زیرا که ساکنان بغیر از قول بعضی واقف حال باشند بعضی واقف
 استعداد پس حال صفت اول تعیین حال فرماید (و الاستعداد من بعد لا یشتر به صاحبه بشیر بالمال لا بدی بالاعراض و بحال
 فالاستعداد من غیره سوال) و با استعداد بنده شعور ندارد صاحب او و شعور دارد بحال زیرا که در اندیشه را که حال است

کند چون خود دعا کنند
 پس باطن خود را در
 لیک است
 در وقت است

استعداد او پس استعداد اخفى سواست و اما تاييد بولا من السؤال عليهم بان الله فيهم سابقه قضا و فهم قد يكون علم قبل
 باير دمنه و قد قابوا عن نفوسهم و اغراضهم و جزين ليست منح كذا من سائلين حلال را از سوال علم شان با تكميل
 خدا در شان سابقه قضاست پس انان تيار كردند محل را براي قبول آنچه در دشواري و تقواي و غائب شدن در
 نفوس خود را در اغراض خود پاي سوال بقول مكنند نظر قضايتاري عمل نمايند سه تو بنگي چو كه ايمان بشير طر مكن
 كه خواه خود در دشواري داده و در اول قضا تقدير است كه متبدل نشود بخلاف قضا كه عبارت از حكم است
 كه در عاقله شود و چنانكه قضا بخواه نماز بدعاي حضور صلي الله عليه وسلم تا پنج رسيد و تقدير بخيرين بود كه حكم بخير
 نماز او عاقله شده به پنج خواهد رسيد و من بولا من سائلين علم الله به في جميع احواله هو كمال عليه في حال
 نبوت عين قبل وجود و باين استعداد از ثباته كه دانند كه علم خدا بدو شان در جميع احوال او شان است
 كه بود در در حال نبوت عين او قبل وجودش (و يعلم ان الحق لا يعطيه الا ما اعطاه عينه من العلم به هو كماله عليه
 في حال نبوته فيعلم ان علم الله به من اين حصل) در اندازين واقع كه حق ندانند او را مگر آنچه داده است حق دانين
 او از علم بدو و او جز نسبت كه بود در حال نبوت خود پس دانند واقف علم خدا را بدو و آنچه حاصل شد حق نسبت علم
 به نسبت بين متحقق نشود در اين كلام در شرال است و رتبه در ترقى در حق يعقوبى ثابت نشود كه حق حسب امكان اعيان
 را تقرر كرد البته علم حق مستلزم تقرر اعيانست در اصطلاح حضرت شيخ با فاده تغيير شده چنانكه شوق حق واحد بطرف
 كثرت با قضا و تدبير كشت و اما نه صفت من اهل الله اعلى و اكتشف من هذا الصنف فهم الواقنون على امر القدر و
 در انجا صفتى از اهل الله اعلى و اكتشف ازين صفت پس آنان واقف اند بر سر قدر كه چه بر سر اذ اعيان كه با علم
 حق متقرر اند آمد و تقرر شان حسب مكان انقضاء عالم شده و نه نسبت عطا حق بجهل برابر است ليكن بر سر زيبه زير
 نتواند پس نچه متولى شيطان در قيامت خواهد بود و فلا تلو موني و لو لموا انفسكم راست خواهد آمد و سبكه با وجود
 اين علم باي اقتبال سيد و فاكند هر چند او اعلى باشد ليكن ازين فهم نباشد و هم على سميعين فهم من علم ذك مجمل
 و منهم من يعلم مفصلا و و اقصين سر قدر و صفت باشد كه لي آنكه اند سر قدر را مجمل و دوم آنكه دانند او را مفصلا و
 انذى يعلم مفصلا اعلى و اتم من الذى يعلم مجلا فانه يعلم ما في علم الله فهم و آنكه دانند سر قدر را مفصل اعلى
 و اتم است از آنكه دانند او را مجمل زيرا كه او دانند آنچه در علم خداست در و و اين علم غيب كه حق تعالى بر و ظاهراست
 و لا يظهر على غيبه اهدا الا من ارضى من سلمه و مروه منق اية لا تدري نفس باذالكب خدا و لا تدري نفس با
 ارض موت ليست زيرا كه استنجا كباره در هر مقام كارگر شود ترجمه ندانند نفس چكند در خدا و ندانند نفس بلكلام زيرين مبرود

زيرا كه رسوله جن آيه و لا يظهر على غيبه الا به فرموده كه نظام كند غيب خود كسى را مگر آن رسولى را كه از و راضى شده است
 و او ليا و در ذيل رسول الله صلى الله عليه وسلم (اما باعلام الله اياه بما اعطاه عينه من العلم به و اما بان كشفه من علم غيبه
 انما جته و انتقالات الاجوال عليها الى بالا يتناهي) بايا علم خدا او را به آنچه داد او را عين او از علم به و و با تكميل
 خدا تعلق كشت كند بر اى او از عين ثابت او و انتقالات احوال برو تا آنكه نهايت ندانند و هو اعلى افانده كرس
 في علمه بنفسه منزلة علم الله به لان الاخذ من معدن واحد و او اعلى است زيرا كه عبيد باشد در علم خود بنفسه بمنزله علم
 بغير اوج اعظم بدو زيرا كه خدا زيك معدن است كه اعيان ثابت اند كه بنده در خود ميند بخلاف آنكه در صورت غيب
 ميند و جواب الاخذ من كذشت (الا انه من جهة العبد عنانية من الله تعالى بحقيقة له من جملة احوال عينه او غيبه
 صاحب هذا الكشف اذا اطلعه الله تعالى على ذلك لى على احوال عبيده انما جته مگر فرق ليست كه خدا تعلق را علم
 اعيان نيانه است بلكه علم او مستلزم تقرر اعيان شده و بنده را بعبادت حق حاصل كه از جهت بنده عبادت است از
 حق تعالى كه كذشت ان عنانيت بلى بنده كه ان از جمله احوال است شناسد از صاحب كين كشت چون مطلع كند او را
 الله تعالى بزين امور بجز احوال عين ثابت او و اعيان دو گونه نمايند كى آنكه صورت وجود ديگر نديس بعض بنده عنانيت حق بنده
 باشد كه مطلع فرمايد و دوم آنكه صورت وجود هم گيرد و كنوان غيب مانند كه اختيار كرد حق آنرا در غيب علم بنده بدو سر سلسله
 با عنانيت حق بنده را حاصل شدى بآن هم مطلع گرديدى چنانكه فرمايد ران من في وسع الخلق اذا اطلعه الله تعالى
 على احوال عبيد انما جته التي تقع صورة اوج و عليها ان يطغى في هذا الحاصل على اطلاع الحق على هذه الاعيان انما جته
 في حال عدما لا تناسب و اتمه لا صورة لها) زيرا كه نسبت در و وسعت مخلوق چون مطلع كند او را حق تعلق بر احوال عين او
 كه واقع شود صورت وجود بآن آنكه مطلع شود و خلق درين حالات بر اطلاع حق باين اعيان ثابت در حال علم آنها
 كه مكنون غيبند براي آنكه نسبت ذاتيه اند نسبت صورت وجود براي آنها تا مطلع شود خلق بر و پس اگر بغير نسبت
 عنانيت حق بر و را علم عين حاصل شدى بر آن اعيان مكنونه هم مطلع گشتى (فهذا القدر نقول ان العناية
 الا كهيئة سبقت لهذا العبد بنده المساوات في افادة العلم) پس بدين قدر گوئيم كه عنانيت كه نسبت سبقت كرد براي
 اين عبيد براي اين مساوات در افاده علم از عين او در شرح سالى قصه جناب شيخ مرحوم بطور است كه بر دري اى حق
 صدره و اگلى داشت خود است كه بر احوال خود و بر احوال محمد بن اسحق پدر شيخ صدر الدين قولى مطلع گرد و تا قيامت
 پس حق تعالى او را مطلع كرد چنانكه بر احوال بادشاهان ترك از عثمان بادشاه ترك تا بعد دو بادشاه از
 شاه عبدالعزيمه خاص از نام و سنده بادشاهت در رساله نوشت كه در كه منظر بود و است كه از سلسله است و رساله

برای سلطنت ترکان دیگر باقیست بعد از خاتمه این سلطنت است و مهدی آید و چون مقام عنایت موجب علم
 کمال تو خداست پس علوم اهل عنایت را بخود منسوب نمودن عجبی نباشد چنانکه فرماید زوس هینا یقول الله سبحانه
 حتى تعلموا ان مقام عنایت حق که بنده در حق خود نمود و حق بنده را بر علم خود مطلع گرداند فرماید الله تعالى سبحانه تادانیم
 مجاهدین را از شما بصورت محمد صلی الله علی صاحبها و سلم روی گوید حقیقه المعنی های که تا به این من پس نه هذا المشرب
 و لفظه نعلم کلمه ایست مصلح محقق المعنی نیست چنانکه در هم کند اورا کسی که نیست برای او این مشرب مثل حکم و حکم
 (و قایم المنزه ان جعل ذلک الحدوث فی العلم المتعلق به و اعلی اجه کون لیکلم بقله فی هذه المسئلة و غایت منزه
 در معنی آئینه مذکور که در انداز این حدوث را در علم برای تعلق علم او اعلی و جمیست که باشد برای حکم عقل او درین
 مسئله که از نسبت حدوث در علم حق بری شد و لا انما ثبت العلم از اعلی انذات فجعل المتعلق له لا لذات
 چه درین صورت حکم ثابت کرد علم از اید پر ذات پس گردانید تعلق را برای علم نه برای ذات زیرا که چنانکه از حد
 تعلق علم در قدم علم انحصار فی عالم نشود و بدستور کلام در تعلق ذات است (و بعد از تفصل عن المحقق من اهل الله صاحب کشف
 و الوجود) و بیان تنزیه که متفقا شیبیه است جدا شد حکم از محقق اهل خدا صاحب کشف و وجود که معتقد و گویند
 علم بر پایه حق یکی علم اجمالی مستلزم ثبوت اعیان که گویند علم مستلزم عالیت و معلومیت است لیکن آن
 صفتیست ذاتی کمالی که خود خود تجلی فرموده و هم سعی بر ویت است و آن علمیت که بصورت اهل کمال منسوب با و تعالی
 است چنانکه در او اهل صحت می گذشت و در آرزو علم همین است تا اینجا مطلب این فص دشوار است که سهل نمودیم
 (تم شرح الی الاعطیات منقول ان الاعطیات اما ذاتیه و اما اسمائیه یا از رجوع کنیم بطرف اعطیات پس بگویم
 که اعطیات یا ذاتیه اند یا اسمائیه و تفصیل فاتی در سابق گذشت که نشاء او ذات جامع بلا خصوصیت اسمی باشد
 و اسمائیه است که خصوصیت اسمی باشد (فاما المفعول و المعطیات الذاتیه فالا کون ابد الالمن علی الکی) پس لیکن
 بخششها و عنایات و عطایا ذاتیه پس گاهی نباشد مگر تجلی الکی بلا خصوصیت اسمی و این اعلی تسمی از معرفت است
 که ذات بنده محو مستحق در شود حق گردد که نامذاتی بجز ذات حق پس صفات و فعال کجا ماند پس در وقت بظهور
 اسم الله که با خود از اول است مشرف شود پس صورت عجز و حیرت ازینجا پیدا گردد و چون ذات من حیث هی
 ذات مستغنیست پس تجلی او محال و آنچه ممکن از ان الطالع فرماید و التجلی من الذات لاکون ابد الال بصوره
 استعداد التجلی له غیر ذلک لاکون) و تجلی از ذات نباشد زیرا که او را غناست مطلق است مگر بصورت استعداد تجلی
 سواست ازین نباشد و چون تجلی ذاتی منحصر است با استعداد تجلی له که انانیت عباد در انانیت حق محو گردد و اقا ذرا

التجلی له ما راسه سوی صورتی فی مرآة الحق و ما راسه الحق) پس در صورت تجلی له ندید حق را سواست صورت
 انامی خود در آئینه اناسه حق مطلق و گو تجلی ذاتی موجب فنا عید در شهود است لیکن در نفس لامر قدیمه شخصه بطرف
 نشود چنانکه ازین تحقیق صاحب بقا که مرتبه بالا دارد دو اوقت پس اعتراض فانیان بر جناب شیخ دارد و شود و لا لیکن
 ان یراه مع علوه ما راسه صورت الالهیه کالمراة فی الشاهد از ارایت الصور او صورتک فیها لا تراها مع عطفک انک
 ما رایت الصور او صورتک الالهیة و ممکن نیست که بنید و در حال بقا بنده حق مطلق رابع علم او بداند که ندید بصورت
 خود را که در حق حال این زوریت خود در حق مثل آئینه ایست در شهادت چون بی صورت تمام او را در و بصورت خود را ندیدنی آئینه
 را با وجود علم تو که ندیدی صورتها بصورت خود را مگر در آئینه و اعتبار فانی در غلبه کرد و شهود نباشد اعتبار حال بقا
 که در وجود است (فان یراه ذلک مثالا اقامه تجلیه الذاتی ليعلم التجلی له انه ما راه) پس ظاهر کرد الله تعالی این آئینه را
 مثل کقام کرد آن مثل را برای تجلی ذاتی خود تا در تجلی له که ندید حق را چنانکه هست مگر بصورت خود را در او او انما
 مثل قریب و لا اشبه بالردیه و التجلی من هذا) و نیست در اینجا مثل قریب تر و نه شایه تر و ویت تجلی ازین دو جهت
 فی نفسک عند ما تری الصورة فی المرآة ان تری جرم المرآة لا تراها ابد الالهیة و کوشش کن در نفس خود
 نزدیک و ویت تو صورتی را در آئینه که منجی جرم آئینه را نه منجی جرم آئینه را که هست الیه و هر چند ویت خود را ویت حق
 است لیکن بقدر خود نه بقدر که خدا تعالی وجود مطلق است و در هنگام رویت هر دو آئینه عدم رویت آئینه در جهت
 که فرماید حتی ان من ادرك مثل هذا فی صورة المرآة ذیبت الی ان الصورة المرآة تجاب بین البصر الالهی
 و بین المرآة) تا آنکه بعضی در کمال تجلی در صورت آئینه صفت بظرف آنکه صورت مرتبه میان بصورتی و میان
 آئینه حجابیت او با اعظم با قدر علیه من العلم) و این قدر بزرگتر علمیت که قادر شد مگر ویت حق بر و در الامر
 کما قلناه و ذینا الیه) و اهل امر آنست چنانکه فرمودیم در فیتیم بطرف او که در تجلی ذاتی را بی در حق را بصورت خود
 و ندید حق را چنانکه هست (و قد بینا فی الفوتوحات المکیة) و بیان کرده ایم این را در فتوحات مکیه که هر که
 گوید که خدا را دیدیم در رخ گفت زیرا که حق چنانکه هست بلا حجاب بنده دیده نشود و هر که دید و گفت که ندیم
 حق را حق را دید چنانکه ممکن است رویت او در شرح سابع است که در باب صفت و سوم فتوحات مکیه است که
 افسان او را که کند صورتها در آئینه و در آن قطعا که او را که کرد صورت خود را صغیر و چون یکمینه بنیاد صغیر بنظر
 صغیر جرم آئینه یا کبیر بنظر عظیم جرم آئینه و در قدرت دارد که انکار کند در ویدن خود و در آنکه نیست در آئینه صورت
 او و در آن صورت در میان او و میان آئینه پس نیست صادق و نه کاذب در قول خود که دید صورت و ندید صورت

نحوه پس صیغه آن صورت و کجاست عمل او و صیغه نشان او پس آن صورت منفیست ثابت موجود معذور
 معلوم محمول ظاهر کرده الله تعالی برای بنده خود مثل تا داد و تحقیق کند که چون عاجز شد از درک حقیقت انوار
 عالم است پس بجای خود عاجز تر و جا اهل تر و تحت حیرت است انتمی پس قول بجای بودن صورت میان رانی در
 غلط ازین عبارت نمودماند و اصل مطلب کتاب همانست که توضیح در اوقات براهین انوار است پس فوقها غایب
 فی حق المخلوق و چون چشیدی این معرفت را بطریق ذوق و تحقیق نه بطور ظن و تخمین چشیدی تا ایستی را که نیست
 فوق آن غایتی در حق مخلوق که حق تجلی را بصورت خود دیدی گوئید نه حق را چنانکه هست که آن ممکن نیست
 پس در وقت از مقام غنا همچو منور که در سکرانای حق فرمود ترقی یافته که هر دو مراتب وحدت و کثرت برین
 ما آنکه نسبت علم مصطفی صلی الله علیه و سلم از مصطفی زنت و حتی علم المجاهدین حق تعالی بدر صورت مبارک فرمود
 (فلا تطمع ولا تعجب نفسك فی ان ترقی الی اعلی من هذا الدرج) پس در بصورت طمع مدار و تکلیف کش براس
 آنکه ترقی یابی اعلی ازین مدارج اگر تحقیق رسیدی و اگر نه رسیدی چنانکه تصدیق احدی صاحب تحقیق و علم
 چیست مشهور است که بر تحقیق نرسیده بودند پس کوشش کن تا به اوج تحقیق از تخمین و ظن و تقلید ترقی
 فرمائی و بعد از رسیدن این مقام تحقیق کن (فما هو تمه اصلا و ابعد الالعدم المحض) پس نیست اعلی مدارج
 در آن مقام اصلا و نیست بعد ازین مگر عدم محض فاذا ابد الحی الا الضلال زیرا که چون تجلی ذاتی شد و ذات حق
 وجود است پس نیست درای وجود مگر عدم (فوم انکلی لا و تکلیف نفسك) پس حق آئینه تست در رویت
 نفس خود را و مضمون من عرف نفسه فقد عرف ربه مطابق قرآن معتبر است (وانت مرآت فی روتیه اسماء
 و ظهور احکامها) و تو آئینه خدائی و رویت اسماء و ظهور احکام آن اسماء نیک بدون صورت کثرت آنها ظاهر
 نشوند (ولیت سوی عین) و نیست آئینه غیر حق چنانکه خیال اهل حجاب است همی شرح شایع سامی مولانا جانا
 مصرع نه تنها کج بل گنجینه هم اوست (فاخلط الالاه و ابهم) پس در مقدمه رویت مختلط شد امر و بگوش
 و مقام حیرت آنکه کدام آئینه و کدام مرئی گشت چنانکه در مقدمه تکلیف در خطبه فتوحات مکه حضور مصنف
 فرماید اشعار الصید حق و الرب حق فیایست شهری من الکفایت + ان قلت عبد ذاک میت + وان قلت
 حق فاین یکفایت یعنی عبد حق است و رب حق پس امر کاش بودی شعور من کدام تکلیف داده شده اگر که
 عبد مکلف است پس او نیست است و اگر گویم حق است پس با کجا تکلیف داده شده (فما من جلی فی علم)
 پس بعضی از کلین اینطور وراثت نبوت مثل صدیق اکبر رضی الله عنه نادان شد وقتی در علم خود رویت خود کرد که

دید و کرد ازید (فقال و العجز عن درک لا دراک اوراک) پس فرمود و عجز از دریافت رویت و اوراک که
 دید و کرد و در کمال دریافت است زیرا که آنجناب رضی الله عنه آئینه خاتم المرسلین علیه السلام است و حضور
 صلی الله علیه و سلم فرموده است (ب زلفی تحیر اذیک یعنی ابواب زیاده کن مرا تحیر در خود او من علم ظن مثل هذا
 و هو اعلم النقول بل عطاء العلم سکوت) و بعضی ما از کلین چنانکه بنگام دیگر حضور صدیق دانست مگر گفت
 مثل این قول با وجودیکه آن قول اول صدیق رضی الله عنه اعلی قول نیست بلکه در او را علم سکوت که اگر گوید
 مشکل و اگر نگوید مشکل (کما عطاء العجز چنانکه علم داد عالم مثل صدیق رضی الله عنه را عجز روید او اعلی عالم
 یا نعم و این عالم که دادند و مقام او سکوت باشد اعلی عالم باشد است از آنکه صرف عاجز باشد و پس لهذا اعلم
 الالاه خاتم الرسل و الخاتم لا و لیا حق و نیست باصالت این علم ذوقی مگر برای خاتم الرسل و خاتم الالاه و لیا علیهما السلام
 و تمجید است این هر دو معجز البحرین دیگر حضرت مثل صدیق اکبر و فاروق و ذوالنورین و مرتضی از صفی الله عنین را
 در مقام مغرب کتاب حضرت شیخ فرمود است که صدیق اکبر رضی الله عنه در زیر نزه خاتم الالاه و هم زیر نزه
 خاتم الانبیاست صلی الله علیه و سلم همین پس ازین رو حضرت صدیق صاحب سکوت هم بود پس قول شیخ فرمود در نسبت
 صدیق در یک وقت معجز منافی در وقت دیگر برای علم نیست باید دانست که چون ذکر خاتم الالاه و خاتم الانبیاء
 علیهما الصلوٰة و السلام آمد مناسب شد که از حالات هر دو حضرت آنچه از کتب منزه و غیره ثابت اطلاع دهیم
 پس بدانکه حقیقت محمدی علیهما الصلوٰة و السلام آن وحدت ساده اسم رحمن ام الاله است مرتبه عامه
 جامع اصل ولایت و نبوت و رسالت را و مثل بریم نبوت و رسالت و ولایت بلکه در آن درون طهارت
 ولایت که نبوت را با حاطه سیم و ولایت را با حاطه طلا تشبیه است و در حدیث صحیح است که حضور صلی الله علیه و سلم
 کلین با حاطه طلا است و حقیقت ولایت آن مرتبه و احدیت جامع مخصوص در اسم رحمن است اعنی اسم رحیم و
 حیات آن نفس ذات رحمن است پس اسم اول حیات در رحیم جای طلاست پس مشکوٰة و حقیقت مسیح طلا و احدی و ظهور و حقیقت
 بر آن چنانکه نبوت در رحیم آمد و آن مرتبه مخصوص صلی الله علیه و سلم شد پس چنانکه ابتدا کمال حقیقت رحمنی از حضور
 صلی الله علیه و سلم است و تا کمال حقیقت رحیمی تصیف لیکن تمیم کمال حقیقت بر غیر مسیح است پس اسم رحمن مشکوٰة
 ولایت و نبوت و رسالت هم المرسلین علیه الصلوٰة و السلام است و اسم رحیم مشکوٰة مسیح علیه السلام و هر دو درین جهان
 اولاً از اسم رحمن مشکوٰة هم المرسلین علیه الصلوٰة و السلام و بعد از اسم رحیم مشکوٰة خاتم الالاه و مسیح مستفیض ضرورتاً
 است که خاتم الانبیاء علیه السلام از اسم رحیم و خاتم الالاه از اسم رحمن بلکه مشکوٰة خاتم الالاه و اسم رحیم مستفیض از اسم

رحمن شود درین حرجی نیست بلکه در لغتین امور است و هر چند آدم علیه السلام هم منظر رحیم باسم عظیم بود که علم آدم
 آسمان و دال بر دست که بود چه خصوصیت ختم ولایت بر سب که بعد از آنجا بنام ختم زانی اسم رحیم خواهد بود مخصوص
 خاتم الولايت اسم رحيم گشته و استفاده مسج از حضور رسالت کتب سلامیه چنانکه ظاهر است از فصل چهارم و پنجم
 مکاشفات بلوحن و غیره بود که از خداوند چهار خلفا کتابی گرفت و بخلفا را بر بعد داد و بفر حقیقت نسبت خداوند
 چهار خلفا مطابق حدیث کنت کنتاً محققاً قاصبت ان اعرف خلقت الخلق در فصل چهارم مذکور است که حقیقت
 او خالق ارض و سما است زیرا که منظر وجود ذاتی روح اعظم اندک برب و روح کرده در قرآن مفسر است و بار
 ذکر آیات نموده ایم در باب دوم نام رسول بعبیران فرماید که مرتبه نجات اعظم که در دست فرشتگان
 نگذاشت پس حبیب انسان (یعنی داود) که تلوورد بخاطر گندانی و فرزند انسان (یعنی مسیح) که بروی تو
 فرمائی بلکه ملائکه یعنی کر و پیه را بر خداوند که تشریف آورد اختیار نباشد چنانکه در رس ششم باب مذکور
 عبارت را از زبور نقل کرده در فصل ششم خروج ۵۰ سفر مثنی کتاب موسی است که حق تعالی بر طور فرمود
 خلاصه اش آنکه این جلوه کریم بطور نموده است که در برادران شمانه در اولاد شما فرمود یعنی در اسماعیلیان
 و در رس انصاف دانیال مذکور است که مسج علیه السلام از صاحب روزی است قدیم یعنی مهدی علیه السلام
 بر روز صاحب روزی قدیم حضور صلی الله علیه و آله مستقیض خواهد شد و حقیقت انبیا اسم خاص خاص است که مستقیم
 از اسم رحیم در حجت انبیا پس در توحید فرمودند که اقتده یعنی پس بهدایت شان که در اصل هدایت است قدام
 خدا که در این حدیث در چندین خلیفه ولی عهد بود پس استفاضه حضور صلی الله علیه و آله از مشکوة مسج
 نیز که اسم رحیم است منافی نشد ای ختم رسل قرب تو معلوم شد و در آیه راه در آورده و در وجه نبوت حضور
 صلی الله علیه و آله سلم بدان نوبت رسیده که حسب فصل سوم کتاب اعمال کسی نبی نبوده که بر حضور صلی الله علیه و آله
 نراده باشد چنانکه پیشین گویی نسبت هر کی نموده است باید دانست که نبوت بر دو قسم است یکی خبر مقدس
 موحد بل در آن نجوم و سیریزم و قیاس و غیره بلکه بعضی عنایت و مومبت عام است که برای تشریح باشد
 میباشد این ختم شده است بری اولیا است هم حاصل دوم آنچه متعلق بشریح باشد و این حضور صلی الله
 علیه سلم حسب اصل ختم دانیال ختم شد که بعد هفتاد هفته اند بر بادی بیت مقدس شیبی شریف آوردند و هر قدر
 علی تر ولایت او اکل تر پس نسبت ولایت حضور صلی الله علیه و آله سلم ازین مقام دریافت باید کرد و ولایت عبارت از
 حق است و بخش بر چند نوع تصور کی آنکه بذا منظر رحیم باشد بخصوص اسم او پیش جات که امام لائمه است

کلمه سندی در صورتی که در بیان ایشان است زیرا که در فصل اول از این حدیث است ۱۱۲

و بعد از و منظر ذاتی اسم رحیم نباشد مگر بالشیخ و او مسج است دوم آنکه بعد از ولایت ختم شود و آن خاتم الاولیا
 است که در حجت بالآخر پیدا شود سوم در وقت خود مرج کار باشد چنانکه بن حضرت شیخ از ایشان در وقت خود بوده است
 چهارم آنکه ختم ولایت خاصه محمدیه باشد و آن حضرت مهدی علیه السلام خواهد شد که مسج فرما برادر آنجناب خواهد
 بود پنجم ختم ولایت مضمونه خلافت صحابه است و آن بر جناب مرتضی کرم الله وجهه و بر امام حسن ختم شد ششم ختم ولایت
 کرامت باشد که مرج کرامت عامه باشد و آن حضور غوث الاعظم سید محی الدین شیخ عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه
 مرشد است و علی بن ابی طالب است که کلام در عطایای ذاتی بود و اسم رحمن و رحیم اسماء اند پس چه گوید بر حضور و مسج
 علیهما الصلوة والسلام عطایای ذاتی باشد گویم درین هر دو اسم ظهور ذات بالذات است که منظر ذات حق است و
 ظهور اسم رحمن و ظهور اسم رحیم در مابعد است ازینجا منظر ذاتی من مقدم بر اسم رحمن خواهد بود و ازین تحقیق واضح شد آنچه
 حضرت شیخ مرحوم فرماید او ایله احد من الانبیا و الرسل الا من مشکوة الرسول الخاتم و در بین علم ذوقی ذاتی تجلی را کسی
 از انبیا و رسولان حتی که خاتم الاولیا نیز مگر مشکوة حقیقت خاتم الرسل منظر خاص اسم رحمن ام الاله اسماء زیرا که جمله
 اسماء بعد از اسم رحمن اند و از انبساط طبیعت کلیه جمالیه حقائق هر کی مقرر شده پس اسم رحیم که مشکوة خاتم الولايت است
 از اسم رحمن مقرر شد (ولایله احد من الاولیا الا من مشکوة اولی الخاتم حجتان الرسل لایرونه حتی راده الامن
 مشکوة خاتم الاولیا و نه بیند علم ذوقی را کسی از اولیا مگر از مشکوة حقیقت ولی خاتم تا آنکه بیند رسولان
 آنرا هر گاه یکم بیند مگر از حقیقت خاتم الاولیا اسم رحیم فرق ما بین خاتم الانبیا و خاتم الاولیا آنقدر است که حقیقت
 خاتم ولایت یعنی اسم رحیم خود مستفید از حقیقت خاتم الانبیا اسم رحمن است پس رتبه خاتم الانبیا علیه الصلوة
 والسلام اعلی مانده اگر کسی گوید نبوت و رسالت و ولایت هر سه در رسولان صلی الله علیه و آله جمع
 پنج اند پس بعد نبوت همون بعد ولایت است میفرماید فان الرسالة والنبوة استنبوة التشریح و
 رسالة تعلقان الولايت لا تنقطع ابدام بدرستی رسالت و نبوت یعنی نبوت تشریح و رسالت تشریحی
 منقطع اند بر رسول الله صلی الله علیه و آله سلم و ولایت منقطع نشود گاهی و مفهوم هر سه جدا گانه اند هر یک را
 سید باید (فالرسلون من کونهم اولیا لایرون ما ذکرناه الا من مشکوة خاتم الاولیا) پس رسولان بنظر
 بودن شان اولیا چون در وجود عسری بیایند بیند آنچه ذکر کردیم آنرا مگر از مشکوة خاتم اولیا اسم رحیم
 (علیت من دونهم من الاولیا) پس چگونه سواى ایشان از اولیا بنیز از مشکوة خاتم ولایت بیند روانگان
 خاتم الاولیا ابغای الحکم ماجاه بخاتم الرسل من التشریح فذک لا یقبح فی مقامه ولایاتنا ص ما ذهینا البغایة من

وجه یکنون انزل کلام من وجه یکنون اعلی و کبریا باشد خاتم اولیا تابع در حکم برای آن تشریحی که آورده است
 خاتم الرسل پس این در قبح کفر در مقام او و منافض نباشد از آنکه بطرف او فقیهیم زیرا که از وجهی باشد انزل چنانکه
 از وجهی اعلی باشد کلام درین تفصیل است و در حقیقت مشکوٰۃ خاتم الاولایست مستفید از مشکوٰۃ خاتم الرسل علی
 الصلوٰۃ و السلام خود حضور نبی مجرم فرمودست خط سبز و لب فعل و درخ زبانه داری حسن یوسف دم عیسی علی
 داری + خوبی شکل و شمائل حرکات و سکنات + آنچه خوبان همه دارند تو تنها داری + و در قهر فی ظاهر شرع
 ناپدید ما ذمینا الیه فی فضل عمری ساری بدیای حکم کنیم و فی تأییر اعلی و ظاهر شده است در ظاهر شرع ما آنچه
 کند از او بدی که بقدر فضل عمر در قید بیان بدر حکم کردن عمر در ایشان تقبل و در تأییر نقل که هر دو قصه مشهور اند
 فضیلت عمر درین قصه مستوحش فعل کنی نیست بخلاف این نسبت که بیان فرموده ایم فلانیم الکمال چگونه
 تقدم فی کل شیء و فی کل مرتبه و انما نظر الرجال لی التقدم فی رتب العلم بالله تکمیل مطلبیم پس نه لازم آید کمال
 که باشد بر است او تقدم در هر مرتبه و در هر مرتبه و جزین نیست نظر اهل کمال بطرف تقدم است در مرتبه علم با خدا
 مطلب شائست و مرتبه حضور صلی الله علیه و سلم ظاهر گشت که حقیقت آن حضور صلی الله علیه و سلم من ام الاسباب
 است و در حضور در آنجا معترفان شود و آنچه از اسم رکن ظاهر شد پس استفاده از کلامی اسم مناز
 رتبه نباشد (و اما حواشی الا که ان فلا تعلق خواطر هم با فحمن ما ذکرناه) و لیکن جو اودت جهان پس تسلط
 نیست بیای خود اطرشان پس ثابت شد آنچه ذکر کردیم که با وجود آن غلظت مشکوٰۃ حضور صلی الله علیه و سلم
 در صورت غصری خلیفه جلیلی است و گو خواطر کلین متعلق جو اودت اکوان نباشند لیکن نزد عامه تصدیق حضرت
 ایما همین است که آنچه از جو اودت فرماید مطابق یابند و آنچه باست نافع و ضار باشد از ان اطلاق و هست
 (و اما مثل الشی صلی الله علیه و سلم النبوة بالخالق من الملین و قد کمل سوی موضع لنبی و احدى کماکان صلی الله
 علیه و سلم ملک النبوة غیره صلی الله علیه و سلم لایزالا کما قال لنبی و احدى) و هر گاه یکم مثل کردنی صلی الله
 علیه و سلم نبوت را باطل از خشت که کمال شده است سوا یکی موضع پس بود آن حضرت صلی الله علیه و سلم
 آن خشت بنظر نبوت سوا یکی آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم ندید آنرا چنانکه فرمود یک خشت بنظر نبوت که
 در حقیقت میدرد و خشت سیم و طلا هستند و این هم بخصوص درین حدیث ذکر سیم است و در حدیث سیم
 بن چند ج که در فصل ثالث باب روای مشکوٰۃ از بخاری مرویست حضور صلی الله علیه و سلم بطرف جامعیت خود در ان
 حالیکه از سیم و طلا ساخته شده است داخل و فوق است میان کسیکه خشت در حالت است که برای قول

ساخته است و میان امیر که در اندرون حاکم است غایت آنکه مرتبه خاتم ولایت نظر آنکه بر سبب تمام شود و سبب
 بسبب که دیده و در تاجوت سبب نمونه دولت اسلام بود که از چشم شیطان ساخته بود و بالایش از رطل بود که هندو
 اظهار حقیقت عیسویا شارت بود و اندرون هندو که ده کلیات بودند که در اول کلمه بیان توحید است و در دوم
 و سوم خبر رسول کریم با صلی الله علیه و سلم بطور اشارت است و کلمه چهارم در بیان نسبت حضور صلی الله علیه و سلم است پس
 علو خاتم الاولایست در معارف که موجب تفصیل و تفصیل است حضور صلی الله علیه و سلم که در مطابق حدیث و عقائد انبیا
 جائزند از این چنانکه کلام حضرت شیخ نظامی مشعر بآنست که حسب مقدم در تاول کلام من بگویم (و اما خاتم الاولیا
 فلا یدله من هذه الرویة فیری ما مثل به رسول الله صلی الله علیه و سلم و بری فی الخاطی موضع البتین و این من و این
 و نفعه فری البتین فی نفس الخاطی عنهما و کمال به البتین فضیلة و البتین ذم) و لیکن خاتم اولیا را باید است
 ازین روایت پس میند آنچه نقل کرده است بدو رسول الله علیه و سلم و میند در حاکم موضع دو خشت نشسته
 از ذمب و خشت از فضیلت میند دو خشت که کم شود حاکم از ان هر دو و کمال شود بان دو خشت سیم و خشت طلا که از
 اسم رکن در اسم رحیم مفصل شده اند فلا بیان بری نفس منطیج فی موضع یتنک البتین فیکون خاتم الاولیا
 یتنک البتین فیکون الخاطی پس لابد است که میند نفس خود را که منطیج شود در موضع این دو خشت پس باشد
 خاتم الاولیا این دو خشت پس کمال شود حاکم بدین وجه آنکه سبب خاتم الاولیا بار دیگر ضروراً فاد و آنچه جناب
 شیخ مصنف حسب فتوحات مکیه خود را آن دو خشت دید از ان خاتم ولایت بودن آن جناب در وقت خود لازم
 نه آنکه علی العموم خاتم اولیا باشد و السبب موجب کلامه بر البتین ان تاج شریع خاتم الرسل فی الظاهر و هو
 موضع اللبنة الفضية و هو ظاهره و ما یتبعه فی من الاحکام و سبب موجب برای بودن خاتم اولیا که میند آنرا
 دو خشت آنکه و تاج است بشرع خاتم رسل در ظاهر نیز چنانکه در باطن مستفید است از مشکوٰۃ خاتم رسل که
 جامع رسالت و نبوت و ولایت است و او موضع لبنة الفضة است و او ظاهر است و آن احکامیکه تاج او شود و کما
 هو اخذ من الله فی السر به با بصورة الظاهرة متبع فیه) چنانکه خاتم ولایت سبب گیرنده علم ولایت است از ان
 نقل در سر که بصورت روح اعظم جلوه گراست نیست در صورت ظاهره متبع در پس در حقیقت جمیع مشکوٰۃ
 حضور صلی الله علیه و سلم اسم رکن اندلان بری الامر علی ما هو علیه فلا یدله ان یراه کذا) زیرا که او میند امر را بر آنچه
 پس لابد است که میند او را همچنین در موضع اللبنة الذی یتبع فی الباطن) و او موضع خشت طلا است
 در باطن که مظهر اول حیانت (فاد اخذ من المعدن الذی یاخذ منه الملك الذی یوحی الی الرسل) زیرا که خاتم اولیا

رحمن چگونه مقدم شد گویم بنظر تجلی ذاتی که در خصوصیت اسمی دون اسمی معتبر نیست (فمن هم المراتب المقامات
 کم یعبر علی قبول مثل هذا الكلام) پس هر که بقدر مراتب و مقامات را برود مشکل شود قبول مثل این کلام این مقام در
 کتاب سخت ترین مطالب است با خصوص نزدیکی معتقد ب عظمت حضور صلی الله علیه و سلم است نه بطرد
 تعصب بلکه در حقیقت عظمت حضور صلی الله علیه و سلم حسب تصریح کتب سابقه از اید است که بگوید که بیان
 کردیم هیچ حرفی در عبارت حضور شیخ مرحوم نیست تا اینجا بیان عطا یا به ذاتیه گردید اکنون بیان عطا یا به
 اسمائیه میفرماید بلکه حق تعالی فرماید (و رحمتی وسعت کل شیء) و بعضی نظراتی است که خاصیت خداوند است که در حدیث
 مصنف بنظر رحمت اسماء شرح میفرماید و اما المصالح الاسمائیه فاعلم ان شیخ السدق علیه السلام فی خلقه رحمة منه بهم و بی کلام
 من الاسماء و لیکن عطا یا به اسمائیه تا آنکه عطاء اسم رحمن در حیم نیز پس بدانکه عطا یا به خدا تعالی
 در خلق او رحمت از حق تعالی بدیشان و آن کل از اسم است (فاما رحمة خالصة كالطیب بن الزرق اللذی
 فی الدنیا الخالص یوم القيمة و عطا یا به ذلک لاسم الرحمن فهو عطاء رحمتی پس رحمت خالصه چنانکه طیب زرق
 لذیذ در دنیا خالص بود قیامت و در این را اسم رحمن پس او عطاء رحمتیست و اما رحمة متمترجه کتشر ب
 الله و اولی که به الذی یعقب شریه الرحمة و هو عطاء الهی) و لیکن رحمت متمترجه با وصف دیگر مثل شرب کریمه و دیگر
 شرب او عقب اگر در راحت را او عطاء رحمتیست سواى عطا ذاتی که از تجلی ذات آنست (فان العطا یا
 الا لایة لیکن اطلاق عطاء منه من غیر آنکه علی ید سان من سمة الاسماء) زیرا که عطا یا به الهی اسمائیه
 ممکن نیست اطلاق عطاء او از غیر اسمائیه که باشد بر دست خادى از خادمان اسماء و از اسماء بعضی است
 که خالص برای رحمت باشد آن رحمتیست و بعضی مترجمی وارد با وصف دیگر آن رحمتیست (فما عطا یعطى الله
 العبد علی یدی الرحمن فیخلص العطاء من الشرب الذی لا یلائم الطبع فی الوقت اول ما یل الغرض و اما شرب
 ذلک) پس گاهی دهد اله بنده برود دست فاعلی و منفعلی رحمن پس خالص شود عطا از شایسته که ملائم طبع نباشد
 در وقت یا نرساید غرضی را و آنچه مشابه آن باشد پس بن خالص رحمت است و گاهی بصفت زائد باشد چنانکه
 فرماید و اما عطا یعطى الله علی یدی الواسع نعیم و گاهست دهد الله برود دست و اسع پس عطا کند طرق رحمت این
 متمترجست از رحمت باسعت (او علی یدی الحکیم فینظر فی الامسح فی الوقت) یا برود دست حکیم پس نظر کند در
 اصل در وقت پس اگر مقتضی آن باشد که مکتف در در دنیا تکلیف کند تا راحت در آخرت یا پس در دنیا تکلیف و
 یا در آخرت تا احقاب تکلیف دهد بده حسب آنچه ان مع العسیر لراحت و آسانی برود در او علی یدی الواسع

یعطى نعیم و الا یكون مع الواسع تکلیف المعطى له یعوض علی ذلک من تکرار عمل) یا برود دست او پس در
 آنکه پیش کند نه باشد و با اسب تکلیف معطى له یعوض ازین از شکر و عمل (او علی یدی الحکیم فینظر فی الامسح
 و یا یحتم) یا برود دست جبار که یعوض هر چه کند پس نظر کند موطنی را و آنچه مستحق اوست را و علی یدی الحکیم
 فینظر الحکم و ما هو علیهم) یا برود دست غفار که از عوض در گذرد پس بیند در محل آنچه برودست آنست و محل آن
 معطى له است (فان کان علی حال استحقاق العقوبة فیستره الله عنهما) پس اگر باشد محل معطى له برحالی که لا ین
 باشد آن حال عذاب را پس متر کند او را و الله از آن حال بعنايت که بدل کند سیئات را بجنات یا پوشد
 بدی را که بر کسی ظاهر نشود یا بعد از ظهور بدی یا بعد گرفت عذاب در دنیا معاف فرماید (او علی حال الاستحقاق
 العقوبة فیستره الله عن حال استحقاق العقوبة) یا برحالی که استحقاق عقوبت نباشد پس متر کند او را و الله از آنکه
 مستحق باشد عذاب را که از فعل نیک در آید و فعل ناسر انیاید (بسمی معصوما و معصومی به و محفوظا) پس
 تا مدانسته شود اگر نبی است معصوم و عنایت کرده شده اگر نبی است محفوظ و غیر ذلک مما یشاکل (بالتلویح)
 و غیر ازین آنچه مشاکل بن نوع عطا را می باشد و المعطى هو الله تعالی من حیث ما هو خازن لما عنده من
 خزائنه) و معطى من الله تعالی است از حیث تیکه او خازن است برای آن خزائنه که نزد اوست چنانکه
 در قرآن مجید و در و در خزائن السموات و الارض یعنی برای خداست آنچه در اسماء خازن است (فما یخرج
 الا بقدر معلوم علی یدی اسم خاص بذلک لاسم پس بخواهد کند او را که بعد از نام برود دست اسم خاص بدین
 (فما عطا کل شیء خلقه علی یدی اسم العدل و اخوات) پس داد هر شیء را از زمین و آسمان هر چه که در آن است
 بلا بجا حق پیدا شدن ممکن بودی برین انداز بودی باز بدایت کرد معطای او در فیض مقدس برود دست
 اسم عدل و اخوات او مثل مقسط و غیره ازین رو که کم شود و زاید و هر چه حکم کسی مطلق و با عطا کند چنانچه از حکم
 بخواهد ناز به پنج بدعاست حضور صلی الله علیه و سلم رسید لیکن از اندازه زمین مختلف گشت در نه عمل لازم آید به نسبت
 حق که آنچه ندانسته بود بوقوع آمد بخلاف منوچیت یک حکم حکم دیگر که در آن مصلحتهاست مثل برفع درجات بنده
 داعی در خلاف احوال مکلفین (و اسماء الله لاقتنای لانا تعلم بما یکون عننا و ما یکون عننا غیر قناه) و علی یک
 اسم الله است جامع بر دست خادمان خود که اسماء خدا اند و آنها نایت ندارند زیرا که دانسته شوند بدان اثر شایسته باشند
 از آنها و آنچه باشد اثر از آن اسماء غیر قنای است پس اسماء غیر قنای شده که مبادی آنهاست روان کانت روح
 الی اصول تناسلی است اسماء الاسماء و حضرات الاسماء و اگر چه اسماء غیر قنای به رجوع کنند بطرف اصول تناسلی و روان

اسما وقتا هیه که آنها اصوات سبب یا حضرت اسماست نو و در نام و کرم بر اسب از نفس کرده شود که برای پل فر
 جدا گانه اسم باشند پس سبب هر اسم نیز جدا گانه باشد پس تسلسل لازم آید بدان نظر فرماید و علی الحقیقه فماتمه الحقیقه
 و احدی لقب جمیع هذه النسب والاضافات التي کبی عنها بالاسماء الالکیم و در حقیقت پس نیست در اینجا ترکیب
 حقیقت که کند جمیع این نسبت و اضافات یکسانیت کرده شود و از اسما رالمیه و حقیقت همون مابیه الا شترک و
 مابیه لا تیار است پس کثرت اسمائی و وحدت و وحدت ذات منافی کثرت نیست و الحقیقه تقضی انکان
 لکل اسم غیر لی مالا تنای هقیقه تمیز بیا عن اسم آخر و لکن حقیقه التي بها تمیزی الاسم علیه لا مانع فی الاثر
 و حقیقت مابیه الا شترک و الا تیار و هر آنکه باشد برای هر اسمیکه ظاهر شود تا غیر تنای حقیقی که تمیز شود بدان حقیقت
 از اسم دیگر و آن حقیقه که بدو تمیز شود آن اسم است یعنی که عین اوست نه آنچه که در دو واقع شود و شترک یعنی
 حقیقت تمیز و اعتباری عبارت است از اسم که صورت اعتباری حقیقت و احد است (کمان الاعطیات تمیز
 کل عطیة عن غیرها بخصیةها و امکات من اصل واحد) چنانکه تمیز نمود هر عطیة از غیر خود بخصیة خود با و اگر چه باشند
 از یک اصل (معلوم ان هذه مابیه الاخری) پس معلوم است کاین آن دیگر نیست (وسبب ذلک تمیز الاسماء)
 و سبب تمیز عطیة بر اعتبار است که نهایت ندارد (فما فی الحضرة الالهیة لا تسامها شیهة بیکر اصلا) پس نیست در درگاه آبی
 برای دست او چیزی که تکرار کند هرگز زیرا که ظهور اشخاص برای انواع بی نهایت تو اندرو و هاهو الحق الذی یوحی
 علیه و این آن حقیقت است که اسما کرده نمود بر و حق تعالی تمحلی نشود بصورتی دوم تمیز درین جهان چنانکه خیال اهل
 سناخ است (و هذا العلم کان علم شیت علیه السلام و روح هو الممکن کل من تکلم فی مثل هذا من الارواح) و این علم است
 که بود علم شیت علیه الصلوة و السلام و روح او که او حمد است برای هر کسیکه حکم کند در مثلین از ارواح اهل من روح
 اکنون المادة تجبج الارواح) بلکه از روح او باشد ماده برای جمیع ارواح (و امکان لا یقل ذلک من نفسه
 فی زمان ترکیب جسده العنصری) و اگر چه ندانست این بدو از نفس خود در زمان ترکیب جسد عنصری خود زیرا که
 مشاهیرش دو گونه است یکی روی اصلی دوم بروزی عنصری و اول از عالم امر است و دوم از ترکیب نفس ناقصه
 یا جسم و بروح باز رگانه غفلت از عالم روح اصلی افتد از اینجا غفلت حضور علی علیه السلام غور یابد که گویند با
 تشابه اصلی روی مفید و عین روح اعظم اند که در ترکیب عنصری خلیفه جمله و چنانچه از جمله مستفید از مشکوة
 خاتم ولایت است اسم جمیع مفید و این حرمی ندارد (تو من حیث حقیقه و مرتبه عالم بزرگ کلمه بعینه من حیث
 ماهی این من حیث ترکیب عنصری) پس و بنظر حقیقت حقیقت و مرتبه و عالم است کل این بعینه از حیث تمیز او جلال است

بدو از جهت ترکیب عنصری خود (فوالعالم الجابل مقبول الا تصاف بالاضاد و کما قبل الاصل تصاف بزرک کما جلیل
 و الجلیل و کما ظاهر و الباطن و الاول و الآخر) پس در عالم است بنظر نشان اصلی خود جابل بنظر این بروز پس قبول کند آنها
 را باضاد و چنانکه قبول کند اصلی یعنی ذات حق تصاف را بدین تضاد چنانکه جلیل و جلیل و ظاهر و باطن و اول و آخر
 (و هو علیه و لیس غیره لا یعلم و یدری لایدری و لیسند لایشیدم) و او یعنی شیت کامل عین اصل خود است یعنی نیست
 سواى او پس دانند با اسم هادی و علیم و یروح و نوافد با اسم مفضل در صورت جسمانی و در یاد بود اول با اسم اول
 و در یاد بود دوم و با اسم دوم و شاد خود با اسم اول و شاد خود با اسم دوم (و بهذا الاسم سمی شیت لان مناهیه شید
 و باین علم اسما و عدم علم تام در شیت شیت زیرا که معنی شیت هیه احد است و شاید این معنی نیز حضرت شیخ درین
 باشد در اصل معنی شیت خلیفه عوض است (فبیده مقلح العطا یا علی اختلاف اصنافها و شیهام) پس بدست شیت
 بنظر اصل مقلح عطا باست بر اختلاف و نسب عطاها (فان الله و هیه لادم اول ما و هیه) زیرا که الله تعالى بنشید
 شیت را برای آدم اول آنچه بنشید او را برای جریان نسل مقدس یا برای نبوت که اولادش را با اولاد حق در تورات
 در فصل ۱۶ از توراته تکوین تعبیر فرموده چنانکه اولاد قایل را با اولاد انسان (و اولاد هیه الا منه اول تولد الاسر لایم
 و نه بنشید الله تعالی شیت را برای آدم مگر از آدم که بصورت آدم موهوب است حقیقت غیبی خود نیست و در
 گریه و خلاصه بر او؟ پدر خود پس چنانکه آدم جامع شیت کامل برگرد (فمنه خرج والیه عاد) پس از آدم ظاهر شد و
 بطرف کمال ارجوع نمود و فاما آناه غریب لمن عقل عن الله) پس آنچه آورد آدم آنرا عجیب و غریب است برای
 کسیکه نیکد از خدا تعالی (و کل عطاری الکلون علی هذا المجرى) و هر عطارد کون برین نبع است که بظاهر صورت
 بنده است و بحقیقت مطلق نه معنائی و چنانکه فرماید فانی احدین الله شیت و لانی احدی نفس شیت پس مرجع
 این عبارت بطرف ضرب اول شکل اول بوجه کند که آنچه در کس است از حق تعالی چیزی هست و هر چیزی که از خدا
 در بنده است آن نفس است پس آنچه از خدا در بنده است نفس است پس شیت نفس خود شیت نفس حق است
 و ماکل احد معرفت بذوان الامر علی ذلک الا احادین اهل الله و نیست کسیکه شناسد اینرا و تحقیق امر معرفت
 برین است که فرمودیم مگر احاد از اهل الله صاحبان معرفت نفس و دره اکثر در طیشش جیرا نند و سرگردان
 (فاذا رایت من یعرف ذلک فاعلم علیه) پس چون بینی کسی را که شناسد این تحقیق را بطریق ذوق پس
 اعتماد کن بر او (فذلک هو عین صفا و خلاصه خاصه الحامه من عموم اهل الله) پس این معرفت آن عین صفا
 خلاصه خاصه خاصه است از عموم اهل الله زفانی صاحب کشف شاد صورت تلقی الیسر مالم یکن عنده

من المعارف و تخمه المکین قبل ذلک فی یدہ فتکلم بالصورة عينه لا غیره من شجرة نفسه حتى ثمره غرسه پس کلام صاحب کشف که بیند صورتی را که القا کند بر او آن معارفیکه بود در ذره و عطا کند آن صورت آنچه بود قبل ازین در دست او پس این صورت عین او است نه غیر او پس آن صورت از شجره نفس و دست چیده ثمره غرس خود که در عین خود کاشته بود از اینجا بنا بر مذہب جنیان ہند غور باید کرد کہ بجز نفس خود توجیہ بطرف دیگر جائز نہ از نہ کاشتن بحقیقت اطلاق ہم در بردی کہ توجیہ بطرف نفس توجیہ بذات مطلق است لکن اصل آنچه در آو نہ چراغ است و فتیلہ بر و ن آید اگر سنگ است اثر اشتعال ظاهر نخواہد شد و اگر روغن است روشنی پذیرد پس تا استعدا دمی در نفس نباشد اثر مرشد کارگردد و حدیث من رآنی فقد رآنی منافی این نیست زیرا رویت حضور صلی اللہ علیہ وسلم ہمین صورت دارد کہ آنچه در شخص بر تعین از حقیقت محمدی شده است بیند پس رویت موسی و حضور صلی اللہ علیہ وسلم برین تیس با یکدیگر کہ آنچه بر طور متجلی بود خود موسی بود چنانکہ مفصل بیاید در کالصورة النظارة منہ فی مقابلہ الیہم فیفضل لیس غیرہ الا ان المحل او الحضرة التي راہی صورة نفسه فیما تلقى الیہ تغلب من وجہ حقیقت تلك الحضرة مثل صورة ظاہرہ از رائی در مقابلہ جسم شفاف نیست غیر او مگر محل و حضرت تکیہ دید صورت نفس خود را در و القا کند بطرف او و تغلب و ہی برای اقتضای حقیقت این حضرت تغلب را در کما یظہر الیک فی المرأة الصغیرة صغیرا چنانکہ ظاہر شود کلان در آئینہ صغیرہ خرد پس حق در آئینہ اشخاص بطوریکہ است در دنیا یکدیگر ہمہ نسبت آید است او صغیر اند و فی المستطیلة مستطیلا و المتحرکة متحرکا و ظاہر شود در آئینہ مستطیلا شیئی غیر مستطیل مستطیل پس حق وجود مطلق بسط در صور عالم مستطیلا یابد و در غیر متحرک متحرک پس ظهور حق قائم در صور متجددہ متحرک نماید (وقد تعطیہ العکاس صورة من حضرة خاصة) و گاہی آئینہ دہد رائی را بر نگونی صورت رائی از حضرت خاصہ کہ آئینہ بالا باشد پس ظهور حق در صورت خلق ہم برین منط است (وقد تعطیہ عین بالظہر نہما فیقال الیہمین فیما الیہمین من الیرائی) و گاہی عطا کند آئینہ رائی را عین آنچه ظاہر شود از او پس مقابل باشد عین از و عین رائی را در ہر آئینہ کہ عکس رائی در آئینہ دیگر افتد پس حق بصورت کامل ہم برین نسق است (وقد یقال الیہمین الیسار و ہوا الخالب فی المرآی بمنزلة العادة فی العموم) و گاہی مقابل شود عین بسیار را و اکثر در آئینہ بمنزلة عادت در عموم و ظهور حق در اکثر خلق برین منط است کہ نشاند (و یخرج العادة یقابل الیہمین الیسار و یظہر الانکاس) و گاہی بخرق عادت مقابل شود عین برین را و ظاہر شود انکاس (و ہذا کلہ من اعطیات حقیقة الحضرة المتجلی فیہا لاتی ازرقنا ہا بمنزلة المرآی) و این کل از عطا ہای حضرت متجلی فیہا است کہ نازل کردیم آنحضرت را بجلالہ

آئینہ را من عرف استعداد عرف قبولہ و ما کل من عرف قبولہ عرف استعدادہ الا بعد القبول امکان یعرفہ ہمہ پس ہر کہ شناسد استعداد خود را شناسد قبول خود را و ہر کہ شناسد قبول خود را ضرور نیست کہ شناسد استعداد خود را مگر بعد از قبول و گر چہ شناسد استعداد را در مجمل کہ یدون استعداد قبول نباشد و اہل غافل ازین نباشد الا ان بعض اہل نظر من اصحاب العقول الضعیفة یرون ان الله لما ثبت عنہم انه فعال لما یشاء جوز واسطی اعد ما یتاقل الحکمة و ما ہوا الامر علیہ فی نفسه) مگر بعض اہل نظر از اصحاب عقول ضعیفہ مثل اشعریہ گمان برند چون ثابت شد نزدشان کہ الله فعالیت بزی آنچه خواہد جائز داشتند بر خدا آنچه مناقض حکمت باشد نیست امر وجود برود نفس الامر زیرا کہ اسم حکیم در بصورت بکار رود و تعطیل در اسماء حق جائز نیست پس تجویزشان کہ در دوزخ اگر مسلمان نیکو کار رود در جہنم نیست نادرست (و انما عدل بعض النظر الی نفي الامکان و اثبات الوجوب بالذات و بالغير) و برای ہمین مذکور تجاؤز کرد بعض نظائر بطرف نفي امکان مناقض حکمت و اثبات وجوب بالذات برای واجب و وجوب غیر برای ممکن کہ طرف تائیش متمنع شد و این قول مثل امام حجت الاسلام غزالیست رحمہ اللہ تعالی (و المحقق یثبت الامکان و یعرف حضرتہ) و محقق ہجو حضرت مصنف تا یکند امکان را کہ خلاف حکمت است بنظر ذوات و در اند حضرت اورا کہ در کدام حضرت عارض شود ممکن را امکانی و آن بنظر ذوات شیئی عارض شود بلا اعتبار امر آخر (و امکان ما ہو ممکن) و شناسد ممکن را کہ نیست آن ممکن بنظر حکمت کہ متمنع یا نتیروید زیرا کہ امکان بنظر ذوات عبارات از تساوی طرفین ممکن است پس بنظر ذوات قطع نظرا از حکمت ممکن است و بنظر خلاف حکمت متمنع این کلام با تحقیق است (ومن این ہو ممکن و ہو بعینہ بالغير واجب و یثابہ) کہ در کجا آن ممکن است و او بعینہ واجب بالغير است اگر با حکمت مطابق باشد (ومن این صح علیہ اسم الغير الذی اقصی له الوجوب) و در انداز کجا صح شد بر و رسم آن غیریکہ مقتضی شد برای او وجوبی را و وجوب بالذات از متقابلین ہنوز است مخصوص بیک صفت متقابل و محصور در نسبت پس نسبت متقابلین صورت امکان ظاہر است (ولا یعلم ہذا التفصیل الا العلیا ربنا قد خاتمہم و نداند این تفصیل را اگر خاص علما و خدا کہ وجوب از حیثیت ذات است و ہمون واجب بحیثیت تعینات و ظلمات در حضرت علیہ ممکن کہ مساویست نسبت تعینات علیہ بطرف ظهور در عین و عدم ظهورش چون محاذ کردہ شوند فی نفسہا چون تساوی نسبت حق سبحانہ از حیثیت ذات مطلقہ خود بطرف صفات متقابلینا نگذشت (و علی قدم شیت یکون آخر مولود یولد فی ہذا النوع الانسان و ہو حامل ملکہ و یسجد و ولد فی ہذا النوع فهو خاتم الاولاد و بر قدم شیت باشد آخر مولود یکدیگر

پس نوشیدند و زنا کردند و قتل کردند و سجده بکنند نمودند پس حق تعالی زهره را شعله آتش بطور شهابه ساخت و آن
 هر دو چون صبح کردند طاقت صعود نداشتند پس از حضرت ادریس علیه السلام عرض کردند پس نظر شفاعت آنجا
 اختیار کی از دو حکم شدید در دنیا قبل از قیامت معذب مانند اجداد قیامت پس آن نان از عذاب آخرت
 انکار کرد و معذب دنیا قبل از قیامت اختیار ساختند و بعد از وفات در صورت مثالی عذاب بر ایشان
 باشد چنانکه از عبد الله بن مسعود رضی الله عنه منقولست که معلق اند بمویهای شان تا روز قیامت یعنی در عالم
 مثال و دیگر آنچه فرماید در آن عالم همه صحیح است و از فصل چهارم تا یون چنان استنبط که یکی ازان هر دو بصورت
 ملک قابض باشد که تعقلی داشت و آنچه نسبت ساره زهره درین قصه تا و افغان خیالی دارد نیز خیالی نیست
 علی بن اسیب عذاب درین عالم که از نبی ایشان میگردد اصل ندارد و آن اصل نام حضرت ادریس
 علیه السلام است و بنظر کثرت درین شهر یاد درین و قبل از آنجناب علیه السلام جلد پوشیدندی و آنجناب
 خیالی کرد و تحریر از سحر چاست اوست و واقف بود بعلوم نجوم و حساب و بود صدیق الانبیاء چون عمر آنجناب
 ۳۶۵ ساله رسید و قیام بر بر جمله عالم بعلوم ارواح از آنجناب میرسد پس ملائکه مقرب مشتاق گشتند لطف دیدار
 پس ملک الموت از حق تعالی اذن خواسته بصورت آدم آمد پس بوقت افطار خواند ادریس را بطرف طعام
 و تا سه روز اجابت نکرد پس فرمود تو کیستی گفت ملک الموت که برای اشتیاق دیدارت آمده ام پس ادریس فرمود
 حاجتم بود آن که قبض روحم بنمای پس او قبض روح آنجناب علیه السلام کرد و حق تعالی روح آنجناب در جسد مبارک
 باز در فرمود و ادریس فرمود که حاجت دیگر در آن عزیزان گفت که آن که ام است فرمود که آسمان بر فراغ اید اید
 از آسمان درینجا روح است که در آنجا مثل ملائکه باشند و چنانچه مکان بزرگی جسم مور است خلا باشد یا سطح
 جسم حاوی یا بله ای اعتماد چیز باشد مکن لطیف بزرگی عالم مثال مقرر و لطف از بزرگی روح مقرر که بناسب عالم
 هر یک باشد حال آنکه هر اسم حق بهر صفت خود مستوی و کامل است پس مجاز آن صفت مکان اوست پس چون به
 جنت نمود و در آنجا گفت باز گرد آنجناب درخت جنت گرفت و فیصله هر دو ملک مقرر شد پس آنجناب فرمود که
 حسب یک نفس ذائقه الموت لذت موت چشیم و حسب آیه ما نمک الا واد واد و در زخ گودیم که دنیا
 سخن مومن است پس بحسب آیه و ما هم منها بخار حین از جنت خارج نشوم پس حق تعالی بکلی وحی فرمود که باذن
 من داخل شده است پس در آنجا قرار گرفت و با وجود این قرار بصورت ایلیاس باز شد و دستور جنت ماند
 و یا ز درین جهان بصورت مذکور میرسد از آنجا در بعضی قرأت سلام علی ادریسین واقع و ایلیاس را بلفظ ادریس

هم در احادیث واقع چنانکه در حدیث معراج آدم و نوح و ابراهیم حضور صلی الله علیه و سلم در آن صیاح فرمودند
 و ادریس همچو موسی و سج نبی صیاح و ابن صیاح گفتند بدین نظر عبد الله بن عباس و عبد الله بن مسعود صحیح
 بخاری مراد از ادریس ایلیاس دانند که مفصل در نفس ایلیاسی بیاید و بعرف دفع آنجناب علیه السلام در آنجا
 فرماید در فضا مکه تا علیا پس مناسب که از تحقیق علوی چیزی فرماید تا ظاهر شود که علوی حقیقی بسوای حق ثابت نتواند
 بدان نظر تفصیلی فرماید (العلوم مستبان) علوم بندگان دو گونه است که هر دو فی نفسهم نیستند و معلوم نیستند
 را مخصوص پس آن ازین بیرونست (علوم مکان و علوم مکان) و آن هر دو نسبت یکی بلندی ممکن است مناسب
 هر عالمی که باشد دوم علوم مرتبه (فعلو مکان و فضا مکه تا علیا) پس دلیل علوم مکان آیه سوره مریم مذکور
 است ترجمه این آیه و باینکه دریم ادریس را بیکان بلند و اعلی الاکنه مکان الذی یدور علیه روحی عالم الافلاک
 و هو فلک الشمس و فی مقام روحانیه ادریس علیه السلام و اعلی مکانها مکان نیست که دور کند بر او سیمای
 عالم الافلاک و او فلک شمس است و در روحانیت ادریس علیه السلام است ازینجا نشاء آفتاب پرستان
 در بافت باید کرد و این کلام حضور شیخ بر مقررات فلاسفه است نه بر طریق کشف و شریع زیرا که مطابقت آیه و تقدیر
 ازینا السمار الدنیا بمصباح آسمان پائین بمقام است که از ستاره ها است و ثابت است و حقیقت فلک
 این عالم شهادت در سابق گفته ایم که لفظ سما گاهی بر بلندی اطلاق یا بدینجا که ازین نام سما در اول است
 که طبقه زهره مراد از است و گاهی بر سبع شداد صاحب حکم یعنی صاحب شکره اول درجه در آسمان پائین
 است که در دستاره های روشن اند و گاهی بر طبقات بلندی سیاره ها و سما در ذات المرجه دلالت بر و دارد
 و از حرکت شبانه روزی و سالانه زمین که بگرد آفتاب نماید ظاهر چنانکه درین زمانه تحقیق جدید واضح نزد اهل علم
 گشته که سیاره ها همه معلق اند پس ازین فنادن آسمان فرود زهره و عطارد و در مابین حرکت زمین نقصان
 با اهل اسلام نمیرسد و از پیروی فارسیان و یونانیان بدینصورت قائل به هفت آسمان اهل اسلام شده اند
 ورنه در حقیقت هفت مراتب سبع شداد بمقام ثواب است که بطور شکره از وجود ستاره ها واقع که درین زمانه
 مطابق قرآن مجید واضح گشته و معنی ما دامن فروج بنظر کثرت ستاره است و معنی کانت ابواب از کتب سابقه
 باید حسب که عبارت از وقت سخت هو لئلا کت و سیاهی محسوسه حسب کتاب انسان کامل شیخ عبد الکریم علی
 مرحوم مطابق تحقیق جدید است که چون فاصله زیاده مقابل نظر باشد سیاهی در نظر در آید و اکثر اولیا را اشتباه
 در کشف و خیال ساخته اند چنانکه در انسان کامل در نسبت و سعت زمین چگونه نوشته اند حال آنکه منطقه آتش

قریب به سبب و چهارم نیز اریل است و آنچه در حدیث وارد آن بطور مجاوره دلالت بر کثرت و وسعت دارد و بکار
 مشاهده محمول برین معنی حقیقی نباشد و کثیر و وسعت ستاره های ثابت کمتر از آفتاب تحقیق جدید دریافت نشود
 پس آنچه در نسبت فلک آفتاب فرموده و آنچه در زیر آن است مهیت فرمانده بر مقررات یونانیه دانند تا آنچه تحقیق است
 و از ما بطور ترجیه باید دانست نه آنکه بدان معتقدیم و آنچه سبب افلاک و فوکه سبب افلاک و هو انما خمس عشر
 و زیر فلک آفتاب بر مقررات حضور شیخ هفت افلاک اند و فوق او هفت افلاک اند و فلک آفتاب پانزدهم است
 فالندی فوق فلک لاجم و فلک مشتری و فلک کیوان و فلک منازل و فلک لاطلس و فلک الکبری و فلک العزرا
 پس سبب بالای فلک شمس فلک مریخ و فلک مشتری و فلک زحل و فلک ثوابت و فلک اطلس یعنی فلک برج
 و فلک کرسی و فلک عرش است (و الندی دو فلک الزهره و فلک انکتاب و
 فلک لقم و کرة الاثیر و کرة الهوی و کرة الما و کرة التراب) و آنکه زیر فلک شمس تدبر برای مقررات شیخ مرحوم فلک
 زهره و فلک عطارد و فلک قمر و کرة آتش و کرة هوا و کرة آب و کرة خاکست و از جادو شیکه مضطربند هفت کرة زمین
 ثابت و ممکن که آنچه بعضی سیاره ها درین وقت مابعد که شیخ عبد الکریم جلی خود ملاحظه فرموده است و درین زمان
 ایالات رصدی دریافت شده اند از آنها باشند و درین زمان حرکت عطارد و درای آفتاب ثابت گردیده
 پس اینهمه را در متن بنظر رسوخ خیال حضور شیخ مرحوم بوده است نه از حضور صلی الله علیه و سلم درین حیث
 و فلک لافلاک هور فوج امکان پس ازین حیثیت که فلک شمس قطب لافلاک است ادریس بلند مکان است
 و درین زمان در وجود فلک فلاك تحت بختی افتاده و تحت حقیقی بنظر حرکت زمین متعلق نباشد تا جهات
 حقیقی ثابت باشند (فاما علو مکانة فهو لنا اعنی الحمدین قال الله تعالی و انتم الاعلون) و لیکن دیسل
 علو مرتبه پس دلیل علو مکانه پس او برای ما اعنی حضرات محمدین قول حق تعالی است که فرمود و شما بلند استید
 و در علو مرتبه این است مسیح فرماید که مثل سجی در سابق نگذشت که هر چه میری خبرش دارن لکن هر که در باد شامت
 خدا که عبارت از زمانه اسلام است در خلل علی از سجی است که گوئی نواب باد شاه ماست لیکن ما خود
 خدا نگاریم حضرت صلی الله علیه و سلم استیم (و و الله محکم فی هذا العلم و دلیل دیگر برای علو این است قول
 حق تعالی و الله محکم حق تعالی با ما است جایکه باشیم (و هو سبحانه تعالی عن امکان الاعن مکانة) و او تعالی
 سبحانه بذات خود بزرگست از مکان هر مرتبه پس یک آیه دلیل علو مکان ببری ادریس است و دو آیه دلیل
 علو مکان ببری ماست دلیل جامع علو مکان و مکان ببری ما آورد و ما حافظ نفوس لعمال منا شیخ المعیته بقوله

و لن یرکم اعمالکم و هر گاه بیکه خوف کرد نه نفوس اعمال از ما که چون حق تعالی با ما است پس اعمال ما چه نفع دهند در
 پس معیت آورد بقول خود و نه ناقص کند شمار اعمال شما بلکه صورت معیت زیاده پیدا شود و فاعلم طلب امکان
 و انما یطلب مکانة پس عمل طلب کند مکان بلند جنبت را و علم طلب کند مرتبه علیا معرفت و در ارجح را پس
 علو نسبی ازین آیت برای ما هر دو گونه معلوم شد (فمن نزلنا من الرقبتین علو مکان بالعلم و علو مکانة بالعلم) پس جمع کرد برای ما میان دو رفعت علو مکان جنب برای عمل و علو مکانة بعلم این عطاء خداست پس علو نسبی دو گونه
 برای بندگان ظاهر شد لیکن علو ذاتی برای خداست بنده را در آن تخلق نیست چنانکه فرماید (ثم قال تنزیها
 لا اشتراک بالمعنی شیخ اسم ربک لا علی عن هذا الا اشتراک المعنوی) باز گفت حق تعالی برای تنزیه اشتراک به معیت
 تنسیج کن با اسم پروردگار اعلی خود تنزیه ازین اشتراک معنوی که خداوند بلند بالاست در مرتبه ذات از معیت
 (من اعجب لامورکون الانسان اعلی الموجودات اعنی الانسان انکامل ما تشبه الیه العلو الا بتبعیه) و از اعجب
 امور است بودن انسان کامل اعلی موجودات و نه نسبت کرده شد بطرف او علو مگر به تبعیت (اما الی امکان و اما
 الی مکانة و بی المنزلة) یا بطرف مکان و یا بطرف مکانة و آن اعنی مکانة منزهت است (فما کان علو مکانة
 پس نشد علو انسان کامل بذاته (فذا العلی بعلو امکان و بعلو مکانة فاعلو لهما) پس آنچه علو مکان و مکانة ببری این
 علی انسان کامل است در اصل برای مکان و مکانة است که از حق تعالی آن هر دو را حاصل (فعلو مکان کارگزار
 علی العرش استوی و هو اعلی الاماکن) پس دلیل علو مکان که از حق تعالی حاصل است مثل قول حق تعالی است
 که رحمن بر عرش مستویست و او اعلی مکانهاست نزد کسانیکه عرش را مکان دانند و نزد تحقیق عرش مکان نیست
 بلکه ادر عرش رحمت است چنانکه هر اسم بر صفت خود کامل است رحمن نیز بر صفت رحمت کامل و غالب است
 چنانکه در تحقیق تمییز گذشت (و علو مکانة کل شیء باک الا وجه الیه یرجع الامر الیه) و دلیل علو مرتبه
 قول حق تعالی است ببری ثبوت علو مکان که هر شیء باک است مگر وجه اولی ثبوت علو مکانة وجه را شد و
 فرمود و بطرف او رجوع کند کل پس ازین هم برای مکانة ثابت و فرمود یا اکیست معانی با بعد پس از علو مکان
 و مکانة انسان کامل را علو حاصل شده بذاته و دیگر سندی آورد (ولما قال الله تعالی و رفعتنا مکانا علیا جعل
 علیا نفا مکان) و چون فرمود حق تعالی و بلند کردیم ادریس را بیکان علی پس گردانید علی نسبت برای مکان
 پس نشان کامل عالی بعلو مکان شدند خود و آوردن قادر جواب ما اکثر می آورد حضور شیخ است پس حاجت
 خدمت جواب ندارد (و اذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة فمنا علو مکانة) و چون فرمود پروردگار

برای ملائکه که بدستی من گرداننده ام در زمین خلیفه پس این علو مکانه است برای آدم و قال فی الملائکه
استکبرتم انکم من العالمین جعل العلو للملائکه فرمود حق تعالی در مقدمه ملائکه که از ایشان روح شیطان
است آیا تکبر کوی یا گشتی از ملائکه عالین که محکوم سجده نیستند پس گردانیدم علو برای ملائکه عالین بالتبع
فرماید در فلوکان لکنونهم ملائکه لکنونهم فی هذا العالم لکنونهم فی هذا العالم لکنونهم فی هذا العالم
عند الله پس اگر بودی علو ملائکه ذاتی بسبب بودن همان ملائکه اعلی شدند پس کل ملائکه درین علو پس هرگاه
نه عام شدند علو با وجود اشتراک ملائکه در حد استیم که این علو برای ملائکه علو مکانه است نزد خدا و لکن
الخالق من اناس خانه لوکان علوهم بالخلقه علو از تیاکان لکن انسان فلما لم یعم عرفان ذلک العلو للملائکه
و همچنین اگر علو خلقا در میان خلقت علو ذاتی بودی پس بودی علو برای هر انسان پس هرگاه یک عام شد
بیشتر ختمیم که این علو مکانه است (ومن اسماء آسمانی علی من و ما ثم لا هو فوق العلی لانه او عا ذوا ما
را لا هو علوه نفسهم و از اسماء جسمانی و علی است علو و بر که ام است و نیست آنچه مگر او بر و علی لذاته است
یا علو او از که است نیست او مگر او پس علو او لذاته است و اگر کسی گوید که نسبت موجودات متکثره حق تعالی
پس علو اضافی نیز حق تعالی را حاصل میفرماید که در مخلوقات دو حیاط اندکی خاطر وجود واحد او حق است
اعتبار کثرت اعیان پس بنظر اول فرماید رو بودن حیث الوجود عین الموجودات فالسمی المحدثات هی العلیة
لذواتها و لم یست الا هو فوق العلی لا علو اضافی و حق از حیث وجود عین موجودات است پس محدثات است
و بدین نظر که محدثات مفترق نیستند بلکه عین حق اند علیاً تدریجی ذوات خود با عین ذات حق است
نیستند غیر او پس درین صورت حق تعالی اعلی است بغیر علو اضافی و بنظر دوم فرماید که اعیان موجود و بنظر
نتوان کرد که حق موجود و اعیان غیر موجود اند لان اعیان التي لها العدم الثابتة فیها شملت را نکتة من الوجود
زیریکه اعیان ثابت در حق که برای او عدم است نه شمیذ را نکتة وجود پس آنان در کم بر حال خود اند در عدم
(فهی علی حالتها مع تعدد الصور فی الموجودات) پس اعیان بر حال خود اند چندین صورتها در موجودات
(و العین واحدة من مجموع فی المجموع فوجوا اکثره فی الالسامه هی النسب و هی امور عدمية) و حقیقت
حقه کیفیت ممتاز از مجموع در مجموع پس وجود کثرت در اسماست و اسمائست و اسمائست و اسمائست
(و کسب الالسامه الذی هو الذات) و نیست مجموع در حقیقت مگر آن عینیکه امر ذات (فما العلی
کنف لا بالاضافه پس درین صورت که که غیر حق موجود نیست حق طبیعت تقصه نه باضافه (فما العلی العالمین

البحیثیه علو اضافی پس نیست در عالم از حیث انتفاء وجود سوای وجود حق علو اضافی (لکن وجود الوجود
متفاضله لعلو الاضافه موجود فی العین الواحدة من حیث الوجود اکثره) لیکن اطوار وجودیت حق متفصل
اند در یک عین پس علو اضافی است در یک عین از حیثیت وجود کثیره و از وجود کثیره غیبت حضور
و حکم است (ولذلک نقول فیها هو لا هو انت لانت) و برای کثرت وجود گوئیم در حق او بغیر غایب
که بدرک کسی در نیاید و نیست غایب زیرا که او حاضر است و گفته شود حق او تودنه گفته شود تو بنظر
حکم چنانکه از قول ذیل ظاهر شود که سند بر عین واحد بوجودات کثیره آرد تا علو اضافی برای حق بدان نظر
ثابت کند (قال الخازن و هو وجه من وجه الحق و لسان من السنه) فرمود شیخ خراز که آن شیخ اکل وجه از
وجهات حق است و زبانی از زبانهای وی (ینطق عن نفسه بان الله لا یعرف الا بحجبه من الاضداد فی الحکم علیه
بها) فرماید از نفس خود آید که الله تعالی نشاخته شود مگر بجمع اوسیان اضداد در حکم کردن بر حق بدان اضداد که اگر
در دیگری بودی ضد بودی لیکن در حق بوجودات مختلفه جمع شده (فما اول و الاخر و الاظهر و الباطن فو عین
ظاهره حال بطونه و عین باطنه فی حال ظهوره) پس دست اطل و آخر و ظاهر و باطن پس و عین چیز است که ظاهر
شده در حال بطون و عین چیز است که باطن شده در حال ظهور و همچنین اطل است در عین آخر و دست و آخر
است در عین اولیت چنانکه گذشت پس بوجودات کثیره در عین و احدان اضداد یکدیگر دیگر مقام جمع نشدند
و انهارا اضداد گفته شدی جمع شدند و دلیل بر وحدت با وجود کثرت وجودات آرد (و ما تم من الوجود غیره
ما تم من عین فو ظاهر نفسه و باطن عین) و نیست در اینجا شخصی که میند حق او را غیر خود تا ظاهر شود و نیست
در اینجا شخصی که باطن شود حق از او پس و ظاهر است برای نفس خود و باطن است از خود پس ظهور او بصورت عالم
و جاہل از اینجا باید دانست که بر صورت عالم ظاهر و بر صورت جاہل یاطن و در حقیقت نه عالم است غیر او
نه جاہل و باز سند بر انانیت حق آرد (فما الالسامه یا سعید الخراز و غیر ذلک من اسماء الالمی تات
بقول الباطن لا اذ اقال الظاهر انا و بقول الظاهر لا اذ اقال الباطن انا) پس دست سستی یا بسعید خراز و غیر او
از اسماء حقیقات که چون ظاهر او با تعبیر کنند پس گوید باطن او لا که غایب باشد و چون گوید باطن او انا گوید ظاهر او
خلقات حق کلاما و او تود روی کند (و بدان کل عند) و این حکم در هر ضد است که در غیر حق جمع نشود در حق جمع شود
و اگر کسی را درین اجتماع اضداد شک کند در خود خود کند که خود تکلم و سامع باشد که تکلم شده دیگر و سمع شده دیگر
باشد بمقابل او (و تکلم واحد هو عین سامع) و در بعض صورت تکلم یک باشد و عین با سمعیت و تدریس از حضرت آرد

کہا یقول النبی علیہ الصلوٰۃ والسلام ما حدثت بہ الفسما) چنانکہ فرمود نبی صلی اللہ علیہ وسلم ان چیز کہ حدیث کہ
 جانہاے است مرحومہ میں و مغفور است رفی الحدیثہ السامعہ حدیثہا العالمۃ ما حدثت بہ فسما) تا انکہ کلام نکند
 پس جانہاے است حدیث کفہ حکم است شنونہ حدیث خود دانندہ بدینچہ حدیث کہ در بیان جانہاے خود نبی قال
 ہون سماع است (والعین واحدہ وان اختلفت الاحکام) و عین یکیت و کہ چہ احکام مختلف شدند (و
 سبیلے جل مثل ہذا خانہ یعلی کل انسان من نفسہ و ہو صورت الحق تعالی) و نیست راہی بظن جل مثل این را کہ
 دانند او را انسان از نفس خود و او شخص صورت حق تعالی است و من عرت نفسہ فقد عرت ربہ (فاختلطت
 الامور) پس مختلط شدند امور متکثرہ در عین واحد و جمع شدند و دستہ دیگر بر وحدت عین بوجہات کثیرہ می آرد
 (و ظہرت الاعداد یا واحدی المراتب لملوئۃ فاجزا الواحد العدد و فصل العدد و ناظر حکم العدد الا بالعدد
 و ظاہر شدند اعداد بواحد در مراتب کثیرہ معلومہ پس ایجا ذکر دو واحد عدد را و تفصیل نمود عدد و واحد را و نہ ظاہر شد کہ
 عدد مگر یا واحد و کہ عدد عرض قائم بغیرہ است بدستور واحد و عدد و واحد در حال وجود است کہ بغیرہ واحد
 در صورت اسما صورت کثرت و جہات یافتہ و حکم سما ظاہر نشود مگر با عیان و گرسی گوید کہ در صورت واحد و عدد در
 صورت تصور کہ بتکرار واحد صورت عدد ظاہر شود لیکن محدود مفاخر موجود باشند و اعیان موجود نیستند پس ہذا
 میفرماید کہ بعض معدور ہم موجود نباشند چنانکہ فرماید (والمعدور معدوم و منہ وجود فقد عدم الشیء من حیث امر
 و ہو موجود من حیث العقل) و بعض معدور معدوم است و بعض موجود زیرا کہ گاہی معدوم شود شہ از حیثیت
 حس و او موجود باشد از حیثیت عقل پس لاشی محض نباشد کہ بلا نشا باشد (فلا بد من عدد و معدود و لا بد من
 واحد و نیشا از یک نیشا بسبب) پس لابد است از عدد و معدود و لابد است از واحد کہ پیدا کنند آن عدد را بسبب
 تکرار پس پیدا شود بسبب تکرار در حد و بدستور مذکور لابد است در عالم از ذات ہستی و اسما و اعیان و گرسی گوید کہ
 عدد نیست مگر مجموع وحدت پس انشاء عدد از واحد چگونہ باشد و مابین عدد و واحد تیز نیست پس مفر ماہ
 فانکان کل مرتبہ من العدد حقیقۃ واحدہ کالتسۃ مثلا و العشرۃ الی ادنی و الی اکثر الی غیر النہایۃ ما ہی مجموعہ
 پس اگر باشد ہر مرتبہ از عدد حقیقت واحدہ فقط کہ عبارت از وحدت است مثل تہ و دہ تا ادنی یعنی تا عدد ۱
 اکثر یعنی تا غیر نہایت کہ در ہر یک اجتماع جمعیت معتبر است نیست آن حقیقت واحدہ مجموعہ پس بالضرور در اعداد و اعداد
 امر آخر باشد کہ عبارت از مفہوم جمعیت است (لا ینفک عنہا اسم جمیع الاحاد) و جدا نشود از اعداد اسم مجموعہ احاد
 پس اعداد عبارت از تکرار واحد مع مفہوم جمعیت است (فان الائن حقیقۃ واحدہ و التثنی حقیقۃ واحدہ

با لغا بلغت ہذا مراتب و انکانت واحدہ فی عین واحدہ منہن عین مابقی) زیرا کہ دو حقیقت واحدہ است
 و حقیقت دیگر واحدہ رسندہ تا جانیکہ رسند این مراتب اگر یہ بستہ نہ یک بجز حقیقت پس نیست عین کی ہذا مراتب
 باقیست پس بدین نظر کہ فرق مابین آمد واحد موجود مراتب اعداد شد (فان جمع یاخذ ما یقول بہا منہا و یکلم بہا علیہا
 پس جمع در گیر د اعداد را کہ در واحد معتبر نیست پس محمول شود جمع بسبب ان مراتب نامستہ از ذات مراتب و حکم
 کردہ شود بسبب آن مراتب بر مراتب (وقد ظہرت فی ہذا القول عشرۃ و ن مرتبہ) و ظاہر شدند درین قول کہ ہر مرتبہ
 مرتبہ و راہی دیگر است بست مرتبہ مفردہ از واحد تا واحد و از دہ تا دہ عشرت و صد و ہزار در عرب و زائرہ را بطریق
 مرکب تعبیر نمایند در ان کلام نیست و کہ در ارب و کہرب گویند و ہر چند واحد عدد نیست مگر بطور تسامح در عدد
 شمار نمودہ بنظر آنکہ واحد اصل است (نقد و حلہا التریب) زیرا کہ داخل شد در مراتب عدد ترکیب کہ در
 واحد نیست پس فرق ظاہر گشت (فما تفکک تمثت عین ہو منفی عندک لذاتہ) پس ہمیشہ ثابت شد عین انجمنیت
 نزد تو لذاتہ چنانکہ گوی در ہر مرتبہ مجموعہ عدد کہ بعینہ یک نیست کہ آن واحد تکرار است پس با وجودیکہ واحد را نفس
 کردی یک بار ثابت کردی بار بار (و من عرف ما قرناہ فی الاعداد و ان فیہا عین تبتما علم ان الحق المنزہ عن الخلق
 المشبہ) و ہر کہ ہنسا سد انچہ تقریر کردیم اورا در عدد کہ نفی وحدت یکبار عین ثابت است و بار بار دانند کہ حق منزہ آن
 خلق مشبہ است بتکرار تجلیات پس ہر چند خلق را یکبار حق نگوی مگر در حقیقت بار بار اورا ثابت کردی کہ حقیقت
 خلق سوای حق نیست و باید دانست کہ واحد اثر وحدت ہستی حق ظاہر شدہ است و عدد کہ از تکرار واحد است
 اثر اسما حق تعالی و معدود و حقائق ممکنات اند و امکان قدیمتہ الخلق من الخالق) و گرجہ متمیز است خلق از خالق
 بتفہیم و اطلاق و با مکان و وجوب چنانکہ عدد متمیز است از واحد بطریق جمع و ترکیب و تکریر و بساطت و احد
 (فالامر الخالق الخلق) پس شان و حال آنست کہ خالق مطلق منزل بصورت مخلوق ذاتی است در فیض اقدس
 و مخلوق ذاتی و ہم زمانہ است در فیض مقدس و چون حقیقت می نگریم کہ بنفسہ ہیج است و انچہ بصورت مخلوق ہنما ہ
 آن خالق است میگویم (والامر الخلق الخالق) امر و شان انیت کہ مخلوق آن خالق است (کل ذلک من عین
 واحدہ) ہر یکے ازین مذکور از عین واحد است چنانکہ در عدد مذکور شد زیرا کہ بار بار گشت کہ خالق سہ گوہ
 اندیکے فعالہ موثرہ واحدہ عالیہ و اجیہ آن حقیقت خالق است دوم حقیقت منقطعہ متاثرہ متکثرہ سا فلان حقیقت
 ممکن عالم مخلوق است و حقیقت ناانہ جامعہ فعالہ من وجہ منقطعہ من وجہ واحدہ من وجہ کثیرہ من وجہ و ہنمین
 در سایر صفات این حقیقت احدیہ جمع حقیقتین است (ان را مرتبہ اولیہ کہری است و اخسہ و غنیہ

وآن عین واحد است که ظاهر شد از نسبت خالقیت و مخلوقیت را بل هو العین الواحدة وهو العیون
 نه آنکه پیدا شد از عین واحد کثرت در خارج که یکی خالق شد جداگانه از مخلوق و دیگری گشت جداگانه از
 خلق بگذرد آن حقیقت جامع عین واحد است بر رفع نسبت اعتباریه و آن عین عیون کثیر است بنظر اعتبار
 (خاطر از تری) پس نظر و خورن چه بینی اگر بینی وحدت عین کی فقط پس باشد رویت حق مانع ترا از رویت خلق
 و اگر بینی کثرت عیون فقط پس باشد رویت خلق ترا مانع از رویت حق و اگر بینی وحدت در کثرت و کثرت در وحدت
 پس هر گوی مانع از رویت دیگر نشد و برای رفع استبعاد عین واحد که بصورت کثیره متمثل است مثلهای آورد و چون
 اطلاق حق مبداء برای اطلاق تمثیل و متمثل و هم مبداء برای اطلاق کلی و افزودیم مبداء برای اطلاق جزئی با آنکه
 است نظر بر آن هر تمثیل میفرماید پس و لا از حال متمثل و تمثیل مثالی آورد که شود واحد بصورت اتمش کوش بر آمد و نیز نشد
 واحد نفس بر این در حالت خواب تمثیل بصورت کوش ملاحظه شد و تحقیق آنچه که سخن است نه اتمش در نفس سخاقتی ظاهر خواهد شد انشاء الله
 تعالی و قال ثابت فضل اتمش گفت سخن بلکه حق متمثل بصورت او ای پدر یعنی آنکه ظاهر شد حق بصورت او واسطه ظهور او
 در صورت کن آنچه حکم کرده شدی بدان (و اولد عین امیر) و پس عین پدر خود است بنظر حقیقت مطلقه خود که حقیقت انسانیت
 (قاری ان بیج سوی نفس) پس ندید بر این آنرا که فرج کند سوی نفس خود در صورت سخن (رفاهه بذخ عظیم) و ندید
 در دین سخن را بنظر عین عظیم (نظر بصورت کیش من نظر بصورت انسان) پس ظاهر شد در خارج در صورت کیش آنکه ظاهر
 شد در روای بصورت انسان (و ظاهر بصورت ولد لاین نظر حکم ولد من هو عین الوالد) و ظاهر شد بصورت ولد نه صرف
 صورت ولد بلکه ظاهر شد حکم ولد آنکه او عین والد بود یعنی خود را بر این بصورتیکه کلام تمثیل شد یکی از اطلاق کلی و افراد
 میفرماید تا راجع اشتباه باشد و هم آنچه در مثال اول فرموده که پس عین پدر خود است ظاهر شود قال تعالی یا ایها الناس اتقوا ربکم
 الذی خلقکم من نفس واحدة و خلق منها زوجات فکسوی نفس فرمود حق تعالی ای آدمیان اتقا کنید پروردگارا
 خود را که پیدا کرد شمارا از یک نفس یعنی از ذات واحد انسان و پیدا کرد از آن نفس زوج او پس نکاح کرد که زوج
 شد لیکن نه نکاح کرد آدم در حقیقت سوای نفس خود (فمنه الصاحبه و الولد) پس ز آدم است زوج او و ولد بلکه
 در حقیقت کلیه انسانیه خود همون آدم است (والامه و الصلحی العدد) و امر کثرت در عدد این معدودات چنانکه
 در احد و افراد دیگر در وحدت آدم و اولادش اشتباهی باشد از اطلاق شخصی بنظر حالات رفع میفرماید که در یک
 حقیقت طبیعت وجوه کثیره است (نفس الطبیعه و من الظاهر منها) پس کثرت طبیعت و کثرت آنچه ظاهر شد از
 طبیعت که آنچه ظاهر از طبیعت شد غیر او در حقیقت نیست و بنظر علم طبیعت بلفظ من آورد (و ارادنا بانقصت

بما ظهر منها ولا ذات لعدم ما ظهر و ندیدیم طبیعت را که کم شده باشد یا آنچه که ظاهر شد از طبیعت و نیز زیاده مانع بود
 آنچه ظاهر شد چنانکه از حال کلیات طبیعت ظاهر است و شعر نظامی سه نه بر گنده تا فراموشی همد از دود نیز تا فراموشی
 نسبت حق از نجاست (و الذی ظهر غیر ما و باهی عین ما ظهر باختلاف الصور یا حکم علیها) نسبت آنچه ظاهر شد غیر از
 طبیعت یعنی جداگانه در میان و نیست آن طبیعت بحکم علیها بودن عین آنچه ظاهر شد بکل اولی برای اختلاف
 صور نظامی (فقد لبار و یابس و هذا خارا یابس فجمع بالیس و ایاں بغیر فکس) پس این بار و یابس است و این
 جاریابس پس جمع کرد به یابس و جدا کرد بغیر ازین از بار و جار و الجامع الطبیعه لابل العین الطبیعه) و جامع
 طبیعت است نه صرف طبیعت بلکه عین واحد حق که بصورت کلیه ظاهر شده است (تعالیم الطبیعه بصورتی حراة
 واحدة لابل صورة واحدة فی حرایا مختلفه) پس کل عالم طبیعت کلیه جزیه صورتها است در آئینه و آنکه حق است
 نه بلکه صورت واحد حقه است در آئینههای مختلفه (فما تم الا الحیرة لتفرق فی النظر) پس نیست در اینجا که جیت موجود است
 پریشانی در نظر که گاهی نظرش بر وحدت حقیقت واحد حق افتد در مرایا کثیره پس میگوید که ندیدیم چه چیزی را
 مگر اول خدا را دیدیم در و از نجاستی تخت در شعر نظامی باید فهمیدست چه شد حقیقت بر خدای او رسید و خورد او بر تو
 گویای تخت و گاه به بصورت کثیره در آئینه واحدی افتد و میگوید که ندیدیم چیزی را مگر در حق زار دیدیم نه قادر نشد
 بر تیز مراتب بلکه جاہل شود در عین علم خود مراتب بطریق ذوق و وجدان پس تیز شود و او را کند بجز گوید بجز از درک
 ادراک ادراک است در بزنی تیز فیک زین مقام است (ومن عرف ما بیناه لم یحیر) و کسیکه عارف شد
 آن مراتب ذوق و تیز را که گفتیم قول ما از در حیرت نیست از در امکان فی مزید علم فلیس الامن حکم المحل اگر چه باشد
 در مزید علم موجب حیرت است زیرا که بزنی تیز فیک تفسیر بزنی علم است پس نیست این وجه حیرت
 در عرفان مگر از حکم محل که متنوع میشود چنانکه فرماید (و محل عین العیون انما تبه قیما) و آن عین عین است که تابه
 در عین واحد حق متنوع الحق سبحانه فی المجلی متنوع الاحکام علیه) متنوع شود عین سبحانه در محل بصورت اعیان
 پس متنوع شود احکام (قیل حکم ولا حکم علیه لای عین ما تجلی فیه و ما تم لا یذا) پس قبول کند حق تعالی هر حکم را و
 نه حکم کرده بود بر حق تعالی مگر عین آنچه تجلی شده در و نیست در اینجا حکم مگر این تجلی اشعاره (فما حق خلق به الا لوجه
 فاعتبروا پس حق خلقی است بوجه ظهور حق در آئینه که مکنه پس جمیع کثرت از کثرت آئینه بسوی مرئی وحدت
 (ولیس خلقا بذک لوجه فا ذکر و اء) و نیست حق آن خلق بدین وجه مذکور از فرق مراتب پس یا کثرت و احد مطلق را ازین
 یدراقت لم یجدل بصیرت و یس یدریه الامن لبصر آنکه اندازد آنچه فرمودم نه لیل شود از شهود حق واحد در صورت بصیرت

او در نهاده او را نگردد برای او بصیر بصیرت باشد جمع و فرقی فان العین واحدة + و بی الکثیرة لا یقینی ولا یقینا
 حکم بجمع و وحدت کن در مرتبه اولویت و حکم بفرق کن در مرتبه کثرت زیرا که عین در حقیقت یک است و اعیان کثیره از
 باقی ندارد و نگذارد عین واحد چیزی را در تجلی وحدت خود و چون از ذکر هر دو قسم علوم که در این راه حاصل بود فراغت
 یافت ذکر علوم نفسیه میفرماید که حق تعالی بدان متفرد است و در سابق مجمل فرموده بود که آنرا که علوم لذاته است او
 علی لذاته است بعلوم مکان و مکان نه انسان تفصیلش میفرماید بر فاعلی تقسمه هو الذی یکون الی کمال الذی یستغرق
 جمیع الامور الوجودیه و النسب الی حدیث پس علی لذاته که حق جل جلاله است آنست که باشد برای او کما لیکه مستغرق
 باشد بر آن جمیع امور وجودیه یعنی صفات و وجودیه و نسب عدیه را که در مفهوم آنها عدم ناخود باشد در حقیقت لا لیکن ان
 یقوتة لغتة منها لبطوریکه نه ممکن باشد که فوت کند آنرا نه ازین امور و نسب پس علوم مکان و مکان را هم مستغرق باشد
 (سوا کانت محمودة عرفا و عقلا و شرعا او نه موصوفه حاصلش آنکه برابر است که باشند امور و نسب محمود عرفی یا مذموم
 عرفی و محمود عقلی جزوی یا مذموم عقلی جزوی دیر بر است که باشد محمود شرعی یا مذموم شرعی لیکن بظرف اختصار جمع
 فرمود و تعقل را بیان نظر بجزوی متبذره کردیم که عقل کلی حاکم بر محمودیت اوست زیرا که نسبت مذام یاقسام
 مذمومه است حق تعالی نزد عقل کلی حکم آکسیر دارد که در اینجا نقصان منقلب بکمال است که صفات بطرف حق تعالی ذات
 مذام است نه صفات مذمت زیرا که در نسبت حق متبدل بصفت محبت گشته چنانکه در گوشه تنگی مقتضای ذات امر
 کمال است و موجب نقصانست به نسبت و سلب لیکن به نسبت مکان خوبی میدارد و بدستور حال منال است که
 نیز حقیقت شیطان عین کمال است و به نسبت انسان نقصان و بنده جامع عین کمال حکایت
 مابین صوفی و حکم بجمع اتفاقا و متکلم گفت که من از خدای بیزارم که بصورت سگ نیز جلوه گر باشد صوفی
 فرمود که من از خدای بیزارم که بصورت سگ هم نباشد زیرا که همه بنظر ذات خود نیکوست کون بنظر دیگر بد باشد
 و لیس ذکا لا المسمی الله خاتم و نسبت این علوم ذاتی نگر برای اسمی اسم الله خاص که مستوعب هر دو صفت
 و نسبت است از حیث است آنچه در انسان کامل میفرماید که هر چه دانسته شود و شنیده شود آن ذات حق است
 پس (و انما غیر اسمی الله خاصه ما هو علی له او صورة فیها فکان محلی له فیقع التفاضل لایدن ذلک بین محلی و محلی و
 لیکن غیر اسمی با اسم الله خاص از آنچه برای او محلی مظهر است تمیز شده در خارج یا صورت یعنی تعیین اسمیه است در
 ذات بیان اسم تعیین شده پس اگر مظهر است برای او پس واقع شود و تفاضل ضروری است ازین تفاضل میان مظهر و مظهر
 ظهور اثر اسم دانند لاج او چنانکه انسان کامل دیگر موجودات زیرا که کمتر و مظهر بنظر تعقل و خارج هم هست بخلاف تیز اسم

و اسم چنانکه میفرماید (و انکان صورة فیها فکان الصورة عین کمال لذاتی لانا عین ما ظهرت فیها مگر باشد غیر اسمی
 یعنی اسم در حق بر آن تعیین عین کمال ذاتیت مستغرق برای آنکه آن صورت عین چیز است که ظاهر شده است
 در آن فرق صرف در تعقل است در اسمی حق تعالی (فان الذی سمي الله هو الذی تتکلم الصورة) پس آنچه برای
 مسئله اقتداست آن برای این اسم است اولایا لایقال هی هو و لای غیره و لیکن نه گفته شود که اسمی اسم آن عین
 آن اسم و صورت است و نه آن اسم چنانکه از اسم الله است و معنی عین و غیر را در رساله تا ویلیات غور باید که در چند
 معنی مستعمل (و قد اشتراکوا القاسم بن قسی فی خلطه لانی هذا) و اشاره کرده است ابوالقاسم بن قسی که از آنکه بر مشایخ
 مغرب است در کتاب خود خلطه عین که آنرا حضور شیخ مصنف شرح کرده است بطرف این قول (بقولان کل اسم الی
 یعنی جمیع الاسماء الالیه و نعت بها) بقول خود که هر اسم الی نام داشته شود جمیع اسماء الالیه و نعت کرده شود بدان
 (و ذلک هنا کمال اسم بدل علی الذات و علی المعنی الذی سبق له و یطلبه) و این تفسیر نعت در اینجا وجه آنکه
 هر اسم الی دلالت کند بر ذات و بر معنی که روا نه کرده شده برای آن اسم و طلب کند آن معنی را از آن حیث
 دلالت علی الذات که جمیع الاسماء و من حیث دلالت علی المعنی الذی یفرق بینه عن غیره پس از حقیقت دلالت
 خود بر ذات برای او جمیع اسم است و از حیثیت دلالت خود بر معنی که مقرر است بدان تمیز است از غیر خود کما
 و الخالق و المصور الی غیر ذلک) مثل ب و خالق و مصور یا غیر این اسماء (فالا اسم عین اسمی من حیث الذات و الامم
 غیر اسمی من حیث ما یخص به من المعنی الذی سبق له) پس اسم عین اسمی است از حیثیت ذات و اسم غیر اسمی است
 بنظر آن معنی که وضع کرده شده است برای او که خاص شده است بدان (و اذا نعتت ان العلی ما ذکرناه نعت اندک
 علوم امکان و لا علوم امکان) و چون فهم کردی که علی ذاتی آنست که ذکر کردیم دانستی که علوم ذاتی نه علوم مکان است
 نه علوم مکانه علوم ذاتی غیر علوم مکان ظاهر است و دلیل مغایرت علوم ذاتی علوم مکان را میفرماید رافان علوم امکانه
 یخص بولاية الالهة کالسلطان و الحکام و اولی الامر و القضاة و کل ذی منصب سوا کانت غیر پلیه ذلک المنصب
 او لم یکن) پس بوجه آنکه علوم غیر مختص است بوالیان حکومت مثل پادشاه و حکام و وزراء و قاضیان و سرزنی
 منصب بر بر است که باشد در اولویت این علوم یا نباشد مثل بنای زمانه و آنان بعلوم ذاتی متصف نیستند
 (و العلیا لصفات لیس کلم) و علوم بصفات پسندیده مخصوص بولاية نیست (فان قد یکون اعلم الناس بحکم فی
 من یمنصب بکلم و انجان اجمل الناس) بوجه آنکه گاه باشد در آثار میان حکومت کند بر او آنکه برای او منصب
 حکم است با وجود بودن حاکم اجمل الناس (فان علیا کما یحکم ما هو علی فی نفسه) پس این اجمل علی است

مشرف

بمکانه حکم تبع نیست او علی فی حد نفسه (فاذا غزل زالت رفعتهم) پس چون مغزول شود و بشود رفعت او در عالم پس
گذرک) و عالم استخسین نیست زیرا که علم تا ابد پائیدار است و آنچه با که چون عمر متو شلیح بن ادریس ششم رسید ملک
پیدا شد که قیر آنجناب در همان علاقه غری میگویند که وقتی محمود غزنوی نیمه زد که چوب بر قبر آنجناب در آنجناب
در خواب فرمودند که ای پسر من سر چوب نیمه بر سینه ام هست باید که دور کنی پس محمود بیدار شد و قبر در آنجا
ساخت و عمر ملک چون سلسله رسید نوح علیه السلام متولد شد و در عمر نوح علیه السلام که سن هجده رسید سام متولد
شد و بعد از وفات ملک و ادیش قوم نوح از اولاد قابیل دختران بنی بکر رفتند و شرک و فساد بغایت در
رسید پس نوح علیه السلام در ایشان مبعوث گشت

(فصل حکم سیو حیثیتی کلمه نوحیت) باید دانست که سیوچ مبالغه سلاج ماخوذ از سیاحت است و نوح علیه
الصلوة و السلام سیاحت در صفات حق بدرجه بود بهر نظر فیکه شویج میشد آنرا علیه میداد و در صورت تشبیه صفات
خود در صفات حق می دانست در صورت تنزیه بغیر مطلق می برد که یا عالم کثرت گو یا علاقه ندارد و هر چند نظر قرب
زمان ادریس علیه السلام در قوم آنجناب و هم نظر فطرت اصلی قابلیت جمیعت بود و الفاطمیکه ال جمیعت
یا شند در ایشان مروج بچو قوم آزادگان هند که از زبان شان در مجالس آن الفاظ مستعمل که بجز صوفی دیگر در
نتواند کرد زیرا که از مشاهد آن سابق روحی دارد که کامل بود و در الفاطمیکه ال کمال در ایشان کمتر می رسید لیکن
قوم نوح نیز آنجا که در قیو دو قرابت داری یا اولاد قابیل نصیحت ادریس و فطرت اصلی را بر بار داده بود
و از حقیقت غنا حق و عرفانش در نفوس خود داخل شده بودند و در سیطنت و بعد بدرجه رسیده بودند که
که اثر هر دو نصیحت بر ایشان نمیشد پس نصیحت نوح علیه الصلوة و السلام حسب حال ایشان بود پس بدین سیاحت
نوح حکمت آنحضرت منسوب بسبب شرح فرمایند که بر قوم آنجناب تشبیه بر آنجناب تنزیه غالب بود بدین
نظر حکمت بسبب تنزیه مقرر شد باز واضح باد که چون قابیل در شرق چون بن زمین دون بن رحمان کوش که در
زمان موسی بود و بعد به بند شهرت دارد آباد گشت پس او را اولاد شد که حنوک پیدا شد و شهری باین نام
بنا کرد و از تاثیرات ارض منبوحه وجود قائل شده و از خود غافل بوده بت پرستی میکردند چنانکه عادت اکثر
هنود است و از نیاست که حضور صلی الله علیه و سلم چون بموضع حیر رسید حکم شد که بتانی ازین زمین منضوب
کوچ کنید و اولاد شیت بنظر خلیفه خدا بودند با اولاد خداوند شهرت داشتند و در زمان نوح علیه السلام حسب فصل
تکونین اولاد شیت با وجود حماقت از اولاد قابیل زمان گرفتند پس شرارت و شرک و فساد ایشان در اولاد

نوح جاری گشت حق تعالی نوح علیه السلام را مبعوث گردانید تا صفت خیریت که عبارت از اسلام است در ایشان
بیان فرماید و مدت بت پرستی که عبارت از غلامیست که ذلیل ترین اشیاست اظهار نماید شیخ سعدی فرماید
عجب ماندم از کشف این ماجرا که حی جادی پرستد چرا حق تعالی در سوره نوح قصه شان میفرماید که بدستی ما
فرستادیم نوح را بطرف قومش که بت پرستان او شان را قبل از آنکه آید او شان را عذاب در دناک یعنی طوفان پس نوح
حکم چا آورده گفت ای قوم من بدستی برای شما تو سانسند ظاهر که عبادت کنید اما مندر که جامع جمیع کلمات است
که تقوی کنید و اطاعت نمائید بخشد برای شما گناهان شما و درنگ نماید شما را تا اجل مقرر نه زیاده نکم بدستی اصل
خدا چون آید درنگ نکنید گناش شما دانستند برای سیاحت خود و اولاد و جوع بر تیان نیاید و ندس نوح گفت
پروردگازم بدستی خواندم قوم خود را شبانه روز پس نه زیاده کرد خواندم او شان را اگر فرارسی و بدستی
هر گاه میگردم او شان را تا بهشتی برای شان که پوشتی او شان را کرد و در آنجا شتهای خود را در گوشتهای خود را
و پوشیدند پارچه و آنرا پوشش حق گفتند و اصرار کردند و تکبر ساختند تکبر بزرگ که مطلب نرسیدند و تمسخر نمودند
باز خواندم او شان را بظاهر باز اعلان نمودم و پوشیده گفتم برای شان اسرار پس گفتم طلب مغفرت
کنید پروردگار خود را که او بخار است برساند بر شما ای سر بارنده و مدد کند شمارا با ما و پسین و کند برای شما
بوستانها و کند برای شما هر چه حیثیت برای شما که امیدارید براسه خدا بزرگ را حالا که پیدا کرده است شما را
قم ای نامی بینید چگونه پیدا کردید صدفقت آسمان با را درجه بدرجه و کرد تا حیثیت را در اندر آنها نور و گرد آفتاب
چراغی و امید پیدا کردید شمارا از زمین رویانیدگی باز اعاده کند شمارا اخراجی و امید کرد برای شمارا پیشه را با
تا وید از آن راه کشاده گفت نوح پروردگارم بدستی آنان سر کشیم کردند و پیروی نمودند آن قابیل را که نه
زیاده کند او را مال او و اولاد او مگر زبان کارس و بکری بزرگ کردند و گفتند که نگذارید و دودن سواج و نه بیوش
و نه نسیرا حالا که او شان بسیاری را گمراه نمودند و نه زیاده کنی ظالمان را مگر گمراهی از خطیات شان
غرق کرده شدند پس داخل کرده شدند در نار پس نیافتند برای خودها از سوا س خدا انصاری را و گفت
نوح پروردگارم نگذار بر زمین از کافران شهره را بدستی اگر بگذاری او شان را مگره کنند بندگانست ما و
نه زانید مگر قاجر سرکش را پروردگارم بخش برای من و براسه والدینم و برای آنکه داخل شود در خانه من
ایمان دار و براسه یونسین و مومنان و نه زیاده کنی ظالمی را مگر بلاکت بد اخلاصه ما فی سوره نوح و تا ازین
زمان از آدم علیه السلام که عرصه قریب دو نیم هزار سال گذشته بود آدمی باغ قریب بصد سال میشد بسیار

بسیار بیان در سوره نوح و در کتب دیگر در اصل صورت تمام چهار خط و حضور خط اشک علی طریقه مشایخ و مشایخ حکم

مردمان بوجود نیامده بودند و نسبت صرف بچند لکمه رسیده باشد بخلافات ما بعد نوح علیه السلام که عرصه را
 شد درین زمان هر درود و آرزو سیزده ساله یا بیست و نوزده ساله که نسبت باین رسید که در تمامی
 زمین رسیدن اولادش قریب قیاس است با خصوص نزد واقف فرقی اولاد آدم دو واقف شریح که نسبت
 شصت و چهار خانه باشد از تمام طایفه بود که در اول خاتمه یک بیخ و بعد المضاغت نموده شود که کبریه است من
 میرسد نوح علیه السلام را قبل از طوفان و بعد از طوفان تا یک عهد یعنی صاحب کمان خداوند چهار خلفا شده بود پیش
 از تفسیر حیات نبوی جویند و تصور شیخ را از مطالب ظاهری صورت انکاری نیست البته منظور آنست که وراء این
 مطالبیکه فیه ذمه انوار انوار کونیا که علماء رسوم باشد از ان بلکه ندارد مثلا علماء رسوم از تنزیه نوح علیه السلام قائل
 تنزیهی هستند که از تشبیه علامه ندارد و الا که این تنزیه تشبیه است نظیر ان از معنی تنزیه که تشبیه بر علم ان تنزیه
 عند اهل تحقیق فی الجواب الای عین التقدیر و التقدیر بدانکه تنزیه عامه نزد اهل حقائق در جناب الهی عین تجرد
 و تقدیر تشبیه است که حق تعالی وجود مطلق را مخصوص بقدری نمودند (فالمنزه اما جاهل و اما صاحب سواد ب)
 پس منزه یا جاهل است تو یا جاهل صاحب سواد اول اشارت بجهل است که است آنکه آیات توحید مکرر
 مشاهده گوید حال آنکه تشبیه مثل روح الله و کلمه الله و ید الله در قرآن مجید و مثل این در جمیع است از اینجا وقت لازم
 در آیه دالایلم تا طایفه الا الله نماند و دوم اشارت بجهل اشعریه است که با وجود عدم وقت بر ائمه را سخن را
 واقف تشابهات دانسته تقلید را سخن نمی روند با وجودیکه عبارت امام اشعری بر سر دال بر توحید وجود است
 پیروانش بر خلافش حمل نمایند و لیکن اذ اطلاقه و قال لا یفعل بالشریح المومن او انزه و وقف عند ان
 و لم یخیر ذلک فقد اساء الادب و انکذب الحق و الی رسل صلوات الله علیهم و هو لا یفعل و لیکن چون جاهل و سواد
 ادب قائل تنزیه مطلق شدند و گفته بدو پس مقلد صوفی قائل بشریح ایمان آرزو چون تنزیه کند و واقف شود
 نزد تنزیه و نه بیند غیر ازین پس سواد بی کرد که تکذیب کرد حق را که آیات و تشبیه را راست ندانست
 و تکذیب کرد رسولان را صلوات خدا تعالی بر ایشان باد که آنچه رسولان صفات صاف فرموده اند آنرا صحیح
 ندانست در حالیکه شعور ندارد (و یجیل الله فی الحاصل و هو فی القابیت و هو کمن لمن بعضی و کفر بعضی) و
 کند که او در حاصل است و عقده عقیده خود حال آنکه او قوت کننده است آن مطالب عالی را که صاف صاف
 حضرت انبیا فرموده اند و حق تعالی بدان تصریح فرموده است در امر ایمان تقلید بکار نیاید و او مثل شخصی است
 که ایمان آرزو بعضی کتاب و کفر کند بعضی زیرا که آنچه در کلام حق در رسولان وارد شده است صریح مخالفت او

که در این بیان است

تصدیق بحبل مرکب دارد و مثلاً صریح حدیث نوافل مال بر آنست که حق عین قوی و اعضا عبده است این برهان
 او عقیده دارد پس بیان بعضی و کفر بعضی صریح ظاهر و عقیده مقلد صوفی ازان کردم که عقیده ذیل آن قائل دارد
 و قد علم ان السنة الشریع الالهیه اذا نطق فی الحق تعالی بالطقه به انما جاءت به فی العموم علی المفهوم الاول
 و علی الخصوص علی کل مفهوم لغوی من وجه ذلک اللفظ بای لسان کان فی وضع ذلک لسان) با خصوص در حالیکه
 دانسته باشد قائل فکوره که با شیخ المیه چون گویند در مقدمه حق تعالی بدانچه گویند آورند سانس است شریح آنرا
 بر عموم بر مفهوم اول و بخصوص بر مفهوم میگوید که عقیده شود از وجه آن لفظ بهر زبانیکه باشد در وضع این زبان
 و از زبان دیگر علامه ندارد و بشرطیکه منافی یکدیگر نباشد و سابق نوشته ایم که تمام موقوف بر ان نیست که اول با آخر
 رابطه داشته باشد اما آیه آیت سخن کافر باشد بحسب مفهوم اول زبان معنی لطیف سخن مسلم ثابت کنند زیرا که
 حال فهم کامل بطور اهل حوالی است که هر چه بر غالب باشد بدان طرف بر دخواه بر کسب نحوی دست آید
 یا نیاید چنانچه عامه در معنی و لذتین معنی انداخته خوب واقف اند که و لذتین موصول مبتدا و مفعول متعلق خود صلا است
 و اشعار خبر است و لسان اشاره در معنی اشارت بعد حق در اشارت بفاروق و تبرکب نحوی لازم که
 صدیق بود و بر شو عد معنی الله عنهما و این در لسان اشاره بلکه ندارد در فان حق فی کل خلق ظهور انوار الظاهر
 کل مفهوم و هو الباطن عن کل فهم الا عن فهم من قال ان العام صورته و هو (ب) زیرا که برای حق و به مطلق در هر خلق
 ظهور حاصل است پس دست ظاهر و بر مفهوم و دست باطن از هر فهم که از فهمی که گوید که عالم صورت و هویت
 اوست بطور اجمال و کفر نیز نظر تفصیل مراتب حدی ندارد و هو الا سم الظاهر کما انما المعنی روح مظهر هو الباطن
 و عالم اسم ظاهر است برای وجود مطلق چنانکه حق وجود مطلق یعنی و حقیقت روح چیز نیست که ظاهر شدن است و دست
 باطن (نسبت مظهر من صور العالم نسبت الی روح المدبر المصوره) پس نسبت حق برای صور عالم که ظاهر است
 نسبت روح مدبره است برای صورت پس حق سبحانه را ظاهر است و باطن است و هر چه که در ظاهر باطن باشد
 در تعریف تمام او هر دو گرفته شود (و یفوت فی حد الانسان مثلاً ظاهره و باطنه و کذا کل محمد و در) پس گرفته شود
 در حد انسان مثلاً ظاهر او حیوان و باطن او ناطق مدرک کلیات و جزئیات و همچنین است هر محدود و ادنی حق
 محدود و کل حد و حق وجود مطلق تعریف کرده شود و هر حد و صور العالم لا یفعل و لا یحیط و لا یعلم حد و کل
 صورته منها الا علی قدر حاصل کل عالم فله ذلک بحبل حد الحق فانه لا یعلم حده الا و یحیط کل صورته و صور العالم یفعل
 کرده شود و نه احاطه کرده شود بدان و ندانسته شود حد صورت که بعد از آنچه حاصل شده بر عالم پس برای این مجبول

شود حدیثی که عبارت از تعریف است زیرا که ندانسته شود حدیثی مگر آنکه دانسته شود و حدیثی صورت او بداند
 محال حصوله فحد الحقی محال) و تعریف و حصول هر هر منظر و صورت محالست پس حدیثی محالست این حال نیز
 بیان کرد اکنون متوجه تشبیه میشود (و کذا لک من شبهه و مانزه فقد قیده و حدوده و ماعرفه) همچنین است آن
 مشرکیکه مشبه که حدیث را در حالیکه تنزیه نکرد پس قید کرد او را و حد نبود او را و شناخت او را و گویا دعوی صوفیت
 کند و وجود مطلق موجود مقرر باشد چنانکه بسیاری از جهل نمیدیم که با وجود قول بودت وجود وحدت را
 معقول گویند و کثرت را موجود دانند جمع فی معرفت بین التنزیه و التشبیه و وصف بالوصفین علی الاجمال
 مایستحیل ذلک علی التفصیل بعدم الاحاطه فی العالم من الصور فقد عرفه محمداً لا علی التفصیل) و هر که جمع کرد در معرفت
 حق وجود مطلق مابین تنزیه و تشبیه و وصف کردید و وصف مذکور علی الاجمال زیرا که محالست شناخت او را
 بطور تفصیل بعدم احاطه بدان صورتها بلکه در عالمست پس شناخت او حق را بجملاً نه بر تفصیل و کما عرفت نفسه
 محمداً لا علی التفصیل) چنانکه شناخت عارف نفس خود را محملاً نه بر تفصیل زیرا که آنچه در عالم کبریت در دسترس
 پس چگونه بر سبیل تفصیل خود را بشناسد (و لک ربنا فی صلی الله علیه و آله و سلم معرفت الحق سبحانه
 بعرفته) نفس فقال من عرفت نفسه فقد عرف ربهم و برای همین دریافت اجمالی و عدم دریافت تفصیلی
 نفس و حق ربط کرد نبی صلی الله علیه و آله و سلم معرفت حق سبحانه را بعرفتن نفس پس فرمود هر که شناخت نفس
 خود را که اجمالا دانسته شود نه تفصیلاً پس شناخت پروردگار خود را نه مثل جمله بت پرستان که در معارف خود
 که عالم است خدا را دانسته پستش نمایند و خود را ذلیل پنداشته عبیدایشان شوند چنانکه عادت قوم نوح
 بود و حق وجود مطلق چنانکه در آفاق است در نفس نیز موجود اند چنانکه حکیم ستاجی فرماید که تو که در نفس خود
 بدون باشی عارفی که دگر چون باشی بدان نظر از قرآن نقل فرماید (و قال تعالی سیریم آیتانی الی القاب
 و هو مانح عتک) و فرمود الله تعالی در قرآن نیز آیتانی معانیه کنانیم او شان را صور تجلیات خود در آفاق مفسر
 آفاق حضرت شیخ فرماید و افق چیز نیست که خارج است از تو پس بعید است از ان قائلین وحدت وجود
 که حق را منحصر در خود دانند و از تصرف حق بصورت روح اعظم و ادویا و انبیا منکر باشند و از رویت
 حق در عالم منافات نیست با آنچه در نفس تشبیه فرمود که هر چه هست از تست زیر که هر چه در عین است مطابق
 او نفع از غیر و هم ضرر متوقع نه آنکه از غیر نفع و ضرر نیست (و فی الفهم و هو عینک) و معانیته کنانیم ایشان را
 صور تجلیات خود در نفسهای شان و نفس و عین و ذات تست پس غفلت پرستان نباید شد که در غیر صورت

حق دانند و خود را غیر پنداشته عبادت مقصدان نمایند حتی تمیز اینهم از انسانین از آن جهت است که صورت
 او روح و حاکم تا آنکه نفع معانیه تجلیات در آفاق و نفس آن شود که ظاهر شود بر لای ناظرین که آنچه در آفاق در نفس
 است او حق وجود مطلق است در صورت آفاق از حیثیکه آنها صور اند و حق روح یعنی مطلق اوست
 و در صورت نفس از حیثیکه صورت اوست مقید و او روح یعنی مطلق تست (فانت که الصورة کسبیه تک) پس مجموعاً
 تو برای حق مثل صورت جسم است برای نفس تو که اصل نفس ناقصه است همین منظر اصل مطلق تست چنانکه
 فرماید (و هو لک کالروح المدبر لحدک) و هستی مطلق برای تو مثل روحیت مدبر برای جسم تو و فائده لفظ
 تشبیه بدان نظر است که روح مغایر جسم باشد تجلیات لغت وجود مطلق یا وجود مقید (و الحدیث لظاهر اباطن
 تک فان الصورة الانسانیة اذا زال عنها الروح المدبر لهما لم یبق انساناً و لکن یقال فیها انها صورة تشبیه بوجه
 الانسان فلام فرق بینها و بین صورة من خشب او حجارة و لا یطلق علیها اسم الانسان الا بالاجاز لا بالتحقیق)
 و حدیثی باشد ظاهر و باطن را از تو زیر که از صورت انسانیت چون روح مدبر صورت زائل شود نه باقی ماند انسان
 و لیکن گفته شود در رو که او صورتیست مشابه صورت انسان پس نیست فرق در میانش در میان صورتی از خوب
 یا سنگ و نه گفته شود در رو که او صورتیست مشابه صورت انسان مگر بجزاز نه بحقیقت گویند صوفی جملة انسان است و تعلق
 روح نزد او ثابت است و تعلق تصرف از وقت احوال آفاق باشد یا نفس حق وجود مطلق با اوست چنانکه
 فرماید (و صور العالم لا یکن ذوالحق عنها اصلاً) و از صور عالم ذوالحق ممکن نیست هرگز پس وجود مطلق محتاج است
 کل کثرت آمد و محتاج الیک کل کثرت آن خداست پس در آفاق و نفس بودن حق لازم (فحدی الا لومیة له بالحقیقة
 لا بالاجاز) که هر چه خدا را انسان از اکان حیا پس حد کردن او اهمیت برای انسان بحقیقت است نه بجزاز چنانکه
 روح مع جسم خدا انسانست چون زنده باشد و شناخت محدود و نواقص است بر شناخت حدس هر که شناخت
 خود را بحد خود شناخت حق تعالی را که خدا اوست و حق حسب حدیث صحیح چنانکه حسب کلمه طیبه در وجود عین
 اعضا و قوای اوست عین اعضا و قوای او در شهود میباشند در قرب نوافل و عین ذات او میشود
 در قرب فرا نفس چنانکه نسبت قاروق رضی الله عنه دارد که الحق منطلق علی لسان عمر بن الخطاب پس در شناخت
 خود شناخت حق ظاهر (و کما ان صورة الانسان شتی بلسا نهما علی روحها و نفسها المدبر لهما کذا تک جعل صور العالم
 تسبیحاً و لکن لافقه تسبیح لانا لا یخطی بانی العالم من الصور) و چنانکه صورت انسان بزبان خود اظهار نشنا
 کند بر روح و نفسیکه مدبر است برای صورت انسان همچنین کرد الله تعالی صور عالم را که کثرت در ذات و صفات

و افعال حق باظهار نشان حق و سبب نه فکرم مفصل سیر او نشان را در و زیر که نه احاطه کنیم بدان صورت که در عالم است
 گویند ایم که بسیر زفات و صفات و افعال جمله عالم انما ز آثار او تعالی کند پس معنی تسبیح و حمد از اینجا ظاهر و دلیل با
 مطابق و نشان حقین فرمایند که احاطه نمیکنیم در حالت حجاب بجزئی از صورتیکه در عالم است که بدان فهم زبانها
 نشان تو انیم کرد لیکن و فکیر احسان کن حق تعالی بکشف بقوم زبانها نشان چنانکه حضور مصنف مرحوم در
 باب دوم از هم فتوحات مکیده فرمود که بلای جماد و نبات ارواحیست که باطن شده اند از ادراک غیر از کشف
 پس حس نکرده شود اندیشا انچه ادراک کرده شود از حیوان و نزدیک کشف کل شی حیوان ناطق است سوای
 از نیکه تا میسر شده است این مزاج خاص با انسان و سوای ولایت است بزبان قائل کشف مانیز بیان گوا
 دست که شنیده ایم از اخبار ذکر خدا تعالی نیز با نیکه شنویم و بدستور مذکور حال است تا ما عرضنا الا انما است که عامه
 معمول بر حال نمایند و اهل کشف بزبان قائل این بیان به ثبوت روحی دیگر تسبیح حق گفتند و حقیقتش را چنانکه
 در ذیل نیز میسر و محض است که قائل السنه الحق ناطقه بالفتا و علی الحق تعالی پس هر صورت عالم زبانهاست
 حق است گویا بنما حق بر حق بنما پس جمله عالم کلام حق است که کلام کن اظهار مانی الباطن است و کل از باطن حق
 ظهور گرفته (و لذلک قال محمد بن عبد العظیم احوالیه بر حج عو اقبل انما فو الملتنه و الملتنی علیم و همین وجه فرمود
 که هر حدیث است و محمودیت باری خدای پروردگار عالمهاست که بطرف او رجوع کنند عو اقبل انما فو الملتنه و الملتنی علیم و همین وجه فرمود
 محبوب راجع بخلق باشد پس اوست ثنا کننده و ثنا کرده شده بر و نظم فان قلت بالتشبه کنت مقیدا + وان قلت
 بالتشبه کنت محذورا + پس اگر گوئی بجهت تشبیه باشی مقید کننده حق تعالی را در تشبیه و اگر گوئی بجهت تشبیه
 باشی حد کننده حق تعالی را در ان قلت بالامرین کنت مسدورا + و کنت اما ما فی المعارف سدا هم و اگر گوئی
 پروردگار تشبیه باشی راه یاب و باشی امام سوار در حوادث حق من قائل بالاشغال کان مشرکا + و من قائل بالانفراد کان
 موحدا + پس هر که گفت بدونی خلق حق خدا شکر که قائل بوجودین با وجودین گشت و هر که با فرد حق قائل شد و کثرت را
 اعتبار نه کرده شد موحدا باطل کننده تشبیه است فایاک و التشبه کنت تا تیا (و ایاک و التشبه کنت مقیدا)
 پس اگر باشی قائل بدوی پس بر بر تشبیه حق با خلق بلکه حق را موجد و نسیه دان و خلق را مظاهر خوان و اگر
 باشی قائل با فرد حق پس بر بر تشبیه تشبیه حق با خلق یعنی (فما انت هو بل انت هو و تراه + فی عین الاله
 مبر جا و مقیدا + پس نیستی با خصوص او اد که حق در تو منحصر باشد بلکه تو اعتبار اوست در حالیکه یعنی او را در ذات او
 مطلق و مقید قائل تعالی است پس کثرتش فتنه + و هو اسبح البصیر فتنه + فرمود الله تعالی نیست مثل او چیز

بصورت کات را در پس تشبیه کرد و فرمود و اوست تسبیح و بصیرت تشبیه کرد که تسبیح بصیرت را محمد در تسبیح بصیرت فرمود
 قال تعالی (لین کثرتی تشبه و منی + و هو اسبح البصیر فتنه و افردا) فرمود الله تعالی که نیست مثل
 او در صورت عدم زیادت کات چیزیست پس از وجود مثل که منظر اوست تشبیه کرد و قائل کثرت در وحدت شد و
 فرمود و او خاص شنوا بینا است پس تشبیه دیگر پس تشبیه کرد و قائل بفراد نیست حق شد تا حاصل از کیات تشبیه
 تشبیه کرد ان صوفی قائل است ثابت و از کیات تشبیهی تشبیهی صبح که بدان صوفی معتقد است و این جمعیت در آیات
 قرآنی بنظر وسط بودن این است که آن وحیست در ارم دیگر مفقود است گو در اصل فطرت در جمله موجود نبود
 و هر شخص مودود خود بر فطرت خود هر چه بر امت غالب باشد تعلیم می مطابق آن باشد پس بر نبی اعتراض نباشد
 اگر جمعیت تعلیم فرمایند لیکن عظمت حضور صلی الله علیه و سلم تعلیم جمعیت حاصل لیکن در اینجا مقام اعتراض است که چون
 در هر شیء بلکه هر شیء مسان حق است قائل بتباین چنانچه بی علیا سلام قوم خود در اندست فرماید که تبان را می
 پس تشبیه و بد و زخ مویدا باشد جو البش فرماید (و انون فو احاطه السلام حج قومین الی عوین لاجا یوه و کر فوج
 علیه السلام جمع کردی ما بین تشبیه و تشبیه باری قوم خود در آینه اجابت کردندی لوح را با آنکه انجین کلام از
 خزانه خصال حضرت شیخ است که معنی حدیث ما من مولود الا و یولد علی الفطرة بطورے فمیده و انچه انکه اکثر علماء
 ظاهر فمیده اند که هر مولود بر فطرت اسلام پیدا شود و تو دانستی که معنی حدیث حسب تفسیر روایت عمر خطاب
 رضی الله عنه انجین نیست بلکه هر که در فطرت اول در نیت آدم مومن است آن درین جهان مومن است
 و هر که کافر بود در فطرت درین جهان کافر نشود و ما مطابقتش تفسیر شیخ مکن نیست که گفته شود که در فطرت ایشان
 کفر بود پس بدان نظر فوج بطریق مذکور ایشان را دعوت نکرد که با فطرت ایشان همان سو تواند که جمعیت بدیشان مکن بود
 که درین اوشان همچنین قابلیت بود و انجین قابلیت بنظر عدم امکان فطر انظام عالم بود که وجود فوج و شوکت اجتماع
 بدون صورت بت برستی است کی صورت گرفتگی پس مکان فوج و است بنظر مجموعه در وجود چنان خواست که است
 اوست برستی کند و فوج او را منع کند پس بنظر استیلا و انما کاشان در بت پرستی که خود را مخالف حق دانست
 جان را می پرستیند خدا قدام جلال پس خواند لوح علیه السلام اوشان را بطور ظاهر که اگر عبید حق را از خود
 دانند که منزه است از تبان نیز منزه است لیکن بمقتضای فطرت عین خود که کفر بود درین صورت جسمانیه
 ظلمت و جبابه داشتند پس مطلق را موجد و ندانستند در تمام اسرار با خوانند اوشان را با سر ار که چنانکه
 حق بصورت بتانست در صورت شمایز نیست پس انیم فمیده در حق قائل هم استغفار و اگر بکنان عفا را با زود

یہ سارا علم ہر ایک ہمارا وہی المعارف العقلیہ فی المعانی و النظر الا اعتباری و فرمود فرج علیہ السلام و حکمت
 قول خود برائے طلب ستر باری قوم خود کہ برساند حق تعالیٰ پر شمایا سارا در پرتو معجزات از معارف عقلیہ است
 معانی و نظر اعتباریست این تعلیم علی است اوید و کم یا موالی ہی بمائیل یک الیم و در حکمت مذکورہ میفرماید و اول
 شمارا با موال یعنی چیزیکہ میل کند حق تعالیٰ بشما بدو (فاذا مال یکم الله سبحانه و تعالیٰ صوتکم فیہ) پس چون میل کند بشما
 سبحانہ بمنید صورت خود با در حق و این تعلیم ہمارست پس این تفسیر بنین است کہ در با بعد اموال واقع و ازین ہوا
 شد کہ رویت حق در خود رویت نفس خود است در حق (من یعمل نیلکم انہ رگہ نفاعت و من عرف نیلکم انہ رای لغز
 تو معارف) پس ہر مجتہد بیکہ خیال کند از شما کہ اوید حق را در تجلی ذاتی پس و شناخت حق را ہر صوفیہ کبکہ شناخت
 از شما کہ اوید نفس خود را در حق پس عارفست کامل بہ نسبت اول کہ اہل تجلی است و این مقام انبیاست و
 حضرات اولیا را حاصل (فہذا انقسم الناس فی عالم باعدو الی غیر عالم ہی) پس باری ہمین عرفان مقسم شد یعنی
 شدند آدمیان صاحبین کشف بطرف باقی عارف عالم باعدو بطرف فانی غیر عالم بدو کہ مجتہد باعدو سوس
 اصحاب کشف با مصطلح شان انسان نباشند مگر بصورت با مقولہ نوح علیہ السلام در سورہ نوح نقل فرمود
 حکمت کہ و کتہ حق تعالیٰ برای شما دوستانہا یعنی ہوستانہا سے معارف و گردانند باری شما ہنر یا کہ عبارت
 از معارفست کہ بدیگران نفع رساند بصیبت باری شما کہ امیدارید خدا را یعنی در نفسہا سے خود ہا کہ اولیا
 است و ساری سے تو کہ در نفس خود زبون باشی و عارفی کردگار چون باشی و حالانکہ حق تعالیٰ پیار
 شمارا بطور یعنی او مطلق در صورت شما صورت تعین گرفتہ و باز تفصیل سیر قاتی و سیر نفسیہ میفرماید کہ گمانہ بینہ
 چگونہ پیدا کرد اسد سچ سوارات را تو بتو کرد ما ہتاب اندر آہتا نور و کرد آفتاب را چراغی عظیم و اشد رو یا بند
 شمارا از زمین و ویانید نے پس شای قاتی سیر نفسیہ ہما نید کہ قلب شما آفتاب و روح شما ما ہتاب است و زرا
 بران آہست کہ میفرماید باز اعادہ کند شمارا در زمین و خارج کند شمارا از اعجاز عظیم کہ یک یک مومن را ملکہ را
 از زمین باشد و خدا تعالیٰ گردانید برای شما زمین را بساط تاکہ سلوک کنید را ہا سے کشادہ ای زمین قلب شما
 بطور بساطی تاکہ سلوک راہ طریقت نمایند کہ راہ کشادہ است لیکن بصیحت نوح گوش تراوند گفت نوح پروردگار
 آمان سر کشی کردند مراد پیروی کردن آن قابلی را کہ زیادہ کند او را مال او و ولو مگر زبان کاری و مال است
 فرج نظر فکر سے ناقص بود کہ ظاہر است و تفسیر ولد باری شان فرماید و ولدہ و ہوا نتیجہ نظم فکر سے و ولدہ و
 چیزست کہ نتیجہ و لو اورا برای شان نظر فکری شان و اولام موقوف علم علی المشاہدہ بعین نتائج الانکار

و علم امر موقوفست بر مشاہدہ کہ در خود بیند بعید است از نتایج انکار سے کہ با استدلال کار دین بدی و فرج را
 راز دار سے دین بدی ہدای است لالیان جوین بود ہدای جوین سخت بے تکلیف بود و ازین نفی تقلبہ بزرگان
 اہل کشف لازم نیاید چنانکہ ما فواہم اقامہ (الا خسار الی ضیاعا) و تفسیر خسار از فرماید کہ عبارت از ضیاع است
 (کار بخت تجارت ہم) پس نہ نفع و در تجارت مال شان یعنی اجزای نظر فکر سے ناقص شان (فزال علم ما کان فی
 ایدیم ما کافواہم بخلون) انہ ملک ہم پس زائل شد از ایشان آن فکر سے کہ بود در دست شان از انجہ خیال کووند
 کہ باری شان بطور مستقل ملکیت زیرا کہ چنانکہ مقید زوال پذیر است فکر مقید زوال پذیر و خیال ملک بدن
 بہت فرمود کہ در حقیقت ملک بندہ نیست مگر بطور استخلاف در میل بلان میفرماید و ہونی الخیرین و انفقوا
 جعلکم مستخلفین فیہم و ملک استخلاف آمدہ است در شان محمدین علیہم السلام در سورہ حدید و صرف کنیہ
 از انجہ گردانید اللہ تعالیٰ شمارا اور و خلیفہ پس صورت بندگان راست و حق تعالیٰ در ایشان ظاہر و اولیا ان
 یعنی است نوح انجہ خود را موجود مستقل بدان و استندی غایب بود انجہ در نسبت ذریہ نوح در سورہ
 بنی اسرائیل ملکیت مفہوم میشود انہم ملکیت استخلافست ہذا آہتا شرح و تفسیر میفرماید و فی فرج الاتحذہ و اس دونی
 و کیلا قابتہ الملک ہم و لو کالت اللہ فیہم مستخلفون فیہ فالملک اللہ تعالیٰ و ہو و کلیم و آمدہ است در مقدمہ ذریہ
 فرج در سورہ بنی اسرائیل کہ دادیم موسیٰ را کتاب و گردانیدیم او را ہدایت برای بنی اسرائیل کہ گیرند موسیٰ من
 و کیلی او اولاد شخصیکہ بر او شتم با نوح و کشتی پس از ذکالت حق ثابت کرد ملک برای بندگان و ذکالت
 برای خدا تعالیٰ در ہر پس آمان حسب آیت اول غایبند اندر ملک پس ملک در حقیقت برای خاص خدا تعالیٰ
 است و او است و کیل شان را فالملک ہم و لکن ملک استخلافست پس ملک برای مخلوق است و لیکن ملک
 استخلاف (و انہ ان کان الحق ملک الملک لکما قال الترمذی) و باری ہمین استخلاف ملکیت شد حق ملک چنانکہ
 فرمود شیخ ابو عبد اللہ محمد بن علی الحکیم ترمذی قدس سرہ در سوالیکہ قبل از شیخ بقرون کثیرہ کردہ است کہ جواب
 او خاتم اولیا یعنی اولیا وقت خواهد داد و جناب شیخ آہتا نوشتہ اند چنانکہ در باب چہار صد و چہم و نہ فتوحات
 فرمودہ بد آنکہ مملوک مالک نباشد مگر سید خود را و باری ہمین گفتہ شود در حق سبحانہ کہ او ملک ملکست و عبد ملک
 نباشد مگر سید خود را زیرا کہ عبد در ہر حال قصہ سید خود دارد پس مدام تصرف کند سید خود را باحوال خود در جمیع
 امور خود و نسبت معنی ملک مگر تصرف و ہر گاہیکہ نہ قائم باشد سید بد انجہ طلب کند عبد از دین زائل شد
 سیدش ازین ہوا و احوال بندہ بردو گوئد است کی ذاتیہ دوم عرضیہ و بندہ در ہر دو حال تصرف کند

در سید خود و کل بندگان خداست اندک آنکه باشد و فی المثل که علم کثیف حجاب غلیظ کردن ترک کند حق را و عبادت کند بندگان حق را پس در نزاع کرد حق را در تبتیش پس خالص شد از عبودیت او یعنی در لحاظ خود پس او اگر چه عبید است در نفس الامر لیکن نیست آن بنده خالص پس چون نه عبادت کند کسی را از عبای خدا با اثر بنده خالص برای خدا پس تصرف کند در حق تا آخر و نیز در باب مذکور قصه سلیمان و نبی فرمود او گفت که در بعضی میاسطه حق تعالی با من فرمود که ملک من عظیم است گفت ملک من عظیم است از ملک تو فرمود چگونه عرض کردم که مثل تو در ملک منست و نیست مثل تو در ملک تو فرمود در است گفتی و قریب این قصه نسبت سلطان با بنده شایع سالی فرماید احوال قوم نوح در غلطی عظیم او خداده بودند که خود را فضیحت و غیر آن را نصیحت میکردند که با او ظهور حق در صورتشان از خود غافل و بتان را می پستیدند (و مکر و اکر الکیار) و مکر کردند قوم نوح علیه السلام مگر عظیم که میانش از آیه و لا تدزن الایمی آید که بتان را غیر نادانسته ترک نکردند کاش دو خود همین سنه دیدندی چنانکه تعلیم نوح بطور اسرار بود از اینجا است که اگر کافر زب آگاه گشته یکی از اهل صلمان راه گشته که صورتی از صورت حق بت را چون بگوید خود را همچین بپندارد پس چگونه بت را پستش نماید ران الدعوه الی الله تعالی مکر بالمعوم زیرا که دعوت بظرف خدا تعالی مکر است بدعو لانه ما عدم من البدایه فیدعی الی انفاغیه الی الله که دعوت معده و م کرده است الله را از هدایت تا که خوانده شود بظرف غایت پس چون از نوح علیه السلام دعوت بظرف الله شنیدند که در او اکل سوره نوح است که من ترساننده ام برای شما ظاهر که عبادت کنید الله را گو عرض آنجناب از اسمی با اسمی بود مگر آنان ندانستند پس گفتند که خدا تعالی در هر جا است و در هر دو سولح و غیره همونست و گویی که در قرآن بنسبت اهل اسلام نیز در سوره یوسف واقع که بگویندست راه من که خوانم شما را بظرف الله پس چو این فرماید از دعواتی اندر خدا عین المکر علی بصیره فلیع ان الامر لک الله لیکن صرف قول او تعالی که خوانم بظرف خدا پس این مکر است لیکن قول او تعالی بعد از این که بصیرت خوانم پس او رافع مکر است پس تنبیه کرد بلفظ علی بصیره که امر کل برای خداست لیکن یک راه هدایت است دوم ضلالت و من خوانم و پیرد انم خواندند بر راه بصیرت و قسم من مشرک که راهی دیگر را برای غیر خدا تا بیت تایم پس فرق در میان هر دو تعلیم باید کرد یکی تعلیم نوح که با جمال فرمود و گو مقصد آنجناب همون بود که حضرت خاتم رسل علیه السلام تفصیل کرد دوم تعلیم احمدی علیه الصلوٰه و السلام (فاجابوه مکرکما دعاهم) پس جواب دادند بگری چنانکه خواند نوح علیه السلام و شان را که بصورت مکر بود (فجاء المجرمی و علم ان الدعوه الی الله سبانه ماهی

من حیث هو سبیه و الاهی من حیث اسمائهم) پس آن مدقر آن جمعی علیه السلام و تعلیم ساخت علیه السلام که دعوت بظرف الله سبانه نیست از حیثیت هویت ساریه و جزین نیست دعوت از حیثیت اسماء او است که از اسمی بظرف الاهی بطور بصیرت خوانده شوند و سند دعوت بظرف اسمی آورد در فقال تعالی یوم نحشت المتقین الی الرحمن و فدایا بر بخت الخایه الی و قرتها بالاسم پس فرمود حق تعالی روزی که حشر کنیم متقین را بظرف اسم رحمن کرده پس آورد بخت غایت که لفظ الی است و قرین کرد او را با اسم رحمن (فعر فان العالم کان تحت حیطة اسم الکی اوجب علیهم ان یقولوا متقین) پس دستیم ازین لفظ غایت و قرین کردش با اسم رحمن که عالم است زیر احاطه اسم الکی واجب کرد بر ایشان که باشند متقی و تحقیق این امر که چگونه حشر کرده شوند با خصوص متقی بظرف اسم رحمن کرده و گروه گروه آنست که در سوره بنا فرمود حاصلش آنست که است روز قیامت وقت مقرر روزی که نوح فرمود در صورتی تیار می در عالم مثال برای ظهور اخروی کرده شود پس بنیاید فوج فوج و کشاده شود آسمانها که باشند در او ازها برای آمدن فرشتگان و پیرانیده شود که با پس شوند بسیار تفصیل فوج فوج فرماید پس اول تفصیل فوج کفره فرماید که است جهنم کین براس سرکشان ماندگان در دوزخها نمیکه پخشند در و بر و شربت نفع دهنده مگر آب گرم بجای شربت و زهر سر بجای بر و نفع ناهنده جزا داده شوند مطابق عقابند که نماید در آستانه حسابی را که نسیب کردند بایات ساخت مگزیب حال آنکه احصا کنیم در کتاب حفظ پس مطابق او بفرمائیم که چشید پس نه زیاد کنیم شمارا که بگذرد با حال فوج اهل حق فرماید بدستی برای متقین فوز یعنی نجاست یا غما و انکور با و جورهاست تا ایستان و کاس پراز شراب ظهور نشوند در و نغوی و نه کذابی که در شراب دنیا می باشد تا اینجا است دو گروه است پس بر عکس لعن نشر میفرماید جزا است از پروردگارت عطا برای متقین حساب برای کفره از ربک سمانها و زمین و آنچه مابین آن هر دو است رحمن که ناک نشوند کفره از خطیبه را بخلاف اهل اسلام که آن روز برای شان روز خطیبه است و هست روز قیامت وقت مقرر روزی که قائم شود روح اعظم یک طرف صورت گرفته و بظرف دیگر ملائکه نصف نصف کلام کنندگان کلام کنند بر من اهل حق که برایش اذن دهد رحمن و گوید ما ذون امر صوب درست است اجتماع در حقیقت نزد رحمن براس کرده است متقیان باشد که نفع دهد و صورت حشر بظرف اسم رحمن بطور است که نسبت طایران در صورت ملک رقع که آیان بینید بظرف طایران فوق خودهاست نسبت و نفس کنندند قائم دارد او را که رحمن و اساک رحمن بصورت پر اسه ایشان است که پراز هوا میباشند پس بصورت انبیا که شفاعت نمودند از انبیا حشر متقین بظرف رحمن شد که در حق تعالی که بصورت روح اعظم حق مخلوق جلوه گر شود شفاعت خواهد کرد و الله اعلم بالصواب

آنجا چه خداوند (فقا لوالها لا طبیعه) پس گفتند آن چنین با که واحدی طبیعت خاصه که عبارت از تشخص
 واضح باشد که بعد از نقل مقوله کفار در سوره نوح نسبت نشان قول نوح نقل فرماید (وقد اصلوا اکثر) که مگر
 کرده و کفره بسیاری را و جناب شیخ بلسان اشاره تفسیر ضلالت برای کاملین میفرماید نه برای قوم نوح که کفرشان
 بودند (ای حیویم فی تعداد الو احد بالوجه و النسب) ای در حیرت انداختند آن قوم کاملین را در تعداد او
 به وجه و نسب باز واضح بود که حق تعالی در قرآن مجید فرماید که بازوارش کردیم برای کتاب آن بندگان را که
 برگزیدیم پس از ایشان ظالم است نفس خود و بعضی از ایشان در میان است و بعضی از ایشان سبقت برنده
 نبیارت و حسب حدیث چنانکه در بیضاویست سبقت برندگان در حیرت روند غیر از حساب و مقصدین حساب
 با سانی کرده شوند و ظالمین حساب کرده شوند در طول محشر باز طاقی شوند حق تعالی بر حمت و در سوره نوح
 بعد لفظ قد اصلوا اکثر اوقع است و لا تزودن الظالمین الا ضلالا و هر چند و لا تزودن الظالمین برای کفره قوم نوح در
 مذمت واضح مگر حضور شیخ بلسان اشاره اشاره به طریقت ظالم اهل کمال میفرماید که بر نفسنامه خود ظلم کنند که
 فراموش نمایند در ذکر وحدت غرق شوند پس میفرماید (ولا تزودن الظالمین الا ضلالا المصطفین الذین اوروا
 الکتاب فم اول التلذذ فقد تم علی المقصد و السابق) و نه زیاده کنی ظالمین را برای نفع چانهاس خود را
 برگزیدگانیکه در ارت کرده شده اند کتاب این آیه تا آن یک از سه اند که مقدم کرد او شان را بر مقصد و سابق در آیت تم
 آورده کتاب الایه و تفسیر لفظ ضلال مطابق اشاره فرماید (الا ضلالا یعنی حیره) که مراد از ضلالت در حق
 کامل حیرت است مدوجه (المهدی لب زدن تخریک) و آمده است برای سند محمدی پروردگار دم
 زیاده کن مرا حیرت در خود و در باره اول برای منافقان بود است یکا ابرق الایه یعنی قریب است
 که برق دلال قرآنی کمال ظهور و در باید چشهای شان هر گاه یکدوشنی کند برای شان روند در یعنی مائل
 یا سلام شوند و چون تاریکی کند بر ایشان یا استند و رجوع بکفر نمایند پس در تفسیر و لا تزودن الظالمین بطور رسان
 اشاره که اول را با خرد و تعلق ضرورت سندی آورد که اضمحلالهم مشوا فیه و اذا اظلم علیهم قاموا یعنی
 هر گاه یکدوشنی کند برای شان که هدایت کرده شوند و در باره مستطیل در ضو که فاش شده باشند از وجودات خود پس
 تمیز کنند که آنچه در هدایت مطلب مقصود است در نهایت موجود است و چون ظلمت عدم انداخته
 شود بر ایشان که فاش کرده شوند از وجودات ذاتیات خود پس مستعد تعلیبات شده قائم مانند حیران که هر که در نهایت
 است چون در هدایت بود (فانما لزل العوز) پس برای صاحب حیرت دور است که او را اجناد او تنها نباشد

(و اکثر الذین حول القطب لا یترج عنهم) و حرکت دوریه نزد قطب نه جدا شود (صاحب حیرت
 و صاحب لظرف استمطیل مائل خارج عن المقصود طالب ما هو فیهم) و صاحب طریق مستطیل مائل باشد خارج
 از مقصود طالب است که او نیست در مقصد مکن (صاحب خیال نه غایت قلین و ابی و ما بینهم صاحب خیال
 است بطرف خیالش غایت او است پس براسه او از او تا و ما بین آن هر دو است (و صاحب حرکت دوریه
 لا بد غیره من و لا غایت فیکم علیه فی) و برای صاحب حرکت دوریه بدایت نیست که لازم باشد او را من و لزو
 نیست غایت براسه او تا حکم کند بر او فی و تا (فلا الوجود الا تم و هو اونی جوامع الکلم و الحکم) پس صاحب حرکت
 دوری را وجود نیست اتم او است داده شده کلمات جامع و حکمتهای کامله یا زیاده است که در نسبت
 قوم نوح علیه السلام حق تعالی فرماید که از خطیای خود با غرق کرده شدند پس داخل کرده شدند در ارتش پس یافتند
 برای خود با از سوا حق تعالی آنان را که مددگار رسیدند بزرگ مددگار ازین آیت بطور رسان اشاره
 معنی نسبت کاملان اخذ میفرماید (ما خطیایتم فی التی خطت بهم فخر قوائی بجار اعلم با حده و هو الحیره) و لیکن معنی
 قول حق تعالی ما خطیایتم بلسان اشاره پس آن چیز نیست که روانگردد ایشان را از حیثیت نفوس ارواح شان
 پس غرق شدند در دریاهای علم خیدا و او یعنی علم خیر است (و قال خلو انارانی عین المار) پس داخل کرده
 شدند اهل کمال در ارتش که نور سجات و جبرتی تا خود است در عین آب علم فی المحدثین و اذ اثار حیرت من بجز
 النور اذا او قاتیه) در قرآن مجید است و چون دریا مشعل کرده شوند تا خود از سحر النور است چون
 مشعل کنی نور را پس اهل کمال را وجود ارتش منافی آن نیست (فلم یجدوا هم من دون الله انصارا) پس
 یافتند اهل کمال براسه خود با از سوا حق تعالی مددگار سبب که غیر از او دیدند (فکان الله عین انصارهم)
 پس شد حق تعالی عین مددگار شان (فعلوا فیه الی الا بدوا و اخرهم الله الی السیف الطبیعه بنزل هم عن هذه المرتبه
 الرفیعه) پس هلاک شدند اهل حیرت و حق تا ابد و گویا حق تعالی او شان را بکناره یعنی کناره طبیعت هرگز
 نازل کند او شان را ازین مرتبه رفیعه (و امکان الکل الله و بالمدل هو احد سجانه) و گویا هست کل براسه
 خدا با ضابطه است حق سبحانه پس گوید مقدمه قوم نوح معنی آیت فلم یجدوا هم من دون الله انصارا را از درین
 بلسان اشاره برای اهل کمال معنی دیگر است علی هذا در معانی آیات دیگر کلام است (قال لوج رب انقل
 الی فان الرب لا یعوت و الا لکیه یبوع بالاسماء فهو کل یوم هو فی شان) و گفت نوح رب من و گفت الله من
 زیرا که برای رب شوق است و آن تنوع شود یا سما پس با که هر وقت در شان نوح است و مقام دعاد هم اثر میجو

لیکن اسما ربوبیہ نیز متنوع و متلونند پس در رب نیز چون صفت است درین مقام چنانکه آیه جو اس مفر ما رب
 (فانزلنا بالرب ثبوت التلوین اذ لا یصلح الا بوم) پس اراده کردی رب بصیغه صفت و آنکه بر ثبوت تلوین زیر آنکه
 صحیح نباشد مگر ثبوت تلوین و بدانچه بعد رب فرمود (لا تدر علی الارض ید عوعلیم ان بصیر وافی بطهتا) مگر در زمین
 فرق ید دعا کنده بر ایشان و در حقیقت تشتمن دعا است که فانی در حق شوند که باشند درین زمین که او خداست
 شد بر ان آرد را محمدی بودیم تمجیل لبط علی الله آمده است در حدیث محمدی علیه الصلوٰة و السلام اگر
 ولو افکنید برین بر زمین منضم هرگز نیند افتد بر خدا مافی السموات و مافی الارض) در قرآن دارد است بلری اوست
 آنچه در آسمانها است و آنچه در زمین است پس هر که در زمین رفت در خدا رفت (فاذا ذنبت فیها فانت فیها وای
 ظرک) پس چون دفن شدی در زمین پس تو اندر او شدی و زمین طرف تست این بنظر خود است درین
 حق مطلق منظر شود منظر و چنانکه در قرآن مجید و هو لظیم و لا یطمع و ارد در حدیث جبت بنظر منظر خاص دارد
 (و فیها نجدکم و منها نخرجکم تارة اخری لاختلاف الوجوه) در قرآن دارد است و در زمین عاده کنیم چنانکه از او
 پیدا شده اید و از او خارج کنیم بار دیگر بلای اختلاف و جویا تکیه خواهش کنند و هر چه شما از او پیدا شده اید و بطرف او
 رجوع کنید خداست پس زمین غیر خدا نماند و آنچه حق تعالی بعد قول خود رب لا تدر علی الارض فرمود پس بگایان
 تفسیرش فرماید الذین استخفوا شیام و جعلوا الاعیان فی اذانهم طلبا للستر لانه دعاء لم یفقر کم الله و انظر المزم
 یعنی کافران آنانند که غشاده کردند پاره چاه صوز خود باراد کردند انگشتهای خود را در گوشهای خود
 بلای طلب ستر حق برای آنکه لوح علیه السلام خواند برای نفع او شان تا که غفر کند خدا تعالی
 برای شان و غفر یعنی ستر است و آنچه بعد از من کافران فرمود و یا را تفسیرش فرماید (احدا) یعنی
 مگر در بر زمین از سترین کسی را ستریم المنفعة کما کنت الدعوة) تا که عام باشد منفعت چنانکه عام شد دعوت
 و معنی آنک ان تدریم فرماید (ای مدغم و تدرکم) ای اگر بگذاری او شان را و ترک کنی او شان را
 و معنی (لیصلوا بعبادک) فرماید (ای بجزویم و تدرکم) ای ما فیم من اسرار الربوبیة) ای در
 حیرت اندازند بندگان ترا پس خارج کنند او شان را از عبودیت بطرف آن اسرار ربوبیت که نهاده
 شده اند در ایشان (فیظرو انفسهم) ای بیا بعد ما کما نورا عند نفوسهم عبیداهم العبید و الارباب) پس بنید جانها
 خود را از انبابت بنظر حقیقت بعد از آنکه بودند و نفسهای خود را بندگان پس نان عبیدار باب باشند
 و لا یلدوا ای لا یجنون و لا یظنون الا فاجرا ای منظر ما ستر کفار ای ستر ما ظهیر بنظر خود) و معنی لا یلدوا

فرماید که نه تمجد مهند اهل کمال و نه ظاهر کنند مگر فاجر را و معنی فاجر فرماید که ظاهر کنند آنچه پوشیده بود در ایشان
 حقیقت واحده و صفت فاجر در قرآن کفار واقع است معنیش فرماید که ستر آن چیزی را که ظاهر شد بعد
 ظهورش پس حاصل میفرماید (فیظرون ما ستر فیم تم لیترون بعد ظهوره) پس ظاهر کنند آن وحدت را که پوشیده
 است در ایشان که فانی شوند باز پوشیده کنند آن ظاهر را بعد ظهور او در خود که باقی بقا و استرا باشد (فیخار
 الناظر و لا یعرف الفاجر فی تجوره و الکافر فی کفره و انشخص واحد) پس حیرت خورد تا نظر و نشاء قصد ظاهر کنند
 در ظهورش و نه قصد ستر در ستر او حلالا که یک شخص است که ظاهر کنند است و پوشیده کننده و این چنانکه
 حیرت (رب غفر لی ای استری و استر من اجلی فجهل مقامی و قدری کما جهل قدرک فی قولک و ما
 قدر و الامتی حق قدره) تفسیر رب غفر لی فرماید ای پوشیده کن مرا و ستر کن محبت من پس محمول شود مقام من
 و قدر من چنانکه محمول شده است قدر تو در قول تو که و قدر نکردند الله تعالی را حق قدر او که نشاء ختم در نفس
 خود حالانکه بتاکید میفرماید (لا تدر کتابک کفی بنفسک لیم علیک سیبای یعنی بخوان کتاب خود کافیت نفس تو امر و
 بر تو براسه حساب منی حدیث نقل غور باید کرد که ثواب نفل در خانه بر بر ثواب نفل است در مسجد مدینه نفل
 و درین اشارت لطیف است تا که حدیث خود که اثر احمدیت حضرت احمد علیه الصلوٰة و السلام است در خانه خود
 نشاء ازین مقام است آنچه شیخ محمد شین هند در ترجمه مشکوٰة از ترجمه التبیات از بعض عارفین در خطاب به امام علی
 نقل کرده و توجه بطرف کعبه غور باید کرد و سفر حج برای شناخت نفس خود است که چون کمال شوق بدقت تمام
 در کعبه رود اندر روش کین بجز خود نه بیند پس در هر مسجد همچنین غور کند تا بخودی خود راه برود معنی (ولو الدی)
 فرماید من کنت نتیجه عنهما و هما العقل و طبیعتی ای برای دو شخصیکه یا شتم نتیجه از ایشان و آن دو عقل و طبیعت
 اند معنی (و لمن دخل بیته) فرماید (ای قالی) ای برای شخصیکه داخل شود در دل من و معنی (مومنا)
 فرماید (ای مصدقا یا کون فی من الاخبارات الالهیة) ای تصدیق کننده برای اخبارات الالهیة که باشند
 در او و هو ما حدثت به انفسهم) و او حدیث و خبر آئی آنست که حدیث کنندید و جاتنا به شان بیدل
 گوید اگر منکونوت نبی با خطر است خیر تعلیم پیش میا و اگر بتجلی ایمان داری بهیج جانب بی چشم کشا و معنی
 (و لم یؤمنین) فرماید (من العقول) ای مؤمنین از عقول و معنی (المومنا) فرماید (من النفوس) و برای
 مومنا نفوس (و لا تزد انظلمین من الظلمات اهل انفس المکنتین خلف الحجب الظلمانیة الالبالی
 اهلک) و نه زیاد کنی ظالمین را ای اهل غیب مکنت خلف حجب ظلمانیة را که ما خود از ظلم تست

انگیزداری ای هلاکت بنا در خود (فلا یعرفون نفوسهم شهودهم وجه الحق دو نیم) پس نشناستند نفوس خود را
 بسبب شهودشان وجه حق را سوای خود که خود را مستقل دانند و سندی برین از قرآن می آید در آیه الحمدین
 کل شیء بالک الامم و در قرآن اهل اسلام است هر شیء بالک است بنفوس که ذات حق (و القهار الملک) و قهار
 در لغت هلاکت وین ارادان یقفا علی اسماء نوح علیه السلام است هر شیء بالک است نوح (و القهار الملک) و قهار
 و قوی را بر سر نوح علیه السلام پس مناسب است بر وترقی بفک یوح و یوح آفتاب را گویند و هو فی
 التزلزلات الموصیة لانا و بیانش در کتاب تترکات موصیة است بزی ما (و السلام) و سلامت خواننده این
 کتاب که موافق کتاب و سنت را تصدیق کند و آنچه تطبیق نتواند کرد در بقیه امکان دارد و یا از غیر آن خیال
 مقید حضرت شیخ چنداروند آنکه از حضور صلی الله علیه و سلم بداند مستحق بارگندن خطا و جیم پوشد خدا غیبتش
 یا زواج یاد که در عمر شش صد سال نوح علیه السلام طوفان آمد و چون از طوفان خلاص شد اولاد نوح و غیره
 و جانوران ترسیدند که میاد بارگر طوفان آید حق تعالی حسب فصل ۸ و ۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۰
 عهد آید که عبارت از کمان خداوند چهار خلفا حسب باب چهارم مکاشفات یوحن است ابر طوفانی یعنی جویب
 قیامت کبری نخواهد آمد یعنی بعد از ظهور کمان ابر موعود خواهد آمد و بعد از طوفان سه صد و پنجاه سال حسب
 اتفاق توریث یونانی و سامریه و عبریه نوح بنیست پس کل عمر نوح علیه السلام نه صد و پنجاه ساله شد و
 هون در قرآن مجید است که در قوم خود یعنی قبل طوفان و بعد از آن نه صد و پنجاه سال بنیست لیکن چون بعد از
 ذکر عمر آنجناب تفریح طوفان بر وجود نوح میفرماید مردمان تمسیدند که قبل از طوفان عمر آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم نه صد و پنجاه بود و چون در قرآن مجید قبل ازین قصه نصیحت با در حضرت سعد رضی الله عنه است و در
 مجاوره زنان نه صد و پنجاه سال را بهر سال که پنجاه گفته میشود دیدان نظر در قرآن مجید الف سنه للاثین عاما
 وارد و نوح علیه السلام را در وجه پودندگی مادر سام و حام و یافث دوم (وجه شریب) که باریب آمده بود
 که مراد و باریب هر دو عرق شدند پس سام علیه السلام در وقت طوفان صد سال بود و نوح که بعد از طوفان بی عهد
 نوح علیه السلام شد و آنجناب را نوح علیه السلام دعا از خداوند خدا گنگان داد یعنی از حضور صلی الله علیه
 و سلم روزی که نوح علیه السلام در تنه می کرد و در نوب آنجناب جانر حسب توریث بود و پیش شده بر بنه گشت
 پس حام دیده خنده زد و سام با یافث رفت و روگردانیده از چادر پرده پوشی کرد پس بچنان گفت که اولاد است
 کشتان غلام نامد یعنی با اولاد سام و یافث گفت که در خانه سام بیاید یعنی در هنگامیکه اولاد حام در ملک است

تباه شود یعنی از سخت نعرس از اولاد یافث ذوالقرنین اودی سخت نصریان تباه گشته باز مبارکبادی بسام
 از خداوند خدا گنگان یعنی از حضور صلی الله علیه و سلم داد و وقتیکه از قوم رومیه بود تباه شد و او را اهل اسلام رومیان
 خارج از ممالک مقدس گردید پس از یافث هفت پسر شدند یکی گوهر پسر اسکندر جریستانیان دوم جبرئیل یعنی آسمانی
 که از جرین فرانس بآمدند و سوم رفیت جد فارس که در جنوب ایران آباد شد و دوم یافث را با جوج شد
 که در مملکت متصل نهر جران آباد گشت و آن نهر گیلان است که ما را او با بورد در ممالک شان بودند که مورخین
 آنکه نیز آن از استهیا گویند که حسب درس فصل ۱۱ اسلامین دوم متصل مملکت مادی بود و در فصل دهم مکتوبین
 در بر لفظ با جوج مفسرین آنکه یعنی مقاشش را در مقام استهیا نویسند و هم اصل آنکه نیز از مقام استهیا نویسند آنکه گنگال
 و گیلی مشهورند که تا گفت تلنا صرب پول کردی در ششمه قبل سخی ایشان را از ممالک ایشان خارج کرد پس سرداران
 با جوج در وسط زمینوب و ثانی از آباد شدند چنانکه تا فلسطین تاخت میکردند و ذوالقرنین تباها در وقت قبل سخی بابل را
 فتح کرده بر با جوجان مذکور فر کرده بینههای ممالک مغربیه رفت که بطور جاویره مغرب شمس در چشمه و جنوب معلوم شد
 که خلافت در اینجا بسیار بود سوم مادی بن یافث شد و از مملکت آباد از ممالک گشت و از ایشان حسب فصل
 ۸ دانیال کورش همدانی بن اشموریدش یعنی کیتیا در خاست که بنظر شاه بودن میدوفا رس کش دورن در خواب
 در نیال آمد و او با ۱۲ را در وقت قبل سخی گرفت و بر با جوجان این جنوب و ثانی نیز بفرزادش چنانکه گشت و تمیاب
 شد و باز بسیر جنوب رفت تا بمقام جویلان کوش بن حام و باز کوش بنیاید چهارم تمسک بن یافث شد که شهره این
 نام در سیریه ای روس آباد است که در آنجا از قلت درخت و کوه ستری باری آفتاب نباشد و ذوالقرنین کیتیا در آنجا
 در سیر شرقی بقول تابعی و سب بن مینه رفت که در سابق یهودی بود و اهل تسین یعنی چین از نسل تمسک مذکور قبل
 بن یافث شد و ازین نام شهریت در شمال ممالک سیریه روس اهل آنها از نسل توپل اند و ذوالقرنین موصوف از
 مقام تمسک بمملکت توپل رسید چنانکه قول و سب بن مینه است ششم تا بن مشهور بتباره بن یافث است و تاره هنوز
 شهریت در جنوب نهر توپل اهل تا تا از نسل او هستند در جنوب نهر توپل و در شرق کوه بریل و نهر بریل و در شمال خراسان که از
 اولاد کوش بن حامند و بر جوجان جوج حسب فصل ۱۱ مکتوبین آبادند و در غرب ممالک تا واقع است و چون گفت تلنا صرب پول اولاد با جوج
 بن سیمای اهل بن رو بن یعقوب را گرفتار کرده بقا میکند اولاد با جوج بن یافث متصل ممالک آباد بود آیا کرد و باز با جوجان نهر
 گرفته باقی با جوج نامویدن و مارویه و تا توپل و تمسک فته بودند و از نهر توپل از کوه بریل و نهر بریل قاپوئی با جوج و با جوج
 بر مملکت تا تاریخی افتاد و مگر از شعایک در کوه بریل با بدن بگنی آید و تا تاریان را تا تک میکوند پس ذوالقرنین کیتیا در

از ملکات قبول بتاتار رسید و از قرب ملکات مادی و نامادیه تا تار زبان ذوالقرنین می فهمیدند چنانکه در قرآن
 لایکادون نقیون حدیثا و اوست و لفظ لایر یکا در اندام آید پس شکایت کند اهل تاتار نزد والقرین از نساد یا جوج
 و با جوج پس ذوالقرنین در شتاب مذکور سدی بست از سنگ و گلابه و بالایش بوقع بوقع نخاس گذاخت که سندان
 مذکور مطابق حدیث از جای که میکند پدید آید بر پیشانی می افتاد در راه آمد و شد بند میگشت و شکرستش از کسی سبوی دیگر
 داده شد و قریب بود که در رخ کند و راه تیار کنند مگر کار تمام میماند و کار تمام را گویند که بدستور است بالآخره آخر
 حضور صلی الله علیه و سلم صحاح سوره ای کردند و درین زمانه راه کشاده شده است و بقاصد سه سبیل جنوب شمال
 اورن برگ قلعه ساخت که هنوز موجود است چنانکه از جغرافیه انگلیزی ظاهر است و از ترک کردن تاتار اریان از سد
 اهل تاتار مشهور تر است که در زمان اثنی عشرت سلام نامی وکیل و اثنی عشرت عباسی بهمه و لیسان والی اسطرقان بر سر
 قریب دو ماه رفته بود از راه کمر که شهر است در مملکت رشیاروب و از راه دو ماه از اسطرقان برای سد همین جای اوز
 برگ است و پس درین مطابق قرآن و حدیث است که مقام سد بعد از شهر مملکت تمسک قبول فرموده شده است و
 اهل تقاسیر بر وجه تسمیه ترکستان متفق اند که بوجه ترک شان از سدی ترکستان شده است و کسانیکه ازین حقیقت متشنا
 نیستند بعضی از ایشان سد آن دیوار است را گویند که از همان تادریای گیلان است که قباده پدر تو شیران ساخته است و
 سد قرآنی نیست اینقدر منطوق است که کی قباده قبل از فتح بابل آنرا ساخته یا شده و قیاد آنرا درست کرده باشد چنانچه
 بیضاوی برین سد است که دیگران بدو اتفاق کرده اند که در مابین آرمینه و آذربایجان تحریر کرده اند که سد قرآنی این
 سد نیست بلکه سدیکه در قرآن مجید مذکور است مطابق حدیث که ذوالقرنین ساخته است متصل تاره تاتار است و حسب کتاب
 در ایالت و شیعیان منزل ذوالقرنین کی قیاد و کوشش هم نیست و بعضی سد ذوالقرنین باب لایواب را گویند اینم خلاف حدیث
 با اتفاق و وجه تسمیه ترکانست که در حدیث سد ذوالقرنین متصل تاره و قبول فرموده شده است و آنچه سرخس بیان کند
 خیال برده که ذوالقرنین شاه چین است این از بهوسات خلالت است چنانکه با جوج را در شل در س اول فصل ۱۲
 خرقیل دار و کب بقابل با جوج که از زمین با جوجت زینت گویند نه هفت نهمه حال آنکه در در س ششم فصل و س خرقیل حدیث
 بقوم با جوج است و هم از قرآن با جوج و با جوج دو قوم ظاهرند آنگاه در اصل با جوج را در حال اند که کتب منزل
 یکی آنکه بهمه رویان در زمهره نبی صفر شمار کرده شده اند چنانکه در کتب ذوالقرنین در کویست در مالک مقدمه جنگ کرده است
 آنکه در سابق از مطیعان بودند و دوم آنکه در آیت حتی از تحت با جوج و با جوج و هم در کل حدیث سلون بعد از
 اسلام چنانکه از جانب شمال با جوجان روس بطرافت مالک مقبره اهل اسلام خروج نموده اند با جوجان از جانب

اطراف مقبوله اهل اسلام خروج کرده اند چنانکه از فصل ۲۰ و ۲۱ چنانکه مکاشفات خروج است هر دو بعد از نهر رسال
 خداوند چار خلاق نوشته شده است و مضمون این فصول با فصل ۳۸ و ۳۹ و فصل اول خرقیل علیه السلام مطابق
 اند و حال با جوج مفصل در فصول مذکور خرقیل درین زمانه مطابق معانته است که بعد از رسال اهل اسلام از
 حدب شمال خروج کرده است به توره مذکور بعد از رسال با جوج که از جانب جنوب طرافت مالک اهل اسلام خروج کرده
 اند آنکه ازین اند و چنانکه در فصل ۳۸ و ۳۹ مذکور بهمه با جوجان والی روس تجربه بن گوهر بن یافت او نوشته است که
 بدور در از مالک مانند انان گاهی فرانس ز نسل تجربه باشند و گاهی جزین بهمه روس باشند و همین طور فارس
 بن گوهر بهمه روس است و هم بقیه از نسل گوهر که اسکندریان سکرستان باشند بهمه روس هستند و هم اولاد کوس پس
 حام بن فوج که حسب فصل ۳۲ تکون متصل همچون مانده بهمه روس اند و سوادنیان از نسل قبدهم کابل در اکثر کار اگر
 از نسل قبدهم است بهمه روس باشند بدستور فرموده فصل ۳۸ خرقیل سوداگران شیر بر والی دون مهند و بیاسند
 و نینان چین آنکه ازین اند و در نسبت سوداگران شیر بر و روسیان این عبارت در درس فصل ۳۸ مذکور است
 است که سوداگران سبادون و ترسین و جوانان شیر بر ایشان خوارند گفت که آیا غول خود ای با جوج است
 این جمع کرده که مال و سیم و زر بری و مویشی و اموال بگیرد و غنیمت عظیم سازی میکند ازین ظاهر شده که روسیان بر
 آنکه ازین غالب شود چنانکه اکثر نقصان زمانه خیال برند بلکه در آخر کار هر دو قومان بمقابل مسیح حسب قرآن و
 حدیث آیند که مسیح مدگار اهل اسلام بوده بر زمین تشریف آورد اگر چه چو چو بان نکر آمد مسیح باشند چنانکه قوم فرخ شکر
 طوفان بودند و زیاده در حال این هر دو قوم در مقدمه ششم کتاب حیات سرمدی بنویسیم و باز قدری در حال خرقیل بیاید تا
 در مان اهل اسلام آنکه از تحقیق جغرافیه از کتب اهل علم خود حاصل مولانا عینی شارح بخاری و اوقت نیند در مقدمه این
 قوم خیالات دارند که در این عالم شهادت اند مولانا محمد و تصحیح فرماید که این هر دو قوم از نسل آدم و نوح اند بطوریکه از قوم
 اند و احادیث خلاص قرآن تراشند اعتمادی را نشاید که صریح در قرآن مجید دارد است که گردانیدیم خاص در سبب نوح
 باقی پس از احتلام آدم از کجا آمدند و همچنین آن احادیث در نسبت قد و غیره بعید از قیاس نوشته اند اصلی ندارد آنکه این
 فقیر آن احادیث را بر مجاوره حمل کند که غور بر اولاد با جوج در فصل ۱۲ سلون بایکد علی بن ادرار فصل ستم مکاشفات
 با جوج و با جوج را مثل یک صحرا نوشته بدستور بجای آورده کثرت از هزار حصه و اولاد آدم دو کم هزار فرموده شد و بعضی آثار
 از ده حصه اولاد آدم مشیت فرموده شده و طولیان روس را با درخت آذرتشبه داده اند که کوه است که از ناهای او فضا و گز
 باشد تا و هفتان شبیه یا تقسیمند که طولیان اقامت را مثل نخل گویند و همچنین قهر اقامت را مثل صوب گویند پس قهر اقامت را مثل درون را جانب

نقضی باشد نیز فرمود گوش دنیاوی این دو گروه در استعانت و گوش یا طنی و مینی شان بچو فرش است که گوش
گوشان ای شان مثل قدر ایشان است که فرش و کفایت کنند در فراتر از حدین یا چون و با جرح سگ که نوشته گی اگر
خدا مثل سنج و مرم و پولوس و غیره را پستش نماید دوم آنکه بعد ازین مذهب تر از مذاهب کثرتشان کجا و با شرف
اکثرشان در سابق نصاری بودند و درین زمان اکثرشان دین الحادی دارند سوم بعد دین اسلام در ایشان
بسیار وقتیکه مسیح تشریف آورد و بمقابل ایشان اکثر متکین طردین تباه شود چنانچه شروعات اسلامی در یسول بود
شده است و در اصل لغت عبری لفظ غوغ و ما غوغ برای یا جوج و ما جوج بود چنانچه این غلغون شاه اسپر
که قبل از اسلام از قوم کامته بود ما غوغ گوید چنانکه در فصل دوم تکوین در اول تاریخ ایام اول عبرانی ما جوج را ما غوغ
بن یافت نویسد و در یونان گوگ و ما گوگ کردند و اهل عرب تلفظ کاف نیاید بجز نان اولاً جوج و ما جوج
کردند و بعد جوج و ما جوج نمودند چنانکه گفته فارسی را افکنده و بیافکنده نمایند چون در کرد و القزین در ذکر کلام
آمد پس ایران از حالات یا جوج و ما جوج تکرار کرده شد که درین زمانه بسیار کار آمد است
بقتسم یافت یونان است که یونان شهرت دارد و او را اسپر بودند یکی الیکا که از او مملکت امر که آباد شد چنان
شهر الیکا در دروازه السلطنت پیر پوز آقا در شهر است و در ایشان درین زمانه اکثر اولاد ما جوج تسلط دارد
و جزو یا امن همچو جزایر انگلستان میباشند در زمان برابادی یا جوج و ما جوج حسب در ۳۹ خرقیل تبا شد
تا رسیس جبر ایل مور و مید او نینان واقع مملکت چین از دست و از و جاوه و جاپان یا شد و در فصل ششم
پیشین گوئیم که بکثرت در که تا رسیس برای حج آید از اینجا کثرت حاجیان جاوه مشاهده است و تسلط
سوداگران انگریز حسب در ۳۸ خرقیل بر نینان خواهد شد اگر چه از نسل نینان نباشد و در تسلط
بر تمامی رسیس سوم کتیم جبر کازنج و اهل سیرس و غیره چهارم دوان والی یونان که از شهر دژ و ندر مملکت یونان
یورپ موجود است و سکندر زو و القرن اولو احد از و شد نه آنکه ذوالقرنین است که و کتیقا بود و هم اولادش
در اتم چند هندی را و وجد بلفظ یونان مشهور اند مظنون چنانست که آلتشو ایمن کیسی یونانیست که یا پورس بن
بر اهلینا که با یلا شهرت دارد و جنگیده هند آمد و در وقت یونان از زمان دراز بر ملک هند است چنانچه کل یونان
در زمان کرشن آمده است که او را همه قریب بود و هزار و چهار صد سال گذشتند و سکندر از قوم یورش در هند و
جنگ کرده است و تمام بن لوح علیه السلام را پنج پسر بودند یکی کنعان که شهرت است و نسبت او به دعای نوح بود که او

سام را غلام ماند چنانچه یهودان را غلام ماند بعد او لاد اسماعیل را و درین زمانه اولاد عیض بن مدین بن ابراهیم
را و سلمان اند غلام است و دوم مصر جد اکثر مشران منبکه خوبوی شان دارند و شخصیکه از جاسعی آید از نام ملک و تبار
و اهل فلسطین و غیره از نسل او هستند سوم قطره در اکثر افریقه مثل بربر و سوان و غیره ماند و اهل کابل قدیمی را اهل
از نسل او اند و درین نسل ۳۸ خرقیل اولاد قیطر را همراه یا جوج گویند اگر اهل کابل از اولاد قیطر اند به راه روس
از کار نشوند چهارم گوش بود و او را کشتش سپر بودند یکی سیاه چو نینان و حبش که در فصل سوم تکوین اولاد گوش یا
نصل جوجن میفرماید در ۴۸ باب است بحدت ایمان نسبت حبش فرمود که نجاشی کرد و در نسبت جوج نینان سلطنت
یا جوج والی رشتا در فصل ۳۸ خرقیل نوشت و بدستور شاه دودم سبتاه سوم سبتگاه جبر ایل انجوان و بخارا و جزایر
چهارم جو یا که در رودان آباد شد و در جنوبی ریف و القزین قبول و سب بن میند بوده پنج عا و زود و سپر موجود آمدند
یکه دون که در زمان موسی بنو مشهور بود و بعد میند و مینو مشهور گشت دوم سباجد سبند که در آن هر دو فصل
۳۸ خرقیل است که بر و مسلط سوداگران غیر پوزند که اکثر نینان اند و ششم گوش را فرو شد و هر شاهی که بر تخت
ایل نشست تا زمان حضرت ابراهیم او نبرد شهرت داشت که بجاری مشهور بودند و سام بن نوح علیه السلام
نخ سپر بود آمدند یکی انجور جبر ایل سیریشل که در استان غیره و مملکت تلنا صر پول در سبب قبل سبجی از ایشان بودند
که یا جوج را گرفتار کرده در شرق نهر گیلان آباد کرده بودند دوم لازم سام و در عرب فلسطین آباد گشتند سوم
ارم بن سام که او را سپر بودند یکی عومش جد و شقیان که بعد ارم مشهور است دوم جول که در مملکت
فلسطین آباد گشت سوم غاثر جد نمود و جدیش که ما بین حجاز و شام آباد گشته و صاحب ناقه صلح علیه السلام
از ایشان بود و بعد تباهی قوم صالح قوم آخناب که مومنین بودند در ممالک فلسطین آبا و گشت و از اولاد
ارم صاحب عماد و برج بودند که در بابل نیامیدند در زمان بود و چهارم ایلام جبر ایل ایران بود و آلان ملکیت
در شمال کوه قاف از آباد و از الانیان مملکت کشباز است و از ممالک کشباز رشی دگر بر پهلوان بعضی
بر مینان در هند آمدند و از ایشان آریه شدند و چون گوگ یعنی یا جوج بر مملکت کشباز از انست مسلط شدند
که از نسل یهود بود و مندران کشباز را بر باد کردند ازین جهت رجا ۲۲ سکتهم مندل مرک دید پناهی از گوگ
یا بت مندران خواسته اند و نیز در رجا ۲۳ سکتهم ۵ رجا دوم سکتهم ۵ و در اکثرین مذکور گوگ
پناه خواسته اند پس زمان ویداز بخارا یافت شد پنجم افکش که بعد دو سال طوفان پیدا شده بود و او را در عمر
۱۲۰ قبتان شد و او را در عمر ۳۵ شلخ شد و او را در عمر ۱۳۰ عیسو بود شد که بسیاری قبل از نوح وقت نوح علیه السلام

و قات یافته بود و آن جناب هم در عرض صد سال وفات یافت و چون فرج علیه السلام را یکصد و پنجاه سال گذشت بود
 و تمام هم وفات یافت قوم محمد فرج علیه السلام با فراموش کردند و قائل بودند که سائے بوده است پرست خندان
 و منکر نبوت و هر قبیل را همیکه پسندیدند بر فتنه پس حق تعالی بود علیه السلام را که مسمی بعیر است در عرض
 یکصد و سی و هفت مبعوث کرد که هنگام ولادت پلک بن بود و دلاوه است و دیگر او را قحطان متولد شد
 (قص حکمت احدیته فی کلمه بودتی) بود علیه السلام قوم خود را با حدیثی طریق مستقیم خواند که چون حبل را
 راه حق است پس در شما نیز حق موجود است پس چرا توجیه غیر میشود و در صورت هو است حملش آنکه
 ای قوم من عبادت کنید اما سدا که نیست برای شما مجودی غیر او پس خصوصیت چیزی در عبادت نیاید که
 و وجه مقید تر مطلق نمودند نیستند مگر افترا کنندگان مگر آنان نصحت بود و عمل بر عرض نمودند
 بود علیه السلام جواب داد ای قوم من طلب میکنم بر تعلیم خود از شما اجری نیست اجرت من مگر بزیانیکه پیدا کرد
 و ایس نقل نکنید پس تعلیم من قبول کنید و ای قوم من طلب ستر کنید پروردگار خود را با زور جوع شود بطرف
 او که نیست خود را در انیت حق خود را ندید و برساند عالم شمارا بر شما پوز در بطور معارف و زیاده کند شمارا
 وقت مطلقه بطرف توت مقیده و گردید ازین جرم کنندگان گفتند ای موجود دنیا و دوی مارا و بیله بر دوی
 خود زیرا که تو ذاتی بطرف الله کارا غیر نیست پس با غیر خدا را نیز ستم و ستم اندرین صورت ترک
 کنندگان مجودهای خود با از صرف گفتند و ستم برای نبوت تو ایمان آنکه گان ما کونیم مگر رسانیده اند
 ترا مجودان ما که ندست که غیر خدا نمیکونی و باز پرستش با بتا ترا پرستش حق نمیکونی و ندانستند که چون
 حق در همه جا است و ذات شان همونست پس پرستیدن صورت حق بصورت جمادی جای تعجب است
 که ترا جمادی دارد بدان نظر بود علیه السلام فرمود من گواه سازم خدا را و شما گواه باشید که من بری ایمان
 آنچه شرک کنید از سوی او زیرا که در ذات شما آن حق موجود است پس چرا این ذلت اختیار کنید این نیست
 مگر شرک و آنچه گویند که گزندس رسانیده است مرابض مجودان پس جمله مگر کنید بازم املت ندیدید
 بد رستی من اعنا و کرم برانته پروردگارم و پروردگار شما که اوتامع و ضار است نه آسید مقیده بلکه بمقابل
 وجود حق موجود نیستند زیرا که نیست سالک در و نده مگر حق فعاله و جو مطلق پیشانی او گیرنده است پس شما
 غیر او نیستید و اگر کسی گوید که رنگان را بر راه ضلالت نیز همراه باشد پس خدا بر راه مستقیم نباشد میفرماید
 پروردگارم که پروردگار شماست بر راه راست است که بصورت تم یا سم اادی و بصورت شما با ستم فصل است

بنظر اادی پس هر که بر اتم رو بخت رسد و هر که بر به شمار و دوبره راست دوزخ رسد پس اگر یازمانه و گوش
 بتعلیم من ندید پس رسانیدم شما را بد آنچه فرستاده شد بطرف شما و اندرین صورت که گوش نصیحت من است
 پاک و در دنیا خواهد بود و هم بر آگنده و خلیفه کند پروردگارم قومی را که غیر شما باشد و از تجاهی خود او را برتر ندید
 چیزی که در ملک و نقصان آید بد رستی بر او تعالی هر شے نگهبانست مرا از شر شما حفاظت خواهد کرد و هر گاه
 آدم را نجات دادیم بود ایمان داران که همان بود و در رحمت خود نجات دادیم او شان را از عذاب غلط
 و انیت قریبای عاده که انکار کردند آیات پروردگار خود با که در صورت مقیدان حق را منحصر کردند
 و سرکشی نمودند رسولان یعنی بود و پیر و دانش را و پیر و وی کردند امر کینگان بر نافرمان و سرکشی را و لایق کرد
 شدند درین دنیا لعنت و بر وز قیامت آگاه باش که عا کفر کردند و پروردگار خود را آگاه باش بعد است
 برای قوم بود و صورت اجترار آمد عذاب بر ایشان چنان شد که بدعای بود علیه السلام مخط سه ساله بر
 گشته قوم بود حسب عادت او لاد نوح بقام کعبه جوح آوردند که مقام مثل روح حق است پس قبیل بن
 غر و مرتد بن سعد با هفتاد نفر که رفتند بر مکان معاویه بن کبارنا و لاد علیق بن لاد بن سام مجاور کردند و لاد
 و بعد از اقامت وظائف ضیافت اجازت دعای باران خواستند و گفتند که بود علیه السلام ایمان بطور شرف
 گفت که بیهود ایمان آرید و غیر ازین باران نخواهد آمد پس قبیل بجای و گفتم مرتد را نگاهداشت و بمقام دعا
 طلبت نمود پس سپاره بر سفید و سرخ و سیاه بر آمدند و منادی ندا کرد که کی را ازین سه اختیار کن پس
 قبیل سیاه را اختیار کرد و خوشخبری بیلا و خود بر و پس عادیان شاد شدند و عذاب لای آمد که در آن ابرویج
 عاصف بود که قوم ارم ذات عماد که ایمان تیا ورده بودند تیا گشته و توجیهت بود علیه السلام آن مردمان خود
 بودند که برجی و عمادی عظیم سازند که اگر طوفان هوای آید بدانان رویم که عرض او در سبیل باشد و تا سبیل بر
 بلند بر ند پس درز بانهاے شان حق تعالی اختلاف افکند و کسانیکه کفر کرده بودند در زمین منتشر با و تنه
 کرده شدند چنانکه در فص نوحی گذشت و قوم ایماندار بود علیه السلام بملکت بلقان که هنوز در ملکیت مذکور شهر جابلان
 واقع آمدند ازین جهت در مشین گوی حضرت صلی الله علیه سلم وارد که اهل جابلقا و شب معراج ایمان آوردند
 پس آنچه در قصه آن جناب علیه السلام اسرارند از بعضی آنها جناب شیخ اشارت فرماید اشعار ان الله الطریق
 ظاهر غیر خفی فی العموم بد رستی برای خدا راه درست است ظاهر در عموم خلیق خفی نیست و کسانیکه شعر آئینده
 خیال نکرده اند از راه مستقیم راه جانم گرفته قید فی العموم را قید خفی گویند که منفی است وزیر صراط و مستقیم چه جوار است

رئی کبر و صغیر عینه + و جوبل با مورد و علیم در هر بزرگ و کوتاه عین اوست در جابل با مورد در عالم و در جابل
 کافرونه در حق اسم متصل غالب پس راه کافر برای دوزخ مستقیم راه راست است و همچنین راه مؤمن برای جنت
 در ابتدا و سمت رحمت + کل شی من حقیر و عظیم و برای همین در سبب شد رحمت حق هر شی را از حقیر و عظیم (اسم و صفت)
 الا هو اخذ بنا صیتهان ربی علی صراط مستقیم نسبت سالک در دوزخ گرفته تعالی گیرنده است بنا صیبه او که رود
 بدان بطرف غایت بدستی پروردگارم درست است و او گیرنده است بنا صیبه هر رونده (فعل) مثل فعلی صراط المستقیم
 المستقیم فو غیر منضوب علیهم من هذا الوجه والایضا لاین پس هر رونده پس او بر راه راست پروردگار است
 پس ازین رونده منضوب است نه گمراه پس کافر بر راه کفر بنظر آنکه غایت او دوزخ است درست است پس ازین رو
 منضوب نیست و اگر چه بنظر اسم دیگر که بد در راه جنت باشد منضوب باشد این امر دیگر است که انکارش سفسطه است
 و هر شخص بطرف منظور است و منکال عارض میشود پس سزایش هم زوال پذیر ازینجا فراید (فعل) کان الضلال عارضا
 که تکلف الغضب الایمنی عارض پس چنانکه بعد نظرت منکال عارض است همچنین غضب کسی عارض است که بعد از احتیاج
 برد و مشرب حسب مفهوم کفار ان چشمند (والمآل لی الرحمة الی و صحت کل شی و هی الساقیة) و اما کار بطرف محبت
 که وسعت دارد هر شئی را و او وسعت برنده است حسب حدیث سبقت رحمتی (و کل ماسوی الحق در آیه
 قانه ذود روح) و هر شئی ماسوای حق و با یسیت زیرا او ذود روح است بحسب آیه و ان من شئی الا لیسبح
 بحمده (و اما من یدب بینه فانه لایب بقره) و نیست در کثرت تشبیه که در تشبیه زیرا که در ذات خود نیست محض است
 و جزین نیست که میرود بغیر خود که او وحدت (تو یذیب حکم البینه للذی هو علی الصراط المستقیم) پس هر نفس
 رو و حکم تبعیت بر او اصلی که او بر او درست است و در مثنی بدان جهت گفته شد فانه لایکون صراطا
 الا لایالشیه علیه زیرا که نباشد صراط مگر بشی بر او اشعار (اذا دان کل خلق + فعدوا ان کل حق +) چون
 اطاعت کند برایت خلق پس اطاعت کند ترا حق (دان دان کل حق + فعدوا لایسبح الخلق هو اگر اطاعت
 کند ترا حق پس گاهی نه اطاعت کند ترا خلق (فحق قولنا فیه + فحقی کل الحق) پس تحقیق کن قول مراد
 نفس لامر زیرا که کل قول من حق است (فما فی الکلون موجود + ترا ه ما لخلق) پس نیست در کون موجودی که
 بشی او را که نباشد برای او لفظ (و ما خلق ترا ه العین الایینه حق) و نیست خلقی که بیند او را چشم مگر ذات آن
 چیزی حق است و لیکن موعیه فیه + نذا صوره حق) و لیکن سپرد شده است در حق براسه همین صور عالم
 حقیقت است که در آن جوهر حق نهاده شده است و چون ثابت شد که هر ماشی بر او مستقیم است تحقیق باید کرد که او

غضب الایمنی

بر طریق صوفیه شود احدیت چگونه باشد پس برای تمییزش فرماید (اعلم ان العلوم الالهیة الذوقیه الحاصله لابل
 مختلفه باختلاف القوی الحاصله تنهاج کونها ترجیح الی عین واحده) بدانکه علوم آئیه ذوقیه کشفیه حاصله
 برای اهل دقت مختلف باشند باختلاف قوتها نیکه حاصل شوند علوم از آنها با وجود رجوع علوم بطرف عین واحد
 چنانکه کثرت قوی بجمع بعین واحد دارند و دلیل رجوع کثرت قوی بعین واحد اولای امر در افان احد
 یقول کثرت سمع الذی سبج به و بصره الذی بصیر به ویده استه یطیش بها و در جلاست سحی بها فذکر ان
 هو قیه هی عین الجوارح الی هی عین العبد فالو یه واحده و الجوارح مختلفه زیرا که حق تعالی فرماید که چنانکه
 در دو عین قوی و جوارح بنده هم چنین در قرب نواقیل در شود با شتم آن سمع بنده که بشنودید و و آن بشنود
 که بیندید و و آن دست که بگیرد و و آن پای که بدوید و و آن یاد که در که بدوید حق تعالی عین قوی و جوارح
 ایست که عین عبد است پس هویت حق یک است و قوی و جوارح مختلف (و کل جارحه علم من علوم
 الازدات محصیا من عین واحده مختلف باختلاف الجوارح) و برای هر جارحه علم است از علوم از و اق که
 خاص است آن حضور از یک عین یعنی از یک حقیقت علم که مختلف شود یا اختلاف جوارح رکالما حقیقه
 واحده یختلف فی العلم باختلاف الیقاع فنه عذب ذات و مندرج اجاج و هو بان فی جمیع الاحوال
 لایغیر عن حقیقه و ان اختلف طعوم مثل آبیکه حقیقت واحده است مختلف است در طعم باختلاف
 بقلع پس بعض از شیرین لذید است و بعض از و شور در حالیکه او آب است در جمیع احوال نه متغیر شود
 از حقیقت ماسه خود و گرچه مختلف شوند لذت او (و بنده آنکه من علم الارجل) و این علم و حکمت شود
 احدیت از علم الرجل است بدان نظر متمیز از دیگر علوم شد و بر حکمت اهل سندی می آورد و در او بود که
 فی الاکل لمن اقام لقبه لاکلوا من فوقهم و من تحت ارجلهم) و نشان علم الرجل در نسبت اکل برای اهل
 کتا بیکه بر پا دارند کتب حقیقت را قول الله تعالی است که اگر بر پا داشتندی کتب منزله را بر شمشیر
 خوردندی از فوق خود و او از تحت پای خود که مراد از اکل فوق خود هاتمه بر معانی و غیره از کشف حقائق بطور
 و سب است و مراد از اکل از زیر پای آن علمیت و معارف که بعد از عمل بقضائے کتاب و بعد از سعی
 بر ایشان رسیدندی (فان الطريق الذی هو الصراط هو السلوک علی المتشی فیه و سعی لایکون الا بالارجل
 زیرا که در تفسیر او صراط است او سلوک علی متشی فیه است و سعی نباشد مگر باها (فلا ینج هذا الشهود فی اخذ
 الکنوی سید من هو علی صراط مستقیم الا هذا لفظ الخاص من علوم الازدات) پس نه نتیجه و ه این شود

احدیت را در اخذ نواهی بدست سیکه او بر راه درست است مگر این فن خاص از علوم از ذوق باز واضح باد که در
 در سوره مریم آیه و نسوق الحجرین الی جهنم در درج کافران مقابل اهل حق واقع یعنی روانه کنیم حجرین را
 بطرف جهنم حضرت شیخ را انکار از ان نیست لیکن بلسان اشاره از ان در حق اهل سلوک اشارت یعنی
 لطیف فرماید که سبب نتیجه این شهود باشد پس میفرماید (و نسوق الحجرین وهم الذین استحقوا المقام الذی
 ساقم الیه بریح الدبور الی اهلکتم عن نفوسهم) در روانه کنیم حجرین را بطرف جهنم بلسان اشاره آنند
 که سستی خندند مقامی را که روانه کرده اند ایشان را بطرف او بصورت آن شیئی که که هیچ بود
 تعبیر کرده شود که هلاک کرد اهل کمال را از نفوس شان (فویاخذونوا صیما والریح یسوقهم) پس حق گیرد بنواهی
 ایشان و سیخ روانه کند ایشان را بطرف هلاکت پس انجام کار حق بصورت سیخ و بورد شد که عبارت از سخت شمی و
 سعی است زیرا که در آیه نسوق الحجرین سوق بطرف خود مشوب حق تعالی کرده است (و هی عین الا الهی و انما کافوا بهما)
 و سیخ بود و مذکور عین خواهی شان بود که بودند بر و خواهم شاهه شان عین حب حق در اهل بوده زیرا که وحدت حقیقت
 منافی کثرت صورت است و ساکنان چون حق تعالی را بعد فهمند از حق دور باشند و چون از خود فانی نشوند پس حقیقت
 که او را دور اند و قرب ایشان شود بدان نظر بلسان اشاره تفسیر جنم فرماید که در آیه مذکور واقع (الی جهنم
 و هی ابعد الذی کافوا به) و نه فلما ساقم الی ذلک لوطن حصول انی عین القرب فر اهل بعد فر اهل سعی جهنم
 فی حقهم در روانه کرده شدند حجرین بطرف جهنم و جهنم بلسان اشاره بعد نیست که او را بهم کرده اند پس هر گاه یک
 روانه کرده حق تعالی او شان را بطرف این موطن هلاکت حاصل شدند عین قرب پس زائل شد بعد از
 هلاکت شان پس دور شد سعی جهنم در حق شان که عبارت از دوری بود (فما زوا جمع القرب من جهة الاستحقاق
 لانهم جرمون فما اعطاهم هذا المقام الذوقی اللذی من جهة المنة و انما اخذوه بما استحقوه حقایقهم من افعالهم
 کافوا به) پس رسیدند فانیان بنعم قرب از جهت استحقاق زیرا که آنان روندگان بودند پس نه داد
 حق تعالی او شان را این مقام ذوقی لذت از جهت منت و جزین نیست گرفتند مقام مذکور را بدانچه مستحق
 بودند او را و حقایق شان از اعمال شان که بودند بر و در کافانی سعی فی اعمالهم علی صراط الرب المستقیم
 لان نواصیم کانت بیدین له هذه الصفة فما مشوا بنفوسهم و انما مشوا بحکم الجبر الی ان وصلوا الی عین القرب
 و بودند در سعی در اعمال خود بر راه درست حق بگری آنکه نواهی شان بود بدست سیکه بگری او این صفت
 است پس زلفتند بذات خود و جزین نیست رفتند بکرم و استحقاق اعمال تا آنکه رسیدند بطرف عین قرب

بجسب آیه ذیل (و نحن اقرب الیه حکم و حکم لا تبصرون) و ما قرب تریم بطرف حق تعالی و فانی از شما و لیکن شما
 نه بینید از اینجا است هر که میرود گویند و اصل سخن شد (و انما یبصر فانه مکشوف الغطاء بصره حدید) و جزین نیست
 متوفی بیند حق را نه خود را زیرا که او پدید کشاده باشد پس بیانی او تیز است (و ما نحن یتنا عن یت ای
 ما نحن سعیدانی القرب من شقی) و نه خاص کرده اند از آیه مذکوره می از بیستی ای نه خاص کرد سعید است
 ما در قرب از فقی پس قرب حق با جمله برابر است بطرف قرب مطلق با مقید که مقید است که در اهل شهود قرب
 شهود دیگر است و وجه خصوصیت قرب بعد از فوت می آید و خصوصیت قرب المطلق با مقید با موقوف بر متوفی
 و شاه نیست چنانکه فرماید (و نحن اقرب الیه من جمل الوریث ما حصل لسان انسان) و ما قرب تریم بطرف
 انسان از شه رگس پس نه خاص کرد انسان را بقرب از انسان دیگر زیرا که شه رگ جزوی از بدن انسان است
 و حق تعالی عین عبد است چنانکه فرماید (و القرب لانی من العبد لا تخاف الیه فی الاخبار الا کتبه قلا قرب اقرب
 انیکون هویته فانی عین اعضاء العبد و قواه و سبب بعد سوی هذه الاعضاء و القوی) پس قرب آنگی
 از بعد خفایست مطابق آنچه در اخبار آنگی دارد پس نیست قربی تر از آنکه باشد هویت او و تعالی
 عین اعضاء و قواه ای او بحسب حدیث قرب نواقل و نیست عیدی سواست این اعضاء و قوی که
 در حق متوهم است (نفوس مشود فی خلق متوهم) پس فانی حق مشود است در صورت خلق متوهم (فان خلق
 معقول و اخلق محسوس مشود عند المؤمنین و اهل الکشف و الوجود پس خلق معقول و حق محسوس مشود است نزد
 مقلدین صوفیه و اهل کشف و وجدان که حضرات صوفیه اند فانی از خود و باقی بحق اروا عاقله درین الصنفین
 فالحق عندهم معقول و اخلق مشود قلم بمنزلة الماء المالح الاجاج) و سواى این هر دو صفت پس حق نزد شان
 معقول است و خلق مشود پس علم آنان بمنزله آب نمکین غیر سیراب کننده است و العاطفة الالهی
 بمنزلة الماء العذب الفرات السالخ نشاریه) و علم گروه اول یعنی صوفیه که مومنین تابع ایشانند بمنزله آب
 شیرین است خوشگوار سیراب کننده برای شارب او چون ظاهر شد که حق نزد مومنین و اهل کشف مشود است
 (فاناس علی تسبیب) پس در میان بر دو قسم اند اول حضرات صوفیه و پیرو شان و حل شان میفرماید که در این
 من میثی علی طریق یعرفها و یعرف غایتها فی حصر صراط مستقیم بعضی در میان آنکه روند بر طریق که نشانند
 او را که عین حق است و نشانند غایت طریق را که او عین حق است پس حق از طریق در حق او صراط مستقیم است
 دوم مقلدین جمله حال شان فرماید (من اناس من میثی علی طریق یحب لها و لا یعرف غایتها

وہی عین الطریق التي عرفنا الصنف الآخر و بعض آدیانست کہ رود بر طبقہ کشف است او را کہ حق است
 و نشانہ غایت اورا حالانکہ او عین طریقت است کہ نشانہ اورا صفت اول کہ آخر و دیگر است بنظر این صنف
 (فالعارف یعدو الی اللہ علی بصیرة) پس عارف خوانند دیگرے را بطرف حق بطور بصیرت کہ از اسمی ہائے
 دعوت کند و طریق و غایت را حق گوید و غیر العارف یعدو الی اللہ علی التقلید و الجہالت و مقلد غیر عارف
 جو اہل بطرف خدا بر تقلید و جہالت کہ نداند وحدت این اشیا و گمان برد کہ ذاتی کہ مفقود در بدایت است
 مطلوب در نہایت است (فہذا علم خاص یتالی من اسفل السافلین لان الارجل یصل الی من الشخص و اسفل
 منها ما تحتہا و یس الا طریق) پس این علم اصحاب کشف علم خاص است کہ حاصل شود از اسفل سافلین زیرا کہ
 پایا زیر اعضا شخصند و زیر پایا چیز نیست کہ زیر آہناست و نیست آنچه زیر پایست مگر طریقی و زمین و حسب
 حدیث لودیم لیس علی اللہ آنچه زیر پایست خداست (من عرف ان الحق عین الطریق عرف اللہ علی ما ہو
 نظیر ان فیہ جبل و علی سبک و یسافر من ہر کشتا سخت کہ حق عین طریقی است شناخت حق را بر اینچہ اورا برکت
 زیرا کہ در جبل و علی سبک کند ساک و سفر کند و طریق اشارتست بصورت مرشد کہ ذات مرشد را مغائر حق نداند
 چنانچہ مولا تا فرماید سہ چون کہ ذات پیر را کہ وی قبول اہم خدا در ذاتش آمد ہم رسول اگر چہ ابیاتی از حق این
 خواجہ را ہم گئی ہم شن و ہم دنیا چہ را ہم پیر و حق را از اوئی ہر کہ دودید او مرید است فی الحقیقت نہ مرید
 (اذا لا معلوم الا ہو دہو عین الساکک المسافر فلا عالم الا ہو من انت فاعرف حقیقتک و طریقک) زیرا کہ نسبت
 معلومی مگر او را و عین ساک است و مسافر پس نیست عالم حق و چون در صورت مرشد حق را شناختی پس
 تو کیستی پس شناس حقیقت خود و طریق خود را پس بخوان انت المادی انت الحق لیس المادی الا ہو
 (فقد بان تک الامر علی لسان ترجمان ان قسمت فوسان حق ظایفہ الامن فہم حق) پس ظاہر شد
 ترا امر بر زبان ترجمان رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ او حضور شیخ اکبر مصنف است و ہمہ اصدتعالی
 اگر فهمیدی پس او زبان حق است پس نقد اورا مگر کسی کہ فہم او حق باشد و امتان مثل است نوح و ہو
 و صالح و لوط ازین بعد آہستہ نمودند و در صورت حضرات انبیاء خود حق را شناختند کہ مرشدان بودند و ان
 للحق نسبا کثیرة و وجہا مختلفہ) زیرا کہ برای خدا تعالی نسبت کثیرہ است و وجہات مختلفہ پس از یک
 صورت ہمون مرشد است و بصورت دیگر مرشد ساک را باید کہ در جملہ یک حق را بشناسند نہ آنکہ مرشد
 را مغائر دانستہ مقرب و زلفی براسے خدا گوید و نہ خود را مغائر پیدا شستہ ذات اختیار کند زیرا کہ حق تعالی

قرب ترین اشیا است کہ عین ہدیت عبد است حق کہ قرب تربی کا فر نیز ہست آدمی را باید کہ بخور کند
 الا تری عاد قوم ہو و کیت قالوا انما عارض مطرنا فنشوا خیرا با کہ وہو سبحانہ عندن عیبہ یہ فاضرب ہم الحق عن
 ہذا القول فاجبر ہم یا ہو اتم و اعلی فی القرب) آریا نہ یعنی عاد قوم ہو در آنچہ گفتند و قتیکہ در مکہ رفتہ بار ان
 طلیدند و ابرے سہ پارہ آمد بر سیاہ را آفتندہ این ابرست بارندہ بڑی مالسطن کردند بتری را با اللہ حق سبحا
 نزد من عید خود است با و حسب حدیث پس اضرب کہ و اللہ تعالی بڑی نفع شان ازین قول کہ بلکہ ابرام
 چیرست کہ شتابی کردید بدواز ہو کہ اگر ہاکت ما خود ہی بیار پس خیر داد اللہ تعالیے او شانرا بد آنچہ او اتم
 و اعلی است و در قرب چنانچہ برای موتی فرمود کہ ما قریب تربیم بطرف موتی از شما و لیکن مشمانہ بسینہ کہ بعد از
 ہاکت در حق محو شوند (فانہ اذا اسطریم قد تک حظ الارض و سقی البختہ فیہا فلا یصلون الی نتیجہ ذلک نظر الی الحق
 بعد) زیرا کہ چون حق تعالی آب بارانیدی بر ایشان پس این حظ زمین بود و مقامیت دادہ در زمین پس
 نہ رسیدند بسے بطرف نتیجہ این من مگر از بعد قتال سبحانہ لم یل ہوما استجلمہ یہ یح فیہا عذاب لیم پس فرمود اللہ
 سبحا و بڑی نفع شان بلکہ ابر سیاہ چیز نیست کہ شتابی کردید بد و حکیت در و عذابے ست دردناک را جعل الی
 اشارۃ الی ما فیہما من اللذات لم فانہ بئذہ الرج اراہم من ہذہ الہیا کل المظلمۃ و المساکل لوعرة و اسد المظلم
 پس گردانید رج را اشارت بطرف آن را احتیجہ برای شان در و بود زیرا کہ بدین رج راحت داد حق تعالی
 او شان را ازین ہیا کل مظلمۃ و سخت مساکک و حجابات مظلمہ رونی ہذہ الرج عذاب الی امر مستعد
 اذا اذ اقوم و درین رج عذابت ای امرست کہ لذت یا بند از و چون چشم خدا اورا نظر ارواح (الانہم قوم
 لفرقة الما لوقات فباشر ہم العذاب فکان الامر الیہم قریب ما تجلیوہ) پس ایشان را دردناک کرد پس
 فرقت ما لوقات پس مباشر شد ایشانرا عذاب پس شد ما بطرف شان قریب تر از آنچه تجلی کردند اورا
 کہ باران آید و زراعت پیدا شود و قدمت کشتی یا مر بہا قاصیجہ الامیری الامساکنم وہی جہنم الہی
 عمر تمام ارواحم الحقیقتہم پس ہلاک کرد آن رج ہر شے یا یامر بہ در گار خود پس شتند و چو یکہ دیدہ شود و کیساک
 شان کہ جہنماے شان بود کہ آباد کردند ارواح تا بہ نشان کہ در اصل ہنویہم است چنانکہ از آفت
 فیر من ہوی ظاہر ازین حقیقتہ ذلک نسبت لخاصۃہم پس زائل شد اذ لوقات شان ہوتہ این نسب
 خاصہ ہر گاہیکہ در حق محو شد پس بعدیکہ از ثبوت نسبت بطرف شان بدو از موت زائل شد پس در عین
 قرب شدند این در جہ قرب بعد از موت شد باز باید دانست کہ روح دوگونہ است یکی جزوی کہ ہنویہم ہنویہم

و بهای متعلق است دوم کلی که تخلیش موقوف است بر اجتماع هبا چنانکه در انسان بعد از اقتضای خاص صورت
گیرد پس ز موت مرکب گن روحیکه در صورت مزاج خاص متمثل باشد بعد از خراب مزاج علامت بگزارد و حیات
جزویه اجزا او به بار او بدستور قایم ماند بدان نظر فرماید بقیبت علی هیا کلهم الحیوة الخاصة بهم من الحق سبحانه
الذی یخلق بها الجارود و الایدی و الارجل و العذبات الالوان و الاقطار پس باقی ماند بر هیا کل شان جمله
خاصه بدیشان از حق سبحانه که گویا باشند بان جمله با دو دستها و پاها و کنارهاست از زبان و در آنها (و قد
ورد الفعل لانی هذا کلمه) و وارد است نص آئی کلی این از مقام جمع الهی و فرق نبوی صلی الله علیه و سلم
باز مجموع بان را چو در یافت نیست میفرماید الا ان الله تعالی وصف نفسه بالغيره) مگر او تعالی وصف کرد
نفس خود را بغیرت بر زبان نبی مکرم صلی الله علیه و سلم که سعد انصاری بر آن عین صاحب غیرتست و من
غیرت نام از سعد و الله تعالی غیرت نام است از من بدین سرفتن اشیا بر صورتهاست که غیرتند از من مخفی است
(و من غیرت حرم الفواحش) و از غیرت اوست که حرام کرد فواحشی را که نظیر صفات حق اند بر محو بان که بهر
صفات شان ظاهر اند چنانکه حرام کرد اظهار باطن که عبارت از کثرت است بر مجذوبان خود این معنی
آیه بلسان اشاره است ردیوس الخش الاما ظهرو نیست فحشی مگر ظهور از اینجا نسبت اهل جذب
از حدیث وارد خلاصه اش آنکه بنده گناه کند و در اندک خدا تعالی عفو کننده است و هم گیرنده یعنی خود را
و در میان نه بنده خدا عفو فرماید و باز گناه بپوشد و بگوید باز خدا تعالی عفو کند یا رسوم گناه کند حق تعالی
فرماید گناه کن و من عفو نما کنم لحدیث زیر که نزد او غیرت نماند و فاعل حق ماند و آنچه در آیه حرم ربی الکفوف
ما ظهروا باطن فحش باطن مفهوم است مخالفت قول مانیست که حصر کردیم که نیست فحشی مگر آنچه ظاهر شود چنانکه
فرماید (و اما فحش ما بطن فمومن ظهرو) و بسکین فحش باطن پس نیست مگر بزی کسیکه ظاهر شود بر او و وجود که
غیر حق در پرده عدم است پس در حقیقت فحش او ظهور است (ظلم حرم الفواحش ای منع ان تعرف حقیقت
ما ذکرناه و هو ان عین الاشیا و فسترها بالغيره و هو ان من الغیر پس هرگاه همیکه حرام کرد فواحش را ای
منع کرد که بشناسی حقیقت آنرا که ذکر کردیم و او آنکه حق تعالی عین اشیاست پس مگر در آن حقیقت را
بغیرتست حال آنکه او تویی با خود از غیر حافظ فرماید میان عاشق و معشوق هیچ فرقی نیست + تو خود حجاب
رہی حافظ از میان پر خیز + تا غیر بقول السمع سمع زید و العارث یقول السمع عین الحق و کذا ما بقی من القوى
و الا اعضاء فاما کل احد عن الحق فیتفاضل الناس و تمیزت المراتب فان الفاضل و المنفول) پس

شخصیکه خود را غیر دانگد بدست سمع زید است و عارث گوید سمع عین حق است بحسب حدیث صحیح و بحسب کشف و
بچنین آنچه باقی قوی و اعضاء است پس نیست هر کسی تشابه حق را پس متفاضل شدند آدم میان و تمیز شدند
مراتب پس ظاهر شدند فاضل و منفول و اعلم انما اطلق الحق سبحانه و اشهد فی اعیان رسلا و انبیاء کلمه البشر
من آدم الی محمد صلوات الله علیهم اجمعین فی مشاهدات فی بقره سوره سست و ثمانین و حسانه ما کلمتی احد من
انکال لطائفه الا هو علیه السلام و بعد آنکه چون مطلع کرد مرا حق سبحانه که ظاهر کرد اعیان کل رسولان خود را انبیاء
بشری را از آدم تا حضرت محمد صلی الله علیه و سلم در شهادی که قایم کرده شد ببلده مغرب سینه بقره در سنه
پنج صد و هشتاد و شش هجری نه ظلم کرد که ازین طائفه مگر بود علیه السلام و بشری از ان گفت تا رسولان
ما که خارج شوند و بعضی گویند که هر ظاهر باطن خود را نبی است نزد عارث از نیخامز اسبیل گوید اگر بر نبوت
ایمانداری بر خطر جز بتعلیم پیش میاید بعضی گویند که بزی هر نوع نبی است و واسطه میان او و حق سبحانه
چنانکه حق تعالی فرماید نیست دایه در زمین و نه طائرے که بر دیرد و باز و خود مگر آنهاست است اشکل
شما و گویند سبب این جمعیت بنظر مبارک بادی بود که حضور شیخ خاتم ولایت یعنی وقت خود شده بود (قانه
اخبرنی بسبب جمعیتهم در این در جلال صفاتی الرجال من الصورة لطیف المحاوره عارفا با امور کاشفا لهما پس او خبر داد
مراسب جمعیت شان و دیدم او را مردی فرید در مردمان حسن صورت لطیف محاوره عارف با امور کاشف
معاملات و دلیلی علی کشفه قد تعالی امن و اوجه الا هو آنچه بنا صیغه ان ربی علی صراط مستقیم و دلیل
من کشف او قول او تعالی است که نیست روحه مگر او تعالی گیرنده است و پیشانی او بدرستی پروردگارم
بر راه درست است (و ای بشارة للخلق اعظم من هده و اتم) و کلام بشارت باشد بزی خلق بزرگ تر ازین
و تمام ترک پروردگارش پیشانی او گرفته باشد (ثم من امتنان الله علینا ان اوصل الیننا زه المقاتلة عت
فی القرآن) با آنرا احسان خداست بر کسانند بطرف ما این مقادیر او تبارک در قرآن (ثم انما اجماع
لکل محمد صلی الله علیه و سلم باخیر یعنی انی یانه عین السمع و البصر و الید و الرزل و اللسان ای هو عین الحواس
باز تمام کرد آن مقادیر جامع برای کل حضرت محمد صلی الله علیه و سلم و الاصله و الاصله بدو و انی با کلمه عین سمع
و بصر و دست و پا و زبان ای او عین حواس است و بنظر دست و پا و زبان ای عین حواس است و بالقوی
الروحانیة اقرب من الحواس) و قوای روحانیة اقرب است از حواس اعضاء را قائلند بزرگتر از اعضاء محدود
عن الاقرب لمجول الحواس پس گفتا که در کلام بعد محدود و از اقرب مجول است که او عین الله است عبد است

باید است از این سخن بیشتر گویند اینست فیض خلق از او است شایسته نظیر نماندند بر خود حکم ای است بدین معنی پس باشد که در آیه قیوم از او است خود را اندام

حکایت مخدوم کریم منشی حاجی محمدخان مرحوم بقره فرمود که از مرشد خود شاه امیر کشمیری مرحوم مشق سبع
 صفات تعلیم یافته ام و آنچه به بنده رسید از آن رسید زیرا که چون از قرآن دانسته شد که آن خاص سبح و بصر است
 و آن خاص سبح است و علیم پس بدان نظر سبح و بصر علم و اراده و قدرت و کلام خود صفات حق دانستم
 و یقیناً رسیدم که بیانش تو نتوانم کرد و بحقیق هم تعلیم آن صفات سبعة نواب مرحوم فرمود که مشق کنی تا باقی
 آرسی که خود بخود در از آن خواهد شد و آن سر بهین بود که جناب شیخ فرمود که چون اوجالی عین حواس است
 عین انانی نیست (مترجم الحق نا عن نبیه بود مقاله لغومه بشری نام) پس ترجمه کرد حق تعالی براس
 ما از نبی خود بود علیه السلام مقاله او براس قوم خود بشارت براس ما و ترجمه رسول الله صلی الله علیه و سلم
 عن الله مقاله بشری نام) و ترجمه کرد رسول الله صلی الله علیه و سلم از الله مقاله بود برای ما باری بشارت
 از حدیث سبح و بصر که بخاراس و ترمذی و غیره اصحاب صحاح روایت کردند کمال العلم فی صدور الذین اوتوا
 العلم پس کمال شد علم در دل تا نگردد شده او علم (و ما یجد آیاتنا الا الکفر و النفاق) و الله تعالی فرماید و اکابر
 نگنند آیات ما را اگر کافران (فانهم یسترونها و ان عرفوا حسدا منهم و ففاسد و ظلم) زیرا که آنان سرکنند آیات
 حق تعالی را و اگر چه شناسند بعد از تعلیم برای حسد از خود و بغل و ظلم بر جانهاست خود با و ما را نیا قطن عن عند
 فی حق تعالی آیه انما اوتوا اخبارا عن الله تعالی او صله الله علیه و سلم و جرج الیه الا بالحق ید تنزیهها کان اخر تنزیه و ندید
 گاهی از نزد خدا تعالی در حق او تعالی آیه را که نازل کرده است او را یا خبری از او تعالی که رسانیده باشد
 او را بطرف ما در مقدمه که رجوع کند بطرف او تعالی مگر تجدید تنزیه یا خبر یا غیر تنزیه (اوله العماء الذی ما قوت
 یواد و ما تحته یواد) مکان الحق فی قبل ان یخلق الخلق) اول اخبار بیان عانیست که نه فوق او هو است و
 نه تحت او هو پس بود در و قبل از آنکه پیدا کند خلق را از زمین ترمذی روایت کرد که او پرسید از حضرت
 صلی الله علیه و سلم که چنانچه بود پروردگار ماقبل از خلق مخلوق فرمود در عمانیکه نه یا لاسه او هو است و نه
 زیر او هو او بود و عرض او بر آب و در لفظ عا و روایت است یکی حمد و دوم مقصود در ترجمه عا
 ترمذی گفت که زیرین بارون لاسه معنیست پس در صورت ترجمه آن شد که بنود حق در شی که موجب
 ظرفیت باشد یعنی مجر است در لامکان که زیر و بالاایش هو مقصود باشد پس در صورت تجدید تنزیه شد
 و باین صفت روح اعظم است چنانچه می آید و معنی دیگر آنکه قبلت حق بطور زمانه به نسبت خلق نیست
 زیرا که در آن وجود عدم است شایع بسیاری در نقد النصوص فرماید که حضرت عا میم آنکه ظاهر شود حق بصفات خلق

بطور تنزل از مرتبه مخفیه بود که حضرت و جوست پس درین مرتبه اضافت کرده شود و بطرف احد تعالی و
 تقدس هر آنچه اضافت کرده شود بطرف خلق از تعجب و تردد و ضحک و امثال اینها و هر چند این معنی مناسب
 کلام حضرت شیخ است که موجب تجدید است لیکن معنی حدیث که با فقه بود و لا تتمه بود است مناسبست نه بود
 لیکن بضم شیخ بسان اشاره باشد که اول با خبر مناسبست در صورت ضرورت و نیز در آن فرماید که عا را بقرین
 را گویند که مانع حجاب رویت آفتاب باشد بدان وجه تعیین ثانی و احدیت را که کمال و صورت تعیین اول است
 حضرت عا میم خود اندر آنکه هر چه قابلیت صورت تفصیلی را که در حیرت مندرج است نخل و صورت است
 تعیین ثانی که قابل تفصیل کثرت است حاصل شده میان وحدت و کثرت و این معنی مناسبست نبی وقت
 بود و تحقیق او نداند و درین صورت در علاقه تجدید گفته شود که لفظ فی موجب ظرفیت با وجود تنزیه تجدید
 کند و در خصوص درین مقام میفرماید که عا را آن تعیین جامعست برای جمله تعینات یا لاجمال و آن عبارت
 است از وحدت که نیست فو قش سوای ذات و نیست تحت او سوای واحدیت انتهی خلاصه پس
 فوق او نه هو است که دانسته شود و نه تحت او مخلوق است که خویش کرده شود درین نیز ظرفیت موجب
 تجدید است و گو در صورت دو مرتبه قبل از خلق است لیکن برای مناسبست قبل از خلق این مرتبه ممکن و
 در انسان کامل است در باب نم حاصلش آنکه قدر نفس خود از خود در غای چون اعلی که کنیم عدم ظهور بود براس
 و مطلقا بکلیت آنچه بر دستی و گریه باشی عالم بدان و بر دیگر باین اعتبار پس ذات تو در عا است آ یا بی
 خود را با اعتبار آنکه حق سبحانه تعالی عین و هویت است و گاهی غافل باشی از حقیقت آنچه تو بدان حق سبح
 در عا باین اعتبار و تو از حیثیت حق خود نه حجاب گرفتی از خود بلای آنکه حق حجاب نکند از نفس خویش باشی
 در ظهور خود بلای نفس خود حکم بران عا یک بودی و این پوشیدگی تو از حقیقت خود حکم حق عا است پس
 باشی ظاهر برای نفس خود باطن از خود و این ضرب مثل است که بیان کرد از برای آدمیان تعقل
 کند آنرا مگر عا میان برای این هر گاسیکه پرسیده شد نبی صلی الله علیه و سلم که چنانچه بود حق قبل از پیدا کردن خلق
 جواب فرمود علیه السلام در عا یک نه فوق او هو است و نه زیر او هو بلای آنکه تعقل فی نفسه را لا بد است
 که از حیثیت اسم خود مقصی باشد آنکه باشد استتار قبل او و این قبلت قبلت حکم است نه قبلت
 وقتی برای آنکه او تعالی بزرگ است آنرا که باشد در میان حق و خلق وقتی یا انفصال یا انفکاک یا اتصال
 یا تلازم زیرا که وقت و انفصال و انفکاک و تلازم و اتصال مخلوقا تند برای او تعالی پس چگونه باشند

در میان حق و خلق او مخلوقی دیگر در نه لازم آید تسلسل یا دور که هر دو حال اند پس لابد است که باشد قبلیت
 و بعدیت و اولیت و آخریت بره حکم در اعتقاد و اضافات نه زلمنه نه مکانه بلکه بطوریکه سزاوار است او را
 پس او قبل خلق مخلوق است در عا و بعد خلق مخلوق در آنست که بود از قبل پس دانسته شد ازین که مراد از
 عا در آن حکم سابق است بطرف ذات بجدم اعتبارات و خلق خلق مقضی ظهور است و ظهور آن حکم لاحق است
 بذات مع وجود اعتبارات پس این سبقت آن قبلیت است و آن برای خلق بعدیت است و در حقیقت
 نه قبل است نه بعد برای آنکه او قبل است و بعد و او اول است و آخر و عجب درین آنکه ظهور او عین بطون است
 نه باعتبار نسبت و جهت بلکه عین این آن عین آنست پس اولیت او عین آخریت است و قبلیت
 او عین بعدیت جبران اند در عقلی منقطع است قریب عظمت او وصول نیست مفهومی که تصویر کند او را
 نیست منقولی که بیان کرده شود انتهی پس معنی قبل ظاهر شد که قبلت حق حکمیت خلق را و انتهی عا را واضح
 گشت که عبارت از استتار است در عین ظهور و معنی لافوقه و معلوم گشت که نیست در فوق آن مرتبه که
 عبارت از ذات است اقتضای و تجلی که بدان مطلع شود و در نه استتار کجا و معنی لاتمه بود اید اشد چون
 ظهور او عین بطون است و منقطع است نزد عظمت او وصول و ظهور زیر بطون است پس نسبت زیر او اقتضای
 اطلاعی در مد علم بالهوا یا حاصل درین نیز تجدید است درین تاویل پس نسبت به معنی مطلق در است
 واضح با که قبل از ظهور عالم شهادت عالم مثال بود که آن نور داشت که محسوس بچو اس شود و عا عظمت را
 گویند پس حسب آیت اینها تو لو ا فتم وجه المد چون حق در هر جا است پس ازین از حضور صلی الله علیه و سلم پرسید
 که حق قبل از خلق خلق کجا بود فرمود در عا که عبارت از عالم مثال است (ثم ذکر انه استوی علی العرش فهدی الخلق)
 یا ذکر کرد حق تعالی که او تعالی استوی بر عرش است پس این هم تجدید است چنانکه در سوره بقره پس است که پروردگار
 شما المیت که پیدا کرد آسمانها و زمین و ما بین آن هر دو را در عرض شش زمانه یا مستوی شد بر عرش که
 آنستیکه اول بود تباها کرد و بعد سبت را مقدس و متبارک نمود که اشارت به حضور صلی الله علیه و سلم شد
 و مفصل گذشت پس این نیز تجدید است و یک مرتبه است که یوحنا حسب فصل هم مکاشفات ملاحظه کرده که
 او را در عالم مثال چهار جا ندارد حال اند یعنی بصورت حضرات خلفاء اربعه و حسب نشان کامل توبه علیه عرش
 از یاده از جبرئیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل است و در تفسیری معنوی در بیان ابتداء خلقت آن در آنچه
 مقوله زمین نسبت جبرئیل نقل فرماید ظاهر که جمله عرش آن چهار ملک اند سه بر طرفت فضیلت بود از آن

کوحیات تن بود توکان جهان + باز میکائیل رزق تن دهد + سعی تدرق دل روشن دهد + هم زعفران سیسی
 یا قمر و عطب + توبی چون سبق رحمت غضب + حامل عرش این چهار نفر و توشاه + بهترین هر چهار است
 از انبیا + زیرا که جبرئیل نزد مومنان علم و عقل صاحب است و اسرافیل رب حیات تن و میکائیل رب
 رزق و عزرائیل رب موت پس حتی عرش زمین را در دیگر بر آید چنانکه در مثل عرب مشهور است تبت العرش
 ثم انقش که اولابوث تخت باید کرد بعد نقش کن و آنچه کارخانه عالم منیر است و بیان چهار را باب
 متعلق است عرش عبارت از است و دیگران رتبه اسرافیل حاکم عالم صور که عبارت از عالم مثال است
 بالاتر از جبرئیل نویسد که جبرئیل حاکم عالم عنصر است بشکوت علم و عقل که دارد از اینجا تعلق وحی یا دست و آنچه
 معنی عرش در انسان کامل است آن باعتبار وجود است بخصوصیت عالم تعلق ندارد چنانکه در باب
 اول و پنجم میفرماید که عرش بنظر تحقیق منظر عظمت و مکانه مجرد خصوصیت ذات است و نامیده شد جسم و
 مکان حضرت لیکن مکانیکه مترو از جهات است و او منظر علی و محل روشن است شامل بر همه
 جمیع انواع موجودات پس آن در موجود مطلق مثل بد نیست بر سه وجود انسانی باعتبار آنکه عالم جهانی
 شامل است برای عالم روحانی و خیالی و عقلی و غیر ازین را و در عبارت گفته نشود دیگر آنکه فلک محیط است
 بجمیع افلاک منویه و صوریه سطح این فلک آن مرتبه رحلیه است و نفس هویت این فلک آن مطلق بود
 است عینی باشد یا حکمی و برای این فلک ظاهر و باطن است پس باطن او عالم قدس است و آن عالم
 اسما حق و صفات اوست و محدود آن معبرکتیب است که آیه لطرف او اهل جنت برود و در آنکی شان
 بر سه مشا هده حق و ظاهر او عالم انزل است و او محل تشبیه و تجسیم و تصویر است و برای این شد شفقت جنت
 پس هر تشبیه و تجسیم و تصویر از هر جسم روح و لفظ و معنی یا حکم یا عین پس او ظاهر این فلک است پس
 چون گفته شود این عرش مطلق پس بدان که مراد بدان این فلک مذکور است و چون گفته شود بجزئی
 صفات پس بدان که مراد بدان وجه است ازین فلک چنانکه قول و عرش مجید پس مراد بدان از عالم قدس
 مرتبه رحلیه است که فشار مجید است و عین است عرش عظیم که مراد بدان حقائق ذاتیه و مقتضای است
 نفسیه است که مرتبه او عظمت است و این از عالم قدس است و عالم قدس عبارت از معنی آیه مقدسه
 از احکام خلقیه و نقائص کونیه است با آنکه بدن در شکل انسانی جامعیت برای جمیع آنچه متضمن است
 او را وجود انسان از روح و عقل و قلب امثالین پس بدن در انسان نظیر عرش است در عالم پس عرش

همین عالم وجود جامع از دست بلای جمیع مفارقات خود برای همین اعتبار گفته اصحاب مکه عرش آن جسم
 کلمت اندرین صورت پس غلانی نیست در میان ما براسه اتحاد معنی در دو عبارت ورنه از جسم کل ملک
 سسی بر روح و نفس کل فوق است و ندانسته شد در وجود چیزه سوا سه درمن فوق عرش پس آنچه گویند
 که عرش آن جسم کلمت مخدوش شد که روح با لایه جسم کلمت و اتفاق است که روح بالا عرش نسبت نمی
 خلاصه در سیه شبهه ازین معنی عرش مرید روح اعظم در باقیست است و از من علی العرش استوی مفت این
 عرش است و آنچه گفته اند که روح اعظم بر عرش است منافی این تحقیق نیست و از تحقیق ما
 اظهار شد که عرش بجز معنی نمی آید که بی کلام و غرض و شوکت از بنیاد حدیث مروی از زمین در باب به
 خلق در مشکوٰۃ کان عرشه علی الما چنانکه در او اکل نکوین است که روح حق تصرف یک است قبل از خلق
 آسمانها زمین و در او از آب هیا باشد این آب مرکب از دو چیز و نند عطار اسلامیه که از قلم می نویسند
 که حکما در یورپ درین عرصه ثابت کرده اند و همین معنی در آیه در آن رکب الذی الایه دار دنیا که گذشت و گاهی معنی
 تحت آیه چنانکه از حدیث بالاسه آسمان و هم انجیل واضح و چون روح متشکل خواهد فرمود و در وقت قیامت او را
 بهشت ملایک خواهد برداشت که چهار حمله مذکور چهار روز شان حضرت مخلقا در بر او این بود و یکی
 عرشیت که بر و تصرف جبرئیل و میکائیل و غیره است چنانکه از کلام مولانا در ایات شده و نیز در باب در خلق
 مشکوٰۃ از جمیع این معلوم بود اما در روایت کرد که عرش مثل قبایست که آواز دهد بچن آواز علی بر کعبه پس در
 گشت که بعضی معانی او روح بر عرش مستویست معنی تصرف و چنانکه عرش ازین بدن است شکل بر عرش
 آسمان که جسم و مضافه و فواد و روح و مرفوض و اخفی و چهار اخلاط است عرش خلقی که در انسان کاملی است
 شتمل بر هفت طبقات جالدار و چهار عنصر و غیره و نیز تصرف روح بر جسم کلمت تصرف روح انسانیت بدن
 انسان را پس آنچه بعضی عرش را معنی جسم کل گویند آنهم صحیح است و آنچه عرش یعنی جازه آیه چنانکه در
 قاموس است آن معنی مناسب در نسبت است از عرش بیوت حدیث است نیاید چنانکه بر ما همین حدیث
 معنی نیست زیرا که در بعضی روایات صحیح نسبت است از عرش و سخن کرده شد آن حاصل از عرش جانی عرش
 نسبت تخدیده واضح از آن ذکر آن نیز لالی با سارا الدینا نند اتقدیر) با این معنی قابل ذکر کرده در بان نبی علیه الصلوة
 و السلام که حق تعالی نازل شود در آسمان پائین در آن شب پس این نیز تخدیر است و بی شبهه در آخر
 شب بنظر کمال سزاوت جسم مفهوم انانیت از عرش بدن انسانی که آسمان اول در بدن انسان است

نزد اول میفرماید که اگر در هنگام بیداری توجه بجنبه کرده شود سرانانیت ظاهر شود که چون انانیت
 حق مطلق بصورت انانیت بنده دست در انسان کامل در تحقیق معنی حدیث تحقیقات عرشیه است
 بنزد وقت از نقلش اعراض می رود و معنی آسمان در اوایل کتاب مفصل کرده ایم تم آنرا از انسانی السهار
 دانستی الارض) باز ذکر فرمود الله تعالی در قرآن مجید که بدستی اوست در آسمان پرستش کرده شده و
 اوست در زمین یعنی در عالم ارواح و در عالم اجسام لریل و نیز تخدیر است (دانه متنا اینها کلام) و یاد کرد حق تعالی
 در قرآن که او بااست جا یکجا بشیم چنانچه فرمود ما منکم من یجوزی الایه یعنی نیست از شما سه سرگوشی
 گفتگان مگر معنی مطلق چهارم شناخت و نیز معنی مطلق ششمی اوست و تذکره که یک دو باشند و
 نه زیاده که چهار شش و هفت تا انا انتها باشد مگر او حق مطلق تعالی با او شناخت جا یکجا باشند بطور
 بصیرت مطلق یا مقید و این هم تخدیر است (الی ان اخیر تا اذ عینا) تا آنکه خبر داد او تعالی ما را که حق
 تعالی عین ما است یعنی مغایر و مباین ما نیست بجز روحی که نیست موجودی غیر حق و بآیه لانا یخبر
 ربی یعنی لیکن من بظاهر پروردگار خودم در حقیقت (و نحن محدودون) واحد کرده شده ایم در ذات و صفه
 نفسه الا باحد پس نه وصف کرد نفس خود را مگر حدیثی که اگر کسی گوید که لیس کلماته شئی موجب حد نیست
 جز اویش فراید و قوله لیس کلماته شئی حد ایضا ان اخذنا الکات زانکه لیس الصفة من تیز عن الحمد و
 فهو محدود بکونه لیس عین هذا الحمد و الاطلاق عن التقید و المقید بالطلاق لمن فهم اول قول
 او تعالی لیس کلماته شئی حد است اگر گیریم کات را از آنجا که قول علماست برای غیر صفت پس تیز
 شدن از اشیا محدود و دیگر که تیز شود از محدود پس او محدود است بودنش بلا عین الحمد و در پس
 اطلاق از تقید عین تقید است باطلاق و درین صورت مطلق مقید است باطلاق نزد کسیکه فهمید حق
 اطلاق و تقید و کلام با اهل فهم است او ان جعلنا الکات للصفة فقه در نامه و اگر گویند کات را
 برای صفت پس حد کردیم حق را مثل ششش نفی کردیم پس ثبوت مثلثیت شد که نفی مثل مثل مستلزم
 نفی است (وان اخذنا لیس کلماته شئی علی نفی المثل مطلقا تحققا بالمفهوم وبالاجزاء الصغیرة من
 الاشیا) پس اگر گیریم لیس کلماته شئی را بر نفی مثلثیت مطلقا برابر است که کات را بده باشد
 با غیر زانکه بر سبیل کنیه چنانکه در مثل تجرل نکند در انیم مجموع مفهوم مخالف و باخبار صحیح که حق علی
 اشیا است زیرا که چون مثل او مخلوقی نشد پس دو شق درین صورت تصور کی مغایر اشیا دوم

عین اشیاء مغایرت از خبر آیات حکم قرآن مثل لا اله الا الله وامن به غیره وخلق پیش صحیح قرب لوافل
 حدیث بود لیسیم بطل بسط علی امتثال پس عنایت متعین و چنانکه تقریر کردیم دارد شود که از تنی مثبت
 نیست لازم نیاید زیرا که مجموع مفهوم آیه و اخبار گفتیم و اگر گفته شود که اخبار صحیح کافیه مفهوم را چه مدخل
 گفته شود که کلام درین آیه و مخالف آیه مفهوم اخبار است (و الا شیء محدود و ان اختلاف حدود با) و
 هر شیء محدود است و اگر چه مختلف باشد حد آنها (همو محدود و محدود نما حدیثه الا هو ملحق تعالی
 سبحانه) پس اسم حق محدودست بحد هر محدود پس نه حد کرده شود و چیزی که او جداست برای اسم حق بجا
 از (هو الساری فی سلی مخلوقات و المبدعات) زیرا که او ساریست در سلی مخلوقات مسبوته بهت و ماده و غیر
 مسبوته بدان هر دو نه بطور طول چنانکه تا در افعال ازین عبارت گمان بر نبرد بلکه بطور سریان مطلق در مقیدان
 (و لو لم یکن الامر کذلک ما صح الوجود فموجود علی کل شیء حیث یذاته و لا یؤده حفظه من حفظه تعالی
 لا شیء کما حفظه لصورته عن انیکون اشیء غیر صورته و لا یصح الا بذل اگر نبود در سریان حق مطلق بصورت
 مقیدات صحیح بودی و چه مقید پس واضح گشت که حق عین وجود مطلق است پس او بر هر شئی نگاهبانست
 زیرا که حسب مکان هر شئی و نظام عالم و نه گران آید اورا حفظ شئی که مقتضای ذات است پس حفظ او تعالی
 برای کل شیء حفظ اوست برای صورت خود که عبارت از تعین است و دراز آنکه باشد چیزی غیر صورت
 او نیست صحیح غیر ازین زیرا که غیر وجود امکان ندارد که موجب ثبوت یا ترتیب تاریخیست که در دنیا
 می باشد و او مشهور است (مشهور) پس و شاهد است از هر صورت شاهد خلق و او مشهور است
 از هر شئی و خلق (و العالم بصورت و هو روح العالم المدبر له فوالا لاشان الکبیر) پس عالم صورت اوست
 روح روح عالم مدبر است او پس حق اشان کبیر است که روح او روح اعظم و جسم او جسم کل است
 اعظم (فوالا لکون کلها لاه احد الاهی + قام کونی بکونه و لذلک یفتدی +) پس حق ظاهر بصورت
 کل کونست که عالم کونست و او هستی مطلق و احدیت است که قائم است و چه مقید من هستی مطلق او در
 عین گویم که او غذا کند من که در خودم غذا بخورد (وجودی غذائه و بهیچ سختی + فیه من ان لکون
 روح قهر ذی) پس وجود مقید من که ظل وجود مطلق اوست غذا او است که در وجود است و چه غذا
 در مستندی مشهور صورت او و بکن را مقابل کنیم که غذا کنیم حق را در وجود و بقا خود پس با حق
 یعنی اگر نظر کنی بر شیء پناه خواهی چنانکه فرمود علی السلام پناه خواهیم تو از تو و انما الکرب نفس

و برای همین کربند با حق که کور و تاب ستودی ندارد + چه در نیدی سراز روزن بر آید تنفس کرد
 رحمن با طهارتانی اباطن (فقیب النفس فی الرحمن لا نه رحم به ما طلبته النسب الا کتبه من ایجاد صور العالم
 الیه قلنا هی ظاهر الحق از هو الظاهر) پس نسبت کرد حق نفس را بطرف رحمن بصورت نبوی در حدیث اقی
 لا حد نفس الرحمن من العین برای آنکه رحم کرد بدان اسم آنچه طلب کرد و از نسب آتیه یعنی اسماء آید از زبان
 صور عالم گفتیم آنها ظاهر حق بنظر عام زیرا که اوست ظاهر بصورت عالم و هو باطنها از هو اباطن و هو الاول
 اذکان و لاهی) و چنانکه اوست ظاهر بصورت عالم اوست باطن از صور عالم و اوست اول زیرا که بود بکه
 هست و نبود خلق بلکه درین وقت نیست (و هو الاخر اذکان عینها عند ظهورها) و اوست آخر چون بود عین
 اشیاء از ظهور خود (فالاخر عین الظاهر و اباطن عین الاول) پس این خود را به هو الاول و الاخر و اظاهر و اباطن
 عین ظاهر و باطن عین اول باعتبار تنزل حق بطرف خلق و بنظر ترقی از خلق بطرف حق پس این خرمین
 باطنست و ظاهر عین اول (و هو بکل شئی علیم لانه بنفسه علیم) و هستی به هر شئی و اناست زیرا که او بنفسه
 و اناست در حق خلق منطوی و منبرج است پس علم حق علم اشیاست (و کما او جده الصوری شمس ظاهر عالم
 النسب لم یجر عنها بالاسما صح النسب لکنی للعالم فاشبهوا الیه تعالی) پس هر گاه یکبار ایجاد کرد الله تعالی
 صور را در نفس رحمن و ظاهر شد سلطان نسب که تغییر کرده شود از او با سما صحیح شده نسب نمی برای عالم
 پس منسوب شد اهل عالم بطرف او تعالی پس واضح گشت که نفس رحمنی میوه است صور حروف و کلمات
 و کلام است و بر و قیامت حسب به فلا انساب تبیم به نسبت کفار است که او شان را مقید بنا شد
 لیکن بلیسان اشاره تفسیر آیه فاذا نفع فی الصوفی انساب بینهم فرماید (فقال الیوم اضع نسک و ارفع
 نسب اهی اخذ عنکم نسبا لکنی الفسک اردکم اهی انساب کمالی) پس فرماید امر و زبرد امر نسب شما را
 و بندگانم نسب خود را ای بگیرم از شما انساب شما بطرف نفس شما و در کتب شما را بطرف خود ای نسبت شما
 بطرف خود پس ببینید ذات خود را ذات من و صفات خود را صفات من و افعال خود را فعل من و این
 کلام معرفت است از حاصل انساب بجهت کمال عبادت و محو و فاعزت و عدالت از کمال معرفت
 و عین عدالت است که عبد حق خود گیرد که نیستی است در حق او دهد که هستی است نه آنکه ظلم کند که حق
 حق را بطرف خود کرد پس بحدیث هو اول ان کونوا موت اول عبارت از قیامت و عدالت عین انقضاء
 چنانکه فرماید این الممتون الذین اتخذوا الله قایة و کان الحق ظاهرهم ای عین صورهم انظاره) کجا

هستند متقیانیکه گرفتند خدا تعالی هستی مطلق را و قایم و شد حق ظاهرشان ای عین صورت های مظاهره شان
 که انانیت شان در انانیت حق محو شد پس عبد محض شد و لطایف فرماید خدا یا جان بارشاهی تراست
 از خدمت آید خدای تراست یعنی اے آنکه خود دست بادشاهی تراست بطوریکه از ما عقیدان بندگی آید
 و خدای ترا باشد پناه بندگی و پستی تویی + همه نیستند آنچه هستی تویی + پناه عالم بندگی از دل حق
 اجسام یعنی باطن و ظاهر تویی همه نیستند آنچه هست تویی که باسه زانکه درستی آورده است چه شد حجت بر
 خدای درست + خرد او بر تو گواهی نخست + یعنی چون که حجت تو بر خود بخود و تو درست شد که هر مقصد محتاج وجود
 مطلق است خرد او بر تو گواهی نخست که هر چه محسوس و معقول شود آن وجود است زیرا که اول نظر عقل برستی
 می افتد و از بس شوری التفات بدو نباشد چنانکه میندیده او تا در روشنی را بیند لیکن در روز شوری بدان نذر
 قم اعظم الناس و احقهم و اقوام عند الخلق پس آنان بزرگ آدمی مانند و لائق شان و قوی تر شان نزد
 تلمه است ندارم رو با تو از خویشتم + که گویم تویی باز گویم که من + در وقت که کون العقی من جعل نفسه وقایه للمحن
 بصورت از هویت الحق قوی العبد و گاهی بنظر آید ان اصحابک من حسنه من الله و ان اصحابک سبیه
 من عندک باشد معنی آنکه کند نفس خود را و قایم برای حق در تمام مثل آدم زیرا که هویت حق قوی باطن عباد
 و وجه موجه این در نفس صالحی بیاید که کون صفت بنده است رنگر نیز چاره رازنگ کند و سیاه و سفید
 با چه شود از نجاست در شرفنامه سه مراتب از خود حسابی بدست + حساب من از تست چند آنکه
 است + بد و نیک را از تو آید کلید + ز قویک و از من بد آید بدید + تو نیک کنی من بد کرده ام + که بد کرده
 بخود کرده ام + فیصل سسی العبد و قایه سسی الحق علی الشهود حتی تمییز العالم من غیر العالم قبل الیستی
 الذین یعلمون و الذین لا یعلمون پس کرد سسی عبد را و قایه براسه حق بر شهود نه تخمین و
 و خیال نامتمیز شود عالم محقق از غیر عالم پند و بنده طالب بگو آید بر شهود اهل علم محققین و آنانکه
 نه دانند در تلاش باشند (انما تبتدوا لوالا الالباب و هم الناظرون فی باب الشیء الذی هو المطلوب
 من الشیء فالیس سبق مقصود که کند لایا تل ایچر عید) جزین نیست نصیحت گیرند ارباب بها و آنان بنده
 در لب چیزیکه او مطلوب است از شے پس نه سبقت بر مقصود نقلد بزرگی را که دریافت است اهل تحقیق
 و همچنین نه ممانش شود ایچر که برای اجرت محنت کند بنده را که خالص بندگی نماید و اذاکان الحق و قایه
 للعبد بوجه العبد و قایه للمحن بوجه فصل فی الکون با شست) و چون باشد حق و قایم برای بنده بنظر ظهور

حق و باشد بنده و قایم برای حق بوجه دیگر یعنی بوجه بودن بنده ظاهر برای حق پس بگو در کون آنچه خواهی
 (ان حست قلت هو الخلق و ان شئت قلت هو الحق) اگر خواهی بگویی او خلق است یا اعتبار ظاهر و اگر خواهی
 بگویی او حق است یا اعتبار حقیقت بنظر ظهور حق در خلق (و ان شئت قلت هو الخلق و الحق) و اگر خواهی بگویی
 او خلق و حق است بنظر هر دو اعتبار (و ان شئت قلت للاحق من کل وجه و لا تخلق من کل وجه) و اگر خواهی
 بگویی نه حق است از هر وجه و نه خلق است از هر وجه زیرا که خلق و قایم حق است و حق و قایم خلق (و ان
 شئت قلت بالحقیر فی ذلک) و خواه بگویی بجز درین مقدمه چنانکه در او انکی فوجانست نظم الرب حق
 و العبد حق + فی ایت شعری من الملكات + ان قلت عبد فذاک میت + و ان قلت حق فاین ایفک یعنی
 لیس حق است و عبد بنظر حقیقت پس کاش بودی شعور من کدام ملک است اگر گویم عبد است پس
 او نیست عیبت است و اگر گویم حق است پس کدام کلیمت داده شده (نقد بانست افعال عیبتک لمراتب
 پس ظاهر شد که مطالب شعری حق و مستعد او تو مراتب را پس اگر باشی از ارباب بگو که تو یکی کن و من
 نه بد کرده ام + که بد را حواله بخود کرده ام + پس از جهالت و حوت در گذر چنانکه طلبه را باشد که پند و بنده است
 پند و بنده را یا او شده زان کلید + که از اندازه خویشتم در تو دید کسی که تو دور تو نظاره کند + و رقصه
 بهوده پاره کند + بلکه محبت بیاید گناشت و نفهمی نشاید ترا جز بتوبه یافتن + عنان بیاید از هر طرف تا فتن
 نظر تابانجاست منزل شناس + ازین گذری در دل بدهر اس + که راسه و اولویت و مرئی چون حق
 است عنان عزیمت از هر طرف بیاید تا فتن و گردانے غیر باشد هنوز پند و بنده است پس اگر باشی در
 مرتبه فاعل خود را ذات حق بدان چنانکه در حدیث نسبت فاروق رضی الله عنه و واقع که چون گویاست بزبان
 عمر بن خطاب که هویت فاروق چنانکه در واقع حق است در شهود و تحقیق هم حق بود و اگر باشی اهل تفریق
 در میان مراتب گویی نه حق است از هر وجه نه خلق است از هر وجه و اگر باشی در مرتبه عجز و عدم تمیزی با
 بجزت پس از جهاد اشعرا گشت که تمیز خالی از تحدید نیست (و لولا التحدید ما انجرت الرسل بتحول الحق
 فی الصور) و اگر بدوی تحدید در تعریف اسم حق نه خیر و اذنه رسولان بتحول حق در صورتها و در
 حدیث وارد که بتحول خود حق در قبله محطه (و لا وصفه بخلق الصور عن نفسه) و نه وصف که در نه
 رسولان حق تعالی را بخلق صورت از نفس خود در حدیث است که حق تعالی متجلی شود در روز قیامت بر
 خلق در صورت غیر شناخته شده پس فرماید که من پروردگار بزرگم براس شما پس پناه خواهند یعنی توفیقان

دیگر نتایج نیست پس در نسبت هر چیزی بگوئیم یا جا نیست که در آوردم و هر جا که در آری ذات خداست
 پس این مرتبه یا جا ذات خداست و در دل هر اسکن شجاع باش و باز در مراتب را شناس که مرتبه روح اعظم
 اعظم است اینکه در قیاس این مرتبه را در وجه خاص ظهورش در کعبه در نماز توجه بکعبه کرده شد گوید همه جا هستی مطلق
 است (و ذکر آن تمهید و در وجه اشقی حقیقه فیه بنده اظہار لعالمین لئلا یغفلوا عن العبادات فی الحیوة الدنیا
 عن احتضار مثل بلغانه لایدری العبد فی ای نفس تقویٰ فی وقت غفلة فلا یتوی مع من
 قبض علی حضوره) و یاد کرد در آیه که در هر جا وجه خداست و وجه شی حقیقت اوست پس تنبیه کردین
 و کلمه عارفین را تامله مشغول کنند او شان را عوارض در زندگی دنیا از احتضار مثل این زیر آنکه
 نماند عباد در کمال نفس قبض کرده شود زیرا که قبض کرده شود گاهی در وقت غفلت پس نه بر اثر شود بکعبه
 قبض کرده شود در حضور حق و واضح یاد که چون حق در هر جا است باز قوم نمود و غیره و هم اهل اسلام
 توجه کعبه را کرم داشته اند میفرماید (ثم ان العبد الکامل مع علمه یزالیزم فی الصورة الظاهرة والحالة
 المقيدة التوجه بالصلاة الی شطر المسجد الحرام ولیقعد ان الله تعالی فی قبلته حال صلوة و بعد بعض مراتب
 وجه الحق من اینها تو را فرم و وجه الله شطر المسجد الحرام منها فیه وجه الله) باز بعد کمال با وجود علم باین آیه
 لازم گیر در صورت ظاهره و حالت مقیده توجه را در نماز بطرف مسجد با حرمت کعبه اعتقاد کنند که الله تعالی
 در قبله اوست در حال نمازش و مسجد حرام زاده الله شرفا و تعظیما بعض مراتب وجه حق است از اینها تو را فرم
 وجه الله پس طرف مسجد با حرمت از آن مراتب است پس در حسب ضرب دل وجه خداست (و کون لکل
 هو بنها فقط یلقف عند ما و کون و الزم الادب فی استقبال شطر المسجد الحرام و الزم الادب فی عدم حصر
 الوجه فی تکلم لاینیت انصافه) و لیکن گوی آنجا است فقط بلکه تو گفت کن نزد آنچه در یافتی و الزم شرف
 کن در استقبال شطر مسجد حرام وجه تمثیل روح اعظم در آن مقام متبرک و لمجد باش و باز التزام ادب
 شریعت کن در عدم حضور وجه درین انبیت و مکان خاص مطابق قرآن حسب یتیمنا لولا انکم و وجه الله و عبادت
 کعبه نباید کرد چنانکه در کتب فقهیه مذکور است (بل هی من جملة انبیات ما قبل متوال لیسما فقد بان لک
 عن الله ان فی انبیت کل جنة) بلکه مکانیت خاصه از جمله مکانیت است که رخ کند بر خ کشته بطرف او پس
 ظاهر شد بر آنکه تو از خدا که او در مکانیت هر وجه است که با وجود وحدت کل صورت تمیز یافت چنانکه در
 درس فصل ششم کتاب اول سلاطین نسبت بیت مقدس سلیمانیت که روح فرمود بر آنکه این خانه را

توسیدی اگر بر شریعت من روی در بعد التمس عمل کنی و بر آن عمل نمودن احکام را یاد داری پس من سخن
 خود را که نزدیک است تا تو گفته ام کامل کنم ۱۳ و من در مابین اسرائیل بانم و قوم خود اسرائیل را ترک نه کنم و باز
 در سنه هفتم ششم کتاب مذکور بشر مستی مطلق فرماید لیکن آیا خدا در حقیقت بر زمین سکونت کند همین
 آسمان و اسمائیل آسمان ترا گنجایش ندارد (و اما لا الاعتقادات) و باز نیستند مگر اعتقادات
 در وجود حق فرق اینقدر است که بعض اعتقاد را منتشر است و بعض صرف بیخالات غیر نشانیست بینه
 اول مرتبه است دوم عموم و در کعبه پاره خود هر یک مصیب است یکی پاره جنت دوم پاره دوزخ چنانکه
 میفرماید (کل مصیب و کل مصیب ما جور و کل ما جور سعید و کل سعید منی عن ذریه و ان شئی زمانا منی الاخرة
 فقد مرض و الم اهل لعنة مع علمنا بانهم سعید اهل الحق فی الحیوة الدنیا) پس هر یک پاره خود مصیب است
 و هر مصیب با جور است و هر با جور سعید است و هر سعید منی است نه در پاره و در کار خود و هر چه شقی باشد حسب
 آیه لایس فیها احقیا لایذوقن فیها به دوا الاثر با برای زمانه کثیر در آخرت زیرا که مرض شود و تکلیف یا
 اهل عنایت نیز درین دارد و این که سخن ایشانست با وجود علم شان با آنکه آنان سعید اند اهل حق بدستور
 مذکور کفره که مخلوق حق اند و وجه او در آخرت در دوزخ تا احتجاب برود و شراب نچسند و حسب یتیم ان شئ
 یلزم علی العموم است در دنیا و در آخرت سخن و عذاب کشیده راحت یا بند چنانکه فرماید (من عباد الله
 من تدرکم تکلم الام فی الحیوة الاخری فی والرسی جنم و مع هذا لا یقطع احد من اهل العلم الذین کتفوا
 الامر علی ما هو علیه لانه لایکون لهم فی تکلم الدار نعیم خاص لهم) پس از بندگان خلاست آن کفار یک
 در یاد او شان را الام درجات اخروی در درازیکه نام داشته شود و بجهت و با وجود این نه یقین کند
 کسی از اهل علم که گفت کرد نامرے را که بودست در نفس الامر که بنا شد بر آنکه شان درین دار بعد
 احتجاب نعمته خاص که بر آنکه شان است چنانکه در سخن دنیا اهل حق را موجود باشد اما بفقده الم
 کاوا یجدونه فارفع عنهم فیکون نعیمهم عن وجدان ذلک لالم او یکون نعیم مستقل ز ابد نعیم
 اهل الجنان فی الجنان) با یکم شدن الهی که با فتنه او را پس رقع شد از ایشان پس باشد نعمت
 شان راحت شان از یافتن آن الهی یا باشد نعمت مستقل ز ابد مثل نعمت اهل جنان در شان مثل
 خارشته که با الم لذت باشد و از هو و علیه السلام هفتد سوم شروع شد پس وجود و متضمن تقسیم سبب
 نبی صلی الله علیه وسلم است والله اعلم بالصواب

فصل حکمت فتوحیه فی کلمه صالحیه (باید دانست که صالح بن عبید بن اسف بن فالح بن عبید بن جاد بن عمرو بن اسام بن نوح علیه السلام اند و در فصل ۴۴ آنکسین جمله یک سالم و یک صدق گفته میشود و در نفس سابق ذکر متقیانی بود که خود را و قایم حق کرده اند درین فصل تفصیل است بدان نظر فرمایید
 او کرده شد و در مالک مجرد واقع در عرب قوی بود و خود را ز نسل خاتر بن اسام بن اسام سرکش که بعد از برابادی قوم بود و متفرق شدن جاجا و آباد شدن قوم تیکو کار از جناب در مالک جابلقا مثل اوستان این صفت بود و آنان بهت پرستی میکردند پس صالح علیه السلام در مقام حج عرب فرستاده شد تا از ذلت بت پرستی خلاص نماید و بدولت آزادی سر از سازد پس فرمود ای قوم من پرستید خدا را که نیست برای شما معبودی غیر او و قوم خود بنظر کثرت عدد و بسیار مال و توانای چنانکه پیش فرودند باز با صراحت صالح آیت طلبیدند تا استدلال بر نبوتش کرده شود پس بصره آمدند و گفتند که فرود آمدیم ماست و تیان را از ایشان داده میریم و توای صالح با ایما از خداست خود چیز در خواه و ما یان از تیان نخواهیم پس دعای هر کدام که بجز اجابت رسید و پیش کرده آید پس بر روز دیگر برین قرار داد رفتند پس به نوح حاجت که از تیان طلبیدند هیچ اثری بر او مرتب نشد پس نخلت خوردند و از ان میان جنس بن عمر و که یکی از اشارت قبیل بود اشارت لبگی کرد که تنها در صحرا افتاده بود و گفت ای صالح ازین سنگ براسه مانا که مشابه شتری بسیار مو است بیرون آر صالح فرمود که اگر خدایم قدرت کامله خود که عجز را بدو راه نیست چنین شتر بیرون آر و شما چنانکه گفتند که بگردیم و پرستش خداست تو بجا آریم و برین سوگند خورد پس صالح علیه السلام دو حرکت کرده از خدا تعالی درخواست فی الحال صحره در حرکت آمده مثل ماده شتر که وقت زادن ناله کند بنالید و بگفت و ناله حسب مدعای قوم بیرون آمد در رعایت بنزدگی چنانچه از یک پهلوی به پهلوی دیگر بمثل کوهی یعنی بسیار کلان بود و فی الحال بنزد پیچ مانند خود و مردمان در آن گریستند جنس را مدد و توفیق رفیق شد فی الحال ایمان آورد و باقی اشارت نمود در بادیه خذلان سرگردان مانند آنکه شتر ماده صحیح میان قوم میان نمود و در قریبایه شان میچید و آب چاهای شان مینوشید و بعد ظهور این معجزه صالح علیه السلام با قوم فرمود که از پروردگار شمار سید بشما معجزه روشن که دیس بر کمال قدرت و محبت بنو تم باشد این شتر خداست مر شما را بر آن بر غیریم پس بگید این ناله را تا بخورد گناه در زمین خدا و مرسانید با و هیچ ضرر تا گیر و شمارا عذاب در و تا نکند و یاد کنید نعمت

خداست را چون گردانید شمارا جانشینان زمین بعد قوم عاد و جاسه داد شمارا و در زمین حجر میگردید از زمینها که مردم کو شکمها براسه تا لبستان و میکنند یک کوه بارانها پس یاد کنید نعمتای خداست را و در رعایت بتا هنی که نوشید در زمین فساد کنندگان گفتند که بزرگانیکه سرکشی کردند از قوش براسه ضعیفانیکه ایمان آوردند از ایشان آید شمارا اندک صالح از پروردگار خود رسوست ضعیفان گفتند که بپرستش ایمان داریم و گفتند تا تا که تکبر کردند که باید انچه ایمان آورده آید منکریم آورده مانده که چون ناله جمله علف و آب شان به خورد و مینوشید پس در رفع نزاع نوبت مقرر شد که یکروز براسه ناله باشد و دیگر روز براسه ایشان باز قوم از ناله بتنگ آمدند چه در روزیکه نوبتش بود تمام آب چاهای شان می آشامید و در روزیکه نوبت قوم بود آب چاهای سچار یا یان شان کفایت نمیکرد و در تابستان از ظهر دادی سرد از ناله هر اسان بوده انعام شان بطن وادی گرم میرفتند و در زمستان از وادی گرم بطن وادی سرد میرفتند ازین جهت شتر پیشان می رسید و در زمان سبک عینده دووم صدوقه را که مواشی بسیار بود و این صورت ناگوار آمد قدرین سالت و مصدح بن دهر را بیان آوردند که ناله را پایی کردند و گشتند و سرکشی نمودند و از ناله ناله زمان پروردگار خویش و از روی استهزا گفتند ای صالح بیار آن وعیدی را که میکنی اگر تو از رسولان پس صورت عذاب نمودار گشت که چو سما یک روز در شد که روهای شان زرد گشتند و بوزنوم سیخ و بر روز سوم سیاه و صلح فرموده بود که اگر شتر ماده یا کشتید باره در حق پچاش رعایت کنید لیکن پچاش در کوه متواری شد و بر روز چهارم قوم صالح را صیحه عظیمه جبرئیل گرفت پس در سراپای خود برجا ماند و قوم ایمان داده و در مالک بلنسیه اسپین با گشتند و از جهت قوم صالح بودند نشان در آن مکان ساخته بودند چنانکه از تاریخ نصاری در اخبار قریه مدنی نقل کرده در قصه تاروق و اسپین را فتح کرد که در مکان مذکور هر یک با و شاه قطفی انداخت چون زمانه طارق رسید باد شاه اسپین آزاد گشت و اندر و نش صدوقی بود و در اندرون صدوق صدوق و قیود و لوجی بود که در آن ذکر اهل اسلام کمال خوبی نوشته بود و حضور علیه الصلوٰة والسلام فرموده بود که اهل مالک جابلقا اسلام در خواجه آوردند چنانکه در حدیث موانج طبری ظاهر است و حضور شیخ را منظور است که آنچه در ان اشارات واقع از ان اطلاع فرماید بالخصوص از وجه اختیار ناله و اختیار سه روز براسه استعداده پاکت قوم مذکور و هم وجه انقار بنده مرحق را در نفس بودی که گشت ظاهرا کند و چون اعجاز آن جناب

از قسم مرکب ناقص بوده است بدان جهت از ان شروع میفرماید اشعار من الایات آیات الکتب و ذکاک
 لا اختلاف فی المذاهب از بعض آیات حق و آله بر صدق نبوت آیات متعلقه بسواریا است مثل ناقه
 نشان صدق صلح و براق برای حضرت ابراهیم که بیک لوح از مالک مقدس بر زمین چاه عمیق چاه زمزم
 اسماعیل و هاجر علیهما السلام را آوردند که در آنجا آب مشک شان و نان ایشان تمام شد چنانکه در تورتیه است
 و اسب پلے که بقاد و القزین و کوه عمار براس مسج و شتر پلے حضرت صلی الله علیه و سلم چنانکه این هر سه در
 فصل ۴۴ شعبا است و براق حسب حدیث و پیشین گونی کتب بنویسد حضرت صلی الله علیه و سلم نیز حسب
 اشاره شعر آئینده که کتب اشارت بطرف ابدان سالکین و نفوس حیوانیه شانت زیر که متیرا و داز بهر سی پنجم
 در آنکه اوست و این آیات برای اختلاف مذاهب بنظر استدلال و بر قومی ظاهر شده و چون در حجر عرب کثرت
 شتر است بدان وجه این نشان مخصوص بصلح علیه السلام گشت تا پیشین گو باشد براس حضور شتر سوار علیه الصلوة
 و السلام زنتهم قلمون بها حق و منهم قاطعون بها السباب پس بعضی از اهل این باب بدان آیات قائم اند
 بحق نبی خود که نسبت قیام نبی کنند بیکسانی از خود و باقی حق اند و بعضی از ایشان بدان آیات قطع کنندگان اند
 مسافقی را که خود را مغان حق دانند قاطعون قاطل عین و اما قاطعون هم اینجانب پس اول قاطع
 بحق پس اول شهود اند و بیک دوم قاطعین مسافت آنان از راه بصیرت بطرف فاروند و اول منتم بایه مشه و ففتح
 غیبی بین کل جانب و هر یک از ایشان را آید از حق فتوح غیب او از هر جانب پس از اسم شایه اهل مشهور
 شهود آید و از اسمت بر دیگران تر حاصل شود که نشان از خیا حضرت صلی الله علیه و سلم بحسب حکم او و الی
 علی بصیرة انوار من ابغی و اما انما من المشرکین فرمود و حکمت رنگ بزرگ شدن قوم صلح نامه روز فرمایند
 و اعلم فتک الله تعالی ان الامر فی نفسه منی علی الفردیة و لها التسلیة) بدانکه توفیق دهد ترا خدا تعالی که
 ایجاد فی نفسه بر فردیت است و برای فردیت لازم است تثلیث زیرا که واحد حسب تفسیر اکثر نشان
 نیست پس اول فردیت در تثلیث آمده آن تثلیث کنصاری بدان فاعل اند که خدا و مریم و مسج را بعضی
 هنوز پیش کشند و تثلیث اقایم نطقه که عبارت از یک ذات دوم حیات سوم علم است که در تعبیر سه و در
 حقیقت یک و با قدم حیات در مسج بالخصوص باز شد این هم آخر است و در نفس عیسوی بیاید و در حیات
 امر ایجاد در تثلیث و هم حقیقت تثلیث خود فرماید نفس من اطلعت صاعدان زیرا که فردیت شروع از است
 زیاده (و قائله فی نفس اول لا فرد) پس نفسی نفس اول فرد است (و من هذه الحفصة الالهیة وجد العالم و ازین

حقا کون آله عالم سید کرده شد و تعالی انما قولنا فی اذ اردنا ان نقول لکن فیکون فمذذ ذات ذات
 ارادة و قول) زیرا که فرمود الله تعالی جزین نیست قول بابلے چیزی چون اراده کنیم او را است که فرمایند
 او باشد پس باشد پس ثابت شد که حق ذات صاحب اراده و قول پس تکون موقوفت بر ذات حق و
 و اراده او و قول او و تحقیق این امر که آیا کن قول نفسی است چنانکه شیخ افضل در شرح قول مولانا روم
 موم گفت که امر کن یک فعل بود و فون و کات کن در سخن او فادیا امر کن از الله تعالی فعلیت یعنی فعل نام غیر
 در مکن عبارت از امر حق است پس بدانکه در حقیقت مرجع این دو قول بطرف کیمیت زیرا که قول عبارت از اظهار
 مانی الباطن است پس مطلق او قدیم کیمیت بر تاثیر و بصورت مقید براس هر حادث صورت صورت گیرد پس
 از قول کن حق تعالی متکونیکه در حق منبج بود ظاهر شود پس مطلب شیخ ولی محمد با مطلب شیخ افضل مخالفند
 بل آنچه عقاب در شرح بحر العلوم برین قول شیخ مذکور است بنعم حقیر کمتر آید و بی شبهه وجود ممکن سو اسه وجود
 واجب نباشد پس در هر فردی از افراد موجودات دو جهت است یکی جهت اطلاق و وجود که تاثیر در دیگران
 دوم جهت قید و مخلوقه که تاثیر بدان قبول کند پس هر تاثیر یکدیگر در عالم کثرت معاشه کنیم در اصل از جانب اطلاق
 است مثلا تاثیر اثر حرارت آفتاب در آثار و حرارت رحم در لطفه آنچه بظاهر دریافت شود و در مرتبه تفصیل آن در حقیقت
 از مطلق است و آنچه معتزله در نسبت لفظ کن گویند که مستقلا از سرعت ایجاد است قول شیخ ولی محمد بر کانت و
 صورت قول شیخ مخصوص ایجاد و تاثیر قول کن بمقام جمع ثابت و سند این مقام از حضرت معصفت آنچه از
 فصل یاسی شیخ ولی محمد نقل کرده که امر منقسم است تا آخر مطابق است البته آنچه شیخ ولی محمد در نسبت وجود
 واجب نوشته آن نادرست و سخت سخت است چنانکه در شرح بحر العلوم است آنجا صلاذ آیه مذکوره ذاتی
 صاحب اراده با اراده و قول سه امر ثابت رفلوا بذه الذات و ارادتها و هی نسبت التوجه بالتحقیص بتکونین
 نام قول عند هذا التوجه کن لذلک لشی ما کان ذلک لشی) پس اگر نبود این ذات و اراده اش که او
 عبارتست از نسبت توجه تحقیص براس تکون امری و باز اگر نبود قول او تعالی نزد این تو جه کن
 بله این شیخ بودی این شیخ هم ظهیرت الفردیة الالهیة البضائی ذلک لشی و بهامن جهت صحیح تکونیه و اوصافه
 بالوجود) باز ظاهر شد نیز فردیت ثلاثیه درین شی و بدان فردیت ثلاثیه صحیح شد تکون او و اوصاف او وجود
 (و هی شئیة و سماعه و امثال امر مکنه بالایجاد) و آن فردیت ثلاثیه در جانب متکون شئیة او و سلم
 او و امثال امر مکن خود است برای ایجاد افعال ثلاثیه بکلیه ذات القابته فی حال عدم مانی موازنه ذات

موجود با وساعتی موازته اراده موجوده و قبوله بالامتثال لما امر به من التکون فی موازته قوله کن پس مقابل
شد تثلیث یکی بتثلیث دیگر که ذات تا جبهه ممکن در حال عدمش در مقابل ذات موجوده است و سماع پیش
در مقابل اراده موجوده و قبول ممکن باقتضای براسه آن کونیکه حکم کردن بدو در مقابل قول او کن است و این
هموزی بنظر تعارض و فریضه تلاشی ممکن یا فریضه تلاشی موجود صحیح است که سماع مناسب با قولست در مکان خوب
التکون الیه پس بعد ازین شد وجود ممکن پس نسبت کرده شد تکون بطرف ممکن (فقط لانه فی قوته التکون
فی نفسه عند هذا القول ما تکون) پس اگر نبودی در وقت شیء تکون فی نفسه نزد این قول نبودی تکون این
شده اما او بعد از استی بعد از علم کن عند الامر بالتکون (الانفس) پس نه ایجاد کرد احد تعالی این شیء را بعد
از آنکه نبود نزد امر تکون مگر نفس خود را قانت الحق تعالی ان التکون لیس فی نفسه لایحق والذی لایحق فی
ره خاصه پس ثابت کرد حق تعالی که تکون براسه نفس شیء است نه برای حق و آنچه براسه حق است
در شیء امر است خاص (و کذا اخیرن نفسه فی قوله امتا امرنا شیء اذا ارادنا ان نقول کن فیکون) درین
تبر داده است حق تعالی از نفس خود در قول خود که نیست امر براسه چیزی چون اراده کنیم او را که آنکه بقربانیم
برایش باش پس خود در مقابل التکون نفس انشی عن امر متدو هو الصادق فی قوله و هذا هو المقبول فی
نفس الامر پس نسبت کرد حق تعالی تکون را براسه نفس شیء از امر خود و او تعالی صادق است در قول خود
بصرف خود در قول و اثبات تکون بطرف نفس شیء دانست مقبول در نفس ظاهر کما یقول الامیر الذی یحیی
فلا یضیی عبده ثم یقوم العبد امتا لا لام سیده علی سیدی قیام به العبد سوی امره له یا قیام و الیقین
فعل العبد لا من سیده چنانکه امریکه عرفت باشد که سرشی نکرده شود گوید براسه بنده خود بر باش و پس قیام کند
بنده برای امتثال امر سید خود پس نیست برای سید در قیام این بنده سواست امر امیر براسه بنده بقیام و قیام
از فعل بنده است نه از فعل سید و همچنین حال همین است که گویند وجودند اند و ثابت حق است قبول امتثال
حکم بر بنده تکون از صفت او باشد نه صفت حق وجود مطلق و در حقیقت هر چیزی که رجوع بحق دارد و ممکن
در مراتب تفصیل این حکم بنده را ثابت رفقام اصل تکون علی التثلیث ای من الغلظه من الجانبین من
جانب حق و من جانب الخلق پس قائم شد اصل تکون و تکون بتثلیث ای از سه از جانبین از جانب حق
و از جانب خلق (ثم سرری ذلک فی ایجاد المعانی بالا و له تلاقی الدلیل فیکون مرکبا من ثلاثه علی نظام
و شرط مخصوص صحیح منج لا بد من ذلک بازاری شدن تثلیث در اجوبه معانی بل لایس لایست در دلیل که با

مرکب از سه بر نظام مخصوص و شرط مخصوص و درین وقت نتیجه دهد شکل لابد است ازین نتیجه (و هو ان یرکب
ان اول دلیل من مقدمین کل مقدمه یحتوی علی مفردین فیکون اربعة واحد من هذه الاربعة تکلیفی المقدمتین
لیرابط احدیها یا لغری کالتکلیف) و آنکه ترکیب کند تا فرودیل خود را از دو مقدمه صغری و کبری که هر یکی مستقل
باشد در وقت عرب در نظر بدو مفرد با ساد معنی باطن پس صغری از حد صغری و حد اوسط و کبری از حد اکبر
و حد اوسط لیکن درین صورت چهار حد شوند مگر یکی ازین چهار حد تکلیف باشد در هر دو مقدمه تا ربط دهد یکی را به
مثل تکلیف در و درین موجب تثلیث که براسه ولادت رابطه است یکم در دو مزن سوم مجامعت فکون ثلاثه
لا غیر تکرار الواحد فیها پس شود سه نه نه یکم چهار نظام براسه تکرار یکی در آن هر دو (فیکون المطلوب اذا وقع هذا
الترتیب علی الوجوه مخصوص) پس باشد مطلوب چون واقع شود درین ترتیب بر وجه مخصوص (و هو ربط احدی
المقدمین یا الاخری بتکرار ذلک الواحد المفرد الذی یصح التثلیث) و او ربطیکه دو مقدمه است چه تکرار
این واحد مفردیکه بدو صحیح است تثلیث و او شرط مخصوص فیکون الحکم اعم من الغلظه او مساوی الغلظه
و شرط مخصوص شش اول آنکه باشد حکم اکبر عام از علت که وسط است یا مساوی براسه وسط و
درین وقت بشرط ایجاب صغری و کلیت کبری شکل اول منج باشد عام تناسخ و از کلیه موجب و سالبه کلیه و موجب
جزئی و سالبه جزئی و اول ممکن کند تک فان تیج نتیجه غیر صادق و اگر چنین باشد که مرکب از صغری و حد اوسط
و اکبر باشد پس نتیجه دهد دلیل نتیجه غیر صادق و او موجودی العالم مثل ضافه الا تعالی الی العبد معرأة عن
نبتها الی احد) و این عدم صدق نتیجه غیر صادق تکرار و وسط موجود است در عالم مثل اضافه افعال بطرف
عید معرأة از نسبت افعال بطرف خدا که فرق دیگر میان قائل اند و گویند که افعال عباد و عباد از عباد اند
و هر چه عباد از عباد است مخلوق عباد است پس افعال عباد را مخلوق عباد گویند و نیز اهل سنت صغری کا ذبیه
که حقیقت بنده قابل است پس نفس ذات فعلی از و عباد نشود و تا وقتیکه خاطر فاعلیت حق نباشد زیرا که فاعلیت
صفت حق است پس بنده قائل بخدا بلا دخل حق نباشد پس خدا و وسط متکرر نشود پس از نسبت جنم امور
قبیحه خلاص شان نخواهد شد که حق را پاک و منزه ازین گویند و اضافه التکون الذی من بعد و ه اسل احد
مطلقا و علی و اضافه التکون که مادرینی آیم بطرف خدا علی العموم چنانکه قول عامه اهل سنت است تا درست
زیرا که تکون صفت بنده است (و الحق سبحانه ما اضافه الا الی الله الذی قبل کن) و حق سبحانه و اضافه
کرد تکون را مگر بطرف سببیکه گفته شد برای او کن پس شود آن شیء و اهل سنت گویند که تکون از اشیاست و هر اشیاء

هر وجه مستند بحق است پس تکرار از حق است و محقق فرماید که کبریه صادق نیست زیرا که اگر تکرار در هر چند فرسود
 بحق است لیکن اگر پذیرفتن صفت بنده است پس گوهرش مستند بحق بودن صادق است نه هر وجه که صفت
 عبودیت صفت حق باشد و هر گاه بیکه سر بیان تخلیث در معانی ظاهر شد مثلش فرماید (و شال اذا اردنا ان نمل علی
 ان وجود العالم عن سبب حقول کل حادث فله سبب فمنا الحادث والسبب) و مثال سر بیان تخلیث بتکرار
 حد اوسط آنکه چون اراده کنیم بیکه دلیل آریم وجود عالم از سبب است پس بگوئیم هر حادث بشرط امکان و
 تساوی طرفین او برای او سبب است و این کبری است که اصل است در انتیاج بدان جهت مقدم کرد پس
 با ادا این کبریه دو چیز است یکی حادث دوم سبب و سبب موجود در نتیجه است و حادث لیاقت حد اوسط دارد
 رخ نمول فی المقدمه الاخری و ان عالم حادث فکثر الحادث فی المقدمه ثانیه باز گوئیم در مقدمه دوم صغری و
 عالم حادث است بحدوث ذاتی بالاتفاق پس مکرر شد حادث در هر مقدمه فلان العالم لاسبب فظهر فی النتيجة
 ما ذکر فی المقدمه الواحده پس نتیجه داد که عالم را سبب است پس ظاهر شد در نتیجه آنچه ذکر کرده شد در یک مقدمه کبری
 یا اجمال (فالوجه الخاص هو تکرار الحادث و الشرط الخاص هو عموم العلة) پس وجه خاص تکرار علت است
 و شرط خاص آن عموم علت است یعنی حد اوسط (لان العلة فی وجود الحادث السبب) براسه آنکه علت
 موهومه در هر حادث کلی باشد یا جزئی سبب است (و هو عام فی حدوث العالم عن الله اعنی الحکم) و ارد
 یعنی حکم بآنکه برای او سبب است عام است در حدوث عالم از خدا تعالی عالم کلی باشد یا جزئی پس وجه
 عمومیت این حکم ثابت شد که دعوی کرده شده بود و در فکرم علی کل حادث ان لاسبب اسوا و کان ذلک
 السبب مساویا علی کل او لیکن اعم منه فیدخل تحت حکم) پس حکم کنیم بر هر حادث که برای او سبب است برابر است
 که باشد سبب مساوی براسه حکم یا باشد عام از و چنانکه برای هر حادث حکم کرده شود و هم برای خاص حادث پس
 داخل شود اوسط تحت حکم کبریه فیصدق نتیجه پس صادق آید نتیجه (فذا ایضا قد ظهر حکم التخلیث فی ایجاد
 العالم فی التی تقصص بالادله) پس باین نیز ظاهر شد حکم تخلیث در ایجاد معانی که چیده شود نباید (فامثال کون
 پس اصل کون تخلیث است بلکه اصل توحید نیز هست که در اول بعضی نجیل باسم الاب لام الابن دار و بجای
 تعبیه است یعنی بنام احد و قل ام الاسماء هم حاصل از اسم الله و در حق که همون محل مفصل بسره است و در
 عالم هم سر مرتبه شده است که عالم اول دوم مثال سوم شهادت مگر قصاری این تحقیق را تفصیلا در جایی که
 در نص بیوی بیاید (و لکن اکان حکم صلح علیه السلام لانه اظهرها الله تعالی فی تاخیر اخذ تومسه ثلثه

ایام و عدا غیر کذب او برای همین تخلیث شد حکمت صلح که ظاهر کرد اورا الله تعالی در تاخیر اخذ تومش تا سه
 روز بگذرد غیر تکرار کرده شده (فانج صدق الله تعالی لکم بها فاصحوا فی دارهم جائن) پس نتیجه داد
 آن تخلیث صدق را در او صحیح است از جبرئیل که بپاک کرد او شان را بدان صیحه کشنده در خانه خود با پاک
 از قافل یوم من الثلثه انصرفت وجوه القوم و فی الثانی احرمت و فی الثالثه اسودت فلما کملت الثلث صحح الله
 و ظهر کون انفساد فیمهم ذلک لظهور بلاک) پس بعد از اول اذن سه روز زرد شدند روپا سه قوم و بروز
 دوم سرخ و بروز سوم سیاه) پس هر گاه بیکه کامل فمدت سه روز صحیح شد استعداد و ظاهر شد بودن فساد در ایشان
 پس نام داشته شد این ظهور را بلاک مطابق آن رونقی که براسه اهل حق شود و تخلیث شان مطابق تخلیث
 اهل حق بود چنانکه فرماید تکان اصفر او وجوه الاستقیاء فی موازته اسفار و وجوه السعداء فی قوله تعالی و وجوه
 یومئذ مسفرة من السفور و هو الظهور) پس شد اصفرار روپا استقیاء در مقابل سفیدی روپا نیکو کاران
 در قول او تعالی روپا اهل اسلام در آن روز سفید باشند و مسفره ماخوذ از سفور است و صحن سفور ظهور است
 (و کان الاصفار فی اول یوم ظهور علامته الشقار فی قوم صالح) چنانکه بود اصفرار در اول روز ظهور
 علامت شقاوت در قوم صالح (ثم جانی موازته الاحمر انقام بهم قوله تعالی فی السعداء الضاحکن
 یاز آید موازته احمر که قائم بود در ایشان قول او تعالی در نسبت نیکو کاران ضاحک یعنی خندان
 از فان الضحاک من الاسباب الموده الاحمر الوجود فی فی السعداء الاحمر الوجنت) پس ضحک از اسباب
 موده است در نیکو کاران براسه احمر از شماره روپا سه شان (ثم جعل فی موازته تغیر بشره الاستقیاء
 بالسواد قوله تعالی مستبشرة و هو ما اثره السعری بشرتم كما اثر السواد فی بشره الاستقیاء) باز گردانید در موازته
 تغیر بشره استقیاء بسیاری قول او تعالی در حق نیکو کاران مستبشرة را و استبشار چیز است که اثر کند او را
 سرور در بشره بشارت یا فغان چنانکه اثر کرد سیاهی در بشره استقیاء و هذا قال فی الفرقین بالبشره
 و برای همین اثر گفت در فرقین بشارت (امی یقول لهم قولا یوثر فی بشرتهم) امی فرماید بروز قیامت
 برای شان قوی که اثر کند در بشره شان (فیعمل بهالی لون لم یکن بالبشره تنصت به قبل هذا) پس
 تجاویز کند و بطون رنگی که نبود بشره متصف بدو قبل ازین (فقال فی حق السعداء) بشره هم ربهم
 بر حمت سه در ضوان) پس فرمود در حق سعداء که بشارت دید او شان را بر در دگر شان بر حمت خود و
 بر ضوان (و قال فی حق الاستقیاء) بشره هم بجزاب الیم) و فرمود در حق استقیاء بشارت ده

لوشان را جناب در ذکا رفاش فی بشرة کل طائفه حاصل فی تقوسم من اثره الاکلام پس اثر کرد در بشرة
 هرگز در اثر این کلام آنچه حاصل شد در نفس شان رفاطه علیم فی ظواهرهم الاحکام استقری بو الفهم من المقوم
 پس نه ظاهر شد بر ایشان در ظواهرشان مگر حکم مفهومی که مستقر بود در باطن شان از آثار فهم سوا هم گمان نمیکن
 اهلون الا منهم پس نه اثر کرد در ایشان سواے شان چنانکه نشد تکون از قول کن مگر از ایشان (فلسفه الحجة
 الباطن) پس به وز قیامت براس خداست حجت کامل در نسبت سعاد و اشقیاء که آنچه در عین شان حسب
 امکان عالم مندرج بود از اثر حق صورت گرفت و کسی نگوید که خالق شان مجبور حق اند پس شقاوت با اثر حق
 در ایشان آند زیرا که جبل نظر امکان و حکمت در مرتبه اعیان را بجا ب شده است نه با اختیار و امکان سواے
 ازین بود یعنی امکان بنظر نظام عالم دیگر نبود و افاضه وجود و فیکو است (نفس فم نه ا حکمت و قور باقی نفس و جعلها
 مشبوده اراح نفس من التعلق بغیره) پس هر که بفهمد این حکمت فتوحیه را و تقریر کند او را در نفس خود کند او را
 مشهور راحت دهد نفس خود را از تعلق بغیره خودست بندگیس باش آزادی پس چند باشی بنده سیم و قید زار
 و علم انه لا یجی علی غیره ولا یفتر الامنه) و دانند که نیاید بر وی خیره و غمگرا زو (و اعنه یا خیر ما یوافق غرضه و یلائم طبعه
 و مزاجه) و مراد درم خیر آنچه موافق باشد غرض او را و ملائم باشد طبع و مزاج او را (و اعنه یا شر ما لا یوافق
 غرضه و لا یلائم طبعه و لا مزاجه) و مراد درم بشر آنچه موافق نباشد غرض او را و نه ملائم باشد طبع و مزاج او را
 (و یقیم صاحب هذا الشهود معاذیر الموجودات کلها عنهم و انهم یجتزوا) و قائم دار صاحب این شهود عذرها
 کل موجودات را و اگر چه آنان نه عذر کنند رو بچنانکه مدع کان کل ما هو فیه) و دانند که از وجوده است هر چه
 در دست (کما ذکرناه اولانی ان العلم تلج للعلوم) چنانکه ذکر کردیم آنها اولاد بلکه نسبت علم حق تابع است
 براس معلوم و نسبت علم بیان گفته که معلومات در اصل همراه علم حق اند که علم حق مستلزم مجویت معلومات
 است حسب امکان عالم که بهتر از ممکن بود و فیقول لنفسه اذ اجانه لا یوافق غرضه یداک او کتادوک نفع
 پس گوید صاحب شهود این حکمت باری نفس خود چون آید او را آنچه موافق غرض او نباشد و دست تو
 خیط بسته اند و من کون نفع کرده است از آن مثل بیان کرده شود در وقت خسر که و کار آب از دست خود بیست
 آتش را فروخته باشد که هر گاه آتش شعله زد آ ب از بندش و کما بهم نرسد و امد یقول الحق و هو یهدی
 السبیل) و خدا فرماید راست و او راه ناید راه راست بدانکه صالح علیه السلام از سه صورت اشتیاق
 سه صورت اشقیاء و مستغنی باکت کفار اشارت کرد و در نسبت حضور صلی الله علیه و سلم که در و تباهی کفره فرمود

تاریخ

قائمه در ذکر حضرت علیه السلام واضح باد که حضرت یونس صالح علیه السلام است و نام آن جناب مطابق فصل ۱۴ تکوین
 و نامه عبریان لیک صدق لیک سالم است و چون بعد از وفات خود بار دیگر بلا بدو و مادر ظاهر شد در نامه مذکور
 وجود آن جناب بلا بدو و مادر فرمود و آن جناب بحسب نامه مذکور بدرجه نبی معظم است که سیدنا ابراهیم علیه السلام با لیک
 بهما آورده بود با و در موت آن جناب بان وجهی که تقوی تعالی فرماید ما جعلنا لرجل من قبلك مثله که نگردد انیم
 برای مردی قبل تو زنگی بهیچیک چنانکه در این مسیح و هیاس و یحیی همه را صورت و وفات ظاهر شده است و بجا
 خود ذکر هر یکی است و حضرت علیه السلام سیدنا ابراهیم علیه السلام حسب فصل ۱۴ تکوین دو دعای او و یکی قیامت نبوت
 در او لاد سیدنا ممدوح دوم بتمیز شدن آن جناب علیه الصلوة و السلام بخداوند خدا نگان که در اول اشارت
 بیج است و در دوم اشارت بحضور صلی الله علیه و سلم است باقی قصه آن جناب یا موسی آنچه در واقع شد در نفس
 موسوی بیاید در بخارین قدر باید دانست که نوشتیم

قائمه در بیان تاریخ ضروری واضح باد که در زمان حضرت علیه السلام دولت نبوت بخاندان ابراهیم علیه السلام
 آمد زیرا که چون عمر بود و عیبر ۱۳ سال رسید او را پلک شد و بعد از و تحطان پس قحطان را سیزده پسر متولد
 شدند (۱) المود و او بشرق یو ابک بادگشت و ذکرش بیاید و قومی از و کوه الهو را رسیده باشند (۲) سلعت
 او و بجنوب بی مایل باد شده ذکرش بیاید (۳) حضروت داو در ملک عرب مشهور است و بود در زمینش
 و فات یافت با شد (۴) یرح و او بجنوب و غرب سباد عربک بادگشت که بجرم مشهور است (۵) به درام او بجنوب
 جرم آباد گشت (۶) اوزال که بجنوب سباد است (۷) و فلا او بکنار و شمال عربک باد و حصه از دور زمین
 هند و چین بد فلا کرده آباد و یا شد (۸) عیبال و آنرا ایلات عرب نموده عرب کردند (۹) ای مایل
 او بجنوب و فلا آباد شد (۱۰) ایسارین (۱۱) او فر که متصل اسکندریه آباد بود (۱۲) ۶۱۱ که بجنوب سلعت
 آباد گشت که منتهای سیر جنوبی ذوالقرنین کورش کی قیاد بود (۱۳) یو اب و او بغرب اوزال آباد بود
 و پلک بن عیبر چون عمر ۱۳۲ رسید او را رخو شد و در عمر ۱۳۲ سرخ شد و در عمر ۱۳۶ سرخ تا مورخ
 عمر ۹۹ تا جرح و هاران پیدا شدند و ایشان را بهترین مشهور است آنکه در سندی بهر تا کن شهرت دارد
 کما از مرداران پندتان نمود بود و او را دو دختران بودند یکی ملکه مشهور بسیار از وجه حضرت ابراهیم دوم
 یساز و وجه تا جرح پس چون عمر ۹۹ رسید او را یکی ابراهیم دوم هاران بدو طوم ناور شدند پس تا جرح
 فصل ۱۴ تکوین یکی عوض پدر را یوب دوم مابوز سوم قوا اسبیل نعمان چهارم که بد بخم نمود

ششم فلداس بقیم اولاد تهنتم بتو ایل از زن ملکه دختر اران بر در برابریم و از زن مسات رومس طین
 بجایم و نجس و منکر از نا حور بود و آمدند و تقمان را آرام پیدا شد که بانی روم اعلی است قبل از رومیوس
 و رومس چنانکه ذکر آدای روم اعلی قبل از رومیوس در جزیر عتریت و آنان ازین جهت مذہب
 صابئی داشتند در دم ازینجا جاسے حکمت و تقمانی حکمت ازینجا شهرت اردو چون روم برادر زاده عوف
 بن نا حور است مشهور چنان شد که روم بن عوف بن عیسواست و روم بن عوف بن عیسوی نیست چنانکه
 در تاریخ اسلامیه شهرت دارد و مناسب چنان بود که اولاد ذکر لوط بن اران بن تاج کرده شدی بعد ذکر
 ابراهیم و بعد ذکر اولاد نا حور لیکن ذکر لوط با ذکر سیدنا ابراهیم مناسب است و ذکر سیدنا ابراهیم علیہ السلام
 با اولاد نا حور زیادہ در کتابت بس مناسب شد کہ ذکر ایوب علیہ السلام بن عوف بن نا حور اولادنا لیم
 بعد ذکر تقمان علیہ السلام بعد ذکر حضرت ابراهیم و بعد ذکر ابراهیم و قبل از ذکر اولاد ام حضرت علیہ السلام
 ذکر لوط و ابراهیم تا سلسلہ تاریخ برابر ماند

رفس حکمتہ غیبیہ فی کلہ ایوبیہ قبل از شرح حال آنجناب باید شنید کہ چون حالات ایوب علیہ السلام
 در زمان قبل از ابتلاء در حسین ابتلاء بعد از ابتلاء بغیر از سبب محمود از غیب بود اسناد و حکمت آنجناب را
 بقیبت قصه آنجناب در کتابک جناب علیہ السلام مفصل است کہ مشتمل بر چهل و دو فصل است و امتحانیش در قرآن مجید مذکور
 خلاصہ اش آنکہ در زمین عوف بن نا حور کہ در شرق روم اعلی آباد بود عوف را ایوب پیدا شد و او کامل و صادق
 بود و از خدای تریب و آرزوی دور بود و او را صفت پسرسو دختر پیدا شد و در مال او هفت ہزار گو پیندان
 و سہ ہزار شتر و پنج ہفت گاو و پنج صد مادہ خر و بسیارے کوکران و چاکران بود چنانکہ در اہل مشرق اعلی
 کسی مثل او مالدار نبود و بیروز ولادت ہر یک پسرسو خواہران خود مردان را طلبیدہ می یافت کردی بودی
 تعداد اولاد خود قربانی گذرانیدے روزی حبت ایستادن روبروی خدا مسلمان آمدہ بود کہ حصصا
 در پردہ آتش تلی شد و شیطان در ایشان آمد حق تعالی از وی پرسید کہ از کجای آئی جواب داد از گردش
 زمین حصصا می فرمود کہ مثل ایوب بندہ من در زمین نیست بر دل خود مشغول سانسے جواب داد عیبتا
 خدا ترس و پیر گار نیست کہ اموائی کثیر و مواشی و اولاد در او اگر او را بیازمانی و باو شکر گذارماند حق بجا
 است حق تعالی ز مود کہ اینک ترا اختیار دادم کہ بروی تو چیز خواہی کن پس درین حال کہ پسرانش
 در عیش و خوشی در خانہ پسرکان بودند ناگهان قاصدی آمد کہ مردمان سیاہ و ہجوم آورند بندہ و گادان

و زمان را کہ در سیاہ بودند گرفتند و اعیان را بدیم شکر کشتم من تنها براسے اخبار آمدہ ام درین میان دیگرے
 آمد کہ قش از آسمان بر آمد و گھما و اعیان را بکشت اندرین موعده دیگری آمد کہ سہ دستہ کلدانیان شتر آترا
 بردند و چون را کشتند درین وقت دیگرے آمد کہ پسران و دخترانت بجانہ سخت زاده آوردیش و کامرانی
 بودند باو شدیدے وزید و پیکار گوشہ خانہ رود خانہ بر پیران و دختران افتاد کہ جملہ مردان گناہ ایوب جامہ
 خود را درید و سر خود را تراشید و خود را بر زمین انداخت و گفت کہ از حکم مادر بر منہ بیرون آموم و بر منہ خواہم
 خدا داد و او گرفت ع آنکہ جان بہرہا کہ کشیدہ است ۱۰ اسم خداوند بسیار کیا و در ہمہ اینسا ایوب خدا کردہ
 سخن ناسرا بخدا گفت باز روزے مسلمانان روبروے حق تعالی ایستاد و حق تعالی سبطلہ شدہ
 از شیطان پرسید کہ ایوب را چگونہ یافتی عرض کرد در حرم او بیخ غلہ نیست اگر شکر گذار نباشد چکند پس شیطان
 بکلم خدا ایوب را مس کرد از کف پاتامرش و بلہا بر آمد پس زوجہ آنجناب گفت کہ از خدا باز کردی کہ چنین بلہا
 مبتلا گردانید ایوب فرمود تو ایوبی آیا کوفی را از خدا قبول کنم و بدی را قبول نکنم و بیخ گو نہ تا شکری نکرد
 چنانکہ در فصل دوم کتابک آنجناب است و در قرآن تفصیل فرمود کہ در نجاست زوجہ آنجناب حمام مزدوری
 کردہ می آورد شخصی گفت کہ اگر موی زلفت بدی ترا چہسے بدیم و در رنگ در گرفت و شنود افتاد و شیطان
 نزد آنجناب مد گفت کہ زنت کار تا زیار کرد و اینک موی زلفت او ترا خیدہ شدہ پس غضب ایوب تہ افتاد
 شد کہ اگر بیلید صد چوب زلفش چون واپس آمد دید موی زلفش ترا خیدہ بدان نظر حسب کتاب
 ایوب زوجہ آنجناب بچہن کلمات گفت پس چون آنجناب بدین سخن رسید شکایت آفات کہ مقضی من
 بود از خدا تعالی بسیار کردندہ شکایت قضا کہ از جانب حق بود پس مردمان ازین نکتہ نا آشنا بودہ در
 کتاب آنجناب سخن زنندہ حاصل از فریاد و زاری آنجناب کہ پیش خدا میکرد و زیار کہ او مالک است
 کسی نزد آنجناب نمی آمد پس حسب فصل دوم کتاب مذکورہ نفرکی ایفر نیامی دوم بلہ و مشوحانی سوم سفر
 لغمانی از دوستان آنجناب نزدش آمد چون در غضب دیدند تا صفت روز یکم کردند بعدہ ایوب در لغمان
 بگریست کاش از شکم مادر زاد می تا این تکلیف من رسیدی و حکمتش در کتاب می آید لیکن با اینہم
 با خدا تعالی و قضاش بیخ ناسرا گفتے تا قبح در حقیقت میر بودی پس حسب فصل پنجم کتاب مذکور ایوب تری
 داد کہ حسرت مفید نیست دعاسے کن تا اجابت شود و بکدامی مقدس تو چہ نما داد و جسرت
 فرخ آنجناب محمول برے صبری کرد و از حقیقت آفتنا نبود و ایوب علیہ السلام سید انست وقت اجابت

معلوم شد چنانچه در فصل ششم جواب داد که وقت تسلی برفت که کرم تا استخوانم رسید و خواهم دو مرتبه از دست
 مسلم نیت پس در فصل ششم بلده شوخانی نصیحت کرد که از خدا صحت بخوان تا مستجاب شود و اینهم جزع و فرزع
 آنجناب را که برقیضه بوده بریضا حمل بر بنه میری کرد چنانکه شخص سوم نیز همین گمان داشت پس بحسب فصل
 دوم یوب جواب داد که پیشه یا خدا کسی مقابله نتواند کرد لیکن از حیات میرا هم خوشترن را بنگه مندی مقضی
 و امیکه ارمه بقضا و خدا بجز اگر گویم که هرگز نمسازم بلکه اعراف گردان پس بحسب فصل یازدهم صورتی داد
 کلمات اولی بیدارست عرفانش مکن نسبت پس صحت خود از خدا طلب پس بحسب فصل دوازدهم یوب فرمود که
 آنچه شما گویند من خود از شما زیاد و انا هم لیکن رضای برین است اینک گز او میل گشتم دار و با و تعالی انما
 نماید دشمنان خاموش بایند یا بحسب فصل پانزدهم ایضا بار و اگر متوجه شد که بر ایوبه سخنان را نه از خدا و عاقلین
 پس بحسب فصل شانزدهم یوب فرمود که شما محتاج بجای تسلی و هدیه زبرد که قریب من تیار است پس بحسب فصل
 بیست و نهم یوب نصیحت باز کرد که این کلمات را کی با انجام رسانی پس بحسب فصل نوزدهم یوب فرمود چه امری است
 که اگر فی الحقیقت گمراهیم مگر ایم با غفلت من و انا و خداست من شمارا با من کس بحسب فصل بیست و نهم یوب فرمود چه
 و بحسب فصل بیست و یکم یوب علیه السلام جواب داد و تا فصل سی و یکم باز گفت و شنود ایشان و جواب حضرت
 یوب علیه السلام بوقوع آمد با لاخر چون پرسیدند که یوب صادق است خاموش ماندند و بحسب فصل
 سی و دوم غضب الیومین بر کفیل توی از قبیل ارام بن تمویل افزون شد و گفتگو بسیار کرد با لاخر بحسب فصل
 سی و هشتم خدا در گردن یا و بجلی صوری تشریف آورده با یوب همکلام شد و او را شاد کرد که دعا کن مستجاب خواهم کرد
 او دعا کرد و حق تعالی با و احسان کرد و با سه نفران عتاب کرد چرا با بنده استود گفتم غلط کردید و فرمود که قربانی
 هفت گوساله هفت قرن هر سه بگذارد و یوب را شفیق کرد تا بنده را هم رحم فرموده شود و خداوند با یوب فرمود که با
 در زمین زن تا چشمه صاف بگریزد و بدان غسل کن که نیکو شوی پس آنجناب علیه السلام همچنین کرد و صحت یافت
 پس خداوند غنا شدگان یوب علیه السلام را باز پس بلا و بعد از آنکه براسه رفیقان خود دعا کرد ما یکک او را
 المصاحف کرده هم بر او را نش و خواهرانش و تمامی کسانیکه پیش از او شنیدند با و آمدند و تعزیت کردند و
 طعام خوردند و هر کس براسه او یک پارچه نقره و یک حلقه مینی براسه زوجه آنجناب در دند و بجای و عید و عید
 حکم شد که چاروب صد چوبه بگیرد و هر روز چهارده هزار گو سپندان و شش هزار شتر و هزار هفت گاو و هزار
 ماه خرد داشت و هفت پسر و سه دختران بوجود باز آمدند که مثل آنجناب در روسه زمین خوب و بنود زیر آنکه

از خواهرها دوست بودند از نام خداوند مبارک یاد و غیره اشارت بظهور نتم امر سلین علیه السلام در کتاب آنجناب
 جابجا است و بعد یک صد و چهل و یک سالگی وفات یافت و باز حق تعالی این شکایتهاست مقضی که کرد او را
 صابر فرمود که مردمان فرمایند از علم این مطالب نمی فهمند و کتاب آنجناب را لغو دانند و حضور شیخ صاحب
 کشف است از حقیقت قصه و حقیقت شیطان و صبر اطلاق میفرماید از علم ان لم یجبهه سهری فی الماء بدانکه
 سر حیات ساری شد در آب یعنی در میوهی عالم نفس چینی و در نه این آب نزدیک اسلام و هم تحقیق جسدید
 مرکب است از فو اصل العناصر و الارکان پس آب یعنی میوه لا اصل عنصریات است اصل ارکان و آب
 شغارت حسب تحقیق اهل اسلام چنانکه در ترجمه مشکوٰۃ شریعت شیخ محدث و بلوی میفرماید مرکب سازد و عنصر است
 درین زمانه اهل حکمت جدید آنها را اسوجن و بیطرجن نامند البته مرکبات مثل موالید ثلثه و سموات
 و غیره جمله از آب مخلوق که از میوهای صورت اجزای که تقسیم فرضی قبول کنند مگر نه فی ظاهر شد که بندی آنرا بر ما تو
 گویند و بعد که اسوجن و بیطرجن و غیره ظهور گرفت و بعد که آب و غیره عنصریات شد و بعد صورت موالید
 بظهور آمد و لذات جعل شدن الماء کل شیء حیاء و برای همین گردانند الله تعالی از آب هر شکرکات را
 زنده در اصل میوه لا سادی اسم رحمن است (و ما ثم شئ الا هو حی) و نیست در آنجا چیزی مگر او زود و عاقل
 نفس لانه زنده است زیرا که حیات شئی نفس آن شئی است (فانه ما من شئی الا هو حی) و نیست در آنجا چیزی مگر او زود و عاقل
 الا بکشف آبی و لایسج الا حی و کل شئ فی الماء اصله زیرا که بحسب آیه نیست چیزی مگر آب است
 یعنی سیر کند بجز خدا لیکن نفهم کنیم سیر و تسبیح او مگر بکشف آبی و نه تسبیح کند مگر زنده پس اصل هر شئ آب است
 خواه شئی جسمانی باشد یا روحانی و این میوه لا عبارت از نفس چینی است بعد ازین نفس چینی که دره بیضا است
 فصل گشت که بعد از تجلی اسما و ایمان در عالم روحانی اولاً بصورت روح اعظم متمثل شد و از عالم ارواح
 بظهور آمد و عالم ارواح بصورت عالم مثال و عالم مثال و لا بصورت هیما که بر ما تو در هندی معبر است
 از بنیاد حدیث است که اول چیزی که متعین شد آن جوهر بیضا یعنی جوهر قابل صاحب بیاض شد که رنگ
 بیاض قابل هر رنگ باشد ازینجا گویند که در مرکب از هفت رنگ است پس حق نظر کرد بنظر جلال و هیبت
 پس گذشت بوجهی باشد شد نصف او آب نصف ناپس حاصل شد و خان پس پیدا کرد از دکان آسمانها
 ما زید از زمین الحدیث از بنیاد حدیث روح حق بر آب یعنی بر هیما در اول تکوین مذکور می آید و هیما بدین وجه
 اول مخلوق است یعنی مخلوقات جسمانی و ترجمه کان سر شئ علی الماء ازینجا بدینگونه که کار او بر آب بود و نژاد

جناب شیخ عرش جبارت از جسم کل هست که بر بیابا صورت گرفت بدان نظر فرمایید (الاتری العرش کیف کان علی
 المار لانه منه تكون قطعا علیه) آیا نه بینی بطرف عرش که چگونه بود بر آب همیا و بیوی زیر که از دستگون شد پس شد
 طاقی بود (فوی حفظه من تحت) پس آب مذکور حفاظت کند عرش یعنی جسم کل را از تحت او که در داخل است (کما
 ان الانسان خلقه الله بعد ان خلق علی ربه و علا علیه) چنانکه انسان را الله پیدا کرد و بعد پس تکبر و علو کرد
 بر رب خود و عالی شد بر و که حق را فراموش کرد (فوسبحانه مع هذا یحفظه من تحته بالنظر الی علو هذا العرش الجبال
 بنفسه پس او سبحانه با این تکبر نگاه دارد او را از زیر خود و بنظر بطرف علو این جسد جهان بنفس خود که در اصل
 نیست است گو بود تعیین و صورت فوق حق است و اگر نبود حق تعالی حافظ بر اوست بنده از زیر
 خود بینی از بطون خود هر آینه معدوم شده برای آنکه عالم بلا وجود حق عدم محض است و دلیل بر این تحقیق
 (هو قوله علیه السلام لو دلیتم جبل ایه بط علی) الله او قول آنحضرت صلی الله علیه و سلم است که اگر دو اندازید
 بر زمین بستم هر آینه افتد بر خدا و زیاده ازین تحقیق چه خواهد بود همیشه جای از چاه طبیعت بد آتایینی
 سر لو دلی جبل لعلی الله ببط (فاشار الی ان نسبة تحت الیه کما ان نسبة القویة الیه) پس اشاره کرد
 قول حضور علیه السلام بطرف آنکه نسبت تحت بطرف حق چنانکه صوفی حسب حدیث گوید مثل نسبت قویت
 است بطرف خدا چنانکه اهل رسوم حسب قرآن انکار کنند (دی قوله تعالی یخافون ربهم من فوقهم) در قول خدا
 تعالی خوف کنند بندگانش از پروردگار خود با از فوق خود با (وهو القاهر فوق عباده) و نیز نسبت قویت
 ثابت است از قول حق تعالی که اوقات هر است فوق بندگان خود (فله الفوق والتحت وسائر الجهات) پس
 برای او است فوق و تحت و سائر جهات بنظر این چهاریت (ولذا ما ظرت الجهات الست الا بالالسان)
 و برای آنکه انسان فوق حق است پس متصف شود با آنچه در زیر یعنی باطن او است نه ظاهر شد شش جهات
 بطور کمال مگر با انسان که حق هر جهت را محیط است و با انسان هر جهت متحقق پس حق جهات را محیط و صورت
 جهت از انسان پیدا پس انسان را لازم که خود را بشناسد چنانکه حاجی چون تکلیف کشیده رنج رود
 و با ندر و کعبه رود پس اگر عاقل است خود کند که نیا بدرد او غیر خود را و عاقل در غفلت ماند بد آنکه سفارش
 جهت بنظر خیال حکما یونان است که دو ازان تبدیل نشوند و در تحقیقات همه از حرکت زمین گرد آفتاب
 تبدیل شوند (وهو علی صورة الرحمن) و انسان بحسب حدیث صحیح بصورت رحمن است که جبارت از طور است
 که رحمن جبارت از قابل عام است و انسان قابل جمله و صفات بیت ای بر او تو این اندیشه + باقی تو

سخوان و ریشه + گر گل است اندیشه نو گلشن + و بر بود خاری توجه گلشن پس انسان که صورت حق است
 از جهت ظاهر و با اثبات جهت نسبت حق کند و لا مطعم الا الله و قد قال فی حق طائفه و لو انهم اتوا
 التورته و الایحیل ثم نکر و عم فقال و ما انزل الیهم من ربهم فذلل فی قوله و ما انزل الیهم من ربهم کل حکم منزل علی
 لسان رسول او لم یکن الا کلام من فوهم و هو المطعم من القویة الیه من تحت ارجلهم و هو المطعم من
 القویة الیه نسبتها الی نفسه علی لسان رسول المترجم عنه صلی الله علیه و سلم نیست مطعم مگر الله و فرموده است
 در نسبت قویت و تحتیت بحق که در سبکه اگر بر پا داشتند تو ریه و انجیل را باز نکرده و عام کرد که فرمود
 و آنچه از پروردگار نشان نازل کرده شد بطرف ایشان پس داخل شد در قول او تعالی که آنچه از
 پروردگار نشان نازل کرده شد بطرف ایشان هر حکم منزل بر زبان رسول یا الهام کرده شده هر آینه
 خودند که از فوق خود با و دست مطعم از قویت که نسبت کرده شده است بطرف او و تو ریه از زیر پای او
 خود با و دست مطعم از تحتی که نسبت کرده است او را بطرف نفس خود بر زبان رسول خود مترجم علیه الصلو و السلام
 از حق تعالی (ولو لم یکن العرش علی المار ما یحفظ وجوده فانه بالجماعة یحفظ وجود الحق) الحاصل وجود عرش از آب
 بیوی ثابت شد و اگر نبود عرش بر آب بیوی نه محفوظ ماندی و جو عرش بود آنکه بحیات محفوظ
 ماند و جو حق (الاتری الی اذامات الموت العرفی یخل اجزاء نظامه و ینعدم تواه عن ذلک النظم الخاص) آیا نه
 بینی زنده را چون بموت عرفی میرد که روح متعارف تعلق گذارد و مخل شوند اجزاء نظام او و منعدم
 شوند قوای او ازین نظم خاص بیرون طر اگر عرش بر بیوی بنا شد و جوش محفوظ ماند گو یا بیوی روح
 عرش است و عالم میواید هر چند تا کج بود عناصر است لیکن در قیام عرش یعنی صورت موایید آب از زیاده
 ذلل پس آب بجای بیولانی عرش است زیرا که خاک خشک و آتش هم خشک است یعنی قویت در آن کمتر
 و هو از زیاده نرم است و برای قیام صورت زیادتی تو ام در کار و ان در آب است که مرکب از دو اجزا است
 از و اهل اسلام از اسوجین و میز و جن گولین دو لفظ انگریزی در بعد راجع شده اند ترجمه مشکوٰه از شیخ
 عبدالحق محدث مطالعه باید کرد پس بدین نظر برای رفع ضرر ایوب حاجت آب او فتا و بدین بنا نسبت
 متوجه باصل قصه میشود (قال تعالی لایوب ارض بر جک هد مقتسل بار و یعنی ما بار دم فرمود الله تعالی
 برای ایوب بزن زمین را پای تو درین مقتسل باره است یعنی آب باره که اثر میواید و از آن است (لما کان
 من افراط الحرارة الا لم یکن الله بر الماء بر لسه آنچه بود آب جناب را از افراط حرارت الی پس تسکین کرد

اتحاد الحكم في تشابه خصوص الحكم
 اتحباب را احد تعالی ببردی آب پس نقصان کرد از حرارت زائده تا صورت اعتدال آید و لهذا کان لطلب
 النقص من الزائد والزيادة في الناقص والمقصود طلب الاعتدال و براسه همین شد علاج طب نقص
 کردن از زائد و زیادت کردن در ناقص و مقصود ازین طلب اعتدال ممکن است باید دانست که
 نزد حکما گویند اعتدال حقیقی ممکن نیست بدلائلیکه بخدوش اند چنانکه در شمس باز غم است و مرادشان از اعتدال
 مساوات میول هر یک از عناصر است با جهات طبیعی شان لیکن جناب شیخ بنظر کشفه معتقدیم اعتدالست بدان
 نظر میفرماید (ولا سبیل الیه الا ان یقاربه) و نیست بسبیل بطرف اعتدال حقیقی مگر که قریب شود اعتدال
 حقیقی را (و انما قلنا ولا سبیل الیه اعنی الاعتدال من اهل النحاة و الشهود تعطی التکوین مع الانفاس
 علی الدوام) و جزین نیست فرمودیم و نیست رهی بطرف اعتدال از جهت آنکه حقایق و هند و شهود و دلالت
 دارد بر تکوین با انفاس علی الدوام که در هر آن عالم فنا پذیرد و عالم دیگر بوجود آید و بیان اعطاء حقایق فرماید
 و لا یكون التکوین الا عن سبیل سببی فی طبیعه انحرافا و تعینا و سببها فی الحق الحق ارادة و بنا شد تکوین گرازمیل
 بگون بطرفی از وجود و عدم که نام داشته شود این میل در علم طبیعت طبیعیان اگر باشد فساد و سوء مزاج
 با نحران دیگر باشد تکون مزاج تعین و نام داشته شود همان میل طبیعت در حق با راده (و هی میل الحق الی
 المراد الخاص دون غیره) و راده حق میل است بطرف مراد خاص نه غیر او (و الاعتدال یوذن بالسواء
 فی الصحیح و یند الیس بواقع) و اعتدال خبر دهد برابری در تمام دین واقع نیست زیرا که نسبت اراده حق و حدش
 اگر برابر باشد لازم آید یا مخلو تکون از وجود و عدم یا انفاس بدان هر دو (فلهذا اعتدال حکم الاعتدال پس
 برای همین عدم تساوی اراده وجود و عدم منع کردیم از حکم اعتدال (و قد ورد فی العلم الالهی النبوی
 انفاس الحق بالرضی و الغضب و بالصفات) و وارد است در علم الهی فائض از حضرت الوهیت جاری بر
 زبان نبی صلی الله علیه و سلم انفاس حق برضا و غضب بصفات متقابله مثل هادی و مضل (و الرضی مزمل
 الغضب الغضب مزمل الرضی عن المرضی عنه) و رضایا کتند غضب است و غضب دور کننده رضایا
 از پسندیده (و الاعتدال ان یتساوی الرضی و الغضب) و اعتدال مساوات رضایا و غضب است (فما غضب
 الغاضب علی من غضب علیه و هو عنه راض) پس نه غضب کرد و غضب کننده بر آنکه غضب کرد در حالیکه از رضی
 باشد (فقد اقصت باحد الحکیمین فی حقّه و هو میل) پس متصف شد غضب بیک اود و حکم در حق مغضوب و او
 میل است نه تساوی (و الرضی الرضی عن رضی عنه و هو غضب علیه فقد اقصت باحد الحکیمین فی حقّه و هو میل

اتحاد الحكم في تشابه خصوص الحكم
 و نه رضی شد رضی از کسی که رضی شد از و حالیکه غضب کننده باشد بر و پس متصف شد رضی بیک اود و حکم در حق او
 و او میل است (و انما قلنا هذا لانه من یری ان اهل النار لا یزال غضب الله علیهم) و انما ابدانی از عهده نما اهل حکم
 الرضا من الله نصح المقصود و جزین نیست مشروط فرمودیم این کلام را بوجه ششتم که در همیشه باشد غضب
 خدا بر اهل دوزخ پانصد و دهم و زعم اولین نیست براسه شان حکم رضی از خدا تعالی پس صحیح شد مقصود ما که
 وجود میل ثابت است و اعتدال نیست و در خصوصیت حاجت شرط هم نیست (فان کان کما قلنا کان اهل
 النار الی ازالة الآلام و ان سکنا النار فذلک صحی فزال الغضب لزوال الآلام و عین الآلام عین
 الغضب ان قسمت پس اگر باشد چنانکه فرمودیم که آل اهل آتش بطرف از آله آلام است اگر چه ساکن
 باشد و در چشم که عیش کند بچو که مهاجرت پس این رضی است پس اهل شد غضب برای زوال آلام که
 عین الهم عین غضب حق است اگر رضی زیرا که نزوح تعالی و مرتبه جمعیت چیزی است از آلام غم نیست تا که
 باشد زوال غضب بر و ازش چنانکه باشد زود بنده مغضوب علیه اذیت پس در حکم کرد و اهل غضب خدا گرازمیل
 الهم بنده پس عین الهم عین غضب است و غضب نقد نازی فلا یسعی فی انتقام المغضوب علیه بائنا به الا بجد
 الغاضب الراضی بذلک فینقل الالام الی کان عنده الی المغضوب علیه) زیرا که هر که غضب کرد و پس
 تکلیف یافت او او لیس نه سعی کند در انتقام از مغضوب علیه یا لام او مگر تا که یا بد غضب کننده را حست بدن
 پس منتقل شود و المیکه نزد او بود و بطرف مغضوب علیه (و الحق اذا فردت عن العالم تعالی علوا کبیرا عن بزه الصفة
 علی هذا الحد و چون جد افمی حق را از عالم بزرگ است نهایت در حد ازین صفت برین حد (و اذا
 کان الحق هو یقوت العالم فان ظهرت الاحکام کلها الایمه و منه) و چون حق هویت عالم است پس در خصوصیت
 نه ظاهر شد مگر احکام مگرد و باعتباریکه قابل است برای ظهور احکام کثرت و از حق با اعتباریکه سبب نیست
 برای آنها پس نیست خوف بر تو اگر اسناد کنی احکام را بطرف حق تعالی و آنچه در نفس صالحی نسبت تکون
 بر بنده کرد از حق تعالی نمی فرمود آن بنظر اجمال و تفصیل است و دلیل بر انحصار احکام در حق و از حق
 هو قوله تعالى والیه یرجع الامم لیه حقیقتا و کشفها) او قول حق تعالی است که بطرفش رجوع کنند گرازمیل
 براه حقیقت و کشف است و باز همان از عبودیت حق با نکشافت این حقیقت بر خود و فاعده و اهل علیه
 حجابا و ستره) زیرا که عبادت بلکه عبودیت کن او را توکل کن هر و بر راه حجاب و ستره خصوصیت خود که عبادت
 بآن دانسته که و نست و عبودیت بنظر وحدت و یگانگت حقیقت با معانرت مقید نموند نیست پس از

صاحب معرفت طریق جمادات که صورت آنند و که بنظرش واجب است با اینکه یقین دارد و غایت او حاصل
 زیرا که بعد از وصول قول بعبادت کلی شرکت که تصور او را در ادغام موجودات و در صورت او است
 حق تعالی بطور اتحاد موجود در او هم پدیدار و سفسطه است لیکن عبودیت را غایت نیست پس تا آخر دم دنیا
 و بعد از قیامت رفع نشود و چون حق عبودیت عالم است رجوع کند جمیع امور بطرف خدا (فلیس فی الامکان
 ابدی عن هذا العالم لانه علی صورة الرحمن) پس نیست در عالم امکان بدین ترازین عالم که بر صورت رحمن است
 زیرا که عالم کبیر تفصیل عالم صغیر حقیقت است انسانیت که در حسب حدیث بر صورت رحمن است پس گوهر شخص
 امکان خود غیر ازین پندارد که بر آن مخلوق شده و درین بنظر ذات او متوجه است لیکن بنظر انتظام عالم و ترتیب
 او که پسر زید بغیر از زید مثلا ممکن نیست (ادجده الله تعالی ای ظهر وجوده تعالی بظهور العالم کما ظهر الانسان
 بظهور الصورة الطبيعية) ایجا ذکر او را الله تعالی است ظاهر شده و او تعالی بظهور عالم چنانکه ظاهر شد
 حقیقت انسانی بوجود صورت جزئی طبیعه محضی (رحمن صورته الظاهرة و هویته تعالی روح هذه
 الصورة المدبرة لها) پس ما اهل عالم کثرت صورت ظاهره او هستیم و هویت او تعالی روح واحدین صورت
 است تدبیر کننده این صورت اما کان التدبیر الایفه کما لم یکن الامنه پس نشد تدبیری مگر در و چنانکه
 نشد مگر از و (فوالاول بالمعنی و الاخر بالصورة) پس او است اول بحقیقت او است احسن بصورت
 که هر اول و آخر در و محصور (و هو الظاهر بتبغیر الاحکام و الاحوال و الباطن بالتدبیر) او است ظاهر بتبغیر
 احکام و احوال و او است باطن بتدبیر و مفضل در نفس آدمی گذشت (و هو یکن شیء عظیم و هو علی
 کل شیء شئید یعلم عن شئ و لا عن فکر) و او هر شیء بود اولیت و بطون داناست قبل ازین ایجا و خلق
 او است از حیثیت اخرویت و ظهور هر شیء حاضر تا انداز شود و از فکر چه بود چنانکه ده تست بود قبل
 از شهود بلا فکر (فکذا کما علم الاذواق لا عن فکر و هو العلم الصحیح و ما عناه فحس و حین پس حین است علم
 اذواق که علم هر ذائقه بلا فکر است و علم صوفیه اذواق است او است علم صحیح و سواسه او پس
 حدس است و حین که علم حدس از یقین است و تجربیات در و داخل و حین موجب یقین نیست بدین
 نظر در مقدمات عقیدت اختلاف اکثر است که علوم متفکره است از اهل رسوم و چون اصل کلام در نسبت ایوب
 بود و میفرماید (ثم کان لایوب علیه السلام ذلک الماء ثم ابا) باز بود برای ایوب علیه السلام این
 آب شرب یعنی قابل نوشیدنی و بلسان اشاره اشارت فرماید (لازاله الم العطش الذی هو من النصب

و العذاب الذی مسه به الشیطان احوال بعد عن الحقائق ان پدر کما علی ما هی علیه برای او و گردن الم عظیمه که او از
 تکلیف و عذاب بود که مس کرد او را بدو شیطان یعنی بعد از حقائق که او را کشته آنرا را بنظر آن حقائق
 بران هستند چنانکه در فصل نهم و دهم کتاب انجمن است که از حق خواهیم که عارض خود گوید و اندر فیکون با در اکما
 فی محل القرب) تا باشد با دراک حقائق در محل قرب برای آنکه هر درک تربیت است از درک بد آنکه شیطان
 نزد بعضی نفس منطبع است جزئی و در بعضی جزو و خانی غذا یکدیگر مزاج را فاسد کند او در حقیقت ما و سواد
 و خانی متعلق روح شیطان است که صورت گو تا گون دارد و نزد بعضی قوت و اهمیت چنانکه در بحث قیاس بلیس
 شرح شنوی مولانا بجز العلوم نقل فرموده و در بیان شکایت زندانیان پیش قاضی دوزیر سید یک شکست
 در هزاران می رود هر که در وی زلفت او آن میشود و هر که سر و دست کرد میدان که در دست و دین پیمان گشته
 اندر زیر پوست از شرح شیخ ولی محمد نقل فرمود که برای انسان در خارج شیطان نیست فرمود که چنانچه از
 کلام شیخ محب الدموم ظاهر با تحقیق مطابق شرح فرمود که ابلیس روحیست مخلوق از آتش صلح تجسد و
 تصور را هر صورتیکه خواهد او بدو تو ایست که در انسان برای او موجود اند زیرا که انسان بهای جمیع حقائق
 است و حق همین است مطابق شریعت که بجز العلوم تحقیق فرمود زیرا که بمقابل آدم متشکل شده کلامی کرد و
 در هر انسان که نیست و او را دو گونه است یکی آنکه بمبدی ملامت با قوت انسانی متحر شده اثر ساد و انگیز آتش
 نماز و این که نزد اهل کمال و هم نزد سخت ناپاکان صورت گیر و گو مابین آن دو فرق عظیم است دوم آنکه
 نفس منطبعه جزئی خیالات فساد انگیز یا خواهشاتی که موجب بعد از اطلاق باشد انگیز و هر دو طرف مولانا در
 مرحوم در قصه زندانیان اشارت فرماید چون نیاید صورت آید در خیال و تا کشاند آن خیال است در
 وبال و اصل این هر دو بعد و دوری است از حقائق کلیه و ترجمه شیطان در لغت بعد است بدان
 نظر حضرت شیخ مصنف مرحوم اشارت فرمود (فکل شهو و قریب بن العین ولو کان بعیدا باللسان فان
 البصر یصل بین حیث شهوده ولو لا ذلک لم یستشده او یصل المشهود بالبصر کیف کان فهو قرب بین البصر
 و البصر) زیرا که هر معانی که شده قریب است از چشم و اگر چه بعید باشد بسافت زیرا که دو غریب در
 بصر مشهور است کی آنکه بصر از حیثیت شهود و حصول شود بمبصر بشعاع و اندرین صورت اگر نور دے
 این اتصال نه مشاهد شد بصر مبصر را یا مبصر متصل شود به مشهود بصر بصورت انطباع بهر طوریکه باشد
 پس او قرب است میان بصر و مبصر پس ظاهر شد که شیطان در اصل بعد است ازین قرب و نیست شک که

هر که بتلاش با این بعد قریب شد بعد (و بعد آنی ایوب فی الس قاضا نه الی الشیطان مع قرب المس) و بر اے
 چنین قرب بعد کنایه کرد ایوب و رس شیطان یعنی در قرب بعد پس یعنی مس شیطان ظاهر شد که مس یعنی قرب
 و شیطان یعنی بعد است پس نسبت کرد حضرت ایوب علیه السلام رس را بطرف شیطانیکه بعد است با وجودیکه آن
 قریب است پس اسناد کرد و قریب را بطرف بعد (فقال البعیدتی قریب حکم فی) پس گویا فرمود که بعید از من
 قریب است برای حکمتی که در نسبت با این طور که گردانیدم به تعذیب بعید از برای حکمتی که در احوال کاکی
 که فرقی یار نمودیم بین خودی اگر شمار نمود پس آنجناب عرفان حق در فنا نمود و خودی است و ایفر و غیره ازین
 حکمتی غافل بود که کشف غرض خودی است هر گاه که معلوم شد که شیطان یعنی بعد است و آن امر اعتبار نیست
 پس حکم خودی و در خارج چگونگی نه باشد و این خلاف قرآن و حدیث است جوایش فرماید و قد علمت ان القرب و
 البعد امران اضافیان نهما نسبتان لا وجود لهما فی العین مع ثبوت احکامهما فی البعد و القرب و در نسبت
 که قرب و بعد و امر اضافیان پس آن دو نسبت نیست و جوی برای آن هر دو در خارج مع ثبوت احکام
 آن هر دو در بعد و قریب و غرض شریعت از اثبات اثر شیطانست و آن در حقیقت شیطان و صورت
 تفسیر حضرت شیخ حاصل توفی شیطان میفرماید که روحیست که مرکب او بر غلبه آتش سموم است و امور فساد
 سموم باوست که بصورت غلبه آتش سموم بطوری آید و اعلم ان سرمد فی ایوب علیه السلام الذی جماعه عیبه
 اندا و کنایه باسطور را که تفرقه از ماده الامه الحمریه صلی الله علیه و سلم تعلم ما فیه من تلحق بصاحبه تشریف الیها و بد آن
 سر خدا نیگه نموده است در ایوب علیه السلام سر نیست که گرد ایند الله تعالی عبرت برای ما و کتاب نوشته شده
 حکایت کننده که خواند او را این است محمد صلی الله علیه و سلم تا با ندان امت آنچه در کتاب است پس
 الا حق ثبوت بعد حسب کتاب یعنی اوصاف آن نبی متصف شود و از جمله آن صبر است (فاثنی الله علیه عنی صله
 ایوب بالصبر مع دعائه فی رفع الضر عنه) پس ثنا کرد الله تعالی بر ایوب علیه السلام بصبر با وجود دعاء
 او در رفع ضر از حق تعالی و اکثر نادانان کتاب ایوب را از عدم فهمیدگی بر جوع و فریاد آنجناب علیه السلام
 محمول کنند و از حقیقت امر آستانند که حضرت شیخ مرحوم میفرماید (فعلما ان العبد اذا دعا الله فی
 کشفه الضر عنه لا یقدر فی صبره و انه صابر و انه نعم العبد کما قال انه ادبای رجاع الی الله الی الاسباب
 پس در نتیجه که چون دعا کند بنده از خدا تعالی در کشف ضر از خود با خصوص وقتیکه بحکم خدا باشد
 چنانکه آنجناب علیه السلام کرد و در صبر او که عبارت از عدم شکوی است با سبب سبی غیر و نه توج کند

که اوصابر است و نه قرح کند و را کلا و نیک بعد است چنانکه حق تعالی در حق آنجناب علیه السلام فرمود که
 او رجوع کننده بسیار بود و بطرف خدا نه بطرف غیر و رجوع بحق عبارتست از رجوع بحقیقت جامع خود که جامع جمیع
 وجوه است نه بطرف اسباب جزویه (و الحق لعل عذر ذاک بالتسبب لان العبد یستند الیه ذالاسباب
 المزینة لامرنا کثیرة و المسبب واحد العین) حق کند نزد رجوع بنده بحق به سبب خاص گو سبب خاص
 ظاهری باشد یا غیبی که ظاهر نباشد لیکن بنده را لازم نیست که استفاد کند بطرف سبب خاص زیرا که اسباب
 مزینه برای نقصان امر بسیارند و سبب واحد العین ذات حق است که حقیقت جامع اوست و نیست
 او غافل چنانکه غافل بنده (فرج العبد الی الواحد العین المرید الی سبب ذاک اولی من الرجوع
 الی سبب خاص بالاولی و ذاک علم احد) پس رجوع بنده بطرف عین و حقیقت یگانه عالمه مرید
 الام بسبب این اولی است از رجوع بطرف سبب خاص که بسا اوقات نه موافق باشد آن علم خدا تعالی
 را و حقیقت الحقیقی به نسبت این بنده قریب است بطور قریب مطلق یا مقید و صورت خاص یا مخصوص
 صورتان دور است و از سنگ بجز سنگی چه آید و هر وقت حضور صورتها غیر ممکن و موجب تشمت خاطر این
 وجه ممانعت بتبذرتی است گو قبول ایسر سن سجری مرحوم که کافران سجده که بر روی بتان میکردند
 همه در سوسه تو بود و همه سوسه تو بود و لیکن مفید در راه بصیرت نیست (فیقول ان الله لم یسجد
 لی و هو باوعاه) پس گرد بنده که الله قبول نکرد برای من در صورت توجه بسبب خاص حالانکه او نخواست
 حق را بطور بصیرت که مفید بودی (و اما حج الی سبب خاص لم یقتضیه الزمان و لا الوقت) و نه رجوع
 کرد و بعد در صورت مگر بطرف سبب خاص که مقتضی بود او از زمان و نه وقت (عمل ایوب علیه السلام حکمت
 الله ذاک ان بنیای پس عمل کرد ایوب علیه السلام بکسب خدا چون بودنی پس قبل از وقت و عانفرمود
 گو هر چند ایفر و غیره استدعا کرد و نه رجوع کرد و بطرف خاص که ایفر و غیره خوانند و چون وقت آمد
 انضاد تعالی بسبب الاسباب خواست مفصل ذکر و عاها در فص شسته گذشت بد آنکه آیهت معنی دیگر دارد
 لطیف که جواب مهم دعای را چون خواند یعنی گفت عباد جواب حق است بلیک پس باید
 که طلب جواب کند از من و ایمان آرزوین بدین صورت و آنچه نسبت فریاد ایوب مردمان را خیال پیوده
 است با خصوص مطالعین کتاب آنجناب علیه السلام رفع میفرماید مع دیگر فوائد (لما علم ان الصلوة ناصیه
 النفس عن الشکوی عند الطائفه و لیس ذلک سج الصبر عن نام برای آنچه دانسته شد که صبر آن نفس است

از شکوی نزد کرده و در حقیقت نیست این حد صبر نزد ما بوجهی که نوشته شد زیرا که ایوب علیه السلام نبی و ائمه
 آنقدر شکایت در دالم نموده که در بیان نیاید و بر مطالعین کتاب آبخناب مخفی نیست و باز حق تعالی
 صابری میفرماید پس صامت ظاهر شد که حد صبر بطوری که نموده اند درست نیست (و اما نحوه جنس النفس عن
 الشکوی بغیر اهل الایمان) و چنین نیست حد و جنس نفس است از شکوی بغیر خداوند بطرف خدا و مقتضی
 (حجب الطائفه نظر هم فی ان الشاکي یقدر بالشکوی فی الرضا بالقضاء) پس در حجاب انداختن طائفه
 مذکور در نظرشان در آنکه شاکي قدر کند بشکوی در رضا بقضاء و پس کذاک فان الرضا بالقضاء
 لا یقدر فیہ الشکوی الی الله و الای غیره و انما یقدر بالرضا بالیقضه و انما یطینا بالرضا بالیقضه و الضرب
 الیقضه ما یطین القضاة چنین نیست زیرا که رضا بقضاء قدر کند در شکوی بطرف خدا و نه بطرف
 غیر او و چون نیست که قدر کند بر رضا بیقضه و ما خطاب نکرده شده ایم بر رضا بیقضه که ضرر است
 و او چنین قضای نیست و علی ایوب ان فی جنس النفس عن الشکوی الی الله فی دفع الضرر مقادیر و الله اعلم
 و دانست ایوب از حق تعالی که در جنس نفس از شکوی بطرف خدا و دفع ضرر مقادیر تمهید است که او را
 تسلیم کرد در جهنم با شخص اذی اهل الله با یتالم من نفسه فلایدعوا الله فی ازالة ذلک الامر المولم
 و تا دانست از شخصیکه مبتلا گشته او را الله بدینچه متالم بشود از نفس او پس خواند الله تعالی را
 در ازالة این امر مولم با وجود حکم آبی بدعا که اهل حضوریکه با استعداد عالم باشد چنانکه با وجود عرض ایوب
 و غیره قبل از وقت حضرت ایوب دعا نظر نمود گو شکوی بلا یا میفرمود و خالی که دعا کند و تا دانست در دل
 یعنی که عند الحقیق ان یتضرع ویسال الله فی ازالة ذلک عنہم بلکه مناد است بر آنکه او نزد
 محقق عالم با استعداد از آری کردن سوال کردن از خدا و ازالة این الم در وقت تکلیف و محقق غیر عالم
 با استعداد و ارباب تسل از وقت نیز که دعا بخواند است (فان ذلک ازالة عن جناب الله عن العار
 صاحب کشف) زیرا که این سوال سبب ازالة نیست از جناب خداوند و عار صاحب کشف ائمه
 حدیث حضرت قائم تعدی که غیریت از نظر ظهورش رفع شده باشد که این اوصاف نزد عامه نادرست است
 (فان الله قد وصف نفسه باین لودی) زیرا که الله تعالی وصف کرده است نفس خود را با آنکه ایزاد او شود
 (فقال ان الذین یؤذون الله ورسوله) که فرمود الله تعالی که آنرا که ایزاد او متداهد یعنی رسول
 او را که بصورت اذیت رسول اذیت حق است چنانکه در آیه استخوان رسول را استخوان خدا فرموده شد

حاصل آنکه اذیت بعد از اذیت حق ثابت شد و ای اذی اعظم من ان یتکلم بملأ فم عن غفلة عن مقام
 آبی لا تعلمه لیرجع الیه بالشکوی بغیر حق تعالی و کلام تکلیف بزرگ باشد از آنکه مبتلا کند الله تعالی
 بر ایوب نزد و غفلت تو از دیا از مقام آبی که ندانی آنرا تا آنکه رجوع کنی بطرف او بشکوی پس رفع کند
 آنرا از تو و بارها مترجم تجربه نموده است که در حالیکه غفلت روی آورد صورت تکلیف روی میدهد بالخصوص
 بزرگ و ظالمتیکه که معمولی کرده شده (فیصح الاقوال الذی هو حقیقتک) تا صحیح شود و انتقادیکه و حقیقت مقیده
 است بطرف حقیقت مطلقه تو (فیرفع عن الحق الاذی بسواک ایاه فی رفعه عنک اذ انت صورت
 الظاهره) پس رفع شود از حق بطلب تو بصورت مقیده از حق مطلق در رفع ضرر از تو زیرا که تو بصورت
 ظاهره اوستی (کما جاع بعض العارفين فبکی فقال له فی ذلک من لا ذوق له فی هذا الفن معانیا له فقال
 العارفت انما جوعی لای بی) چنانکه گرسنه شد بعد بعض عارفین پس گریه کردند پس گفت برهش درین
 مقدمه سیکه او را درین فن ذوقی نبود در حالیکه عتاب کننده بود بر اے بعض عارفین پس فرمود عارفت
 جز این نیست که گرسنه کرد او را تا گرسنه گریه کنی (فبقول انما ابتلانی بالضر لا ساله فی رفعه عنی و ذلک لا یقدر
 فی کوئی صابر پس گوید عارفت که نه مبتلا کرد و نه بضرر مگر تا که سوال کنم او را در رفع ضرر از خود و این
 قیاس کند در بودن من صابر (فعلنا ان الصبر انما هو جنس النفس عن الشکوی بغیر الله) پس دانستیم که
 صبر خاص جنس نفس است از شکوی بغیر خدا (و سخن بانچه و جهات خاصه من وجوه اهل و مراد و ارم
 بغیر وجهی خاص از وجوه خدا نه هویت مطلقه و آن نیز اگر شکایت در قضا باشد و نه بالا که شست که
 در نسبت مقتضی شکایت از خدا و از غیر خدا منافی رضا با قضا نیست چنانکه حضرت ایوب کرد
 به آنکه قبل از تحیر این مقام چون کتاب ایوب دیده شد انقباضی از شکایات آن حضرت با مقتضی
 در طبیعت پیدا میگشت الحمد لله که درین وقت جمله کشاده شد و چون از جمله وجوه هایت حق و وجه هویت
 مطلقه هم خاص است پس رجوع در دعا بکدام طرفت باید میفرماید و قد عین الحق و جهات خاصه من
 وجوه اهل الهی و وجه الهویة) دانستنا که در ده است برای دعای تعالی و هی خاصه از وجوه خود که
 سببی بود هویت است بجملة اصل و جامع وجوه هایت که او حقیقت مطلقه و ایست که حقیقتش کسی نرسد
 نظم ای انان بر تر که عقل آدمی + پی برد آخاز روسه محرمی + آنچه ما گوئیم جز تقلید نیست + این هم
 انسانا تو حید نیست + که چه نقد معرفت در یاسه ماست + بندگی و عجز و حیرت جاسه ماست + (رسیده عوه

من ذلك الوجه في رفع الضممة لاسن الوجه الاخر المسماة اسبابا ليس خواند حق را ازین وجه در رفع ضم
ازونه از وجه دیگر سمات باسباب اولیست الا هو من حيث انها تفصیل او امر فی تقسیم و نیستند اسباب
جزیه مگر وجه خاص هویت بنظر آنکه اسباب تفصیل امر هویت اند فی نفس آنچه حضرت موسی از خاص صورتیکه
بر طور تجلی میشد یا دیگر حضرت از خاص صورتیکه در صندوق جلوه گر میشد و عا سیکه در نظر شان بر حقیقت مطلقه
بود که مطلع با ستمند بود و ند که درین صورت کشادشان بود و بختان بت پرستان که بے سر و پای میروند
و فالعوارف لا یحبه سوا الهو یتة الحق فی رفع الضممة عن التکون جمیع الاسباب عینة من حیثیة خاصة لیس عارفت
را جواب کند سوال او از هویت حق در رفع ضمرا از خود از آنکه جمیع اسباب عین حق اند از حیثیت خاصه
و هذا لا یلوم طریقه الا الا و با و من جماد الله الامانة علی اسرار الله و نه لازم گیر دین طریقه مگر صحاب ادب
از بندگان خدا ایمان بر اسرار خدا فان الله انما الایعزهم الا الله و یعزمت بعضهم بعضا زیرا که برای
خدا تعالی انما انشئنا سدا و شان را مگر الله و شئنا بعض شان بعض را و قد نصحا ک فاعمل و ایاه
سجانه فاستل و ما نصیحت که دریم ترا با خصوص در مقدمه دعایس عمل کن و یطلب از هویت او همان پس
سوال کن نه از غیر هویت و در صورت تجلیات نظام شود و نظرت بر مطلق باشد چنانچه اصحاب سلسله و هب
بصورت خیالی مرشدان نظر بر هویت دارند نه آنکه مقرب و اندیشی باید که دل با طلاق مانده آنکه معنی
اسم الله در مرتبه ذات جامعیت هر ظاهر انا و باطن هویت ریس باطن شه هویت و ظاهر انانیت است
و هویت حق جبارت است از ذات انا و با وجود ظهورش در هر انا و انحصار ظهور او در خاص بسته مکن
نیست پس داعی را باید که بصورت خاص انا از هویت خود بخواهد بچین مصلی را با مد که بصورت خاص
اناس خود و مناجات با هویت خود نماید زیرا که آخر لفظ بقره با و اول لفظ و آل عمران و او است پس حسب
حدیث اسم اعظم هو بر آمد چنانکه الله اشارت از انانیت الاله و بلسان اشارت تو اند که الف انا و هر دو
لام و الف است الاله اشارت از هو تو اند یعنی من نیم مگر مفهوم هو و ظاهر است که ظهور را با بطون اشتیاق
و احتیاجیست چنانکه لظون را با ظهور شوقی پس هر ظاهر اشتیاق اطلب از باطن خود که هویت مثال الله است
باید کرد و همین نیست ازین شعر اس من آذقت کرم خدا بچود + که ذات وصفات خدا هم نبود +
یعنی انانیت تابع هویت انا و مرتبه است که در آن تفصیل ذات وصفات حق بیند باید دانست که
و کتاب انجذاب اشارت اهل اسلام بچند جا است لیکن مطابق ۱۳ در در ۱۳ فصل پنجم از کتاب

انجذاب است که خدا عجاوبات تقیاس کند و غیر اسبب شمار نماید و بر زمین باران رساند و بر سطح میدان و آب
باران تا که آن مردمان را که در زمین پیست است بلند کند این همه در نسبت بدر اشارت است
(فصل حکمت احسانیه فی کلمة لقمانیه) فص حکمت احسانیه در کلمه لقمانیه است زیرا لقمان بن ناتور
بن تاج صاحب حکمت بود و هم که حکمت داده شد او ده شد غیر کثیر پس حکمت انجذاب با حسانیه و غیر
خصوص اصل نام لقمان تمویلی است یعنی قائم بخدا بر او برزاده حضرت ابراهیم بود و این ناتور حق لقمان
اور حکمت داد و مخاطب کرده فرمود که شکر کن بر اسی خدا و هر که شکر کند بر اسی نفس خود و شکر کند
و هر که کفر کند پس اند غنی با حمد است از کفر که نقصانی با و فرسد و لقمان برای پسر خودی اربع وصیت کرد
که ای پسر من بخدا شکر کن که شکر عظیم است و در نسبت قیامت گفت که اگر باشی عظیم ریم برابر و اندر دول
در کوه یا در آسمان یا در زمین بیار در آنرا الله بر وزیقت زیرا که الله لطیف خیر است و در نسبت جبارت
گفت ای پسر من بر پا در نماز و حکم کن به کونی و از بدی بازمان و بارضا باش باقتضایم که رسد ترا این از
بزرگ امور است و میان مساقت خود در برای آوردن بنظر کبر و در زمین متکبر زیرا که الله دوست
مدار و هر متکبر فخر کننده برابر آرمیان زیرا که هویت او با وجود غیبت در همه جا سار نیست و میسازد روی کن
در رفتار خود و مردم کن آد از را زیرا که بدترین آد از آد از خوست که بلند است باقی آنچه در نسبت صخره درین قصه
ایستد سوا ای امور عالم مثال درین عالم صورت تحقیقی دارد پس جناب شیخ مصنف مروج خواست آنچه
درین قصه مور قابل بیان این کتاب است مثل رزق و غذا تفصیل فرماید چون درین فصل تحقیق عین واحد
است بصورت کثیر تمیذش فرماید چون در نصیحت لقمان حبه خردل مذکور که اصغر جرات ماکو که است و
از کفر جرات غذا میشود و نظر بر ان فرماید اشعار را اذا شاء الا که یرید رزقا + له فاکون اجمع غذا +
و ان یل کند آ که بقرب فرائض که برای خود داده رزقی کند برای او پس جمله کون برای او غذا است
پس در هر صورتیکه خواه ظاهر شود و او را باطن کند مثل لقمان و در اینجا چند امور ظاهر شد که آنکه مشیت
دیگر داده دیگر است چنانکه در تفسیر سیه گفته دیگر آنکه چنانکه گفتی نمی باله مگر بقذا ظهور و با یسدی
ساز و صفات حق نمی باشد مگر بگو ناست پس بدین وجه کنایه بلفظ رزق و غذا کرده شد و این ستانی آیه
او یطعم و لا یطعم بنظر جمع نیست که جبارت از طعام تعارض و آیه است چنانچه در حدیث دارد
من سوال کردم و ندا دی مردگر سینه بودم و سیر نکردی مرد و بنجام اد از سیر کردن من دیگر است که

کتاب انوار اللمح فی تفسیر اصول حکم
فصل تحقیق عین واحد
درین فصل تحقیق عین واحد
مقام حکمت مشهور است
۱۲

منافی آیه نیست (و ان شاء الله یزید رزقا + لنا فهو الغدا کما یشاء +) و گر نخواهد خدا که اراده رزق کند
بر اسی ماکه او باطن شود و ما ظاهر پس اوست غذا برای ما چنانکه خواهد پس صاحب قرب نوافل ظاهر و
او تعالی باطن او باشد و از تشبیه اراده با مشیت ظاهر که هر دو تجلیات جداگانه اند زیرا که گاهی میل
داریم اراده فعل بوجهی نیکیم اراده بدون مشیت صورت نمیدهد (مشیت اراده فقولوا + بهما
شأ یا فیه المشاء +) مشیت او اراده اوست پس گوئید که بدان مشیت خواست اراده را پس اراده خواست
شده زیرا که اراده ویرید نقصا + و لیس مشائلا المشاء +) گاهی اراده کند زیادتی وجود بر عدم و گاهی
نقص و بود از ماهیت و نیست مشیت شده مگر مشیت کرده شده که در آن زیادتی و کمی متصور نیست پس
فرق پیدا شد (فما الفرق بینهما تحقیق + و من وجهینهما سوا +) پس این فرق میان آنها است پس
تحقیق کن و از وجهی پس عین آن هر دو یکسان است بد آنکه دو مشاء اول از حضرت شیخ مرحوم بضم بهم
و صیغه مفعول از ثلاثی مجرد بر خلاف قیاس بر صیغه مرفوعه منقول اند و سوم بفتح میم مصدر می از ثلاثی بمنزله
مفعول است پس قایم درست است و چون مسئله حکمت مذکور شد میفرماید (قال الله تعالی و لقد آتینا
لقلم الحکمة و من یوت الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا) فرموده خدا تعالی بر آینه داویم لقمان علیه السلام را حکمت
یعنی عقل و علم و عمل مطابق علم و اصابت در امور حق تعالی بجای دیگر فرموده است و هر که داده شد حکمت
پس خیر کثیر داده شد (فلقمن بالنص ذوالخیر اکثره بشهادة الله له بک) پس لقمان نبص قرآنی
صاحب خیر کثیر است بشهادت خدا برای لقمان برین خیر کثیر (والحکمة قد تكون متلفظا و منطوقا بهما
سکوتاً عنهما و حکمت و گاهی لفظ کرده شود و گویا شود و حکمت و گاهی سکوت کرده می آید از و) مثل قول
لقمان لابنه یا بنی انما انما حکمت تعالی جنت من خردل تنکن فی صحرة اونی السموات اونی الارض یا ست
بها الله) مثل قول لقمان بر اسی پس خود ارام بانی روم ای پسر کن اگر بود بر همه خردل پس باشد
در صحرة یعنی در کوهی که صامت در نظر آید یا در آسمانها یا در زمین آرد در اا الله و آنچه در معالم از
ابن عباس و غیره مر ویست که صحرة زیر هفت زمین است که نوشته شود در اعمال نجار و سبزی آسمان
ارومت و سدی گفته که پیدا کرده خدا تعالی زمین را بر مایه که آن نویست که ذکر کرد در او خدا تعالی
در سورته این روایات بعد تسلیم صحت محسوسست بر عالم خواب و مثال (فما الحکمة منطوقه بهما و هی
ان جعل الله هو الآتی بها و قرأ الله ذک فی کتابه و لم یرد هذا القول علی قائمه) پس این حکمتی است

لفظ کرده شده بدو و آن حکمت منطوقه ایست که گردانید لقمان الله را کرده بدو و تقریر کرد ا الله
این را در کتاب خود و نه رد کرد این قول را بر تاملش که لقمان است پس مقرر شد بتقریر حق (و اما الحکمة
المسکوت عنها و علت بقرینه الحال فکونه سکوت عن المونی الیه تملک الجته فی ذکره و لا تقال لانه یا ست بهما
الله الیک و لا الی غیرک) ولیکن حکمت مسکوت عنها و دانسته شد حکمت مذکور بقرینه حال که عبارت
از ذره است پس بودن اوست که سکوت کرد از مونی الیه بدین وجه پس نه ذکر کرد در او و نه گفت بر اسی
پس خود که آرد آنرا الله تعالی بطرف تودنه بطرف غیر تو (فارسلا الاتیمان عما جعل المونی به فی السموات
الکان اونی الارض غیرهما لکنظر الناظر فی قوله و هو الله فی السموات و فی الارض) پس بگذاشت
ایمان را عام از ذکر مونی که و گردانید آرد در آسمانها اگر باشد یا در زمین بر اسی بقرینه تا نظر کند
ناظر در قول او تعالی که اوست الله در آسمانها و در زمین و مشاهده کند سربان بود عینیه با حدیث
جمع اسماء خود در خردل مثل دزه و خردل و در بزرگ مثل آسمان و زمین پس ازین دانند که حق هستی
مطلق عین معلوم عینی و غیر نیست (فنه لقمان بالکلمه به و ما سکت عنه ان الحق عین کل معلوم لان المعلوم
اعم من الشئی فهو اکثر التکرات) پس تشبیه کرد لقمان بد آنچه تکلم کرد بدو و بدو آنچه را که گفتند از او که حق
عین هر معلوم است زیرا که معلوم اعم از شئی است پس او را که اکثر است زیرا که معلوم عام است از آنکه خواست
و مشا شود که عبارت از شئی است یا غیر مشا و خواسته از بیجا معنی آیه و اندر کل شئی تفسیر باید فهمید که
حاجت استثناء عقلی ندارد (ثم تم الحکمة و استوفیها بالتکون انشاءیه کالمه فیها تعالی ان الله لطیف)
باز کمال کرد حکمت را و تمام ساخت تا که باشد نشانی لقمان در حکمت کامله پس فرمود که ای که هستی
مطلق است لطیفست مانع نیست ظهورش را چیزی از من لطافت و لطیفه ان فی الشئی المسلمی بکذا و المجرود
بکذا عین ذک الشئی حتی لا یقال فیه الا ما یدل علیه اسم بالتواط و الا اصطلاح فیقال هذا سما و ارض
و صحرة و شجرة و حیوان و ملک و رزق و طعام و لعین و احوال من کل شئی او فیه پس از نظر لطافت
صوری و معنوی هستی آنکه در هر شئی سسی باین محدود بان عین آن شئی شئی است با وجودیکه گفته
شود در آن شئی که آنچه دلالت کند بر واسم او توافق و اصطلاح پس گفته شود در برای او آسمان
و زمین و صحرة و درخت و حیوان و ملک و رزق و طعام حال آنکه عین واحده است از هر شئی
یا ساریه موجوده در هر شئی که ما نقول الا شاعرة ان العالم کل متماثل بالجوهر فهو جوهر واحد فهو عین قولنا

العلم واحد و چنانکه گویند شاعره که کل عالم متماثل است و معنی جوهر پس عالم یک جوهر است پس و عین قول
 است که عین یکست در حقیقت این قول شاعره است و هر که قول شیخ ابوالمحسن اشعری مرحوم مطالعه کند و او که
 آنجناب عین تو حیدر وجود است لیکن مقلدین بر معنی دیگر محمول نموده اند (تم قالت و مختلف بالاعراض و
 قولنا و مختلف و تکثیر بالصور و النسب حتی یتبیز) باز گفتند مختلف و متکثر شود باعراض اعتباریه و اوست
 قول ما که جوهر و این مختلف و متکثر نشود بصور و نسب تا آنکه متمیز نشود پس چرا اشعری تعجب بر قول صوفی
 می نماید در حق قول باریس بدان صورتی که او گفته اند و ما چه پس گوید این نیست آن از حیثیت
 صورت یا عرض یا مزاج او (که گفت شکت نقل) چنانکه خواهی بگو پس بصورت قول صوفی این آن نباشد از حیثیت
 عرض یا مزاج او (و هذا العلم بان جمیع جوهره) و این عین است بحسب جوهر هر گاه بیکه لحاظ صورت
 بجز حسب صوفیه و لحاظ بجز حسب اشعریه بیکه مثلاً از عین جوهر است در حقیقت انسانی و نیست عین او
 بصورت یا عرض (و اما از خود عین الجوهر فی حدی که هر دو در مزاج فتقول نحن انه ليس سوت الحق) و برای این
 و حیرت حقیقت وجودی که گفته شود عین جوهر وجودی که در صورت مزاج پس گوئیم ما که جوهر وحدانی اشعری
 سوای حق نیست (و لکن التکلم ان سبی الجوهر و امکان حقاً و اوه عین الحق الذي يطلقه اهل الكشف و التجلی
 و امکان بر و تکلم که سبی جوهر و هر چه ثابت است لیکن نیست عین آن ثابتی که اطلاق کنند بر و اهل کشف
 و تجلی که واجب وجود و اندر نمود حکمیه که لطیف است پس این حکمت بودن حق است لطیف (تم لفت
 و قال خیر ای عالم عن اعتبار و هو قوله و لنبذکم حتی تعلم و هذا هو علم الاذواق) باز گفت کرد لقمان
 حق تعالی را که گفت خیر ای عالم است از ابتلا که بعد از علم مطابق او ایجاد کرد و دلیل و قول بعد از
 است ترجمه اش آنکه باید میان ما و تم شمار تا ما را تم مجاهدین را از شاد و این علم حق بطور ذوق است که
 بصورت کثرت بالخصوص بصورت اهل قلب حاصل شود و جامعه بصورت مجریه صلات الله علیه و سلم
 و محال الحق نفس مع علم با هو الامر علیه مستفید اعلی پس اگر دانید حق نفس خود را با وجود علم ارنی اجمالی
 خود بد آنچه بر و امر است و در حالیکه مستفید است از خلق علم و لا تقدر علی انکار انفس علی فی حق نفسه
 و نه قدرت و ادبیم بر انکار چیزیکه نفس که در حق بر و در حق نفس خود و فرق تعالی مابین علم الذوق و العلم
 المطلق پس فرق کرد الله تعالی در میان علم ذوق حاصل از صورت خلق و علم مطلق که حاصل است او را
 در ازل و تعلم الذوق مقید بالقوی و قد قال تعالی عن نفسه ان عین قوی جده فی قوله لست سمعه و هو قوة

من قوی البصر و بصره و هو قوة من قوی البصر و لسانه و هو عضو من اعضاء البصر و جمله و یده) پس علم ذوقی
 مقید است بقوا جسمانیه و روحانیه و فرموده است الله تعالی از نفس خود که او عین قوی بعد خود است
 در قول خود بحديث نبوی علیه الصلوة و السلام که باشم سمع الا و اوقیت است از قوای بعد و فرمود و باشم
 بصرا و اوقیت است از قوای بنده و فرمود و باشم زبان او و اوقیت است از اعضاء بنده و فرمود و باشم
 پای او و دست او که هر دو عضو اند (فما اقتصر فی التعریف علی القوی بحسب حتی ذکر الاعضاء و لیس البصر
 بغير ذره الا اعضاء و القوی بعین سبی البصر هو الحق لا عین البصر هو السید پس نه اقتصار کرد در تعریف خود
 حق تعالی بر قوای بعد پس تا آنکه ذکر کرد اعضاء که بدان علم ذوق است که او عین حق است و نیست
 جده بغير این اعضاء قوی پس عین مسمای بنده آن حق است بقرب و اهل و برین عبارت که اعضاء
 قوی است نه عین بعد سید است ازین حدیث چنانکه در قرب فراض باشد فان النسب متمیزه لذواتها
 زیرا که نسبت متمیزه برای ذوات خود با و لیس المنسوب الیه متمیزه فانه لیس شمه سوی عینه فی جمیع النسب
 هو عین واحدة ذات نسب و اضافات و صفات) و نیست منسوب الیه متمیزه زیرا که نیست در انجا سول
 عینش و جمیع نسب پس و یک عین صاحب نسب و اضافات و صفات است (من تمام حکمیه لقمان فی
 الطیفة ما جاز به فی هذه الآیة من هذین الایین الایین لطیفا خیر اسمی بها الله تعالی پس از تمام حکمت
 لقمان در تعلیم این خرد آنکه آور و لقمان آنرا درین آیه ازین دو اسم الهی یعنی لطیف و خیر که نام
 داشت لقمان بدو الله تعالی را (فلو جعل ذکات فی الکلون هو الوجود و تقال کان مکان اتم فی الحکیة
 و الخ) پس اگر کرد دانیدی لقمان این دو اسم را در صدر کون که او وجود است پس گفته کان الله
 لطیفا خیر پس بودی در حکمت کامل تر و بالغ تر بنظر دلالت او بر وجود و از لیت انصاف او تعالی
 لیکن چون تعلیم به پس فرمود که هنوز که ما نرسیده بود و قریب تر لقبول تصافات بدین اسمانی الجملة است
 نظر بران لفظ کان نیاد و در آن لفظ بودین طرف اشارت است از حق الله قول لقمان علی المعنی كما قال
 ولم یزد علیه شیئاً پس حکایت کرد الله قول لقمان را بر معنی چنانکه لقمان گفت و نه زیاده کرد و بر وجهی
 پس این کلام در صورت بودن کلام مذکور از لقمان است و از لقمان نیز وجه مذکور در دست و امکان
 قوله ان الله لطیف خیر من قول الله علما علم الله من لقمان انه لو لطف لتمام التمام بهما و اگر باشد قول او تعالی
 ان الله لطیف خیر از قول حق سبحانه پس جواش آنکه دانسته بود الله تعالی از لقمان که اگر گویا

بودی لقمان برای پسر خود تمام کفایت الیه تمام کردی باین عبارت (و اما قوله ان حکمت تعالی جبهه من خردول
 من ہی که خداوند نیست الا الذرة المذكورة فی قوله من لیل مشقال ذرة خیر لیره و من لیل مشقال ذرة شر لیره و لیکن
 قول حق تعالی ان حکمت تعالی جبهه من خردول فی صفة الایة یعنی اگر باشد مشقال جبهه خردول و صغیره یا در آسمان
 یا در زمین آرد آنرا اندر لیکن با ندادیم فر باید که برای او خداست و نیست شخصی که خردول برای او خداست و نیست شخصی که خداست
 او خردول باشد مگر مورچه خردول که در قول او تعالی پس هر که عمل کن در مشقال یعنی برابر مورچه نیک بیند او را و هر که
 عمل کن در مشقال و زره بد آنرا بیند (منی) صغیر متغذی بالجمیع من الخردول اصغر غذا) زیرا که مورچه اصغر غذا خوردند است
 بطور متعاقب و در آن خردول اصغر غذاست و حسن پس ازین سر بیان و لطافت و با خبر بودن حق غور باید کرد و واضح
 باد که ازین وجه ذکر خردول در خردوی بنظر غذاست مورچه در یافت شد لیکن اقتضای بر مقدار مورچه در اعمال و عدم
 اقتضای بر پیشه در است بوجهی فافیه چه است ارشاد میفرماید که بنظر تعارف است (ولو کان نمه اصغر نجاریه) اگر
 بودی در آنجا اصغر از مورچه نام داشتند شده در خواب هرگز آید آوردی او را در ذکری پس نه وارد شود که اجتهاد و
 رویا بصورت جانور آن را در خفایت از مورچه بر آه تنفس رفیق قلب آتش میزند که ما جای بقوله تعالی ان الله
 لا یستیحی ان یرضی مثلاً بالبوقة ثم لما علم ان نمه ما هو اصغر من البوقة قال فما قوتها یعنی فی الصفر) چنانکه
 آورده بقول خود او تعالی که اندر حیوانات در بیان مشقش پیشه باز چون دانست که در آنجا اصغر نیست از پیشه مثل
 مورچه مذکور بنظر تعارف فرمود پس آنچه زیاده است در صغیر واضح باد که این آیه ان الله لا یستیحی در رو قول
 یهودیان است که بقول خدایتعالی بر نبوت ازواج مطهره در جنس اعتراض کنند که اگر بودی مت رآن از
 جانب حق در ذکر ازواج خدایا شرم آمدی پس حق تعالی روشن فرمود و باز قصه آدم و حوا که مرد و زن
 بودند ذکر نمود که در توریه هم مذکور است باید که توریه مسلمه ماوشما کلام خدا نباشد و لهذا قول الله و اتقی
 فی الذلولة قول الله ایضا و این قول خداست و آنچه در سوره زلزله است در بیان ذره آنم قول خداست
 پس وجه فرق چیست که در یکی اقتضای بر پیشه که خرد است و در سوره زلزله بر مقدار ذره که کفایت فرمود پس
 میفرماید در حق تعالی ان الله تعالی ما اقتصر علی وزن الذرة و ثم ما هو اصغر منها فانه جای بندگی علی المیا نفة
 و الله اعلم) زیرا که ما میدانیم که الله تعالی اقتضای نکو و بر وزن مورچه در آنجا پدید است که او اصغر از نام کرده
 شده در تعارف است زیرا که آورده مشقال ذره بنظر خردوی بسبب سبب الغر بنظر تعارف و خدا و انما است از خرد و ذره
 لیکن متعارف نیست (و اما تصغیر اسم نمه تصغیر رحمة لهذا و صاهه با فیه سعاده او العمل ذک) و لیکن تصغیر

اسم پسر خود پس تصغیر رحمت است و برای همین رحمت و وصیت کرد و لقمان او را باینچه در سعادت او است
 چون عمل کرد و پسر بدین بد آنکه یکی معنی اجمال است و مقابل او تفصیل آید که بوجوب نقصان معنی اجمال نیست
 مثلاً اجمال معنی انسان در تفصیل بصورت زید و عمر و دیگر نقصانی نیفتند بلکه معنی انسان بدستور باقیست و در
 معنی شکر و بمقابل او تقسیم است که بوجوب نقصان معنی شکر است مثلاً او شکر در پنج اشخاص بصورت
 تقسیم ده نامند در اقسام با هم متجانس باشند و منظر لیکن بتفصیل با ظاهر واجب محل هم جنس نباشد
 پس ازین معنی شکر در حق او تعالی از محال است پس صحیح قول شکر بدین ظاهر عظیم است و حق او تعالی بدان
 نظر فرماید و اما حکمت و بصیفتی نمیه ایاه ان لا تشکر باه فان الشکر نظام عظیم) و لیکن حکمت و بصیفتی او در حق
 او پسر خود را که نه شکر کنی باه پس شکر الیه نظام بزرگ است پس قول او تعالی فان الشکر انظر مع شیخ
 جواب اما است و المظلوم المقام من حیث الله بالانقسام و مظلوم مقام الهیست است از حیثیت لغت
 شکر با انقسام در هوش و واحد) حال آنکه حق یک است بحکم است که غیر او در پرده عدم باشد قابل تقسیم نیست
 اذنه لا یشرک معه الا عینه و هذا غایة البطل) زیرا که درین صورت نه شکر یک کند شکر با حق مگر عین او را که
 بصورت تفصیل است و این غایت محیل است که عین او را که بصورت مفصل است شکر یک گفت و محیل و انقسام
 ثابت کرد (و بسبب ذلک ان شخص الذی لا یعرف له بالامر علی ما هو علیه لا یحقیق اشی اذا اختلفت علیه الصور
 فی العین الواحدة و لا يعرف ان ذلک لا یحقیق فی عین واحدة بل الصورة مشارکة لاخری فی ذلک
 المقام فبجعل کل صورة جزء من ذلک المقام) و بسبب این است که شخصیک نیست او را معرفت با نفس الامر
 چنانکه بر دست و نه بحقیقت مشهور چون مختلف شوند بر صورها در عین واحد و نشناسد که این اختلاف
 در یک عین است که در صورت مشارک برای صورت دیگر درین مقام و ان مقام عین واحد را اعتبار است
 محسوس دانند نه بوجوب پس گرداند برای هر صورت جزو این مقام اعتباری (و معلوم فی الشکر یک ان الامر
 الذی یخصه عارفت فی مشارکة لیس عین الاخری الذی مشارک) و معلوم است در شکر یک که امریکه خاص
 است شکر یک را از آنچه واقع شده است در ان شکر نیست عین آن امریکه مشارک است او را بر یکدیگر چنانکه
 در حقیقت مقید است باشد لا ذی الاخری برای آنکه آنچه بزرگ مشارک است آن خاص برای دیگر است (فاذن
 ما تمه شکر یک علی الحقیقة فان کل واحد من اعلی حظه مما یمل فیه ان ینها مشارکة فیه) پس در وقت تقسیم
 نیست آنجا شکر یکی بر حقیقت مشترک بوجه آنکه هر هر واحد از ان هر دو شکر یک نصیب خود است از چیزی که گفته شده

در رو که ما بین هر دو مشارکت است و روزی که بعد از حصول حصص و ظهور آنها آن مشترک معدوم میشود بخلاف
وجود مطلق محل که از ظهور منظم برستور قائم بنام چون ظهور در وجودی که بدستور باقی بماند (و بسبب ذلک
الشرکة المشاعه) و بسبب این تقسیم شریک است که بخش شدن میتواند که از وجود و بخشش آن شریک
برود چنانکه میفرماید (و انکانت مشاعه فان التصرف من احد هما یزول الا شاعه) و اگر چه بوجه قبل از
تقسیم شریک مشاعه که بعد از تقسیم برقت پس تصرف از یکی شان دور کند اشاعت را که اعتباری بود
که چون تصرف یکی از آن هر دو جدا گانه شد اشاعت زائل شده بخسالت ظهور رتق در منظم که با وجود
تفصیل منظم تصرف آن هویت مطلقه بدستور بماند همچنین تفسیر کلام شیخ باید فهمید زیرا که مطلب باریک
است و هر گاه بیکه باطل فرمود شریک که شقی شود صاحب او یکمال تحقیق اشاعت که در بطرف تسبیح
کثیره حقه که میسر شود بنده با اعتقاد او و تقوه بدو آن کثرت اسمائست که ولالت بر ذات احدیت
حیامه برای کل اسماء در بدان نظر میفرماید قل ادعوا الاله او ادعوا الرحمن) بگو بخوانید یا بعد یا بخوانید
بر چمن بهتر نامیکه خوانید او را اسماء حسنه است نه آنکه حق تعالی را اجزا نمایند معاذ الله من ذلک چنانکه
حق تعالی نسبت معکین فرماید که گردانیدند شریکین خدا را جوهر جوهر که متع است و آنچه بعضی جمله اهل
رسوم بر حضرات صوفیه اهل وحدت اعتقاد حق جوهریت کنند از نامهی شائست که فرق در میان جود
منظر تواند کرد (و هذا روح المسئله) این وصیقه تفصیل نمودیم روح مسئله است و نفی شریک که
شرکان نامیده کنند و کثرت اسماء و منظم شریکی نیست که از او جوهر بود باید دانست که اول
این نص با تخریب هر دو باشد که در اول بیان وحدت اراده و مشیت کرد که متافی کثرت نیست و در
آخر همین مطلب ادانمود که با وجود کثرت اسماء خلل در وحدت ذات نمی افتد باز واضح باد که چون لقمان
علیه السلام نبی بود پس آنجناب در روم اٹلی خبر داده باشد بدان جهت در مابعد آنجناب مکانه
ساخته بودند که در آن لوحی نموده بودند که دال بر تصدیق نبوت حضرت صلی الله علیه و سلم و زمان خلافت
خو نگور بود چنانکه از کتاب واقعی ظاهر است مطابق آنکه در مالک اسپین قوم صالح از حضرت
علیه السلام حال حضور صلی الله علیه و سلم دریافت نموده مکانه ساخته بودند که در لوحی بود از زمان
حضور علیه السلام تا زمان طارق فاتح مفصل بود چنانکه در تاریخ اسپین و فتح طارق
نصارت می نویسند

فصل حکمت هیتیه فی کلمه ابراهیمیه) باید دانست که چون عمر تاج قریب هفتاد سال رسید در زمان
فرود می از نسل نمرود که مثل فرعون هر که بر تخت نشست مشهور بفرعون شدی و از سابق یهود و غیره
ولادت آنجناب داده باشند چنانکه غیر موسی یوسف نبی داده بودند و آن از ارشاد آنجناب ظاهر که آنجا
هنگام خروج از مصر نمرود که از نسل نمرود در زمان فرود می از نسل نمرود بن کوش بن حام بن نوح بنیمان
خبر ولادت ابراهیم بدان نظر شهرت دادند که طفلی که باعث بلاکت سلطنت نمرود باشد متولد شود
پس نمرود از جهالت خود بهر با اطفال گشت و حملها انداخت و مردان را حکم مافقت مواصلت با زنان
صادر شد و برادر تاج هاران سرداری بخانه میکرد که باز شهرت او را و انفا تا زن تاج حامل شد لیکن
و این تاج می آمدند و حمل پیش شان ظاهر نمیشد و در عقب ظاهر میشد پس ایام وضع قریب رسید
گویند که در خارستان وضع کرد و در روش متوار می نمود پس مدام در خدمت پسر خود بود وقت فرست می بود
و از تاج نیز مخفی داشت و میگفت که دختر می پیدا گشته بود و روزی تاج حضرت اولاد میکرد و زنی گفت
که ترا پسر است و از زده ساله در غاری ستواری پس ختیانش بیخورد و زنی ازین غار آنجناب را بیرون
نمود نام آنجناب ابراهیم داشته شد یعنی ابراهیم و پدر مقدس پس آنحضرت علیه السلام گلمای گو سپندان دیده
پرسید که ای مادرم مالک تیان که کم خدمت مادرش نام را می گوشت پس پرسید که مالک را می که نام است فرمود
فان در وقت تا آنکه نوبت سوال بنمرد و ساینده مادرش فرمود که خاموش او تو و مالک است چنانکه رسم
بست برستان هندی باشد که مرداران خود را از آن دانگوبند یعنی رزق دهنده بفر لحاظ اطلاق که در صورت
ایشان ظهور می داد پس این جواب ابراهیم را کفایت نکرد تا آنکه نزد پدر رسید پدر او را در کنار گرفت
و بپرسید در آن زمانه شدت نمرود که شدت دیده هاران و ناخورد و برادر آنحضرت متولد گشت پس مطابق
لوریه از هاران لوط علیه السلام بوجود آمد و در آنجا جوهری عوض پذیرایوب صابر دوم پوتر غالب بودی
که در روم اٹلی است از و آباد باشد سوم لقمان پدر روم باقی اصل روم اٹلی چهارم نبوتیل نزن سمات
یکابرت هاران بن ناجر که پدر تاج است و ذکرش در دروس ۱۲ فصل الکون است و سارا بنت هاران
مذکور در نکاح ابراهیم علیه السلام آمد اٹلی اصل چون ابراهیم علیه الصلوه و السلام از او بود و از دولت
بست برستی سخت بیزار که در آنها صفت پس گشتند تید التست و کعبه آنحضرت علیه الصلوه و السلام هورت
حقه بود مطلقه از او از قید که صفت اولین کلمه شمس است چنانکه مفصل در نص تقانی گذشت پس از

بسم پرستان برپیم میفرمود اتفاقاً زمانه عیدشان قریب آمد صلاح نمودند که در مجمع آنجناب علیه السلام را بر آن
 شاهشاید بفرجگاه شان میل فرماید پس از آنجناب علیه السلام در خواست نمودند و آنجناب علیه السلام بفر
 عدم ایران بت پرستان بیار قلی بود خواست که شریک ایشان نشود پس فرمود که من بیارم بدین جمله از
 همراهی شان انکار کرد لیکن هار ان عیش از سر داران بر همان بود با ابراهیم علیه السلام مردمان و عیش گفتند
 که چون با بید رویم خدمت بخانه نمائی که شیر روی بر دست شان بری و رسمی ادا کنی که در هندی آفرایه گوگ
 گویند پس بعد آنان رفتند و ابراهیم شیر نزد شان برود از شان فرمود که بنوشید و کسی از آنجا
 حرکت نکند پس خردان را بشکست و کان را که تصویر هایل شیدا اول مسمی بهیل بود یعنی برید که بر کمال
 دولت تمان در بت پرستان و المات دار پس چون بت پرستان و ایلک مدند و دستور بت پرستان است
 که چون از جای بیایند اول به تخته رجح نماید چون آنان از عیدگاه آمدند کیفیت بخانه و گون دیدند
 پس کسی از حاضرین نام ابراهیم برد پس آنجناب را حاضر کردند بر اسه قائل نمودن شان ارشاد
 فرمود که چون شیر پیش ایشان آوردیم با هم دیگر جدال کردند کان خان خردان را خرد نمود و خردان
 یعنی کان بریدند بت پرستان گفتند که آیا بتان جنگ میکنند فرمود که شیر هم نمی نوشند و از چنین بیوشان
 جگر حین خطاست پس بت پرستان سرنگون کردند و هر کسی بطرفی رفت باز شیر ایران مصلحت نمودند که
 تنگ نمودن ابراهیم بغایت در ضرر رسید و فرود را که با وجود که خود را خد گفته بت پرستی هم منکر و چنانکه اکثر
 میدان تان بود درین زمانه اند بر آنکه خند و سر دار سر کشان عم آنجناب مشهور بهمارن و بهنزن درین
 مصلحت جست که ابراهیم منزایا بد تا حاسه بدان بخت گیرند پس بگم باد شاه اوری یعنی تنوری ساختند که پیش
 ده گز و طولش سی گز بود و دیگر دوازده گز که شکر نمودند تا عام تماشا نمایند پس حضرت ابراهیم را در آتش
 انداختند زین رو کسی نسبت انداختن آنجناب علیه السلام در آتش نمود که کسی بهین حضرت خلیل
 جلیل علیه السلام چون این زمان ایتمایید است در جواب در خواست جبرئیل گفت که آنکه مر او در
 آتش اندازد و علی را که است نیست حکم غیبی رسید که آتش بر خلیل گلزار شود سه گلستان کند آتش بر
 خلیل + گروهی با آتش بر روز آب تیل + که از آتش بر خلیل گلزار کرد و فرعون را که در مصر میماند بر آب
 نیست و در بحر غرق کرد که بدو رخ رسید پس فرود اول گادها و غیره بحضرت ابراهیم علیه السلام بداد و بعد
 از عرصه سر کشی اختیار کرد و قصد فر نمود پس تاج با ابراهیم و لوط و سارا از بابل بجهت م بود و باش

بر او نمود و باران بجزت کرد و باین جمله اشارت در درس ۱۱ فصل ۱۱۰۰ است که از اوری یعنی تنور کله انیان
 بمقام باران آمد چون فرود ابراهیم علیه السلام را دید که بجزت میکند فوجی در خشمش فرستاد که جمله به پیشما
 بنهانه شد چنانکه مشهور است با حسب فصل ۱۱۰۰۰۰ تا کنون تاج مرد و عمر ابراهیم بهفتاد و پنج ساله رسید حسب آیه
 اذ ابلی ابراهیم به بکلمات فاقمن حق تعالی ابراهیم را بر آن فرمود چنانکه اجماعش در فصل ۱۱۰۰۰۰ است و
 تفصیلاتش در قرآن شریف است خلاصه اش آنکه بحضرت ابراهیم حکم شد که تعلیم بچشم خود آرزوی کنج فرماید که
 بت پرست است زهره ما هتتاب و آفتاب پرست بود پس برای قائل نمودن آن چون زهره طلوع کرد و بطلوع استقام
 نمود که این پروردگار من است لیکن چون محضی شد فرمود و غروب شده کان را دوست نهادم هر چه در کاری و در وقت طلوع
 ما هتتاب و آفتاب همچنان کرد آنگاه آذر گفت یا اعراض کننده ای ابراهیم از محبوب و انم اگر باز نمائی در سستگسار
 کنون الگه حسب اد اول فصل ۱۱۰۰۰۰ تا کنون حکم شد که از خانه بدر و از ملک و قریب تیان برینکه تر نشان دهم بجزت
 بنا در قرآن است که گرداننده ام ترا امام تفسیرش در فصل ۱۱۰۰۰۰ است که ترا قوم غلطی خواهد نمود یعنی بدریعه
 اما عملی که قوم عظیم کرد در فصل ۱۱۰۰۰۰ تا کنون مشهور است و ترا و نام ترا مبارک کرد نام این جمله بنظر دولت
 اسلامی فرمود و فرمود تو بر کنی خواهی بود یعنی بدریعه دولت اسحاقی لیکن هر گمانی را زو اسه مقرر است پس
 زوال دولت اسحاقی بزمان بخت نرفتند که بود و ملعون و بتا که در دند پس برکت یافتن ایشان بزمان زد و تقنین
 یکپا شدند و ذوالقرنین و باز در زمان رویان قوم پیرو بر با گشتند پس رویان از اهل اسلام بر باد شدند
 بدین نظر در اول فصل ۱۱۰۰۰۰ اند که در میفرماید و آنرا که ترا برکت دهند برکت خواهیم داد یعنی از ذوالقرنین بعد از
 بر باد ی قوم پیرو از نجف نصر و آنرا که ترا لعنت کند ملعون کنم یعنی رویه را و خاندان جهان بد و لعنت تو برکت
 خواهد یافت و خلاصه اش در قرآن است که ابراهیم گفت و از ذریه من امام کن فرمود که عمدا بدی اسلامی
 من بظالمان یعنی رویه نرسند بدستور فرموده بظهور آمد الحمد لله علی ذلک چنانچه در فصل سوم کتاب اعمال
 این پیشین گوئی که خاندان جهان از برکت خواهند یافت بنسبت اولاد اسحاق منحصر میکند اجمال ابراهیم
 این خبر تصدیق کرده و از تصدیق ابراهیم اسماعیل بصدیق الانبیا گردید و اگر کسی این راه کن مسج و
 الحق بر تو رویدش از درس ۱۱ تا م فصل سوم کتاب اعمال موجود که این خبر خاص نسبت آن نبی است
 که در عرصه مابین تشریف بری و بارگ تشریف آوری مسج روقی افزون شود و همین نظر اللهم صل علی محمد
 و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم و بارگ تمام فرود و در حق انیم زیرا که در تشبیه تم طه است

که شصت و هفتاد و پنج سال با سارا و لوط بمقام کنعان قصد کرد و چون بمقام شکر رسید خوابی دید که روح
 جبرئیل آمد که این زمین تا ابد بذریت آید و او را در آنجا برای خدا بنا کرد و آنجا کعبه دوم شرفی
 در زمان یعقوب شد و این وعده بنظر اسحاق و بنظر اولاد اسماعیل و سلطنت اولاد یعقوب بن مین بن قنظور است
 که ترکان سلطنتیه و چنگیزیه و عثمانیه از ایشانند و بنظر شکر که اری وعده اول بر ابراهیم بمقام مناکه بشرق بیت ایل
 یعنی بیت الله آدمی است که چید و نیمه خود را بجای بریان نمود که بیت الله سندی بطرف غرب دخی بشرق بود
 و در آنجا که در آنجا ابراهیم خداوند بریان نمود و بنام خداوند یعنی حضور صلی الله علیه و آله دعا کرد چنانکه در فصل ۱۲ آنگون است
 و تفصیل و عاده قرآن مجید است در سوره بقره آیه ۱۲۵ و در سوره بقره آیه ۱۲۵ و در سوره بقره آیه ۱۲۵
 و تصد سارا و باو شاه مصر واقع شد چنانکه مشهور است در فصل ۱۲ آنگون مذکور پس حسب دستور اتمام قدیمه که
 دختران خود را بمقدسان میدهند باو شاه مصر دختر خود را بهر بلطف الله گفته با ابراهیم سپرد پس از مصر بجانب
 جنوب بمسیت این یعنی کعبه اسلام باز آمد و باز در علب دولت باو شاهت خدا نمود چنانکه در فصل ۱۳ آنگون
 است و تفصیل آن و عاده با ابراهیم بر قین ابراهیم بکه در قرآن مجید کرده شده و چون در مقام عرب گمانه حضرت لوط
 و حضرت ابراهیم بکثرت شد در میان اعیان نشان نزاعی او افتاد پس بجای آنکه مبادا با هم دگر رنجی رجوع کنند
 لوط علیه السلام بمقام سدوم و عموره متصل از رون قیام کرد و حضرت ابراهیم علیه السلام زمین کنعان و باز در آنجا
 وعده کثرت اولاد شد چنانکه این بدست نبی قنظور را بود که بر ابراهیم است و ترکان سلطنتیه و چنگیزیه و عثمانیه از
 نسل آنجا به اندر چنانچه از نسل یعقوب بن مین بن ابراهیم انسان هستند و حسب فصل ۱۴ ایشانند که بکعبه می فریستند
 و حسب فصل ۱۴ آنگون باو شاه ایلام یعنی ایران جنگ نمود و شاه سدوم و عموره را گرفتار کرده برود لوط علیه السلام
 در آن میان بود پس حضرت ابراهیم علیه السلام با سه صد و هجده نفر جدا کرد و این عدد مبارک گشت چرا که چون
 نبی و اصحاب بدر و اصحاب ممدی علیه السلام را و قتیاب شد و لوط را خلاص کرده باز پس آورد و جهاد سنت
 ابراهیم شد که بر طرف الله باشد و در حیات از مال غنیمت و مالیک نام یک صدق سی خضاره شد از آنجا چنانکه حضرت
 در یافت با بد که در فصل ۱۴ آنگون است و انعامه عبرت آن ظاهر که بلا با او در پدید است یعنی در ولادت
 ثانیه خود پس خضر اولاد مبارک با ابراهیم گفت و درین اشارت بود و در سج بود باز گفت که از جانب خداوند خداگان
 مالک آسمان و زمین قیام باد و او بنظر اول حق یعنی حضور صلی الله علیه و آله اند که از ابراهیم بود و که در پس
 حسب فصل ۱۵ آنگون ابراهیم علیه السلام دعا کرد برای اولاد که وارث دولت بطور خلافت دیگران خواهند شد

زیر که اولادی ندارد حکم شد کسیکه از صلب تو باشد وارث بطور خلافت خواهد بود یعنی این خلیفه تو خواهد بود و که با او در ولادت
 بود و اسماعیل خلافت با حق رسید و با سوسان بنکر و ستار بار ایشانرا اگر آنها بشهر دن قادر باشی پس و در بیت
 تو چنین خواهد بود پس ابراهیم حق تعالی تصدیق کرد و بجای صداقت محبوب شد ازین اشارت با اسماعیل شد و
 ازین نظر لقب بعدین شد باز وعده بنظر اسحاق باز در گذر شد که ترکان از آن یعنی تنور کله انسان بر آورده اولاد ترا
 ازین زمین بوار اثنت بدهم یعنی بنظر اسحاق پس این معنی آیت دکنه که نری ابراهیم ملکوت السموات والارض است
 که ملکوت سماوات محاوره از دولت اسماعیل است و ملکوت زمین اشارت بدولت اسحاق و درین زمان ساراهین
 یاس رسیده بود و حضرت ابراهیم علیه السلام را با ایمان استیکنه نشانی بر آری این وعده سند تو هست حق تعالی
 فرمود ایا ایمان نیاروی عرض کرد که ایمان آوردم لیکن اطمینان قلب تو بهم پس حکم شد که چهار چهار طیر
 یعنی خیمه یکس ساله ساله و دو بز ماده سه ساله و قوچ سه ساله و گوسفند گرفت و هر یکی را در پاره ساخت
 و پیر بران لاشها آمدند پس ابراهیم علیه السلام آذر داد که زنده شده و بطور سحر چهار پیا این دو پند که بوقت
 غروب آفتاب عظیم تاریکی چون تاریکی آمد که ابراهیم علیه السلام چون حق تعالی سبحانه را چهار جا زور آورد و در
 حق تعالی فرمود که اولادت در ملک غیر چهار صد سال ازین تاریخ بقید تو اینها را در ملک خود نخواهند کشید و
 غلام تو اینها اند یعنی تا سی سال و این وعده در عرصه حضرت ابراهیم شده بود و حسب درسی ۱۴ فصل ۱۴
 خروج چهار صد و سی سال اولاد ابراهیم از غلامی مصر خلاص شد پس شروع این چهار صد سال از وقت و سجده
 تمامی چهار صد تا جلوس فرعون منورقی است که تا هجده سی سال جلوس سیاست فرعون غلام ماند و مطابق
 فصل شانزدهم چون عمر ابراهیم بهشتاد و هفت سال رسید و باو وعده با اولادی نمود پس سارا را نکاح با او نمود
 باو شاه مصر با ابراهیم است و او جاهل شد و در نظرش سارا ثوار نمود پس سارا شکایت نمود پس ابراهیم اجازت
 داد تا هر چه در دل سارا آید کند پس سارا را بهر راز و تا آنکه خارج از خانه کرد پس در مقام آب چاه سه پاره شهور
 سرگردان بود تا گمان فرشته خدا در نمود و در گذشته فرمود که نزد سارا پس برود و مصیبت تو خداوند شنیده است
 تو حامله پسری را خواهی زاید که نام او اسماعیل خواهد بود او امی خواهد بود دوست او بر ضد جمله خواهد بود
 و در حضور تمامی برادران خود ساکن خواهد بود و او را در ذریه خواهد بود و ایشان توانی آورد این اشارت است
 بزمانه اسلام شد همان وعده ابراهیم بار اول نیز به ابراهیم و حسب فصل هفتم آنگون بفرموده سالگی
 ابراهیم وعده با اولاد فصل ۱۶ اندر ابراهیم اسماعیل شد و چون خدا تعالی پدید کرد در حضور صلی الله علیه و آله وسلم

مختون و نواف بریده مقتضی بود پس برای ابراهیم حق تعالی فرمود که کامل شو یعنی اسلام بیار پس اسلام آورده و
 براسه یادداشت اسلام نشان ختمه مقرر گشت که موجب کثرت اولاد و صفایست پس دل مختون در اولاد
 حضرت ابراهیم اسماعیل حسب فصل بیست و یکم شد و مسلمانان مشهور مختون شدند و هم وعده شد که از سال نیز ترا پیوسته
 برهم پس از لفظ نیز ظاهر شد که جمله مواجید این فصل بذریعہ اسماعیل بوده اند و چون وعده استحق شد ابراهیم
 علیه السلام گفت که اسماعیل کاش زنده ماند پس حکم شد که از اسماعیل امت عظیم برپا خواهد بود و بذریعہ او داد
 یعنی بزرگ از بزرگ یعنی از حضور صلی الله علیه و سلم برکت خواهیم داد چنانکه گشت و فرمود که برای تو استحق را از
 سارا پیدا سازم و عهد خود را ابتدا آن دو جاری خواهد کرد که بجای عهد و آئی یعنی خود عهد داری اسمانی خواهد
 بود پس ابراهیم و پسرش اسماعیل و غلامان آنجناب جمله مختون شدند پس بحسب فصل بیست و یکم تکوین سه ملک
 که برای هلاکت قوم لوط مقرر شده بودند نزد ابراهیم آمدند و آنجناب او نشان را انسان دانست و طعامی
 میساکرد آنان چونکه ملک بودند خوردند لیکن بطور قربانی مقبول شد که آنرا در فصل مذکور بخوردن تبیین
 نمود و بسارا ابشارت استحق داد و تعجب نموده خنده زد و فرمودند چون خنده میزنی بسر کسی باشک
 خواهد بود و چون با ابراهیم وعده قوم عظیم اسماعیلی اسلامی که خاندان جهان از برکت یابند ملائکه را معلوم
 بود چنانکه در درس ۱۸ مذکور است پس از ملائکه قصه هلاکت قوم لوط با ابراهیم در میان آمد چنانچه مشهور است
 و بحسب فصل نوزدهم قصه قوم لوط افتاد و بحسب فصل بیست و یکم تصدای ملک دسار او افتاد و بحسب بیست و یکم
 استحق متولد شوند و چون شیر نوشیدند استحق تمام شد ضیافتی عظیم نمودند سارا دید که حضرت اسماعیل بن هاجر
 با استحق بن سارا خنده میزند پس با ابراهیم گفت که این را خارج نازیر که میدانست که با وراشت دولت
 ابدی او در اشت دولت استحق بر برتری خواهد کرد و این امر ابراهیم را ناخوش آمد حق تعالی با ابراهیم فرمود که این
 سخن در نظرت ناخوش نیاید که من از اسماعیل امت عظیم پیدا کنم و سخن سارا بشنویم ابراهیم با جرد اسماعیل
 را برابر اقی سوار کرده بگذراند اخت جایگه بر شلغ قدیمی است و او پس آمد و ابراهیم چون واپس آمد و آب تنگ
 و نان که داده بود تمام شد و تشنگی بر اسماعیل غالب شد پس بجای بر شلغ آدم که سبی بجای عهد بود که ما و را
 چاه زمزم میگوئیم اسماعیل را انداخته خود بصفا و مرده بتلاش آب دوید و آب چاه از برکت قدم اسماعیل
 که پر شده بود جاری گشت پس او دیدن صفا و مرده و نوشیدن آب چاه از جباری یاد داشت نمون
 گشت و در فصل بیست و دوم تکوین ذکر قصه نوح است که با وجود کثرت اولاد بذریعہ استحق سه مرتبه در نوح

دید که استحق را از کج میکند و چون قصه نوح کرد بمقام کعبه شرقی آنجناب را برود و بعضی آنجناب نوح حق تعالی
 فرستاد و وعده کثرت اولاد بذریعہ استحق باز شد و در فصل بیست و سوم تکوین ذکر وفات سارا است و در وقت
 رحلت ابراهیم است برای اولاد خود استحق که با ورنه خا مسا فریم پو لوس در فصل انامه عبرت یان میفرماید که
 به نسبت وطن بابل و باران ابراهیم خود را مسافر فرموده بود که او را قدرت رفتن آنجا بود بلکه بنظر وطن اهل
 اسلام و طلب او فرموده بود و در فصل بیست و چهارم تکوین قصه نوح است و در فصل بیست و پنجم تکوین ذکر قنطوره
 حرم ابراهیم است که از برایش زمران و یفشان و بدان و میریان و یشبناخ و شوخ را از انید و پسران میریان و میغان
 و میفر و حنوک و ابیدان عالدعا با بود که کی در ملک عرب ماند و چهار بهما لک ترکان رسیدند که چهار
 قوم مغلانند و در تاتار و قومل منتشر شدند و سلجوقیان و چنگیز خانیان و عثمانیان از ایشان بوده اند و در
 عرصه حضرت ابراهیم چند باره نزد اسماعیل بکره رسیدند و در یک باره ستون کعبه بلند کرد چنانکه از آیت
 یرفع ابراهیم القواعد و اسماعیل این معنی ظاهر است که عظیم و روحب حدیث داخل بود و بنظر ترتیب قرآن
 معنی رفع قواعد بحسب بیت اندر هم نوشته ایم حیات سرمدی تاویل قرآن مطالع باید کرد و چون عمر حضرت ابراهیم
 علیه السلام بعد و هفتاد و پنج رسید اولاد خود را برای وصیت جمع کرد تا آنکه اسماعیل علیه السلام نزد آنجناب
 ناز وصیت بعد داری اسلامی فرماید چنانکه در قرآن مجید و معنی با ابراهیم بنی برین حال است و اولاد حرم با
 بطرف مشرق روانه کرد که تازمین ترکان رسیدند و او انیم بن یفشان بعد ازین متصل مدینه بمقام ابوا آبان
 گشت که ذکرش در فصل ۳۱ شیعیان است و خلیفه خود استحق را ساخت بدان نظر تمامی مال آنجناب باقی رسید
 نه با اسماعیل و وفات آن علیه السلام یافت پس اولاد و جگان آنجناب سی اسماعیل و استحق آنجناب را
 و فن نمودند اینست مجله قصه حضرت ابراهیم و چون آنجناب در رحلت حق در بهر همان دشت و آن صفتی است
 میخواند عدم اختیار صاحبش را بطرف حتی بعینه بلکه بطرف جنوب همیشه نظر سعی او بطور همان میماند بر بنوع
 بدین صفت اولاد ملائکه میبینند موصوف اند که فانی از خود در آن در جمال و جلال حق اندر بنده مظاهر میبینند
 که گردیدند و گرد و بیدر العات و کلمات با ابراهیم نیز کلمه نامه اند و حضرت ابراهیم بدان در صدها در رحلت
 حق بود که از خانه پدر و از مال و ملک بهر دست کرد و بقصد نوح پسر عزیز خود استحق مسعد شد و ترقی کرد تا آنکه
 ذات خود را داخل و خود کرد ذات حق که بهمان ماند بدان وجه حکمت آنجناب را بهمان منسوب کرد
 (انما سی الخلیل خلیلا تخالفا و حصره جمیع ما اقصفت به الذات الالهیه) و جزین نیست که نام داشته شد

تخیل تجلی برای دخول و تصرفات خود بشود و در توحیح هر یک بدان ذات آیه صفت است بطور وجود در بیان
 دخول و اندام مقید در مطلق (قال الشاعر قد حكمت مسلك الروح مني) و دخل شدی ای محبوب بجاست
 روح من پس از اینجا آگاه ذات ابراهیم شود و ذات حق باقی مانده در ظهور (ویدر اسمی التخیل خلیلا) و در وجه
 دخول و تصرفات ابراهیم بطور ظهور در ذات حق که بطور وجود در ظهور نام داشته شد تخیل و دخول و تصرف
 ابراهیم بطور ظهور در مطلق بطور دخول عرض است در وجود هر چه بر سر است که غیر وجود ندارد
 نه بطور وجود و منظور است در ظرف که منافی بوجود و مانع بدان نظر مثل بطور مشاهده میفرماید (کما تخلل الکلون
 التلون فیکون العرض بحیث هو به) چنانکه تخلل شود در آیه رنگی در شیشه رنگدانه پس یافته شود
 عرض جایگزین یافته شود و هر او را هر دو مکان و امکان (نمانند) نباشد آن تخلل چنانکه لیکن را با مکان مقصود
 ازین مثل کمال محویت حقیقت ابراهیم است در مطلق خود بطور ظهور که در عرض ساریه با معرض میباشد
 بخلاف و سفت مکان برنگین را که موجود و متناظر باشد آنحضرت مطلب این مثل نمانده بر جناب شیخ معترض
 شدند که ساریه جناب شیخ معترض حقیقت ابراهیمی در ذات حق گشت حال آنکه خود آنجناب بکفر اهل
 حلول و چنین مقام قائل و حضور شارح سامی مرحوم بدین تصریح فرمود پس این تخلل موجب قرب
 فرائض حضرت ابراهیم است پس صورت قرب نوافل آنجناب میفرماید (و تخلل الحق وجود عبودة ابراهیم کل حکم یصح
 من ذلک) و یا نام داشته شد تخیل بسبب تخلل حق وجود صورت ابراهیم را و هر حکمی صحیح است بر ظهور
 خود ازین وجه فرماید (فان کل حکم هو طنا نظر به لایتحده) زیرا که برای هر حکم مقامی است که ظاهر شود و در
 نه تجاوز کند از آن مقام بر توجیه بصحت حکم مقید که ده شد و عام نگذاشته شد پس در حکم جایگزین ظهور حق در آن
 صحیح باشد تخلل حق در آن حکم درست که در آن صورت قرب نوافل است چنانکه اول بنظر قرب فرائض بود
 (اللاتری الحق ینظر بصفت الحدثات) و اگر ترا توجیه دهد از تخلل حق در وجود صورت ابراهیم میفرماید آیا
 نه یعنی حق را که او ظاهر شود بصفت الحدثات که نیست ظهور حق سبحانه بیان کرد درین نشاء دنیاویه و اگر ترا شک
 باشد میفرماید (و اخر بک عن نفسه) و خبر داد بدان از نفس خود در آیه است هر چه بهم آیت مکرر اند در حدیث حضرت
 فلم تعد فی رو بصفت النقص و بصفت الازم و بصفت نقصان و بصفت مذمت چنانکه از آیات
 حدیث گذشت لیکن در نسبت بنده آنچه نقصانست به نسبت حق کمال میشود و بنده بر تخلل عبودت حق را میفرماید
 (اللاتری المخلوق ینظر بصفت الحق من اولهالی آخره) آیا نه یعنی مخلوقی را که ظاهر شود بصفت حق از اول

و

صفات تا آخر آنها مگر بالتبع و اول صفت و اولیست و بنده چون از وجوب بالعرض تصدق میشود اولی باراده حق
 واجب میشود (و کما حق له) و هر یکی ازین ثابت است برای مخلوق (کما هی صفت الخلق من حق سبحانه) چنانکه در حدیث
 که صفات محدثات ثابت است برای حق سبحانه چنانکه حق تعالی فرمود الحمد لله لیس فی حق احد من خلقه صفت
 که محاد عباد محاد است که صفات حمیده است (فصفت الیه سبحانه عواقب الثناء من کل محاد و محمود) پس جوع
 کردند بطرف او سبحانه انجام ثنائیه هر محاد و محمود (والیه یرجع الامر کله فعم ما ذم و حمد و بطرف او جوع گشت
 هر یک کاری پس عام شد آنچه مذموم باشد یا محمود (و انتم الا محمود و انتم موم) و نیستند و در واقع مگر در محمود
 یا مذموم (اعلم ان ما تخلل شئ شئنا الا کان محمولا) بدانکه نه در آیه چیزیست بر بطور دخول مقید مطلق
 در یا بغیر دخول مطلق هر مقید را بطور دیگر مگر باشد داخل شونده بر داسفته در داخل شده از قائل اسم
 فاعل محب با تخلل اسم مفعول فاسم المفعول هو الظاهر و اسم الفاعل هو الباطن المستور پس در حدیث
 اسم فاعل محب شود تخلل اسم مفعول پس اسم مفعول آن ظاهر است و اسم فاعل آن باطن مستور
 و هو غذا که کمالا تخلل لصفوة فتر بویه و تتوسع) و او یعنی باطن غذاست بر ظاهر چنانچه آیه که تخلل فرمود در حضور
 که با لاشود صوف بدان آب و وسیع شود و این مثل برای توضیح است زیرا که ایجاد حق است و در حق
 و بنده و در حق صورت نه بند و (فان کان الحق هو الظاهر و المخلوق مستتر فیکون فیه الخلق جمیع اسماء الحق سمیه و بوجه
 و جمیع نسبت و ادراکاته) پس اگر باشد حق در ظهور و ظاهر بنده یعنی انانیت بنده انانیت حق باشد پس باشد
 خلق جمیع اسماء حق از سمع و بصر و جمیع نسبت حق از اراده و قدرت و غیره و جمیع ادراکات حق یعنی
 علم حق که متعدد است بنظر تعدد و متعلقات و این نتیجه فرائض است که در حدیث صحیح الایمان ابی هریره اشارة
 بدانست ازینجا است که حق بزبان عمر بن الخطاب فرماید ان الله عن ناطق بینه که زبان عمر را بود و انانیت حق انانیت
 حق روانکان المخلوق هو الظاهر فالحق مستور باطن فیه فالحق سمع الخلق و بصره و ید و رجله و جمیع قواه) و اگر
 باشد درین شود و خلق ظاهر که انانیت بنده باقی باشد که هنوز در طلب است پس حق مستور باشد در انانیت
 او پس حق سمع خلق باشد و هم بصر و دست و پا و جمیع قوای او این در قرب نوافل است (کما ورد فی الخبر
 الصبح) چنانکه در حدیث در خبر صحیح چنانچه بنظر قرب فرائض فرمود که خدا تعالی بر زبان عبد خود سمع الله
 لمن حمده فرمود و گو این عام است مگر او از عبد کمال ادیای است حضور صلی الله علیه و سلم است
 بنظر خود فرمود انیست دست خدا که مشار الیه دست و دست مبارک بود و در نسبت قرب نوافل بخاری

و ترمذی لایزال البعد تقریب الی بالتوافق حدیث مشهور روایت کرده اند (تم ان الذات لو تجردت عن
 النسب لم تكن الاما) باز بدان که ذات حق اگر تجرد نمیده شود ازین نسب نباشد در ان مرتبه آنگاه دست
 تجرد نه آنست که از جواری بعد کرده شود از خارج این در قدر است هیچ مجرذ نیست بلکه معنی تجرد آنست که علایق
 مرتبه مراتب را باشد نه غیر را و بی شبهه در مرتبه ذات خیال نسب کجا زیرا که در ان مرتبه چون اعتبار این نسب
 نشد نه باقی ماند در محاذ ذات آئینه که در شماره کرده شود بطرف او بوجهی و منتفی و مسلوب شد مرتبه نسبت
 الوهیت است و مراد از نسب اسما و صفات است که فتنه شده اند از ذات بقیاس عیان عالم و وصول از
 آن نسب بطرف ما و نه رجوع کند بطرف او تعالی بحقیقت بلکه مجاز برای آنکه نیست بر لای ذات او تعالی
 حیثیات متعدده اتفاقا در نزد احد حقیقی نبود پس پیدا شد نسب بنظر تنزل بطرف کثرت وجود کرده
 بطرف ما و آن برای ما از حیثیت ایزنا و مفاخرت ما است نه در مرتبه ذات و آنها که ما و عدیمت ما حضور
 مصنف در رساله فرمود که مرجع صفات ثبوتیه بطرف سلب خدا و آنهاست و آن سلب صحیح اندر نه لای
 آید کمال ذات بفر ذات و آن باطل است و فرمود عین صفات که صفات حق عین علم و تعالی است که موجب
 نام در اثر است و احتیاج ندارد بطرف مصنف دیگر و باعتبار آثار مختلفه خود و متعلقات نام داشته شود و بار آورده
 و قدرت و وسیع و بصیر و کلام و خلق و رزق و رحمت و غضب و غیره و علم او تعالی مفاخرت نباشد و استعدا
 در مرتبه و ممتاز نباشد مگر اعتباری نه حقیقی چنانکه شمس سفید کن ثوب را و سیاه کند روی را پس گفته شود
 سود است و میراد و سفید کننده است مگر ثوب را نه بوجه آخر که ذاتی بعضی حواشی الشرح السامی (دوره النسب
 احدیها ایمان است) و این نسبهها که در مرتبه تفصیل انداخته اند اعیان با ثابته علمیه و موجوده عینیه و
 غیرهها غیر مستقل اند لیکن چون نسبت تحقق نشود بدون مقسومین پس ناچار در ثبوت این نسب و خیال عیان
 است و این مراد با حواشی عیان است مرئوس را از سخن جلناه بالو بینا الاما پس ما گردانیدیم حق را بعبودیت
 خود را اگر باید داشت که گوئیم آن بنظر گرفتن استحقاق عبادت در معنی آنگاه از بمعنی مالوه میگویند لیکن حضور
 مصنف مروج و معنی آنگاه تاثیر محاذ فرموده مالوه بنده را قرار داد بگذرانی الشرح (ظایرون حتی لغوت) پس
 و شناخته شود حق تا آنکه شناخته شویم ما (قال صلی الله علیه و سلم من عرف نفسه فقد عرف ربه) حضور صلی
 علیه و سلم فرمود هر که شناخت خود را شناخت پروردگار خود را و هو اعلم الخلق با عدم و او صلی الله علیه
 سلم و انما ترکت علی است با خدا تعالی پس امر بر آنست که خبر داد حضور علیه السلام از حق تعالی (فان بعضا حکما

و با حاکم او دعوا علیه است و احد من غیر نظر فی العالم و هذا غلط پس برستی بعضی حکما و با حاکم محمد غفر الی دعوی کرده اند
 که شناخته شود از غیر نظر در عالم و این غلط است ازیشان مخالف عقل است اگر غیر از کشف و شهود باشد
 چنانکه خواهد آمد زیرا که استدلال یا از اثر با اثر یا با اثر شناخت حق از صورت و اثر تا اثر تا اثر که در این مرتبه
 یا بطرف تعالیست یا شد پس با شرف مرتبه الوهیت که معنی نسبی است بدون عالم دریافت نخواهد شد و یا اثر
 بر اثر خواهد بود و اثر عالم است رتبه معرفت ذات قدیمه از لایه ان قدیمه اندلیه بطور
 کشف و شهود چنانکه در حدیث است که پرسیده شد حضور صلی الله علیه و سلم که بچه چه شناختی گفتند فرمود
 حضور صلی الله علیه و سلم با همه شناختیم ایشان را پس شناخت حق مقدم از شناخت ایشان است زیرا که کسی از
 وجود جاهل نیست گو از غایت ظهور اتفات کسی بطرف او نباشد چنانکه روشنی است که نظر اولاً بر روشنی افتد
 بعده بر شیء لیکن در وقت روشنی اتفات بطرف او نباشد همچنین اولاً نظر عقل بر وجود وستی اقتدا و اثر
 در یالت استی بطرف صفات و آثار و نسب و چون در اینجا اشتباهی است که شناخته شود مرتبه الوهیت
 غیر از استدلال از عالم برین نظر استدر کش فرماید (لکن لا یعرف انما الله که حی یعرف الما لوه فهو الدلیل علیه
 لیکن شناخته شود که آن ذاتیکه شناخته شد آئینه است تا که شناخته شود مخلوق زیرا که الوهیت نسبت است
 نسبت بغير او نسبتین شناخته نشود پس مخلوق دلیل بر آن شد که عبارت از هلاست است بدین نظر
 کسی به عالم گشت که احد علم است برای الوهیت و عالم اسمی باشد رتبه بعد از ثانی الحال یعنی یک
 الشرف ان الحق نفسه کان عیان الدلیل علی نفسه علی الوهیت) باز بعد ازین در دیگر حال کشاده شود عین
 بصیرت تو که دهد تر کشف که حق نفس خود را تعیین بین دلیل است بر نفس خود بر تبه تعیین و بر تبه الوهیت
 و در زیر آن هر تعیین سبوق است بر تعیین و تعیین مقتضی نسبت خاص است بخصت حق (و ان العالم لیس
 الا کلبه فی صور اعیانهم الثابته الخیالیه و وجود با بدنه) و نیز از کشف ظاهر شود که نیست عالم مگر تجلی
 حق تعالی در صورت اعیان ثابته ایشان که محالست وجود اعیان بدون تجلی حق نیست فرقی میان اعیان
 موجوده در میان حق مگر بنظر تقیید و اطلاق که مقید عین مطلق است از وجهی پس او سبحانه عین دلیل است
 بر نفس خود (و انما انشورح و تصور بحسب حقائق بده الا عیان و او الیها) و نیز از کشف ظاهر شود که حق تنوع
 شود و قبول کند صورتهاست بمانند را بحسب حقائق این اعیان و احوال آنها پس حق بجهان باعتبار تنوعات
 ظهور خود در عالم دلیل است بر نسب الوهیت خود چنانکه از نفس تجلی خود در خود دلیل است بر نفس خود

بدا که نزد تحقیق مقید را نه ذاتی باشد نه وجودی سوا مطلق مثلا زید را سوا انسان مطلق نه ذاتی باشد نه وجودی
 مگر در اعتبار پس بمقابل وجود مطلق که ذاتی مقید را وجودی بنا شد مگر باعتبار تیه و ذات اعتباریه که عبارت از
 اعیانست در ذم که چون شرائط اعیان کامل شوند منصف شود وجودی بدان اعیان که اشرایع اعیان و در
 بر وجود ظاهر شود پس وجود مقید بدان عین در ذم لخواه کرد و وجود واحد متکثر نماید پس چون نظر مکاشف
 بر وجودی که بصورت متکثر است افتد پس اعیان را موجودی نفرماید که نادان آنها را موجودی و بنفسه گوید و نزد
 مکاشف بجز ظهور اشرایع اعیان دیگر نباشد و اعیان پس از وجود و نشیبه که از سوی وجود مطلق وجودی
 داشته باشند به ان نظر فرموده که مستقیم است وجود آنها بدون تجلی حق دیگر نظر ابرو وجود مقید افتد که سوا
 در ذم نیست اندرین صورت نیز اعیان بوجود نباشند مگر مجازا در ذم العبد العلم به معنای آنکه کلام در این کشف
 و درم حاصل شود و بعد علم باید ان حق بیخانه که اولی است برای ادرامات الکتشف الاخر فیظهر لک صورنا
 فییه فیظهر بعضنا لبعض فی الحق فیعرف بعضنا بعضنا و تمیز بعضنا من بعض) باز بعد کشف مذکور آید
 کشف دوم که مقام فرق بعد از کشف است پس ظاهر شود برای تصویر تهاه مادی در حق پس ظاهر شود
 بعضی امور را برای بعضی در حق پس بشناسد بعضی بعضی را بنظر صورت و تمیز شود بعضی از بعضی و در
 در حقیقت یکسبب میسیم به متوجه بودیم با شاه وجودی در کسب غیریت یکی بود و در مناسبت معرفت ان فی الحق
 و تعبت هذه المعرفة لانا بنا پس بعضی از ما کیست که بشناسد که در حق واقع شد این معرفت بر اس
 بهار و مناسبت بحبل الحفزة است و قدرت نهاده المعرفة و بعضی از ما کیست که بشناسد آن حضرتی را که
 و ارفع تدور و این معرفت را خود با دران اکون من الجاهلین) بناه نوا هم با دران آنکه باشم از جاهلین
 که بشناسد و با کشفین معامای حکم علینا الالباب لایل سخن حکم علینا بنا و لکن فیهم و مجموع این دو کشف نه حکم
 کند حق بر ما که بصورتی بلکه ما حکم کنیم بر خود و خودی که غیر حق نیم و لیکن در حق پس کشف اول بنظر آنکه مادی در حق
 بشناسد و در حقیقت بعضی اعیان خود با حکم بر صورت خود با وجود و توانی او و در حقیقت میسیم که اوستی تعالی
 بشناسد و این تجلیات خود پس نه حکم کند حق بر ما که ما بلکه این حکم حق از انست که طلب کنیم حق را بر زمان استعداد
 خود را پس تا وقتیکه حکم طلب با جرای احکام نباشد حق تعالی احکام را بر ما جاری نفرماید پس در حقیقت ما حکم
 کنیم بر خود و خودی که کشف دوم برای آنکه مادی در حق صور اعیان خودیم در آئینه وجود حق و نه ظاهر کند این آئینه
 اگر چنانکه خواهش کنند آنرا اعیان ما پس حق حکم نکند بر ما بطور و احکام خود مگر ما که بر زمان استعداد خود با

طلب کنیم که حکم کند حق بر ما چنین حکمی پس بحقیقت ما حکم کنیم بر خود با خود با رند که قال تعالی قلنا الحمد ا بالانته
 یعنی علی الخوین) برای اعیان طلب و استعداد و وجود حق تعالی که پس برای خدمت حجت کامل بر نحو بین (را ذ
 نا و الحق تعالی لم فعلت هنا کذا و کذا لایوافق اغراضهم فیکشف لهم عن ساقی چون گویند محو بین در روز قیامت
 برای حق تعالی که بصورت روح تجلی فرماید چرا کردی با ما چنان و چنین از آنچه نباشد موافق اغراض
 ایشان پس کشاید حق برای شان از امر شدید که در دنیا اقرار نمی کردند و هو الامر الذی کشفه العارفون
 هنا و کشف ساق امریست که کشف کردند آنرا عارفین در دنیا و غالباً از زمان کشف ساقی مطلق این محاوره
 شده است رفیرون ان الحق ما فعل بهم ما دعوا انه فعله بهم ان ذلک منهم) که دانند که حق نکرد بد ایشان آنچه
 دعوی کنند محو بین که کرد آن حق تعالی بد ایشان و بدستی این جز بنظر استعداد و امکان حقائق ایشانست
 که در فیض اقدس تجلی اسم رحیم بر کسب اسما بالالجاب حسب مکان انتظام عالم ثابت شده بود و فانه ما علمهم
 الاعلی ما هم علمهم زیرا که حق تعالی ندانست بر او و شان را مگر بر ان امکانیکه بر او بودند در انجا پس تجلی علم
 حق او شان را ثابت کرد که بر کسب اسما صور اعیان ثابت گشتند (فقد حض حجتهم بتجلی الحق صد تعالی
 بالانته) پس باطل شود و حجت محو بین و باقی ماند حجت کامله برای خدا تعالی زیرا که حق جواد مطلق است تجلی را
 در ذم نه باشد و فخر طاقا فاضله حکمت است که مطابق امکان عالم فرماید و چنانکه در ذم اسلامی که سخن در ذم
 دنیا اهل اسلام را منتجب جنت آخرتست تکالیف آخرت بعد از احتساب موجب لذت و سواهی ازین اگر
 ممکن اولی بودی یا حکمت اولی را ترک نکردی و این قادیح در اختراع و ابداع نباشد زیرا که از ماده که سوا
 فاعل باشد و بر مثالی که موجود سابق باشد ایجاد عالم نشد رفان قلت فائدة قوله فهو شاء بعد کم جمعین پس
 اگر گوئی پس در نیصورت که امکان انتظام عالم و مگر گوئی خود چه فائده قول او تعالی رسبت که نفس را بر پس
 اگر خواستی هر آینه بدایت کردی جمله شمار از زیرا که ازین ظاهر که عین ممکن قابل هدایت و عدم بدایت بود و قلنا
 لوجوه اقتناع لاقتناعه فاشاء الا ما هو الامر علمهم فرماییم که چون او اقتناعیست برای اقتناع اولی پس
 خواست مگر چیزی که امر انتظام عالم بر دست پس فائده آیت اقتناع مشیرت حق است و وجه اقتناع مشیرت
 عدم امکان انتظام عالم است بغیر ازینکه بوقوع آمد و لکن عین ممکن قابل اقتناعیست و فی حقیقت دلیل عقل
 دلیل عین ممکن بدایت مع قطع نظر از انتظام عالم قابلیست برای سبب و نقیض او در حکم دلیل عقل پس ثبوت
 مشیرت از دست (و ای الکیس المعقولین و حق فذک الله الذی کان علیه الکیس فی حال ثبوتهم) و کلامی از

و حکم معقول ممکن که او واقع شود پس آن حکم است که بر ممکن بود در حال ثبوت خود که بنظر انتظام عالم مخصوص گشت
 پس انتفاع خلقت او از آن آمد (و معنی لیدر حکم لیسین حکم) و معنی لیدر حکم آنکه تا که بیان کند براسه شما و ما کل
 ممکن من العالم فتح احدین بعیر تدرک الامار فی نفسه علی ما هو علیه و نکشاده است اندر تعالی چشم بصیرت
 بر ممکن از عالم برای اوراک ادر فی نفسه بر آنکه او هست از منجم العالم و الجائل پس از اهل عالم بعض عالم است
 و بعض جائل که نشنا سدر فاشا و فاشا لیسیم و لایشای پس آنچه است پس بیان نکند جمله او شان را و نخواهد بود که
 این یثا و یثا و یثا است مطلب آیت ان یثا و یثا حکم که در و کلمه ان دال بر شک است و یثا و یثا است در فعل
 یثا و یثا مالیکون پس آیا خواهد رفت انتظام عالم بحسب آیه اول این چیز نیست که بتاسف گاه
 در شیهة احدیه التعلق پس برین نظر مشیت او احدیت تعلق است (و هی نسبته تالیة للعالم و العلم نسبة تالیة
 للمعلوم و مشیت نسبتی است تابع برای علم و علم مصدری نسبت است تابع برای معلوم و علم حقیقی آن تجلی
 است حق است مستلزم ثبوت اعیان و در و کلام نیست (و المعلوم است و احوال که هو معلوم توئی و احوال
 نور فلیس للمعلم اثر فی المعلوم بل للمعلوم اثر فی العلم پس نیست برای علم مصدری نسبت اثر در معلوم بلکه براسه
 معلوم اثر نیست در علم که نسبت بی نسبتین تحقق نشود (و یعیطیه من نفسه ما هو علیه فی عینه) پس و در حق معلوم را
 او نفس خود چیزیکه بر دست در عین خود و در عین خود بد آن صورت کسب علم حقیقی و اسما است چنانکه امکان انتظام
 عالم بران بود و لیکن در آیه و ان یثا و یثا حکم و یات باخرین صریح صورت امکان هر دو جانب ظاهر
 جوایش فرماید در انوار الخطاب الالهی بحسب ما اتوا طار علیه الخاطبون و ما اعطاه النظر العقلی و جزین نیست
 در و در خطاب الی در آیه دیگر بحسب آنچه بر تو اتق و از ندر مخاطب و آنچه دیدار او نظر عقلم خبر وی (و ما در الخطاب
 علیه ما یعیطیه الکشف) و در و در خطاب بدانچه دیدار او کشف از بر آنکه زیاده تر منظور تعلیم عامه است در خطاب
 و ان کشف را حق تعالی بطور کشف کشاید و لذلک کثر المؤمنون و قل العارفون اصحاب الکشف و براسه
 در آن زیاده شدند مؤمنین و کم شدند اصحاب کشف اهل عرفان تا قدر نشان هجوم و ارید فروده شود (و ما لنا الاله
 انتقام معلوم و نیست از ما که برای او مقام معلوم است باعتبار عین او نزد حق که تجاوز نکند چنانکه در نظر
 الهی آید در هو اکتب به فی ثبوتک نظر ت به فی وجودک) و مقام معلوم چیز نیست که بودی بد در ثبوت خود
 و ظاهر شدی بد در وجودی نظر خود (و هذا ان ثبت ان لک وجود) و این اگر ثابت شود که براسه تو وجود
 است که وجود حق مطلق و هر بصورت تو تعیین یافته رفان ثبت ان الوجود الحق لا لک فالکلم لک بلا شک

فی وجود الحق پس اگر ثابت شود که وجود ثابت است برای حق نه برای تو که اعیان آن تمام وجود با شستن پس
 باشد ظاهر وجود حق پس حکم برای است بلا شک در وجود حق (و ان ثبت انک لمرجو و فاکلم لک بلا شک
 و اگر ثابت شود که تو موجود هستی که وجود حق آیت اعیانست چنانکه گذشت پس حکم برای است بلا شک که
 حاکم بخصوصیات احکام بر وجود خود و تو هستی از حیثیت عین ثابت خود (و امکان العالم الحق فلیس له الا افاضة
 الوجود علیک و الحکم علیک) و اگر چه هست حاکم حق لیکن نیست برابر او مگر افاضه وجود بر تو و حکم بخصوصیت
 از نیست برای تو بر خود (فلا تحمد الا نفسك و لا تهم الا نفسك) پس نه حمد کن مگر نفس خود را و نه مذمت
 کن مگر نفس خود را که هر چه هست از اقتضای عین و امکان است مواب افاضه وجود (و ما یقی الحق الا افاضة
 الوجود لان ذلک له لا لک) و نه باقی ماند برای حق مگر افاضه وجود برای آنکه افاضه وجود برای حق است
 نه برای تو (فانت غذا لک بالاحکام و هو غذا لک بالوجود) پس هر گاه بیکه پوشیده شدی در حق پس تو
 غذای حق با حکام و هر گاه بیکه حق مخفی شد در عین تو که برای تو آینه شد پس او غذای است بود در تعیین
 علیه ما تعیین علیک پس تعیین شد بر حق از تعیین شد بر تو (فالامر منک الیک و منک الیه) پس امر با خدا و از
 حق است بر تو و از تو قبولیت است بطرف حق (غیر انک لسی مکلفا) غیر آنکه تو مسی شدی بمکلف این
 مراتب بنظر تفصیل اطلاق و تقید است و در تحقیق در اول خطبه فتوحات یکم میفرماید چنانچه سابقا نقل
 کردیم نظم الرب حق و بعد حق + فی الیست شعری من المكلف + ان قلت عهد ذاک است + و ان قلت
 حق فاین لیکلف + با یفرماید (و ما کلفک الا بما قلت له کلفه بما لک و بما است علیه) و لیکن در مراتب تفصیل
 حق نه تکلیف داد ترا مگر بدانچه گفتی برای او تکلیف و هر ما بحال خود و بدانچه بودی بر او در عین ثبوت خود
 (و لایسی مکلفا اسم مفعول) و او نام داشته نشود مکلف اسم مفعول و حال افراد عالم در احوال خود و چو چنان
 در چهار است که شائزده شوند کم نه زیاده گو خطه ازین واقع نمیشد پس اهل علم اند که خلاص عین
 احوالی ممکن را ممکن نباشد و جائل ازین ناست نباشد نظم (فی حدی و اجمده) پس حد کند حق مرا با افاضه و
 جو درین و باطل را کمالا تم با افاضه وجود او لا و شتاب من بکلام خود چون ثنا کند بر بندگان خود بحسب
 اختلاف درجات شان ثانیاً و بزبان بندگان خود ثانیاً و حمد کند او را با ظواهر کمالات وجود حق در ذات
 و صفات و افعال خود (و یعیذ فی و اجمده) و تابع شود مرا و افاضه وجود که بیز حقیقت من افر کردن در
 من تواند پس عبادت کنم او را با قاست حدود و حقوق او را و در نهایت او در ظاهر و بقبول تجلیات ذاتی

و اسمای در باطن و لفظ عبادت بطور مشاکلت بطور مکرر و ادکر آمد و در دست (یعنی حال اقربه و وفی الایمان
 اجمده) پس در غلبه استقبالی و حدیث اقرار کنم اورا و در صورت ایمان و کثرت آنکار کنم اورا و قیامتک بصورت
 تجویزین با ششم رفیع عرفی و ادکره + قاعده و ششمه پس شناسم اورا هر چه موطن نکر و در دست و انکار کنم اورا
 و بعضی مراتب مثلاً در مرتبه وجود ذاتی و هویت و غنا که بنده را در داخل بنا شد پس شناسم اورا در مرتبه
 انانیت و بشهو و عیانی در مراتب تفصیلی شاید با ششم چنانکه فرمایند (فاین بالذاتی و انان + اساعده و اسعده +) پس
 کجا نسبت من با غنا حق و دن محتاج و با وجود غنا و دگر کنم اورا در غنا و اسما و صفات او که بغیر از قابل اثر
 فاعل محال است و در دگر کنم اورا در ظاهر کردن جمال و جلال او در مایای ذات خود و سه پر تو معشوق بر عاشق
 اگر افتد چه شد + ما با محتاج بودیم ادباً مشتاق بودیم (لذاک الحق اوجد فی + فاعله فاوجهه +) برای این
 اسما و مساعدت حق پیدا کردم اورا نه امکان ایجاد من بغیر از قابلیتیم نبود پس دادم اورا پس ظاهر کنم بر اس
 تجویز بان در خیال دویم خود حسب حدیث کاتبه ترا مثل کنم اورا (بذاجا و الحدیث لانا + و بحق فی مقصده)
 باین معنی مذکوره آمده است حدیث کثرت کنیز برای ما و تحقیق کن در من مقصد حق که چون خزانة معنی بود و حب آمد
 اورا که شناخته شود پس پیدا کرد خلق را پس خزانة آن حقائق را در حق مندرج بود پس حسب با عفت ایجاد با شد
 (ولما کان لخلیل علیه السلام بزه المرتبه التي بهما سمی خلیل الذکاک سن القری) و چون بود برای خلیل علیه السلام
 این مرتبه که نام داشته شد بدان خلیل برای این سنت کرد و ضیافت را تا متعلق با خلاق آکبه باشد و انج
 یاد که حمله عرش رحمن چهار ملک درین روز باقیل از قیامت هستند یکی اسد دوم بکر سوم ذی النور چهارم
 عقاب که سر هاسه شان بوش متصل است یعنی حقائق شان و باهای شان در زمین یعنی در صورت خلق
 در ربه چنانچه از فصل اول خرقیل و باب چهارم مکاشفات ظاهر است و هر روز قیامت هشت خواهند شد
 یعنی چهار طایفه که راس اند و چهار خلقا که با هستند پس مرتبه حضور صلی حد علیه و سلم بنظر حقیقت خود ساعده
 از خرقیل است که حاکم عنقر یا نسبت دهم اعلی از اسرافیل که حاکم عالم مثال است و از میکائیل صاحب حیات
 او عزرائیل صاحب حیات لیکن شیخ مصنف در فتوحات آورده که ابن مسره جلی که از کبار مشایخ است فرمود
 که عرش محمول آن ملائکه است و هر کرده شده است و حرم و روح و غذا و مرتبه پس آدم و اسرافیل از برای
 صورت است و جبرئیل و محمد علیهما السلام برای ارواح و میکائیل و ابراهیم برای ارزاق و مالک در ضو ان بر ل
 و عدده و عید پس بر این مقرر میفرماید و جعله ابن مسره الجلی مع میکائیل لارزاق و گردانید ابراهیم را ابن

مسره جلی با میکائیل برای ارزاق (و بالارزاق کون تقدی المرزوقین) و بارزاق باشد غذا اگر قن رزق یا تنگان
 (فاذا تحلل الرزق ذات المرزوق بحيث لا یبقی فیہ شیء الا تحللہ فان الغذاء لیس فی جمیع اجزاء المغذی
 کما و ما هنالك اجزاء فلا بد ان تحلل جمیع المقامات الا کتبه عنهما بالاسما و فیظهر بهما ذات جلی و علام پس چون
 تحلل شود رزق ذات مرزوق را بطوریکه نه باقی ماند در مرزوق مگر تحلل شود و آنرا نیز از غذا ساری شود و در
 کل جمیع اجزاء مغذی و نیستند در مقام الوهیت اجزاء مگر تقاسم است پس لابد است که تحلل شود در جمیع مقامات الیه
 که تعبیر کرده شده است از آنها با سماء پس ظاهر شود بدان ذات او جلی و علام نظم رخن که کما ثبتت و اولتنا و نحن
 لانا) پس ما هستیم برای اظهار اسما و صفات حق چنانکه ثابت شد در دل الکل و ادور حقیقت برای خود هستیم
 که حقیقت را از حق تعالی خواست آنچه خواست (ولیس له سوی کونی + نحن له نحن بنا) و نیست برای حق تعالی
 سوائے اعطاء وجود من در فیض مقدس لیکن بنظر فیض قدس خود با پس ما چنانکه برای اظهار اسما و صفات
 هستیم مثل آنکه ما برای خود با بنا و مظهر هستیم و بنام حق و مخفف بنا می تواند (فلی و همان هو انا + و لیس له انا
 با انا) پس برای من دو وجه هستند هویت حق و انانیت من که از هویت حق پیدا شده ام و نیست برای من
 حق انانیت من بلکه انانیت من از انانیت حق ظاهر شده (ولکن فی مظهره + نحن له کشل انا) ولیکن در
 من ظهور انا و است پس ما برای ظهور انا حق مثل ظرف هستیم نه عین ظرف زیرا که ظهور مطلق در مقید ظرفیت
 رخنه اید پس ساقط شد آنچه بر مثل چنین لفظ در مکتوبات مثل شیخ سهروردی مرحوم تعاقب است (واحد لقول
 الحق و هو بیدی السبیل) و دانند فرمایند حق بصورت شیخ و دیگر فانیان بالخصوص درین مقام و او را نماینده حکم
 رخص حکم ملکیت فی حکم لوطیه (فصل حکم ملکیت است در حکم لوطیه بدانکه حضرت لوط علیه السلام بن
 باران بن آدم از مقام باران برادر آذر بجهت ابراهیم علیه السلام همچو سارا حجت کرده بمصر رفته باز که معظمه
 طواف حج حسب فصل ۳۳ الکون ادا نموده در مقامی میقیم شدند که در آنجا گاو دان و گله های گوسفندان حضرت
 ابراهیم و لوط علیهما السلام زیاده شدند و بنظر زیادت کجا سکونت دشوار بود تا آنکه میان شبانان هر دو
 نزاع او افتاد و کتفانیان و پیرزیان در زمین خود ساکن بودند پس حضرت ابراهیم صلح در عذرگی دید و لوط
 را بطرف سدوم و عموره راه و صوغ روانه کرد و خود در بلوطستان مری نزد جردن در کنعان ساکن شدند
 پس بحسب فصل چهارم تکوین با و شاه ایران و غیره با و شاه سدوم و غیره جنگیده با و شاه مذکور را مع لوط
 گرفتار کرده بر ویس ابراهیم با سه صد پیچیده کس جهاد نمود با شاه مذکور و لوط را خلاص از قید نمود و بسدوم و غیره

آباد کرد و لوط را چند دختران بودند که بارگان آنجا نکاح کرده بود لیکن مو اب و عمون را هنوز نکاح نکرده بود و قوم آنجناب سوای بت پرستی سرکش و مغلم بد پر بودند که فریادشان باسمان یعنی بعالم ارواح رسید پس سه فرشتگان بصورت انسان نزد حضرت ابراهیم علیه السلام آمدند پس اینجناب همان تصور فرموده گو ساله بر بیان نموده آورد پس مطابق قرآن مجید آنان چون از طرا اعلی صورت گرفته بودند نه خوردند پس ابراهیم خوف خورد که اینچه حال مردان است پس مطابق توریته خوردند یعنی بطور قربانی آتشین منظور کردند پس در قرآن و توریته مخالفت نیست و با بر ابراهیم بشارت طلق اشاره دادند پس سارا سینه خندید بدن نظر اسم آنجناب اضحک فرشتگان گفتند که با سخی مشهور اند و با بر ابراهیم علیه السلام گفتند که گناه قوم لوط از پاره شده است بر ابراهیم بلا کت خان آمده ایم پس حضرت ابراهیم علیه السلام گفت که اگر بنجاه نفر صالح در آنجا باشد صالح را با طالح بکشد و اگر نه پیدا کرد و با او بودند پس نوبت نبوت بد کس صالح رسید که تاده نفر صالح خواهد بود و بلاک نخواهد بود پس دو فرشته بوقت شام بشکل احد رسیدند در آمدند و لوط بطلب مسافران بدر و از راه می نشست پس با استقبال شان شناسانته گفت که بخانه من بی تو مت نمایند و صبح بیرون روید مبادا ساکنین اینجا قصد ما را بنمایند پس چهره یل با فرشته دیگر فرمود تا خطا و شان که از زبان پیغمبر ظاهر شد نبوت و حکم خدا بود که تاده مرتبه پیغمبر شان بخطا و شان اقرار کنند تا نمانند پس با صراحت تمام هر دو را باندرون خانه در آوردند و دست که ملائکه هستند و مرتبه شکایت شان بر زبان آورد و هنوز وقت خواب نرسیده بود که قوم حال احدوان شنیده از پیر و جوان بود و لوط صح شدند و گفتند که احدوان را بیرون کن تا به پنجم پس از در بیرون آمد و در را از عقب بست و بایشان گفت که بیجان همان در خانه ام شده اند دست از ایشان باز دارید و اگر خواهش نکاح دالا بدو دخترانم با کرده است هر چه در نظر شما دارید بکنید مگر آنان را رضی نشدند پس بعضی گفتند که بعقب باز برو بعضی گفتند که اینان را خارج کن که یکی ازین هر دو اراده بادشا هست و دارد و بشدت با لوط پیش آمدند در آفتاب وقت لوط فرمود که کاش با من قوم من بودی پس فرشتگان لوط را گرفتند و باندرون خانه در کشیدند و مردمان را که قریب بدر و از راه بودند تا بینا نمودند و با لوط علیه السلام گفتند که ما فرشتگانیم ما این شهر را ملاک نمائیم پس دختران و دامادان و پسران را همراه گرفته بیرون از شهر برد پس لوط با دامادان گفت مگر نزد شان این قول من مخرجت نمودیم گفتند شب تمام شد و هنگام فجر لوط را با زن و دو دختران با کرده حکم ره انگیزی نموده گفتند که بعقب بسین لیکن لوط بنظر رحمت درنگ

میکرد پس فرشتگان آن چهار را بیرون کردند پس کسی بعقب خود ندید مگر زن آنجناب که شمر بود و بدان نظر آن زن مستون نمک شد و آن سه بشبه صورت خود رسیدند و آفتاب درین عرصه طلوع کرد پس گوگرد آتش برسد و در امور ابارید که تمامی شهر و ساکنینش و از گون گردیدند و لوط از صورت بر آمده در کوه ساکن شد و بعد ازین قصه در تکوین قصه مو اب و عمون نوشته اند که در آنجا کسی نبود که هر دو با او جفت شوند پس مو اب روزی پدر خود را می نوشاید بنده بخواب شد و بر روز دوم بعون گفت که بر اسه اولاد شب چنین نموده ام پس شب دوم بعون همچنان کرد این قصه اگر صحیح است مشاهیر با قصه آدم و حوا تواند که در معالم از سید بن سبب تقسیم مروی که حوا که خاص از پهلوی آدم پیدا شده بود آدم را شرباب نوشا بنده ترسیده کرد و حتی که شرمگنا یان آن هر دو برهنه گشتند بمبرین غلط که شرباب در نهیب لوط حلال باشد و در حالت نشسته از اجراء کلمه کفر کفر فرنگرد پس از قربت درین حالت گناه صاحب نشسته باشد و احکام شرعی بر عقل مرتب شوند البته گناه بگاری دختران لازم و چنانکه با آدم و حوا دیگر بود و پیرین غلط با مو اب و عمون سوای لوط در آنجا دیگر نبود و احد اعلم بالصواب و اما این قصه را نه انکار کنیم نه اقرار لیکن بشرط صحت تاریخی نیکو سازیم و جناب مصنف آنچه درین قصه نکات هست بدان اشارت فرماید پس اولاً نسبت حکمت لوط با ملک بیان کند (الملك الشدة والملیک الشدید یقال ملک العجین اذا شدت عجنه) ملک لفتح لام یعنی شدت است چنانکه ملک معنی شدید گفته شود و ملک العجین چون سخت کند جاریه ای میخند غیر مالک را قال قیس بن الخیطیر لاصف طعنه شعر ملک بها کنی فانزرت فقما یبری قائم من دونها و اوساها) قیس بن خیطم شعر گفت که وصف کند نیزه خود را که سخت کردم بدان نیزه هر دو کت خود را پس زوم دشمنی را پس و سبغ کردم سوراخ رچی را که در دشمن زده بودم بیند قائم از دون او ما و ارا و ارا (ای شدت بها کنی یعنی الطعنه) ای سخت کردند آنرا هر دو کت من یعنی نیزه را از خود قول احد عن لوط لوان لی یکم قوا و اوسی الی رکن شدید پس مطابق اوست قول احد تعالی از لوط که کاش بر اسی من بودی بشما قوتی یا مقامیه گرفتنی جاسه بطرف رکن سخت شدید پس از لفظ قوت و شدید معنی ملک دریافت شد بدینوجه اتصاف حکمت لوط با ملکیه ظاهر گشت لیکن مراد از قوت و از رکن شدید چیست و بیان قوت و از رکن شدید نظر بران اولاً ذکر رکن شدید فرماید فرماید فقال رسول احد صلی الله علیه وسلم رحم احدی لوطا لقد کان یاوسی الی رکن شدید پس فرمود رسول احد صلی الله علیه وسلم رحم کند احد تعالی بر ادرم لوط را که جاسه میگرفت بطرف رکن شدید پس

اضافت انوت کرد حضور صلی الله علیه وسلم بطرف خود و بعد ازین دعاهر نبی با مظاهر قوم پیدا شد گو حضور
صلی الله علیه وسلم را بعد از نزول آیت و الله یصعبکم من الناس حاجت از ظاهر نبود (قبضه علی انکان مع الله
من کونه شدیداً) پس تنبیه کرد حضور صلی الله علیه وسلم ازین انوت بر آنکه بود لوط علیه السلام با الله از بودن
او شدید (والذی قصده لوط القبیله بالرکن الشدید) و آنچه لوط قصد کرد آنرا قبیله بود بارکن شدید بظاهر
و بقیقت حق که بصورت قبیله جلوه گرفت و بیان قوت فرماید (والمقاومه بقوله لوان لی بکم قوه دمی الهیه
همنان البشرفه خاصه) و آنچه قصد کرد لوط بقول خود که کاش بودی بر من باشا قوتی آن مقاومت است
و مقاومت درینجا عبارت از همت است از پیشتر خاصه گو در مقام دیگر معنی قوت دیگر آید (فقال رسول الله
صلی الله علیه وسلم من ذلک الوقت یعنی من الزمن الذی قال فی لوط علیه السلام او آوی الی رکن شدید
پس فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم پس ازان وقت یعنی از زمانیکه فرمود در لوط علیه السلام قول خود
او آوی الی رکن شدید و البشرفه یعنی بعد از آنکه الانی معنی من تومنه فکان یحیی قبیله کابی طالبی رسول الله
صلی الله علیه وسلم نه فرستاد خدا تعالی نبی را بعد ازین مگر در جماعت قوم او که نگاه دارد او را قبیل او
مثل ابی طالب رسول الله صلی الله علیه وسلم را قبل از وعده و الله یصعبکم من الناس که بعد از وفات
او ضرورت هجرت او نداشت و چنانکه در نصل بست و یکا شیعا از قبیل فرموده بود (فقله لوان لی بکم قوه دفع
مکونه مع الله بقول الله الذی خلقکم من ضعف بالاصالة ثم جعل من بعد ضعف قوه) پس قول لوط علیه السلام
لوان لی بکم قوه واقع است بنظر آنکه شنیدند از الله که فرماید که الله ذاتیت که پیدا کرد شما را از
ضعف باصالت یعنی از ایمان ضعیف باز کرده انید حق تعالی بعد از ضعف قوت و این شنیدن لوط علیه السلام
بکشف جناب تیج و ریافت شد که بر آنجناب انهم نازل شده بود (فروضت القوه بالجعل فی قوه عرضیه کم
پس عارض شد قوت بجعل پس او قوتیست عرضیه برای شما که از جعل حق پیدا شده است پس بالذات
آن برای خداست پس معلوم شد که مقاومت بنده در همت او قوت ضعیف است که بدین صورت تعیین یافته
(ثم جعل من بعد قوه ضعفا و شیبه) باز گردانید بعد از قوت ضعف و شیبه (فاجعل تعلق بالشیبه) پس
جعل متعلق شد بشیبه که موجود کرد آنرا (و اما الضعف فهو رجوع الی اصل خلقکم) ولیکن ضعف بعد
قوت پس او رجوعیست بطرف اصل خلقت (و هو قول خلقکم من ضعف فوده لما خلقه منه و لیش قول
خدا تعالی است که پیدا کرد شما را از ضعف یعنی از ضعف عدم که متعلق بجعل مرکب نبود پس رد کرد حق تعالی

بعد از بطرفی که پیدا کرد او را از زور کما قال تعالی ثم یرد الی ارذل العمر لیکمل لعلکم من بعد علم شیئا) چنانکه فرمود
الله تعالی باز رد کرده شود و بطرف ذلیل ترین عمر تا آخر انجام نداند بعد از علم چیز (فقد کرانه رواه
الضعف الاول) پس ذکر فرمود که او را است بطرف ضعف اول (فحکم الشیخ حکم الطفل فی الضعف) پس
حکم شیخ حکم طفل است و در ضعف (و ما بعثت نبی الا بعد تمام العین) و اکثر نفر ستاده شد نبی مگر بعد تمام چهل
سال پس وارد نشود که کبھی تا سی سال بز نیست و سیج تا سی و سه سال بر زمین بماند و چون زمان اخذه فی
النقص و الضعف) و تمام اربعین شروع نبی است در نقصان و ضعف جسمانی و کبھی بنظر آنکه در کبر سن
پدر و مادر پیدا شده بود و در سیج بلا پدر بود و آمد پس قوت جسمانی چند ان نه شد ازین روشنی شدند
که از ابتدا و غلبه روحانیت بر ایشان بود (فلم یذ قال لوان لی بکم قوه) پس بر اس این نقصان در عمر
لوط علیه السلام فرمود که کاش بودی مرا بشما قوتی (مع کون ذلک لطلب همت موثره) با وجود بودن این
نقص عمر طلب کردی همت موثره را (فان قلت و الله یصعبکم من الله الموشرة دمی موجوده فی السالمین من
الاتباع فالرسول اولی بها) پس اگر گوئی و چه شیخ کند او را از همت موثره و او موجود است در سالکین
از اتباع پس رسولان اولی بدان همت اند و لوط علیه السلام رسول بود (قلنا صدقتم و کن نقصکم
علما آخر) بگوئیم است گفتی ولیکن قصه خاتم بر تو بدید که علم که در جوانی آنرا جسمانی غالب باشد پس
معرفت که فعل نفس است در الوقت کمتر باشد و در کبر سنی ضعف جسمانی ظاهری شود پس قوت نفس
استکمال یا بد چنانکه فرماید روزگات ان المعرفه لا تنزک لایه تصرفا کلها علت معرفت نقص تصرف بالهت
و این بوجه آنکه معرفت نذر در برای همت تصرفی زیرا که چون عالی شود معرفت که شود تصرف اهل
معرفت همت (و ذلک بوجوب اولی الاوجه الاول تحقیق بر مقام الجودیه و نظره الی اصل خلقکم) و این بدو
وجه است توجه اول برای تحقق او بر مقام عبودیت و نظر او بطرف اصل خلقت طبعی خود پس همت او
بسته می شود بنظر ادب عبودیت بالو همت و کبر باشد بنظر حکم سید باشد چنانکه بر اس به حضور نفوس الاعظم
رضی الله عنهم و الوجه الآخر اهدیه المتصرف و المتصرف فی غایب الی اتقوا من یرسل همت نیمه و کت و در
دوم یگانگت تصرف و تصرف فی همت پس نه بنید در ایشان غلبه کبکی را که بفرسید همت خود پس منع کند
او را این امر (و فی هذا المشهد یرحی ان المنازح له بعد ان من حقیقه التي هو غلبه فی حال ثبوت عینه و حال
عدمه فاطرف فی الوجود الا ما کان له فی حال عدم فی الثبوت فما تعدی حقیقه و لا عمل بطرف یقیمه و درین مشهد

خلیفه وحدت بنید که نزاع کنند ه او نه تجاوز کرد از حقیقت که او بر بود و در حال ثبوت عین خود یعنی در حال علم خود پس
 در ظاهر شد و وجود دیگر آنچه بود بر او در حال عدم او در مرتبه ثبوت پس نه تجاوز کرد و حقیقت او و نه محل سفت
 طریق خود را که در وقت ثبوت بود (تسبیته ذکات نزاعاً تا امر عرضی بظهور الحجاب الذی علی عین الناس
 كما قال تعالی فیهم ولكن اکثر الناس لا یعلمون یعلمون ظاهراً من الجوهرة الدیة منهم عن الآخرة هم غافلون) پس
 نام و دشمن این را تراویح که در مقام وحدت خلافت ندارد و خبرین نیست ام عرض است که ظاهر کرد او را جای که
 چشمه سائے آدمی است چنانکه فرموده اند تعالی در حق شان ولیکن اکثر آدمیان ندانند و اند اکثر شان ظاهر
 میماند و یثار آذنان از آخرت غافل اند و چون المقلوب من قولم قلبنا غفلت ای فی خلافت) و لفظ غافل
 از الفاظ بعض مقلوب است ما خود از قول غافلان که دلهای ما غفلت اندای در خلافت اند و هو لکن الذی ستر
 عن ادراک الامر علی ما هو علیهم و غفلت و غفلت پر و نیست که ستر کرد قلب را از ادراک امر بیکه بر دست نفس الامر
 رنمذوا و مثاله بمنع العارث عن التصرف فی العالم پس این معرفت و امثال او منع کند عارف از تصرف در عالم
 اذ قال شیخ ابو عبد الله محمد بن فایز الشیخ ابی سعید بن اشبل لم لا تصرف فقال ابو سعید ترک الحقیق تصرف فی کما
 یتشابه بید فرمود شیخ ابو عبد الله محمد بن فایز بر سر شیخ ابو سعید بن اشبل که هر دو از کبار اصحاب شیخ الشیوخ
 سید السادات امام مهدی و شیخ حضور غوث الاعظم رضی الله عنه اند که چه تصرف کنی پس گفت ابو سعید
 گذارستم کار خود را بحت که تصرف کند برای من چنانکه خواهد اراده کند (قوله تعالی امر فانتخذه و کیلا) و شیخ حضور
 قول حق تعالی است در حالیکه امر کند است بر نبی صلی الله علیه و سلم و است او که پس بگیر او را وکیل (قال وکیل هو
 المتصرف و بلا سیما قد تبع الله بقول و التقوا ما جعلکم متخلفین فیهم لیس وکیل او تصرف است و خصوصاً
 و قیاسه شینند از احد که فرماید و صرف میکند از آنچه کرده اند شمار خلیفه و در (فعلم ابو سعید و العارفون ان الامر
 الذی بیده لیس له و ان متخلف فیهم لیس و ان متخلف ابو سعید و عارفین که امر بیکه بدست بنده است نیست بر
 بنده که او خلیفه است و در (ثم قال له الحق هذا الامر الذی اختلفتک فیهم و ملکک لیاة جعلنی و اخذنی و کیلا فیهم)
 باز فرمود حق تعالی برای نبی خود بالذات و بالتبع بر لست بحسب مفهوم هر دو آیات که این امر بیکه خلیفه کرد
 ترا و در مالک نمود ترا آنرا بگردان مر او بگیر مراد ان وکیل فانتخبت ابو سعید امر فانتخذه و کیلا پس مطابق
 آیه فانتخذه و کیلا ابو سعید فرمان برداری کرد و گفت آنچه گذشت و کیلا یعنی من یشهد مثل هذا الامر حق تصرف
 بها پس چگونه ماند برای کسی که شاهد باشد مثل این امر است که تصرف کند در و امثال امر حق امر دیگر است

که مثل حضور غوث الاعظم رضی الله عنه امتثالش میکرد و در الهیه لا تفعل الا بالجمیعه التي لا تمس لصاحبها الى غیر ما
 اجمع علیه و همت اثر کند مگر جمعی که وسعت باشد بر اس صاحب او بطرف غیر او و هده المعرفة تفرقة تفرقة
 عن هذه الجمیة فیظهر العارث التام المعرفة بغایة العجز و الضعف) و این معرفت جدا کند عارف را از این
 بیعت پس اظهار کند عارف تام معرفت بنیابت عجز و ضعف (قال بعض الابدال للشیخ عبد الرزاق رحمه الله
 قال الشیخ ابی مدین بعد السلام علیه یا ابا مدین لم لا یقاص علینا شیء و انت یقاص علیک الا شیئاً و
 نحن نرغب فی مقامک و انت لا ترغب فی مقامنا) گفت بعض ابدال برای شیخ عبد الرزاق بن حضور
 سید ناد مولانا غوث الاعظم رضی الله عنه که بفر ما بر سر شیخ ابی مدین خلیفه حضور غوث الاعظم رضی الله
 عنه و مرشد صنعت بعد سلام بر او چه مشکلی شود بر ما چیزی و مشکلی شود بر تو شیئا و ما رخصت کنیم در مقام
 تو تو رخصت کنی در مقام ما و در کذا ککان مع کون ابی مدین رضی الله عنه ککان عنده ذلک المقام و غیره
 و چنین بود ابو مدین رضی الله عنه که بود و در این مقام ابدال و غیره (و کن انتم فی مقام الضعف و العجز منه
 و حضور شیخ مرحوم بطور جمله معترضه فرماید که باز یاد در مقام ضعف و عجز شیخ ابی مدین مرحوم از محمد اقبال که
 ابدال ما قال و هذا من ذلک القیاس ایضاً و ما وجود اصحاب شیخ ابی مدین مرحوم بعضی گفت بدل بر سر
 او آنچه گفت و این هم از ان قبیل نزاع است که حقیقت بدل در عین ثابت است (و قال صلی الله علیه
 و سلم فی هذا المقام عن امر الله لک بذلک ما اوری بالیقل بی و لا یکن ان اتبع الا ما یوحی الی) و فرمود حضور صلی الله
 علیه و سلم درین مقام عجز از امر خدا تعالی بر اس حضور صلی الله علیه و سلم ندانم چقدر حق من و نه بشما
 پروردی کنیم مگر آنچه وحی کرده شود و بطرف من (قال رسول حکیم ما ادعی الیه به اعنده غیر ذلک) پس رسول مقید
 باشد بوحی حکیم آنچه وحی کرده شود و بطرف او بدو نیست نزد او و غیر ازین (فان ادعی الیه بالتصرف فانه یحرم
 تصرفه امثاله) پس اگر وحی کرده شود و بطرف او تصرف یقینی تصرف کند برای امثال حق (وان منع
 منع) و اگر منع کرده شود باز مانند زیرا که کمال در فرمان برداری است (وان غیر اختار ترک التصرف الا ان یکن
 ناقص المعرفة) و اگر مختار کرده شود اختیار کند ترک تصرف مگر آنکه باشد وحی ناقص معرفت امتثالاً منقطع است
 و سند برین آورد (قال ابو سعید و لا صحاب المومنین به ان الله اعطانی التصرف منذ خمس عشرة سنة
 فزکناه نظراً) فرمود ابو سعید مرحوم برای مریدان خود که الله تعالی و او را تصرف از پانزده سال
 پس ترک کردیم او را نظریک طرفی (و هذا لسان ادلال) و این زبان فخریه است (و اما نحن فماترکناه نظراً

و بهر ترک ایشان و لیکن مثل امصنعت پس نه ترک کردیم برای امر ظریف و او ترک تصرف است برای اختیار
حق بر نفس خود و در آنجا که کمال معرفت فان المعرفة لا تقتضیه حکم الاختیار و جزین نیست ترک کردیم
تصرف را برای کمال معرفت زیرا که معرفت نخواهد تصرف را حکم اختیار رفتی تصرف العالم بالهت فی العالم لغن
امرایی و جز لا با اختیار پس چون تصرف کند بهمت در عالم مثل حضور غوث الاعظم رضی الله عنه که کرامات
آنحضرت بحد تو اثر رسیده پس از امر آنست و جبر یا اختیار خود (و لا شک ان مقام الرسالین یطلب تصرف
بقبول الرسالین الی جا و بهای فظلم علیه ما یصدقه عنده و قومه یظلمون اهدم و شک نیست که مقام رسالت
بطلب تصرف را برای قبول رسالتی که او ربی تا ظاهر شود بر او آنچه تصدیق کنند او را و است و قوم خود
تا که ظاهر کند دین خدا را دالوی لیس لکم و ولی چنین نباشد تا ظاهر کند که است خود را بد آنکه آیات از
رسول دو گونه باشد یکی آیات مؤلفه دوم آیات هلاکت پس آیات مؤلفه هر چند رسول آرد که در شفقت است
بر امت مگر در آیات هلاکت شفقت فرماید و آنچه در بسیار جاهای قرآن فرموده شد که آیت با اختیار نهد است
آن در نسبت آیات هلاکت با خصوص اکثر به نسبت نتج بدست که بعد یک سال هجرت موقت شده بود که در
هلاکت کفار بکه بود و در نسبت آن آیات که از نشان حضور صلی الله علیه و سلم نمود و کفار خلافت وحده یا قبل
از وقت می طلبیدند و مهند فلما یطلب الرسول فی الظاهر لان الرسول شفقت علی قومه فلما یرید ان یمارغ فی
ظهور الحجة علیهم و با وجود این پس نه طلب کند رسوئی در ظاهر مخرق عادت را زیرا که برک رسوئی شفقت
باشد بر قوم خود پس نه آرد که مبالغه را و ظهور حجت مملکت بر ایشان (فان فی ذلک لایا کم فیضه علیهم زیرا که
درین میان نه انبیا و قوم هلاکت قوم است پس باقی دار در رسول بر ایشان آنجا لیکه بر ایشانست چنانکه
لوط علیه السلام بدین رو شکایت قوم نمیکرد پس بدین وجه فرشتگان بصورت امر دان متمثل شدند
و او خدا نیست که فرشتگان اند پس ده مرتبه شکایت قوم کرد که در عقب او و قوم هلاکت قوم ظاهر
شد و قد علم الرسول ایضا ان الامر المعجز اذا ظهر للجماعة منهم من یومن عند ذلک و منهم من یرضه و یحجده
دلائل الظهور التصدیق به اما ظاهرا و علوا و احسدا و دانست رسول نیز که امر معجز صاحب هلاکت چون ظاهر شود
برای جماعت پس بعض از ایشان ایمان آرد و نزدین و بعض از ایشان است کسیکه شناسد او را
و انکار کند بی را و نه ظاهر کند تصدیق یا بر او ظلم چنانکه مثل ولید و غیره یا بر او علو بجاه و غلبه جنت آنکه
ای چهل یا بر او حسد است آنکه بر او ظلم از یهودیان مدینه که با وجود یقین و اقرار بود ایمان نیاورد

و منهم من یلحق ذلک بالسوء الایهام و بعض از ایشان است کسیکه لاحق کند معجزه را بسوء و شنبده معا و اهد
من ذلک ان فلما ارسل الرسول ذلک و انه لا یؤمن الا من انار الله قلبه فهو الایمان و حتی لم یظلم شخص بذلک
النور الیسی ایمانا فلما یفیع فی حقه الامر المعجزه فقصرت الهم عن طلب الامور المعجزه لما لم یعم اثرها فی الناظرین و لا
فی قلوبهم پس هر گاه بیکه و بدین رسولان این را و آنکه نه ایمان آرد مگر کسیکه روشن کرده اند تعالی دل او را
نور ایمان یعنی میمانند و چون ظاهر نشود باین نور سببی ایمان پس نه نفع و به در حق او امر معجز پس قاصر شد
بهتاهل حضرت رسولان از طلب امور معجزه بر اساس چیزیکه نه عام است اثر معجزات در ناظرین و نه در
دل نشان و با تو چه معجزات و قسم در سوره نبی امرائیل فرموده شده اند یکی مؤلفه دوم مملکت پس بظرف شفقت
گوئیم معانی می گفاند مگر نفع از آن مگر کسی است که دل او میماند باشد برای ایمان و نه هدایت یا فتن
موقت بر معجزه نیست ازینجا است که فرماید (لما قال فی حق اکمل الرسل و اعلم الخلق و اصدتم فی الحال یک
لا تهدی من اجبت و لکن اهدی من یشاء) چنانکه فرمود در حق اکمل رسولان و اعلم خلق و اصدق
ایشان در حال که تو از معجزات هدایت کنی کسی را که خواهی هدایت موصله و لیکن اندر هدایت موصله است
کسی را که خواهد در سابق گذشت که آیت را ترجمه دیگر هم است لطیف و لو کان لملیة اثر و لا بد لهما لم یکن
احدا کمل من رسول الله صلی الله علیه و سلم و لا علی و لا اتوی همه منم و اگر بودی برای همت اثر و لا بد لهما لملیة
اثر برای همت نبود کسی اکمل از حضور سید رسل صلی الله علیه و سلم و لا علی و نه اتوی همت از حضور صلی الله
علیه و سلم و اثرش فی اسلام ابی طالب عمه و قیه شریک الایة الی ذکرنا ما اورد اثر کرد همت در اسلام علم
حضور صلی الله علیه و سلم و در مقدمه آیت که ذکر کردیم تا رل شد و گو همت حضور صلی الله علیه و سلم بظاهر
آیت دریافت نمیشود مگر حسب حضور صلی الله علیه و سلم بجاه همت دیگر آنست و آن از آیه مذکوره واضح
و ذلک قال فی الرسول انه با علیه الالبانغ و قال لیس علیک بدنم و لکن اهدی من یشاء) و براس
همینکه اثر همت نباشد مگر در میماند ایمان فرمود در نشان رسول علیه الصلوة و السلام که نیست بر او مگر بلاغ و
فرمود نیست بر تو لازم هدایت ایشان و لیکن هدایت کند هر که خواهد (و از ادنی سورة القصص و هو
علم بالمتدین احمی بالذین اعطوه العلم بهدایتهم فی حال عدمهم با حین انهم الثابتة) و زیاده کرد در سورة قصص
که روح تعالی و دانست باره یا فتنگان ای با آنکه دادند حق تعالی را نسبت علم هدایت کردن
نمود و در حال عدم خود با ایمان ثابت نمود با در فتنگان العلم بالعلم معلوم پس ثابت کرد

حق تعالیٰ ازین آیت کہ نسبت علم تابع است برای معلوم و تحقیق این چند بارہ گذشت کہ علم حقیقی حق مستلزم معلوم
 است پس علم حقیقی حق مستفاد از معلوم نباشد لیکن نسبت علم بغیر از معلوم تحقیق نباشد این امر آخر است و در کلام تسامح
 است از حضور مصنف رخنگان کو منافی بقوت عینہ و حال عدم تفریق باک بصورتی حال وجودہ و قدر علم اللہ و ک
 شدہ انکہ کذا کہون فلذک قال وهو اعلم بالمبتدین پس ہر کہ باشد مومن در ثبوت عین و حال عدم خود طلب ہر شود
 بران صورت در حال وجود خود و دانستہ است احدین از ممکن کہ در چنین است پس برای ہمین فرمود کہ
 او و انما است باہر است یا فنگان رطل قال مثل ہذا قال ایضا ما یبدل القول لیدی لان قوی علی حد علی
 فی خلقی و انا انما انظلام للبعید ای ما قدرت علیہم الکفر الذی یستقیم ثم طلبتم ہایس فی و سعم ان یا تو سنی
 پس ہر گاہیکہ فرمود مثل این فرمود نیز کہ تبدیل نشود قول و خبر من نزدیک قول من بر حد علم نیست
 در خلق من و ستم ظلم کنندہ بر اس بندگان ای نہ مقدر کردم بر ایشان کفر کیہ شقی کند ایشان را از طرف خود
 با طلب کنم از ایشان آنچه در دستشان نیست کہ آردم بلکه قول من بر حد علم نیست و علم من بحسب
 امکان انتظام عالم است و امکان انتظام عالم برین منج بود کہ شد از انما انما ہم الا بحسب ما علنا و اعلمنا
 و لا ہا اعطوا من نفوسہم ما ہم علیہم بلکہ نہ معاملہ کردیم از ایشان مگر بحسب آنچه دانستیم و ایشان را ندانستیم
 و ایشان را مگر بد آنچه دادیم ما را از امکان نفوس خود ہا بحسب امکان انتظام عالم از آنچه آنان بران بودند
 آنچه ہر چہ از چہ ہا نشانند کہ نہ زیادہ زقان کان ظلم فہم الظالمون و لذک قال و لکن کا تو انفسہم
 ظلمون فما ظلمہم احد پس اگر باشد ظلمی پس آنان ظالم اند بطریق کمال نوع خود کہ کمال نوع امکان
 ایشان بحسب امکان انتظام نبود و بر اس ہمین فرمود و لیکن کی کردہ بودند نفسہا سے نشان
 پس نہ ظلم کرد و نشان احد کہ حق نشان بدیگران دادہ باشد رکنک اما انما اعطیتہ ذاتنا ان
 نقول ہم و ہمین نفوسہم ہمین برای نشان مگر آنچه دادند ایمان شان آنرا ذات ما را کہ بفرماییم بر اس
 نشان رو ذاتنا معلومیتہ ہا ہی علیہ من ان نقول کذا و لا نقول کذا انما قلنا الا ما اعطانا ان نقول ذوات جو ادا
 معلوم است بد آنچه او بر دست کہ بفرماییم ہمین و نہ فرماییم ہمین پس نہ فرمودیم مگر آنچه دانستیم کہ نہ فرماییم
 از انما نقول لانا بکلین و لہم الامثال و عدم الامثال مع اسما مع منہم پس برای با قول حقیقی است بلکہ
 کن و بر اس نشان امتثال است قطعا در حکم ارادی و عدم فرمان برداری در بعض حکم تکلیفی با وجود
 سماع نشان کہ مخالفت حکم ارادی باشد شمر فاعل منا و منہم + فلا خذ عننا و عنہم پس کل از

است نظر فی تفصیل در مقام اجال و از ایشانست در مقام تفصیل کہ خدا از اس است بہ نسبت علم و از ایشان
 و فیض ہندس را لکم کیو لوانا + سخن لا شک انہم + اگر ایمان نباشد خدا از ما ظاہر زبر کہ بوسی از وجود نشانی
 لیکن ما بنظر اشراط ظہور اسما بیشک اثر پذیر از ایشانم رخصت یا ولی ہذہ الحکمۃ الملکیۃ من الکلمۃ اللہیۃ فانہا لیباب
 المدرفۃ پس تحقیق کن ای ولی این حکمت لیکہ را از کلمہ لوطیہ کہ او بباب معرفت است عارت رکال تشکیکن
 بخش اشعار نقد بان لک اسلمہ + و قد انقح الامر + و تدا و روج فی الشفق + الذی قبل ہوا الوتر + پس ظاہر شد بر اس
 تو سر و ظاہر گشت امر و مندرج شد در شفق فاعل و قابل آن ذاتیکہ گفتہ شد در حق او کہ در دست ہننا کہ مندرج شد
 شفق در ترویجان مستونی باز در نفس خود بری بیاید کہ در اصل کتاب قبل ازین فصل است و اکتفا علم بالحدیث
 و ایہ المرجع و المآب و چون لوط علیہ السلام ہر اہم ہر صبح کعبہ بود در مرتبہ اول دہم در و ابیسی سفر از
 مصر پس ہشتمین حضرت ابراہیم ہشتمین گوی آجناب نسبت اعلام شد
 و نفس حکمہ علیہ فی کلمتہ اسماعیلیۃ یعنی مباد کہ قصہ حضرت با جبر و اسماعیل تا رسیدن بکہ گذشت کہ نزد
 ایشان آب و نان تمام شدہ بود و آب زمزم برکت اسماعیل جاری شد ہا جز صفقا و وہ دید پس آب را بدستہ کرد
 در نہ نہری جاری شدے اندران عرصہ تو مچہم را کہ کردہ بکہ رسیدند پیش ایشان نان بود و در قبضہ این حضرات
 آب پس آب ازین حضرات گرفتند و آنحضرات نان از ایشان ستیدند و قوم مذکور را بخارخت آتامت انداختند
 و در ہنگام جوانی اسماعیل ہا جز انک ہم خود غالباً از قوم خود زنی بر اس اسماعیل کردند و مشہور است کہ
 حضرات ابراہیم بعد از اجازت سارا بکہ برای دیدن اسماعیل رسیدند زن آجناب بخش خلقی متصف نبود و
 اسماعیل بشکار رفتہ بود کہ خاطر داری حضرت ابراہیم نشد پس حضرت ابراہیم با و فرمودہ باز و اس آمدند
 کہ اگر اسماعیل بیاید با و بگوئی کہ دہلیز خانہ تو نادرست است او را تبدیل کن پس حضرت اسماعیل از
 حال پیری دانست کہ حضرت ابراہیم بود و دہلیز جہاد از زن ست پس او را طلاق داد و زن دیگر
 نیک بنکاح در آورد و بعد از عرصہ حضرت ابراہیم بارد کرد و اسماعیل آمد در آنوقت نیز در شکار بود پس زن آجناب
 خاطر داری نام پیش آمد تا آنکہ سہ مبارک را بہ سبب شستہ تیر کہ خلافت اجازت سارا بود کہ در ان
 مقام از اسپ بیرون آید و ہنگام و ابیسی فرمود کہ چون اسماعیل بیاید بعد از سلام از من بگو کہ دہلیز خانہ است
 درست است باید کہ محافظت نمائی و لیکن اینقدر ضرور است کہ حضرت ابراہیم در مکہ تشریف اوردہ چہ اسماعیل
 کہ آدم را بنا کردہ ام چنانکہ در قرآن است و اسماعیل ابراہیم را دفن کردہ اند پس آمد و رفت ابراہیم ازین جہت

بر کفار ان آثار لطفت و جمال درین مقام هم منقسم ظاهر نشاند و او دست که با هم منضم از ایشان راضی است
 که در آخرت صورت است منقسم ظهور نموده بعد از احتجاب راحت دهد و لهذا قال سئل ان للربوبية سرا و هوانا
 مخاطب کل عین موجوده و برای عین فرمود شیخ بزرگ سئل تسری مرحوم که برای ربوبیت سه نسبت و بطون و او
 عین نسبت مخاطب کند سئل به عین موجوده را از اینجا انسان بنیان الرب مشهور است که اگر نودی عین انسان
 کامل صفت ربوبیت بوجه کامل ظهور نیاست (لولا ان لم یطعن الربوبية) اگر زائل شود آن سرالیه باطل شود
 ربوبیت رب که در کلام صفت ربوبیت ظاهر شدی (فان دخل علیه لود هو حوت) امتناع لاقتناع و هو لا یظهر
 فظاهر لربوبية پس داخل کرد و سئل مرحوم بر کلام مذکور لفظ لود که حوت امتناع ثانیست برای اقتناع اول
 و عین هر کس زائل نشود پس ربوبیت هم باطل نگردد و لانه لا وجود لعین الا بریه و العین موجوده و عماد
 برای آنکه وجودی نیست برای عین که بر رب خود عین مرلوب وجود باشد همیشه خواه بشهادت یا بمثال یا
 بوجه قال ربوبية لا یطعن و انما یطعن ربوبية نه باطل گردد همیشه (وکل مرضی محبوب) و هر مرلوب مرضی است و هر
 مرضی محبوب است پس هر مرلوب محبوب است و این هم مقرر چنانکه فرماید (وکل ما یفعل المحبوب محبوب) و هر چه کند
 محبوب مرضی محبوب است پس هر چه در عالم است بدین نظر محبوب است بنفسمه (فکلمه نفسی) پس عین فعل آنچه در
 عالم است پسندیده است لانه لا فعل لعین بل لفعل لربها فیهام برای آنکه نیست فعلی برای عین بلکه فعل برای
 رب عین است و عین و رب وجود است و وجود غیر محض است (فاطمانت لعین ان یضات ایها الفاعل) پس
 مطمئن شد عین از آنکه اضافت کرده شود بطرف فعلی (فکان کما راضیه بر این نظرها و عنما من افعال ربها) پس
 شد عین راضی بدانچه ظاهر شود و در و از افعال پروردگارش (رضیه تاک الایضات) پسندیده اند این
 افعال (لان کل فاعل و صانع راض عن فعله و صنعته فانه و فی فعله و صنعته حق ما هی علیه برای آنکه هر فاعل
 و صانع غیر مجبور راضی است از فعل و صنعت خود که او کمال کرد فعل و صنعت خود از حق آن صنعتیکه بر دست
 و حق تعالی مجبور نیست تا در اوده در رضا فرقی مفید باشد و سندا قرآن آرد (اعط کل شیئ خلقه ثم یسئ
 ای بین انه اعط کل شیئ خلقه فالیعین القیص و الا الزیادة) و او هر شیئی را اندازد حسب نظام عالم باز بدست
 کرد و بیان کرد که او دهر شیئی را اندازد او پس نه قبول کند نقصان و نه زیادت را (فکان اسماعیل علیه السلام
 بعثوه علی ما ذکرناه عند ربهم رضیا) پس بود اسماعیل علیه السلام با اطلاع خود بدانچه ذکر کردیم نزد پروردگار
 خود که هم جامع است پسندیده (و کذا اکل) بود و عند ربهم مرضی) همچنین هر موجود جزوی نزد پروردگار هم

خاص خود پسندیده است فرق اینقدر است که اسماعیل مرضی مطلق است و موجود است بر همه مرضی هم خاص (و لایزج
 اذ اکان کل موجود عند ربهم رضیا علی ما بیناه من انیکون) رضیا عند رب بعد از آنکه باشد لازم آید چون باشد نزد پروردگار
 اسم خاص خود پسندیده بطوریکه میان کردیم از آنکه باشد پسندیده نزد رب بعد از آنکه باشد (لانه ما اخذ المرء یقینه الا من
 کل لاسن واحد فالیعین له من کل الامانیا سب فمور به) برای آنکه نگرفت اسماعیل ربوبیت را اگر اذ کل اسمانه از
 هر چه واحد پسندیدیم شکر برای او از کل مگر آنچه مناسب است پس کل رب او است (و لایاخذ احد من عباد الله
 احدیة و لانه لا یمنع اهل الهدی التخلی فی الاحدیة) و نگردد رب را کسی از حقیقت احدیت ذاتیه او و بر اسم عین امتناع
 منع کرد اهل هدی را در احدیت ذاتیه زیرا که تجلی نسبت است و آن متبیین را خواهد یافت آن نظر نه به فهم
 الناظر نفسه فزال ناظر النفس بنفسه) زیرا که چون بینی او را بدو که عنان از هر طرف تافته بجای توی تو انما نیست
 حق قائم شود و چنانکه در حالت فنا پس است ناظر نفس خود را پس او همیشه ناظر است نفس خود را نفس خود
 پس در نظر ناظر نسبت تجلی باقی نماند و در نفس الامر که حالت بقا بران شاهد است ذکر ش می آید (و ان
 نظره بک نوات الاحدیة یک) و اگر نظر کنی او را بخود پس زائل شد احدیت ثبوت تو را و آن نظره به و یک
 نوات الاحدیة ایضا) اگر نظر کنی او را با وجود و چنانکه آنگلیس لایطریق و مقید بود و او در معرفت تمام بقا
 پس زائل شد احدیت نیز (لان ضمیمه التار فی نظره ما هو بین المنظر و سلا بدین وجود و بسته ما نقصت امر بین
 ناظر و منظور) (فانما الاحدیة) براس آنکه ضمیر تا مخاطب در نظره نیست او عین منظور پس لابد است از وجود
 نسبتی که خواهد بود و امر ناظر و منظور را پس در دو صورت آخر احدیت زائل شد و انما لای نفسیه و معلوم
 انه فی هذا الوصف ناظر و منظور و هر چه بیند مگر نفس خود را نفس حق در صورت اول و معلوم است که
 درین وصف ناظر و منظور است گو فانی نماند این کلام در مابین آید و کلام در مرضی بود و فانی لایصح انیکون
 مرضیا مطلقا الا اذا کان جمیع ما یظهر به من فعل لمرضی فیه پس صحیح نباشد که باشد مرضی مرضی مطلق مگر چون
 باشد جمیع آنچه ظاهر شود بدو از فعل مرضی در دین او سجد علی الاطلاق باشد در فضل اسماعیل
 علیه السلام غیره من الامیمان بالمعنی الحق به من کونه عند ربهم رضیا) پس بدین جمعیت تفضل داده شد اسماعیل
 علیه السلام غیر خود را از ایمان بدانچه نعمت کرد او را حق بدو از بودن او نزد پروردگارش پسندیده
 و کذا لکل نفس مطمئنة فیقول له ارجع الی ربک و یخبرین است هر نفس مطمئنه که گفته شود براس
 او رجوع کن بطرف پروردگار خود در ظاهر ایمان ترجیح الالی ربها الذی تادها و دعاها فتمت من الکل راضیه

و عرضیه پس تمام کرد پس طبعیته را که رجوع شود مگر بطرف رب او کند که در خود او را پس نفس مطهره
 باشد نسبت به پروردگار خود از آنکه در حالیکه خود را ضمیمه بود و خود پسندیده زیرا که فرمود (فادخلنی فی جمادی من
 حیثت ما لکم فیها المقام) پس داخل شوی نفس مطهره در بندگانه از جهت که براسه شان این مقام است
 در فالصدا المذکورون بنال عهد عرت رب تعالی و اقتصر علیه و لم یظن علی رب غیره مع احدیه العین لابن ذکاک
 پس بندگان مذکورین در بنیام بند نیست که بشناسد اسم بزرگ پروردگار خود را و اقتصر کند بر او و نه نظر کند
 بطرف اسم پروردگار غیر خود با وجود احدیت علی حق که لابد است ازین روادی جنتی است که هر چه در داخل
 شود نیست مگر او استر مستمان خود از جن برین استر و نیست جنتی سواک و نیست جنت من سواک تور فانت
 استر فی ذاکم پس تو پوشیده کنی از بنات خود (فلا اعرف الا بک) پس نشناخته شوم مگر تو (کما انت
 لا لکن الابی) چنانکه تو ناشی مگر من (من عرفک عرفنی) پس هر که شناسد ترا شناسد مرا از بنیام حدیث است
 هر که مراد خدا را دید و عظمت مرشدان از بنیام شناسد ترا و انما اعرف فانت لا تعرف و من بحقیقت شناخته
 شوم پس تو شناخته شوی (فاذا دخلت جنته و خلعت نفسک) پس چون داخل شوی جنت او را
 در داخل شوی نفس خود را و اقتصرت نفسک معرفه اخری غیر المرفوعه الیه عرفتها جین عرفت ربک بمعرفتك ایام
 پس بشناسی نفس خود را معرفت دوم غیر آن معرفتی که بشناخته او را و قیاس بشناختی پروردگار خود را بمعرفت خود
 و در آن فیکون صاحب معرفتین معرفه به من حیث انت و معرفه به ربک من حیث هو لا من حیث انت پس
 باشد تقاضا صاحب معرفت یکی معرفتیکه بدان حیثیتیکه دوستی دوم معرفتی که با و بسبب تو از حیثیتیکه دوست نه از
 حیثیتیکه دوستی نظم (فانت عهد انت رب من له فیما انت عهد به پس تو بنده بقید و تو پروردگاری با طلاق
 براسه شخصیکه براسه او دور و تو عهد هستی زیرا که هر موجودی تحقق در وجود حق ظاهر است در حق که حق آینه نیست بلکه
 عهد پس هر آنچه ثابت باشد برای او مثل عبودیت و غیره ثابت شود براسه او دور و انت رب وانت عهد به
 در فی الخطاب عهد به و تو ربی با طلاق و تو بنده براسه شخصیکه براسه او در خطاب است بر یک عهدی است در کل عقدا
 علیه شخص به یک من سواه عقده پس هر عقیده شخصیکه بر دست دور کند او را شخصیکه سواک او عقیده است
 در فرضی اهد عن عبیده فهم ضنون) پس راضی شد اهد از بنان خود پس آنان پسندیدگان اند نظر ارباب
 خود را که اسما (و رضوا عنه فو مرضی) و راضی شدند از حق پس حق مرغیست برای شان (فحقا بلیت الحظان تقابل
 بالمشال) پس تقابل شد و حضرت ابوبیت و حضرت عبودیت بطور تقابل امثال در فرضی

و مرضی بودن هر یک و بسبب بطور تقابل امثال (و غیر ما بدوا لاشمال) و امثال اخذ با باشند و در بنیام ضد
 نباشد بدان وجه بطور امثال فرمود (ان الظلمین للکعبه ان) براسه آنکه در مثل جمع نشوند در یک محل زیرا که
 در تمیز شوند و اما تمیز و نیست مقام ربوبیت و عبودیت که تمیز که اول موجود است دوم موجود (فما ش
 امثال) پس نیست در بنیام مثل (فما فی الوجود مثل فما فی الوجود) پس نیست در وجود
 ضد و جوب موجود و امکان متوهم زمان الوجود حقیقه و احدی و الیه لا یضاد نفس) زیرا که وجود حقیقت واحد
 است و نفس خود را مضاد نباشد که با ممکن متوهم متحد شود اشعار در ظمیر الا لکن لبعق کائنات ما تمه
 موصول و لا غیره بائن) پس نه باقی ماند مگر حق موجود نه باقی ماند ممکن متوهم پس نیست در بنیام ممکن که موصول با حق
 باشد و باز نیست در وجود ممکن متوهم جدا گانه موجود و بنیام برهان عیان (یعنی الایضه اذ عان) و بدین
 وحدت وجود آور برهان ظاهر پس نه بنیم بهر دو چشم خود مگر عین او را چون معانته کننده با هم در عین فنا و ازین نفی تقابل
 راضی و مرضی از حق خلق که در نظر صاحب حج است بنظر صاحب حج الجمع لازم نیاید چنانکه فرماید (ذک من خشی ربه
 لیکون هو لعل به بالتمیز و ان اثبات تقابل و حکم برضای حق و مرضی بنده و بعکس برای شخصی است که خشیه کند پروردگار
 خود را از نیکه باشد با علم خود با تمیز مراتب پس با وجود علم مراتب خلط در مرتبها و است (الملا لعل علی ذک جهل عیان فی لوج
 و کما باقی به عالم برای آنچه دلالت کرد ما را برین خشیه عملی خاص در وجود دائم با آنچه آورده بدو عالم و مرتبه عالم
 از مراتب اعلی است بد آنکه کی خوف است که عامه را باشد و عایمان بحسب یت و لا خوف علم و لا هم لاجل نون مستثنی اند
 دوم خشیه است که از قرب غیر دو آن اولیاء باشد (فقد وقع التیمیز بین العبد و فقد وقع التیمیز بین الارباب) پس
 تحقیق واقع شد تمیز میان بندگان پس در نفس شد تمیز میان ارباب که از اختلاف صورت بندگان ظاهر
 شد و در لطف لطف التیمیز لفسر الاسم الواحد الالهی من جمیع وجوه بالیفسر به الآخر و گرفته واقع شد تمیز با بن ارباب که
 اسما اند البته تفسیر کرده شدی یک اسم الاهی از جمیع وجوه خود بدین تفسیر کرده شود بدو اسم دیگر و هر کوی چنین نیست
 پس تمیز ظاهر گشت چنانچه بطور مثل فرماید (و المعرفه لا یفسر بالذل الی مثل ذک لکنه من حیث وجه الاحدیقه و
 معر مثل تفسیر کرده شود و بذل تا مثل این لیکن او معرند است از جهت وجه احدیت رکما القول فی کل اسم انه
 دلیل علی الذات و علی حقیقه من حیث هو چنانکه گوئی در هر اسم که او دلیل است بر ذات و بر حقیقت استیمیزه
 خود من حیث هو و فالاسمی و احدی المعرفه بالذل من حیث نفس و حقیقه است سبی از یکسیت حقیقت است سبی معرند است
 از حیثیت نفس و حقیقت تمیزه خود (فان المقوم مختلف فی المقوم فی کل واحد منهما سواک الحق) زیرا که مقوم مختلف

تفاوت

شود و در فهم از هر کجی از ان هر دو سواسه حق که او واحد است و چون ربط عباد با ارباب است که عبارت از اسماست
 و اسما از حق تعالی جدا نشوند پس بخوان این اشعار (فلا تنظر الی الخ و تعریه عن الخلق) پس بین بطرف حق در حالیکه
 عاری کنی حق را از خلق که ازین در واقع نباشد سواسه لحاظ عقل (و لا تنظر الی الخلق و تکسو به سوی الخ) و بین
 بطرف خلق در حالیکه پوشانی او را باست سواسی حق که غیر حق پذیرسی (فتر بهر ششبهه و تم فی مقصد الصدق) و
 و منزه کن حق را در مرتبه غنا و مشبه کن او را در مرتبه صفات دیگر و قائم شود در مقام جمع مابین تنزیه و تشبیه که مقام صدق است
 که در و غنا و تشبیه کذب نیست بخلاف هر هر واحد که تصور در هر یک کذب است (و کن فی الجمع ان شئت و دان شئت نفی
 الفرق) و باش در مقام جمع تنزیه و تشبیه اگر خواهی و اگر خواهی پس باش در مقام فرق و شود کثرت بعد از جمع (و کون بالکل ان
 کل بجمدی تعصب السبق) هر هر گاه یکدیگر با شای جمع کن بهر یک نیزه سبقت اگر هر یکی از ظاهر کنی (و لا تقنی و لا تقنی) و
 و لا تقنی و لا تقنی هم و نه فنا شوی بحسب حقیقت خود که حتی و نه باقی مانی بتیمناست خود زیرا که حق تعالی در هر روز
 ایشان نوبت و نه فنا شوی بنفس خود بلکه تجلیات جلالیه حق و نه باقی مانی بعد از فنا بنفس خود بلکه تجلیات
 جلالیه حق (و لا تقنی علیک الوحی فی غیره و لا تقنی) و نه التماکره شود بر تو وحی یعنی الهام در صورت غیر تو از هر
 وجه و نه التماکنی بر غیر بلکه غیر تو الهامی که بصورت از تو که در تحقیقتش که در کوشش و بلقا او باشد و چون حق تعالی
 کرد و شرفت اسما بحمل بیله اسلام را بصدق و عده بیان اسرارش فرماید (التنا بصدق الوعد لا بصدق الوعد)
 تنا بصدق و عده نیاب باشد بصدق و عده بد (و الحفرة الایته تطلب لتنا و یجود بالذات) و در گاه ۱۵ آیه
 طلب کند یک نشانی بالذات از منظر تا سما و صفات حق در انما ظاهر شوند و از ظهور با سما و صفات در
 مظاهر شود و صورت و رفعا لک ذکر که هویدا گرد و در فتنی علیها بصدق الوعد لا بصدق الوعد بل بالتجاوز
 پس در صورت فنا بصدق و عده ثنا کرده شود بر آن در گاه بصدق و عده بصدق و عده بلکه به تجاوز از و عده فنا
 کرده شود اگر خود کرده شود خلافت در و عده خلافت صدق نیست زیرا که عید برای تمهیدیم باشد که او جز نباشد
 بلکه انشا است و سند کلام از آیه قرآنی آرد (فلا تخسبن اعدائکم خلف و عده رسله) که حق تعالی منرا میاید پس
 گمان مبر اعداء و خلافت کننده و عده خود از رسولان خود پس اصرار عده فرمود (و لم یقل و عده) و نه فرمود
 و عید خود را خلافت کننده نیست مثلا عصیان و خوایت آدم را بقبولیت تو به مشرت کرد و مطابق آیه
 الذین یحبسون کبرائکم الاثم و الفواحش لا اللم و تسبتم لم که عبارت از انفاقیات است از انبیا و رگذاشت
 پس از عفو و عید ظاهر شد که خلافت و عید تواند کرد در اهل قال و تجاوز عن سیئاتهم بلکه فرمود و تجاوز کند

از سیئات شان (مع انه توعد علی ذلک) با وجودیکه وعید کرده شده است بر عصیان و سیئات رفتاری علی اسماعیل
 بانه کان صادق الوعد پس تعریف کرد و الله تعالی اسماعیل ابا نکه بود صادق و عده نه صادق و عید چنانکه شاعر
 گوید سالی اذا وعدته و وعدته و خلف العادی و مخبر موعدی یعنی هر گاه سبکه وعید بد گم او را یا و عده
 نیک البته خلافت کننده و عید بد و کمال کننده ام و عده نیک را و قد زال لا مکان فی حق الخ سبحانه لما فیه
 من طلب المخرج و زائل شده است امکان وعید کلیف علی الودم در حق حق تعالی سبحانه لوجه آنکه در و
 طلب مخرج است در رحمت حق سبقت بر و بر غضب و البته بنظر اسم حق حکیم ان مع العسر یسرنا انما یکون یخرج
 کشیده شود در رحمت جنت نرسد چنانکه مومنان درین دار دنیا با اختیار کشیدند و با خیرت فوزیاب شوند و اهل دوزخ
 در آخرت جبراً سخن دوزخ آخرت کشند تا بحسب حدیث سبقت و مضمون ان مع العسر یسرنا بالاحسن لذت
 یابند یعنی بعد از احقاب و کلام خبر به بسیار معانی سواسه اعلام و اخبار برک تلف و تحس و دعا و تمهید
 می آید پس خلافت و عید کلام حق نشد شعر ظم بق الا صادق الوعد و عده و ما لو عید الخ عین لقان) پس
 نه باقی ماند مگر یک صادق و عده نیست براس و عید حق یعنی که معانته کرده شود براس دو ام (وان دخلوا
 دار الشقا و فاقم علی لذة فیها الیم مبائن) و گرچه داخل شوند بار شقاوت دوزخ لیکن آمان بعد از
 احقاب بر لذتی باشند از نعم که مبائن باشد لذت اهل جنت را نعم جنان الخلد فالعرو احد) و بینما عند
 التلی تبائن) پس هر واحد است انجام کار و میان هر دوزخ و تجلی تبائن است و تکلیف یک لفظ سخت باشد چه
 جایکه تکلیف تا احقاب پس شریعت حق درست و درست است لسی عذابا من عذوبه طعمه و ذلک لکالتعش و
 القصر صائن) نام داشته شد عذاب بعذاب از عذوبت طعم او انجام کار که بعد از تکلیف لذت راحت زیاده
 شود و این لفظ عذاب مثل قشر است برای شیرین و قشر نگا دارند است لبی را که اندر دست که آب گوشت عرض
 گرم بالعرض شود و مگر بنظر طبیعت خود که بار دهنست جلد خود کند اهل این شرح یا و باید داشت که در نسبت عصا
 مومنین بحسب و عده کینه لک اهدا تقدم من ذنوبک و اما خیر حق تعالی در روز حج او و ارا گناه ما تقدم یعنی
 نظام است که درجه تقدم دارند و گناه ما تا خیر یعنی آنکه درجه تا خیر دارند که غیر نظام باشند جمله بخشیده شدند و
 عده پس و عید حق را برای اهل اسلام در آخرت یعنی غالباً مقرر نشد که در دنیا بحسب آیه فمن یعمل مثقال
 ذره خیرا یره چنانکه در معالم التنزیل است اهل اسلام تنزیمی یابند و براس منفرت کفار و مشرکین در حدیث
 صحیح دارد که سه مرتبه حضور علی اهد علیه وسلم در تفسیر آیت ان اهد لکم الذنوب جمیعاً در جواب سائل فرمود

و هر که شرک کند و هر که شرک کند و از قرآن مجید تا اسباب عدم چشیدن بر دو قراب واضح و هم
 الاما شایر یک برین دال پس یعنی برای دوام عذاب غیر منقطع سواست دوام محاوره و مگر مانند و در شرح مولانا
 جابیه است که اهل نار بخندین راسه حال از کلام حضرت شیخ و تا بعاش دریافت میشود و یک چون داخل شوند عذاب
 بر نظو اهرشان مسلط شود و هم بر بواطن پس مضطرب شوند و تحنفت عذاب نخواهند و در خواست عود دنیا
 کنند پس نه جواب داده شوند و حالت ثانیه انگاه باشد که گمان بر بند بر قیام عذاب پس از باطن نشان
 عذاب بر رخ شود و نمودن نار یک بر دلباسه شان روشن باشد و حالت ثالثه انگاه باشد که بر ایشان
 احتقاب گذرند پس عادت گیرند بدان تا آنکه رجوع کنند امرشان با آنکه بدولت یا بند تا اگر نسیم جنت را
 کرده چندار بگویند بویکه که گلاب را بدو اندر عاقانانند و در جمیع مسلمانین

رفض حکمت حقیقه فی کلمه اسحاق قیتم نفس حکمت حقیقه است در کلمه اسحاقیه بدانکه حال ولادت آنجناب
 در نفس ابراهیمی گذشت و حسب فصل ۲۲ تکوین سارا و وفات یافت و حسب وصیت سارا از نام خود را ابراهیم
 برای مناکت اسحاق نزد توبیل بن ناصور بن تارخ فرستاد و توبیل رضی گشت و اسحاق حسب فصل ۲۴ تکوین نبی
 شد چنانچه فرمود که ای اسحاق ترا برکت بخشم و سل تو این ملک دهم و قسیمه با ابراهیم نموده ام چنانکه ذکر است ابراهیم
 از فصل ۲۴ تکوین گذشت و فاکتم و اولاد را مثل ستاگان آسمان و افر نمایم و این ملک مثل تو بدهم و غیر تو مان
 و نسل تو یعنی بذریعه تو برکت یابند و در هنگام وفات خود حسب فصل ۲۴ تکوین بیعقوب گفت که اولاد از ششم
 آسمانی مشرف شود یعنی از دولت آسمانی اسلامی و هر که برکت خواهد یعنی اولاد یافت مثل ذوالقرنین آن تبارک
 شود و هر که تر اهلون کن یعنی رو میه آن ملعون شود یعنی از اهل اسلام و آنجناب را از رقه بنت توبیل عید و شرف و ن
 توام متولد شدند و پیشروان از عقب عیسو آیتمه بود بدان جهت بیعقوب مشهور شد و در عمر یکصد و هشتاد سالگی وفات
 اسحاق شد چون اسحاق بگذری رسیده بود ابراهیم خواب دید که اسحاق را ذبح کند و چون سه شب متواتر دید از
 خدا و نسبت و متوجه بپوش اسحاق گفت که در محبت خدا و اله بود و خواب را با سخی گفت و او هنوز نبوت سعی
 رسیده بود و با وجود خرد سالی عوض کرد ای پدر تو عیال در عیال بگوش با آنچه فرموده شده پس آنجناب اسحاق
 را در مقام کوه موریه در جاییکه بعد ازین قصه یعقوب کعبه ساخته بود بر سر ذبح کرد و قصد ذبح کرد و کار و بر حسب
 اسحاق راه حق تعالی در آنوقت کینه عظیم که در خواب بصورت اسحاق دیده بود مثل در عالم شهادت کرد تا
 بموض اسحاق ثمرانی نماید پس اسحاق صحیح و سالم ماند چنانچه در تورات است و اهل کتابین برین متفق اند

و تحقیق این امر که آیا ذبح در حقیقت سخی است چنانکه میبود و نصاری حسب توریته اتفاق دارند یا اسماعیل با پدر شنید
 که در جمله نسخ توریتم وجه بزبانهاست مختلفه در اقوام متضاده همین یک سخن بابت ذبح اسحاق است و حدیث یوسف
 صدیق الصدوق یعقوب اسرئیل صدیق ذبح الدین ابراهیم خلیل المدبر و وال و تضعیف بیضاوی بلا قرح
 غیر صحیح البته در لفظ اسرئیل صدیق کلام باشد و قرآن بران ناطق که ذبح اسحاق است زیرا که هر چند بشارت اسماعیل
 بدرجه غایت در ضمن جز است عظیم است لیکن بشارت غلام حلیم در آیه بشارت غلام حلیم خاص بشارت اسحاق
 است چنانکه در آیه دیگر فرماید بشارت با اسحاق پس بدین خصوصیت مراد اسحاق اند و مفسران جلیلان تقدیر مثل عمر
 فاروق و علی مرتضی و ابن مسعود و هم ابن عباس بر روایت مکره و سعید بن جبیر از حضرت صحابه رضوان الله علیهم
 اجمعین مطابق حدیث مسطور اند و از تالیفین کعب اجار و سعید بن جبیر و قتاده و مسروق و عکرمه و عطاء و
 مقاتل و سدی و امام جعفر صادق و امام ابو حنیفه رضی الله عنهم و از تابعین زهری و غیره برین تصریح
 نموده اند و آیه قسرانی بعد ازین قصه و بشارت با اسحاق بنیاد منافی این نیست که در اول بشارت غلام حلیم بود
 و درین آیه بشارت نبوت اسحاق است چنانکه فصل ۲۲ تکوین برین دلالت دارد که بعد از بشارت اسحاق
 با دولت اسحاق که نبوت است خبر داده شده و مولانا عبد العلی بحر العلوم و حضرت شیخ اکبر برین طرف مذکور
 اند و مثل عبد الله بن عمرو و سعید بن مسیب شیخی و حسن بصری و مجاهد و ربیع بن انس و امام شافعی و محمد بن
 کعب و کلبی و بر روایت عطاء بن رباح و یوسف بن مایک و عبد الله بن عباس اسماعیل را ذبح دانند و نسبت
 تصریح توریته از زمان عمر بن عبد العزیز گویند که یک شخص از یهود مسلمان شده گفته است که از توریته ذبح
 اسماعیل است مگر یهودیان تبدیل کردند این قول بمقابل گروهاست متضاده قابل سند متواتر که یک
 تخریف در گروهاست متضاده یهود و نصاری بر یک نسخ در جمله نسخ یافته شود که در بصری و سامری و یونانی تبدیل
 بر یک نسخ نموده باشند و سند ایشان حدیث انان ابن الذبیتین درست نیست زیرا که برادر جد گویند چنانکه آیه
 قرآنی ما بعدون من بعدی قالوا لعبد الکریم و انه ابانک ابراهیم و اسماعیل و اسحق دال بر نسبت دوم آنکه چنانکه
 بر حضرت عبد الله بن مسعود شتر قرآن کرده شدند بر ابیاس جدا جدا حضرت هزرا شتر قرآن کرده شده بود و ند پس اگر
 انان الذبیتین بدان وجه باشد چه بعید و حال استناد نشان از آیه و بشارت غلام حلیم از قول نشان درست نیاید که
 گویند که ذبح اگر اسحاق بودی بشارت یعقوب ابراهیم بشارت بودی زیرا که اگر ذبح اسماعیل بودی بشارت است
 عظیم بدولت اسماعیل حضرت ابراهیم بشارت است و چون ذبح اسحاق در مقام کعبه شرفی بوده است قول بدانکه اسحاق

کی در کله آمده است درست نباشد و آنچه گویند که قرن کبش در کعبه تعلق بود برای این سند در کار که همان ستر کبش
 اسماعیل بوده اند باز ممکن که در زمان بتاهی بیت ایل شرقی قرن کبش استی با شند الحاصل جناب شیخ بدین تحقیق
 استحق را فرج میفرماید چون در آن جناب محقق در زمان یاس سار از حق شده است حکمت این جناب استحق
 نسبت کرده شد و باز ظاهر که کجا کبش و کجا انسان و کجا کبش ذلیل و کجا عظمت استحق پس چرا در دنیا به بزرگ عظیم ارشاد
 رفت بدان وجه حضرت شیخ متوجه و جواب است بدان نظر فرمایند شعر فدای نبی نوح ذبح بقر بان + و این نواح
 الگشش من لوس انسان + جاب تعجب است فدای نبی ذبح کبش است براسه تقرب حق و کجا نسبت آواز کبش
 را از آواز انسان پس فدای نبی چگونه کبش مگر گشت و عظمه الله العظیم عنایه بنا + او به لم اور من احر میران
 و تعظیم کرده الله عظیم براسه عنایت بمایا با و ندرانم این عنایت از کدام میران واقع شد و لا تشکان الیدن
 اعظم قیمة + و قدر زلت عن ذبح کبش بقر بان + و تشکان نیست که شتران و گاو دان که بکه فرستاده شود نیز کبش
 بزرگ تمیست اند حال آنکه کبش از ذبح کبش برای قربانی حیوض نبی فی ایلست شعری کیفیت تاب بذا + شخیص
 کبش عن خلیفه الرحمن + پس اگر تعجب کاش بودی شعور من چگونه قائم مقام شد بدات خود و وجود کبش از خلیفه
 رحمن استحق تاریخا استغراب است فغش فرماید (الله تدران الامر فی مرتب و فاء لار باح و نقض خسران + آبا
 ندانی امر و کبش با ترتیب است کمال است براسه کسب نفع شرف بنسبت آد میان حیوانی و نقصا نسبت
 براسه خسران این کسب بنسبت نبات و جماد (فلا خلق اعلی من جماد و بعد + براسه علی قدر یکن و اوزان +
 زیرا که نیست خلقی جسمانی اعلی از جماد و مفسور بر معرفت خدا که بطوریکه پدیدار شده اند از خود در خود تغییر ندهند و بعد
 از جماد نبات است بر قدر و اندازهاست که باشد پس در چیزیکه تصرف بر فطرت کمتر جمیع حق در روزیاد
 و بعد از نبات و بعد از وود الحس چنانکه فرماید وود الحس بعد النبات و الکل عارف + بجلا تة کشفه و ایضاً
 برهان + و صاحب حس بعد از نبات است و هر یکی از جماد و نبات و وود الحس عارفست بحسب سباق خود
 از راه کشفه و ایضاً برهان کی فی ذیل عقلی آنکه چون حق تعالی در هر جا است پس هر جا اوصاف
 او که سبع صفات فی المثل است ظاهر و از دلائل نقلی آیه و ولله الحس من فی السموات و الارض و آیه مثل سبع
 سدرا فی السموات و الارض است و اما الحسی آدام مقید به عقل و فکر او قلا ده ایمان + و لیکن مسی بادم
 بمفسور خود و قناعت ناکرده مقید به عقل و فکر مثل حکیم یا بقلا ده ایمان مثل اهل رسوم است پس ظاهر شد که کبش
 اگر چه خمس از جماد و نبات آید لیکن اثر از حیوانیست که در تصرف زیاده است مثل بدنه و گاو و آد میان

حیوانی پس این علو و شرف و قابلیت فدای انسان شریف شد که مرتبه وسط و ارد و در اقال سهل و الحق مشلما
 فانا و ایا هم بمنزل احسان + تحقیق این مسکنه سهل و تحقیق مثل ما فرمود پس ما و محققان بمقام احسان هستیم
 که عبودیت نمایند گویا حق را بنیم که در همه جا جلوه گریست (من شا به الامر الذی قد شهدته + یقول یقولی فی خفاء و
 اعلان + پس هر که شاهد باشد امری را که مشاهده کرده و او را گوید بقران من در خفا و اعلان (و لا تلتفت قولا
 به مخالفت قولنا + و لا یبتدرا لسمرا فی ارض عیمان + که در التفات کنی تو را که مخالفت باشد قول ما را و
 نیندازی گندم سخنان معرفت را در زمین ویران دل متعصبان (هم الصم البکم الذین الی یم + لا سسما حنا
 المعصوم فی نص قرآن + آنان که مانند از شنیدن کلمه حق و نگذارد از اقرار امر حق آنانکه آورد است
 بنی معصوم بدیشان براسه غنوا ایندن مایان در نص قرآن مجید یعنی صم بکم می براسه شان در قرآن مجید
 واقع شده (اعلم ای دنا الله و ایاک ان ابراهیم الخلیل قال لانه الی اری فی المنام الی اذ یکلم بدان تائید
 کند ما را الله تعالی و ترا که ابراهیم خلیل فرمود براسه پس خود استحق که من بنیم در خواب که ترا فرج کنم و در اول این
 ترجمه گفته ایم که کامل در عالم مثال مطلق آنچه بیند بود ظهور شود و اکمل جمله اشیا را در خود بطور نمونه بیند پس
 بعضی بود و بعضی بطور تشبیه و تمثیل ظاهر شود پس خواب اکمل قابل تعبیر باشد و بعضی بالتعبیر ظاهر شود و
 بعضی بنظر ابتلا ظاهر نگردد چنانکه شیخ صدق الدین در شرح حدیث من رانی فرمود است (و المتام حضرة
 الخیال المقید لم یبرها + و خواب حضرت خیال مقید است پس نه تعبیر کرد حضرت ابراهیم آنرا بنظر ابتلا با وجودیکه
 روحی صریح وجود یعقوب و انبیا و ملوک از پشت استحق دریافت از سابق کرده بود لیکن بامید و عده حق که استحق
 را سلامت خواهد داشت تعبیر فرمود (و کان کبش ظهر فی صورة ابن ابراهیم فی المتام + و بود کبش که ظاهر
 شده بود در صورت استحق بن ابراهیم در خواب بنظر مناسبت استیلام و انقیاد ابراهیم کرد یا
 پس تصدیق کرد ابراهیم رویا را بلا تعبیر زیرا که خدا تعالی را منظور ترقی این جناب بود تا هر شے را در خود
 بیند که مقام معراجست (فخداه رب من و هم ابراهیم بالذبح العظیم الذی هو تعبیر رویاه عند الله و هو لا یسوم پس
 عوض داد استحق را پروردگار شش از و هم ابراهیم بدج عظیمه که تعبیر رویا او بود نزد خدا و در حالیکه این جناب
 بنظر ابتلا اطلاع نداشت پس در زین صورت و امر حاصل گشت یک کمال تسلیم ابراهیم و اسحاق دوم ترقی
 حضرت ابراهیم زیرا که حضرت الوهیت بے نهایت است و قدر بنظر خیال حضرت ابراهیم شده در حقیقت و
 آنچه در حضرت خیال می آید بوسیله توئی که در اول موعظه غنوا شده سیمی او هم است می آید باید دانست

بند

که درین عبارت سوائے نافی نافیان کلامی لفظ گستاخی از حضور شیخ موم به نسبت جدا مجد حضرت ابراهیم
 علیه السلام سر نزده لیکن نافی از مسائل تصویفیه بخود خواه ایشان ست و زیاد تفصیل در شرح مولانا جلیست
 از تخیل الصوری فی حصره الخیال محتاج الی علم آخیز رک به اراد الله تعالی تملک الصوره الیین ازینجا دریافت
 شد که تخیلی صوری در حضرت خیال محتاج است بطرف علم دیگر که ادراک کرده شود و بدو آنچه اراده کرده است الله
 تعالی باین صورت آن علم مناسبت است در میان صورت و معانی و معرفت نفسی که ظاهر شود این صورت در خیالات
 نشان ازینجا است که چون زبیده خاتون خواب دید که اهل مشرق و مغرب بمن مجامعت کنند پس کنیز کنیزان
 از آنم فرستاد فرمود که این خواب است بیان کن که صاحب خواب کیست کنیز که نام زبیده گرفت
 امام فرمود که او نهری در مکه خواهد کند که از نفعی با اهل مشرق و مغرب رسد و نیز معرفت زمانه و مکان و هیئت درین
 ضرورت است چنانچه شخصی از مهاجران نزد زوجه سلطان التارکین شیخ حمید الدین صوفی موم رفت و عرض
 کرد که دعای بقره که از من مصاوریه نگردیده شود فرمود که این خواب است زیرا که درین وقت آمده که اراده من انخراج
 زهد از ما است است که برابر چه نگذارم پس بدستور فرموده مصاوریه کرده شد که یک حبه آگذاشت نگردد الا
 تری کیفیت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لابی بکر فی تعبیر الروایا صحت بعضا و اخطت بعضا فساله ابو بکر ان
 یعرف ما اصحابه فیها و ما اخطا و قال یفعل صلی الله علیه وسلم آیا نه بینی که چگونگی فرمود رسول الله صلی الله علیه وسلم
 برای ابو بکر در تعبیر رویا رسیدی بعضی را و اخطا نمودی بعضی را پس سوال کرد ابو بکر رضی الله عنه از حضرت
 صلی الله علیه وسلم آنچه بصواب رسید بگوید و آنچه در اخطا کرد پس اظهار نفس فرمود حضور صلی الله علیه و
 سلم چنانچه در متفق علیه از ابن عباس مرویست که ابو هریره حدیث میکند که در نزد رسول الله صلی الله علیه
 و سلم بیامد و گفت دیدم ایس که چکید از زمین و شدم و دیدم آدمیان را که در از گردن کفهای خود بار او
 دستهای خود بار پس کسی زیاده گیرنده بود و کسی کم و دیدم رسی تازمین پس دیدم تر اے رسول الله صلی الله
 علیه وسلم که گرفته بلین تشدی باز گرفت مروی پس بلند شد باز گرفت مروی دیگر پس بلند شد باز گرفت مروی
 سوم پس منقطع شد و باز وصل کرده شد برای او پس بلند شد پس عرض کرد ابو بکر رضی الله عنه ای رسول الله
 صلی الله علیه وسلم قربان کنم پدر و مادر خود را براس تو هر آینه گذاری مرا که تعبیر و هم آنرا پس منبر بود تعبیر
 کن او را پس ابو بکر رضی الله عنه گفت که ابراهیم است و آنچه چکید پس او قرآن است بر او تری و غیر نبی
 یعنی سخن را تری و شهادت بجلاوت تعبیر نمود و کثیر گیرنده از قرآنند و قلیل گیرنده از قرآن ولیکن رسن

سند

و اصل از آسمان تازمین پس آن حقیقت که تو بران هستی که گیری آنرا پس عالی گردانند حق تعالی باز گیرد آنرا بعد از
 تو مروی پس غلبه شود بدو باز گیرد او را مردی دوم بعد از او پس بلند شود بدو باز گیرد و سوم بعد از او پس منقطع
 شود باز وصل کرده شود براس او پس بلند شود و یا رسول الله صلی الله علیه وسلم هر آینه منبرائی
 مرا میدم یعنی تعبیر یا خطا کردم پس فرمود نبی صلی الله علیه وسلم که رسید بعضی را و اخطا کردی بعضی را پس
 عرض کرد ابی بکر رضی الله عنه قسم دهم ترا و قربان کنم پدر و مادر خود را بر تو ای رسول الله صلی الله علیه وسلم هر آینه
 حدیث کنی مرا با آنچه خطا کردم پس فرمود حضور صلی الله علیه وسلم قسم دهم ترا و قربان کنم تا زمان انقطاع زمان
 عثمان رضی الله عنه تعبیر درست است و بعد از انقطاع خلافت عثمان رضی الله عنه وصل نگردیده شد که بلند کردی
 عثمان بلکه تعبیر او آن بود که باز وصل کرده شود بعد از سلطنت حضور امیر معاویه و یزید و سلطنت اکثر نبی
 امیه جبریه خلافت نبی هاشم از عباسیه و سادات اسماعیلیه با و سخن باشد چنانکه در حدیث است که بعد
 نبوت از خلافت تا ثلثین و بعد سلطنت حضور و بعد سلطنت جبریه بعد خلافت با و سخن باشد و سند دیگر هر
 دعوی می آرد و قال الله لا ابراهیم حین تاداه ان یا ابراهیم قد صدقت الروایا و گفت الله تعالی بقره ابراهیم
 و تیکند که در او در وقت فرستادن کشته اے ابراهیم راست کردی رویا را انه باب تفسیر (روایا قال تفسیر
 فی الروایا و تفرمود براس ابراهیم راست شدی در رویا خود از مجرد در انه انک لانه ما جبره اهل اخذ بظاهرها
 برای که او پسر تست برای آنکه نه تعبیر کرد او را بلکه گرفت بظاهرا آنچه در رویا دید (و الروایا تطلب التبعیر)
 در رویا طلب کند تعبیر را در اکثر امور (و لکن قال العزیز انکم للروایا تعبرون) و براس طلب تعبیر بابت رویا گفت
 شاه عزیز مصر بعد بیان خواب خود که تعبیر دید اگر باشد تعبیر دهندگان براس رویا و معنی تعبیر آنچه از من صور قار
 ای امر آخر فکان البقر سینین فی الحبل و سینین فی الخصب و معنی عبور که لازم تعبیر است تجا و ز است از صورتیکه
 دیده است بطرف آن مناسبت ازینجا پس شد بقراغ در تعبیر یوسف علیه السلام هفت سینین تخط و هفت گاو
 زبیه هفت سنه و سعت چون خواب بر رویا دیده بود آنرا الفراع سالی تعبیر فرمود و اکثر مردمان ازین
 قائل اند و ما بارها درین مقدمه تصریح کردیم بانخصوص در مقدمه یا جوج یا جوج که در معراج و رویا آنچه
 دیده شده است اکثر ازین مقام و علی هذا آنچه متعلق بجالسا اسپین و جابلقا مالک بلعتان تعلق
 دارد مگر افسوس که مردمان نشناسند و بانخصوص آنانکه منطلق خوانند و استخراج معمول از معلوم
 توانند مگر با وجود علم این قاعده وقت استخراج مطالب ندارند (فلو صدق فی الروایا لدرج انیم) پس

معلوم شد که اگر است شدی ابراهیم در روایا البته ذبح کردی پس خود را لیکن تصدیق کرد که در پد ذبح شد و
 انما صدق الرویاتی ان ذلک عین ولده و جزین نیست که تصدیق کرد در روایا حضرت ابراهیم که این امر عین
 ولدا و است پس تصدیق نمود (و اما کان عندنا الذبح العظیم و بنو و این امری مگر ذبح عظیم کیش است
 صورت و ولده فقده) در صورت ولدا و متشکل شد پس عرض داد حق تعالی او را بذبح عظیم که وجه عظمتش در یافت
 شد و اصل آن بود که حق تعالی را منظور بود که قطع محبت حق حضرت ابراهیم نظر مغایرت نماید پس محبت بصوت
 بحق جلوه گر شد و قطع بصورت ذبح و چون تصدیق بحق نمود آن صورت استحقاقی متشکل بصورت کیش شد چنانکه
 مفسرین گویند که لایق بود بظمت بنظر عرض بحق و بعضی گویند عظیم معنی فضل آید و بعضی گویند عظیم بود در ثواب
 و باقی قصص از آنرا که در سکین و غیره بر حلق ذبح در تفاسیر مذکور اند و جزین نیست که نام داشته شده
 در ما وقع فی ذین ابراهیم ما هو قد امر فی نفس الامم عند الله براسه آنچه واقع شد در ذین ابراهیم نه او نیست
 نفس الامم نزد خدا تصور الحس الذبح پس حاسه به ذبح را تصور کرد در حس مشترک (و تصور انجیال
 این ابراهیم) و تصویر کرد خیال قبل ذبح در خواب این ابراهیم (ظهور است) کیش فی انجیال بعد با نه
 او با امر آخرا پس گوید ابراهیم کیش را در خیال بر آینه تعبیر کردی بشرط تعبیر آنرا پس خود را با مرید دیگر (ختم قال
 ان هذا هو الیهو الیهو) باز فرمود حق تعالی بدستی این تصویر کیش بصورت پس بر آینه بلا نظر است
 اسی الاختبار الظاهر اسی آزمائش ظاهری یعنی الاختبار فی العلم بل یعلم بالیقینیه موطن الرویان من التعمیر ام لا
 اسی آزمائش در علم که ایاد اند ابراهیم تعبیر کیه خویش کند او را روایا یا نداند (لان تعالی العلم موطن الخیال یطالع
 بر اسی آنکه دانند تعالی که مقام خیال طلب کند تعبیر را فعمل ما و فی الوطن حقه و صدق الرویان لهذا السبب) پس
 کرد ابراهیم عم نچم می شده بود پس نه کمال کرد حق موطن را تصدیق کرد و یا را خیال خود بر این سبب
 که موطن خیال را خیال نکرد پس حق تعالی در مرتبه انجیال ترقی داد (گما فعل لقی بن مخلد الامام صاحب السند
 فی الخبر الذی ثبت عندنا علیه السلام قال من رآنی فی النوم فقد رآنی فی الیقظة فان الشیطان لا یمثل علی صورته
 چنانکه کرد لقی بن مخلد صاحب ند امام در حدیث که شنیدند در خبر کیه ثابت شد نزد او که آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمود
 هر که دیدم در خواب در صورتیکه بدون مدینه است پس دیدم او را یقظه زیرا که شیطان متشکل نشود بر صورت تم و تبلیس از
 ملک روایت است چنانکه در اول شرح نوشتهیم (قرآه لقی بن مخلد سقاہ البنی صلی الله علیه و سلم فی هذه الروایا
 انبا صدق لقی بن مخلد روایا فاستسقاہ پس دید آنحضرت را لقی بن مخلد که نوشت اینند و را بنی صلی الله علیه و سلم

در خواب شیر پس تصدیق کرد لقی بن مخلد روایا خود را پس انکار کرد قوم پس براسه تصدیق کنان سدن بی کرد
 (و تا و لیا) بی کرد براسه تصدیق دیگران پس شیر بر آمد (و لو غیر روایا ه لکان ذلک البین علماء) و اگر تعبیر کردی روایت
 خود را البته بودی این شیر علی (خبر مسند علی کثیرا علی قدر ما شرب) پس محروم کرد خدا او را بسیار علی را بر قدر
 آنچه نوشتید را لاتی رسول الله صلی الله علیه و سلم فی فی المنام بقدر بلین قال فشر بهت حتى خرج المری من
 انظار فی ثم اعطیت فی غیره ایانه یعنی رسول الله صلی الله علیه و سلم را که آورده شد در خواب بقصد شیر
 فرمود که نوشیدم او را تا خارج شد سیر اسب از ناخوتها من باز و ادم بقیه خود را بمر رضی الله عنه از نجاست
 که بعد از من مسعود در روز وفات فاروق رضی الله عنه فرمود که از ده حصه علم نه حصه بعد وفات فاروق باقی
 ماند و از وسعت علم انجیال آن بود که چون در سورت شورش بعد از خلافت صدیق و فاروق مجتنب کبائر
 و فواحش که در آیت و ما عند الله خیر و البقی للذین آمنوا علی ربهم توکون و الذین یجتنبون کبائر الاثم و الفواحش
 اذا ما خصیوم یفقدون ذکر خلیفه ایست که بر او وارد و صلواته یعنی قرآن را در کار او بمشورت باشد و سخن باشد چنانکه
 حق تعالی میفرماید و الذین استجابوا للربهم و اقاموا الصلوة و احرم شربهم شربهم و ما رزقناهم ینفقون انجیال کار
 خلافت بر مشورت انگند فیصل ما اولته یا رسول الله صلی الله علیه و سلم قال العلم عرض کرده شد چه تاویل فرمودی
 ای حضرت صلی الله علیه و سلم فرمود علم (و اما تر که لبنا علی صورة ما راه لعلمه موطن الرویان و ما یقتضی من التعمیر و لکن شد
 حضور صلی الله علیه و سلم او را شیر بر صورت آنچه دیده بود او را براسه علم او بموطن روایا و آن تعبیر کیه
 خویش کند و قد علم ان صورة البنی صلی الله علیه و سلم است شاهد با الحس مد فو تة فی المدینة و دانسته
 شده است که صورت بنی صلی الله علیه و سلم که مشاهده کرده بود و آنرا حس مد فو ن است در مدینه (و ان
 صورة روحه و لطیفه ما شاهد با احد من احد و لا من نفسه کل روح بهذه المثابة و نه مشاهده کرد صورت روح و لطیفه
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم را کسی از کسی و نه از نفس خود هر روح باین طور است یعنی عظمت روح مبارک حضور
 صلی الله علیه و سلم بر چه ایست که با وجود ظهور او در هر روح کسی او را خود و نه در دیگر مشاهده کرده است و چون
 ارواح مظاہر روح مقدس اند کسی روح را از حیثیت روح مشاهده کند باز صورت رویت چیست میفرماید آنجسود
 روح البنی صلی الله علیه و سلم فی المنام بصورة جسد کما مات علیه لایحوم منه شیء کتجد شود روح بنی صلی الله
 علیه و سلم در خواب بصورت جسد آنحضرت صلی الله علیه و سلم چنانکه وفات یافت بود نه کم شود از و چیز
 از او محمد صلی الله علیه و سلم المرئی من حیث روحه فی صورة جسد تشبیه المدفونیه پس مرئی آنحضرت صلی الله

علیہ وسلم است از حیثیت روح خود در صورت جسد او که مشابہ باشد صورت مدفونہ (الایمان شیطانی ان تصور
 بصورت جسد عصمت من اللہ تعالیٰ فی حق الہی است نیست مکن برای شیطان کہ تصور شود بصورت جسد او براس
 عصمت از اللہ تعالیٰ در حق رای (ولمذا من یراہ ہذہ الصورة یاخذ عنہ حجج ما یامر بہ اوینہما عنہ اوینہما کما کان
 یاخذ عنہ فی الجحیمۃ الدنیا من الاحکام بحسب ما یکون منہ للفظ الدال علیہ من انھما وکما کان) و براس
 چہن ہر کہ دید آنحضرت را باین صورت مدفونہ گیرد از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم حجج آنچه ام فرماید اورا بدویانہ
 کند اورا از ویانہ برد اورا چنانکہ گرفتہ بود از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در حیات دنیا از احکام بحسب
 آنچه باشد از لفظ دال بر او از نفس و ظاہر و مجمل یا آنچه باشد زان اعطاء شکیما فان ذلک استی ہو الذی
 یرخذہ بالتعبیر فان اخرج الخس کما کان فی الخیال فتکلم الرویا بالتعبیر کما یس اگر دید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 این را چیزے پس این چیز نیست داخل شود اورا تعبیر پس اگر خارج کند جس چنانکہ بود در خیال پس براس
 این رو یا تعبیرے نیست چنانکہ امام تقی الدین کرد از اینجا آنچه در بعض مقام خصوص امورے بود کہ شیخ اکبر
 تعبیرے نفرد چنانکہ در مثل بیان فلکیات وغیرہ پس ازین بعض مقام خلوات واقع شد و تحقیق رویت در او اہل
 پوشتہ ایم و در رویت حضور صلی اللہ علیہ وسلم قید صورت مدفونہ یاداید داشت کہ بدان صورت دیگر متمثل نشود
 مگر تحقیقت حضور صلی اللہ علیہ وسلم کہ در شخصی متعین شدہ است ورنہ بعض اوقات خیال رائے متمثل می گردد (وہما
 القدر ما جرم و علیہ اعتماد بر اہم و علی بن محمد و بدین قدر نہ یقین کرد در بر و اعتماد کرد بر اہم خلیل و تقی بن محمد
 لما کان للرویا ہذان الوجہان و علمت اللہ فماتعل باہم و ما قال لہ اللادب لما یعطیہ مقام النبوة علمتانی
 رویتنا الحق تعالیٰ فی صورت یرد ہا الدلیل العقول ان تعبیر تلک الصورة بالحق المشرع و ہر گاہیکہ شد
 براس رو یا این دو وجہ و تعلیم کرد اللہ ما را در آنچه کرد باہم و آنچه براس اد ادب فرمود براس آنچه داد
 اورا مقام نبوت دانستیم در رویت حق را در صورتیکہ رو کند دلیل عقلا ورا کہ تعبیر کنیم این صورت را بحج مشرف
 (امانی حق الہی است) او امکان الذی راہ فیہ او ہما معار یا در حق رائے یا مکانیکہ دید اورا در و یا ہر دو ہمراہ
 چنانکہ وایت کردہ شدہ کہ بعض صاحبین دید حق را در دہلیز خود پس طبا آنچه زد در روسے او پس تعبیر کرد
 بانکہ تو گمراہ شدہ بحکم شرعی در اخذ دہلیز خود پس تالاش کرد ازین پس ناگمان آن وقت مسجد بود کہ سب کردہ
 شد بخصب پس این در رائے و در حق مکان شد و علمند اور حق زمانہ است روانہ ہر ہا الدلیل العقول ایقینا ہا
 علمار انیا ہا کما یری الحق نے لاکثرۃ سوا ہر گز نہ رو کند از دلیل عقلا تصوفی باقی داریم آنرا بر آنچه

دیریم از چنانکہ دیدہ شود حق در آخرت برابر است در دنیا: آخرت و قول حق حسب حدیث در مقابل مصلی و کعبہ
 در دنیا و صورت منکر و معرفت واضح و قیامت است: و دلائل تصوفیہ بدان وجہ گفتیم کہ اکثر دلائل متکلمین و فلسفہ
 بخودش اندر مصلی نماز و اشعار (ظلال احد الرحمن فی کل موطن) من الصور ما یخفی و ما ہو ظاہر) پس براسے و احد
 رحمن در ہر موطن صورتست مخفیہ چنانکہ صور روحانیہ و صور مثالیہ و ظاہرہ چنانکہ صور جسمانیہ است (فان قلت ہذا
 الحق قد تک صا دقا و ان قلت امر آخرت عا برہم پس اگر گوئی این امر حق است باطنی صادق زیر کہ در وجہ
 سدا ی حق چیزے نیست دیگر گوئی امر دیگر تو سزا و زکندہ پس در آخرت حسرت بری کہ از محبوب خود در گذرد ان
 شوی (و ما حکمہ فی موطن دون موطن) و لکنہ بالحق الخلق سا فر) نیست حکم وجود مطلق براسے خاص بندگان
 خود مخصوص در مقام آخرت سواے مقام دنیا چنانکہ در آخرت براسے عامہ مخصوص کنند و لیکن حق سبحانہ
 بصورت حق مخلوق بہ در آخرت براسے عامہ خلق ظاہر کنندہ است (اذا ما تجلی للعیون تر وہ) و حقول بہر بان علیہ تشارع
 چون تجلی کند وجود مطلق حق تعالیٰ براسے چشمہا رو کنند اورا حقول جزو یہ بجزیکہ نام دارد اورا ہر ہا سنے
 کہ بر ہمو اطلبت دارند (و یقبل فی تجلی العقول و فی الذمی کسی خیال او الصبح انوار) و قبول کردہ شود آن
 حق مخلوق بہ در بجلاے حقول و در آنچه نام داشتہ شود خیال کہ اگر کسی آنچه اسب بیند چنانکہ گویند امام
 ابو حنیفہ مرحوم نو دوتہ بار خدا را دید پس قبول کند و صحیح نظر ہاے وجوہ است کہ دارد است و آیت وجوہ
 رو کند ناظرۃ الی بہا ناظرۃ پس آنچه در نظر آید چہ را در متکلم کند و اگر کسی گوید کہ رویت مشرط است تجلی حق بر عرش
 حسب حدیث و کلامی ولی بر عرش نرسیدہ جوایش فرماید کہ این بنظر عامہ بر رویت روح است و خاصہ را ہم رویت
 تجلی وجود مطلق باشد کہ دل عارف قابل تجلی بے نہایت است و حق وجود مطلق نہایتے ندارد پس از اینجا مقولہ
 سلطان العارفین نقل فرماید ليقول ابو یزید رضی اللہ عنہ فی ہذا المقام لو ان العرش وما جواہ ماتہ الف الف الف
 مرۃ فی زاویۃ من زوا یا قلب لعار ت ما اس بہا من ازین مقایم کہ حکم تجلی وجود مطلق در موطن آخرت سواے
 موطن دنیا خصوص نیست بشارت و قلب و مجا ذی مطلق وجود است مخصوص تجلی واحد نیست کہ در آخرت
 مخصوص باشد سلطان العارفین ابو یزید بسطامی رضی اللہ عنہ فرماید کہ اگر عرش کہ در شہرت عبادت از خطہ جسم است
 در آنچه محتوی نیست بر سبع سادات لیکن خود محاط از سطح حاوی خود است صد ہزار مرتبہ در زاویہ از زوا یا سے
 قلب عارف کہ نہایتے ندارد در آید نہ حس کند و بنظر عارفات اشیا و متناہیہ و وسعت قلب غیر متناہی را
 و لکن کہ مراد از عرش تجلی باشد کہ روح اعظم بر ذر قیامت تجلی و متمثل شود پس تو را شود کہ عرش رحمن کہ عبادت

در صحت است هم غیر تنهایی است پس چگونه غیر تنهایی قدری در او وسیع است از آنجا که در عالم اجسام است
 و صحت قلبی بی زینت است در عالم اجسام که نظیر آن در این عالم است از آنجا که در عالم اجسام است و وجوده
 بقدر استوار و وجوده مع العین الموجهة فی زاویه من زوايا قلب عارف ما حس بذكر فی علمه بلکه میفرمایم اگر
 غیر تنهایی وجود در انتها فرض کرده شود مع عین موجهة الی حق مخلوق بکمال علم در سوم آنرا واجب الوجود دانست
 واقع شود در زاویه از زوايا قلب عارف نه احساس کند در علم خود یعنی قدر معتد به نداند که سیراب شود و اعلم
 زیرا که هر چه از مقدر است خدا تعالی خارج شده از تنهایی اند و در صحت قلب عارف بجز حمت حق انتها ندارد
 و اگر کسی گوید که قول ابو یزید بمقابل حدیث کی درست آید بوجهش فرماید فانه قد ثبت ان القلب مع الحق و ذک
 ما تصدقت بالری فلو انتابا لار توی زیرا که از حدیث ثابت است که در صحت دار در ازین من و نه آسمانم مگر در صحت
 و در اول یومین بالخصوص دل حضرت صلی الله علیه و سلم و مراد از حق عین موجهة روح اعظم است که حضور صلی الله
 علیه و سلم و ذاتی او است زیرا که توجیه قلب بهارک بطرف حق مطلق بود که انتها ندارد پس چگونه قلب عارف
 از توی یا بر آنجا که سلطان باین بد تاسی سال روح موصوفت را بر سید و سیراب نشد پس بعد از سی سال قبله تو به
 آنجناب رویت حق شد که با پائنه ندارد و در طرف حق مطلق با پائنه پیدا و تجلی است نه قلب را استعداد منتفی این
 مسئله از مشکل ترین مسائل این کتاب است و در فضیلتی قول حضرت جنید زینا بید که گامی بحدیث بمقابل تادم قد رس
 نزار و عرش جهانی در روح اعظم که عامه خداوند است حادث ذاتی اند و در قاتل ذکاک ابو یزید رضی الله عنه و همچنین فرمود
 است ابو یزید بسطامی مطابق حدیث و مستقوست که چون کسی معاذ بطرف آنجناب بنوشست که پر شرم از
 کثرت نوشیدنی بختش فرمود که هر آنکه نوشد آسمانی و زمین در باطنش خارج باشد که است کند بر آن عطش و
 فرمود نوشیدیم کاش جی بلند کاش پس نه شراب تمام شده سیراب شدیم و لقد نهمنانی هذا المقام و هر آینه ما یعنی
 حضور شیخ مرحوم فرماید که با تنبیه فرمودیم درین مقام بقول خود در سابق از قول آنجناب اشعار را یا خالق الاشیاء
 فی نفسه + است اما تخلقه جابح + ای انداز کننده استیانی نفسانه بکمال سبط و در صورت اعیان ثابت و میفید و جو آنها
 در شان تو برای آنچه پیدا کنی جهان بدستی که همه اعیان در تو سنج اند بقوت در مرتبه جمع و کسب مرتبه فرق ساری
 هستی در کل حتی در قلب عارف نیز مخلوقی مالاتینایی گونه و یکسانت البصیق الواسع + پس در کئی مثل قلب
 در خود که وجود قابلیت است او نه مانند او پس از ایجاد و تنهایی چگونه عاجز باشی و پیدا کنی پس تو در صورت
 وجود منتفی تنگ هستی و در صورت وجود غیر تنهایی وسیع زوان ما قد خلق الله لاجب قلبی فجزئ الساطع و اگر تحقیق

آنچه پیدا کرد اندر نه محسوس شود بدل من پس جو زواویه قلب و بلند است از مخلوقات من وسیع الحق فمذاق سخن خلق
 کیفیت الامر یا سماع هم کسیکه وسعت قلب و سخن مخلوق به باشد پس چگونه تنگ شود از تخلقی پس چگونه انکار
 امر حق باشد ای سماع که منحصر در عقدی گردد که در صورت حق مخلوق به شناخته شود نه در غیر البده عظمت حق مخلوق
 به فرور است که دیگران بآن قوت نباشد از جمله آن قوت و ضعف مسئله حق است که بدان جهت روح اعظم را
 حق مخلوق بخوانند لیکن دیگر مخلوق مثل انسان و نمیمی شریک چنانکه میفرماید یا لایم یخلق کنی انسان فی قوه غیره
 الا وجود له الا فیها و هذا هو الامر انما و العارف یخلق بهت ما یكون له وجود من خارج عقل الهمته او هم پیدا کنند
 هر انسان بقوت خیال خود آنرا که وجود نباشد مگر در قوت وهم و این امر عام است شامل هر انسان بلکه حیوان
 را و در عالم اهل شنبه و اصحاب بیما مخصوص اند که در خیالات دیگران صورتها پیدا کنند و مخصوص تر عارف است
 که پیدا کند بهت خود چیزی را که وجود او خارج از عقل است است بخلان اصحاب شنبه و بیما که در خارج پیدا کنند
 و لیکن لاتزال الهمته یحفظه و لا یؤد با حفظه ای حفظه ما تخلقه فتمی طریقی العارف تخلقه من تحفظه ما خلق عدم ذکاک
 الخلق لیکن همت عارف همیشه نگاه دارد او را و نه تقبل شود همت او را حفظ آن چیز که پیدا کرده است همت
 او را پس هر گاه بیکه ظاری شود بر عارف غفله از حفظ آنچه پیدا کرده است معدوم شود آن مخلوق پس این وجه
 است که در بعضی اوقات اثر دعایا به کمالان پیدا شده و مدام نباشد (الا ان) بکون العارف قد ضبطت جمیع الحرفات
 و هو لا یفعل مطلقا لابلد من حفرة یشهد بها مگر آنکه باشد عارف ضبط کننده جمیع حضرات را و او غافل
 نشود مطلقا بلکه لابد است برای او از حفرة یشهد بها باشد آنرا (فاذا خلق العارف بهتة ما خلق و لهدیه الاحاطة
 لمر ذک الخلق بصورتی کل حفرة و صارت الصور یحفظ بعضها بعضا پس چون پیدا کند عارف بهت
 خود آنچه پیدا کند بر اساس این احاطه است ظاهر شود این خلق بصورت او در هر حضرت و باشد
 بعضی صور محفوظ بعضی مثلاً صور روحانی نگاهدارند صور مثالی را و شناسه جسمانی را (فاذا خلق العارف من
 حفرة ما و حضرات و هو شاهد حفرة ما من الحضرات حافظ لما فیها من صور خلقه تحفظت جمیع الصور لحفظه تلک
 الصورة و الواحدة فی الحفرة التي یخفئ عنها پس چون غافل شود عارف از کلامی حضرت یا حضرت
 داد شاهد باشد حضرت را از حضرات و حافظ بر آن صور خلق خود که در آنحضرت است محفوظ مانده جمیع صور
 روحی و مثالی و جسمانی بر یک حفظ او یک این صور تمام را در حفرة یشهد بها غافل نیست از و الا ان التفکیر ما لم یقط لانی
 الغم و لانی (خصوص) برای آنکه نه عام شود و غفلت نگاهدار عارف از حضرت در حیات و در شایسته و جسمانی

نہ در عموم و نہ در خصوص پس اگر از حضرت مخلوق خود مطلقاً غافل شود معدوم گردد و مخلوق او چنانکہ در فتوحات است
کہ ابدال چون از موضعی روند و نخواهند کہ پیدا کنند از خود بدلی براس مصلحت ترک کنند و چو دی بر صورت موی
از ایشان کہ نہ شک کنند سیکہ بیند اورا کہ نیست و نیست و حقیقت آن مرد و بلکہ شخصی روحانیت کہ ترک کرد
اور ابدال بقصد خود و از نیجاست کہ حاضر شوند در آن واحد در مکانات مختلفه یا داخل شوند در مکانے مختلفه
الاولیاب با نخرج شوند (وقد اوضحتم ہناسا لم یزل اہل اہم لیا راون علی شئ ہذا ان یظہر و ظاہر کردیم
در نیجا ازے کہ ہمیشہ غیرت خورند اہل اہم بر ظہور شئ این سر (لما فیہ من رود و عو لہم انہم الحق) براس
رود و عوی شان درو کہ آنان حق اند (فان الحق سبحانہ لا یفعل و العبد لا یدلہ ان یفعل عن شئ دون شئ)
بریرا کہ حق مخلوق بہ نہ غافل شود و عبد را لا بد است کہ غافل شود از چیزے سواے چیزے (فمن حیث الحفظ
لما خلق لہ ان یقول انا الحق ولیکن ما حفظہ لہما حفظ الحق بسہانہ لیس از حیثیت حفظ مخلوق خود گوید اہل اہم
کہ من حقم ولیکن نہ حفاظت کند برای صورت او شئ حفظ حق مخلوق بہ سبحانہ (وقد بینا الفرق و من حیث ما یفعل
عن صورۃ ما دین حضرت ہما نقد تمیز الحق من العبد و بیان کردیم فرق را مابین حفاظت حق مخلوق بہ دین عباد
و از حیثیتیکہ نہ غافل شد حق از کہ اہی صورتے و از حضرت صورت پس تمیز شد حق مخلوق بہ از عباد
اولاد ان تمیز مع بقا و الحفظ لجمیع الصور بحفظ صورۃ واحدۃ نہمانی الحضرۃ استے ما یفعل عنہما و لا بد است
تمیز مع بقا و حفظ حق براس جمیع صور بحفظ صورۃ واحدہ را از انہا در حضرتیکہ نہ غافل شد از و (وقد اوضحتم
ما یفعل عنہما) پس حفظ عباد بعضین است (و حفظ الحق لما خلق لیس لک) و حفظ حق مخلوق بہ مخلوق خود را
چنین نیست کہ بعضی را احافظ باشد و بعضی را نباشد بل حفظ کل صورۃ علی الثین بلکہ حفظ حق مخلوق بہ
براس ہر صورت بر تعین است زیرا کہ در ہر شے و جے اوست چنانکہ در انسان کمال است (و ہذہ المسئلۃ اخبرت
ما سطر ہا احدی کتاب لانا و لا غیرے الا فی ہذا الکتاب فی تہتہ الوقت فایاک ان یفعل عنہما و این مسئلہ
ایست غیر دادہ شدہ ام نہ نوشتہ است اورا کسی در کتاب نہ من نہ غیر من مگر درین کتاب پس او در یگانہ
وقت است پس بہرہ از انکہ غافل شوی از و با وجود تو وجودے از عظمت روح اعظم اعراض
نباید کرد (فان تلمک الحضرۃ استے بقی لک تصویر فیہما مع الصورۃ مثلہا مثل کتاب الذی قال اللہ تعالی
فیہ ما فرطانی الکتاب من شے زیرا کہ این حضرتیکہ باقی ماند براس تو حضور با صورت حال و شئ او شئ
کتابیست کہ فرمود اللہ تعالی در حق او نہ کمی کردیم در کتاب از چیزے (فہو الجامع للواقع و غیر الواقع)

پس اوست جامع برای واقع کہ شد و غیر واقع کہ ہنوز ظہور نیامد پس ہمین دستور حفاظت یک حضرت حاضر مستلزم
حفاظت حضرت غائب دیگر (والایرت ما قلنا الامن کان قرآنی انفسہ و نشنا سدا نچہ فرمودیم مگر آنکہ باشد جامع فی
انفسہ (فان المتقی لمد یجیل کہ فرقان نام زیر کہ متقی براس خدا گرداند برای او فرق و تمیز (و ہوش ما ذکرناہ فی ہذہ المسئلہ
فما تمیز العبد عن الرب) و آن فرقان و تمیز نچہ ذکر کردیم درین مسئلہ در انچہ تمیز شود عباد رب حق مخلوق بہ (و ہذا
الفرقان ارتفع فرقان) و این فرقان زیادہ فزانتست کہ حقیقت شناس دانند نہ از شرفیت رود نہ حقیقت کاہل
اشعار (و فرقان یكون العبد ربلا شک و وقتا یكون العبد عبد لہا انک) پس گاہی باشد بندہ رب بلا شک و حالت فنا
دو وقت باشد در وقت جمع الجمع بندہ بندہ بلا افترا (فان کان عبد کان بالحق و اسعوا و ان کان رب کان فی عید شہ ضنک
پس اگر باشد بندہ باشد با حق و اسع و اگر باشد رب باشد در عیش خود تنگ زیرا کہ ہر کہ بندہ باشد اورا دعویے
نہ باشد پس او اسع باشد از طلب طالبان کہ از اول دعوی نہ ہست و اگر رب باشد و طاقت ایمان نہ از دور تنگ
بیشے باشد (فمن کونہ عبد لیرى عن انفسہ و توسع الامال منہ بلا شک) پس زیبودن خود بندہ بندہ عین نفس
نور یعنی عاجز و توسع شود امید ہس میدان از و بیشک زیرا کہ صاحب سلوک است (و من کونہ رب لیرى الخلق کلہ
بطالبہ من حضرۃ الملک و الملک و از بودن خود رب بندہ کل مطالبہ کند اورا از حضرت ناسوت و ملکوت (و یجوز
ما طالبوہ بذاتہ لہذا تری بعض العارین بہ بیک) و عاجز کند اورا از انچہ طلب کنند از بذات خود براس
ہمین بینی بعض عارین را کہ گویہ کنند (فکن عبد رب لا تکن رب عبد) و خذیب بالتعلیق فی الانار و اسبک) و
پس باش عبد رب باش رب عبد تا کہ بگذری بتعلیق ربوبیت و عدم ایمان در نار و گدانتے رنج ۱۰ حدیث حق
الحق و ہو ہدی اسبیل بدانکہ حضرت اسحاق نسبت زمانہ اسلام پیشین در درس ۸ فصل ۲۶ تلوین ہنگام
وفات خود برای یعقوب در دعا فرمود کہ شبتم آسمانی بر تو افتد یعنی اثر دولت اسلامی بر تو آید و بچسبے بس ۲۰
فصل مذکور فرمود کہ سیکہ ترا لعنت کند یعنی بر و میدہ او ملعون شود و آنکہ ترا بر بست یا و کشید یعنی اہل
اسلام مبارک کند چنانکہ گذشت

فصل حکیمہ روحیتہ فی کلین یعقوب بیہ) بدانکہ چون اسحاق پهل سالہ بود حضرت ابراہیم قاصدے بطرت
ثوبیل بن نا حور براس خطبہ دختر او با پس خود اسحاق فرستادہ چنانکہ در فصل ۲۶ تلوین ہست پس
تکاح اسحاق بار بقرۃ بنت ثوبیل بن نا حور بن تارح گردید و مدتے او اولاد نبود پس سخی جلیلہ اسلام در عمر حضرت
سالگی دعا کرد پس بر بقہ حاملہ شد بد و فرزند و حق تعالی فرمود کہ ازین دو دو امت بر آرم و بزرگ کو چاک اندخت

کنند پس اولاً اور اس رخ نام بود ابرو آمد بدان جهت عیسوی نامیده شد و بتعب عیسوی و گویا که بر سر او بر شتر دن و نظر
 آینه نشین شدن سرش بتعب عیسوی و بتعب شهرت گرفت که بعد از او با سائل شهرت دار و یعنی بنده خدا و عیسوی شکار
 دوست بود و اسحق را شکار می آورد و بدین جهت اسحق او را دوست میداشت و بشتر دن نزد مادر میماند که رفقه او را
 دوست میداشت روزی عیسوی عیسوی شکار با سه عدس از شوره بای خود پیچید و عیسوی شکار آمده مانده شد و از یعقوب گفت
 که قدری از این رخ عدس مراد یعقوب گفت که حق کلانی خود را اگر بدهی از شوره بای خود بدهم عیسوی گفت که من میمیرم حق کلانی
 خود را بکنم حق کلانی بگیر و از شوره بای عدس مراد یعقوب حق کلانی عیسوی گرفت و نام عیسوی و موم شد که دم شور بالا
 گویند و تخط سالی او نشاد که اسحق موم در نزد رفقه و در زمین فلسطین رفت و بادشاهی بود ابی ملک را خاطر داری کرد و رفقه
 خویر بود و حوادث شاه آن بود که از زن شوهر دار کسی لعنتی ندارد و اگر خواهی دهم ششده با ششده شوهرش را
 می کشند و با زن بی شوهری آمیزند و بر او رش را نمی کشند و رفقه بر ششده داری شوخی بود پس اسحق
 بر سید و با جلد مذکور گفت که رفقه تو از شهرت تا اتفاقاً با پادشاه اگر بنگریم دهانش بسلامت ماند لیکن روزی بنی ملک
 از در پیچید دید که اسحق بار رفقه موافقت میکند بدین جهت با اسحق گفت که چرا زن نگفتی جواب مذکور اسحق داد پس
 ابی ملک حکم صادر کرد که اگر کسی با زن اسحق گستاخی کند کشته شود و اسحق کشتکاری میکرد و نفع عظیم او را حاصل
 شد که ابی ملک را بر سر آمد لیکن زانجا اسحق جدا شد و بر زمین خود باز و اسحق مد مد زمان چاه پاسه ابراهیم سدود
 کرده بود و ندانست که آنجا باز آنهارا کند بگریدب نزارع و چاه را گذاشت و در زمین که چاه سوم بود میقیم شد و
 ابی ملک برای صلح نزد چاه مذکور آمده و عیسی بست بدان بست این چاه نیز بهیچ وجه یعنی بچاه عمده می در ما بعد
 شد چنانکه از زانجا آدم چاه زمزم می بپرید بود کسب فصل بستم و میقیم کلون اسحق نابینا شد و بگریستی رسید
 و بیک آنجناب عیسوی بر شکار رفت تا او ش خوش کند و عیسوی فرماید رفقه ازین خبر در اسحق بدین بزرگاله
 را ازین خبر کرد و پو است او را یعقوب قیصص کرده که با ب نزد اسحق فرستاد و گفت بزبان چیز می گویند اسحق
 چون دست یعقوب کس کرد و او در یافت کرده عیسوی گمان برد و یعقوب حق بگو دیت اول زادگی از عیسوی
 گرفت و با دام عدس پس از یعقوب و مادرش ظلم نشد پس اسحق دعس داد که صاحب این کیا ب را
 سب در ۱۸ فصل ۱۴ کلون از ششم آسمان زیادت بخشید یعنی از دولت آسمانی اسلامی برداشتی آید و در
 تر خدمت کند و هر که ترا لعنت کند ملعون شود و هر که برکت تو دهد تبارک باشد و این دعا کن یعقوب تیر به بدن
 رسید بعد عیسوی شکار آورده که با ب نزد اسحق حاضر نمود پس اسحق بر زید و فرمود که بخمال تو و عیسوی که دم

دا و کن یعقوب تجاب شد از اینجا شیخ سعدی مرحوم فرماید گوی بر طارم اسطه نشینم گوی بر پشت پاس خود و نیز نم
 و بعد از بسیاری درخواست اسحاق و عیسوی قلیل سخن عیسوی قبول شد و فرمود که از ششم آسمانی قیام تو خواهد شد
 یعنی در زمان دولت اسلامی آسمانی اسلام اولاد تو خواهند آورد و بدستور فرموده شد پس عیسوی گفت که یعقوب
 دو باره در این وقت حال آنکه در شکم ما در بود که حکم اقلان با اسحق رسیده بود که کلان خود را خدمت کنی پس عیسوی از اسحق
 آینه داشت و خواست که بعد از اسحق او را بقتل رساند پس مادرش اسحق گفت که من از دختران صفت کنغانی
 نیز از نظر بران یعقوب را دعس خیر فرموده روانه نزد برادر خود لایان بن ثویمیل ساخت و عیسوی از با سمات
 و حلفت دو دختران هما عیسی نشادی نمود که از با سمات رجوع می شد و رجوع میل را رئیس بخت رئیس مناده
 سسی بصری رئیس سید رئیس خمره شوند و عیسوی از زن پیاده بنت عده کنغانی ایویس یعلام قره شدند و از زن
 عده بن ایلون کنغانی ایفر و طان سوبل صیغون عده و لیسون آصر دیسان گردیدند پس ایفر را تین او و صغون
 بتمام قنر تمنع حاکم شدند و بی کو طان حور بی بنان و بی سوبل علیان ماتحت عبدال عقی او نام و بی صیغون
 آیه عده و بی عده بن سید دیسون بود و دیسون بن سید حمران اشبان تیران کران و بی ایصر غابا این بی صفر
 باشد بلهان نهران یعقوب و بی دیسان عوض از آنند و در ایشان رؤسای برخاستند و پادشاه گشتند الحاصل
 چون یعقوب روانه شده بمقام شرفی بمقام بزرگ اسحق رسید و در خواست رفت دید که حق تعالی تسلی میفرماید که این من
 بذریع تو داده خواهد شد پس سخن فرموده در مقام خواب نشان از سنگی ساخت تا اگر واپس آید در آنجا مقام
 بیت الله شرفی نماید از اینجا ناکسانیکه داغ غلامی دارند مطلب حضرت یعقوب نافرینده سنگ بسته کنند و مراد
 از خواهند معاذ خدا من ذلک افرض یعقوب علیه السلام زفته رفتند و لایان آمده تا یکماه میقیم ماند پس لایان
 گفت که هفت خدمت کن پس یعقوب گفت که اگر راجیل را بزنی من بدی تا هفت سال خدمت کنم چون
 هفت سال گذشت یعقوب در خواست راجیل نمود پس لایان نکاح لیا که دختر کلان بود و در چشم هم ردی داشت
 بنام راجیل را نکاح یعقوب آورد و کثیره زلیبا نام همراه او و یعقوب چون دید که لیا است شکایت پیش خضر
 برد و گفت آنچه کردی گفت که در ملک اسحق نیست که بغیر از نکاح دختر کلان خود را نکاح کرده شود و اگر هفت
 سال دیگر خدمت کنی راجیل را بگویم و هفت سال دیگر خدمت کرده و نکاح راجیل یعقوب کرده شد و بعد از هفت
 کثیره کی بلهان نام برد لیکن یعقوب راجیل را دو سنت میداشت پس حق تعالی نظر بر لیا کرد و پس از دو سنت
 روین مانده از رویت و او شری بود که با متعه کثیره پدر خود می آمیخت بدان جهت محروم از ارث خلافت شد

داور استخوانک پهلپهقرون کرمی پیکل متولد شدند و از یونیل سمیها و از ویاجون و از وسیعی و از و میکاه و از وریا یا به و از و
 بعل و از و بیره بود و آمد و از اولاد یونیل و یا جوج سرداران بیره و زکریا و یونیل بلغ بودند که در سینه قیسل
 مسیحی تا بمقام وزارت سلطنت رسیدن سلطنت او شان را انگلت تلنا بر بن یول شاه آشور تیا که در و او شان را
 گرفتار کرده بمقام شهر های ایشیای که ما جوج بن یافت در انجس ایماند آباد شاهان مذکور کرد و بعد او شان
 حسب فصل هتاسخ ایام اول ۱۶ و ۱۷ سلاطین دوم متصل مملکت میند که از بعد ان تا نگریمان بود در شهر باراد
 با پورا و غلم متصل نهر گوران یعنی گیلان آباد شدند و در میان درینجا ما جوج آباد بود که ابن یافت است و چون اولاد
 یا جوج که در سینه قیسل درینجا آباد شده بود بمقام روس رفت ازین جهت فصل ۳۸ و ۳۹ و ۴۰ و ۴۱ یا جوج ساکن
 زمین ما جوج کرده تعبیر نمود در ان وقت که ما جوجان در مملکت مابین طائیز و جنوب آباد شده بود و در یا جوجان بر
 مملکت تویل تمسک شده بودند پس ذوالقرنین کی قباد که ذکرش در فصل ۸ و انینال مفصل است فتحیاب بابل
 شده بر ممالک کاشک فتحیاب شد و بر ممالک مغربی شد که تا بمملکت عین جمله جنوب رفت و از انجا بویای سودان
 رفت و تمسک بر مشرقی رفت و بر حد شمالی که تویل است رسید و از انجا بحد و ترکستان آمد قریب آن برک را انجا آمد
 برک یا جوج بست که همراه یا جوج ما جوج هم بودند و در قرآن مجید و حدیث و عهد شکست او داده می شود و در
 آخر زمان حضور صلی الله علیه و سلم حسب حدیث متفق علیه و صحاح دیگر شکر شده و حسب حدیث قیامت بعد از سال
 که او از و حسب باب تمکاشفات گشاده شدن شیطان از سد بود و که عبارت از زور و شوکت یا جوج ما جوج است
 و آن در و از قیامت که است که بعد از ارسال ال سلام آنان زور بر اطراف ممالک اسلام نموده اند چنانکه
 از طرف دیگر بعد از ارسال اسلام زور را جوجان انگریز است و اثریکه از روین در ایشان آمده است کثرت فحش
 در ایشان بسیار و یعقوب با و فرموده بود که چون معتقد بر ملوث کردی با وجود کثرت اولاد شوکت تو باقی نخواهد ماند
 و کثرت اولاد روین از یا جوج حدیث ندارد که بالآخر در زمان سح تباه خواهد شد پس این کثرت اولاد بدرجه
 در محاوره آمده که نمیرد یک از ایشان تا آنکه هزار نفر از ایشان نیست خود نه بیند یعنی کثیره نه چنانکه عوام می فهمند
 و چون از وجود روین بجای بمفوضه شدن لیا حق تعالی مصیبت او را شنید پس دوم را شمعون نام
 نهادن ما خود از سح و کس سوم بیوی شد و موسی علیه السلام بن عمران بن تمات بن لیویست و قارون قارون
 بن انجبار بن تمات بن لیویست چهارم یهود است که قصه اش مشهور است که فرخی داده از غلظی با تمرا کینت
 که در زمان شان با کراهت جازن باشد که بر حد دنیا بدینچشم اشکاک رشتنم ز بلون هفتم هفتم آفرینم دان یا زدهم

بعد از ناست بسیار یوسف از رحیل است که در اد و پلانش همنه و فریم بودند و از دم نیس این بر و یوسف بود
 در هنگام خروج یعقوب از وطن خسر خود روین و شمعون و لادوی و یهودا و زبولون و خواهر شان دلیا و لیسرا
 یا و دان پسرها کنیز رحیل و بعد و بسا کار پسرا ز لیا کنیز لیا و یوسف بن رحیل بودند که بعد از مدت رفتن
 خود بوطن خسر خود شده بود و بعد ولادت یوسف یعقوب بلکه خود و لیسرا مد و رحیل بتان پدر راهراه آورد
 پس لابان در عقب گنجت که نشان نیافت بدان نظر پسرا یعقوب نسبت و زوی یوسف می کردند
 پس یعقوب تحفه ابراهیم سید تیار کرد از ان جمله شتران ماده شیر دهنده بودند پس بر قیاس بنو شیطان
 شیر شتر و زدن کجش در مذهب یعقوب منع نمود و باز نان و مردمان فرمود که بوقت ملاقات با عیسو شترها
 سبقت کنید تا غضب عیسو کم شود بعد از ان من بملاقات روم پس ملاک بصورت شخصی همیشه با او مصارعت
 کرد تا صبح تمیز غلبه و مغلوب نشد با آخر بوقت صبح عرق نسا یعقوب فرشته گرفت و بر زمین انداخت
 این بان وجه شد تا دل یعقوب تومی شود و از عیسو نترسد در آن وقت یعقوب نذرست کرد که اگر صحبت یا بد علم
 شتر که عزیز تر بود بر خود حرام نماید پس ملاقات یعقوب و عیسو شد که عیسو کمال محبت پیش آمد و بحسب فصل
 سی و سوم که بن قصه دنیا و شکم بن محمود افتاد و بحسب فصل سی و پنجم تعبیر بیت اهد شرتی در مقام شکم شد
 در مقامیکه هنگام هجرت خدا تعالی را دیده از رنگ نشان کرده بود و از ان وقت نام یعقوب اسرائیل مقرر شد
 و بعد از و بنیامین متولد گشت و رحیل و فوات یافت پس یعقوب بنظر وفات رحیل از یوسف زیاده محبت
 میکرد و بدان نظر قصه یوسف او نشاند که در نفس یوسفی بیاید پس یعقوب بمصر رفت چون بعمر ۱۳۰
 سالگی رسید و هنگام وفات آمد پسرا را جمع کرده وصیت کرد که ما درین زمین مسافریم یعنی وطنی بنوا هم که
 جبارت از اسلام است چنانکه در فصل ۱۱۱ نامه عبر بیان است پس وصیت اسحاق بجا آورد و گفت بر اس
 پسرا که برگزیده است شمار اهد تعالی دین اسلام چنانکه در قرآن شریف است و گفت که که را خواهر پسر است
 عرض کردند که خدای تو و خدای ابراهیم و اسحاق و اسماعیل را پس در هنگام وفات حسب سن ۱۳۰ فصل ۱۳۰
 سجده شکو بجا آورد و در رس ۵۰ فصل جیل و هشتم تکوین است که یعقوب یوسف را برکت خواست و گفت
 خدایمکه رو بر دلش ابراهیم و اسحاق رفتند و خدایمکه تا امروز نگاهبانم کرده اند و فرشته که در تمامی عمرم از بلاها
 نجات داد این جوانان را برکت و هاد و بر نام من و بر نام پدر و اجداد ابراهیم و اسحاق نام ایشان شهادت
 شود پس واضح باد که نصاری بر و رس ۵۰ مذکور نشان در سن اول فصل هفتم و در رس ۵۰ فصل بیست و دوم

لکون می نویسد جای که بر اسم بابت اسلام اقرار نموده است و هر گاه سبک بر اسم یعقوب تسلیم نمود پس برود عد با سبک
 ابراهیم اقرار کرد و هم حسب در سبب فصل پنجم و نهم تکوین افریم را پسند نمود و حسب در سبب فصل پنجم و نهم تکوین
 افریم را بدعا سبک بر کات آسمانی مشرف کرد و این با آن وجه بود که عبید الله بن سلام افریمی در دولت بادشاه است
 آسمانی شریک شدند که زمان اسلام مقرر است پس آنچه در قرآن است نظام هر که یعقوب پس از آن را بجا کرده و وصیت نمود
 که بعد از من گزینید پس سید جمله گفتند که آیه ترا در آیه ابای ترا یعنی ابراهیم و اسحاق و یسحاق را که درین اشارت
 بتعظیم حضور صلی الله علیه و سلم است که منظر روح عظیم اندیدین نظر حق تعالی فرمود که وصیت کرد ابراهیم و بعد از او یعقوب
 که ای اولاد من بدستی خدا تعالی برگزیدید بر اسم شما دین که نه میرید مگر در حالیکه شما مسلمان با شید و دین را س
 معانی است انقیاد و توبه و عبادت و این سه از شان روح مجرد و مبریدین است بهر یک ازین سه معانی دینداران
 راسته حاصل شود بدین نظر حکمت یعقوب را نسوید و وحی کرد بفرخ را یا یضمیر که فرمان برودار باشد در راحت
 عاجل و آجل باشد و هر که در اندر روز جزا را که مرتب بر عتقاد و فعال باشد عرض کند از اجراض دهر که عادت کند
 پیوسته لغت باید و مرقع شود کلفت در روز است است و چون هر معنی لغوی دین مذکور است معنی اصطلاحی
 احکام مخصوصه اند هر یک سبب فرماید (الدین دنیا) دین مصطلح دو دینند (دین عند الله و عند من عرفه الحق و من
 عرفه من عرفه الحق) یکی نیست نزد خدا و نزد آن نبی که تعریف کرد او را الله تعالی بذاته و نزد شخصیکه تعریف
 کرد او را اینکه تعریف کرد او را بذاته حق و او عبارت از احکامی است که بر نبی منزل شود (و دین عند الخلق و عند
 معتبره اند سجان) و دوم نیست نزد خلق که اعتبار کرده باشد او را الله سبحانه مثل بیانیت در او بیان دیگر و قیام
 مجتهد در دین اسلام دخل لیکن هر چه عقل تراشیده باشد مثل دین نمود و غیره آن در حقیقت دین نیست
 (فالذین الذین عند الله هو الذی صطفاه و عطاها الرجیة العلیة علی دین الخلق) پس دینیکه نزد خدا است او
 نیست که برگزیده او را الله تعالی و داد او را رتبه بزرگ بر دین خلق (فقال تعالی و وحی بهما ابراهیم و یسحاق و یعقوب
 یا ای ان الله صطفی لکم الذین فلاتمومن الا انتم مسلمون ای متقادون ایله پس منرمود الله تعالی و وصیت
 کرد بدان ابراهیم اولاد خود یعنی اسحق و یعقوب را که مادرین زمین مسافریم و تفسیرش در فصل الانامه جبرانیان فرمود
 که مراد از وطن صلی خود دین اسلام دارد و وصیت کرد یعقوب که ما سازیم و چون مطلب ازین طلب طن اسلام
 بود و اولاد یعقوب تسلیم کرد پس در آخر وقت خود سجده شکر بجا آورد چنانکه از فصل انامه جبرانیان ظاهر و تفسیر در قرآن
 میفرماید که وصیت کرد یعقوب ای پس از من اهد برگزید بر اسم شما دین که نه میرید مگر در حالیکه شما مسلمان با شید

از بعد از خدا تعالی را که است ای حضرت محمد علیه الصلوة و السلام منظر ذاتی روح یکند در باطن که تعظیم است از اشارت
 بود در ظاهر چون تشریف آورد (وجاء الدین بالالف و اللام لتقریفت و الحمد فمودین معلوم و هو قوله تعالی ان
 الدین عند الاسلام وهو الاقیاد) و آورد الله تعالی دین را معروف بلام بر اسم تفریفت و حمد پس
 او دین معلوم است نه مجمل و دلیلش قول او تعالی است که دین نزد خدا اسلام است و الاقیاد است و در حدیث
 تفسیر فرموده شده است که عبارت از توحید و نماز و روزه و حج و زکوة است و حج سراسر برای و ریافت صفت
 احمدیست صلی الله علیه و سلم و هر کسی گوید که اسلام در لغت انقیاد است پس نسبت شئی الی نفسه لازم آمد روشن
 فرماید (فالذین جماره عن الاقیاد و الذی من عند الله هو الشرح الذی انقذت انت الیه) که دین در لغت عبارت
 از انقیاد است و آنچه نزد خدا است او تفریح است که منقاد شدی تویطرت او (فالذین الاقیاد و ان اموس هو الشرح
 الذی تفرع الله پس دین لغوی انقیاد است و ناموس آن شرح یعنی قواعد چند است که مشروح کرد او را الله تعالی
 بر اسم تویس نسبت شئی الی نفسه لازم نیاید (من تصفت بالانقیاد لما تفرع الله له فذلک الذی قام بالذین و
 اقامه ای انشا الله پس هر که تصفت شد باقیاد بر اسم آنچه مشروح کرد او را الله تعالی بر اسم او پس
 آن شخصیت قائم شد بدین و بر پادشاهت او را یعنی انشا کرد او را که اقیام الصلوة چنانکه نمازی بر پادار و نماز
 را بکم خدا تعالی که انعموا الصلوة فرمود و بر اسم قائم دین فرمود که مشروح نمود بر اسم شما دین که وصیت
 کرد و توح و دهر آنکه وحی کردیم بطرت او و آنچه وصیت کردیم ابراهیم و یسحاق و یعقوب را که بر پادارید و دین را
 و نه متفرق شوید و در دین (فالذین الذین الذین و الحق هو الواضح للاحكام) پس جبار و انشا کننده است بر اسم
 دین و حق او واضح است برای احکام مقرر و الاقیاد و عین فعلک فالذین من فعلک مما سعدت الایها
 کان منک) و انقیاد عین انشا و است پس دین که عین انقیاد است از فعل است پس نه سعید شدی
 مگر بدانچه بود از تو (فعلک التبت السعادة لک بما کان فعلک کذلک) انشا الله اسماء الاکیمة الافعال پس چنانکه
 ثابت کرد الله تعالی سعادت بر اسم تویس که فعل است همچنین نه ثابت کرد اسماء الیه مگر افعال حق
 و افعال حق با نماز ظاهر شوند (و هی التی انت هی الخیرات) و آثار یک از افعال حق صادر شدند یعنی اگر هر مخاطب
 و قابل خطاب هر شئی است و آن آثار یک پیدا شده اند و آثارش اندر فیا آثاره سمی اکما و با آثارک سمیت سعید
 پس با آثار حق که از افعال او صادر شدند نام داشته شد الله و با آثار تو نام داشته شد پس سعید (فالذین الذین
 الذین منک) و انقیاد الدین و انقذت الی ما شرع لک) پس قائم کرد او را الله مقام خود چون بر پادشاهت

دین را و منقاد شد بر او برائی خود و این رتبه عظیم است (و سبب سطر فی ذلک ان شاء الله تعالی
 بالیقین به الفائز بعد ان فیمن الدین الذی عند الخلق الذی اعتبره الله سبحانه فالدين كله صد و کلمه منک لانه
 الا بحکم الاصاله) و جلد بسط کلام کتم درین مقدمه انشاء الله تعالی آنچه واقع شود بدو فائز بعد از آنکه
 بیان کنیم آن دین را که نزد خلق است آنکه اعتبار کرد و او را الله تعالی بجا نپس کل دین بر او خدا
 است و ظهور کل انقیاد از دست نه از دیگر بحکم اصالت که افعال صادره در مقام تفصیل از مقام جمع است پس
 بحال دین دوم متوجه شود (قال تعالی در بهانیه ابتدا و با همی النوا میس الحکیمه است لم یحیی المرسل
 المعلوم بجائی العاقله من عند الله بالطریقه الخاصه المعلومه فی العرف) فرمود الله تعالی و بدعت کرد و نه
 اهل و بیان به بانان یهود و نصاری به بیانیته را که نوامیس حکیمه است که نه آورد آنرا رسول معلوم در حق عامه
 از نزد خدا بطریقه خاصه معلوم و در عرف بلکه آورد ولی بطریق خاصه و حضور صلی الله علیه و سلم برفت آن بدعتی را
 که در رو به بیانیته نباشد سنت با آخر فرمود که هر که سنت کند سنت نیک پس بر او اجر اوست و هر که طریقه
 بدعتی کند پس برای اوست وبال او نیز لفظ بدعت اکثر اطلاقش بر بدعت سئیه آید چنانکه در حدیث
 کل بدعت ضلاله وارد و بعض اوقات بر هر محدث در نه نعمت البدهه در کلام عمر رضی الله عنه وارد نشد
 (فلما و انفتحت الحکمه و المصلحه الظاهره فیما الحکم الالهی فی المقصود بالوضع المشرع الالهی اعتبرها الله اعتبار
 ما شرعه من عند تعالی باکتها الله عليهم پس هر گاه یک موافقت کرد حکمت و مصلحت ظاهره در نوامیس
 حکم الهی را در مقصود بوضع مشروع الهی اعتبار کرد و او را الله تعالی مثل اعتبار مشروع از جانب حق تعالی
 نه فرض کرد آخر الله تعالی بر ایشان (ولما فتح الله بنیه و بین قلوبهم یاب العنايه و الرحمة من حیث لا یستحون
 جعل فی قلوبهم تعظیم ما شرعه یطلبون بذلک رضوان الله علی غیر الطریقه النبویه المعسر و فیه بالتعرف
 الالهی) و هر گاه یک کفاده الله تعالی میان خود و میان ایشان باب عنایت و رحمت از حیثیکه نشود زدن
 کرد آید در دل شان تعظیم مشروع شان که طلب کنند بدو در ضا خدا بر غیر طریقه نبویه معرفت تبعیث
 الهی مثل تقییل طعام و کثرت صیام و طرق متعدد ذکر و اشغال با حق و اجتناب از اختلاط با نام
 افعال تعالی فارغی با هو لاس الذین شرعوا و شرعت لهم حق رعایتهما الا ابتغوا رضوان الله پس فرمود
 حق تعالی پس نه رعایت کردند او را میداند اینکه مشروع کرده بودند آنرا پس ان شان و مشروع کرده شد
 بر او شان حق رعایت او مگر بخوانش خدا حق تعالی گوید و بعد اکثر جمله انکار کردند (ولذلک اعتقدوا فایتنا

الذین آمنوا بهما منهم اجمعهم و کثیر منهم ای من هو لاس الذین شرع فیم نفعه البعاده فاسقون اسے خارجون عن
 الانقیاد الیها و القیام بقیام و براس همین رضا و حق اعتقاد کردند پس دادیم آنان را که ایمان آورند
 بدو از ایشان اجر ایشان و اکثر شان کسانیکه مشروع شده بود در حق ایشان دین عبادت خارج انداز
 انقیاد و قیام بحق او (ومن لم یقید الیها لم یقید الیه مشرعه بما یرتضیه) و هر که انقیاد نکرد بطرف آن عبادت
 نه منقاد شد بطرف او مشروع کننده او بدینچه را رضی بود و الباطل خیر و ثواب (لکن الامر یقتضی الانقیاد
 لیکن شان الهی مقتضی انقیاد است) و بیان آن ملکفت اما منقاد بالموافقه و اما مخالفت و بیانش آنکه
 ملکفت یا منقاد است بموافقت یا مخالفت است (فالوافقی المطیع لا کلام فیہ بیانه) پس در موافق مطیع
 کلامی نیست بر او بیانش (و اما المخالف فانه یطلب بخلافه الحاکم علیه من الله احد الامرین اما الخاسر و
 العفود اما الاخذ علی ذلک و لا بد من احد هالان الامر حق فی نفسه و لیکن مخالفت پس شان نیست که طلب کند
 بخالفت او اسم حاکم بر او از احدی از دو امرین یا تجاوز و عفو یا گرفت برین و لا بد است از یک این هر دو
 زیرا که امر ثابت است فی نفسه بصریح انبیا علیهم السلام (فعلی کل حال قد صح انقیاد الحق الی عمده لانه و با هو علیه
 من الحال فالحال هو الموثر پس هر حال ز عفو و گرفت صحیح است انقیاد حق بطرف بنده خود برای افعال بنده
 و بر او آن حالیکه بنده بروست پس حال او موثر است (من ههنا کان الدین جزای معروضه بما یسر و
 بالایسر و ازینجا است که دین جز است آخو ض بدینچه خوش کند و ناخوش کند (فما یسر رضی الله عنهم و رضوا
 عنه هذا جزای بالایسر پس آنچه دلالت کند بر آنکه خوش کند قول حق تعالی است رضی الله عنهم و رضوا عنه
 این جز است بدینچه خوش کند (ومن یظلم منکم نذقه عذابا كبيرا) و بالایسر و دلالت دارد بر ناخوش
 قول حق تعالی و هر که ظلم و کمی کند از شما چنانچه او را بزرگ عذاب این جز نیست بدینچه ناخوش کند و آن
 بحسب حدیث مغفرت عام است غالباً بر وزن الوداع رفع شد که در قیامت و علم حضرت صلی الله
 علیه و سلم این قضا الهی را مسوخ کرد و چنانکه قضا و نجاه نماز تا به پنج رسید پس آیت مخصوص بکف رانند
 (وینجاوز عن سياتهم هذا جزایم و تجاوز کند از سیات شان این دال بر جز است (فصح ان الدین هو الجواز
 پس صحیح شد که دین او جز است (ولما ان الدین هو الاسلام و الاسلام هو عین الانقیاد و نقد انقاد الی الله
 دالی بالایسر و هو الجواز) و چنانکه دین آن اسلام است و اسلام عین انقیاد است پس منقاد شد حق بطرف
 آنچه خوش کند و بطرف آنچه ناخوش کند و انقیاد حق جز است (و هذا المسان الظاهر فی هذا الباب) و این زبان

ظاهر نیست درین مقدمه (و اما سه و باطنه فانه تجلی فی حراة وجود الحق فالی وجود علی امکانات من الحق الا ما یعطیه
 خود اتم فی احوالها و لیکن سر و باطن او پس جبر تجلی است در آئینه وجود حق پس نه خود کند بر ممکنات از
 حق عالی مگر آنچه در حق راز و است شان در احوال خود با (فان کل حال صورة) زیرا که برای هر حال ممکن صورت
 از آنست صورت هم لا اختلاف احوال مختلفه تجلی لا اختلاف احوال فیه الا اثر فی العبد بحسب ما تكون) پس مختلفه شوند
 صور شان بر احوال اختلاف احوال پس مختلفه شود تجلی حق بر اساس اختلاف حال پس واقع شود اثر
 حق در جسد بحسب آنچه باشد صورت (فما عطاها الخیر سواها و لا اعطاها ضد الخیر غیره) پس نداد سزا را خیر سوا س
 و آتش و نداد او را ضد خیر غیر او نکه حقیقت او در هر چه بد که فطرت تبدیل نشود و فرمود ضد خیر و نه فرمود
 سخر زیرا که شر من حیث هو شر عدم است قابلیت وجود ندارد (بل هو نعم ذات و معذبا) بلکه جبر نفسی
 تعیین عین خود تمام کننده ذات و عذاب کننده اوست که اثر او در وجود ظاهر گشته (فلا یذمن الا لنفسه و لا
 یحکمون الا لنفسه) پس باید که نه مذمت کند مگر نفس خود را نه حمد کند مگر نفس خود را (فلا یذم الا لنفسه
 علمه یم اذا العلم شیخ المعلوم) پس برای خداست هر روز قیامت بر روز خیانت حجت کامل در علم حق بدیشان زیرا
 نسبت علم تابع معلوم است چون فرماید که بر وزن روید گویند چه گفته شود و بسبب عقاید ناشایسته خود با
 گویند آیا بار اده تو نشده اند گفته شود با ضرور لیکن اراده ام تابع علم است معلوم است که نسبت علم تابع
 معلوم باشد چنانکه ممکن و انتظام عالم بود نسبت علم متعلق شد این نسبت آنا که مفاخر خود را تصور کنند و نزد
 تحقیق فرماید (ثم السال الذی فوق هذا السری مثل هذه المسئلة ان امکانات علی اصلا من العدم و یس
 وجود و لا وجود الحق بصور احوال مای علی امکانات فی انفسها و اعیانها فقد علمت من یلتزم من یتالم) باز سر که
 فوق این سر نیست در مثل این مسئلة آنکه ممکنات بر اصل خود اند از عدم نیست وجود مگر وجود حق
 بصور احوالیکه بر و ممکنات فی انفسها و اعیانها خود پس دانسته که لذت باید و که الم یا بد یعنی ممکنات
 سواست اعتبارات تعلیقات حق دیگر نیست پس در صورت راحت و در صورت تکلیف همون وجود است
 و پس در برای عذاب پیدا کردن غیر که در غم ممتوت و حکمت رو است بلکه جمله بر است رحمت مخلوق حسب
 تصریح قرآن شده اند لیکن سه حزه وصال کاکیا که فراق یا زانو نهین هر نشسته من خوبی اگر تمسار نمود
 و حسب آیه ان مع العسر یسر العداز بشکله آسانی است پس برای این شناخت حقیقت تجلی گو ناگون فرماید
 پس احوال مطابق عین ظاهر کند و در عجبی کسی ترا که عذاب کند پس بحسب آیه ان مع العسر یسر العسر

اعتبار راحت دهد (و ما یعقب کل حال من الاحوال) و دانسته آنچه در عقب هر حالات مکلف آید (و به سعی
 عقوبه و عقابا) و بدین عقیبت تام داشته شد جز بقوبت و عقاب چنانکه در عقب عیسو حضرت بشرون بر آمد
 چون بعقب او آینه خفته بود سعی بعقوب شد در هوشال فی الیز و الشرفین العزت سماه فی الخیر تو اباد فی النشر
 عقابا و استعمال عقاب بنظر لغت شامل است در تیر و شرفی از آنکه عرف نام و شمت او را در تیر و شرفی و در شرف
 عقاب (و لکن امی او شرح الدین بالعادة) و بر یک بعین نام داشته شد یا شرح کرده شد و بدین بساوت
 (لان عاد الیه ما یقتضیه و یطلبه حاله) و بر اساس آنکه خود کرد و بطرف ممکن آن جزو یکم خواهش و طلب کند
 اورا حال او (فالذین یهود العادة) پس دین آن عادتست (قال الشاعر) کذبتک من ام الحوریرت قبلها ای
 عادتک گفت مشاعر بخاطبه خود مصرعه دال بر آنکه دین یعنی عادتست مثل دین تو از ام حوریرت قبل از دین
 مثل عادت تو ای مخاطبه از ام حوریرت قبل از تو در مصرعه صنعت التفات است از خطاب سوی غیبت و نه تهاک
 بایسته و در اینجا سوال و جواب است پس سوال فرماید (و معقول العادة ان یعود الامر بعینه اسه حاله و نه الیس
 تم) و معقول ز عادت آنکه خود کن امر بعینه بطرف حال خود و این جزو احوال بعینه نیست در تجار فان العادة
 تکرار زیرا که عادت تام تکرار است و در تجار تکرار نشده است بلکه مرتب بر و شده است پس بواجب میفرماید لکن
 العادة حقیقه و احوال معقوله و التشابه فی الصور موجود لیکن عادت حقیقت واحد کلیه است معقوله و تشابه
 در صور فعل تکلف و جزو موجود است پس بنظر حقیقت جزو این اوست گویند شخص معنی از سخن علم
 ان زید عین عمر و فی الانسانیة و ما عادت الانسانیة اذ لو عادت لتکثرت و هی حقیقه و احوال و لو احد
 لا تکثر فی نفسه) زیرا که ماد اتم که زید عین عمر و است در انسانیة و نه خود که در انسانیة زید و عمر و را که خود کردی
 انسانیة زید جزوی و عمر و الیه زید متکثر بودی جزو بودی حال آنکه حقیقت واحد جزویم است و واحد
 جزوی متکثر نشود فی نفسه (و تعلم ان زید الیس عمر وانی شخصیة) و دانی که زید عین عمر و نیست در شخصیة
 شخص زید الیس شخص عمر و مع تحقق وجود شخصیة مای شخصیة فی الانسانیة) پس شخص زید نیست شخص
 عمر و با وجود تحقق وجود شخصیة بدانیچه شخصیة است در و (فقول فی الحس عادت انما الشبه
 و نقول فی الحکم الصحیح لم تعد فماتمة عادة لوجه و شمة عادة لوجه کما ان شمة جزو لوجه و شمة جزو لوجه منان
 الی و ایضا حال فی امکان من احوال امکان) پس گوئیم در حس که انسانیة خود کرد و بسبب این شبه
 اطلاق و گوئیم در حکم صحیح شخصیة نه خود کرد یعنی پس نیست بنظر حقیقت در اینجا عادت با وجود هم عادت است

بوجه چنانکه در اینجا جز است بوجه نیست جز ابوجهی زیرا که جز اینها نیست از احوال ممکن که شخص متغیر بر است
 فعل مکلف است در نصیحت (و نه مسئله) افعالها علی هذا النشان ای افعالها ایضا جاعلی ما یفعلی لا انهم جملة با
 فانما من سر القدر الخالق و مسئله سر قدر در سر بعد از مسئله نیست که در غفلت انگنده اند از
 حکما و این نشان احوال در غفلت انگنده اند ایضا و او را چنانکه باید نه آنکه جاهل شده اند زیرا که مسئله مذکور
 از سر قدر متحکم در خلاق است و چون عین ممکن مقتضی چیز نیست که خلاف او ممکن نباشد پس بخت رسل
 چه فائده دارد و جوابش فرماید و اعلم انه کما یقال فی الطیب نه خادم الطبیعة کذا یقال فی الرسل
 و الوارثه انهم خادمو الامم الالهی فی العموم و بدانکه نشان اینست چنانکه گفت شود در طیب که او خادم
 طبیعت جزویم است بدستور مذکور در عموم گفته شود در رسولان و ورثه که آنان خادمان الهی اند (و هم فی نفس الامر
 خادمو احوال کمکنات) و آنان در نفس الامر خادمان احوال کمکنات اند که نگاه دارند او نشان را از افساد او
 نشان و تا کمکنات مقتضی نباشند امر آئی متوجه نشود (و خدمت من جمله احوال است هم علیها فی حال ثبوت
 بچنانچه خدمت ایشان از جمله احوال او نشانست که آنان بر دستند در حال ثبوت ایمان خود و پس تعلیم
 بنیای متانی احوال شان نباشد (فانظر ما اعجب هذا الان الخادم المطلوب ههنا انما هو و اوقف عند سر سوم
 مخدوم اما بالمال او بالقول پس نظر کن چه عجب نیست مگر خادم مطلوب در اینجا جزوین نیست که او
 و اوقف است نزد سوم مخدوم خود یا بحال که احوال ایمان کمکنات خدمت از رسولان خواهند چنانکه طبیعت
 نه طلب کند بسان حال خود از طبیعت مگر حفظ صحت و از اضرار پس طیب خدمت طبیعت نکند مگر درین
 حال و یا بقول چنانکه حق سبحانه مقرر کرد بر اس خادمان او خود بقول که خدمت کنند در آنچه وجه هدایت باشد
 و فان الطیب نالیح ان یقال فی خادم الطبیعة لوسته بحکم المساعدة طعام زیرا که در طیب جزوین
 نیست صحیح است که گفته شود که خادم طبیعت است اگر رود بحکم مساعدت بر اس او (فان الطبیعة قد اعطت
 فی جسم المریض مزهجا خاصا تبی ارضاءه زیرا که طبیعت داده است در جسم مریض مزاجی خاص بدو نام داشته
 شده است مریض (فلو ساعد بها الطیب خدمت از ادنی کتیه المرض بها ایضا) پس اگر بدد بد طبیعت را طیب
 براه خدمت هر آینه زیاده کند در کیت مرض بواسطه طبیعت نیز (و انما یرد و عما طلبا للصحة) و جزوین نیست
 روع کند طیب طبیعت را از فعل مرض بر اس طلب صحت (و الصویر من الطبیعة ایضا بانشاء مزاج آخر
 مخالفت هذا المزاج) و صحت بعد مرض طبیعت نیز بانشاء مزاج دیگر است که مخالفت کند این مزاج را

فان لیس الطیب بخادم للطبیعة پس در نیوفت نیست طیب خادم طبیعت (و انما هو خادم لها من حیث
 اندا یصلح جسم المریض و لا یغیر کما یطرح الالباب الطبیعة ایضا) و نیست طیب خادم طبیعت مگر از حیثت آنکه نه
 اهدار کند جسم مریض و نه تغییر دهد آن مزاج را مگر طبیعت نیز (فمنی تقهرا یعنی من وجه خاص غیر عام) پس در
 حق طبیعت سعی کند طیب او وجه خاص علی العموم (لان العموم لا یصح فی مثل هذه المسئلة) برای آنکه
 عموم صحیح باشد درین مسئله (فالطیب خادم للفادم اعنی للطبیعة پس طیب خادم است خاص نه خادم
 علی العموم برای طبیعت) کذا لک الرسل و الوارثه فی خدایه الحق سبحانه (و چنین اندر رسولان و ورثه در خدمت
 حق سبحانه (و امر الحق علی وجهین فی الحکم فی احوال مکلفین) و امر حق بر دو وجه است در حکم در احوال
 مکلفین یا مریطه و یا مراد و در خبری الامر من العبد بحسب ما یقتضیه رادة الحق پس جاری شود امر از
 بعد بحسب آنچه خواهش کند او را رادة حق (و یعلق ارادة الحق بحسب ما یقتضیه علم الحق) و متعلق شود ارادة حق
 بحسب آنچه خواهد او را علم حق (و یعلق علم الحق به علی حسب ما اعطاه المعلوم من ذاته) و متعلق شود علم حق
 بدو حسب اعطای معلوم از ذات بنده (فما ظهر الا بصورته) پس نه ظاهر شود بنده مگر بصورت خود که در عین
 ثابت خود مستحق بود (فالرسول و الوارثه خادم الامر الالهی بالارادة) پس رسول و وارث هر یک خادم
 امر آئینست با رادة و تعالی پس اگر حکم ارادی یا تکلیفی موافق باشد نصیحت او شان اثر کند (لا خادم
 الارادة) نه خادم اراده زیرا که اراده اکثر مخالفت برای امر تکلیفی باشد (فمیرد علیه پس او رو کند
 بر بنده بحکم حق (طلب السعادة المكلف) بر طلب سعادت مکلف (فلو خدم الارادة الالهیته ما یصح) پس
 اگر خدمت کردی اراده آئی را نه نصیحت کردی (و ما یصح الا بها) یعنی بالارادة و نه نصیحت کرد مگر با رادة
 حق که او را فرمود که نصیحت کن و اراده حسب علم است و علم بحسب معلوم پس نصیحت کند مگر بحسب عین
 خود و عین مکلف (فالرسول و الوارثه طیب اخروی للنفوس متقاد لامر الله عین امره) پس رسول و
 وارث طیب اخروی اند که رسانند نفوس مکلفه را بحفظ صحت فطری و باز الیه مضار شش متقاد بر اس
 امر خدا و قیتکه امر کند او را (فینظر فی امره تعالی و ینظر فی ارادته فیراه قدامه) باینکه مخالفت ارادته و لایکون الا ما یرید
 پس نظر کند رسول در امر او تعالی و نظر کند در اراده او پس بیند حق را که امر کرده است
 با آنچه مخالفت باشد اراده او و در وجود نیاید مگر آنچه اراده کرده حق تعالی (و لکن ان الامر قار و الامر قوی
 و اراد و قوی ما یرتا لمامور فلم یقع من الما مور فی مخالفة و معصیته) و بر اس همین توافقی اراده

یا نه شد امر تکلیفی پس روده کرده اند تعالی امر مطابق امر تکلیفی پس واقع شد و نه اراده کرده اند تعالی
 و قبح آنرا که امر کرده باشد برای ما موری پس نه واقع شد ما موری پس نام داشته شد مخالفت و عصیت براس
 امر تکلیفی زیرا که برای عین ثابته این عباد در حضرت علی علیه السلام است و استعداد اتیان بما موری نیست
 از آنکه این تمیز شخص صاحب استعداد و قبول است از شخصیکه در استعداد و قبول نباشد براس ظهور
 سعادت و شقاوت (فالرسول مبلغ و لهذا قال شیخی سورۃ هود و انوا تمالما تحتو علیہ من قوله
 فاستقم كما امرت نسیبه كما امرت فانه لا یدری بل امر بما یوافق الارادة فیقبح او بما یخالف الارادة فلا
 یقبح) پس رسول رساننده است برای امر تکلیفی نه براس اراده و برای عین تخلف حکم تکلیفی با حکم
 اراده فرمود حضور صلی الله علیه و سلم که بشیب آورد در سورۃ هود و انوات او برای اشتغال و بر قول
 حق تعالی فاستقم كما امرت یعنی رست باش چنانکه تو حکم کرده شده پس بشیب آورد حضور صلی الله علیه و سلم
 را قول حق تعالی كما امرت زیرا که رسول نداند آیا حکم کرده شد با موافقت اراده تا که واقع شود یا بخلاف
 اراده تا که نه واقع شود و لا یعرف احد حکم الارادة الا بعد وقوع المراد الا من کشف الله بصیرته فادرك
 عیان المکنونات فی حال نبوتها علی ما هی علی فیکم عند ذلک بما یراه و نشنا سدی حکم اراده حق را اگر
 بعد وقوع مراد مگر کسی که کشف کرده اند تعالی بصیرت او را پس ادراک کند ممکنات را در حال نبوت
 آنجا بر آنچه بود پس حکم کند نزد این ادراک بر آنچه میداند و فاقد یقولن لاحاد الناس فی اوقات لایکون
 استصفا فی ما یدری ما یفعل بی و لا یلم نصح بالحجاب و لیس المقصود الا ان یطلع فی امر خاص لا غیر
 و یا شد این گاهی برای احاد آدمیان در اوقات مخصوصه باشد و ایم نبی علیه الصلوة و السلام
 را فرموده اند تعالی بگو خدا نم چه کند با من و ندانم چکنند با شما پس تصریح کرده بحجاب نیست مقصود از کشف
 برای بعض مگر آنکه مطلع شود و عباد در امر خاص نه غیر حدیث علمت الا ولین و الا تخون در مقدمه شب
 معراج امر خاص است بنسبت معلومات حق و در صورت تعلیم عموم عالم پس نسبت در حدیث بطور اجمال است
 چنین گفته اند و حق آنست که در مقام اتحاد با حق مخلوق به همه علوم حضور صلی الله علیه و سلم را تفصیل ریافت
 بود و نسبت به وقت باست بعض علوم مثلا انشاء السلام علیک یا ایها النبی و رحمة الله برکاکه بدلیل نماز هر وقت
 از مشرق و مغرب تا وصول آفتاب باز بپوشی میخوانند و معتبر در التحیات انشاء است نه اخبار و اهدا علم
 بالاصواب و حال پروردگار ان یوسف در ضمن فصل یوسفی میاید باید دانست که در درسی ۹ فصل ۴۷

تکون پدر و جدها را مسافر فرمود که پدر آنجناب اسحاق و مادرش راکه برادر بزرگ اسحاق بود بجای جده شمار کرده
 ابراهیم را که جد حقیقی بود مسافر گفت پولوس فرماید که این مسافرت نظر نایاقن دوست اسلامی بود و باز حسب
 درس ۹ فصل ۴۷ مذکور چون هنگام وفات یعقوب رسید یوسف را بطلبید و گفت که مراد مقامات پدر و جدها
 دفن کند و یوسف حسب درس فصل مذکور قبول کرد پس ازین در یعقوب سجده شکر بجای آورد و تفسیرش در نامه
 عبرت آنست که این اشارت بزمان اسلام بود و نیز در فصل ۴۸ تکوین است که یعقوب افریم بن یوسف را معتز
 ساخت بدان نظر که در اولادش جدا شدن سلام فرمی شده است
 فصل حکمیه نوربیتنی کلمه یوسفیته بدانکه یوسف علیه السلام چون بعد از تاسفت بسیار از رحیل پیدا
 شده اند مسمی یوسف اند و قصه آنجناب حسن قصص در توریته و قرآن مجید مفصل مسطور خلاصه اش آنکه
 چون رحیل وفات یافت و یوسف از ایام طفلی صاحب لیاقت و کیاست بود و ند محبت یعقوب زیاده
 بالیشان شد تا آنکه بهفتده سالگی رسید زیرا که در زمان یعقوب در این زمان حبیبی بغلامی رسیدی که هر چه
 ایست قبل از ترسوع گو درین زمان با ننگ کمال در چهارده میثود پس آنجناب با برادران خود که پسران
 بلما در لیا بودند که هر دو کینه ک بودند گو سپندان می چرانید و با سر نسل حال جهالت روین و بلما آنچه واقع
 شده بود یوسف علیه السلام خبر میکرد و پس لباس رنگارنگ یوسف پیساخت که برادرانش بر و حسد
 بردند پس شبی یوسف خواب دید که میان کشتن نمار و تمهالبتیم اینک دسته من با استاد و دستهای
 برادران خم شدند و برادران خود گفت پس برادرانش گفتند که بر ما تسلط خواهی یافت و در پی میکنند
 شدند باز یوسف خواب دیده برادران و پدر میان کرد که یازده ستاره و آفتاب و ماهتاب مرا سجده کردند
 که اسر رحیل بجای آفتاب و مادرش ماهتاب و یازده برادرانش بجای ستاره بودند پس یعقوب بنظر تهرید غم
 کرد که آیا من و مادر و برادران ترا سجده خواهند کرد و حسد برادرانش زیاده شد و یوسف در تحلیه یعقوب نصیحت
 کرد که باز خوابی را برادران نگوئی زیرا که در خاطر شریف خود وقعت داشت تا برادرانش کیدی عظیم
 نمایند که شیطان برک انسان دشمن ظاهریست و حقیقتش گذشت و در هر شخص مکه شیطان موجود و از چرانیدن
 گو سفندان ممانعت کرد پس برادرانش براس شکرگت او در نوا و لب و چرانیدن گو سفندان با یعقوب عرض
 کردند و در یعقوب مگر برادران یوسف بصورت گرگ تمش شده بود پس گفت که خوف کم از دیدن گرگ
 اورا پس برادرانش گفتند که ما جوان مستیم درین صورت زیان کار با شیم و اتفاق چنان شد که برادرانش

برای چنانچه گوییم شکم رفتند و حق تعالی خواست که آن وعید چهارصد ساله قید که بر او داده ایم مقرر شده
 بود و کامل کند پس اسرائیل اور بنظر عمد و پیمان برادرانش نزد برادرانش بشکلم فرستاد و فرمود که خبر آنجا
 بمن آر پس یوسف بمقام شکم رسیده راه فراموش کرد و از شخصی نشان برادران پرسید او گفت که بمقام
 دوتن رفته اند پس در آنجا رفته برادران لاحق شدند پس ازین رو نسبت برادران یوسف برادرانش در قرآن مجید
 شده است زیرا که باصر ارشان یعقوب روانه کرده بود پس برادران تصدیق کردند و یکی با دیگر می گفت
 که این صاحب خواب است باید که بکشیم و با پدر بگوئیم که درنده او را درید تا انجام خوابها دیده شود لیکن در آنوقت
 روین او را خلاص کرد که خونریزی نکند و قرار بر آن کردند تا از قبایع بوقلمونش برهنه ساختند و در چاه سبزه
 آب انداختند و خود بر آب تان خوردن نشستند درین هنگام چون نظر بالا کردند قافله اسماعیلیان دیدند که
 بمصر می روند پس بود گفت ازینکه یوسف گشته شود و بهتر آن باشد که با اسماعیلیان بفرستیم پس وارد
 شان دلوی انگند یوسف علیه السلام اورا بگرفت پس چون بیرون آورد و گفت ای بشارت ایست غلامی
 پوشیده کرد و او را به بضاعت و بفلوس ناقصه زبرادران یوسف خریدند و بمصر روانه گشتند و روین را که
 بجای رفته بود خبر ازین فرخنده بود چون باز آمدید که در چاه نیست پارچه خود درید و کچه بزنج که کرده
 خوش بر پارچه بود بوقلمون یوسف انداخته نزد پدر آوردند و گفتند که گرگ درنده درید یعقوب گفت که درنده
 کلان یعنی مکر درید و سخت ماتم و صبر نمود که شکایت بغیر حق نه نمود و اسماعیلیان اورا در مصر بفرستند و
 یوسف مصری جلودار فرعون راز نه بود مسماة بزینجاد اورا پس بر تو دین بجای پس کرد و سخت ار
 بر کارخانه خود ساخت اندرین عرصه بود ازان مسماة شرع کنفانی نکاح کرد و از و عیور او نان وسیله
 بوجود آمدند و نکاح غیر از مسماة تم کنفانی شد و عیور فانی یافت و یهودا با دانان گفت تا نزد عمر رود و او
 اولاد بر او برادر کلان بگیرد که در آن زمانه این روح منع نبود لیکن او نان هم ببرد و عمر بخانه پدر خود بر رفت
 وسیله چون شد و عمر از سیله که نیت روزی یهودا بسفر رفت و عمر را خبر کردند که خبر تو می آید پس او
 حسب دستور کنعانیان بیوگی خود ظاهر نکرده بصورت دیگر زنان رخ خود پوشیده بود و بطور خرمی آمیخت
 که زن او مرده بود و یهودا اندانست که این عمر است و بطور خرمی آنقدر گناهی نباشد که بر وحد لازم آید پس
 از و قارض بطور شبهه پیدا شد که مثل کوه بود و ضاره با و او ام بود و در مصر زینجا بر یوسف فریفته شده
 قصد موصلت ساخت این معنی آیه و لقد هممت بهت و یوسف تصدیق می یازینجا نمود این معنی آیه و هم بهماست

که در بندگی است و این را با او گشتند

برای بید یوسف برهان برورد و کار خود را زیر آن بنی کرم بود این معنی اولان را برهان برست و گفت که رب من
 بصورت یوسف با من تکی که ده است که مختار کارخانه خود نمود و چنان اتفاق افتاد که روزی در اندرون خانه
 رفت کسی دیگر نبود و زینجا خانه را سخی دیده خواستگار شد و گویند که مکان خوبی عظیم ساخته بود تصویر یوسف
 زینجا جا بجای کرده و پرده بر آن بسته بود که در ده بود یوسف پرسید این پرده بر آن چیست زینجا گفت که از
 برای شرم این پرده انگند نام یوسف گفت که ازین بهت شرم داری پس از خدا تعالی پرا شرم ندارم
 که حاضر و ناظر هست یعنی تا آنکه در رویت من رویت اوست پس یوسف فرار کرد تا آنکه قتلها با بشارت
 یوسف افتادند بالاخر تعقل بهنتم رسید و او در افتادن درنگی کرد پس زینجا دانست یوسف از عقب گرفت
 که پاریده شد و یوسف بد رفت و زینجا فریاد بر آورد که این غلام بگری ازین اراده بنمود و بمن خنده کرد
 چون من انکار نمودم و شورش ساختم فرار کرده و این خود را گذاشت پس این خبر شهرت گرفت و
 یوسف آرد و بر یوسف غصه شد پس آنجناب علیه السلام بر یاکیرگی خود حسب قرآن مجید بطور اعجاز ظاهر
 کرد که کسی را احتمال شبی نماند و فرمود که شیر خواره برای گواهی طلبید که در حق من گواهی دهید پس طفل شیر خواره
 نیز بطور گواهی داد که باز کسی را جای شبی نماند که ملائکه گفتند اگر دامن از عقب پاریده است تصور
 زینجا است که در وقت فرار شخصی عادت گیرند گانست که از عقب گیرند و اگر زینجا پاریده است تصور
 است زیرا که کار بدکاران است که برای شتابی با هر چه مقام عضو نمائی نشان پاریده شود پس چون دیدند
 که از عقب پاریده شده است یوسف تصور زینجا دانست پس در او را بدنامی زینجا ظاهر شد که از غلام خود
 خواستگار فعل شنیع و شمت پس زینجا بر او دفع عار دعوی عظیم نمود و در یک دست زنان کارش
 در دست دیگر لیون داد و گفت که چون یوسف را بنید لیون را او کار و پیر شید پس چون دیدند بجای
 لیون دستها خود تراشیدند و گفتند که این بشرفست بلکه نیکست بزرگ ازین مقام تول صدیعت
 است رضی الله عنهما و نسبت حضور صلی الله علیه و سلم لای زینجا لور این جدیده با قطعن با لاییدی القلوب
 بالایده یعنی ملامت کنندگان زینجا اگر بیند چنین بسیار که حضور صلی الله علیه و سلم را هر آینه
 قطع کند و لیا را بمقابل و شتم الحاصل یوسف علیه السلام دعا کرد پس از اثرش در دل مصریان صلاح
 آمد که یوسف در قید گریه پس از لیاقت آنجناب دار و قید خانه جمله کار و بار خود یوسف سپرد آنجناب
 با امانت و دیانت جمله کار ساخت و بعد سه سال اتفاق چنان افتاد که فرعون بر او رفته با و در چیان

و برودار و غدا قیام غصه کرد و در قید خانه بجا نیکه یوسف مقید بود و در بند کرد و بعد دو سال از قید خود هر دو خواب
دیدند در نیکه نشسته و گذریوسف برایشان افتاد و بسبب بخش پر سید پس ساقی گفت که دیدم تا که
سه شامه سر سبز شده گلهما آورده خوشه انگور بر آورد پس آسب از او افتاده فرعون را نوشتانیدم یوسف فرمود
که این سه شامه سه روز است که بر روز سوم فرعون بنسبت تو عدالت خواهد کرد و ترا باز بعهده ساقی گری مقرر
خواهد نمود چون تو عورت یا بی بے تصویر می من ذکر کنی که مرا مردمان در دیده از غیر انیان در نیجا آورده غلام
نموده اند و تصویر سے نکرده ام و در قید خانه ام و نان پر گفت که من خواب دیده ام که بر سرم سید نان
اند و در سید بالا هر قسم از طعام فرعونست و پرندگان از نان سرم مست میخورند سرم بود که فرعون
بعد سه روز ترا عدالت خواهد کرد و خواهد کشت که طائران گوشت تو خواهند خورد و حکم فرعون بدستور
فرموده آنحضرت علیه السلام جاری شد پس معنی قضیه الامر الذی فیہ استفتیان مطابق توریة نیست ساقی
عورت یا قتی یوسف را نزد رب و مالک خود یاد کرد بوجه آنکه یوسف صدیق و سفارشی خواسته بود و پس
تا چهار سال دیگر در قید ماند و بعد انقضای چهار سال فرعون خواب دید که بر لب دریا خواب صورت هفت گاو
فر به اند و هفت گاو لاغر بد شکل فر به گاو دان را میخورند و فرعون از خواب بیدار شد و باز خواب رفت و دید که
هفت خوشه خشک هفت خوشه سبز را خورند چون بیدار شد در فکر افتاد و بجا دو گران و غیره ذکر کرد آنان
گفتند که خواب پریشانت و تعبیرش ندانیم نگاه ساقی را یاد آمد و ذکر یوسف بدستور یکدیگر و دین و فرعون
کرد و او حسب حکم شاهای نزد یوسف آمد و آنجناب بسبب سبزی هفت ساله و بعد از و بقیه سالی هفت ساله
تعبیر نمود و از نظر ذکر دریا فرمود که بعد هفت سال خشکی سرم سبزی خواهد بود پس از باد شاه حکم خلاص شد
لیکن یوسف علیه السلام از برای آنکه نبی عظیم بود خواست که با کبرگی خود ظاهر نمایند چنانکه در قرآن مجید است
که عالم از زمانیکه در تهراسه خود بریدند پر سیده شود پس جمله بر پیکرگی یوسف شهادت دادند و زانجا گفت
که اکنون حق صحت ظاهر شد پس یوسف را که در عرس سالی بود بر کل کارخانه مسلط نمودند پس جنس
زراعت که هنوز در خوشها بود تا هفت سال از مصیان کردند و بگردان او هر شهر جمع نمودند و کلک یوسف
علیه السلام با سمات سنات بنت فوطیفر عینی شد که در زمین ادن میماند پس از اول زاده شد و
بامش منشی نهادند که در وقت ولادتش رنج را نیبان کرده بود و دوم زاده را فریم معنی ثمر دار نام نمودند
و در نام آنجناب اشارت به پیشین گوئیست که از نسل آنجناب بعد از بن سلام ثمری خواهد شد که ایسان

ختم الم سلین علیه السلام خواهد آورد و درین هفت سال فراوانی غله بسیار شد بعد از آن هفت سال تحط عظیم از غله
که مهران از غله تنگ آمدند و بفرعون شکایت بردند فرعون حکم داد که بر یوسف روید پس یوسف ذخیره را
بکشاده بفر و خست و یعقوب چون شنید که در مصر غله موجود است بنا بر آن سوا سینه مین و سه برادران
یوسف برای خرید غله در مصر آمدند آنان یوسف را شناختند لیکن یوسف شناخت پس یوسف بدرشتی فرمود
که شما اجاسوس هستید و خواب خود یاد کرد آنان گفتند که سنے بلکه غلامانت برای خرید غله آمده اند و بر اسے ما
بدریست کبیر السن که در زده پس و اشدت کی گم شده دوم خود زدی در دست پس یوسف گفت که از نجبا
شمار اجاسوس گفتم و امتحان کرده خواهید شد که یک کس نزد برود و برادر خرد را بیار د پس تا سه روز مقید داشت
و فرمود که یک کس از شما بقید ماند و باقی بروند تا برادر خرد را بیار و تا راستی و دروغ شهادت یافت شود
پس شمعون را رو بروی شان بستند باقی را در غله قیمت نهاده روانه نمودند که آنان از قیمت خبر دار
نمودند و جمله حال به یعقوب گفتند پس یعقوب گفت آنچه کردید که قیمت بهراه غله هست یوسف نیست و
شمعون مقید است و بنیامین را می برید پس رو بن گفت که اگر بنام دو پس نام رضانت میدهم و شان را بکشی لیکن یعقوب
رضانند پس تحط سالی زیاد شد و غله قریب با ختام آمد پس یوسف گفت که اگر بنیامین را بفرسی غله می آریم
و در نهالی مصر گفته است که روی من خواهد دید یعقوب فرمود چرا ذکر بنیامین کردید گفتند که والی آنجا مار ایتنگ
کرده از حالات یک یک از قبیله پر سید پس باید که بهراه ما بنیامین بسازی که درین وقت دو مرتبه غله
می آوردیم پس یعقوب ناچار شد و هدیه از روغن بلسان و شمع و غیره تیار کرد پس بدیه و هم نقدی گرفتند
و بهر رسیدند و طعام نخچینه شد و بوقت دو پاس روز اندر مکان یوسف رسیدند دانستند که از با بست
نقدی حیل گری کرده مار در اندرون مکان کرده است پس از دار و غله تیار یوسف گفتند که اینک آن
نقدی که در گونهای مانده شده بود و ندانیم که کدام کس نقدی در جوال گونهای است پس دار و غله تسلی
داد و شمعون را نزد ایشان آورد و آنان هدیه بدر براس یوسف تیار کردند چون یوسف شرف آورد و هدیه
پیشکش نهادند و در سجده افتادند آنجناب از حال پدر بزرگوار پر سید و آنان خیر و عافیت او گفت بسجده
رفتند نگاه بنیامین را یوسف شناخت و گفت این همان برادر خرد شماست و خود را ضبط نه توانست
کرد و اندرون رفته گوید که در رو سشسته بیرون آمده و طعام نهاده شد و هر قلب دو دو کس مقرر شدند و تقا
کس حج گون بود و بر سینه بنیامین نهاد و گویند که بنیامین رنجیده بود از تنهایی خود پس یوسف او را همراه

خود خور ایند و در نهانی گفت که بر او دست مستم مگر گویند و بهار و غم گفت که هر قدر غم که تو از نبرد برداشتی آنرا
 بدی و دست در جوال گویند داشته شود و پیا له سببیم در جوال بر او در خوردشان بنه پس چنین که در جوال صبح در روز
 شد در مؤذن او از سواد که شما از داند که بیانه بیمن ملک آورده اید آن گفتند که مادر وی نسیکانه پس تالاسی
 یکیند و در جوال کسیکه بر آید غام شود پس تلاش نموده شد از بزرگ تا خرد با آن در جوال بنیامین بر آمد
 گفتند که اگر این در وی کرد در وی کرده بود برادرشش کلان حال آنکه مادرشان را مثل تباهی لایان
 گرفته آورده بود و دست که شیر خواره بود بدان نظر یوسف فرمود که شما پادشاهین کسانید پس یوسف
 بر پدر رفتند مگر بهر دست و هر چند خرد معذرت کرد و مقید نیفتاد و یعقوب را بشارتی بود که یاز از یوسف
 ملاقات خواهی کرد پس یعقوب پسران را باز فرستاد که یوسف نیست و بنیامین گرفتار شد و یهود اینها را
 پس و ایس بر یوسف آمدند و یهود گفتند که در آن روز که در کتاب مکتوب است با آن تو یوسف هست فرمود که
 شما بیوسف چه کردید آنگاه گفتند که یا یوسف تو هستی فرمود که من یوسفم آنگاه بر او را نشن کرد زیدند فرمود که تصور
 شما سعادت است خدا تعالی را منظور چنان بود که درین قحط سالی جان شما سلامت ماند و دو سال هنوز
 شده اند پنج سال قحط سالی دیگر باقی است پس قیص خود با ایشان بدو که بر روی پدر نمید که یوسف
 خوابد شما خست پس چون قافله بدان شد حق تعالی از نزله ابوی قیص یوسف در شما یعقوب رسایند و
 فرمود یوسف یوسف می آید پس یوسف گفت که من قیص یوسف نزدیک بر برده بودم که یوسف در دیده شد خود
 من این قیص را بر روی پدر بر من بر روی یعقوب نهاد و چنانکه از گریه سفید شده بودند از
 انداختن قیص درست شدند و نزد یعقوب آمدند و یعقوب فریاد میخواست که بیستم متصل کعبه مشرقی
 اگر آید و خدا تعالی را در خواب دید حق تعالی فرمود که با آنکف بصر بر او اولاد بسیار پس در اینجا خواب هم آورده
 پس نزد یوسف جمله رفتند و یوسف برای استقبال آمد و یعقوب و یار و یار و برادرانش سجده کردند آنگاه
 یوسف فرمود که خواب من خدا راست کرد از فرعون ملاقات کردند و حسب اجازت فرعون بمقام جشن
 اقامت در زیدند و مصریان جمله نقدی در خرید غله صرف کردند و چون نقدی نماند چهار پایه پایه خود
 دادند و چون چهار پایه هم باقی نماند و گران غله بجز تمام رسیدار اضیاس خود فروختند و یوسف چنان
 مقرر کرد که رعیت زراعت کنند و حصه تخمین بفرعون داده شود و یعقوب در زمین جشن هفتده سال
 رعیت و در عمر ۱۴ خود وفات یافت و یوسف علیه السلام جنازه را حسب وصیت در زمین کنعان متصل

فراسخ و ابراهیم دفن کرد و بعد از یوسف در مصر و ایس آمده حکومت ظاهری و باطنی نمود و هنگام وفات خود که در سنه
 یکصد و ده بود وصیت فرمود که استخوانم در هنگام خروج از مصر یعنی در زمان موسی همراه برید و بجا سپردم دفن
 کنید و چنان کرد و در نسبت اسلام پیشین گوئی که خدا شمار با زیادتی بود که یعنی بعد بر بادی قوم اسرائیل
 از رومیه در زمان اهل اسلام نیست قصه یوسف علیه السلام مفصل تر در تورات و قرآن مجید است و بر سبب
 تطبیق هر دو کتب تبارک بسط نمودیم تا حقیقت دریافت نشود اکنون متوجه بشرح کتاب پیشویم بدانیم که از
 قصه آنجناب علیه السلام واضح گشت که تعلق آنحضرت علیه السلام بعالَم مثال مطلق و مقید در کمال بود بدان
 وجه قادر تعبیر رویا بود و عالم مثال معبر بعالَم نور است بدان جهت حکمت آنجناب فسوب نور شد و اهل کمال
 را سه حالت باشد یکی ابتدائی که در منامات نمونه اشیا ملاحظه کنند و خوابها نشان مثل فلق صبح بر آید و
 حاجت تعبیر در و کمر باشد دوم حالت متوسط که بعالَم مثال مطلق در برسد چنانکه یوسف علیه السلام را که از منامات
 بعالَم مثال واسطه پیدا نموده تعبیر میداد سوم حالت علی است که در خود نمونه هر چیزی دریافت فرماید و این حقیقت
 معراج است بر قدریکه بلند مرتبه باشد در خود باید باز به آنکه خواب سه قسم است یکی از غلبه عناصر مثلا در کسیکه
 صف غالب اشیا تیز و زور و معانته کند و بر کسیکه خون غالب اشیا تیز و زور خواهد دید و در کسیکه بغم غالب دریا و
 آب بیند و در کسیکه سود غالب اشیا تیز و زور و نازیک بید و علی بن ابراهیم که در حکمت جدید در انسان هفتاد ارکان
 گویند سواک سیم و طلال پس از غلبه هر یکی یا از غلبه ترکیب مناسب هر یک در خود چیز برینند و هم از ماست
 اشیا پیدا شود چنانکه عادت باشد مطابق او در خیال تر شد و درین خوابها که بلبغ شیطان حاصل شود
 در آمد سوم از آینه خیال مقید یا مطلق که نیمه در انسان صفت غالب باشد آن مرغی شود و مثلا از کثرت تعذرت
 و از کثرت زنا فیصل نیست که بر وجهی را اصلیت معجز واقف و کار تا هر یکی را بمقام او بر دور نه
 هر رویا که هست بنینده دیده است پس رویت آن صحیح است و یوسف برای این جمله واقف اول بود و دیگر
 خلفا و او بدان نظر فرماید (هذه الحکمة النوریه انبساط نور با علی بن ابراهیم الخصال) نیست حکمت نوریه مثالیه یعنی
 علوم متعلقه بعالَم مثال که انبساط و ظهور نور این حکمت است بر حضرت خیال کسیکه بداند بدانکه خیال
 که جبارت از قوت متخیله است اصل وجود یعنی ظهور است که ظهور معبود در و کمال درجه است بلکه هر چه در
 عالم کثرت است از خیال است زیرا که عالم جبارت از اعتبارات واقعیه است که خیال موجود و آمد و در
 خارج موجوده سواک وجود ذات حق دیگر نیست پس حقیقت خیال شکی نیست باقی از تخیر آدم که در محل

خیال آنجناب تمامه شده بود که در عالمها مشابه حلقه باشد در صحرا اهل و وق دین عالم خیال مقید بخاوری
عالم مثال مطلق مخلوق در انسانست و عالم مثال مطلق جبارت از علوم مبادی عالیست که در ایشان جمله
منقش بدان نظر عالم نور معبر (و هو اول مبادی الوحی الالهی فی اهل العنایه) و انبساط نور اول مبادی وحی
است در اهل عنایت بخواب بلکه حاصله نیست از شش و چهل حصص نبوت و وحی که شش ماه حضور صلی الله
علیه و سلم را درین عالم بود و زمان دی حضور صلی الله علیه و سلم است و سه سال اند پس حصص چهل و ششم
از نبوت شش ماه شمار کرده شد و وحی جبارتست از اطلاع دادن حق بطور عنایت بطریقین بلا کسب بر
موجود مقدس نه اطلاعیکه بقیاس و تجویز و مسموم و غیره یکسب حاصل شود که یقینی نباشد و از وحی خارق است
و هم علیکه بلا کسب بر آن غیر موجود حاصل شود آن هم از وحی خارق شد و هم علیکه موجود غیر مقدس حاصل
شود و مثلاً متکررین نبوت حاصل شود آن هم از وحی نیست پس حصول علم در حال و در جاهله را که غیر
موجود یا موجود غیر معتقد نبوت باشد آن از وحی نباشد و هم آنچه از نجوم و رمل حاصل شود در حقیقت ظن است
از علم نیست و از قید یقین علوم اولیایانیکه بدرستی یقین گرفته باشند که در و با هم اختلاف باشد خارق شکر
صاحب وحی صاحب یقین باشد گو اطمینان در ادل حاصل نشود که بلقظت در نسبت ایشان بجز گفته آید
لیکن آن تردد عانی نباشد چنانکه تردد در باره وحده و سخن حضرت ابراهیم را بودیدان نظریه تعالی
پرسید که آیا ایمان تیاور در معرض کرد ایمان آوردم لیکن اطمینان قلب تو هم و همین دستور حضور
صلی الله علیه و سلم را بمقابل اطمینان فرغ از آمدن چرخ اول شده بود و آن بر چند اقسام است
اولی که این اطلاع در خواب خواهد بود یا در بیداری و آنچه در خواب خواهد بود در خیال مقید نشان خواهد بود
یا خود عالم مثال بر ایشان کشف شود یا در خواب ملکی یا نبی فرماید یا روح اعظم خود متمثل گردد و این
پنج قسم شدند و در بیداری نیز این پنج قسم ظاهر شوند و گاهی در حالت فنا بعضی یا جمله عالم را در خود بیند
پس خواب اینها اول مرتبه است از وحی زیرا که اکثر شئی بتدریج حادث شود یا آنکه بصورت سلسله جرس
در یافت گردد که صورت تفریق اعضا در و باشد و در کتب مذکور فصل کرده اند چنانکه در انبیا و حضور
صلی الله علیه و سلم را پیش از آنکه رسیده رسول الله صلی الله علیه و سلم من
الوحی الرویا المصادقه فرماید صدایه رضی الله عنهما اول وحی که شروع شد بحضور صلی الله علیه و سلم
رویا صادق بود در فغان صلی الله علیه و سلم لایری رویا الاخرت مثل فلق الصبح تقول لا تخافهما پس

بود حضور صلی الله علیه و سلم ندیدی رویا را اگر بفرستی با تعبیر خود مثل بر آمدن صبح تعبیری فرمود صدایه که نه خفا
بوده در آن (والی ههنا بلغ علما لا غیر) و تا اینجا رسید علم آن مخدومه ام المؤمنین رضی الله عنهما درین حدیث
بغیر گو آن مخدومه واقف بسیار از غیر ازین حدیث بود (و کانت للمرة فی ذلک مستهزیه) باز فرمود ام المؤمنین
رضی الله عنهما و بود مدت درین رویا براس حضرت صلی الله علیه و سلم شش ماه (ثم جاره الملك) باز آمد حضرت
صلی الله علیه و سلم فر ششم در حضرت مثال یا خیالی در حالت بیداری (و ما علمت ان رسول الله صلی الله علیه
وسلم قد قال ان الناس نیام فاذا اتوا له متروا) و ندانست ام المؤمنین رضی الله عنهما درین تعلیم که رسول الله
صلی الله علیه و سلم فرموده است که آدمیان خوابند گانند پس چون بیدارند خبر در نشوند یعنی چون از عالم حس
بفرزند با عالم مثال و از مثال بعالم ارواح و از ارواح با عیان و از عیان با سما و شیون و اتمیه پس حال نشان
نقل حال خوابند گانست که بفرزند تبادل خواب و چون بیدارند و رجوع بعالم مثال بگردانند خبر در نشوند پس هر چه
دیده شود در حالت حس حسب حدیث دیده شود در تمام (و لایری فی حال انوم همون ذلک انهم یسئلون ان یخلفت
الاحوال) و هر آنچه دیده شود در حالت خواب پس ازین قبیل قابل تعبیر است پس هر چه دیده شود در حالت حس
که حسب حدیث صورت تمام دارد پس او قابل تعبیر است و گویا مختلف شوند احوال نوم و حال نوم عام است
که در اجی حقیقی باشد یا حال نوم حکمی (انتمی قولها ستمه شهر) پس زفت مقوله ام المؤمنین شش ماه یا است نوم
حقیقی زل عمره صلی الله علیه و سلم که فی الله یا جنگ العاجز بلکه عمر حضور صلی الله علیه و سلم بود در دنیا بدین طور
نوم که تعبیر ازین عالم بعالم دیگر فرموده (و اما نوم مقام فی تمام) چون نیست که عمر آنحضرت صلی الله علیه و سلم خواب
نواب بود که تعبیر صورت نمیرا بطرف حقائق فرمود (و ل ماورد من هذا التخیل فهو اسمی عالم الخیال) و هر چه وارد شد
ازین قبیل پس اسمی بعالم خیالست چنانکه گفته اند شعرا انما الکون خیال و هو حق فی الحقیقه کل من یفهم هذا
فانما سر الریاضة و جزین نیست کون خیالست و او در حقیقت حق است هر که بفهم این رسد با هر طریقت (و لهذا
بهرای الامر الذی هو فی نفسه علی صورته کذا ظهر فی صورته غیرها) و برای این تعبیر کرده شود ای امریکه او فی نفسه
در صورت ظاهر شده است در صورتیکه غیر صورت ظاهر است ای تعبیر العابر من هذه الصورة لآلة البصر باننا تم الی
صورة ما هو الامر علی ان اصحاب پس عبور کند عابر از صورتیکه دید او را انما بطرف صورتیکه بر دستگیر تصویر
رسد (کظهور العلم فی صورة اللین) مثل ظهور علم در صورت شیره (فجر صلی الله علیه و سلم فی التاویل من صورته
الین الی صورة العلم فتاویل صلی الله علیه و سلم ای قال کل هذه الصورة اللیة الی صورة العلم لیس تعبیر کرد

در تکوین که یعقوب چون پاره یوسف دید فرمود که گوئی عظیم پاریده است یعنی مکرر بر یعقوب علیه السلام انبائه
 عن ذلک الیکد و الحق بالشیطان با زبری کرد یعقوب علیه السلام انبائه خود را از کید و لاحق کرد او را الشیطان
 و لیس الایمن الیکد و نیست این بر یعقوب مگر عین کید مگر شد بر آید که نفاق العارفين خیر من خلاص الیمن
 نیز خجاست و بودن این ابرار کید از ان وجه است که هر چند جمله نسیب بحق وجود مطلق است و آنجناب
 نسبت کید بر شیطان از ان وجه که در کفر است در یوسف نبوت دریافت کرد و ادب دادش خویش است
 تا نسبت مدام بظهور اسم فصل فرماید و تا که پاک کند از یوسف در آخر کار سوختن را با برادران و قتال ان شیطان
 ملاکسان عدد زمین ای ظاهر العداوة پس فرمود که شیطان برای انسان شنیست زمین از ظاهر العداوات
 زیرا که حقیقت انسان انس بحق تعالی میجوید و حقیقت شیطان که بعبودت برضات آن ورود حیکه مجازی بعد
 است آن غیظانست (ثم قال یوسف بعد ذلک فی آخر الامم بذات اول و یاس من قبل قد جعلها ربی حقا
 ای انظر هائی انس بعد ما کانت فی صورة الخیال باز فرمود یوسف بعد از این در آخر امر که یعقوب و یاس و برادران
 یوسف اور در مصر سجده کردند این تاویل و یاس نیست از قبیل که گردانید اندر آخر حق ای ظاهر آورد آنرا
 در حق (فقال یعنی صلی الله علیه و سلم الناس نیام پس فرمود نبی صلی الله علیه و سلم که آدمیان در خواب
 اند پس گردانید آنحضرت صلی الله علیه و سلم تیره حس را از قبیل نوم قابل تعبیر آنچه در حق آید محسوس و مقیدات
 اند و بلکه در حق مطلق را برین دار و در کمال قول یوسف قد جعلها ربی حقا بنظر قول من راس فی نوم انه قد
 استیقظ من رویا آهاتم عجزها ولم یعلم انه فی النوم عینه بارج فاذا استیقظ یقول لیت کذا و کذا اور ایست
 کالی استیقظت و اولتها کذا و کذا مثل ذلک پس بحسب این حدیث گویند که یوسف است که گردانید آن
 خواب را پروردگار حق بمنزله آنکه بنید در نوم خود که بیدار شود از رویا که دید آنرا باز تعبیر میکند در خواب و
 نداند که آن در عین خواب است همیشه پس چون بیدار شود گوید دیدم چنین و چنین و دیدم گویا من بیدار شدم
 و تاویل کردم اور چنین این فرمودن یوسف مثل نیست (فانظر کم بین ادراک محمد صلی الله علیه و سلم
 و بین ادراک یوسف علیه السلام فی آخر امره عین قال بذات اول و یاس من قبل قد جعلها ربی حقا معناه
 حسای محسوسات پس نظر کن چند قدر فرق است در میان ادراک حضرت محمد صلی الله علیه و سلم در میان
 ادراک یوسف علیه السلام در آخر امر خود چون فرمود که این تاویل و یاس من است از قبیل که در آخر پروردگار
 حق معناه محسوس است و محسوس (و ما کان الا محسوسا فان الخیال لا یعطی ابدا الا محسوسات) و نمود در

خواب یوسف مگر محسوس زیرا که خیال تدبیر گاه است مگر محسوسات را خیر ذلک لیس لم غیر این متماثل شود براس
 خیال (فانظر ما شرع علم و ثبوت محمد صلی الله علیه و سلم بین چه قدر شرف است علم و در حق حضرت محمد صلی الله علیه و سلم
 و السلام (و ساطع القول فی هذه الحفرة بلسان یوسف المحمدی بالقفت علیه ان الله تعالی و جلد یسط قول
 کم درین حضرت بزبان یوسف محمدی یعنی قولیکه واقعت شوی بر و انشاء الله تعالی یعنی از زبانیکه هر قدم
 یوسف از امت محمد نیست صلی الله علیه و سلم یعنی خود (فقول) پس میگویم (اعلم ان المقول علیه یوسف
 الحق اوسمی العالم هو بالنسبة الی الحق کالفضل لشیخ یسید الله تعالی علیه و سلم حق یا سمی بعالم آن به نسبت
 حق تعالی مثل سایه نیست بر آن شخص (و هو ظل احد) و وظل خود است بدانکه بودن عالم ظل خود است صوت
 می تواند یکی آنکه اثر اوست چنانکه اهل رسوم گویند و هم ظل روح است که روح عظیم مثل آفتاب در عالم میتابد
 شعاع اوست و شعاع ظل آن تابست و قریب این قول ان تجاد است و در اینجا هر دو مقصود نیستند نوم مقید
 اوست و میانش در اینجا مقصود و ظاهر است که بمقابل وجود مطلق وجود مقید را نیست مگر بطور ظل که جوارت
 از اعتبار نیست انوعین نسبت الوجود الی العالم پس بودن عالم ظل حدیث نسبت وجود است بطرف عالم
 گویا عین اوست و چه شبهه میفرماید لان الظل موجود بلا شک فی الحس برای آنکه ظل متعارف موجود است
 در حس بیشک و لکن اذ کان ثم من یظهر فی ذلک الظل حتی لو قدرت عدم من یظهر فی ذلک الظل کان ظل
 معقولا غیر موجود فی الحس بل یكون بالقوة فی ذلک الشخص المنسوب الیه الظل و لکن چون باشد در اینجا آنکه
 ظاهر شود و در این ظل تا اگر فرض کرده شود عدم آنکه ظاهر شود در این ظل شد ظل معقول غیر موجود در حس
 بلکه باشد بقوت در ذات شخصی که ظل بطرف او نسبت کرده شده (مثل ظهور هذا الظل لالی السمی بالعالم انما هو
 اجمان امکانات پس مثل ظهور این ظل الی السمی بالعالم جزین نیست آن اجمان امکانات اند علیه السلام
 هذا الظل بر آنها و از شد این ظل بحسب آنچه محدث شد بر وجود در فیدرک من هذا الظل بحسب ما امتد علیه من
 وجود هذا الذات و لیکن باسمه النور و وقع الادراک پس ادراک کرده شود ازین ظل که جوارت از اعتبار
 وجود است بحسب آنچه در از شد بر وجود این ذات و لیکن باسمه النور و وقع شد در ادراک (و امتد هذا الظل علی
 اجمان امکانات فی صورة الغیب الجمول) و در از شد این ظل بر اجمان امکانات در صورت غیب جمول
 و غیب جمول جوارت از هویت غیبیه است که علی الاطلاق جمول است و صورت او جوارت از اجمان است
 و امتد و ظل بر اجمان القبل غ ظاهر وجود است با حکام این اجمان و بقید وجود با آثار آنها باشد ظل بر س

هر چه اطلاق او و فرق تقیید و اطلاق است میان ظل و ذی ظل و شک نیست که جهل عدم است و عدم ظلمت است
 چنانکه وجود نور و بیاض است پس چون منبسط شدند و بوجه بر ایمان در صورت غیب مجبول پس متراج نور
 و ظلمت در خیال آمد پس حاصل شد بدان وجه ادراک زیرا که چنانکه عدم محض مدرك نشود و وجود محض نیز مدرك نشود
 تا صورت متراج نیابد و صورت متراج بدان نظر فقیه که متراج وجود با عدم تواند سواست مفهوم عقل (الاتر
 انظلال تصرف الی السواد و التیبه الی بایضا من التیبه بعد التیبه به بینة اینها من هی ظل له و ان کان
 الشخص ایضاً قطعه بنده المثلثه ایاً یعنی ظلال را که میل کند بسایه ای اشاره کند بطرف خفایم که در ان ایجا
 براب بعد مناسبت در میان ظلال و در میان ذی ظل و گرچه باشد شخص سفید پس ظل او همین طور است
 (الاتر ای الجبال ذوالحدت عن بصیرتها نظر سودا و قد تكون فی ایجانها علی غیر ما یرکبها الحس من الملونیه
 و لیس ثمة علة الا بعد کثرة السماء) آیانه بی کوه بار چون بعید شوند از بصیر ناظر ظاهر شوند سیاه حالانکه
 بود در ایمان خود بر غیر آنچه ادراک کند حس از رنگ نیست در اینجا علتی که در تیرگی آسمان که نظر بعد چنان
 دریافت میشود (فمنذ انما التیبه بعد فی الحس فی الاجسام لغير التیبه) پس این سیاهی کوه با ذر قته آسمان چیز نیست
 که حاصل کرد بعد حس در اجسام غیر نیره (و کذا کما عیان للمکانت لیست نیره) همچنین ایمان ممکنات نیستند
 نیره پس در قبیل اجسام منظر اند و اثر که در دل بر در نشان ظلمت را لانها بعد و مته و لو انقصت بالثبوت بر
 آنکه بعد و مته اخرج اند و گرچه متصف اند بثبوت لکن تم تصف بالوجود و ان الوجود نور لکن تصف نشد بوجوه خارجی
 برای آنکه وجود خارجی نور است ظاهر کند ذات شی و احکامش و آثارش در خارج بر عکس عیان ثابته که ذات و حکام
 به آثارشان ظاهر شدند در خارج (فجران الاجسام النیره لعلی فیما بعد الحس صغیراً سو آنکه اجسام نیره سید
 در ان بعد برای حس صغیر نسبتی که بر اند (فمنذ تا تیر آخر بعد) پس این تاثیر دیگر است براب بعد (فلا یرکبها
 الحس الا صغیره) و هی فی ایمانها کبیره عن ذلک القدر و اکثر کیات منه پس نه ادراک کند او احس
 لکن صغیراً لکن حالانکه آنها در ایمان خود بزرگ اند ازین قدر و زیاده اند در کیات از قدر محسوس (کما یعلم
 بالذلیل ان الشمس مثال الارض فی الیوم مائه و ستون در ربع و من مده ایچانکه دانسته شود بدلیل هندسه که آفتاب
 مثل زمین است در جرم یکصد و شصت و بیست و شش مرتبه و در وقت از علم مثلث سیزده لکه حصه زانند از زمین
 ثابت شد (و هی فی الحس علی قدر اترس مثلاً فمنذ انما التیبه ایضاً) حالانکه آفتاب در حس بقدر سیر است
 مثلاً پس این اثر بعد است (فما یعلم من العالم الا ان الذی یعلم من الظلال و جهل من الحق علی است در اوجیل من شخص)

الذی عنه کان ذلک ظل پس نه دانسته شود از عالم مگر قدر آنچه دانسته شود از ظلال و جاهل شود از حق بقدر
 آنچه جاهل شود از شخصیکه این ظل از دست (من حیث هو ظل لک العلم و من حیث ما یجهل مانی ذات ذلک
 انظلال من صورته شخص من امتد عنه جهل من الحق) پس از حیثیت آنکه عالم ظل است براب خدا دانسته شود
 از حیثیت چیزیکه در ذات این ظل است از صورت شخصیکه امتد شده است از حق یعنی حقیقت مطلقه غیبیه
 ذاتیه ادراک نکرده شود (فلذک نقول ان الحق سبحانه معلوم لنا من وجه مجبول لنا من وجه) و براب همین
 گوئیم که حق سبحانه معلوم است براب ما از وجهی مجبولست براب ما از وجهی و وجه معلوم بصورت ظلال است و وجه
 مجبول ذات اوست و دلیل برین قول حق تعالی است (الم تری ان ربک کیف مد الظل) آیانه بی ای مخاطب
 بطرف پروردگارت چگونه دراز کرد ظل را و ظل آن میا است که تا طلوع صبح باشد (ولو شاء ربک لجلعنا ساکنات
 یکون فیها بالقوه) و گرخواستی پروردگارت هر آینه کردی او را ساکن ای بودی در بقوت که کتاب طلوع نه نموت
 اندرین صورت ظل را کس ندانست زیرا که غیبه شناخته شود از ضد و چیزیکه ضد ندارد چگونه شناخته شود
 و باز کرد ایندیم آفتاب را دلیل بر وجود او که بعد از طلوع آفتاب ظاهر شود که ظل چیز نیست مغایر روشنی
 آفتاب باز کشیدیم سایه را بطرف خود اندک اندک که آفتاب غرور کرد و ظل پیدا شد این بطور نظام است و جناب
 مصنف فرماید (بقول) یکون الحق یجعل للمکانت حتی یظهر الظل فیکون کما لقی من امکانت استه ما ظهر له عین
 فی الوجود) فرماید حق تعالی که نبود واجب بر او که تجلی کند برای ممکنات چنانکه قول حکماست تا که ظاهر شود
 ظل پس بودی به نسبت کل چنانکه باقی مانده است از ممکناتیکه ظاهر نشده هنوز برای او یعنی در وجود در تم جعلنا
 الشمس علیه و لیلها و هو اسم النور الذی قلناه و لیس له الحس) باز کرد ایندیم آفتاب را دلیل بر ظل خود
 آفتاب بلسان اشاره اسم خدا را در لیسیت که فرمودیم و بعد گردانیدن بر ظل دلیل دریافت کنند حس
 براب ظل (فان الظلال لا تكون لما عین بعد النور) زیرا که براب ظلال نباشد یعنی بعد نور (ثم
 بعضنا ه اینا بعضنا یسیر) باز قبض کردیم ظل را بطرف خود قبض نکر اندک (وانما قبضه لیلها لانه ظلمه فمنه
 ظهر و الیه یرجع الامر کله فهو لایخیره) و جزین نیست که کشید ظل را بطرف خود براب آنکه ظل اوست پس زو
 ظاهر شد و بطرف او کل امر رجوع کند پس رجوع شونده ظل حق است نه غیر و فرق اعتبار است فرق مطلق و مقید
 و نقل ما ندر که نبود و الحق ظهر فی ایمان امکانت پس هر چه ادراک کنی پس او وجود حق است ظاهر شد در
 ایمان ممکنات (من حیث هو حق) هو وجوده و من حیث اختلاف الصور فیهم ایمان امکانت است پس

ظن از حیثیت هویت و وحدت خود آن وجود حق است و از حیثیت اختلاف صورتها در آن ایمان ممکن است
 در حکم لایزول و عینه باختلاف الصور اسم الظن کذا لایزول عنہ باختلاف الصور اسم العالم او اسم سوی الحق پس
 چنانکه نه زائل شود از آنچه ادراک کنی باختلاف صور اسم ظن همچنین نه زائل شود از باختلاف صورتها اسم عالم
 یا اسم سواس حق که کثرت سبی بسواس چینیست که عبارت از وحدت است ازین جهت احدی که نه ظنا هو الحق لانه
 هو الواحد الاحد پس از حیثیت احدیت بودنش ظن باعتبار عدم اختلاف صور آن حق است براس آنکه
 او یگانه نیست احدانی کثرت که در حدیث آمده است که عیالست همین معنی ایست قول صدیق رضی الله عنہما
 که ایمان بوی از وجود تشبیه که بمقابل وجود حق وجودی ندارد مگر در تنزل که وجود ظنی دارد و من حیث
 کثرة الصور فیہ هو العالم و از حیثیت کثرت صور در واد عالم است (منقطع و تحقیق ما و صحت) پس لفظن کن
 و تحقیق نما آنچه توضیح کردم اورا (و ادانگان الامر علی ما ذکرته لک فالعالم متوهم بالوجود حقیقی) و چون ایست
 امری بر آنچه ذکر کردیم براس تو پس عالم متوهم است او را وجود حقیقی نیست که بمقابل وجود مطلق بود بلکه از اطوار
 و تجلیات است (و بعدا معنی الخیال ای خیال لک این امر از ذات قائم بنفسه خارج عن الحق و این معنی خیال است
 ای خیال کرده شده است براس آنکه عالم ایست زائد قائم بنفسه خارج از حق (دلیلی که لک فی نفس الامر
 نیست چنین در نفس الامر زیرا که وجود بنفسه آن حق تعالی است و باعتبار تلبس و با ایمان عالم او امر است
 اعتباری (الاتراه فی نفس متصل بالاشخص لذی امتد عنه سیمیل علی الانفکاک عن ذلک الاتصال لانه
 سیمیل علی استة الانفکاک عن ذاته آریه منی ظل لادرس متصل بالاشخصه ممتد شد از و سیمیل است انفکاک
 ازین اتصال براس آنکه محالست بر فخر انفکاک از ذات او رقاعون عینک و من انت و اهو یک و ما سبتک
 ای الحق و با انت حق و با انت عالم و سوس و غیره پس بشناس عین خود را کستی و حیثیت هویت تو که حق
 است و حیثیت نسبت تو بطرف حق که نسبت ظل بمقید اصل مطلق است و بچیزیکه تو حق یعنی نظر تحقیقت و بچیزیکه
 تو عالم و سوا و غیره است یعنی بحیثیت قید و کثرت (و اما شاکل هذه الالفاظ و چه عجب مشاکل اند این الفاظ و
 فی هذا تفاضل العلماء و فعالم و اعلم و درین علم متفاضل اند علما پس عالم اند و عالم و محجوب کیست که صرف
 کثرت داند و مجذوب صرف وجود احدی ندارد و بعض عالم است که کل مورد اند که شاید حق در خلق و خلق او
 حق که صاحب بقا باشد بعد از فنا یا در مقام استقامت باشد که فرق بعد از جمع نماید و از نسبت وجود و بعالم بطور
 ظلیت و قیدیت واضح شد که نسبت او همان عالم محجوب بطور ظلیت است و الحق بالنسبة الی ظل خاص صغیر

و کبر و صاف و صغی کالنور بالنسبة الی حجاب عن النظر فی الزجاج پس حق بر نسبت ظل خاص که صغیر باشد
 صغیر باشد و به نسبت کبیر کبیر و صاف مثل نفوس مجرود یا صغی مثل حقول مجرود مثل نور نسبت به حجاب خود از
 ناظر در آئینه (تیلون بلونه و فی نفس الامر لا لون له ولیکن یکن اتراه ضرب مثال تحقیقتک بر یک) که متلون
 شود نور بر رنگ آئینه و در نفس الامر نیست براس نور رنگی و باید که همچنین معانیته کنی نور ناظر را بیان کرده شده است
 مثال ظل براس تحقیقت تو پس در دگر تو فرق این قدر است که در اینجا آئینه غیر است و در عالم حقائق ممکنات
 غیر جدا گانه از حق موجوده نیست بلکه در حق مندرجند (فان قلت ان النور اخضر لخصرة الزجاج صدقت و شاهدک
 الحق وان قلت انه لیس باخضر و لا ذی لون لما اعطاه لک الدلیل صدقت و شاهدک انظر لفظه اصحح)
 پس اگر گوی که نور بر نسبت براس سبزی آئینه درست گفتی و شاهد تو حق است و اگر گوی که نسبت سبز و نه صاف
 لون براس چیزیکه دید از آن براس تو دلیل است گفتی و شاهد تو نظر حقیقی است صحیح (فمذا انظر متمدحن ظل هوین الزجاج
 فهو ظل نوری بصفاته پس این نور نسبت ممتد از ظلیت او عین آئینه است پس آن ظل نور نسبت براس
 صفاد او کذا لک المحقق منا بالحق لظهور صورة الحق فیه کثر ما تظهر فی غیره) همچنین بطور صفاء از جراح محقق است
 از با حق که ظاهر شود صورت حق در اکثر از آنچه ظاهر شود در غیر او که عارف نباشد (فما یكون الحق بمعص و بصره و
 جمع تو او وجوده لبعلا مات قد اعطاه الشارح الذی یخرج عن الحق پس بعض از ما را باشد حق سمع و اصر و جمیع
 نواس روحانیه و جوارح جسمانیه او بدلائلیکه داد آنرا اشارح حضور سیدنا احمد علیه الصلوة والسلام که خبر داده
 از حق چنانکه مثل امام بخاری و ترمذی و غیره ایست حدیث در قرب نوافل روایت نموده اند لیکن باز بنده چگونگی
 مانند سفر ماید (و متندا عین الظل موجود فان الضمیر من سمع لبعو الیم و با وجود این ظهور حق بنده عین ظل
 است موجودی زیرا که ضمیر در لفظ سمع رجوع کند بطرف بنده و از نسبت حدیث و فتا و بنده آن نسبت
 بحق را جمع نمیشود مگر بعض (و غیره من العبد لیس کذا لک نسبت هذا العبد قرب الی وجود الحق من نسبت غیره
 من العبد) و دیگر بنندگان چنین نیستند پس نسبت این عبد قرب تر است در شمول و بطرف وجود حق از نسبت
 غیر این از بنندگان (و ادانگان الامر علی ما قررناه فاعلم انک خیال و جمیع ما ذکره ما تقول فیه سوس خیال فالوجود
 لک خیال فی خیال) و چون این چنین است بطوریکه تقریر کردیم پس بدان که تو بمقابل وجود حق خیالی و جمیع آنچه
 ادراک کنی اورا از آنچه تو گوی در سوس عالم خیالیست پس کل وجود ممکن خیال در خیالست که در رکات
 رسم اند در خیال تو و تو خیالی هستی لیکن خیالات او ایضا عکس بستان حق است و لکن ما یقرب من ان خیالاً یکنه

واما اولياست عكس هر ويان بستان خدمت + (و الوجود الحق انما هو احد خاصه من حيث ذات و
 عينه لا من حيث اسمائه) ووجود ثابت نيست مگر اندر احوال از حيث ذات و عين خود نه از حيث
 اسماء خود بوجه دیگر که میفرماید (لان اسمائه كما لو كان المدلول لو احد عينه وهو عين السمي والمدلول الآخر
 ما تدل عليه الاسماء فيحصل الاسم به عن هذا الاسم الآخر و تميزه) برای آنکه اسماء حق تعالی را در معنی است
 یکسان است که او عين سمي است و دیگر آنچه دلالت کنند بر اسماء از آنچه منفصل شود اسمی بدو ازین اسم
 دیگر و تميزه شود (فان العفور من المتعمق و این الظاهر من الباطن و این الاول من الآخر پس کجاست اسم
 مخفوف از متعمق و کجای ظاهرا باطن و کجاست اول از آخر) فقد بان لک نه بما هو کل سمي عين الاسم الآخر پس
 ظاهر شد بر آنکه آنچه هر اسم عين سمي است یعنی باعتبار سمي (و بما هو غیر الاسم الآخر) و بدو آنچه او غیر اسم
 دوم است (بما هو عينه هو الحق و بما هو غیره هو الحق المتخيل الذي كذا نحن بصدره) پس بدو آنچه او عين او است
 و حق موجود است و بدو آنچه او غیر او است و حق تخيلیست که بودیم با در صد در بیان او و سبحان من لم يكن عليه
 دليل سوي لنفسه لا يثبت كونه الامنة ليس با كسبت حقيقه نباشد بر و دليل سواك لنفس و نه ثابت شود
 وجود او مگر در و حقانی الكون الاماديت عليه الاحدية و ما في الخيال الاماديت عليه الكثرة) پس نيست در
 وجود و مگر آنچه دلالت کند بر واحدیت نيست در خيال مگر آنچه دلالت کند بر کثرت (نحن وقف مع الكثرة كان
 مع العالم ومع الاسماء الاكوتة ومع اسماء العالم ليس هر که واقف شود با کثرت باشد با عالم و با اسماء آيه
 و با اسماء عالم در عين وقف مع الاحدية كان مع الحق من حيث ذات الغيبة عن العالمين لا من حيث صورته
 و هر که قيام کند با احدیت باشد با حق از حيث ذات غيبه و از عالمات از حيث صورت او و او را
 کانت ذات غيبه عن العالمين فهو عين عيناها من نسبة الاسماء اليها) و چون ذات او غنی است از عالمات
 پس او عين عيناها و است از نسبت اسماء بطرف ذات (لان الاسماء لها كما يدل عليها تدل على سميات
 آخر تحقق ذلك اثرها) بر آنکه اسماء بر ذات چنانکه دلالت کنند بر ذات دلالت کنند بر معنی دیگر که تحقق
 کند اثر او (فان اول هو احد احد من حيث عينه) بگو تو او است آنی احد ذاتی کثرت از حيث عينيت
 تو با و اول الصمد من حيث استنادنا اليه) اهديه في نياز نيست و ما را با و نياز از حيث استناد
 تقاضای ما بطرف هويت زير که اگر او را نياز باشد پس با عدم نباشد که عدم چيز نيست و وجود بنفسه و خود
 است پس او را با و نياز باشد و کز تخيلست تابع اول لم يلد من حيث هويته و نحن) نه نياز از حيث هويت

خود که والد شود و حيثيت با که مولود او شود و زير که ولادت مستلزم زوحيث است و او وجود حقيقي و ما وجود ظلي (اول مولود کس
 و نه زائیده شده بدليل تکویر) و لم يكن له كفوا احد لک) و نيست بر آنکه وجود حقيقي است کفو کسی بدليل تکویر
 (فما الغنة فا فرد ذاته بقوله احد احد ليس من لغت حق است پس جدا کرد ذات خود را بقول خود احد احد فظهرت
 الكثرة بعبارة المعلومة عندنا ليس ظاهر شد کثرت نبوت معلومه آيه و نزد ما زین سورت (نحن نلد و تولد و نحن
 نستدل اليه و نحن) کفار بعضنا لبعض) زير که با بر ايم و زائیده شويم و ما مستند با شيم بطرف او و بعض ما هم کفو
 بعض است پس و تميزه شد از ما که بدین صفات او موصوف نباشد مگر بالتبع بغير صفت ما (فما الواحد منزه عن هذه
 الغوت فهو غني عينا) و این واحد منزه است ازین لغت پس و غنی است از نماها کما هو غني عينا) چنانکه او غنی است از
 ما و ما با و محتاج استيم و او را با ما احتياج نباشد و گر چه شوقی باشد که بعد تنزل باشد (و ما الحق لنسب الالهة السورة
 سورة اخلاص) و نيست برای خدا نسي مگر اين سورة اخلاص (و في ذلك نزولت) و در بيان نسب نازل شده
 است اين سورت که مشرکين عرض کردند که بيان نسب پروردگار خود کن ای حضور صلي الله عليه وسلم (فاحد يه
 اهد من حيث الاسماء الاكوتة التي تطلقنا احديه الكثرة) پس حديث خدا از حيثيت اسماء آيه آنکه طلب کنند
 ما را احديه کثرت است (واحدية اهد من حيث الغنى عيناها من الاسماء احديه العين) و احديت خدا از حيثيت
 غنا ما و از اسماء احديت عين است و اول با حديت جمع و بتمام جمع ناييده شود و دوم جمع الجمع (و کلاهما يطلق عليه
 اسم الاحدية فاعلم لک) و بر هر يك طلاق کرده شود اسم احديت پس بدان اين را (فما وجد الحق سبحانه اطلاق
 ما جعلها ساجدة متفقيته عن العين و نحن انشمال لادلائل کک عليه کت عليه تتورق من انت و ما نسبت ليه ما نسبة اليه
 پس نه ايجاد کرد حق سبحانه اطلاق را و نه کرد او را سجد کننده را بجهت عين و شمال مگر دلائل بر آنکه تو بر حق
 تادانی که گيستی و پي نسبت است بطرف حق و حيثيت نسبت است و بطرف تو که تو ظل عين خودی و تابع اطوار هستی که
 قلب اطوارش منقلب ميشوی و عين تابع حق است و ظل دست (حق تعلم من اين و من اي حقيقه) آيه
 اصف ما سوت الحق بالفقر الكلي الي الله و بالفقر النسبي بافقار بعضه الي بعض آخر تادانی ازین ظل و
 رجوع او بطرفه از عين و از شمال که از کجا و از کجا آمد حقيقه آيه تصفت الله ما سوي الله يعني کثرت بافق کلي بطرف
 الله و بافق نسبي بافقار بعض عالم بطرف بعض دیگر که نظر آنکه ظل محتاج صاحب ظل است بنده مقيد بطلب خود
 محتاج است اين فقر و احتياج کلي است و بطرف رجوع سايه از عين و شمال بدانی که بعض عبيد محتاج بعض دیگر است
 اين دليل ز سايه بر است و دليل بر حق فرمايد (حق تعلم من اين و من اي حقيقه اصف الحق سبحانه بالغنى

عن الناس وبالغنی عن العالمین تا داتی از کجا و از کدام حقیقت متصفت شد یعنی در مرتبه ذات حق سبحانه بغنا از
 گویمان و بغنا از عالمین که شخص محتاج سایه نفس خود نباشد و تصفت العالم بالغنی ای یعنی بعضی بعض
 من وجه با هوین ما انقر بعضه ابل بعضه یم و تصفت شد عالم بغنا یعنی بعضی از بعضی از وجه اطلاق قیسه
 نیست یعنی آن وجه قیدی که محتاج است بعضی بعضی و بعضی بعضی و بدان وجه چنانکه سایه نظر حقیقت شخص ذی
 ظل محتاج دیگر نباشد و وجه افتقار بعضی بعضی عالم بطرف بعضی بعضی از انوار عالم مقدر الی الاسباب بلا شک
 افتقار از ایتاد و عظم الاسباب و سببیه الحکم و لا سببیه الحکم یعنی بعضی بعضی العالم الیها سوسه الاسباب الالکینه
 زیرا که عالم محتاج است بطرف اسباب بلا شک بافتقار ذاتی و شأنا و ایتاد به والدیت نباشد و عظم اسباب
 برای افتقار عالم سببیت حق است و نیست سببیت برای حق که محتاج شود عالم بطرف آن سببیت سوسه
 سببیت اسما و آئینه پس احتیاج عالم بطرف اسباب احتیاج است بطرف اسما و الالکینه که در اسباب
 ظاهر شده اند پس انسان را لازم که در مرتبه سبب هم حق را آشتا باشد و الاسباب الالکینه کل هم یفتقر العالم
 الیه بن عالم مثله و عین الحق فمواحد لا غیره و هر اسم از اسما و آئینه که محتاج شود عالم بطرف او از عالم مثل
 خود است یا عین حق موجوده عالم است روح اعظم است پس آن هم در حقیقت در روح مدوح هستی مطلق است
 نه غیر او و سبب احتیاج عالم بطرف اسباب و هر اسم از اسما و آئینه که محتاج است بطرف خدا تعالی فرماید و لذلک قال
 تعالی یا ایها الناس اتقوا الله و الله هو الغنی الحمید و برای همین تحقیق فرمود اندر تعالی اسما
 او میان شما حمید بطرف خدا و الله است غنی با حمد و معالمان لنا افتقار من لبعضنا لبعضنا فاسما
 اسما و الله اذ الیه لا افتقار بلا شک و عیان ذاتی نفس الامر ظاهره و هو یقینا لا هویتیم و معلوم است که برای
 بعضی ما افتقار نیست بلکه بعضی بلبس اسما و اسما و الله است زیرا که بطرف او افتقار است مخصوصا بلا شک و عیان
 ما در نفس الامر ظل و است نه غیر او پس حق هویت است بنظر وحدت نیست هویت ما بنظر کثرت (و قد همدنا
 کل سبیل فانظر و تمید که دریم یکس تو راه معرفت با جمال پس غور کن فیفصل مراتب که در هر مقام محتاج الیه
 حق واحد ذاتی نه غیر او را بداند که یوسف علیه السلام هفت هزار روز را بعد وفات یعقوب علیه السلام پس
 رعایت بعدت مقرر کرد چنانکه در درس و هم فصل پنجم فرمود و در درس فصل ۵۰ مذکور یوسف گوید که
 خدا شماره را یاد نمود که در سینه بعد زمانه رو میسه که تباها کنند بدولت اسلام یا دولت
 قصص حکیمه قلبیه فی کلمه شعیب یم سابقان ذکر شد که از قنطورا حرم برایم علیه السلام را چند پسر بود و

کی از ایشان مدین بود و او را فرقی پسر بود و پسر از یکی شهر مدین آباد شده و از چهار چهار قوم مغول از ارات
 و برلات و قاقوچین و غیره اند پس از ایشان یکی عیفا بود بعضی ترکان نبی قنطورا راه که بعضی از ایشان بر بیست
 مقدس مسلمانند و پشت نامه ترکان قنطورا به بالجا که منتهی میشود غالبام و از اینجا همون عیفا بن مدین است
 دوم غفر سوم حنک چهارم ابدان پنجم الداعاه و سندی قطره بود ترک عثمانیان و چنگیز خانینان
 و سلجوقیان در حدیث در کتاب شعیب وجود است و نام شعیب شیر دست و او بقولی شعیب بن نوبین
 عقیق بن مدین است غالباً عقیق همون غفر باشد که عقیق یعنی آزاد مغفور است و غفر یعنی مغفور باشد و اقوال
 دیگر در نسب آنجناب است از آنچه قرن قیاس است نوشته شد زیرا که از برایم تا موسی هفت شخص اند پس
 از برایم تا قیاس پنج شش و اسنله در کار و در دیگر کسب نامهاست آنجناب علاقه از پسران مدین ظاهر
 نیست و در قصه آنجناب در تحقیق طلب یکی آنکه برای اهل مدین بیند و اعجاز آنجناب چه بود دوم آنکه ایکه در
 کدام وقت و مدین در کدام وقت تباها و ویران شده اند و بوقت رسیدن موسی مدین آباد بود و بوقت
 دایمی هم آباد بود و این دو امر در ضمن قصه دریاقت نخواهند شد پس واضح باد که ایکه قبل از مدین بر باد
 شده است پس یکی از اعجاز آنجناب این بود دوم از مالش نشان از با سا و ظاهر چنانکه ذکر هر دو در سوره
 احسان است که فرستادیم بطرف اهل مدین شعیب یعنی چنانکه قبل باصحاب ایکه فرستاده شده بود موسی
 بعد هلاکت ایکه نزد شعیب در مدین رفته است چنانکه در قصه بیاید و قوم آنجناب با وجود کفر و شرک کفر
 از بودند شعیب فرمود ای قوم من عبادت کنید خاص خدا را که نیست برای شما هیچ معبودی غیر او آوده است
 شمار ایمنه از پروردگار شما (یعنی از با سا و ظاهر چنانکه بیاید و هم هلاکت قوم ایکه که مسلط کرد بر ایشان
 و شریک تا هفت روز باز بلند کرد خدا تعالی که کسی را که شخصی از دور دید که زیرش نرها با جالیست پس
 جمع شدند پس واقع شد بر ایشان که نه کور این بینه شعیب بگر بر اهل مدین بود چنانکه بیاید پس
 کامل کیند کیل و میران را پس کم نکیند آدمیان را شعیب ایشان و فساد و بیفکیند در زمین به کفر و شرک بعد
 اصلاح زمین (یعنی از برایم بادی ایکه این بهتر است شمارا اگر باشی ایمان آورندگان و نه نشینید بهر راهی
 آمدید کنندگان و باز در اید از راه خدا آنا که ایمان آوردند و خواهش کنندگی را و یاد کیند چون بودید
 یعنی در زمان مدین کتر پس کتر کرد شمار او به بینه چگونگی شد انجام فساد و فلکندگان (یعنی قوم ایکه و گر چه
 بعد برانجامی ایکه ایمان آورده بودند طائفه از شما با آنچه رسالت کرده شده ایم و طائفه ایمان نیاوردند

پس صبر کنید تا حکم کند خدا تعالی در میان ما و او نیک حکم کنندگان است و رؤسای کجک تکیه کردند از قوم او گفتند
 هر آینه خارج کنیم ترا ای شعیب و آنانکه ایمان آورده اند با تو از قریه خود با مگر آنکه خود گفتند در دین ما خطاب
 بعلیه قوم است که بعد از کفر بشعیب آورده بودند فرمود شعیب یا دیگر بایشم که است در زندگان که صبر کنید بر دین
 صورت نیز افزون کنیم بر خدا اگر خود کنیم در دین شما بعد از آنکه نجات داد ما را خدا تعالی از و نباشد سراسر
 ماکه خود کنیم در دین شما چون انفاذ کرد ما را خدا تعالی از و مگر آنکه خواهد خدا تعالی و پروردگار ما حسب
 علم قدیمی خود (یعنی در آن صورت ناچار باشیم احاطه کرده است پروردگار ما هر شے را عالم بر خدا تعالی
 توکل کردیم ای پروردگار بکشاد در میان ما و قوم ما بحق و تو نیک حکم کنندگانی و کافرین گفتند اگر پیروی کنید
 شعیب را درین وقت از زبان کارائید پس گفت او شان را صیحه جبرئیل که از و زلزله آمد پس گشتند در مکانها
 خود با تباها آنانکه تکذیب نمودند شعیب را نه عیش کردند در و بار خود با پس از گشت شعیب زیشان و فرمود
 که رسالتیم شما را رسالت پروردگار خود و نصیحت کردم بر شما پس چگونه بخیده شوم بر قوم کفر کنندگان و حق تعالی
 فرماید و نه فرستادیم کدام نبی را در قریه مگر آنکه بودیم فقیر و مضعف میگردید که ناری کنند باز بدیدیم که بدی نیکی
 بر ما آنکه نشت گرفتند و گفتند که مس کردید را ما را فقر و مرض پس گرفتیم و شان را ناگمان که انان خیر دارند
 پس درین هنگام موسی علیه السلام بنظر ویرانی مدین راه گم کرد و بطور افتاد و بی شد و باز حسب حکم واپس
 آمدین آمد و زوجه و پسر خود را همراه خود برد چنانکه مفسرین کتاب خروج است و چون موسی علیه السلام
 بعد از غرق فرعون بر طور آمد شیره علیه السلام از مقام مدین که بقیه بر اهل اسلام مانده بودند موسی آمد
 بنظر تقدیس سبب هفت مراتب مقرر کرد و مثل کالی بجای سپاهی دوم بجای حواله دار سوم جمعه چهارم رسالت
 صدی پنجم حاکم هزاره ششم موسی حاکم نبی اسرائیل هفتم خداوند حاکم بر موسی تا اشارت بنظور خداوند در هزاره
 هفتم باشد پس حضرت شیخ از معارضیکه در قصه کجانب واقع اشارت فرماید و چون حضرت شعیب صاحب قلبی
 بود قابل تجلی اسم احد حدیث جمیع اسماء اند شعیب بطرف انمایت زیر که قلب مضامی اسم احد جامع است
 و در اصطلاح شان عبادت است از صورت عدالتیکه حاصل شود برای روح انسانی در خلقتش بطوریکه
 باشد در حاق وسط بلائیل باطراف و آنحضرت علیه السلام حکم عدالت ازین مقام می فرمودید ان
 حکمت آنجناب منسوب بقلیه کرده شد (اعلم ان القلب معنی قلب لغارت باشد و من رحمة الله) بدانکه
 قلب لغارت باشد جامع جمیع اسماء آن از رحمت خداست و قلب غیر لغارت یا لغارت بعضی اسماء معنی قلب

در اصطلاح بقلب نباشد و یقین اشیا در عالم فیض قدس و وجودات آنها فیض مقدس از وسعت رحمت حق است
 (و در وادع منهنما و قلب بنظر علم و شهود و وسیع تر است از رحمت (فانه وسیع الحق جل جلاله و وسیع لا یشتمل علی کل شیء است
 حق جل جلاله را بصورت روح اعظم چنانکه در حدیث است که نه وسعت دارد در زمین من و نه آسمان من و نه کعبه است
 دارد و قلب بعد مومن من چنانکه معنی وسعت قلب گذشت (و بدان لسان عموم من باب الاشارة فان الحق را هم
 پس بر حوم و این عدم شمول رحمت از زبان جامع است از ارباب اشارت که حق را هم است نه حوم (فان الحق را هم
 دیم پس نیست حکمی بر یک رحمت در حق (و اما الاشارة من لسان مخصوص فان الله سبحانه و وصف نفسه بالنفس و هو
 من النفس) و لیکن اشاره از زبان خصوص گوید که خدا تعالی سبحانه و وصف کرد نفس خود را بنفس و او مانع
 است از تنفیس و در حدیث دارد که با نفس حق از جانب من و در لسان کامل فرماید که در او از جانب من جانب
 بین است معنی تقییس تفریح است که تنفیس نفس کند بر آب دفع کرب هوا و جار باطن و برای طلب راحت از هوا
 بار دین تنفس رجات کبی اشاره است بطرف خلاص شدن از کرب طلب اسما و آئینه ظهور را و کرب طلب حقائق
 گویند وجود را و شک نیست که تفریح از کرب رحمت است پس رحمت حق وسیع شد حق را اگر کسی گوید که تحضن ات را
 طلب نیست بلکه طلب برای ذات بود چه است پس رحمت شائق ات را نشد جوایش فرماید (وان الاسماء الالهیه
 یعنی السنی و لیس الا اله و بدستی اسما و آئینه عین سنی است در حقیقت نیست سنی مگر او و انما طایفه من
 الحقائق) و بدستی اسما طالب اند حقائق را که در دست اسما آینه ثبوت در علم و وجود در عین (و لیست الحقائق
 التي یطلبها الاسماء الا العالم و لیست حقائق که طلب کنند آنها را اسما مگر عالم (قالا لو یطلب المالموه) پس
 الوهیت که حضرت ذات و اسما و جوهریه موثره است در کون طلب کند الوهی را که متعلق تا تاثیرات اوست و معنی
 المالموه مصطلح گرفته شده است نه لغوی (و الوهیه طلب الملوب) و حضرت ربوبیت که اشارت از صفات و اسما
 و افعال است طلب کند ملوب را (و الاطلاق لیس لهما الاله و وجود او تقدیریم و اگر نباشد عالم پس نباشد برای الوهیت
 در ربوبیت یعنی پس نیست عینی برای اسما مگر عالم بود در عین و بتقدیر (والحق من حیث ذاته معنی عن العالمین
 و الوهیه مالمالمه الحکم و حق از حیثیت ذات خود معنی است از عالمها و ربوبیت را این حکم است از حق الامم
 این تا طلب الوهیه و بین ما مستحقه ذات من العالی العالم پس باقی ماند اسما میان آنچه طلب کنند
 ربوبیت و میدان آنچه مستحق است از ذات او عالم (و لیست الوهیه علی الحقیقه و الا تعلمات الالهین
 در ذات است ربوبیت در حقیقت و اقصاف مگر عین ذات یعنی در خارج موب و ذات چیزی نیست

القلوب في تشابهاً بضم حاء
 قلنا انما نحن الامم بحكم النسب درونی الخیر ما وصف الحق بنفسه من الشفقة علی عباده پس چون متعارض شدیم
 نسبت غنی و عدم غنی دارد و شد در خیر آنچه وصف کرد حق بدان نفس خود را از شفقت بر عباده خود چنانکه فرمود که
 اندر وقت است بر عباده خود چنانچه رحمتش متعلق بعباده است متعلق است بحق بنظر تفسیر زکریا اسماء (فاول ما خلق
 حق الوبیة بنفسه المنسوب لی الرحمن بایجاد العالم الذی یطلبه الی الوبیة بحقیقته و جمیع الاسماء الالهیة) پس
 اول آنچه نفس کرد در ربوبیت بنفس و که منسوب بطرف حق است بایجاد او عالمیست که طلب کند او را ربوبیت
 بحقیقت نمود و جمیع اسماء الالهیة در ربوبیت عبارات از عالم صفات و افعال است و جمیع اسماء الالهیة عبارات از
 ذات با صفات است (فلیست من هذا الوجود من رحمة و سعادت کل شیء و سعادت الحق پس نفس حق بایجاد عالم که حق
 راحت یافت ثابت شد که رحمت او وسیع است هر چه الی ربوبیت نسبت حق پس بر سبیل منع خلوقه فرماید رفی او وسیع
 من القلب پس رحمت حق وسیع تر است از قلب زیرا که قلب حق را شامل است (او مساویة له فی السعة یا تساو
 برای قلب و رحمت که او هم رحمت و حق را در وقت دارد (در المصی) این ذکر انسان عموم و خصوص گذشت
 تم لیعلم ان الحق تعالی که نسبت فی الصبح تحول فی الصبح عند التجلی باز باید که دانسته شود که ثابت است از
 غیر صبح که تحول شود حق تعالی در صور مختلفه چنانکه از حدیث تحول مابین مصلی و قبله و بروز قیامت بصور منکره
 معروفست این مقدمه برای تمهید است که براس آیتیه مقدم است (وان الحق تعالی اذا وسعه القلب
 لا یس من غیره من الخلق و اوقات تکانه میگذرد هم دانسته شود که چون وسعت دارد حق تعالی را قلب و وسعت
 دارد با و غیره از مخلوقات پس گویا حق پر کند او را (و معنی هذا انه اذا نظر الی الحق عند تجلیه له لایکن معه ان
 نظر منه الی غیره) و معنی این پیری آنکه چون قلب نظر کند بطرف حق نزد تجلی او برای خود ممکن نیست
 یا او که نظر کند بطرف غیره زیرا که او را وجود چیز نیست پس هر گاه همیکه تجلی شود مانند در دل
 غیر او و قلب لعارف من السعة كما قال البوزید البسطامی قدس سره لوان العرش و ما حواه مائة الف عالت
 مرة فی نوره من زده ایا قلب العارف ما اسس به و حال وسعت قلب عارف چنانست که فرمود
 البوزید البسطامی رضی الله عنه که اگر عرش می و آنچه آنرا عرض محسوبست یک لکه بر تبه در زاویه از زوایا
 قلب عارف آینه احساس کند بدان زیرا که در مقابل وجود حق جمله خود چنانکه فرماید و قال البزید
 رضی الله عنه فی هذا المعنی ان الحدیث اذا قرن بالقدیم کم بقی له اثر و قلب بسع القدیم کیف یکس
 بالحدیث موجودا فرمود و تا چه بنید رضی الله عنه درین معنی که حدیث یعنی مقید چون قرین شود با قدیم

القلوب في تشابهاً بضم حاء
 مطلق نه باقی ماند براس حدیث اثر قلبی که وسعت دارد و قدیم که وجود مطلق است نه باقی ماند با محدث که موجود
 در وسعت و زیاده تحقیق این مسئله و فصل سماوی گذشت (و اذا كان الحق سبحانه متشبهاً بتفویح تجلیه فی الصور
 بما لفره تیسع القلب و یضیق بحسب الصورة التي یقع فیها التجلی الالهی پس چون حاصل شود برای قلب
 این استعداد کلی متنوع شود تجلی حق برای او تجلی شود در شهادت بصورهای مختلف پس تسع شود
 و تنگ گردد بحسب آن صور تنگ در تجلی است (فانه لا یفضل من القلب شیء من صورة ما یقع فیها التجلی
 فان القلب من العارف و الانسان الکمال بمنزلة محل فصل الخاتم من الخاتم لا یفضل زیرا که چیرست از
 قلب فاضل نباشد از صور تنگ واقع شد در تجلی زیرا که قلب عارف و کمالیکه حاجب نشود او را خلق از حق
 بمنزله فصل خاتم است از خاتم نه زیاده شود (بل یکون علی قدره و شکله من الاستدارة ان كان الفص مستدیرا
 و من التریح و التسلیس و التثمین و غیر ذلک من الاشکال لکان الفص مرعبا و مسدسا او متینا او ما کان
 من الاشکال فان محله من الخاتم یکون مثله لا غیر) بلکه باشد بر قدر و شکل و از مستدیره اگر باشد فص مستدیر
 و از تریح و تسلیس و تثمین و سواهی از این اشکال از مرعب یا مسدس یا متین یا دیگر اشکال زیرا که محل فصل خاتم
 باشد مثال و نه غیر پس چنین است قلب عارف که فاضل بر تجلی نباشد بلکه بشطوق باشد بر ذریه غیر حق هر چه
 عدم است پس چون حق تجلی شود دیگر چه ماند (و هذا عکس بالنسبة الی الطائفة من ان الحق تجلی علی قدر استعداد
 العبد) و اینکه فرمودیم عکس است که اشاره کنند بطرف او طائفة صوفیه که حق متجلی شود بر قدر استعداد عباد
 (و هذا لیس كذلك) و این چنین نیست زیرا که ما فرمودیم که بر حسب تجلی حق قلبش را می شود پس این عکس
 آن شد (فان العبد یظهر الحق علی قدر الصورة التي تجلی له فیها الحق) زیرا که بنده ظاهر شود براس حق بر قدر
 صورتیکه تجلی شود حق در آن صورت برای عباد (و تحریر بنده مسئله ان لتجلیین تجلی غیب تجلی شهادة)
 و بیان این مسئله بطور اختصار که موافقت در هر دو قول ظاهر شود آنکه براس خدا و تجلی استند تجلی غیب بدان
 ثبوت ایمان شد و تجلی شهادت که با آثار ایمان وجود متلبس گشت و او بر دو گونه است یکی تجلی وجودی
 در دنیا و آخرت علی العموم دیگر تجلی شهودی که در دنیا و آخرت و بر رخ اهل کمال را باشد (من تجلی الغیب
 یسطع الاستعداد الذی یكون علیه القلب پس ز تجلی غیب عطا کند حق سبحانه قلب آن کلی استعداد
 که باشد قلب بر روز حیثیت عین ثابتة علیه خود قبل از وجود عینی خود با آن استعدادی جز بهیته که قلب است
 بعد وجود عینی خود زیرا که این بودن قلب ناشی است از تجلی عینی که نور خارج از مقتضیات او منضم شده اند

و هو التجلی الذالی الالهی الغیب حقیقته وهو الهویه التي يستحقها عن نفسه هو التجلی غیبی تجلی ذاتی است که غیب
 حقیقت اوست و غیب آن هویت است که مستحق است آن غیب آن تجلی از نفس خود پس هویت غیبی چیز نیست
 که او بدان اوست بدانکه یک مرتبه ذات است که منتفی اشاره جمیع اشیاء حسیه و منتفی اشاره عقلیه در امور
 عقلیه است و موضوع و محمول و نسبت در اینجا منصرف نیست و منتفی در حق است پس در حق آن غیب
 الغیب است دوم مرتبه ایست حمل ولی که موضوع و محمول و نسبت تصور میشود و هو گویند که در این مرتبه
 احدیت است عبارت از جلالی ذاتی که نیست برای اسماء و صفات و موثرات در آن مرتبه ظهور پس آن اسمی است
 برای عزات ذات مجرد از اعتبارات حقیقه و خفیه نیست برای تجلی احدیت در اکوان منظری اتم از آنچه چون
 مستغرق شوی در ذات خود و نسبیان کنی اعتبارات خود دیگر می شود در خود از خواطر خود پس باشی تو غیر
 از آنکه نسبت کنی چیز را بطرف خود پس این حالت انسان منظر اتم است براس احدیت
 در اکوان و آنچه میگویند که تجلی احدیت ممکن نیست مخالف این تجلی ذاتی احدی نیست و
 آن معنی دیگر دارد که مرتبه احدیت هر یک از واجب و ممکن مخالف مرتبه دیگر است پس مرتبه احدیت
 حق دیگر و مرتبه احدیت عهد دیگر است پس اگر عهد خود را عهد دانسته قائل تجلی احدیت حق شود این
 مخالف احدیت است که مغایرت پیدا کنند و اگر عهد خود را حق دانست در اینجا تجلی نشد که مستوجب ثبوت
 است این را یاد باید داشت (فلا يزال هو له دائما ابدا) پس همیشه ماند آن تجلی براس غیب
 هویت ذات دائم پائیدار فاذا حصل له اعنی القلب هذا الاستعداد التجلی الحق له التجلی الشهودی
 فی الشهادة پس چون حاصل شود برای قلب این استعداد کمالی تجلی شود حق براس او تجلی شهودی در شهادت
 که تصدق بوجود ظلی گردد و چون حاصل شود برای قلب استعداد جزوی بعد وجود غیبی تجلی کند حق براس
 قلب تجلی شهودی در شهادت که عارف گردد و آراه و نظر بصوره ما تجلی که کما ذکرناه پس بیند قلب
 حق را و ظاهر شود قلب بصوره آنچه تجلی شود حق برای قلب چنانکه ذکر کردیم که نه فاضل اند و طلب از
 حق چیز است (فهل تعالی اعطاه الاستعداد بقوله اعطاه کل شیء خلقه ثم یدی ای رزق الحجاب بینة و بین جده
 قرآنی صورت معتقدی فی الحق فهو عین اعتقاده پس او تعالی داد قلب کمال را استعداد کمالی اولاً و جزوی
 ثانیاً چنانکه اشاره فرمود بقول خود که داد حق هر شیء را خلق او یعنی مقدار او باز هدایت کرد و در اینجا معنی
 هدایت فرماید که دور کرد اند تعالی حجاب را که میان او و عباد اوست پس دید بنده حق را در صورت

باید که در حق است
 نسبت اوست
 که در حق قلب
 هر چه را بیند
 نظر بر او در بیان
 از او ایجاب شود
 در ادوات
 تفاوت صورت
 و چون در شهادت
 شهادت کمالی
 نتایج بسیار
 در اینجا
 در حق است

معتقد خود پس حق عین اعتقاد اوست پس برین صورت حق تابع اعتقاد او شد و هنگام تجلی حق سبحانه بصورت
 اعتقاد او باشد قلب کسب این تجلی از سمت و ضیق اگر نباشد قلب مقید با اعتقاد خاص بلکه مویلائی در صفت
 باشد پس اختصاص بصورت خاص بود که در خارج از قلب باشد مثل اوقات و شرائط و غیره (فلا یستطیع
 الا العین ابدا الا صورة معتقدی فی الحق) پس در شهادت شود قلب عارف در تجلیات معنویه و نه چشم بیند گاه است
 در تجلیات صوریه مگر صورت معتقد خود در حق (فالحق الذی فی المققد هو الذی وسیع القلب ربه وهو الذی
 تجلی لضعیفه فلا یری العین الا الحق الاعتقاد) پس حقیقه معتقد است اوست که وسعت دارد و قلب
 صورت او را و او آنکه تجلی است برای قلب پس بشناسد قلب حق را چون قلب وسعت ندارد و مگر صورت معتقد
 بر او نه بیند چیزی حق را که موجب وسعت قلب پس نه بیند چشم دل چشم سر نزد تجلی مگر حق اعتقاد است در اول انحاء
 فی انواع الاعتقادات لمن فیده انکه فی غیر ما فیده به و اقر به بما فیده به اذا تجلی و نیست پوشیدگی در تفریح
 اعتقادات پس هر که مقید کرد حق را انکار کرد در او رسوا ایچ مقید کرده است حق را ابد و او اقرار
 کند و در آنچه مقید کرده است حق را بد چون تجلی شود و از بنیاد در حدیث وارد که حق تعالی اهل بهشت
 را تجلی شود اولاً بصورت مکرر پس انکار کنند باز متجلی شود بصورت معرفت پس بشناسند (فقد آمن بعض
 و کفر بعض) پس ایمان آورد و بعضی کفر کرد بعضی (ومن اطلقه من التقید لم ینکره و اقر فی کل صورة
 تجلی فیها و یعطیه من نفسه قدر صورة ما تجلی له فیما الی ملائیکه) و هر عارفیکه مطلق داند حق را از تقید نه
 انکار کند بلکه اقرار کند در هر صورتیکه تجلی شود حق در او در اول انفس خود تعظیم و قدر صورتیکه متجلی شد
 است برای او در آن صورت تا انا انتها حضور شیخ موم در بعضی مؤلفات فرموده اشعار نقد صدار
 قلبی قابل کل صورة بشری نقران و در هر بیان و در بیت لاد ثمان و کعبه طائف و الوداع توریة و مصحف
 قرآن مدنی البتة که دیده است انا دل من قابل هر صورت که انای قلبم قبولیت هم رحمنی گرفته در هر صورت
 پس چراگاه است برای غزلان عالم سما هم رجم و در است بر لبه بهمانان عالم روح و خانه ایست بر لبه
 صنم و خوبرویان عالم مثال و کعبه طائف عالم جسم است که مرکز دائره وجود است که جسم صاحب هفت
 اندام بلکه مثال صاحب هفت مراتب است که در حدیث ان فی جسد کم المصنعة و فی المصنعة نواد و فی النواد
 سر و فی اسر خفیا و فی الخف و فی اسف و فی اناسه گوید انا قلبم قابل این حضرات خستل که تفصیل
 است شیخ الوداع توریة است و مگر یا حدیث جمع مراتب است مصحف قرآن است و شیخ ابو مدین فرمود قدس سره

خود را عین انبیاست حق دانسته باشد پس اگر تو نباشی مبنی او را زیرا که او میندازد یعنی صورت خود و تفصیل این در کتاب شرح منوی معنوی مولانا عبدالحی است پس درین صورت اول بحال منبیین خیال من اقلی و سمع است که شیب یا شند و دوم بحال اهل قلب است که منقلب باشند از آنکه خود را غیر میدانست و ترقی یافته عین حق دانست شیخ محمد فاضل در لغت عالمگیری فرمود که بعضی عارفین در قائلند که ترا نه علم کن را شرط و تراه را اجزا گویند مطلب آنکه هرگاه تو نباشی خدا باشد پس تو او را بینی شیخ ابن جوزی می گفت که اگر چه معنی درست است لیکن لفظ حدیث منطبق نیست و این چه کسره عقلانی گفته که غلات صوفیه برین معنی اقدام نموده اند از جهالت عربیت که در صورت جزا بودن تراه نقش ساقط شدی و هم فائده فائده ظاهر نشود و در روایت کس فائک ان لاتراه فانه یراک و در روایت یحیی بن یسکان است پس نفی روایت هومی نه نفی کون موجب تاویل است انتمی پس محمد فاضل حمد و ح جواب میدهد که در مضارح مجرم اثبات الف جائز است چنانکه برین روایت قبیلین کثیر هر یک و وجه ارساله منافذ ایراد و طبع دارد است و هم من یقی و یصبر خوانده شده و شاعر گفته الم یاتیک و الا ینار علاه برین در جزایه ماضی لفظاً یعنی مجرم بر مضارح واجب نیست و ربط فانه یراک دلیل روایت باشد چنانکه برویت حق دلیل بر رویت بندگان متکلمین دلیل آنست که بجهت پیغمبر مکان و بغیر از تروج شعاع است در روایات دیگر نفی سابع مروی شده باشد تا آخر (و اهدنی قبله المصلی) و نیز آنچه دلالت بر رویت خیالی دارد حدیث است که حضور صلی الله علیه و سلم فرمود و اهد در قبله مصلی است زیرا که بودن شیخ در جهت مستلزم است صورت را که در خیال باشد (فان لک هو شیب پس همین شیخ و خیالی صاحب احسان مشاهد است برای حق (و من قلده صاحب فکر نظری و تقلیدیه طیس هو الذی اتقی اسمع) و هر که از صاحب تقلید تقلید کرد و فکر نظری را تقلید کرد بدان پس او نیست آنکه انداخته باشد سمع قبول قول انبیا علیهم الصلوٰة و السلام را (فان هذا الذی اتقی اسمع لا بد اینگون شیب الما ذکرناه) زیرا که این صاحب من اتقی اسمع را که تقلید انبیا کرد لا بد است که باشد شیب برای آنچه ذکر کردیم که باشد مشاهد خیالی (دومی که من شیب الما ذکرناه) خواهی المراد بینه الآتیه) و هرگاه یک نباشد شیب یعنی مشاهد خیالی پس نیست آن مراد بدین آیت (فمن لیکم هم الذین قالوا فیهم اذ تبرؤ الذین اتبعوا من الذین اتبعوا) پس آنان اهل سمع کسانی هستند که فرمود اهد تعالی در حق شان که یاد کن چون نیز از شیب تبوعان از پیر و بدن خود با پس گویا مثل کفره باشند لیکن اندرین صورت فرقی مابین کفره و اهل بدعت

نماند جواب گوید (و الرسل لا تبرؤن من اتباعهم الذین اتبعوهم) و رسولان نیز از شیبند از پیر و اینکه تا بعد از آن کردند انبیا را که غلطی کرده باشند زیرا که اقرار بر نبوت دارند یعنی گویاقت پیروی دارند لیکن بوست و صلاکی انبیا و قول بتدعان یا بتابع پیغمبر است حق شفاعت شوند چنانکه حال معتزله خواهد فرمود بدین وجه این جمله را محمول برین معنی نمودیم (حق یا ولی ما ذکره لک فی هذه الحکمة العقلیة) پس تحقیق کن ای ولی آنچه ذکر کردم آنرا برب تو درین حکمت تقلید از مطالب عالمیه پس اولاً تحقیق اختصاص حکمت تقلیدیه بشیعیب باید کرد و از اثر این ساختن آنجناب بود قوم موسی را بصدده و هزاره چنانکه نقل کرده شد (و اما اختصاصها بشیعیب فلما فیها من التشعیب لا تخف لان کل عقائد شعبه فی شعب کما عنی الاعتقادات و لیکن اختصاص حکمت تقلیدیه بشیعیب برای آن شاخ شاخ شدن است در حکمت شیعیب که منحصر نشود زیرا که هر اعتقاد شعبه است پس حکمت تقلیدیه را درم اعتقادات کل شعبهاست لیکن کلیاتش به چهار قسم منقسم شده اند یکی اعتقاد حضرت صوفی اهل قلب است دوم اعتقاد مقلدین صوفیه است از من اتقی اسمع سوم اهل سلام که در حقیقت تابع حکما اند مگر اعتقاد با بنیاد دارند چهارم حکما و پیر و ان حکما که معتقد بر نبوت نیستند و حال صوفی و حال حکم ظاهر است که اول را کشف عطا در اینجا است و پیر و ان حکما و حکما تباه کاران اند از وصول بمطلب عالمیه توحید و حال مقلدین صوفیه فرماید (فاذا انکشف الظواهر انکشف لکل حد بحسب معتقد) پس چون در قیامت کشف شود عطا از حال معتقد صوفی منکشف شود حق سبحانه برای هر یکی از معتقدین صوفیه بحسب اعتقادات او باقی ماندند اهل بدعت که معتقد نبوت شده تقلید حکما کنند از حال شان خبر فرماید که آن بر دو قسم است یکی در احکام حق دوم خود و در حق بدان وجه فرماید (و قد نکشف بحجرات معتقد) اما فی الحکم وهو قوله تعالی و بدأ لهم من اهدالم یلوون بحسب ناکثرهانی الحکم کالمعتزلی یعتقد فی الله نفوذ الوعید فی العاصی اذ امانت علی غیر توبه فاذا مات و کان موحوا عند اهد قد سبقت له عنایت بان لا یعاقب و جده غفور رحیم فبدأ لهم من اهدالم یلوون بحسب) و گاهی منکشف شود بحجرات اعتقاد معتقد یا در حکم باشد و دلیل بر مطلق انکشاف قول حق تعالی است و بدأ لهم ترجمه اش آنکه و ظاهر شود در قیامت برای شان از خدا آنچه نه گمان کرده اند پس اکثر انکشاف در حکم است چنانکه مغزلی اعتقاد کند در خدا تعالی نفوذ و وعید حق را در نسبت عاصی چون میرد بر غیر توبه پس چون میرد بغیر از توبه و باشد موحوم نزد خدا که سابق شده است برای او عنایت با نکه عطا

کند که مطابق آن عنایت حضرت صلی الله علیه وسلم در حج الوداع دعاء معتققت است فرمود تا آنکه ظالمان
 است هم بخشیده شدند یا بد معتزلی اندر انخوار و تحقیر پس ظاهر شود براس او از خدا تعالی آنچه نگان میکرد او را
 و در هویت تجلی دو گونه شود یکی بصورت معتقد معتقد دوم بصورت غیر معتقد پس هر دو بصورت ایشان را
 تفصیل میفرماید (وامانی المویته فان بعضا یبرأ یحرم فی اعتقاده ان الله کذا و کذا ما اذا انکشف له العطاء
 رای صورت معتقد و همی حق فاعتقدها و انخلت العقدة فزال الاعتقاد و عاد علما بالمشاهدة و یاد و هویت
 حتی زیرا که بعض بنندگان بلکه اکثر یقین کنند در اعتقاد خود که خدا تعالی بجان چنین است که عبارت از اعتقاد
 خاص کنند پس چون دور شود براس او برده بیند صورت معتقد خود را که معتقد برین صورت بود و آن
 صورت معتقد و حق و راست است که اعتقاد کرد و آزاد گشاده شود عقده حقیقت که آنچه اعتقاد کردیم
 بدستور دیدیم پس زایل شود اعتقاد بیکه نظر فکر و نظر عقلی میدشت و رجوع کند آن اعتقاد بطرف علم بشاهد
 این صورت اول است که صورت تطبیق عقیده با هویت است و صورت دوم فرماید که بعد تیزی بصورت تجلی خلقت
 عقیده هم ظاهر شود (و بعد اعتقاد البصر لایرجع کمال نظر فید البصر العیون باحتمال التجلی فی الصور عند
 الرویه خلقت معتقد لانه لا یتکرر یصدق علیه فی المویته و بدایم من الله فی هویته الم کون کون کون کون کون
 قبل کشف العطاء) و لیکن در هویت بعد تیزی بصورت که نرسد که نقصان نظر پس ظاهر شود براس بعض
 بنندگان باختلاف تجلی در صورت زور و بیت خلقت معتقد برای آنکه تجلی واحد متکرر نگردد و پس تجلی واحد خلقت
 اول باشد پس صادق آید بر دو در هویت مضمون آیه که ترجمه آن نیست و ظاهر شود برای نشان از اهد
 در هویت آنچه نگان کرد و ندی در هویت قبل کشف عطا اگر کسی گوید که حق تعالی فرماید هر که باشد در دنیا
 تا نبیا در آخرت نیز تا نبیا باشد گفته شود که این در حق کافر است که تا نبیا اندر حق مؤمنان که از اول حقیقت
 انبیا و در آن گفته نشان را بدل قبول کنند که بمطلب نرسند و اول کنند (و قد ذکرنا صورة الترتی بعد الموت
 فی المذات الالهیة فی کتاب التجلیات لنا عند ذکرنا بعض من جمعنا من الطائفة فی الکشف) و ذکر کردیم
 صورت ترقی را بعد از موت در معرفت های آیه در کتاب تجمیلیا تیکه برای ما است نزد ذکر کردن ما آن طائفه
 را در کشف که جمع شدیم باو شان در واقع مثل ذوی النون مصری و خواص جنید بغدادی و سهل بن جده اند
 شتری و یوسف بن سیم و حلاج قدس سرهم و ما اند تم فی نده مسئله المالم یکن عند هم) و آنچه فائده
 رسانیدیم ایشان را برین مسئله از آنچه بنویسند نشان و معنی حدیث چون میروا دم منقطع شود عمل او

و لانت بر عدم ترقی بفضل حق یا بوجه اعمال سابق نداد و نیز آیه مالبثوا الا ساعة منافی منقلب بنا شد زیرا که بعض
 دریافت گذشتن اوقات از زمان موت تا بعثت حشر کفار در یک ساعت معلوم شود و هم بعض موهنا نیکه تصرف
 درین عالم نوارند مثل صحاب که است که تا سه صد و نه سال دریافت نشد و یک نبی را تا یکصد روز دریافت نگشت
 که کسی نیکه درین عالم تصرف داشته باشند ایشان را یک ساعت دریافت نشود بلکه آسمان برای کفار
 گویند که شما تا روز قیامت مانند (ومن عجب الالهة فی الترتی و انما الاشیع بذاک اللطافة الحجاب الساتر
 و رفته و تشابه الصور مثل قوله تعالی و اوتوا به تشابها و لیس هو الواحد عین الآخر) و از عجب تر آنکه انسان در
 ترقی باشد همیشه و نه شعور دارد و در براس دو امر یکی لطافت حجاب ساتر و رفته او که مایل باقیات خفی باشد
 دوم غلبه تشابه صور که باه الاتحاد غالب باشد مثل تشابهیکه بود میان اهل اسلام بر دو گونه رزق تشابه داده شود
 یک بوض کتاب سابق دوم بعض اسلام پس هر گاه یک رزق بار دیگر بعض اسلام داده شود گویند که این
 رزق است داده شده ایم از قبل بمقابل جریه و دیت داده شوند بدولت اسلام رزق تشابه چنانکه در حدیث
 است که اهل کتاب اگر ایمان آرند و چند اجر یابند تفصیل این آیت در تفسیر حیات سرمدی کنیم نیست آن
 یک عین دیگر در فان الشیخین عند العارف من حيث انما شیهان غیران زیرا که شیبین نزد عارف از
 حیثیتکه هر دو شیبیه هستند و غیر این چنانکه در نص یعقوبی قریب این گذشت (صاحب تحقیق بر اکثره فی التاویل
 کما لعلم ان تدلول الاسماء الالهیة وان اختلفت حقا قها و کثرت انما عین واحدة فتمه کثرة معقوله فی
 واحد العین فتکون فی التجلی کثرة مشهودة فی عین واحدة) و صاحب تحقیق بیند کثرت در واحد چنانکه اند
 که تدلول اسماء الالهیة است و اگر چه مختلف اند حقائق آنها و کثیر اند آنها در اصل عین و حدیث اند پس نزد محقق
 این کثرت معقوله است در عین واحد که باشد در تجلی کثرت مشهود در یک عین (لکان الیهوی توخذ فی حد کل
 صورة و هی مع کثرة الصور و اختلفا فما تخرج فی الحقیقة الی جوهر واحد و هو یو لا یام چنانکه گرفته شود و هیو لا
 در حد هر صورت نزد حکما حال آنکه او با وجود کثرت و اختلاف صور رجوع کند در حقیقت بطرف یک جوهر
 و او یو لای آنها است خواه هیولاست مصطلحه حکا گرفته شود که خاص است خواه مصطلحه صوفیه که نزد ایشان هر آنچه
 ظاهر شود بصورتی از صورتها یعنی تعینی از تعینها جوهری باشد یا عرضی مقوم برای محل یا مقوم بدان آن
 هیولاست در عین نفس بنده المعرفه فقد عرف ربهم پس هر که شناخت نفس خود را با این معرفت که حقیقت
 واحد مثل هیولی صاحب کثرت مشهوده است که او است عی و او است عیلم و سمیع و بصیر و مرید و کلیم و قدیر

و علی هذا یس شناخت پروردگار خود را که شیوه احد بصورت اسما و ارواح و امثالان شهادت جلوه گریست (فان تعالی
 علی صورته خلقه بل هو عین بویته و حقیقتی زیرا که تعالی بر صفت خلق خود هست ازینجا شناخت او و البته نفس خلق
 کرده شده است بلکه حق عین هویت و حقیقت خلق خود هست که در نظر غیر محقق نهان در گذشته پس حقیقت حق هست
 که در صورت انسان کامل جلوه گریست که احدیت انسانی میسر چون احدیت حق مطلق است که متعین گشته در گذشته
 دارد که آدم را بر صورت خود احد و بر ذاتی حزن آفریده یعنی بر صفت خود پس حق بر صفت بنده شد که نایست
 ادانایست حق و قابلیت او قابلیت حق و جامعیت اسما و جامعیت اسم بر جمیع حق است که با وجود تقلب اطوار
 همون واحد باقی (و لهذا ما جسر احد من العباد و الحکما و علی معرفته النفس و حقیقتها الا لا لیمون من الرسل و
 الا کایر من الصوفیه) و برای همین بے تمیزی در مطلع شد کسی از علما و حکما بر معرفت و حقیقت او مگر آیمون از رسولان
 و انبیاء و اولی الامر اینها صوفیه که و منظر انای حق منظر حقن جوهر مولانی صاحب صفات کثیره است پس نفس منظر
 خاص ذات حق است با وجود تبدل میات باقی ماند و با وجود کثرت اطوار واحد است و با وجود تبدل شیون غیر
 تبدل است نظری برادر تو همین اندیشه + مالمقی تو استخوان و ریشته + گرگ است اندیشه تو گلشنی + و بر بود خار س
 تو میم گلفه + (و اما اصحاب نظر و ارباب الفکر من القدام و المتکلمین فی کلام فی النفس و ما یتبعها فما منم من غیر
 علی حقیقتها و لا یطیلان النظر الفکری ابدان و لیکن اصحاب نظر و ارباب فکر از حکمای متقدمین سواسه اهل
 کشف مثل امام افلاطون اکی و متکلمین در کلام خود با در تفروق با هیئت او پس نیست در ایشان کسیکه مطلع شد
 حقیقت او و ندید معرفت از نظر فکری گاهی و متکلمین حضرت صوفیه اهل سمع و شهادت در صوفیان خول که شقی
 نباشد جلیس شان فمن طلب العلم بهامن طریق النظر الفکری فقد استمن و اوزم فرخ من غیر فرم پس کسیکه
 طلب کند علم با هیئت نفس از طریق نظر فکری پس او فریاد شد اوزم فرخ کرد و غیر برین راه نیز راهی است ازین
 ضل سیمیم فی الجوهرة الدنیاء هم کسبون انهم کسبون صغارا بالضرور ان مقلدین نظر فکری از ان یا جوج با جوج
 مثال اند که ضارح شد سعی شان در حیات دنیا بوقت تشرف آوری سچ و آنان گمان گفتند که نیات انصافی
 را باید دانست که آیه مذکوره در حق طمدین یا جوج و الی ریشا و با جوج اهل جوار است که سعی شان در حیات دنیا
 بدرجه کمال رسیده است که هر گاه تشرف آوری سچ جمله ضائع خواهند شد و آنان او شاد و در صنعتها مثل
 و تار و غیره هستند و حال مقلدین فکر جودی بویس نهج است که سعی شان در بیان شریعت عقیده نهان بدرجه رسیده
 است که در وقت مهدی علیه السلام همه مخالقات صوفیه با او رود (من طلب اللمر من غیر طریق فاما حقیقتی)

پس هر که طلب کند حق را از غیر طریق صوفیه صاحب قلب صواب سمع و شهادت پس نخ سندر نشود و حقیقت چون
 کلام در عدم تمیز ترقی بود بدان مناسبست فرماید (و اما حسن ما قال الله فی حق العالم و تبدل مع الانفاس فی
 خلق جدید فی عین و جهة فقال فی حق طائفة بل کثر العالم بل هم فی لبس من خلق جدید فلا یفرقون تجدید الامر
 مع الانفاس) وجه خوش فرمود خداوند عالیمان در حق عالم و تبدل و با انفاس در خلق جدید در عین واحد در
 حق طائفة کفار منکرین قیامت بلکه در حق اکثر عالم که منکر قیامت اند و منکر قیامت در عالم زیاده اند که بلکه آنان
 در اشتباه اند از خلق جدید که در هر آن عالم بعدم رود و دیگر وجود آید که از عدم تمیز نوبت نوبت صورت دریافت
 نشود همچو صورت شمع پس در وجود قیامت هیچ استیال ظاهر نشود و حکما در جهام نامیه عنقریب و غیر نامیه خیال کنند
 که هر وقت چیزی کا بد و چیزی افزاید پس نزد قائلین بیسوی و صورت از تبدل صورت آن جسم بعینه باقی نماند و
 نزدی مقرطلسیان از کمی زیادتی بها آن کل باقی نماند پس چگونه انکار از خلق جدید می سازند و منکر قیامت
 گردند و نزد معتقدین قیامت جسم هر کس باقی است همون صورت در جسم واقع پس چگونه از خلق جدید گریز میکنند
 چون اشاعره دانند که تغییر محل ز تغییر حال میشود پس زمین رود نسبت اعراض گفتند که قائم در دو آن نماند
 و چون حسابانیه معتقد وحدت وجودند در نسبت جمله موجودات بعدم قیام در دو آن گفتند چنانکه فرماید لکن قدر
 عشرت علیه الاشاعة فی بعض الموجودات و هی الاعراض و عشرت علیه حسابانیه فی العالم کله و جملهم اهل النظر
 باجمهم لیکن مطلع شدند بر خلق جدید اشاعره در بعض موجودات که آنها اعراض ننگویند که در یک آن باقی
 نمانند و مطلع شدند بر حسابانیه که موجودات را تلویح حسابان و خیال گویند در کل عالم و جاهل نیز شدند و نشان
 را کل نظر (و لکن احضار الفرقان اما خطا و حسابانیه چگونه معتر و مع قولم بالتبدل فی العالم باسم علی احدیه
 عین الجوهرة المعقول لذی قبل بذه الصوره لایوجد الا بها کمال العقل لایه) ولیکن خطا کردند هر دو فریق لیکن
 خطا حسابانیه پس بسبب عدم اطلاع شان با وجود قول شان تبدل کل عالم بر هیئت عین جوهر یک مد رک
 بعقل است که قبول کرد این صورتها و نیافته شود این جوهر مگر بدان صورت در حس باطن که عالم مثال مطلق و
 مقید است و در حس ظاهر چنانکه نه تعقل کرده شود صورت مگر بدان جوهر که از طرف صورت عین است و از طرف
 جوهر شوق سهر تو مشوق بر عاشق اگر انت چه شد با ما با مختار بودیم او با مشتاق بود + بد آنکه حق تعالی
 شائق است یعنی با ظهار کمالات خویش عاشق کننده و در آرزو انگنده و مشتاق بصیغه هم فاعل بتدگان اند
 در فارسی گاهی لحاظ فرق یعنی در شوق و مشتاق نادانسته شائق را مشتاق گویند چنانکه در شعر حافظ

مذکور در فلو تا لو اندک فاند و بدو در حدیث تحقیق پس اگر گفتندی ببقا این جوهر واحد رسیدندی بدرجه تحقیق لیکن با وجود
 عدم حضور وجه استخوان و بدین جوهر از وجود جوهر منکر شد در جهالت شان مرکب شد که مستلزم خطاست
 و لفظ جوهر همون فارسی گوهر بمعنی مراد بریدست و بوجهی که گوهر هر عمده شی را جوهر گویند ازین رو اطلاق لفظ جوهر
 بر ذات حق کردند بر مصطلح حکما که قسمی از ممکن گویند و اما الا شاعره فما علوان العالم کله مجموع احوال و لیکن
 شاعره پیش گو گفتند که احوال قائم نمایند که در عالم مجموع احوال است خواه بعبارت جوهر گویند یا
 عرض و باقی جوهر ذات است بخلاف امام شان که صریح جبارت آنجنابال بر توحید وجود است پس عالم نزد او مجموع
 احوال است چنانکه صدقیه فرمایند (فوق تبدیل فی کل زمان اذ العوض لا یبقی زمانین) پس عالم بتبدل شود در
 هر زمانه زیرا که عرض باقی نمایند و زمانه (و نظیر ذلک فی حدود الاشیاء فانهم اذ احدثوا الشئ یتبین بفسه جدم
 گویند الا احوال) و ظاهر شود این تبدیل عالم در حدود و شمایا که چون حکمکنند شی را ظاهر شود در حد شان بود
 شی احوال (وان هذه الاحوال المذكورة فی حده عین هذا الجوهر المحذور و تحقیقه القائم بنفسه) و این احوال مذکور
 در حد جوهر عین این جوهر محذور و تحقیق است که قائم بنفسه اند و قول شان مثل قول حکما که چون ما بر تعبیر کون حصول
 حقیقه قادر نیستیم بر آن نظر از لوازم آنها که احوال اند بیان میکنم عذر بار دست (و من حیث هو عرض لا یقوم
 بنفسه و از حیث است تحقیق خود که احوال است نه قائم باشد بنفسه) نقد جاوین مجموع احوال یقوم بنفسه من یقوم بنفسه
 پس برستی آمد از مجموع احوال که قائم بنفسه نباشند تا که قائم بنفسه باشد و این صریح ابطال است که احوال جوهر
 اقامت بنفسه لذاتی و قبوله للاحوال ذاتی که مثل تجزیه ذاتی در حد جوهر قائم بنفسه که مراد شان از وجه است و
 قبول جوهر برای احوال مثل بعدا اند حد ذاتی است برای جوهر (و لا شک ان القبول عرض ذلایکون الاتی
 قابل لانه لا یقوم بنفسه و هو ذاتی الجوهر و شک نیست که قبول عرض است زیرا که نباشد مگر در قابل زیرا که او قائم
 نماید بنفسه و قبول ذاتی است برای جوهر (و لا تجزیه عرض ذلایکون الاتی تجزیه لایقوم بنفسه و تجزیه عرض است و نباشد
 مگر در تجزیه پس نه قائم مانده بنفسه) و پس تجزیه و قبول با مراد علی عین الجوهر المحذور و هو تیه لان الحدود الذاتی
 های عین الحدود و هو تیه و نیست تجزیه و قبول امر زائد بر ذات جوهر محدود و هو تیه جوهر زیرا که محدود
 ذاتی او عین محدود و هو تیه است (نقد صارا لایبقی زمانین بقی زمانین) و از منته و عا دال یقوم بنفسه
 یقوم بنفسه و لا یشرعون لما هم علیه و هو لا هم فی نفس من خلق جدید پس اگر دید این قسم نه باقی ماند در و
 زمانه و زمانه است و خود کند آنچه نه مستلزم مانده بنفسه و شعور ندارد بر چیزیکه بران هستند

و اینان نیز در شمایا مستند از خلق جدید و اما اهل کشف فانهم بیرون ان اهل کشفی جمعی فی کل نفس و لا یتکرر
 التجلی و بیرون ایضا مشهود ان کل عقل لعیقلی خلقا جدیدا و یزید به بحکم فقه با هو الفناء عند التجلی و البقاء
 بما یطیبه خرم و لیکن اهل کشف پس بینند که اهل کشفی تجلی شود در هر آن و نه منکر شود تجلی و آن دیگر بر دلیل
 کشف و بیند بطور شهود که هر تجلی که عطا کند خلق جدید را و بر یکتا پس رفقین او قناست نزد تجلی و بقا بر اساس
 آنچه در او تجلی دیگر فانهم پس بدان که این مسئله کشفی است اگر دلیل مساحه نکند چه حجج و اهدا علم با اهل کشف
 (فصل حکم علویه فی کلمه موسویه) فصل حکمت علویه است در کلمه موسویه بدانکه که ولادت موسوی بعد
 از هارون است لیکن تحقیق حال هارون بدون ذکر موسی خوب تمام نمیشود بدان وجه فصل موسوی را مقدم
 میسازیم و تاریخ و تحقیق این فصل و فصل هارونی موقوف است بر حال موسی و هارون علیه السلام بطور دور
 پس مناسب که اولاً از حالات هر دو چیز است تمیز بر ساریم بدانکه چون زمانه عهدی چهارم از برای ابتداء اولاد
 اسحق در مصر قریب سید که بابا بر اسم علیه السلام بابت کئی اطمینان نسبت و عده وجود است موقت شده بود و از این
 اسحاق پیدا شدند و از اسحاق عیسی و یعقوب و یعقوب ادا و زده پس لیل بود و آمد موسی از ندادی بن یعقوب
 کئی جبرسون دوم قنات سوم مراری پیدا شدند که حالات شان تفصیلا در وقت موسی و تاریخ اول ایام و غیره
 در مجموع توریست مذکور است که تیراجم کثیره و متینا باشد پس حاجت تحریر در اینجا نیست لیکن از قنات عمران
 و اظهار و جبرون و موسی ایل و عینا است بر آنکه در لیل ظاهر بود چون یعنی قارون است و عمران را نام هارون است
 شدند و بادشاه مصر بفرعون مشهور میشد و فرعون که در زمان یوسف بود و یوسف را می شناخت هر دو فرزند دیگر
 بود و آمده بودند آنکه فرعون فرعون زمانه یوسف بود و چون آنکه خیال بعضی ناواقفان است پس درین زمانه
 مابعد ولادت هارون فرعونی شد که از احسانات یوسف خبری نگرفت و دید که روزی روزگرت بنی اسرائیل است
 یوسف علیه السلام خبر موسی داده بودند که آنچه من گفتم خردن بهره بر یازین خبر ازینا سبب عالم نجومیان
 بفرعون گفتند که زمان بر بادوی این باد شامت بدست طفلی از بنی اسرائیل نزدیک است پس با وجود این علم
 خواست که حمل بر اهل زمان بنی اسرائیل ساقط کنانید و اطفالیکه پیدا شدند کشت و پیشه جمعی از لیل بر اسرائیلیان
 مقرر کرد تا عرت نیابند و دیهاسی مقرر کرد که حمل زنان که درین زمانه موجود است بکشند و هر طفلی که پیدا
 پیدا شود بکشد و پیدا شدنش بکشید مگر دختران را بگذارد پس در ابتدا ایها چنین مگردند و چون این خبر
 بفرعون رسید بر یازینا تشدد شد آنان عذر کردند که زنان بنی اسرائیل قوی هستند زیرا که از اعمال شاقه

بنی اسرائیل قوی بودند قبیل زرقین مایه زینت پس دایه با زین عذر زندگانی یافتند لیکن فرعون در قتل اطفال
 آتش زریاده کرد درین زمانه مادر موسی سمات یو کب از عمران بن قهات حامله شد و بچه خورشید و مادرش تامله
 در مصر دایه مخفی داشت چون قوی او از شد زیاد برین توانست که نخواست تا چار بچکم خدا از سر کند باصند و تی
 ساخت و او را از قبر مفر کرده در کناره نعل انداخت و دختر خود هم را گفت که از دور نظاره کن که در نسبت
 برادرت چه میشود و گویند دختر آن فرعون مبروص بود و اطبا گفته بودند که طلاء لعاب بدن اطفال فائده خواهد داد
 و در مصر بان آنچه از بدن دور بر آید هم دور بر بود و ندانست از لعاب دیگر اطفال نفرت داشت چنانکه در
 هندوان همون رسم بدستوار از آنجا آمده و بخوبیان گفته بودند که طفلی پاک در کناره نعل بهم خواهد رسید لعاب و
 موجب شفای برص است و او را متبنی سازید تا خیریت بر نیز پس بدستور همون هندی الصبح بر دریای
 نیل برای غسل فتر بود که یکی همش نش سدی دید مقید از قیود دختر فرعون را خبر کرد او چون سبد کثا و دید در
 اندر دلش طفلی پاکیزه پس شفای خود در لعابش متیقن کرد و دختر است که برادر سازد و آنحضرت را گرفت که
 انجام کار برای آل فرعون عداوت و خون نشود که فرعون و هانان و لشکران هر دو از خطا کاران بودند و پستند که
 موسی را قتل کنند و زوجه فرعون سمات آسینت من احم اسرائیلی نیکو کار بود فرعون را گفت که این قره العین است
 برای من ویرای تو قتل کن اینم را قریب است که نفع دهد اما تا که گیم و ولدی فرعون گفت ترافع بدهند مرا
 و چون از آب گرفته شده بود و نمود در مصر چهارت از باست یعنی آب و سی نشانی هضافت یعنی برست بدان جهت
 موسی مسمی کرد و یاسی یعنی درخت است بدان جهت مسمی موسی شد پس صلاح فرعون موافق با صلح از وجه
 دختر شد بدین نظر دایه باطلید لیکن پستان کی موسی نمیکند در آن وقت فریم تو هم موسی گفت اگر نفر مایستد
 یکسا دایه من حاضر نمایم پس بچکم فرعون مادر خود را بیاورد و او نزد موسی آمده پستان بداد پس موسی شیر نوشید
 و دل مادر موسی فارغ شد گویند در ریش فرعون مردارید سفته بود فرعون روزی متوجه موسی بود که موسی پیشش
 یکشید و این کار از موسی و شتوار آمد نو هست که موسی را بکشد مگر دخترش شفقارش کرد که درین طفلی است
 خیر از شر تمیز نکند و برای باور کردن آتش و اثر فی بیند اختد و مال تران جهت مسمی بال است که دل نشان
 آن طرف میل دارد پس موسی خواست که از دست رست خود زبر بگیرد لیکن چهره نعل دست پیش گرفته بر آتش
 انداخت و بدین گرفت پس دست و زبان بسوخت تا نشانی عظیم از آن دست حق تعالی نماید و از نظر
 سوختگی زبان لکنت در دهن موسی پیدا شد تا بنای نبوت هارون از احسان خود اندازد پس بزنگا میکند موسی

مرد قوی گشت و ساده مزاج بود در راه میگشت قطعی را دید که بر اسرائیلی تشدد میکرد پس برای خلاصی اسرائیلی شتی
 بر قطعی زد قطعی ناگهان جان با داد و فرعون چو دیگر کارفران در حس خون کوشش بسیار میکرد و هر چند تلاش
 کردند نشان قاتل نیافت باره دیگر باز اسرائیلی مذکور با اسرائیلی بیاد کینت که در حقیقت اسرائیلی اول دشمن
 اسرائیلی موسی بود پس خواست که تشدد بر آن کند او فریاد بر آورد که روزی قطعی را قتل کرد و فرقه صدین
 دارد و این خبر فاش شد و فرعون رعایت کسی نمیکند پس شخصی که بر خبر موسی ایمان داشت موسی خبر رسانید
 و چهار صد سال زود عید که با بر ایم شده بود کال گشت و موسی سرور آن بنی اسرائیل بود پس آنجناب از غلامی
 فرعون شدند که آنجناب بیدین گرفت در آنجا شیر و شهور شعیب بعد از بر بادی ایکه میقم بود و هفت دختر آن
 داشت و دو دخترش برای نوشانیدن آب بگنجد زوجه بود و دو نام آنجناب با وجود کفر کم تر از او بودند و رعایت
 آنجناب نمیکردند پس برای نوشانیدن چرخا خوش در بنجا هستند و آب بنی نوشانید آنان گفتند که تا وقتیکه
 ابل قریه فراخت نیابند ما ایستاده مانم و بعد از فراخت گله شان گله خود را آب دیم موسی پرسید که
 چاه دیگر هم هست گفتند که بر پیشش شکی گران می نهند که چند کسان حج شده عطلده میکنند پس موسی آن
 سنگ را بر گرفت و آب بگله شان نوشانید و این سله را در آفتن آنجناب در سبد و کشتن قطعی و بلا اجرت
 دادن آب بگله دختران شعیب برای تمسید تعلیم خضر او فتاد چنانکه درین نص موسی می آید پس وقت بر بادی
 بدین بر آمد و شیر و قوم خود را از کفره عطلده کرد درین عرصه موسی از چراگاه خود دور افتاد و بگوریت که بگور طور
 مشهور است نزدیک شد و اندران تاریکی دید که در بون عتاب آتش و باز سوخته نمیشود خواست
 که از آن آتش بیارد تا خود را گرم کند و روشی نماید در پاس آنجناب پاپوشی ناپاک بود حق تعالی
 بصورت روح اعظم در آن تجلی بود فرمود که فعلین پسند از که جای پاک است زیرا که فعلین ناپاک بود فرمود
 که من حسد را می توام و ترا بنیوت برگزیدم موسی گفت که من در زبان لکنت دارم دیگر را بفرس و هارون
 افضح از من است فرمود که او را نیز بنی گزیدم موسی عرض کرد که اگر نشان از من پرسند چگونه پس تو کیست فرمود
 که نیست میمودی غیر من و من هستم خدای پدرت و خدای ابراهیم و اسحق و یعقوب هم درین اشارت بقیامت
 شد که آنان متلخ نگر گفتند تا سسی بنای دیگر شدند فرمود که دلیل این تقا و دلیل این قیامت چیست
 زیرا که خدا تعالی در هر جا است پس وجه خصوصیت جای چگونگی نباشد پس فرمود که دیدن نشان خصوصیت
 است که با وجودیکه زمر تا پاموس استی مگر این روشنی مثل فرورد دست تو دلیل خصوصیت تجلی من است

برای نشان خود قیامت است چنانکه با وجود چندین کثیر که بصورت و سیرت از دهان او بیرون می آید و در آنجا می رسد که ای موسی کسی دیگر از تو و آن شخصیت پس بر او تو اجمع که در آن اظهار صلح حال بسیار در صنعت چو موسی است فرمود که نیست حکم خدا شد که بندگان من انداختی از تو که تو ایشان را نشانی عرض کردی نشانش ده پس مایه پرشته نشان شد که جاینگم گم شود آنجا نشان بنده است پس قوم را در مقام جدال گذاشت و بهره خود پوشش بن لوزن را برده بجزایرت رفت که مایه پرشته نیز پوشش بود پس جای پوشش آنرا فراموش کرد و در وقت در آن وقت موسی فرمود که طعمای بسیار که ما شکسته شده ایم پوشش گفت که در مقامی فراموش کردم موسی فرمود که برگردید که او چنانکه مطلوب ماست پس در آنجا او پس آمدند دیدند که مایه پرشته شده بود پس در عقب او شدند تا گمان در آنجا از ملک سالم ملک صدق مشهور بجز ملاقات که در آن حاضر فرمود که هر آنرا آوری که طاقت تعلیم نداری فرمود که اگر تو خدایت بر دشت کنم داوستان را از دستت که بر حسب زیادت شاکر و تعلیم فرمای پس نچازاد موسی او موسی صدا شده بود مطابق آن که مفصل می آید تعلیم فرموده شد اگر در باید که تا او را در بیان نفرماید خاموش ماند و شتابی نکنند و در غصه تیار در بر موسی مضمون نبوت غالب بود طاقت صبر نداشت پس با هم جدائی افتاد حکمت درین جدائی آن شد که قوم در جدال در راه گماب که گرفتار شدند زیرا که در جای تمام دریا بود که موسی از دور گذشت و فرعون در آنجا ناب بود پس فرعون گفت که نبی اسرائیل زبیر و رات ما قرض گرفته می برزند مناسبت که بر ایشان تاخت آورده پس موسی بقوم رسید و لشکر فرعون را با او سپهرامی آید دید قوم ترسیدند حق تعالی تسکین داد و در دریا راه پیدا کرد که آب مثل کوه دید میشد پس هر یک قوم اسرائیلی گذر کرد و در عقب او لشکر فرعون بود چون نبی اسرائیل راه دید تمام کردند و لشکر فرعون در دریا بود و حکم حق تعالی راه های دریا را در آن سخت در آن وقت فرعون گفت که ایمان آوردم بدانچه ایمان آورده اند نبی اسرائیل که بصورت روح الحق عظمت تمام دارد پس غرق شد لیکن نقشش بیرون افکند تا نبی اسرائیل در اینند و از حق تعالی تبرسند و خیال کنند که فرعون غائب شده است و بدان نظر در روز قیامت پیش روی قوم خود خواهد کرد در روز افکنده خواهند شد چون آیت الا قوم یونس بحال جهنم است در جناب شیخ اسم رفعت غالب بود پس نیز در آن خیال بنجاب مکرز بود از حضور صلی الله علیه و سلم دسته تاویل بحال فرعون فرمایند حال آنکه حادیت مخالف است لیکن شیخ در اجتماع خود معذورانند چنانکه مفصل بیاید ازین جهت فرق در فرعون اول دوم زمانه موسی نبی فرمایند چنانکه بعضی دیگر بزرگان از زمان ابراهیم تا زمان موسی یک فرعون گمان برند زیرا که غرض ایشان از نصیحت است نه تحقیق تا اینچنانکه در

برای نشان خود قیامت است که با وجود چندین کثیر که بصورت و سیرت از دهان او بیرون می آید و در آنجا می رسد که ای موسی کسی دیگر از تو و آن شخصیت پس بر او تو اجمع که در آن اظهار صلح حال بسیار در صنعت چو موسی است فرمود که نیست حکم خدا شد که بندگان من انداختی از تو که تو ایشان را نشانی عرض کردی نشانش ده پس مایه پرشته نشان شد که جاینگم گم شود آنجا نشان بنده است پس قوم را در مقام جدال گذاشت و بهره خود پوشش بن لوزن را برده بجزایرت رفت که مایه پرشته نیز پوشش بود پس جای پوشش آنرا فراموش کرد و در وقت در آن وقت موسی فرمود که طعمای بسیار که ما شکسته شده ایم پوشش گفت که در مقامی فراموش کردم موسی فرمود که برگردید که او چنانکه مطلوب ماست پس در آنجا او پس آمدند دیدند که مایه پرشته شده بود پس در عقب او شدند تا گمان در آنجا از ملک سالم ملک صدق مشهور بجز ملاقات که در آن حاضر فرمود که هر آنرا آوری که طاقت تعلیم نداری فرمود که اگر تو خدایت بر دشت کنم داوستان را از دستت که بر حسب زیادت شاکر و تعلیم فرمای پس نچازاد موسی او موسی صدا شده بود مطابق آن که مفصل می آید تعلیم فرموده شد اگر در باید که تا او را در بیان نفرماید خاموش ماند و شتابی نکنند و در غصه تیار در بر موسی مضمون نبوت غالب بود طاقت صبر نداشت پس با هم جدائی افتاد حکمت درین جدائی آن شد که قوم در جدال در راه گماب که گرفتار شدند زیرا که در جای تمام دریا بود که موسی از دور گذشت و فرعون در آنجا ناب بود پس فرعون گفت که نبی اسرائیل زبیر و رات ما قرض گرفته می برزند مناسبت که بر ایشان تاخت آورده پس موسی بقوم رسید و لشکر فرعون را با او سپهرامی آید دید قوم ترسیدند حق تعالی تسکین داد و در دریا راه پیدا کرد که آب مثل کوه دید میشد پس هر یک قوم اسرائیلی گذر کرد و در عقب او لشکر فرعون بود چون نبی اسرائیل راه دید تمام کردند و لشکر فرعون در دریا بود و حکم حق تعالی راه های دریا را در آن سخت در آن وقت فرعون گفت که ایمان آوردم بدانچه ایمان آورده اند نبی اسرائیل که بصورت روح الحق عظمت تمام دارد پس غرق شد لیکن نقشش بیرون افکند تا نبی اسرائیل در اینند و از حق تعالی تبرسند و خیال کنند که فرعون غائب شده است و بدان نظر در روز قیامت پیش روی قوم خود خواهد کرد در روز افکنده خواهند شد چون آیت الا قوم یونس بحال جهنم است در جناب شیخ اسم رفعت غالب بود پس نیز در آن خیال بنجاب مکرز بود از حضور صلی الله علیه و سلم دسته تاویل بحال فرعون فرمایند حال آنکه حادیت مخالف است لیکن شیخ در اجتماع خود معذورانند چنانکه مفصل بیاید ازین جهت فرق در فرعون اول دوم زمانه موسی نبی فرمایند چنانکه بعضی دیگر بزرگان از زمان ابراهیم تا زمان موسی یک فرعون گمان برند زیرا که غرض ایشان از نصیحت است نه تحقیق تا اینچنانکه در

ندعاه بالجمال بذاته فبرز الیه صیبه عنده ما تے بین ربهم پس بود باران مثل فرشته که آورد بطرفش وحی پس
 خواند مطر رسول علیه الصلوة والسلام بالجمال بطرف ذات خود پس ظاهر شد حضور صلی الله علیه و آله و سلم بطرف
 باران تا رسد از خود آنچه رسد از مطر آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم را از پروردگار خود (فلولا ما حصلت له
 الفاعلة الالهية بما صاحب منه ما يرزف جسمه) پس گرفته حاصل شدی برای حضرت صلی الله علیه و سلم از باران
 فاعله آئینه بد آنچه رسد از او و بار شدی بنفس بطرف او (فبذات رسالته ما جعل الله تعالى منه كل فنی حیاء پس
 این رسالت آبی است که کرده الله تعالی از او بر سرش رانده چنانکه در قرآن فرموده است که گردانید الله تعالی از
 آبی هر شئی رانده عجات صورتی طبیعی بصورت او و حیات معنوی حقیقیه بجای او مراد دارم علم (فما فم)
 پس فهم کن که داد از ما و در آیه نفس رحمنی است و در آب یکمان رجه سرایت حیات کرده است چنانکه موسی
 علیه السلام را حیات از القاء دریم آب حاصل شد (و اما حکمة القائه فی التابوت و ریه فی الیم قال التابوت ناسوت
 و الیم ما حصل له من العلم بواسطة الجسم) ولیکن حکمت القاء موسی در تابوت و انداخته شدن آنحضرت
 در یم پس تابوت در لسان اشاره انسانیت است و یم آن علیه صل شد و بواسطه این جسم و ازین
 نفی انداختن ما در آنحضرت را در یم لازم نمی آید زیرا که آن صریح درین لسان اشارت است (لما عطية
 القوة النظرية الفكرية والقوى الحسية والخيالية التي لا يكون شئ منها ولا من امثالها هذه النفس الانسانية
 الا بوجود هذا الجسم النضري) از آنچه داد موسی را قوت نظریه فکریه و قوای حسیه و خیالیه که نباشد چیزی
 از آن قوی و امثال او برای این نفس انسانی مگر بوجود این جسم ناسوتی که کیمه طائف روح و مثال
 و غیره (فلما حصلت النفس فی هذا الجسم و امرت بالتصرف فيه و تدبیره جعل الله لهذه القوى الالات تتوصل
 بها لی ما اراده الله منها فی تدبیر هذا التابوت الذي فيه سکينة الرب) پس چون حاصل شد نفس درین
 جسم و امر کرده شد تصرف در او و تدبیر کردن او کرده الله تعالی برای نفس این قوتها آلتیکه وسیله
 خواهد بدان آلات بطرف آنچه اراده کرده است او را اندازد و در تدبیر این تابوتیکه در او سکینست از پروردگار
 است برای آنکه یقین و علمیه که زیاده شود بدان ایمان و تسکین یا بنفس بطرف پروردگار خود و علمیان
 یا بدو این حاصل نشود مگر در و این هم بلسان اشاره است در نه تابوت سکینست صدوقی بود که در نقشه
 دولت اسلامی نهاده شده بود و بر حضرت انبیا روح اعظم در آن متثل شده کلامی می کرد (فنی بنی
 الیم يحصل هذه القوى علی فنون العلم) پس انداخته شد جسم او در یم علم تا حاصل کند و قدرت یا بدین

نفس

قوی بر فنون علم (فالعلم بذک انما والکائن لا روح له بل هو ملک فانه لا یدریه الا به فاصبح هذه القوى الالهية فی
 هذا الناسوت الذي جبر عنه بالتابوت فی باب الاشارات و الخاتم پس داننا که موسی را خدا تعالی بدین که نشان
 نیست که اگر چه هست روح در بر بر جسم آن ملک لیکن او تدبیر نکند او را مگر بدین بدن پس گردانید او را
 این قوی کائمه درین ناسوتیکه تغییر کرده اند و تابوت در باب اشارت الهیه و حکم ربانیه (فانما کتبت لیس فی العلم
 لا یبره الا به و بصورته) پس این است تدبیر حق عالم بر آنکه تدبیر کرد او را مگر بدان عالم را بصورت عالم که عبارت
 از اسماء و صفات است چنانکه می آید (فما و بره الا به کتوت هفت الاله علی الجاد الوالد و المسببات علی اسبابها
 و المشروطات علی شرطها و المعلولات علی علمها و الاله لولیات علی و لا تلموا الحقائق علی حقائقها) پس
 نه تدبیر کرده است این عالم را مگر بدین مثل تو گفتند و تدبیر بر الجاد و والد و مثل تو گفت مسببات بر اسباب آنها
 چنانکه تو گفت تخت بر بنیاد و در لایر بر خشت و مثل رغابت و وجود صورت و مثل تو گفت مشروطات بر شرط و ط
 مثل عدم مانع و وجود مشتق و مثل تو گفت معلولات بر علل تا همه بود با چنانکه وجود تبار بر علل و اسباب
 و مثل تو گفت معلولات بر دلایل و مثل تو گفت اشخاص بر صفات و حقیق خودها که در خارج و حقیق و در ظهور و
 بطور عین اشخاص باشند (و کل ذلک من العالم و هو منی ازین از عالم است) و هو تدبیر الحق عنده و این
 گردانیدن عالم بعضی را بسبب بعضی تدبیر حق است از عالم (فما و بر الایه) پس نه تدبیر کرد او را عالم را مگر
 بعالم خواه ایمان باشد یا عالم در و ارج یا مثال یا جسم و اما قولنا و بصورته یعنی صورت عالم است یعنی
 به الاسماء الحسی و الصفات المعنی التي اسمی الیها و انصف بهما ولیکن قولنا بصورت او مراد
 دارم صورت عالم پس مراد دارم بعالم اسم حسی و صفات معنی که نام داشته شد حق در عالم بدان
 اسما و یا صفت کرده شد بدان صفات علیها و ظاهر شد که معنی اسم چه نیست که تمیز شود در هر تیره نسبی (فما
 وصل الیها من اسم سمی به الا وجهنا منی ذلک الاسم و روحه فی العالم) پس بر رسید بطرف معنی که نام
 داشته شد حق بد و مگر یا فقیه معنی این اسم و روح او در عالم که بدان تدبیر عالم کرده شد و زیر
 وجود مقید و رای وجود مطلق نباشد مگر بالقیح و وجود مطلق و را وجود مقید بصورت مقید است
 دیگر نباشد مگر بعقل گوئیم در شخص مطلق نباشد لیکن وجود اسما و صفات و رای وجود معنی اسما و
 صفات که در عالم است عقلی باشد نه حقیقی (فما و بر العالم ایضا الا بصورة العالم) پس نه تدبیر کرده شد
 عالم مگر بصورت عالم که آن صورت حضرت آئینه موجوده است بصورت عالم الحاصل بتمام صفات حق

وجودی سوائے وجودیکه در عالم هست دیگر تباہ نیست که جداگانه از نظام باشد مگر در لحاظ کونم در عقیدتی نباشد
 مگر هرگاه که ظاهر شود بصورت مفید دیگر باشد (ولذک قال فی حق آدم الذی هو ابن مزاج الجانح نوح الحصره الالیه
 الحقی ہی الذات والصفات والافعال ان الله خلق آدم علی صورته ویرثه ویرثه من صورته عالم که صورت حضرت آئیم
 است فرمود حق تعالی در حق آدمی که او بر نامه و عنوان جانم است بر صورت حضرت آئیم که ذات و صفات و افعال است
 که الله خلق کرد آدم را بر صورت خود مستجمع ذات و صفات و افعال (ولیسست صورته سوس الحصره الالیه) سمیت
 صورت آدم سوائی از ذات و صفات و افعال درگاه آئیم (فاجود فی هذا المختصر الشریف الذی یولانا انسان کمال
 جمیع الاسباب الالیه وحقائق ماخرج عنه فی العالم الکبیر المفصل پس ایجا کرد درین مختصر شریفیکه او انسان کمال
 است جمیع اسباب الالیه وحقائق آنچه ظاهر شد از حق در عالم کبیر مفصل بالفعل (و جعله روحا للعالم متحرکه وعلو و سفلی
 کمال الصوره) وگردانید او را روح برای عالم پس متحرکه و بزرگی او علو و سفلی بزرگی کمال صورت او که جامع است
 صور آئیم و کونیه را چنانکه در فص آدم گذشت (فکما انه لیس شئ من العالم الا و هو یسبح الله و یحمده کذلک لیس شئ
 من العالم الا و هو یسبحه و یحمده الا انسان لما یعطیه حقیقه صورته پس چنانکه نیست چیزی در عالم مگر حال نیست که سیر
 کند در حضرت الیهیت ظاهر کننده بکمال و همچنین نیست چیزی از عالم مگر او سخن است برای حقیقت این انسان کمال
 برای آنچه عطا کند حقیقت او که حق است صورت خود را که جمیع امور حقایق آئیم کونیه اند که نظام چیزه مخالفت
 داشته باشد مگر در حقیقت این مخالفت نیز ناشی از حقیقت آن کمال است (حقان متحرک فی السموات و فی الارض
 جمیعاً منته) زیرا که فرمود حق تعالی و متحرکه و الله بزرگی شمای کالمین آنچه در آسمانهاست و آنچه در زمین است جمله را از
 طرف خود و تسخیر ما بجز صورت انسان کمال بر آنچه در آسمانها و زمین است ظاهر باشد بدین نظر شمس و قمر القمر
 بعید نشد رگه ای با هوئی العالم تحت سیر انسان علم ذلک من جمله وهو الانسان الکمال و جمل ذلک من جمله و
 هو الانسان الیچیز الی پس هر آنچه در عالم است زیر سیر انسان کمال است دانند این را آنکه دانند که او انسان
 کمال است و جاهل است درین آنکه جاهل است که او انسان حیوان نیست و از تسخیر او تعالی است القادوسی دریم که
 مدبر عالم بعالم است که در حقیقت از خداست کسی دانند یا ندانند (فکانت صورته القادوسی فی التابوت و ابقاء
 التابوت فی الیم صورته هلاک فی الظاهر و فی الباطن کانت نجاه لکن القتل فی موسی کما یحیی النفوس بالعلم من
 موت الجمل پس بود صورت القادوسی در تابوت و ابقاء و تابوت دریم صورت هلاک بظاهر بود در باطن نجات
 برای موسی از قتل پس زنده ماند حضرت موسی چنانکه زنده ماند نفوس بعلم از موت جمل دکما قال او من کان

یتا یعنی بالجمل فاجینا یعنی با علم و جعل که در تشبیه بنی الناس و هو الهدی کن مثله فی الظلمات) چنانکه فرمود
 حق تعالی در سند حیات بعلم آیا آنکه بود در و بی بجمل پس زنده کردیم او را بعلم و کردیم برای او نوری که بود
 بدور آد میان و آن نور هدایت است آن کس مثل شخصیت که او در ظلمات است و در تفسیر نور هدایت
 تمیز نیست برای نکته باریک که کافر هم در حیرت است و کمال بعلم نیز در حیرت است غایت کار آنکه اول مذموم
 است دوم مدح چنانکه تقای تابوت دریم صورت پاکت بود در آن نجات موسی بود در اینجا عکس است که علم کمال موجب
 ضلال و حیرت است بدان نظر میفرماید (وهی الضلال) که ظلمات حیرت و گمراهی است (پس یخرج منها مکه صفات
 ظلمات خارج نشود از معنی این جمله قرآنی بلسان اشاره فرماید (ای الیهی ابدی) ای راه نیابد گاهی بلکه حیران
 ماند قال الامر فی نفسه لا غایه له یوقت عندها) زیرا که مرعبا درانی نفس غایت نیست که توقف کند نزد او پس چگونه
 راه یابد در زخمی در دور رخ حیرت و چگونه خارج شود اهل جنت صاحب علم و هدایت از حیرت که فرقی است میان حیرت
 اهل ظلمات و حیرت اهل هدایت چنانکه میفرماید (فالمهدی هو ان یتهدی الانسان الی الحیره) پس هدایت آنکه راه
 یابد انسان بطرف حیرت در علم که حاصل شود از نشود و در وجود تجلیات متکثره تسخیر بر عقل و انعام چنانکه تسخیر نمود
 حضور صلی الله علیه و سلم ای برورد کارم زیاد کن مرا تسخیری در هدایت و علم هر گاه همگه گفته شد قل رب زدنی علما
 فیعلم ان الام حیره و الحیره خلق و حرکت و الی که حیوة فلا سکون فلاموت و وجود فلا عدم پس دانسته شد که آخر امر
 کافز چنانکه حیرت است آخر امر اهل علم و هدایت حیرت است دران خلق و حرکت است و در حرکت از خلق
 حیاست پس سکون در جمل و علم هر دو نیست پس نیست موت جان عالم و وجود نیست پس کمال است
 پس نیست در جمل و علم عدم یک حقیقت حیرت بدو گونه صورت گرفته چون موسی در آب انداخته شد که اشارت
 بعلم بود میفرماید (و کذلک فی الماء الذی به حیوة الارض) و مثل حال علم حال در آب است که بدان زندگانی پس
 است و حرکت او چنانکه در قرآن مجید است و بی زمین را جامده پس چون نازل کردیم بر او آبی متحرک شد و
 منتفع گشت و ابنات کرد از هر قسم نیک و حرکتها فاهترت حیرت دلیل بر حرکت او قول حق تعالی است فاهترت
 یعنی پس حرکت کرد زمین و (حکما) قوله (در برت) دلالت کند بر جمل او قول او تعالی در برت یعنی منتفع و حامله شد
 زمین (دولا و هما قوله و نیست من کل زرع و بیج) و بر ولادت زمین دال است بر قول او تعالی و ابقنت
 الایه که ابنات کرد زمین از هر صفت نیک (ای انما اولدت الامن یتبها ای طبیعیا مثلها) ای زمین نه ترا بید
 بگردانم که مشابهاه است ای اطرطبی مثل خود را پس زرع جبارت در اینجا از دل نیست که او را شفع کرد و بود

طبیعی

ماثلت طبیعیه در کائنات از حیثه التي هي الشفيعه لربها اوله نورا فظنه عن انفسه نشد زوجه شیکه و حجرات از جنسیت
 است برای زمین بدانچه متولد شد از و ظاهر شد از و که در حقیقت همین دست است زمین مثل ظاهر شد که زمین واحد
 از آب حاصل شد و از این مثل خود در طبیعت مطابق هر دانه تا ظاهر شود که حق وجود مطلق حال شد از اسماء حسنی حسب
 اسماء حسان ثبوت یافتند که دانه عالم بدین وجود در صورت است پس همین ظاهر شد چنانکه میفرماید (کذک و وجود
 الحق کانت الکثرة له و قد ابر الالهة و انما کذا و کذا انما ظهر عنه من الالهة الالهی الی طلب بنشانه حقائق الالهة الالهة
 و بحی القه احدیه الکثرة) یعنی است وجود حق که شد کثرت برای او و تعداد اسماء که فلان و فلان است مع عالمین که
 ظاهر شد از و مثل ظهور هر صفت یک از زمین که طلب کند بنشانه خود حقائق اسماء الیهه را پس ثابت شد در اسماء
 الیهه بعالم غیب است و شد بحی القه عالم از حقیقت او احدیت کثرت (و قد کان احدی العین من حیث ذاته کالجوهر الی الی
 جوهر احدی العین من حیث ذاته کثیر بالصور الظاهره فی الی هو حال الالهة الالهة کذک الحق باظهر منه من صوره العلی
 ذک ان الی صور الی صور العالم مع الالهة المعقوله) و بود حق احدیت الیهه از حیثیت ذات خود مثل جوهر بیولانی که
 او آن احدیه العین است از حیثیت ذات خود کثیر است بصورت ظاهره اندر و که در احدی العین حاصل است بلیک
 آن صورت با بنده پندین است بحق بنسبت آن صورت تجلی که ظاهر شده است از پس شد حق تجلی هو عالم مع احدیت معقوله
 بلکه جوهر بیولانی را اگر قابل مطلق گیریم چون نفس حسی است که زمین بشری است (فالظاهر حسن التعلیم الالهی الذی
 تحصل له بالاطلاع علیه من شاء من عباده پس خود کن چه ترک کرده است تعلیم آبی را که خاص کرد احد باطلاع
 بر و هم که از حد است از عباده خود بلسان اشاره جایگاه اشاره کرد باحوال ثابته بر زمین و طاریه بعد از آن بسپرد
 بطرف احدیت همین اول عالمی فی حد ذاته و احدیت کثرت او که ثابت است برای حق از حیثیت کثرت صور عالم از
 حق در ماه عبده الی فرعون فی الی من الشجره سماه فرعون موسی و الما بالقطبه و الساهو الشجره سماه ما عبده
 عبده) و هر گاه بیا نیت ال یعنی دختر فرعون در آب نرود درخت نام داشت او فرعون موسی و مو بقبطه ما است
 و سما یعنی درخت و بعض نشان اضافت گویند پس نام داشت او را نیز یافت او را نرود او فان الثابت و جمل
 عن الشجره فی الیه فاراد قتلها و کانت منقطه بالنطق الالهی حیث قالت لفرعون (میرا که تابوت یافتند
 بود و در درخت دریم پس اراده کرد فرعون قتل او را پس گفت دختر فرعون چنانکه در تورات است و لفظ مرآة
 بر دختر هم می آید چنانکه در آیت می آید در نسا تا زهره قبول رضی الله عنها و فعل اند و نسا جمع مرآة است گویند
 لفظ است فرعون فرعون منقطه بطریق آبی و آنچه گفت برای فرعون داد کان الله علیها الکمال کما قال

الصلوة و السلام عنهما حیث شهدا ما دله بر نبوت عمران بالکمال الذی هو الذی کان (میرا که خدا تعالی پدید کرده بود
 امرأة فرعون را بر کمال چنانکه فرمود علیه الصلوة و السلام چون شدادت داد او بر او و بر او بر کیم نبوت عمران ما و
 مسج کما لیکما و برای نزلت فرمود علیه الصلوة و السلام که کمال شد از زنان چهارم بر نبوت عمران و آسیه امرأة
 فرعون و خدیجه و فاطمه و گوشت دבורه بمینه و هاجر و سار و غیره مقدسه شده اند مگر در اینجا مخصوص بوجه خاص این چهار
 گشتند و قالت لفرعون فی حق موسی انه قره عین لی یوکب پس گفت برای بادشاه مصر در حق موسی که قره عین
 است ای من و برات تو لیکن آن مرد و جوست ارشاد حضور صلی الله علیه و آله چنانکه در عالم است اگر گفتی آن روز قره عین
 نبوت چنانکه برای نبوت الیهه است کردی احد فرعون مذکور را چنانکه به است کرد آسیه را فیه قره عینها بالکمال الذی
 حصل لها کما قلنا در موسی قرار گرفت چشم امرأة فرعون بکمال که حاصل شد بر او چنانکه گفتیم که آن مقدسه را
 فرعون دوم شهید کرد که ایمان موسی آورده بود و فرعون مذکور بر کیم مرد (و کان قره عین لفرعون بالایمان الذی هو طاهر
 اندر عن الفرق فقبضه له طاهر و مطهر الیس فیه شی من الخبیث) و بود موسی قرار چشم فرعون با ایمانیکه داد او را اندر
 نوق پس قبض کرد او را احد طاهر مطهر که بود در و چه میسه از نبوت این بحسب اجتهاد حضرت شیخ موم است
 و آن مرد کوز در خاطر بود و در نه فرعونیکه نوق شد فرعون دوم است (انه قبضه عند ایمانه قبل ان یتسب شیئا من الالهة
 و الایمان یجو ما قبله برای آنکه قبض کرده بود احد فرعون را نیز در ایمان او قبل از آنکه کسب کند گناهی و اسلام
 بکن از آنچه قبل و است از گناه چنانکه فرمود حضور علیه الصلوة و السلام که ایمان گم کند آنچه قبل اسلام است یعنی از
 گناه حق نه قرص و غیره حق عباد و توبه قطع کند تا قبل توبه یعنی از کفر و معاصی و ذنوب (و جعله آیه علی حیاتیة سبحانه
 من شاء حتی لا یأس احد من رحمة الله فانه لا یأس من روح الله الا القوم الکفرون فلو کان ممن یرأس
 ما بادلای الایمان اگر داند حق تعالی فرعون را نشانی بر حیاتیة خود بزرگ کسیکه خواهد تا تا امید نشود کسی از
 رحمت خدا زیرا که تا امید نشود از رحمت خدا اگر قوم کافرین پس اگر بودی فرعون از آنکه تا امید نشود و مبادرت
 کردی بطرف ایمان این بنظر رسوخ اجتهاد حضرت شیخ از آیه الا قوم یؤمن است (و کان موسی علیه السلام
 لا قالت امرأة فرعون فیه انه قره عین لی و لک لا تقبله عسی ان ینفعا الیس شد موسی علیه السلام چنانکه گفت
 امرأة فرعون در حق او که او قر چشم من است مثل کینه او را قریب است که نفع یابم و از توبه ظاهر که این فرعون که ایمان
 آورد دیگر بود و فرعونیکه پرورش موسی علیه السلام کرده بود دیگر بود (و لک و وقع) و چنین واقع شد این همه
 بیحال رسوخ رحمت حق در دل حضور شیخ است (فان الله نفعنا به علیه السلام و انک انما مشعرا بانه هو الی الی الذی

یكون علی یدیه ہلاک ملک فرعون و ہلاک آلہ زبیر کہ اندر نفع دادہ دور بوسی علیہ السلام و گرچہ نہ شعور کردند
 آن ہم دو با نکلہ او بیست کہ باشد بر دست او ہلاک ملک فرعون و ہلاک خاندانش و از حدیث گذشت
 کہ آسیہ بخت فرعونیکہ گفتہ بود آن مردد قبول نکرد و بر کفر مردد و اما عصمہ شدن فرعون از صبح فواد ام موسی
 فارغانہ المذی کان قد اصابہا و ہم گاہیکہ نگاہ داشت اورا اندر از فرعون شد دل مادر موسی
 فارغ از ہمیکہ رسیدہ بود مادر موسی را (ممان) اندر حرم علیہ لم اضع حتی اقبل علی فدی امہ فارضعتہ لیکن
 اندر لہاسر و ہا بہ باز اندر حرام کرد و بر موسی شیر دہندگان را ہما آنکہ متوجہ شد بر پستان مادر خود پس شیر
 و داد مادر موسی را تا کمال شود سر و مادر موسی بوسی پس مخصوص بشیر مادر خود پرورہ شد و بغیر شیر
 مادر و در عالم مثال شیر مشہ بہ علم است بدان نظر فرمود کہ کذک علم اشترک کما قال کل جعلنا منکم شرعاً و طریقا
 چینی است علم شریع موسی کہ شریعت غیر تابع نشد بلکہ از شریعت مخصوص مخصوص بعلم خاصہ گشت چنانکہ
 فرمود حق تعالی بری ہر یک از شما کردانیدیم شریعتی از طریقے (و منها جاء ای من ملک لطرقتہ جامعہ ازان
 شریعت مخصوص مد موسی ای ازان طریقت آمد موسی چنانکہ در قرآنی منها جاء واقع و بغیر قرأت بطریق
 لسان اشارہ چنانکہ در تحلیس و ترکیب نام بر می آید در دست می تواند و مکن کہ کلام آئی تا شریعت منقول باشد
 و منها جاء از کلام شیخ باشد مگر عبارت آئندہ نخواہد (فکان ہذا القول شارحاً الی الاصل الذی جاء) پس
 گویا این قول نسبت موسی اشارتست بطرف اصل علم موسی کہ شیر بود از اصل و شیر آمد موسی صاحب
 شریعت مخصوصہ (فمؤخذہ) پس اصل شریعت او کہ لین است خدا کے دست (کما ان فرغ الشجرۃ لا یغذ
 الا من اصلہ) چنانکہ شاخ شجرہ غذا نیابد مگر از اصل خود و چون شریعت ہر یک جدا گانہ شد پس در سیکہ
 یک شریعت ہر یک باشد و در دیگر شریعت ہمان شریعت حلال باشد چنانکہ حق تعالی حرمنا علیہ لم اضع فرمود مطہش
 نہ آست کہ عین آن شریعت دیگر بحقیقت حلال باشد چنانکہ میفرماید (فما کان حراماً فی شرع یكون
 حلالاً فی شرع آخر یعنی فی الصورة) پس نچہ باشد حرام در شرعی باشد حلال در شرع آخر چنانکہ مفسد آیت
 است مراد در ادعای تعالی سبحانہ از طبیعت در ظاہر و رنہ در جزئی اشتراک لازم آید یعنی حقیقت کلیہ یک
 فعل در یکی جائز بصورت باشد و در دوم حلال نباشد (یعنی قولی) چون حلالاً مراد درم از غیبت صوت
 و ظاہر بقول خود کہ باشد حلال (و فی نفس الامر) ہر عین مائضہ لان الخلق جدید و لا تکرار و در نفس الامر
 است مثال عین یک گشت حرام بری آنکہ خلق جدید است و نسبت تکرار آید نہ متناہک پس براس

ہین تکرار و وجود خلق جدید تا در ذہن تو مستقر ماند تمہیدہ کردیم کہ موقع او بود زیرا کہ کلام در شیر پوشیدن موسی
 و شریعت مخصوصہ است (فکنی اندر ن ہلالی حق موسی تجریم المراضع) پس کنایہ کرد اندر تعالی از خصوصیت شریعت
 در حق موسی تجریم پوشیدن شیر مراضع (فانہ فی الحقیقتہ من ارضعتہ لا من ولدتہ) زیرا کہ مادر طفل بحقیقت
 آنکہ نوشانید اورا شیر نہ آنکہ اورا زائید زیرا کہ ام و امانت و من قریب اندر و مخرج پس یک امانت است آنکہ
 بزاید دیگر ام من و منت است و آن مرضعتہ است (فان ام الولادۃ حملتہ علی جہت الامانۃ فتکون فیما و تغذی بدم
 طہنا من غیر ارادۃ لہا فی ذلک حتی لا یكون لہا علیہ امتنان) زیرا کہ مادر ولادت برداشت طفل را بر طور امانت
 پس تکون یافت طفل در و غذا یافت بدم طہش او از غیر ارادۃ مادر درین تا کہ بسا شد
 مادر بر طہش احسان (فانہ ما تغذی الاما بانہ لولم یتیم بہ ولم یخرج عنہا ذلک الدم لہا لہما و اہر ضما
 فلینین المنۃ علی امہ بکہ نہ تغذی بذلک) زیرا کہ او نہ غذا کرد مگر بدانچہ اگر غذا نکردی بدان و نہ حار ج
 شدی از مادر آن دم ہر آئینہ ہلاک کردی آن دم مادر را و ہر آئینہ رضی کردی از پس بر اسے چنین
 احسان است بر مادرش تغذی کردش بدین خون (فوقا بانفسہ من الضر الذی کانت تجدہ لو امتسک
 ذلک الدم عند ہا و لا یخرج و لا تغذی بہ چنینہا) پس نگاہ داشت مادر را بذات خود از ضرر یکہ می یافت
 زن اورا اگر قائم ماندے آن خون نزد او و نہ خروج کردی و نہ غذا کردی بدان چنین زن (و اما صنعتہ
 یست کذلک فانہا قصدت بر حفاظتہ حیوۃ و البقاء لعل عد ذلک لوسی فی ام و ولادۃ فلم یکن لائزۃ علیہ
 فضل الام و ولادۃ تقر عینہا ایضا بر سبب و تشاہدانتشانہ فی تجربا و لا یحزن و یحناہ اعد من عم التباہوت
 دم صنعتین نیست زیرا کہ مرصعہ قصد کرد و بشیر و اون طفل حیات و البقاء طفل پس کرد و اندر این امر بر اسے
 موسی و مادر ولادت او پس شد بری زنی بزرگی بر اسے موسی مگر بر اسے مادر ولادت او تا قراری کہ
 چشم مادرش نیز بر سبب موسی و مشاہدہ کند انتشاء او در کنار خود و نہ رنجیدہ شود نجات داد موسی را
 اندر غم تابوت کہ اشارت از ظلمت طبیعت است و نجات آنجا بجزین نیست باشد بجم (ففرق ظلمت
 الطبیعۃ بما اعطاه اندر من العلم الالہی و ان لم یخرج عنہا پس فرق کرد ظلمت طبیعت را بدان علم الہی کہ
 کہ داد و اورا در گرچہ فانی نشد از طبیعت با تمام درین دار دنیا چنانکہ اندر اعتراض بر خضر ظاہر خواہد
 شد (وقتی فتوانای اختبرہ فی مواطن کثیرہ) و مفتون کرد او را و رفتن بسیار از نمود
 او را در مقامات کثیرہ چنانکہ حق تعالی فرمود کہ از نمودیم ترا از ما لئلی (یعنی حق تعالی نفسہ صہرہ علی ما ابتلاہ

اصد به قادل ما برتلا اصد به قتل القبطی بما لکم اصد و وقع له فی سره وان لم یعلم بکذلک لکن لم یجد فی نفسه
 اکثر ثنائیه مع کونه ما تو قعت حتی یائی امر به بکذلک تا که قرار گیرد در نفس موسی صیر او بر آنچه میقتل او را اصد
 بقتل و قبطی را به آنچه الهام کرد او را اصد تعالی در سر او تو قعت داد او را در سر او و گرچه نداشت بدین الهام
 بود دلیل الهام میفرماید که ولیکن تیافت در نفس خود بمالات بقتل او که در آن وقت فرار نکرد پس ازین الهام
 معلوم شد و دلیل بر عدم علم این الهام میفرماید که با وجود بودن موسی که تو قعت نکرد در سر بعد فریاد بی اسر اسئل
 پروردگرم در سر تا آنکه ای امر پروردگار منم برای فرار دیگر آنکه قرار کرد موسی بظلم خود بقتل قبطی که فرار کرد و حضور
 مصنف دلیل بر علم بودنش می آرد (لان النفس معصوم الباطن من حیث لا یشعر حسه بنیای بخبر بکذلک
 بریر که نفس معصوم باطن است از حیثی که شعور ندارد تا که اینا کرده شود امر خبر داده شود بدین نبی و اعتبارش با خدا
 آید و نظام زو قبطی صادر شود که ذوق دیگر گناه باشد پس اگر نبی باشد برین قیاس باید کرد و حالات است
 اسباب اسر اسئل که برای یوسف علیه السلام نمودند که بسیار افعال از ایشان صادر شدند که
 موجب نتایج آینه گریه دیدند که یوسف را در چاه انداختند تا بمصر رود تا هنگام قحط سالی نجات یابند و
 آنحال موسی قبل از نبوت در قتل قبطی برین قیاس باید کرد پس برین قیاس حال آدم است که موجب
 اولاد است اولادش در با تریاید و است که گو از انبیا لیم بطور اتفاق که موجب حکمت آبی باشد مثل عصای آدم
 بر بنفوس صادر شود حکم لم شان در نبوت نباشد و با موصوب توبه و مغفرت می باشد و التائب من الذنب
 کمن لا ذنب له واقع پس آنحضرت را ازین رو عاصمی نتوان گفت (ولمذا اراد الخضر قتل الغلام فاکثر علیه
 قتله ولم یتذکر قتله القبطی فقال له الخضر ما فعلت من امری بمنه علی مرتبه قبل ان ینبأ انه کان معصوم الحوکه فی
 نفس الامر و ان لم یشعر بکذلک و برای همین الهام که موسی بآن قتل قبطی کرد و معانته کنایه موسی را خضر قتل غلام
 را که توبت به بلوغت نرسیده بود و آن مولود بر حضرت کفر میکرد و پشت آدم حق ظاهر کرده بود پس انکار
 کرد موسی بر خضر قتل غلام را و نه یاد کرد قتل خود قبطی را و از حسن تعلیم است که تعلیم کند چیزی که مناسب
 حال بتعلیم باشد پس فرمود برای او خضر نه کردم این را از امر خود تنبیه کند خضر موسی را بر مرتبه او قبل از آنکه نبوت
 کند که توبه با الهام حق قتل کرده بودی لیکن ندانستی زیرا که او معصوم الحوکه بود در نفس الامر و گرچه شعور نه کرد
 بدین (و اراده ایضا خرق السیفه الی ظاهر با هلاک باطنها نجات من ید الناصب) و نیز معانته کنایه
 خضر لیکت سالم موسی را خرق کشیتیکه ظاهر او هلاکت بود و باطن او نجات از دست غاصبیکه کشتی می گرفت

اجعل له ذلک فی مقابله التابوت الذی کان فی الیم مطابقا علیه این از حسن تعلیم خضر بود که در خضر برای موسی
 خرق سینه در مقابله تابوتیکه بود در یم مطابق بر ویکن موسی بدان اطلاع نمیداشت (فان ظاهر هلاک و
 باطنه نجات) زیرا که ظاهر تابوت هلاک بود و باطن او نجات (و انما فعلت به امره ذلک خوفا من ید الناصب فرعون
 ان ینذکجه صبر امی تمطر الیم و جزین نیست کرد موسی مادر موسی بخوف از دست غاصب چون که ذبح کند موسی
 را بحسب حال آنکه مادرش بینه بطرت او (مع الوحی الذی الهما الله من حیث لا یشعر فوجدت فی نفسها انها
 ترضعه فاذا خافت علیه لقته فی الیم بان وحی که الهام کرد مادر موسی را اصد بطوریکه شعور نداشت بدین
 الهام پس یافت در دل خود که او را شیر نوزاد پس چون خوف کرد بر موسی انداخت او را در یم (لان فی
 المتل عین الاتری قلب لا یخف) زیرا که در مثل است که چشم نه بیند دل نه رنجیده شود (فالم تخف علیه خوف
 مشاهدة عین ولا حزن علیه حزن رویت بصر پس خوف کرد مادر موسی بر موسی خوف و یدن چشم و نه رنجید و شد
 بر موسی حزن رویت بصر (و طلب علی ظننا ان اصد رماوه الیما حسن ظننا به فاشت بهذا الظن فی نفسها
 و الرجا و یقابل خوف و الیاس) و غالب شد بر ظن مادر موسی که اصد بسا اوقات رد کند موسی را بطرف او برای
 حسن ظن مادر موسی حتی پس عیش کرد مادر موسی بدین ظن در نفس خود در جا مقابل خوف و یاس است (وقا
 حین است ذلک لعل فیها الرسول لذی یهلاک من و القبط علی یده فاشت بهت بهذا التوهم و ظن بانظر الیها
 و کففت وقتیکه الهام کرده شد مادر موسی برای این شاید این آن رسولی است که هلاک کند اصد فرعون و قبط را بر دست
 او پس عیش کرد در خوش شد بدین توهم و ظن بنظر کردن بطرف خود (هو علم فی نفس الامر) و آن توهم و ظن علم بود
 در نفس الامر برای آنکه مطابق واقع بود (تحقق عند اصد) تحقق است نزد خدا (ثم انه لما وقع علیه الطلب خرج
 قارا خوفا فی الظاهر و کان فی المعنی جانی النجاة فان الحوکه ابدانها هی صیبه و تحجب الناظر فیها با سباب
 و خولیت تلک) باز هر گاه میکه واقع شد بر و طلب فرعون در قتل قبطی بیرون شد در حالیکه فرار کرده بود
 برای خوف در ظاهر و بود در معنی فرار کننده برای حب در نجات زیرا که حرکت همیشه جزین نیست آن جیه
 است و در حجاب ماند ناظر در حرکت با سباب دیگر که نیستند آن اسباب مجازی آن اسباب عینی
 و ذلک لان الاصل حرکت العالم من اصد الذی کان ساکناً فی الی الوجود و این براسه آنکه اصل
 حرکت عالم است از عدم اضافی که او وجود علمی است که بود ساکن در و بطرف وجود عینی (و لذلک یقال
 ان الامر حرکت عن سکون) و برای همین گفته شود که اصد ظهور حرکت است از سکون (فکانت الحوکه الی الی وجود العالم

حرکت حسب پس شد حرکتی که از وجود عالم است حرکت حسب (وقدرت رسول الله صلی الله علیه وسلم علی ذلك بقوله كنت كمنز انحنيا لم اعرف فاجبت ان اعرف) وتنبیه کرد رسول الله صلی الله علیه وسلم برین بقول خود که بودم خوار که غیر شناخته شده پس دوست داشتم که شناخته شوم (فلولا هذه المحبة ما ظهر العالم في عهده) پس اگر نبود ای این محبت نه ظاهر نشدی عالم در عین خود (محرکت من العدم الی الوجود حرکت حسب لموجد لذلك) پس حرکت او از عدم اضافی بطرف وجود حرکت موجد است براس وجود عالم (ولان العالم ايضا يحب شمو ونفسه وجودا) و برای آنکه عالم نیز دوست دارد شمو و نفس خود را بطور وجود (كما تمهد بانتموا) چنانکه شاهد شد عالم نفس خود را بطور نبوت (فكانت بكل وجه حرکت من العدم الثبوتی الی الوجود حرکت حسب من جانب الحق وجانبه) پس شد بكل وجه حرکت او از عدم ثبوتی بطرف وجود یعنی حرکت حسب از جانب حق وجانب عالم (فان الکمال محبوب لذاته) بر آنکه کمال وجود محبوب است لذاته و هر چند علم حق قبل از وجود عالم متعلق بذات وصفات و کمالات او بود لیکن ظهور علمش بطور حدوث نبود چنانکه میفرماید (وعلمه بنفسه من حيث هو یعنی عن العالمین هو له و ما لقی الا انما مرتبه العلم بالعلم الحادث الذي يكون من هذه الایمان ایحسان العالم اذا وجدت) و علم او بنفسه از حیثی که حق تعالی مخفی است از عالمیان حاصل است برای حق و نه باقی ماند مگر تمام مرتبه علم عالم چنانکه باشد ظاهر ازین ایمان یعنی از ایمان عالم چون یافته شوند (منظور صورة الکمال بالعلم الحادث و انقدرت) پس ظاهر شود صورت کمال بعلم حادث و قدیم (منکس مرتبه العلم بوجوه) پس کمال شود مرتبه علم بدو وجه (و کند تکامل مراتب الوجود و فان الوجود منته انلی و غیر ازلی و هو الحادث) و همچنین کمال شود بطور کمال علم مراتب وجود زیرا که وجود بعضی از ازلی است و بعضی از غیر ازلی یعنی حادث (فالازلی وجود الحق نفسه و غیر الازلی وجود الحق بصور العالم الثابت تسمی حدوثا لانه ظهر لبعینه بعضی ظهر لنفسه بصور العالم فکمل الوجود) پس ازلی وجود حق است برای نفس خود و غیر ازلی وجود حق است بصور عالم ثابت پس نام داشته شد ظهور او بصور عالم حدوث برای آنکه ظاهر شد بعضی او براس بعضی و ظاهر شد برای نفس خود بصور عالم پس کمال شد وجود (فكانت حرکت العالم حیثه لا کمال) پس شد حرکت عالم حیثه برای کمال (فانهم) پس بفهم (الاتراه کیف نفس عن الاسماء الالهیه ما كانت تجده من عدم ظهور انوارها فی عین مسی العالم فکانت الراحة مجبوتیه و لم یصل الیها الالبوجود الصورة الماعلی و الاسفل) آیا نه پستی رحمن را چگونگی تینفیس کرد از اسما و الیه آن که نیکه یا فتنه اسما از عدم ظهور انوار خود با در عینی که کسی بعالم است پس شد راحت مجبوتیه بر حق و نه رسید بطرف رحمت

مگر بود بصوری اعلی و ادنی (فثبت ان الحركة كانت للحيثه فانتم حرکت فی الکلون الا و هی حیثه) پس ثابت شد که حرکت شد برای محبت پس نشد در آنجا حرکت در کونی مگر و آن حرکت حیثه است (من اعلموا من اعلم ذلك منهم من حیثه السبب الا قرب حکمه فی الحال) که سبب الیه علی النفس پس بعضی از علما است که دانند این حسب را در هر حسب بعضی از ایشان آنکه حاجب شود او را سبب قریب براس علم او در حال و سبب الیه او بر نفس (فکان الخوف لموسی مشهورا بما وقع من قتله القبطی و تضمن الخوف حسب النجاة من القتل ففر لما خاف و فی المعنی قفر لا احیا النجاة من فرعون و عمله به فذكر السبب الا قرب المشهود له فی الوقت الذي هو فيه كصورة الجسم البشر و حسب النجاة من ضمن فيه تصحیح الجسد للروح المدبر له) پس شد خوف برای موسی مشهور له بدان قتل قبطی که واقع شد و متضمن شد خوف حسب نجات را از قتل پس فرار کرد بظاهر براس آنچه خوف کرد در حقیقت پس فرار کرد براس آنکه دوست داشت نجات را از فرعون و از کارش پس ذکر کرد سبب قرب مشهود له در وقتیکه او بود مثل صورت جسم براس بشر و حسب نجات متضمن بود در ان تصحیح جسم برای روح مدبرش (والانبياء لم يسان الظاهر به يتكلمون لعموم الخطاب و اعتمادهم علی الفهم العالم السامع) و براس انبیا لسان ظاهر است بدان لسان تکلم کنند بعموم خطاب و اعتمادشان بر فهم عالم سامع (فلا يثبت الرسل الا العامة لعلمهم بمرتبته الالفهم كما نبه عليه الصلوة السلام علی هذه المرتبة في العطايا) پس نه اعتبار کنند رسولان مگر عامه را برای دانست شان بر مرتبه اهل فهم چنانکه تنبیه فرمود حضور صلی الله علیه وسلم برین مرتبه در عطايا (فقال انی لا اعطى الرجل و غیره) حسب الی منه مخافة ان یکبته احدی النار پس فرمود هر آینه در هم مروی را حال آنکه غیر او محبوب تر است بطرف من از دو عطايا من برای رجل نبوت آنکه افکند او را در آتش (فاعة الضعیف العقل والنظر الذي غلب الطمع والطبع) پس اعتبار کرد ضعیف العقل ونظر یک غالب است بر طمع و طبع یعنی شک درین چنانکه در آیه طبع علی قلوبهم واقع است (فلذا ما جاوا به من العلوم جاوا به و علیه خلعة ادلی الفهم) پس همچنین اندان عملو میکه آوردند او را آوردند در حالیکه بر خلعت قرب فهم است (لیقف من لا خوص رهن الخلقه فیقول ما احسن هذه الخلعة ویراها غایبه الدرجه ثم تا قیام کند آنکه نیست برای او خوص نزد آن خلعت پس گوید چه نیک است این خلعت و بیند او را غایت درجه) و یقول صاحب الفهم الدقیق هلنا انفس علی در الحکم بما استوجب هذا هذه الخلعة من الملك فینظر فی قدر الخلعة و صنعها من التیاب) و یگوید

صاحب فهم دقیق و خوص کننده بر در حکمتها با آنچه واجب گردید آن خلقت را از بادشاه پس نظر کند در قدر خلعت
 و پارچه های صنعت او در فاعل آنها قدر من خلعت علیه فی غیر علی علم کم یحصل بغیر من لا علم له مثل هذا پس دانند از آن
 خلعت قدر شخصیکه خلعت کرده شده است بر خلعت پس مطلع شود بر علی که حاصل نشد بر غیرش از آنکه
 نیست علی بر او مثل من (ولما علمت الانبیاء و الرسل و الورثة ان فی العالم دئی المم من اوبهذه المذات
 حمد و فی العبارة الی اللسان الظاهر الذی یقع فی شتر اک الخاص العام و هم گاه دانستند انبیاء و رسولان
 و ورثه شان که در عالم به نسبت و ورثه و وراثت شان به نسبت انبیا شخصی است که او بیان مشابه در فهم است
 قصد کردند در جرات بطرف زبان ظاهر یکم و بر آن شتر اک خاص و عام در فهم منه الخاص ما فهم
 العام منه و زیاده فاصح له به اسم نه خاص فیمینه بحسن العامی فالتنی المبلغون العلم بهذا پس فهمیدند از و خاص
 آنچه فهمیدند عام از و مع زیادتی از آنچه صحیح است برای او بدان همیکه خاص است پس متمیز شود بدان از عیای
 پس کنایه کردند بلفظ علم بر بدان سبب (فهمه حکمة قوله ففرت منکم لما خفتمکم ولم یفین ففرت منکم جانی المسلمان
 و العاقبة) پس این حکمت قول موسی است که پس فرار کردم از شما گاه خوف کردم از شما و نفرمود پس فرار کردم
 از شما برای دوستی در سلامت و عاقبت (فجاء الی مدین) پس آمد بطرف مدین و شعیب که تیر و در عوایش نام
 داشت که بعد بر بادی ای که در آنجا میقم شده بود و هفت دختر داشت و قوم او را آنجناب را که ملاکت ای که بود
 حوادث اتفاقیه محمول میکردند و بمالات نداشتند پس دو دختر او را بلب سقایت آب گل را آورده بودند
 و از صنعت جالی بیگ سوایستادند در مان گله اسه خود با آب می نوشانیدند (وجود جالین) پس این وقت موسی
 آن دو چاربه را پس از آن هر دو پرسید که چرا علی دره ایستاده ایکنان عذر مردم بمالات قوم کردند پس موسی
 استفسار فرمود که آیا چاربه دیگر هست پس چاه دیگر دریافت رفتی همان غیر جبر پس سیرب کرد گله شان را
 بغیر جبر ثم تولى الی النخل الالهی باز باز گشت بطرف سایه آبی و چون هر جا جلوه گری دوست پس نخل دیوار
 و درخت هم ظل حق دانسته شود (فقال رب انی لما اذیت الی من غیر فقیر) پس موسی گفت ای پروردگار
 من برای آن غیر یکم نازل کردی بطرف من محتاجم بطرف تو جعل عین علی السقیتین الخیر الذی انزل الله الیه
 پس گردانید عین کار خود رفتی را عین آن غیر یکم نازل کردی الله بطرف او زیرا که از توفیق آبی بود او و وصف
 با فقر الی الله فی الخیر الذی عنده و وصف کرد نفس خود را بالفقر بطرف خدا و غیر یکم نزل او بود نه بطرف آنچه
 نازل کرده بود بر او پس همین گفت بر لب آنچه نازل کردی و گفت بطرف آنچه نازل کردی (فاره الخضر قائم

الجارین خیر اجر پس معانته کنانید خضر موسی را بر پادشاهن دیوار بغیر از اهر (معتبه علی ذلک) پس عتاب کرد
 موسی بر خضر بر قامت دیوار که چرا گزفتی اجری (فذكره بسقایت من غیر اجالی غیر ذلک مما لم یذکر) پس یاد و پانسی
 خضر موسی را بسقایت موسی برای دختران شعیب بغیر جبر بطرف غیر ازین که مذکور کرده شد درین کتاب و قرآن مجید
 روایت کرده شده است از حضور شیخ که جمع کردم با خضر پس گفت معین کردم بر او موسی هزار مسئله از آنچه
 از اول عمر آنجناب جاری بودند پس نه صبر کردم بر ستم (سنتی رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ان یکت
 موسی علیه الصلوة والسلام ولا یعرض حتی یفصل الله تعالی علیه من اربها تا آنکه تمنا کرد رسول خدا صلی الله علیه و آله
 و سلم که سکوت کردی موسی علیه السلام و نه اعتراض کردی تا آنکه قصه کردی الله تعالی بر آنحضرت صلی الله علیه
 و آله و سلم از آن هر دو علیهما السلام (و بعد علم صلی الله علیه و آله و سلم بکمال ما توفی الیه من غیر علم منه) پس در هند
 حضور صلی الله علیه و آله و سلم بدین اعمالیکه توفیق داده شده بود موسی در حالت ولایت خود بطرف او از غیر
 علم موسی (ان لو کان عن علم ما لکن مثل ذلک علی الخضر الذی قد شهد ان الله عند موسی و زکاه و عدله) زیرا که اگر بودی
 از علم نه انکار کردی موسی مثل این را بر خضر یک شهادت داد و خضر را نزد موسی که تعلیم کردیم او را از نزد خود بعلم
 و پاک کرد و تعدیل نمود حق تعالی خضر را که فرمود که دادیم خضر را رحمت از نزد خود (و مع هذا خصل موسی عن تزکوة
 الله و عاقبت علیه فی ابتاعه و با وجود این خاضل شد موسی از تزکیه خدا تعالی نسبت خضر و از آنچه شرط کرده بود و بر او
 خضر موسی را در پیرایش که اگر پیر وی گئی از پس سوال کن از من تا آنکه حدیث کنم بر او تو از وی یاد داشتی
 که از تو صادر شده بود و جز من نیست خاضل شد موسی (رحمة بنا و انبیا امر الله) برای رحمتی بما که چون نسیان
 کنیم خدا تعالی که چون با جهالت قدر خود موسی امر خدا و عهد خضر را یاد نداشت و گرفت نکرده شد ما که ادنی درجه
 بداییم چگونه معذب به نسیان شویم و لو کان موسی علیه السلام عالما بذلک لما قال له الخضر ما لم یحط به خیر الی الی
 علی علم کم یحصل لک عن ذوق کما انت علی علم الالهیة فاذا انصفت علیه السلام م و اگر بودی موسی علیه السلام عالم باین
 نه فرمودی برای او خضر که آنچه نه احاطه داری بدان بطور خبرت من بر علی هستم که نه حاصل شده ترا از ذوقی
 چنانکه تو بر علی هستی که نه اندام او را من پس انصاف کرد خضر علیه السلام گوین مقوله در قرآن مجید مذکور نیست مگر از
 تقریر خضر فهمیده می شود (و اما حکمة فرقة فلان الرسول یقول الله فی و ما تعلم الرسول محذو و ما هم حکم فانهما
 تو گفت العلماء با صد الذین یعرفون قدر الرسالة و الرسول محمد بنی القول) و لیکن حکمت فریق خضر
 مع نوامد موصلت شان و هم که شنود پس برای آنکه در شان رسول فرماید حق تعالی و آنچه در شمار رسول

پس بگیرد او را آنچه نمی کند پس از آن باز میند پس واقعت شد در آن علما و خدا که شناسند قدر رسالت و رسول
 را نزد این قول (و قد علم الخضر ان موسی رسول الله فاخذته قرب یا کون منه لیوفی الابد بحقه مع الرسول)
 و دانست خضر که موسی رسول خداست پس آغاز امید کرد و آنرا که باشد از و تا کامل کند حق ادب بار رسول
 (فقال له ان سالتک عن شیء بعد فاعلم انما جئنی فتمناه عن صحبتی) زیرا که گفت موسی برب خضر اگر سوال کنم ترا
 از چیزی بعد از این پس نه مصاحبت کنی مرا پس نمی کرد موسی خضر را صحبت او (فلمّا دعت منه انثا لثه قال
 هذا فراق بنی و بینک و لم یفعل له موسی لا تفعل و لا تطلب صحبتی) پس هر گاه می که خضر گفت این فراق است
 در میان من و تو و حکم رسالت موسی بود که نه مصاحبت کنی خضر آنرا بجا آورد و نممود برای خضر موسی مکن و نه
 طلب کرد صحبت او را (لعلمه بقدر المرتبة التي هو فيها الی الالفة بالشیء عن ان یصحبه فیکت موسی) برای دانست
 موسی باندازه مرتبه که بود موسی در آن آنکه گویا شد خضر را به نبی از آنکه صحبت کند خضر موسی را پس موسی تا پیش
 ماند نزد فراق (فوقع الفراق) پس واقع شد فراق (فانظر الی کمال بدین الرجلین فی العلم و توفیته الابد
 الالهی حقهم) پس نظر کن بطرف کمال این دو مردان در علم و ایفاد آن هر دو حق ادب الهی را (اولی انصاف
 الخضر فمما احترت به عند موسی حیث قال له انما علی علم علیمنه الله لا تعلم انت و انت علی علم علیک الله لا اعلمه انما
 و نحو رکن بطرف انصاف خضر در آنچه احتراف کرد و بدو نزد موسی چنانکه گفت خضر برای موسی من بر علی هستم
 که تعلیم کرد مرا بدان علم خدا زین بلسان اشاره و دانسته شد بقوله اول که تو ندانی او را تو بر علی هستی که تعلیم کرد
 ترا و خدا هم او را من (فکان هذا الالهام من الخضر لموسی و او یکما جرمه فی قوله و کیف تصیر علی بالم تحط به خیرا
 مع علمه بعلو مرتبه بالرسالة) پس شد این اعلام از خضر برای موسی و او بر لب آنچه جرح کرده بود خضر موسی
 را در قول خود و چگونگی صبر داری بر آنچه تا احاطه کنی بدان بطور خیر و رسالت با وجود علم خضر بعلو مرتبه موسی
 بر رسالت (و لیست تلك المرتبة للخضر و لیست این مرتبه رسالت و بار دیگر که بعد مامت زنده شد در بر اسی
 خضر گویا خضر برائی امت موسی آنچه سجد اند بر لب امت اسلامیه (فظهر ذلك فی الامت المحمّدیة فی حدیث ابار خضر
 فقال علیه الصلوة و السلام لا یصحابه اتمم بعلم و یناکم و لا تشک ان العلم بالشیء خیر من الجهل به و لم یزج
 الله نفسه بانه یکن شیء علیم فقد احترت صلی الله علیه و آله و سلم لا یصحابه اتمم بعلم بصلح الایمانه لکنه لا یخبره له
 بذلك فانه علم ذوق و تجربه و لم یفرغ علیه الصلوة و السلام بعلم ذلک بل کان شغله بالاهم فالاهم پس ظاهر
 شد این در امت محمدیه علی صاحبها الصلوة و السلام در حدیث تا بیه نقل پس فرمود علیه الصلوة و السلام که شما دانایان

ترید بمصلح دنیا می خود نیست شکی که علم شایسته است از جهل بد و برب همین نفس خود را نوح کرده اند تعالی که هر شکر
 داناست پس قرار کرد حضور صلی الله علیه و سلم برای صحاب خود که آنان دانایانند از حضرت صلی الله علیه و سلم در کار
 دنیا برای بودن آنحضرت صلی الله علیه و سلم بجهت خبر برای تا بیه نقل زیرا که او علم ذوق و تجربه است و نه فریخت یافت
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم بجهت این بلکه بود نقل آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بمقصود تریزین پس مقصود تریزین
 (فقد بینک علی ادب عظیم تتفقد به ان استعملت نفسک فیم) پس تمبیه کردیم ترا ادب بزرگ نفع دهد ترا
 اگر استعمال کنی جان خود را در راه مودب باشی با بندگان خدا و دعوی کنی بعلم بعض مسائل مجرب از نجسا
 است صحیح ذیل که هر قول فرعون در عالم طبیعت لغو بود بلکه بعضی امور دنیاوی نزد عقل جزوی پسندیده بود
 پس زان جمله قول فرعون بود که چون موسی گفت که بفریسی با ما نبی اسرائیل را چنانکه در سوره شجر است
 گفت که تو ای موسی آن بودی که در ما پیدا شدی و ماندی در ما ساکن و سرکش شدی که قتل کردی قبطی را
 و باز فر کردی پس بکدام سبب مستحق آن شدی که قوم خود را مالک شوی که از نجاری و نزد عقل جزوی این
 چنین سخنانش نازم با بود لیکن از حقیقت حکم و رسالت موسی نا آشنا بود پس موسی فرمود که بی شبهه آنچه چنین
 است و بوقت قتل از گمراهان بودم لیکن حق تعالی ایلا سبب ظاهری عطا کرد مرا خلافت و رسالت پس
 ظاهری امر آخر است و عطا امر آخر و تو بندگی میکنی از نبی اسرائیل حال آنکه حق تعالی رب العالمین است
 خاص لاتی پرستش چنانکه میفرماید (وقوله فیرب ربی حکمیرید الخلق و جعلت من المرسلین یرید المرسلین)
 و در قول حق تعالی در سوره شعرا که این کشیدم را بروردگارم حکمی از حکم اراده کند خلافت و از قول او که هر که
 از رسولان اراده کند رسالت را و نفس دعوی رسالت برای حکومت کافی نیست بدان نظر میفرماید
 (فقال رسول خلیفة فاخلیفة صاحب السیف و الغول و الولاية) زیرا که نیست هر رسول خلیفه زیرا که خلیفه صاحب
 السیف و غول و ولایت است (و الرسول یس كذلك انما علیه بلاغ ما ارسل به) و رسول چنین نیست نیز
 رسالت بجزین نیست بر و ابلاغ رسالت است چنانکه حضور علیه السلام قبل از هجرت در مکه بود باز در مدینه متوجه
 صاحب خلافت کبری شد (فان قال علیه و جماعه بالسیف فذلك خلیفة الرسول) پس اگر مقاله کند بر ابلاغ
 رسالت و حمایت کند او را با سیف پس این خلیفه در رسول است (فلمّا انما کل نبی رسول كذلك کل رسول
 خلیفة ای ما عطفی المملک و لا اعلم فیم) پس چنانکه نیست هر نبی رسول متعارف همچنین نیست هر رسولی خلیفه
 که داده شود ملک حکومت پس حسب سوره شعرا فرعون گفت و کیست رب العالمین یعنی حقیقت رب العالمین

چسبست که مغائر عالم است و چون حقیقت این اسم پرسید که محیل است موسی از کمال علم تفصیل این اسم کرد که پروردگار
آسمانها و زمین و مابین آن هر دو یعنی پروردگار عالم ارواح و عالم اجسام و عالم مثال بر سرخ و این جواب صاف بزرگ
طریق است که کسی حقیقت انسان پرسد و در جوابش تفصیل او که حیوان ناطق است آورده شود زیرا که موسی
علیه السلام او نشان را اهل ایقان گمان میکرد فرمود اگر اهل ایقانیند و در خود مشاهده این سه عالم را می سازید
پس انان که اهل کشف بودند جواب ندادند لیکن فرعون برای گروه خود گفت که آیا نمی شنوید که جواب
نمی دهید پس موسی موقع دید و چیزه فرمود که موجب ایقان زیاد شود زیرا که دانست که اهل ایقان
اند بدان نظر فرمود که پروردگار شما و ابا شما که استتکان تا حسب حدیث من عرف نفسه فقد عرف ربه پی برورد
و هم اشارت بقیامت باشد فرعون گفت که رسولی که بظرف شما آمده است البته مجنون است تا قوت خود بر کرده
خود ظاهر سازد و از حقیقت مرکب از جنس و فصل و عادت سوالی بجا هومی شود بدان نظر گفت که من
از حقیقت آن مغائر سوال دارم و موسی او صاف آن غیر مغائر جوابی آورد و در حقیقت جواب موسی از حقیقت
اسم رب العالمین همین بود که گفت و چون موسی دانست که نظر مغائر از عالمی پرسد در جواب گفت
پروردگار مشرق و مغرب و مابین آن هر دو اگر عاقلید و حق را مغائر عالم دانید پس من سرخون این را
طعن شمر بدان نظر گفت که خدای خیر من دیگر نیست تا علو خود بر کرده خود ظاهر نماید آنکه بر طور ملاحظه کرده
اگر بگیری آبی خیر من هر آینه کم تر از قیدیان دور نسبت خدای ابا و ولین و نسبت خداست یعقوب
و اسحاق و ابراهیم فرعون را ترسید و بود که هنوز بنام خود با سسی اند و تا سخن نشده است و چگونه باین قدر لغو باز
عود کنند پس موسی گفت ایانیارم ترا بپرسد روشن که دلیل بر قیامت و تشریح روح حق باشد پس بر
آنکه گمان تو هم بر تعصب نباشد گفت بیار اگر تو از صادقینی پس انداخت عصاب خود پس ناگهان
او اثر دهاک ظاهر بود و باز او را گرفت که عصبانند و این دلیل قیامت شد و در شب تاریک بیرون
آورد دست جیب خود را پس ناگهان آن روشن بود برای ناظرین که با وجود تمامی بدن موسی تیز و
نوبی دست موسی دلیل تشریح روح الحق در عالم وحدت وجود است پس چون فرعون عاجز شد گفت بر
گر و همیکه گرداوندند که این موسی ساحر نیست و تا از راه کنده که خارج کند شمار از زمین شما بسحر خود پس
چم بجز می کنند پس حضرت شیخ حکمت سوال فرعون و جواب موسی میفرماید (و اما حکمت سوال فرعون عن
المهیته الا کیته بقوله ما رب العالمین فلم یکن عن جهل و اما کان عن اغتیار حتمی جوابه مع دعواه

الرساله عن ربه و لیکن حکمت سوال فرعون از ماهیت الکیته از لفظ ما که گفت رب العالمین پس نمود از جهالت او و فرعون
نیست بود از آزمائش تا که پسند فرعون جواب موسی با دعوی او رسالت را زیر و در گارش و لفظ ما سوال از حقیقت
باشد پس نسبت آنکه او را جنس فصل باشد نزد قداب پس جواب از جنس فصل باشد و آنرا که جنس فصل نباشد نزد
متاخرین جوابش از خاصه دهنه پس درین سوال آزمائش موسی علیه الصلوٰة والسلام کرد که کفر قوم ندرست تا ما شنید
بودند (و قد علم فرعون من تهمة المرسلین فی العلم مستعدل بخواه علی صدق دعواه) و دانست فرعون ربه مصلین با علم
تا دلیل گیرد جواب او بر صدق دعوای او و سوال و بود که چه نسبت رب العالمین بر ذمه متاخرین (و سوال سوال
ایهام من اهل الحاضرین حتی یفرغم من حدیث لا یشرعون بما شاعره منی انفسه فی سواله و سوال کرد فرعون از موسی سوالی بجا
از جهت حاضرین که لفظ ما سوال نزدیک از حقیقت مرکب از جنس و فصل باشد پس در خیال حاضرین انداخت که
من سوال از حقیقت رب العالمین می کنم تا نشانساند حاضرین را بر مرتبه خود بطوریکه ندانند بدانچه شعور داشتند او
بنفسه در سوال خود (فاذا اجاب جواب العلام بالام اظهر فرعون البقا و المنصبان موسی ما اجابه علی سواله فبین
عند الحاضرین بقصوه زهمهم ان فرعون اعلم من موسی) پس چون جواب داد موسی فرعون را جواب علما یا هر یک
متاخرین اند که وجود مطلق از جنس فصل نیست و آنرا که جنس فصل نباشد جوابش بخاصه حلیه داده شود و
موسی از خاصه حلیه جواب داد که مرکب از جنس فصل بود ظاهر کرد فرعون برای بقا و منصب خود که موسی نه
جواب داد فرعون را مطابق سوال او پس ظاهر شد نزد حاضرین که ندرست تا ما شنید بودند بر اقصو فهمشان که فرعون
داناتر است از موسی (ولمذ الما قال له فی الجواب ما یبغی له و هو فی الظاهر غیر جواب علی ما سئل عنه و قد علم
فرعون انه لا یجیبه الا بذک فقال لاصحابه ان رسولکم الذی ارسل لیکم لجنون ای مستور عنه علم ما سألته عنه اذ لا
یتصور ان یعلم اصلا) و برای همین هر گاه فرمود موسی برای فرعون در جواب آنچه ترا در است برای جواب نزه
متاخرین که فرعون از روشن بود که رب العالمین او پروردگار آسمانها و زمین است اگر اهل ایقانیند و او در
ظاهر غیر جوابی است نزد متقدمین که سوال کرده شده بود موسی از او که با جنس فصل باشد و دانست فرعون که
نزد جواب دهد مطابق علما و متاخرین موسی او را مگر بدین پس گفت فرعون برای اصحاب خود که رسولیکه فرستاده شده
است بظرف شما که میته مجنون است ای پوشیده کرده شده از علم آن اسم آبی که سوال کردم از وزیر که تصدیق کرده شود
که دانسته شود و حقیقت رب العالمین هرگز (فالسوال صح فان السوال عن الماهیته سوال عن حقیقه المطلوب
و لا بد ان یکون علی حقیقه فی نفس الکیون لیه و اما الذین جعلوا الحد و مرکت من جنس و فصل فذلک فی کل ما یقع

مثل هذا القول هو عين در سخن از حروف زواجر است پس باقی ماند جن که مخفف جن شد و هست یعنی پوشیده اع
البته پوشیده کم تر ازیر غلبه خود زیرا که توجواب دایمی بد آنچه تا پیش کنی مراد آن که گویم برای تو مثل این قول (فان
قلت لی قدر جلت یا فرعون یا حی و الیعین و احد نیکف فزت یقول فرعون انما فزت المراب الیعین
فانما فزت الیعین و لا افسست فی ذاتها و مرتبه الا ان الحكم نیک یا موسی بالهمل و انانیت بالیعین و غیرک بالرتبه پس
اگر گوئی ای موسی برای من تو جلال شدی ای فرعون بوجد خود که نسبت بخود کردی بخدا نگر دی حال آنکه عین واحد
است پس چگونه تفریق کردی عین واحد را پس گوید فرعون جزین نیست تفریق کرده شدند مراتب عین واحد نه
تفریق کرده شد عین واحد و نه مقسم شد در حد ذات خود که متغی شدی از نسبت که نم و عید بخود و مرتبه من اکنون
تکلم است در تو ای موسی بالفعول من تو هستم یعنی در غیر تو بر تیر با عی چون که میرنگی امیر رنگ شد موسی یا موسی
در جنگ شد چون به میرنگی رسی کان داشته موسی یا فرعون کردند آشته (فلا نام ذلک موسی منه اعطاه حق
فی کون یقول له لا تقدر علی ذلک لرتبه لیشده بالقدرة و انظار الا تفریق لان الحق فی رتبه فرعون من الصوره
النظایره اما الحكم علی رتبه الیاتی کان فیها ظهور موسی فی ذلک مجلس پس هرگاه فهمید موسی این از فرعون داد موسی
فرعون را حق او در بودن او که گوید موسی فرعون را نه قدرت داری برین حال آنکه رتبه شهادت و بد برای فرعون بقدرت
و انظار از تو در موسی زیرا که برای حق در رتبه فرعون از صورت ظاهر است بر مرتبه که بود در ظهور موسی درین مجلس
(فانما لایظهر للمانع من تعدیه علیه ولو یجکت لیبی عین) پس فرمود موسی بر اس فرعون که ظاهر است برای او
مانع از تعدیه فرعون بر موسی این معنی ذیل که آیا آرم ترا بجزیره روشن دال بر مدعی من که از ان کشف شده تو
گردد (مفضل لی ایضا ما توعدنی به) پس کنی با من نیز آنچه وعده کنی مراد آن (فلم یسع فرعون الا ان یقول له
فانت به انکنت من الصادقین حتی لایظهر فرعون احد ضعفه و الی من قوم بعدم الانصاف فکالوا لیرتابون فیم
پس نه وسعت و پشت فرعون را مگر آنکه گوید برای او که یاریدان اگر باشی از صادقین تا آنکه نه ظاهر شود فرعون
از ضعف او را قوم خود بعدم انصاف پس شک کردند در فرعون (و هی الطائفه الی استخفا فرعون فاطاعوه)
و اطاعت بود که خیفیت دانست او را فرعون پس طاعت کردند فرعون را (انهم کانوا قوما فاسقین ای خارجین
عما تعبطه القول صحیح من انکار ما ادعاه فرعون باللسان الظاهر فی العقل فان له حد یقف عنده اذا جا در
صاحب الکشف و الیقین و آمان بودند قومی فاسق ای خارج از انکاریکه دهند و ارا عقول صحیح ای انکاریکه
دعوی کرد او را فرعون بزبان ظاهر در عقل زیرا که برای عقل حدیست که وقوف کنند نزد او چون مجاوزت کند

صاحب کشف و یقین (و انما جاء موسی بالجو اب جالبه لبقوله و انما قل خاصته و براسه همین آورد موسی بجوابی
بدانچه قبول کند موثن و عاقل خاص (فانما عصى و هی صوره ما عصى به فرعون موسی فی ابانته و نحوته پس از دست
موسی عصا خود و آن عصا صورت آن قباحت بود که سر کشی کرد بد فرعون موسی را در انکار خود از اجابت دعوت
او را فادای لعنان مبین ای حیثه ظاهره پس ناگاه آن عصا ثعبان ظاهر بود اسه مار ظاهر (فانما قلبت
العصیة الی حی السیة طائفة ای حسنة) پس منقلب شد عصا و مار مثل انقلاب معصیت که در سینه است بطاعت اسه
کونی (اما قال تعالی بدلک حدیثا تم حسنات یعنی فی الحكم چنانکه فرمود حق تعالی که بدل کند حدیثات بوسین احسانات
در حکم نظر حکم بنامینا متمیزه فی وجه واحد می العصابی الخیة و الثعبان الظاهرة) پس ظاهر شد حکم در داده انقلاب
عصا ثعبان یعنی متمیز در وجه واحد پس آن عصا بود از حیثیت تو که او آن حیثه بود در نظر حس و حرکت و
تبعانی ظاهر پس فرعون گفت که این محرم است و اسحران را طبلید که هفتاد و هزار شعبده باز جمع شدند
در پیش در عصا و رس و جمال کرده در در کار نیکه سطح او از مس بودند مانند و در زیر سطح آتش افروختند پس آنها
پدیدند (فانتم امتا که من الحیات من کونما حیة و اسعص من کونما عصا پس لقمه کرد امثال خود حیات را از بودن
خود عیبه و عصاها را بنظر بود نش عصا) نظرت بجه موسی علی حج فرعون فی صوره عصبی و حیات و جمال پس
ظاهر شد حجت موسی بر حج فرعون که در صورت عصاها و حیات در سنها کرده بود (فانکنت للسحرة الجبال و کمین لوی
جبل و الجبل مثل لصغیرای مقادیر هم بالنسبة الی قدر موسی بمنزلة الجبال من الجبال الشامخه و بود براسه
سحره جمال و نبود برای موسی جلی و جبل که بینه تل صغیر است از رل پس درین اشارت است که مقدارشان نسبت
بطرف قدر موسی بمنزله جمالی بود از جمال شامخه (فما رأات السحرة ذلک علموا رتبه موسی فی العلم وان الذی را اوه
پس من مقدور البشره و انکان من مقدور البشره فلا یكون الا من له تمیز فی العلم الحق عن الخیال و الایهام
پس چون دیدند شعبده بازان اعجاز عصا و دید میضاد استند رتبه موسی در علم و بد رستی دانستند که آن
بیزر که دیدند آنرا مقدور البشره نیست پس بعد چند دیگر معجزات معجزه و نملها دیدند که بمقا بده موسی طاقت
آوردنش نداشتند چنانکه بمقابله عصا و غیره شعبده با کرده بودند و اگر مقدور بشره باشد پس نباشد کار از شخصی
که برای او تمیز باشد در علم محقق از تخیل و ایهام یاد باید داشت که موسی اولاً قحط سالی آورد و از عصا و دید میضاد
معجزه فرعون را معانته کنانید میضاد از عصا و نم از دید میضاد کتب آیات مشهور است پس یکی ما رشدن عصا
شد درم از وزن عصا خون شدن آب نیل است باز مخفی نماید که چون رسیدن موسی بد بار فرعون فکالی داشت

پس هرگاه بگویم فرعون حسب عادت مصران بنود بدبیر یافت حکم حق موسی رسید که بدبیر یافته فرعون را بگو که بنی اسرائیل را بگذارد بر او اثر نشد پس هارون عصا بر یازده کتب نخل مثل خون شد و جمله ما میان مردند و شنبه بازان نیز در بعضی جاه شنبه مذکور کردند و برای خود چاه با در کنار هیل کشیدند و بعد برفت روز آب همان شده باز در فرعون است خلاصی بنی اسرائیل موسی و هارون نمودند و بانکار فرعون هارون عصا بر در یازده کتب که با بر آمدند این نشان سوم از عصا شد حتی که بر بالا خانه و تئور و آرد فرعونیان بر آمدند و سحران نیز چیزی نمودند و فرعون وعده کرد که اگر فرعون روز نهم بنی اسرائیل را بگذارد پس بدعا موسی دفع شد و بنی اسرائیل را بگذاشت پس هارون عصا بر زمین زد که سحرها بر آمدند و این چهارم از عصا شد و سحران هر چند خود بستند از ایشان بر نیامدند و بفرعون گفتند که این از قدرت خداست باز فرعون در خوستت خلاص کرد و بعد از خلاصی دل فرعون حسب عادت سخت شد و بنی اسرائیل را بگذاشت باز موسی و هارون پیشتر با بر آوردند این نشان پنجم از عصا شد و بدست فرعون و فرعون است از موسی آمد کرد و بعد از دفع دل فرعون سخت شد باز در پیشی بدعای موسی و با آمد بدعای موسی حسب در خوستت فرعون رفت شد و دل فرعون سخت گشت باز موسی خاک تنویر بر آید و بفرعونیان و سحران و بنیلهما بر آمدند نگاه سحران مغلوب گشتند و ایمان بر ب موسی و هارون آوردند باز رعد و شراره که گاهی بر ملک نیامده بود بدعای موسی آمد این نشان ششم از عصا شد و درین وقت موسی و هارون از در بار فرعون خارج کرده شدند چون بعد از خلاص از راه در خواست خروج جمله بنی اسرائیل موسی و هارون نمودند فرعون انکار کرد و باز بدعای موسی را بر آوردند این نشان هفتم متعلق بعضاست و بدعای موسی رفتند و دل فرعون سخت بدستور شد باز تاریکی سحر و بدعای موسی شد پس این آیات متواتر کمال شدند که از عصا و بدبیر و غیره بود پس تیه پاکت بر آورد که اول ناده فرعونیان پلاک شدند نگاه اجازت فرعون برای موسی شد که هر طور بخواهد بنی اسرائیل را بر بیاید و در قرآن مجید اجمال است در کتاب خروج تفصیل تمام است مجزوه پنجم بدبیر شد و هم شگفتن در یازده عصا شد این طوره مجزوات موسی از عصا و بدبیر و در نه زانند از نه بودند (فامتوا بر رب العالمین رب موسی و هارون ای الرب الذی یدعو الیه موسی و هارون لعظم بان القوم یعلمون نه ما جان فرعون) پس چون مجزوه بنیلهما بعد چندین مجزوه که موسی آورد و بمقابل او چیزی کی سحره نیز آوردند گو سحرخان ادنی بود و بمقابل اجازت موسی پس ایمان آوردند بر رب العالمین رب موسی و هارون ای ربیکه تواند بطرف او موسی و هارون برای علم شان با آنکه قوم دانند که او رب است که خوانند موسی او را بر اس فرعون (اولا کان فرعون فی منصب لکل صاحب الوقت و انه الخلیفه بالسیف و ان جانی الخوف انما موسی الذلک قال

انار بکمال الاعلی و ای الکل کل رب با بنسبت ما فانا الاعلی منهم با عیالیه فی النظام من الخلق فیمم در هر گاه میسکه بود و سرخون در منصب شکر صاحب وقت بود و خلیفه بسیف و دیگره چو کرد و در عزت شرح برای همین گفت من پروردگار شما اعلی ام ای او که بکل رب با بنسبتی لیکن من اعلی از ایشانم بدانند که دیگره آدم او را در ظاهر زودا علمت اسحوره صدقه فاما لکم لکم کرده و اسحوره له ذلک فقالوا لانا نقضه به حیوة الدنیا فانضما انت قاص فالله و لکم فطرح قوله انار بکمال الاعلی و الکل کل من الخلق فالصورة لفرعون قطع الایدی و الارجل و صلب بعین الحق فی صورة باطل فیسئل مراتب الامثال بلا ذلک الفعل) و هرگاه دانستند سحر عمده فرعون و آنچه گفت او را و نه انکار کردند و او را و اقرار نمودند برای او بدین پس گفتند برای او بدین نیست که حکم کنی این حیات دنیا را پس حکم کن آنچه حکم کنی پس دولت برای است پس صبح شد قول او که من پروردگار شما اعلی هستم دشان نیست که بود قائل انار بکمال الاعلی عین حق لیکن بصورت فرعون پس قطع کرد فرعون و تنها و پاها و صلب کرد بعین حق در صورت باطل برای رسیدن مراتب شهدا که نرسند مگر بدین فعل فرعون شیخ ابو مدین قدس سره شعرین انکار باطل فی طوره و فانه من بعض فخراته ۴ از اینجا دریافت شد که هر چه در وجود است همه غیر و نیکوست و رعایت حق حضور شیخ مرموم را زیاده مرعی که مسکن رحمت را بدان غلطی است الفرض سحران که اول یقین بودند بعد از بر آمدن و بنیلهما چون عاجز شدند ایمان بر ب موسی و هارون آوردند که بنیلهما روزی در وجود بصورت روح اعظم بدرجه بود که قابل استوان کرد فرعون و عیدی کرد پس بنظر یقین خود گفتند که با طرف خدا را رج و منقلب تو ای هم شد پس ز عمل فرعون آفتان منقلب از کثرت بوحده که دیدند (فان الاسباب الایمیل لی لعطیلهما لان الایمان اثباته انقضتها فلا تقهر فی الوجود الا بصورة ما هی علیه القوت من زیرا که نیست سبیل بطرف تعطیل سباب زیرا که ایمان ثابته مقتضی شدن آن اسباب را و قضاء ایمان در تحقیق چنانکه در مرتبه ترقی حضور شیخ فرموده است از عین حق است پس نظام شود در وجود خارجی مگر بصورتیکه بر و قوت علمی است پس هر سبب مراد با باشد بسببی در ثبوت علمی که یا نه نشود در وجود یعنی مگر بدو (اولا یسئل کلمات الله و لیست کلمات الله موسی ایمان موجودات نیست سبب لیما تقدم من حیث ثبوتها و نیست ایما الحد و من حیث وجودها کما تقول حدیث الیوم عندنا انسان او ضیف و لا یلزم من حدیثه انه ما کان له وجود قبل هذا الحد و است زیرا که نیست تبدیل برای کلمات خدا تعالی نیست کلمات خدا موسی ایمان موجودات پس نسبت کرده شود و بطرف آنها قدم از حیث ثبوت ثبات و نسبت کرده شود و بطرف شان حدیث از حیث وجودشان چنانکه گوئی حادث شد و ز نزول انسانی یا ضیف و نه لازم آید از حدیث او درین روز که نبود برای او وجودی قبل ازین حدیث

برایمان آوردن فرعون و نض باشد و نسبت این کلام با احتمال اول ظاهر باشد و با احتمال دوم مرجوح و مرجوح معارض
 یک نض نمی شود و کیفیت که معارض دو نض گردد و نهایت امر آن باشد که نسبت این کلام با احتمال دوم ظاهر باشد و ظاهر
 است که ظاهر معارض نض نمی تواند شد بلکه معارض یک نض نمیشود و سوال اگر گویند که ایمان باس است توله
 تعالی قلم یک تعلیم ایمان هم ما را و باستانه الایه گوئیم که ما در جواب دو مقام است مقام اول آنست که این آیت
 مجمل است بیان آن در آیت دیگر آمده است زیرا که این دلالت است نه که دیگر بر آنکه ایمان باس نافع نیست لیکن معلوم نشد
 که در دنیا و آخرت نافع نیست یا در آخرت نافع است و در دنیا نافع نیست و یا در دنیا نافع است و در آخرت نافع نیست
 پس این مقدار در آن مجمل باشد و بیان در آیت دیگر واقع است و هو قوله تعالی فلا کانتم قریه آمنتم نفعها ایمانها
 الا قوم یونس لما آمنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی البحر و الله ینزل الوحی علی من یشاء من عباده لعلهم یرجعون
 حالست مشاهده عذاب که ایمان ایشان نفع ایشان باشد الا قوم یونس که چون ایمان آوردند در حالت مشاهده عذاب
 با عذاب را از ایشان دور کرد و یک در حیات دنیا پس ازین آیت معلوم شد که نفعی نفع ایمان باس در دنیا است و با آخرت
 متعرض نشد پس احتمال دارد که در آخرت نافع باشد و علی هذا این آیت نفع نباشد و نفعی نفع ایمان باس مطلقا هم
 در دنیا و هم در آخرت بلکه احتمال دارد که مراد حق در آن باشد که درین آیت بیان فرموده اذ حصل الاحتمال بطلس
 کلا استدلال سوال اگر گویند دلیل عدم نفع ایمان اجماع است جواب آنکه اجماع صحابه اگر مراد باشد پس هیچ اجماع واقع
 نشده کفر هم فی الیلاد و اگر اجماع عام مراد است و هو یومین مقبول و مقام دوم آنست که لا تسلم که ایمان باس باشد
 و ایمان باس گاهی باشد که فرعون رجا و امید از نجات قطع کرده باشد و حال آنکه قطع طمع از نجات نکرد زیرا که او
 مشاهده کرد که نبی اسرائیل در میان آب در راه خشک میرودند آنست که آن بگفت ایمان ایشان بموسی و آله موسی است
 بسبب آن مسامحتت با ایمان کرد و لهذا گفت و الذی آمنتم به یونان اسرائیل شاید که نجات یابد چنانکه ایشان نجات
 یافتند سوال اگر گویند که قوله تعالی و قال موسی ربنا انک تریتم فرعون و طاه زینیه و اموالا فی البحر و الذی یرتاب فی فضل
 عن سبیلک بنا اطمس علی اموالهم و اشد علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یروا العذاب الالیم قال قاصصیت و هو کما دلالت
 می کند که فرعون و قوم او هر دو ایمان نیار و دند نزدیک رویت عذاب الیم چه دعای موسی و بارون همین بود حق
 عمل و عطا فرموده که دعای شماستجا شد برین تقریر که سابقا در گذشت لازم آمد که ایمان قوم فرعون نیز صحیح باشد
 و ظاهر این آیت است که هر دو صحیح نیست زیرا که ضمائر من قوله علی اموالهم الی قوله حتی یروا العذاب بفرعون و
 قوم او هر دو را می اندوزد و این آیت است که بفرعون و قوم او هر دو را می اندوزد و این آیت است که بفرعون و قوم او هر دو را می اندوزد

که بقوم او را می اندوزد و این آیت است که بفرعون و قوم او هر دو را می اندوزد و این آیت است که بفرعون و قوم او هر دو را می اندوزد
 مراد از عذاب الیم آخرت باشد نه غرق بفرعون و در حالت غرق ایمان آورده باشد و از ایشان خبر ندارد و در اکثر مفسرین
 بر قرآن مراد از عذاب الیم عذاب قیامت است و لهذا فرموده است ان الذین حققت علیهم کلمه ربک الی یومنون و لوجوه اقرهم
 کل آیه حقیر و العذاب الالیم و لا یحقن الکلمه الالهی الا کفر الذی علمه لا یؤمن اگر چه این کلام نسبت با احتمال دوم مرجوح است
 و ظاهر آنست که مرجوح معارض نض نمی شود و خصوصاً که مرجوح قائم الاحتمال باشد سوال اگر گویند که قول خدا تعالی یقدم قوم یونس
 الیقینیه پس اگر خدا که فرود دالست میکند که فرعون با قوم خود در روز و آید و ایشان در دنیا ملعون اند و در روز قیامت
 بدترین حال باشند جواب آنکه در آیت دیگر آمده که ادخلوا آل فرعون اشد العذاب و گفتند ادخلوا فرعون و جبار کبر است
 که مراد آیت آن باشد که قوم فرعون تنها در آتش روزند و او نه روزی را که او را در هم نعل متعدی است یعنی قوم خود را در روز
 پس به قوم او را می اندوزد و فرعون را می اندوزد و این آیت است که فرعون را می اندوزد و این آیت است که فرعون را می اندوزد
 انما یرسل فرود ایشان را در نار جواب آنکه فائده آنست که چون او در دنیا دعوی اوست که در باطل قائم ایشان رود
 و ایشان را بد روزی برده تا بداند که این دعوی باطل بوده و نزد او چنانچه در نفس الامر باطل است در حالت رجوع و عدم دخول
 او با ایشان تا بداند که به برکت ایمان و نسبت سوال اگر گویند که قوله تعالی فاخذ الله نکال لآخره و الاولی و لالت کند برین
 که در دنیا معذب بود و در آخرت نیز معذب خواهد شد البته زیرا که بصیغه ماضی فرموده است فاخذ است فاخذ اهد و تعبیر از امور
 مستقبله بلفظ ماضی به جهت تحقق وقوع است جواب آنکه وجه تحمل است و اما وجه دیگر احتمال دارد و آن آنست که نکال
 آخرت و نکال دنیا را همین غرق باشد و در دنیا و صیغه ماضی به جهت آن آورده باشد لهذا تقدیم آخرت بر اولی فرمود
 و چون این احتمال قائم است استدلال ساقط است و این مجمل کلام شیخ است در فرعون ما انما ایمان اسلمت بقیح کردیم
 و بعد ازین بهما حشر در نصوص و فتوحات می فرماید که مره الی الله فی قول لایمان و عدمه و نیز در فتوحات گفته که از ان
 مفهوم می شود که فرعون از اهل نجات نیست بلکه زایل هلاک است و در سبک کفایت است در باب ثانی و تثنی گفت که
 بحرین چهار طائفه اند و در نار و از نار بیرون نمی آیند اول ایشان شکلیه برسد تعالی مثل فرعون و بحرین از کسانیکه دعوی
 بر بربیت از برای نفس خود کرده اند و یعنی آن از خدا نموده اند پس گفت با علمت لکم من الکه غیر می و انار یکم الالعی و
 همچنین فرود و غیر او و در مشرکان اند سویم معطله چهارم منافقان سوال اگر گویند که این از قبیلین است و با حشر بود و مقتاد
 پس چه گفت قرضه در طاهر و مطهر جواب آنکه چون دلیل بر ایمان او تقریر کرد و آن خالی از توست نیست بنا بر آن
 عبارات ظاهر و مطهر آورده و آن چنان است زیرا که بنا بر توت اوله ایمان او ثابت است و بنا بر ثبوت ایمان دان الایمان

بجانب ما قبله (هذا اذا كان امره من تعين بالانتقال في تلك الساعة) من كفتك ودر قدومه فرعون قبيصة است که باشد احوال او
 امر کسیکه یقین کند بر انتقال درین ساعت و در باس بود و در قرینه الحال تعطی نه ما کان علی یقین من الانتقال لانه علی من
 المؤمنین یمشون فی الطریق البس لندی ظهر بضر موسی بعصاه لجرم تمیث من فرعون بالملک اذا من سجالات المحقر
 حتی له یحیی و قرینه حال او کند که فرعون بر یقین ازین انتقال نبود برای آنکه عاقله که در زمین را زدندگان در زنجار
 که ظاهر شد بضر موسی بعصاه او در یای امر البس یقین نبود فرعون بهلاکت هر گاه سیکه یمان آورد بخلاف محقر تا نه
 لاحق شود و محقر که تحقیقش می آید (فامن بالذی امننت به بنو اسرائیل علی القیقین بالنجات فکان کما یقین لکن علی
 غیر الصورة التي اراد) پس یمان آورد بدان صورتیکه یمان آورد بنو اسرائیل بر یقین نجات پس شد چنانکه یقین کرد فرعون
 لیکن نه بر طریقه که اراده کرد فرعون که از عذاب دنیا نجات خوبست حق تعالی او را نجات آخرت داد (نجاته) احد
 من عذاب الآخرة فی نفسه و نجایه که ما قال تعالی قال یوم یخیک ببدنک لتکون من خلفک آیه لانه لو غاب بصورته
 بر ما قال قومہ بتجیب قظر بالصورة المعهودة بیننا لیلعلم انه هو فقد عتته النجاة حسا و معنی) پس نجات داد او را از عذاب
 آخرت بفرقه نجات داد احد بدن او را چنانکه فرمود احد تعالی پس مرد نجات و هم بدن تر تا که باشی بر اسب
 خلفت خود نشانی برای موت برای آنکه اگر غائب بودی بصورت خود بسا اوقات گفتندی قوم او که محجوب شد پس ظاهر
 شد بصورت معهوده میست تا او انسته شود که بدن او بدن اوست پس عام شد او را نجات بحس و معنی (ومن حققت
 علیه کلمة العذاب الاخری لایؤمن ولو جاءته کل آیه حتی یرو العذاب لایعلمه ینذوق العذاب الاخری فخرج فرعون
 من هذا الصنف) و بریم که ثابت شد کلمه عذاب خروسی ایمان نیارد و گوییم آید او را هر آیه (مثل ابی جهل که فرعون این
 است عظیم بود گفت برای قاتل خود که گوی برای صاحب خود یعنی حضرت محمد علیه الصلوة والسلام که درین حالت نیز تم نام
 نجات گفت تو تا بین عذاب درونک می چشند عذاب خروسی پس خارج شد فرعون ازین قسم (بذاهو الظاهر الذی ورد به القرآن)
 این آن ظاهر است که وارد شد بدان قرآن و حق امر آنکه یمان باس است که بهنگام آمدن عذاب یمان آورده شود و نجات بر
 پلاک باشد یا نباشد چنانکه قوم یمن یقین نبود در نه زائل نکشتی (ثم انما نقول بعد ذلك الامر فی الی انما مستقر فی نفوس
 عامته الخلق من شقائه و ما لم یض فی ذلك مستندون الیه) باز ما بگویم بعد ازین و امر حق درین بطرف خداست
 برای آنکه مستقر است در نفوس عامه خلق از شقاوت فرعون نیست برای شان آیتی در شقاوت خروسی او که استناد
 کند بطرف او گو در حدیث متفق علیه قول جبرئیل موجود است که گلابه در یاد و در پیش انداختم و تضعیف کرد صاحب
 کلمات آنرا (و اما آنکه فطم حکم آخر لیس هذا موضع) ولیکن آمل و پس برای اوست حکم دیگر که نیست اینجا موضع

او را و تم یعلم انه ما یقبض صدرا احد الا وهو مؤمن ای مصدق بما جادت به الاخبار الماکتبه) باز باید دانست که نه قبض کند
 احد تعالی کسی را مگر حال آنکه او مؤمن است بدانچه آوردند اخبار آیه (واعنی بذلك من المحقرین و لهذا یکره تشریح
 النجاة و قتل الغفلة) و مراد از این محقرین و برای همین مکرده است موت فجأت و قتل غفلة (فاما موت
 النجاة فتمه ان یخرج النفس الداخل و لا یدخل النفس الخارج فمذا موت النجاة) پس لیکن موت فجأت پس حد او
 بلکه خروج کند نفس داخل و نه داخل شود نفس خارج پس این موت ناگمانی است (و هذا غیر المحقر) و این غیر محقر
 است و کند که قتل الغفلة یضرب عنقه من و رانه و هو لا یشتر فی قبض علی ما کان علیه من ایمان او کفر) و همین است
 نفس غفلة که زده شود در دن مقتول از پس و در حالیکه نداند پس قبض کرده شود بران ایمان و کفر مکه بود (و از آنکه
 قال علیه الصلوة والسلام و یحشر الناس علی ما عملت ما کما ان یقبض علی ما کان علیه من ایمان فرمود علیه الصلوة والسلام
 و محقر کرده شود آدمی بر آنکه مکرده است چنانکه قبض کرده شود بر آنچه بود (و المحقر ما یكون الا صاحب شهود فهو صاحب
 ایمان بر اتم غل یقبض الماعلی ما کان علیه) و محقر نباشد مگر صاحب شهود پس و صاحب ایمان است بدانچه نزد او است
 پس نه قبض کرده شود مگر بر آنچه بود و در مطلب است که برایمان معجزه دره نباشد و دره ابو جهل غیره مساوی با مسلمانان
 باشند (لان کان حیرت وجود لا یخرج الزمان الا بقرائن الاحوال) برای آنکه کان حیرت وجود نیست نه حاضر شود با او
 زمانه مگر بقرائن احوال و مفرق بین الکافر المحقر فی الموت و بین الکافر المقتول بغفلة او ایست نجارة کما قلنا فی حد
 النجاة) پس فرق کرده شود در میان کافر محقر در موت و در میان کافر مقتول بغفلة یا میست ناگمان چنانکه
 فرمودیم در حد فجاءت (و اما حکمة التجلی و الکلام فی صورة النار قلنا کما نبت بقیة تجلی له فی مطلوب یقبل علیه لایرض
 عنه فانه لو تجلی له فی غیر صورة مطلوبه اعرض عنه لا یتما ح بهمة علی مطلوب خاص) ولیکن حکمت تجلی و کلام در صوت
 آتش پس برای آنکه بود آتش در وقت شب مطلوب پس تجلی کرد حق تعالی برای موسی علیه الصلوة والسلام در
 مطلوب او تا متوجه شود بر و در اعراض کند برای اجتماع همه موسی علیه السلام بر مطلوب خاص (ولو اعرض لعاو
 علیه فاعرض عنه الحق و هو مصطفی مقرب) و اگر اعراض کردی البته خود کردی بر و تکلم عمل او بر و پس اعراض
 کردی از حق حال آنکه حسب آیه و اصطفاک او برگزیده بود و مقرب چنانکه قرنا به یخیا نسروود (من قر به
 انه تجلی له فی حق مطلوبه و هو لا یعلم) پس از قرب او آنکه تجلی شد حق بر اسب او در صورت مطلوب او در
 حالیکه تجلی و است شمع کفار موسی را عین حاجت به + هو الاله ولیکن لیس یدر یه) مثل آتش موسی
 علیه الصلوة والسلام که دید او را عین حاجت او و حال آنکه او آیه بود است لیکن نه دانست

يعني در گرفتن زيورات آنکه گوی تفریق کردی در میان نبی اسرائیل و نه انتظار بردی قول مر ایلوس موسی اارون را
 گذارشت و این جزو آن شد که بهارون قوم را سپرد و کرده رفتن بود نه بخدا پس متوجه سامی شده فرمود پس چیست
 حال نوای سامی گفت دیدم بد آنچه ندیدند پس گرفتمش خفاک زافتر براق چو تیرک انداختم در گو ساله چنین مردان
 کرد بوی من نفس من فرمود بر و بکار ندرج و مال بسیار برای تباری ندرج آمده بود بدان نظر فرمود که براس
 تو در زندگانی است آنکه گوی که مرا مس نکیند که زیور پدید و برای است مقام وعده که هرگز خلافت کنی او را و فرود
 کنی بطرف معبود خود که خدی بر معتکف هر کینه سوزانم او را باز بیندازم او را در دریا پراکنده جزین نیست معبود
 شما آتی است که نیست معبودی غیر او و علم او وسیع هر چه نیست نه این گو ساله که جواب نتواند و او پس نبی لادیان
 سه هزار نبی اسرائیل بت پرستان را کشت و بر باقی تو به مقبول شد و موسی گفته بود که اسم من از دفتر حیات جدا کنی
 کسی که گو ساله پرسید ه است اسم او از دفتر حیات جدا نایم و در دفتر حیات قرآن عظیم است پس گو ساله را خفاکست نه
 در آب حل کرده گو ساله پرستان را نوشاند پس در زمان نزول دفتر حیات یعنی قرآن اولادان کسانیکه نوشیده بودند ایان
 نیامدند چنانکه حق تعالی در قرآن فرماید و اشرار و انانی قلوبهم اجمل بکفرهم الایه الحاصل چونکه هارون را امانت
 ذاتی از ثبوت نبوت و امانت خلافت از موسی حاصل نظر بران حکمت او را حضور مصنف متصف با ما است نمود

که مرتبه عالی در خلافت است (اعلم ان وجود هارون علیه السلام کان من حضرة الرجوت بقوله و هو هینا له من رجوتا
 یعنی موسی اخاه هارون نبیا) بدانکه وجود هارون علیه السلام بود از حضرت رجوت که بهما لغه رحمت است برالالت
 قول ذیل او سبحانه و تحشیدیم بزی موسی از رحمت خود بر او درش هارون در حالت نبوت (فكانت نبوته من حضرة
 الرجوت) پس شد نبوت او از حضرت رجوت (فانه کان اکبر من موسی سنا و کان موسی اکبر منه نبوة) پس هارون
 اکبر من بود از موسی و موسی اکبر نبوت بود از هارون (ولما كانت نبوة هارون من حضرة الرحمة لذلک قال لایینه
 علیه السلام یا بن ام فناداه باسمه لا یا هیه از کانت الرحمة للام دون الالب او فرقی الحکم و چون بود نبوت هارون
 از درگاه رحمت برای این هارون فرمود برای برادر خود موسی ای پسر درین پس ندا کرد او را در امضا کرده
 برای مادر نه بطرف پدر خود زیرا که باشد رحمت مادر سو اس پدر زیاد در حکم (ولو لالتک الرحمة ما صیرت علی ما تیرا
 التریبیه) و گوئی موسی این رحمت مادر زیاد نه صیر کردی بر ما شرت تریبیت واضح باد که بعض خلافت تو بر او
 نکته رحمت مادر غافل شده ازین صفت هارون را پس عمران نیکو بند در عم قال لا تاخذو بیعتی ولا برای
 دلالت بر بی اعدا و نه آنکه نفس من الفاس الرحمة) پس هارون اول موسی گفت ای ابن مادرم براس

شفقت فرموده باز گفت بگیر پیش من و نه بس من و خوش کن من اعدا را پس بن کل بلکه هر هر و ان نفسی است
 انما نفاس رحمت (و بسبب ذلك علم التثبت فی النظر فما کان فی یدیه من الا لواح التي القاها من یدیه فلو نظر
 فیها انظر تثبت لوجود فیها الهدی والرحمة) و بسبب این عدم تثبت موسی بود در نظر در الو اهی که بود در دست
 او که انداخت او را از دست خود پس اگر نظر کردی در آن نظر تثبت هر کینه یافتی در آن هدایت و رحمت زیرا که
 حسب قرآن در نظر یعنی در تحریر او هدایت تو حیدر و هدایت بت پرستی و اقرار بنبوت ختم پناهی بود و رحمت با او با
 همسانگان زیرا که حسب فصل ستم خورن و حکام در و لوح بود نیکو آنکه در حضور من برای تو خدای دیگر نباشد
 (او تو برای خود که امی بت یا صورت چیزی آنچه برسمان است یا بر زمین یا در آب است شما تو را بر روی آنها کونش کن
 و نه او را عبادت نماز زیرا که من خدای غیورم و بدکاری های پران ایشان که من عداوت دارم یعنی در زمان حج تا بت
 سوم و چهارم میرسانم لیکن از هزار آنکه از من رحمت دارم که من میر و یعنی در زمان اسلام رحمت کنم (۳) تو نام خداوند خدا
 خود را بے فائده زیرا که هر که نام او بے فائده می برد خداوند او را بیکانه نگذارد یعنی در مثل قسم دروغ و غیره (۴) تو روز سبت را
 برای پاک داشتن یاد کن شش روز محنت کنی برای سائر کار و بار لیکن روز هفتم برای خداوند هدایت است در آن
 هیچ کار کن نه تو نه سبت نه درخت نه غلامت نه کینه گت نه موشی تو نه مسافر یکم باند رول در داره تو باشد زیرا که خداوند یک
 آسمان و زمین و دریا و هر چه یکم و در آن است بیافرید و روز هفتم آرام کرد یعنی آدم اول را تباها کرد) براس این
 خداوند سبت را برکت دهد و در امقدس نمود و احکام سلول در تفسیر لا اله الا الله و لا اله الا الله و لا اله الا الله و لا اله الا الله
 سه گو نه ممنوع کی آنکه خدای دیگر بخداوند منما فرض کرده شود سواى وجود مطلق دوم مقرب نمیده عبادتش از
 تصویر و غیره کرده آید سوم آنکه حکام دیگران بر او حکم خدا کند بزبانى مسیح حضور صلی الله علیه و سلم آمده اند کند و قسم
 دروغ سخت ترین اشیا است و کلمه چهارم تعظیم سبت است آن نسبت حضور صلی الله علیه و سلم است که بهر آنم
 از نبوت آدم تشریف آورد چنانکه سه حکم اول در تفسیر لا اله الا الله است حکم چهارم تفسیر محمد رسول الله است
 صلی الله علیه و سلم (۵) پدر و مادر را تعظیم کن و حکم برادرگان دین مندرج (۶) خون نری کن (۷) زنا
 کن (۸) دردی کن (۹) بر جارت خود حلف دروغی کن (۱۰) بر زن همسایه و غلام و کنیزک نظر بدار این همه
 رحمت است (فانه منی بیان ما وقع عن الامم الذی اغضبه ما هو ای هارون بری منه) پس هدی در قرآن مجید
 واقع در آیه و فی نسفها هدی بیان محال است که واقع شد از امر یکم غضبنا که موسی را
 از چیزیکه هارون بری بود از یعنی در حالت اگره شان مال و زیورات هارون گرفته بود نه بطیب خاطر خود

در باطن بحسب آیه ولاتحار فیهم الامم او نظام انزاع و نزع ظاهری موجب نتایج عاجل آجلی باشد که بت پرستان
 و عقابها مغرب مانع برین وجه ال سلام نیز تقدیر در دنیا کرده شوند بدین وجه شناخت بت پرستی فرموده در فکان
 موسی بر بی بارون علیها السلام تریب علم وان کان صغیر منه فی السن پس موسی پرورش میکند بارون را علیها السلام
 بتربیت علم و تکریم بود صغیر از دور سن (ولذک لما قال له بارون ما قال مع الی السامری) و برای همین تربیت علم بود
 گفت برای موسی بارون آنچه گفت از خشنیت رجوع کرد موسی بطرف سامری (فقال فما خطبک یا سامری) پس موسی
 چیست حال تو ای سامری و خطب معنی از غلظت از غلظت خط است چنانکه در شرح سامی است یعنی چیست خط تو یعنی
 زیرا صنعت من عدد و کسالی صورتی جعل علی الاختصاص و صنعک هذا الشیخ من علی النجوم حتی اخذت بقلوبهم من اجل ما علم
 یعنی پس در آنچه کردی از سامانی برای خود بطرف صورت گو ساله بر خصیصت و صنعت تو این شیخ را از زویر قوم تا آنکه
 گرفت و دلماسه شان را از باحث مالهای شان (فان عیسی یقول لینی اسرائیل یا ای اسرائیل قلب کل انسان حیرت ماله
 فاجعلوا امرکم فی السما و کون قلوبکم فی السما) و مندرگ رفتن دلماسه از گرفتن اموال از قول عیسی علیه السلام ظاهر است زیرا که عیسی علیه السلام
 فریاد برای نبی اسرائیل ای نبی اسرائیل دل هر انسان جاسه است که مال و دست پس کند مالهای خود را در آسمان
 باشند و مالهای شما در آسمان یعنی صدقه کنید تا با آسمان یعنی در عالم ارواح رود پس تعلق دلماسه شما در عالم ارواح گردد
 (و ما سی المال بالالکون بالذات سبیل القلوب الیه بالعبادة) و نه نام داشته شد مال ببال مگر برای بودن او بالذات
 که میل کنند دلماسه بطرف او بذات و جادات (فهو المقصود ال اعظم المعظم فی القلوب لما فیها من ال افتقار الیه) پس مال
 مقصود اعظم معظم است در دلماسه برای آنکه در آنها از افتقار و احتیاجی است بطرف او چنانکه کند حاجت مال نفس
 خود را که اعظم شئی است نزد او و جود در حدیث است نفس عبد الدنیا ان اعطی رضی او لم یعط سخط یعنی با کت است
 بنده دنیا را یعنی بنده در دنیا را اگر داده شود رضی باشد در نه خصه شود (ولیس للصوم بقا و قلا بد من ذهاب
 صورة العجل لو لم یستعمل موسی بقره تغلبت علیه الخیرة فو قه تم نعت بر او تلك الصورة فی الیم نسفا و حیرت برای صورت
 بقا و پس لابد است از رفتن صورت عملی کاش نه جملت کردی موسی بختش که خود صورتش برقی لیکن غالب شبیه موسی
 غیرت آئینه که مظلوم مقام الوهیت مانع پس سوخته شد آن صورت باز بر آئینه شد بجز آئینه که خاکستر این صورت در دریا
 (وقال لا انظر الی الیک سماه الیما بطریق التنبیه للتعلیم) و فرمود برای سامری خوردن بطرف آن خود پس نام کرد موسی
 گو ساله را آنکه این علم نبود مگر بطریق تنبیه و برای تعلیم سامری که هر چند هر چیز که جادات کرده شود موجود و آنکه است
 لیکن انسان را از بیانیست که حقیقت خود را که تصرف علی دار و گذرشته بطرف ادنی توجه کند (لما علم ان بعض الی الایة

(والمعنی بانیم) و رحمت واقع در آیه در فی سفتها هری و رحمت آن رحمت است بهر اوز خود زبر که چون همسایه نیکی ضرورت است
 و با پدر و مادر تعظیم شفقت با برادران و غیره است (فکان لا یأخذ بجمیة برای من قوم مع کبره و ان اسن منه فکان
 ذلک من بارون شفقت علی موسی لان نبوة بارون من رحمة اللذی الصدر منه لا مثل ذلک پس گرفت بارون برایش
 برادر خود و بر وی تو م خود با وجود بزرگی خود که او زیادة سن بود از موسی پس بود این از بارون شفقت بر موسی
 زیرا که نبوت بارون از رحمت خدا بود پس نه صادر باشد از بارون مگر مثل این و چون موسی از بارون سببت همه کردن
 از نان نبی اسرائیل از زیورات پر سید جواب و او چنانکه فرماید رحم قال بارون موسی علیها السلام الی خشیة ان تقول
 فرقت بین نبی اسرائیل) باز گفت بارون موسی علیها السلام من خوف کرم الیک کونی تفریق کردی در میان نبی اسرائیل
 پس زیورشان گرفت و بسامری دادم تا ازینجا جدا نشوند (تجملی سببا لتفریقهم پس گردانی و اسبب برای تفریق
 شان پس غضب موسی استیکن یافت این مطابق توره و قرآن است و حضور شیخ بلسان اشاره میفرماید تا علیه موسی
 را ظاهر ماند (فان عبادة العجل فرقة بینهم فکان منهم من عبده ابتعا للسامری و تقلید الیه و منهم من تو قف عن عبادة سخته
 بر ریح موسی الیم فیسأله فی ذلک) زیرا که عبادت گو ساله فرقت است در میان شان پس بود از ایشان بعضی آنکه
 عبادت کرد و گو ساله را برای ابتلاع سامری و بعضی از ایشان آن بود که توقف کرد از عبادت او تا آنکه رجوع کند موسی
 بطرف شان پس سوال کنند از او درین زمینی بارون بان میسبب ذلک لفرقان بین الیه و کان موسی اعلم بالامر من
 بارون پس خوف کرد بارون با آنکه نسبت کند این فرقان را در میان شان بطرف بارون و بود موسی دانایتر بامر
 عبودت از بارون بلالانه علم عبادت صحاب العجل بعلیه بان الصدق قضی ان لا یعبدا الا الیه) برای آنکه دانست موسی که
 نه عبادت کرد گو ساله را صحاب گو ساله برای علم موسی با آنکه صد حکم کرد که نه عبادت کند کسی در حقیقت مگر الله را که در
 هر صورت سار نیست و این قضایا مقصود بر حکم تکلیف بجای نیست چنانکه مال ظاهر گویند تا گفته شود این وقوع مقصود
 از شی خواهد بل علم است حکم تقدیری را زیرا که مذمب شان جمع محتملات است کلمات قرآنی را که در شرح شرعی یا عقلی
 نیامده اند از راه او (و ما حکم الله لشی الالوق) و نه حکم کند الله حکم ارادی بجزی مگر واقع شود در آنکه این همسایان
 اشاره است (فکان عتب موسی اخاه بارون لما وقع الامر فی الکارها و عدم التسامح) پس بود عتاب موسی
 برادر خود بارون را برای آنچه واقع شد در کارها بارون و عدم التسامح قلب او (فان لعادت من یری الحق فی
 ال شئی بل یراه عین کل شئی) زیرا که عارف است که عین حق را در هر شئی بلکه عین او را عین هر شئی گویم چندمشک از
 غیر که عین علم عظیم نیاید لیکن نظر موحد بر حقیقت واحدی افتد پس ازین رو در ظاهر امر در شقائق می باشد

آن ذات حق را که ممکن نیست که اطلاق کرده شود بر مفسر مفعول بطور تسخیر و چون هوی حق سبحانه در شان عباد و توار
شد سوز محال باین اعتبار (قال تعالی کل یوم هو فی شان) فرمود حق تعالی که هر روز او حق تعالی در شان
نویست زیرا که آورده ضمیر غائب که دال بر هوی است سواى اسماء الالهیه مثل حلق و غیره (فکان عدم تواتر
اردع بارون بالفعل ان یفقد فی اصحاب العجل بالتسلیط علی العجل کما سلط موسی علیه حکمة من الله ظاهرة فی الوجود
بعبد فی کل صورة وان ذهبت تلك الصورة بعد ذلك لیس شد عدم تواتر اردع بارون بالفعل با نکه نقو ذکند
اردع او در اصحاب گو سالتبسلیط بارون بر گو ساله و فناء او چنانکه سلط شد موسی بر و برای حکمت خدا ظاهر
در وجود تا که عبادت کرده شود در هر صورت و گر چه رود این صورت بعد ازین (فما ذهبت الالهیه بالعبادت عن
عابد بالالهیه) پس نه رفت آن صورت مگر بعد از آنکه تلبیس شد آن صورت نزد عابد و بالهیه (ولمذا ما بلفظ
نوع من الانواع الا و بعد) و برای همین نه باقی ماند نوعی از انواع مگر آنکه عبادت کرده شد (اما عبادة تامله
یا عبادت ذلت مبودیت مثل عبادت صنم شمس و قمر و کواکب و غیره) و اما عبادت تسخیر و یا عبادت تسخیر مثل
عبادت اصحاب مناصب برای مال و جاه گو این تسخیر عبادت گویند چنانکه گویند عبد فلان و مملوک فلان یا نگفته
شود مثل ملازم فلان و رعیت فلان (فلا بد من ذلك لمن عقل) پس لابد است ازین عبادت نزد کسی که تفعل
کند زیرا که ارتباط باین موجودات نیست مگر بافتقار بعضی لطرف بعضی او مستلزم تسخیر و تسخر است (و اما عبادت شی من
العالم الابدی التلبیس بالرفعة عند العابد و الظهور بالدرجة فی قلبه) و نه بندی کرده شد چیزی از عالم مگر بعد از تلبیس
بر نعمت نزد عابد و ظهور بدرجه در دل عابد (ولذلك سمی الحق لنا بر رفع الدرجات) و برای همین کثرت درجات
نام داشت حق خود را برای مایر رفع الدرجات صاحب عرض (ولم یکن رفع الدرجة لکثرة الدرجات فی عین واحدة)
و نفرد در رفع الدرجه برای کثرت درجات در عین واحد (فانه قضی ان لا یجد و الا ایاه فی درجات کثیرة مختلفة
عطت کل درجه مجلا الی عابد فیما او عظم بحل عابد فیما و اعلاه الهوی كما قال تعالی افریت من اتخذ الله هو ا
فهو اعظم منه و فانه لا یعبد شی الا به و لا یعبد الهوی الا بذاته) پس حق حکم کرد که نه عبادت کنند مگر او را و ر
درجات کثیره مختلفه دهد هر درجه بجای الهی را که عبادت کرده شده است در آن عظم مجلا که عبادت کرده شده است
حق در دو اعلاى بجای الهی خواهش است چنانکه فرمود حق تعالی آیا پس دیدی آنرا که گرفت اله خود خواهش
نمود پس او اعظم مبود است زیرا که نه عبادت کرده شود چیزی مگر بسوا و نه عبادت کرده شود هوا مگر بذاته فرمود در
فتوحات یکیمه مشاهده کرده در بعض مکاشفات هو از اظلام بالهیه تامل بر عرض خود و جمع بندگانش گردانسته و ذلت

واقع نزد او ندیدیم مبودی در صورت کونیه عظم او (و فیما قول شعرو حق الهوی ان الهوی بسبب الهوی + و لولا
الهوی فی القلب ما عبد الهوی) و در مقدمه خواهش گویم شعری و قسم حق حب و خواهش صلی است چنانکه در حدیث
آدمی است که بودم خوانده مخفی لیس محبوب دستم که شناخته شوم که حسب حق مطلق بسبب خواهشات جزئی عالم است
و گو بودی خواهش در قلب بجمالین نه عبادت کرده شدی او (الاتری علم الله بالاشیاء و اما کما کیف تم فی حق من
عبد هو او اتخذها آلتا فقال و ضلله الله علی علم) آیا نه بینی خدا را در اشیا چگونه کمال کرد او را در حق شخصیکه پرستید
او ای خود را و گرفت هو را آنکه پس فرمود لفضلات انما تحت او را آنکه بر علم (والضلالة الحیرة) و ضلالت یعنی حیرت
است زیرا که عابد صدمه میداند که آنچه مبود او است ساخته او است و نشان و مست در امکان و با وجود این علم در باطن خود
بسی عظیم عبادت این مبودی در یابد (و ذلک نه لما رای هذا العابد با حمد الله هو ا به با تقیاده لطاعته فیما امره
به من عبادة من عبده من الأشخاص) و این تمیز بدو وجه است یکی آنکه هر گاه دید حق تعالی که عبادت کننده نه
عبادت کرد مگر هو ای خود را با تقیاد خود برای طاعت هو او چیزیکه کند هو عابد را بدان انقیاد از عبادت
اشیا صیکه عبادت کنند هو او را (حق ان عبادته صد کانت من هوی الیضا لانه لو لم یفعل له فی ذلک لجناسا لمقدس
هوی و هو الارادة بحجة ما عبد الله و لا اثره علی غیره) تا آنکه عبادت عابد برای خدا نیز از خواهش جنت و غیره
از نوزیالی شد برای آنکه اگر نه واقع شدی برای عابد درین جناب مقدس هو آنکه عبادت از اراده یا محبت اله است
و عبادت کردی الله را و نه اختیار کردی او را بر غیر او (و ذلک کل من عبادته ما من صورة العالم و اتخذها الهما
اتخذها الهما الا الهوی) و چنین است هر آنکه عبادت کند صورت را از صور عالم و گیرد آنرا مبودی بگیرد آن
صورت را آنکه مگر مبودی (فالعابد لا یزال تحت سلطان هو ا) پس حاصل کلام آنکه عابد همیشه در غلبه هو ای خود
باشد پس یک امر خدا تعالی این دهد و امر ثانی را بیان میفرماید (ثم رای المعبودات تنوع فی العابدین فکل عابد
منها یکفر من یعبده سواه و الذی عنده ادنی تبنی کما لا اتحاد الهوی بل لاحدیه الهوی فانه عین واحدة فی کل عابد
از دید حق تعالی مبود این را که متنوع شوند در عابدین پس هر عابد امری تکلیف کند آنرا که عبادت کند سواى مبود او
و آنکه نزد او ادنی اطلاع است درین تکلیف حیرت خورد برای یگانگت هو او از او اعتبار نسبت هو اطرف متعلقا
آنکه برای احدیت حقیقت هو آنکه عبادت از حسب حق است که بصورت مختلف ظهور گرفته زیرا که عین و جهات است در عابد
پس با وجود وحدت و احدیت هو او از چگونگی تکلیف یکدگری گفت پس هر گاه دو امر دید (فاصله صد ای حیره) پس در
صلوات انداخت عابد امرای در حیرت از تحت احد عابد را که نداند که حق با کدام ازین عابدین است (علی علم

بان كل عابد ما عبد الا هو الله ولا يستعده الا هو الله سوا اصداف الامم المشركه ام لم يصادفتم ودر حیرت انداخت عابد را
 بر علم با آنکه هر عابد نه عبادت کرد مگر عبادی خود را و نه طلب بعد کرد و در مگر عبادی او بجز پرست که موافق شود و مشروع
 بر ایا نه موافق شود و العارث المکمل من رای کل معبود مجلی الحق لعبدتیه و عارث مکمل آنکه دانند هر معبود را تجلی
 برای حق که عبادت کرده شود در آن پس حق او معبود باشد مطلقا در جمع و فرق (و لذلک سموه کلمه التامع همه الخالص
 بجز او تجر و حیوان او انسان او نار او کوب او ملک هذا اسم الشخصیه فیم و برای بودن معبود مجلی برای حق و گریه
 نشناسد عابد نام داشتند کل کفره معبود مجلی را که با وجود هم و خاص تجر و تجر و حیوان یا انسان یا آتش یا کواکب
 یا فرشته این اسم شخصیه است در و بنظر تعیین او (والا لو هیته مرتبه تجلی العابد له التمام به معبوده و هی علی الحقیقه تجلی الحق بل هو
 هذا العابد الخالص لعلک علی هذا المعبود فی هذا المعنی المخصوص) و الوهیت مرتبه تجلی عابد است برای معبود که الوهیت
 مرتبه معبود خاص و مست و او در حقیقت تجلی است برای حق بری بطریق عابد خاص مختلف برین معبود درین تجلی
 خاص (و لهذا قال بعض من یرون مقاله جهالت ما یفیدهم الا لیس قولنا الی الله زلی) و برای معبود خاص که جملا سا
 حق است بعضی اهل مکه که شناسانند حق را در تجلی آن قول نبی علیه السلام لا اله الا الله کوجب کردند گفتند مقاله جهالت
 که نه عبادت کنیم بتیان را مگر تا که قرمت کنند را بطرف خدا قریبی پس آنچه در بعضی نسخ بجای بعضی من عرفت من لم یدر
 دارد بطور تصحیف مخالفت است قول آینه را که مصححین به طلب نبود (مع تسمیة یام الله حتی قالوا جعل لآله
 الاموال احدان هذا الشیء عجاب ما بوجود تسمیة ایشان تیان را آنکه تا آنکه در جواب قول حضور نبی علیه السلام قولوا
 لا اله الا الله گفتند که آیا که در این مدعی نبوت از کلمه لا اله الا الله جمله معبودان منکره را معبود واحد که معبودان
 منکره بجای مبتدا باشند و خبرش الله واحد قدر بدستی این هر آینه نوح نیست عجب پس زین رد آنان او حقیقت
 توحید عارف شدند (فما انکره بل تجبر من ذلک) پس نه انکار کردند از معنی کلمه که نفهمیده باشند بلکه شناسانند
 گویم که روزی درین شان نشد بلکه تعجب کردند زانهم و قفوا مع کفره بصور و نسبته الا لو هیته لهما) پس آنان و تف
 شنیدند با وجود کثرت صور و نسبت الوهیت برای آنها پس با وجود این عرفان قول شان که عبادت نکنیم بتیان را
 مگر برای قربت مقاله جهالت شد (جاء الرسول علیه السلام و دعاهم الی الله واحد یعرفه و لا یشهد) پس در رسول
 علیه الصلوة و السلام و خواند ایشان را بطرف آله واحد که وحدت او شناخته شود و بعضی گو محسوس نشود پس
 فرمود که گوید لا اله الا الله که نیست معبودی غیر خدا (بشهادتهم انهم انبتوه عندهم و اعتقدوه فی قلوبهم با بعد
 الا لیس قولنا الی الله زلی) و وجه خواندن نبی علیه السلام بطرف خدای یگانه بسبب خدمات کفره بود که آنان تیان

کرده بودند از نزد خود و اعتقاد کرده بودند آن یگانه را در قول خود که نه عبادت کنیم بتیان را مگر تا که تربیب کنند زین
 بتیان را را بطرف خدا قریبی تا آنکه خود و قتی که مضطر باشند و متوجه میشدند بطرف خدای واحد (لعلم بان تلك الصور
 تجارة و لذلک قاست) آنچه عظیم بقوله قل معبودم فلا یسمونهم الا بما یعلمون ان تلك الاسماء لهم حقیقه) براسه و استن
 شان با آنکه این صورت ساخته و برای همین قائم شد تحت برایشان بقول حق سبحانه بگو نام کنید ایشان را پس
 ز نام داشتند ایشان را مگر بر آنچه میدانشند که این اسم برای شان بطور حقیقت است پس الوهیت ایشان
 را از کجا حاصل شد (واما العارثون بالامر علی ما هو علیه فیظنون بصورة الانکار لما جسد من الصور لیکن عارثین
 تجلی حق در هر صورتی ظاهر کنند تجلی را بصورت انکار بت پرستی (الان مرتبتم فی العلم تعظیم ان یکونوا بحکم الوقت لحکم
 الرسول الذی آمنوا بعظیم الذی سموه یومئذین) برای آنکه مرتبه شان در علم داد ایشان را که باشند بر خود با حکم وقت
 تابع برای حکم رسولیکه ایمان آورده اند و آنکه نام داشته شدند بدان مومنین لیکن نه سبب وجه (فهم عباد الوهیت
 بعظیم بانهم ما جسدوا من تلك الصور اعیانها و انما جسدوا الله فیها بحکم سلطان التجلی الذی عرفوا انهم) زیرا که آنان
 بندگان خدای اند حسب مقتضای وقت چنانکه در سابق بیان فرمود که انسان اثرات مخلوقات را منزه از الوهیت که
 عبادت ادنی نماید مع علم شان که نه عبادت کرده شدند ازین صور اعیان آنها و جزین نیست عبادت کردند الله
 را در آنها بحکم سلطان تجلی که شناسانند حق را ازین عابدین (و جهلا المنکر الذی لا علم له بما تجلی) و جهال است او را
 منکر که نیست علم برای او بد آنچه تجلی کرده است حق شعر اگر کافر بت آگاه گشته بود یکی از وصلان راه گشته (و لیس
 العارث المکمل من نبی و رسول و و ارث عنهم) و پوشیده کند عارث مکمل نبی و رسول و وارث از ایشان زین امر را
 برای مصلحت که بفید این عبادت نمی باشد چنانکه در فیض القمانی گذشت (فامرهم بالاستراح عن تلك الصور لما
 اشرح عننا رسول الوقت ابتعا للرسول طمعا فی محبة الله یا هم الثابتة بقوله) پس امر کرد عارف مجربین را
 باقتناب ازین صور برای آنچه اجتناب کرده است از آنها رسول وقت برای پیروی رسول ای طمع در محبت
 خدا ایشان را که ثابت است بقول حق تعالی (قل نکتتم تجون الله فاتبونی یکبکم الله) گو اگر دوست دارید
 الله را پس پیروی کنید مرا که دوست دارد شما را الله (فدعا الی الیه و یعلم من حیرت الجله و لای یشهد) پس
 خواند نبی علیه الصلوة و السلام بطرف آلهی که قصد کرده شود بطرف او حوائج را و محتاج الیه کل باشد و دانسته
 شود مجلا و نه مشهود بلکه در حین مشهودیت فایب باشند و لای یشهد و لای یشهد و لای یشهد و لای یشهد و لای یشهد
 فی ایمان الا شیء فلا تترک الا بصارک انما لا تترک و اوجها الدبره اشباها و صورها الظاهره) و نه او را که کنند

و در کمال بینا بینا بلکه او دراک کند البصار را برای لطف او و سر بیان او در اعیان اشیا پس نه ادراک کنند بیست و نه
چنانکه نه ادراک کنند بینا بینا ارواح خود را که در بر اند شباح خود را یعنی عالم مثال را در صورت ظاهره خود با را یعنی
ایرادت حسیه را (فوق العلیه) پس حق لطیف است با وجود حق بودن منزه از ادراک بصیرت تمام و کمال یا در منزه
است از ادراک بصیرت در تمام احوال است حق است خیر نیست با خبر برای سر بیان خود در اعیان
اشیا را و لایحه ذوق و الذوق عقل و العقلی فی الصور و غیر ذوق است و ذوق حاصل است به تجلی و تجلی نباشد مگر در
صورت تمام ظواهر و لا بد است از صورت کثیر در ظهور عالم و لا بد است از تجلی مطلق (ظلال) یبده من راه
به راه ان نعمت) و چون وجود حق در صورت تجلی است پس بحکم ادوی لا بد است آنکه عبادت کند حق را آنکه بنید او را
به سوی خود اگر بغمی (و علی الله تصدیق) و بر خداست درستی راه واضح باد که مفصل باقی حالات حضرت موسی
و هارون در کتاب خرم و اعداد و لیونی و مستغنا است مجلا آنکه بعد از آنکه ساله پرستی نبی اسرائیل سه هزارشان از شمشیر
بنی لیویان کشته شدند و باقی آنکه قبول شد و موسی بر طور باز چله کشید و از برای تعلیم احکام حکم شد و دو لوح
سنگین با زحمات شد که در آن ده کلمات مذکور بودند و موسی آرزو کرد که صورت تلمش حق به بند حق تعالی
فرمود که تو طاقت آن نداری که همراهی مگر سوراخی در سنگ میکنم و بر آن انگشت خودی نم چون بگذرم بطرف
پشت من نظر کن پس موسی چنین کرد و در پیش شد ازین حقیقت چله کشی باید فهمید و بینیکه از کوه بر آمد چهره موسی
می درخشید پس نقاب فلکند سخن میفرمود پس بعضی گستاخان بود گفتند که بسبب درخشیدن چهره موسی بنظر رویت
حق است پس تا وقتیکه با هم پیش نه بینیم ایمان نخواهیم آورد پس برین گستاخی که با هم لیاقت در خواست معائنه کردند
صاحبه بر ایشان اقتاد و بعد از آنکه موسی حق تعالی او شان را زنده کرد تا شکر گذاری نمایند و در ماه سوم از
خروج مصر بنی اسرائیل را زبیر کوه یا بدین کوه استاده حق تعالی تجلیات صورتی بصورت برق در عد جلوه کرد شد و فرمود
که با حکام من گوش دهید و کلام مرا بشنوید ورنه هلاک خواهد کرد و آنان گفتند که خدا با موسی سخن گوید و موسی با ما بفر ما را
حکم شد که برای این کار در برادران ایشان نه در اولاد ایشان یعنی در اسما عیالان پیغمبر خواهد فرستاد که با کلام
خواهم کرد و او باشما کلام خواهد کرد که مصدق توریته خواهد بود و پیغمبر گوئی خواهد کرد در دست خواهد شد و او چون
نعم المرسلین است بعد از او و دعوی نزول کلام خدا دیگر نخواهد کرد پیشین گوئی او است نخواهد آمد و هم گفته خواهد شد
چنانچه بدستور فرموده بود قسح آمد که در زمانه دولت اسلام این پیشین گوئی راست بر آمد که مفصل می آید و باز
مستقیمان بنی اسرائیل گفتند که بخور این من ترو و دیگری نیست و من مثل کشیز تر برنگم در دید بالذات و سخن بود

که با بدن کوبیده بر تا بر تختینزد گفتند که در مصر با این بخوریم و خیارها و خربزه ها و گندنا و پیاز و سیر میاد آورده اند
پس بی نهایت غضب خدا بر ایشان ریخت پس بسیاری آمدند و مری بسیار زخمیده شدند و مرض که درین تمام این
کار برای تمامی قومی حال شده ام حق تعالی فرمود که هفتاد تن از بنی اسرائیل نزد من بر طور جمع کن پس موسی
هفتاد نفر منتخب را بر طور برد او شان بنی کشند و سلوی تخینا یک سوره راه نازل شد و آنان خورند و هم نوز گو
در زندان شان بود که غضب خدا بر ایشان اقتاد و شقیان را کشت بعد از آن موسی علیه السلام زن چشمه را
بکاخ آورد و مریام خواهر موسی اعتراضی کرد که خلاف شریعت است یعقوب کردی حق تعالی در سنگان اسرائیلی فرمود که با موسی
بالمشافه سخن میگویم که بر طور تجلی خداوند را مشاهده میکنی و بچکان پیغمبران دیگر که او شان را در رویا نموداری شد
و مریام از مرض برص مبرص شد و بدعا موسی صحت یافت بعد از آن قوم یسایان پاران که بیابان دین است آوردند
و در او زده نفر برای تحسین من گفتند و در آنجا قومی قوی دیگر جات بود و از ایشان خروج سی ایلیون و هجرت
موسی طویل بود نه چنانکه در حواش مشهور بطور مبالفه و غلو است پس موسی حضرت یوشع و کالیب ده نفر این خبر را
در بنی اسرائیل شهرت دادند و آنکه قوم انکار نمودند حق تعالی فرمود که همه را بطاعت من میزنم موسی فرمود که مصریان
نخواهند گفت که از مصر بر آورد در یسایان تباها کرد حق تعالی حفر فرمود مگر حکم شد که هر شخصیکه درین وقت از بنی اسرائیل
زنده است بر سینه که وعده کرده ام نخواهم رسانید تا چهل سال بنی اسرائیل سرگردان ماندند و فرمود که در ارام من
داخل خواهند شد یعنی بزمان سیح ایمان خواهند آورد و چنانچه بدستور مذکور شد که بزمان سیح کتبی ایمان آمد
بنی اسرائیل آوردند و عمال یقیان در کوه سکونت میداشتند بنی اسرائیل نزد شان بقصد جنگ رفتند لیکن
موسی و صدوق محمد همراه شان نرفتند و منمزم گردیدند و صدوق محمد آن نمونه زمانه حضور صلی الله علیه
و سلم بود چنانکه مفصل در دیگر کتب از نامه جبریان کرده ایم که در آن نشان حضرت صدوق و فاروق بلکه خلق
اربعه و امان دست از حشره بشتره بود و هم نشان هفت پراغ الحش و عایش و بسیار که نصاری پوزده پیشین گو
بودند باز برای نشان چند احکامی جاری شدند و قریبانی برای جنوگنا بان گرفته شد بعد از آن قارون با قوم
خود و صد و پنجاه نفر مقابل موسی و هارون علیهما السلام آمده گفت که از ما بین ما موسی خود را اجزا معز نزد آورد
برین گستاخی زنده در زمین خست گردیدند و قارون بن قحط بن لادی بن یعقوب بود که مفتاح خزانه اش که
کلان کلان بود یکم در بر نمیداشت و از جهت آنکه بنی اسرائیل نسبت خست شدن نشان طاعونی بر پا شده
چهارده هزار و هفت صد نفر مردند بعد از آن حکم شد که قارونانی در نسل هارون بماند و محروم از ارث بنظر نبوت

قوم ایشان شوند و عشر از بنی اسرائیل گرفته شود پس حضرت خضرش بقرانی سوخته شود بعد از آن مریدان خود را هم مومست انتقال کرد و بنی اسرائیل از پاران بر بیابان سین رسیده بقادیس آمدند و شکایت زراعت و تاک و آنار و آب شیرین نمودند و از امیران موسی که عهده بر جری زد و و از ده چشمه بیرون آمدند و در قادیس بمسک قوم عیسویان اسحاق علیه السلام گفته فرستاد که ما را اجازت بده تا از ولایت تو گذر کنیم بجای ریم و قبول نکرد بعد از این بگوه هر رسیدند که متصل طور رسیدند سیه سیه است و بارون وفات یافت و در انجامه فون گشت و عده هارون بر پسرش العازر علیه السلام تقویض گردید و واقع شد که ملک کنعان جنوبی با اسرائیل جنگ کرد و شهر بالین اسرائیل خراب کردند و از کوه براه دریا جنت خرابی تمام شد او دوم یعنی عیسو رفتند و گله بر موسی کردند که ما را آب روان نیست و بدین گستاخی ما را های آلتین انقادند و بعد از آن عیسو موسی حکم شد که شکل را ساخته بر سر تهری نصب کرده شود هر کی که او را معانه کند از و بای ما را نجات یابد از ما را سی گویند گویا اشاره بمصلوبیت مسیح است چنانکه در نفس عیسوی بیاید و بعد چندین فتوحات در صحرائی موآب بانی موآب مقابل شد و در شخصی بالاق نانی جنگیدند بلع با خود شخصی ریاضت کیش بود بالاق او را طلب کرد تا دعای برای خرابی بنی اسرائیل نماید و نمی رفت مگر بگفت و شنود زن خود رفت که در برابر بالاق فریفته بود او نیست دوم تبه دعای بدر بر سینه بنی اسرائیل کرد و هر دو تهر فتح بنی اسرائیل دریافت پیشین گوئی در باد شاه فالباکی داد و دوم سلیمان کرد و بلع را ایمان رفت در وقتی از زمین او خارج شده رفت که مثل سنگ عوج میگرد و بنی اسرائیل بلع و بالاق را کشتند و باز قوم اسرائیل در شهر شیطلم در زمین موآب آخانز ناگردند و گله حق را باطل بدل کردند حال آنکه ایشان را سخت ممانعت ز نابود و مبت برستی نمودند پس غضب خدا تعالی مقرب شد و بیست و چهارم از نفر لطاعون مرودند و در خلال این قصه شخصی نابود که مومست برادر هم زاده خود را انتظار میکرد و چون او تهر دیس او را کشت و نشان قاتل دریافت نبود پس گاو کشتند و ز بالین بر مرده انداختند که زنده شده نام قاتل خود گرفت چنانکه مفصل در قرآن مجید است در فصل بیست و یکم یعنی وجه حکم کشتن گاو برای بد و عاق قاتل نامعلوم هنوز موجود است درین اظهار اشارت باظهار حال حضور ختم المرسلین است علیه السلام که برای انظار انچه بود میان مخفی کنندگان بسیاری مقتول خواهند شد و بدستگور اشاره بطوریکه حاصل تا جمل سال نبی اسرائیل در تهر سرگردان ماندند و موسی علیه الصلوٰه و السلام در عر یکصد و بیست و پنج سال در تهر وفات یافت و حکومت بر جری عیسو شد و در کتاب موسی نسبت حضرت صلی الله علیه و آله را پیشین گوئیها است تفسیر حیات سمدی که نویسم مطالعه نمایند و آنچه در کتاب بود در چهارم تقویدکی عهد نامه صغیر محوله در سن ۶۰ فصل ۴۴ م شروع که در آن عهد عیورب فصل ۱۸ سفر شنی نسبت حضرت صلی الله علیه و آله بود و در جنگ نامه محوله در سن ۶۰

فصل ۲۱ کتاب اعداد سوم اسرار نامه موسی چهارم چیست نامه موسی که چهار درین روزها مقفود اند و در کتاب خیر موعود و ده کلمات بودند و مضمون آن هم در درجه اول مدیون موجوده اند و در کتاب چهارم نظام الفات با درین اسلام در آن تطبیقش در اوائل این کتاب بیان کرده ایم پیشین گوئی آدم و حوا و هابیل و شیلت و الکوش و نوح و عیبر و ابراهیم و خضر و لوط و لقمان و اسماعیل و هاجر و اسحاق و یعقوب و یوسف نسبت اهل اسلام نوشته ایم و در کتاب خیر موعود است و در فصل بیستم این کتاب ذکر حضور صلی الله علیه و آله و سلم مفصل است موم سفر لیدیا نسبت و در آن قصه گوسالیه صلی الله علیه و آله یعنی سامری است که زریور بگم هارون بعد از قصد قتل بنی اسرائیل نسبت هارون بوجود آمد بدان نظر موسی بر هارون خصمانه شد چنانچه مذکور گشت الفرض سنائی منزل نیست کتاب چهارم اعداد است کتاب پنجم سفر شنی است و گوید که در کتاب این کتاب بیگانگی ذکر خیر حضور علیه السلام است لیکن در سفر شنی حالات حضور صلی الله علیه و آله و سلم و خلفا و ارجح اما این همان است خالد و مهاجرین که واقف بر طبعند که درین زمانه تیراج کتب کورده اکثر بهم میرسد و آنچه در آن مخالفت با ملت اسلام در اجناس نظام پیشو و تطبیقش در اکثر جا در تفسیر حیات سمدی کتم ازین روز در اینجا حاجت تهر تفصیل است و از کتب تخصص بنندگان بمراتب قابل اعتبار و الله اعلم بالصواب در اینجا چند خوانند ناگردد است فائده اول باید دانست که پوشش علیه السلام صاحب کتاب است گویند که زنی است و در کتاب آنجا که بر مطالبه تهر موسی علیه السلام است پس این کتاب حاجت جدا گانه پیشین گوئی نسبت حضور صلی الله علیه و آله و سلم در خطبه آنجا که خطاب هماد بود با کفار که کمال دلیل بر رفت و رحمت بود زیرا که در جهاد اول خوف جان نود است بعد از قتل کفار نظر آنکه اگر از هر ابراهیم دانست که در آن روز در وقت بعضی آن هزار بارهای یا بنده پس درین حیات ابدی هزار است چنانکه از آیه و لکن فی انحصار حیوة یا اولی الابصار واضح است پس اگر جهاد باشد نگاه داشته چندان رحم در آن تصور است که یقینا در کتب و تفصیل تر ذکر این مسئله در نفس یونسی بیاید و جهاد حضرات انبیا ازین مقام است بالخصوص قتیله ایشان از یقین کلی است که اهل بیان نجبت روند و کفار تا جعفر اعجاز پیشین مضمون آیه و لکن لفظه بدین وجه بطاهر است چنانکه آیه و لا تا رفیم الامر ابراهیم را منظر حقیقت است پس کار ایشان جوهر جم نیست و کسی که از پیشین گوئی نشان قبول از وجود روزی یا سالانه یا صد یا نه یا هزارانه واقف اند که چنانکه بیان کرده بودند و تا بدروازه قیامت ما را رسانیدند تا در وجود جننت و در ذریع ایشان را سوای اهلیمان ناواقف هیچ شکی نماند که کچشم خود در درج ثانی یا چون با چون معانه کردیم که دلیل تهر درج ثالث بر است مقدس است که خواهد بود و در نشانش هویدا پس درین روپال عقل را که اولی مسکتی دار در بر عدالت انبیا همچو یوشع شکی نباشد و تحقیق قیام زمین بصورت قیام آناب تا کنیم باس متواتر مقبول از آنجا است زیرا و درین

هفتاد و برادران راکشته بادشاه شده از سنگ آسیا زن اورا کشت و بجانش تولاخ از قوم یساکار بادشاه شده او تا
 است و در سال حکم رانی نمود و بعد از آن در ایام کلاوی برخواست و دست و دو سال حکم رانی نمود درین وقت اسرا یلیان
 سخت بدست پرست شدند و در غنای و عیش و تنعم و غیره توان را پرستیدند پس بدست نبی همون بسیاری گرفتار شدند
 بالآخر نبی تعالی فریاد کرد و در وقت باران نموده بزرگی ایشان یقراخ کلاوی را که اندر میبود و سردار نمود و بر نبی
 عورت فرج شد و تا شش سال سلطنت نمود و بعد از او الضبان بود ای هفت سال شاهی کرد بعد از او یلون زبولونی
 ناده سال شاهی کرد و بعد از او مجد و در شصت سال حکومت کرد پس نبی اسرائیل باز بدست پرست شدند پس پهل
 سال بدست فلسطیان گرفتار شدند بدست محسون بجات شده که تن تنها بچنان جنگ میکرد که بمقابله قونجی آمد
 و تبا میگرد و او را از بناب و روی سرش بود با اکثرین آنجا را بچویش دنیا میوش تراشید و گرفتار شد و فریاد گشت
 و بعد از آن بناب قصه زن پرتا منی او فتاد که شخصی از خانه خسر زن خود را می آورد و در میان راه در فرمیان میفر
 شد پس آنان چنین بی حرکتی کردند که باز نش از تا که در دم چند نفر نصیب پیش آمد و او را زدند پس نجانه خود فرست
 زن را و از ده پاره کرده و در دو انده قوم نبی اسرائیل فرستاد پس از آن قوم اسرائیل جمع شدند و بمقابله افریمیان اول
 در او فتادند بعد در خواستند کس فتادی تعالی برده پس فتح شان شد و افریمیان تبا شدند بعد در یافت
 شد که یک قوم از افریمیان باقی مانده است از ایشان نسبت جاری نمودند که جمله در کتاب تفضات شرح اند پس
 چهل سال عیسی علیه السلام بادشاهی کرد و غلبه بر کفار یافت قائم بود در حال شموئیل بدانکه در راه اقبل مسیح حسب
 کتاب اول شموئیل شخصی بود القاناه بن یرواحم بن ایسود بن توی بن جوت او را در وزن بود مدتی که حناه عقیده بود
 پستانها صاحب ولد پس حناه از طعن پستانها رنجیده بود و نزد میکیل رفته نذر کرد که اگر فرزند ذکوری بهمی بخواند
 وقت نمایم و استر بر سر فرزند خود بگذارد و عیسی بنی یوسف در پهلوی میکیل می نشست چون زاری حناه بدیده دیدگان
 بود که انی مست است فرمود که تا کی مست مانی او گفت مست نیستم که از پست فطرت باشم لیکن دعای دلدادارم
 عیسی فرمود برو خدا تعالی مطلب خواهر داد پس او بر رفت و حامله شد و پسری پیدا شد نامش شموئیل کردند زیرا که
 بعد عقم عرض حناه خدا تعالی شنیده بود و بعد از آنکه ز شیر باز داشتند نزد عیسی حناه او را آورد و وقت
 کرد و حانموده گفت که ای خداوند سوای تو کسی نیست که تو عاقره را صاحب هفت ولد بنمائی اشارت بها بر کرد
 و صاحب ولد را از یون کنی و فقیر کننده یعنی اسرائیل را یعنی کنده کنی اسماعیلیان را و علی هذا آئینده برین قیاس
 باید کرد بره ازنده ذلیلان انفاک پلک کننده مسکینان از فریاد او مست تا ایشان را با میران بنشانند و ایشان را

دارت کسی بملال گردانند زیرا که هماسای زمین از ان خدمت که عالم را بران استوار نموده است تا آخر و بشارت مسیح
 هم بداد و پسران عیسی بدعاش بودند بدان نظر حق تعالی فرمود که آن دو پسرت خواهد مرد و که او را فر به کرده و بجای تو
 شخصی پسندیده را بنی خواهم نمود عیسی علیه السلام نابینا شده بود و ندانید بجایش شموئیل و میکیل می نشست وی خوابید
 نبی در خواب او را آمد که می شموئیل پس شموئیل نزد عیسی رفته گفت حاضر م عیسی فرمود که من بطلبیه ام و تا سه
 مرتبه این ماجرا و فتاد در بار سوم عیسی علیه السلام حقیقت را دانست و فرمود که برود بخواب اگر باز ترا بخوانند
 بگویی که حاضر م پس خداوند او را م تبه چهارم او را داده فرمود که چون فرزندان عیسی بیو معاشی کرده اند و عیسی منع نگردد
 است او شان را تبه خواهم کرد چنانکه او را مطلع کرده ام تو هم اعلامی دادم پس شموئیل از اظهار خواست عیسی علیه السلام
 می رسید لیکن عیسی خود گفت که آنچه شنیده از من نهان مدار پس از جمله شموئیل مطلع فرمود عیسی علیه السلام
 گفت که هر چه منی خدمت تجویز فرماید پس در جمله نبوت شموئیل ظاهر شد و اتفاق چنان افتاد که اسرا یلیان با قصد
 جنگ بمقابله فلسطیان اردو زدند و در معرکه بقدر چهار هزار نفر کشته شدند نظر بران صندوق عندیکه بره
 صورت کرد میان از زر قائم بود و از مقام شکیا طلبیدند و گلبانگ خوشی در اسرا یلیان افتاد و فلسطیان
 نوناک شدند لیکن دلها را توست داده جنگیدند و سی هزار اسرا یلیان کشته شدند و صندوقی را بردند و
 بران عیسی مسیحی حنفی و نجاس نیز ملاک گفتند پس عیسی او را شنیده بیوش از کرسی افتاد و وفات یافت یا نیست که
 تا پهل سال بادشاهت با نبوت بر قوم اسرائیل کرده بود لیکن از ده صندوق قوم فلسطی و غیره مبتلا با مرض گونا
 گون شدند و جایگه می بردند مبتلا میشدند بالآخر بصلاح پندتان خود بطا اکثر بر او نهاده بر دوش دو گوان
 شیه دار بسته را کردند که آن صندوق با اسرا یلیان آمد و فتح بر فتح اسرا یلیان را شد و شموئیل پیر گشت و آنجا سب
 دو پسر داشت یکی یوسیل دوم ایما هم دورا قاضی کرده لیکن بر راه پدر نبودند و ثروت می خوردند پس هم شکایت کردند
 و گفتند که تو پیر شدی و پسرانت شریدند بر ما بادشاهی نصب کن پس میکیل ناراض شد حکم خدا بر سید که مطابق
 قول اسرا یلیان کن که بت پرست شده اند و میخواهم که تبا نامم پس شموئیل هر چند بظنیمت شان پیش آمدند که
 بادشاهان قوم را دلیل میکنند مگر کسی گوش ندانند پس شاول بنیامینی را که تن او در دست در بود بادشاه کردند
 و اگر دره انیا او نیزه پیشین گویان شد که از دوش تا بال بلند تر آمد میان بود پس نبی اسرائیل از جنگ نبی همون
 باز گشتند پس بر عای شموئیل رعد بالان آمد که از ان ترسیده اجابت نمودند و فتح یون شد و چون
 مستخفان فلسطیان را در سال دوم شکست دادند فلسطیان جمع شدند و شاول بنیامینی را جات ناکرده فرمائی

سختی کرد و قبول فرمود که خلافت زمان چون که کردی سلطنت تو با ما از خودمان جدا نماند و خداوند بر ما خودنمایی را پسندیده است
 که پیشای تویم باشد پس بقوت نمانان پس شاول فتح بر فلسطیان شد لیکن شاول قسم داده بود که کسی تا شام
 نخورد و هر کس که خورد و کشته شد و لیکن نمانان از آن کس نیز شهید گرفته بود و بشیوه کت قوم نمانان حسب قسم کشته نشد
 و چون بر حاکمان فتح یافت این اسباب نشان از کت کرد و حیره را قایم داشته گرفت پس کلام خدا بشنوئیل
 رسید که چون شاول بر آمد از آن روز که شاول کت شمولی سخت نمود شد لیکن حکم خدا رسید که به میت هم رسید
 پس شاول را هیچ کس از این بوی خوشی نمانان زد و کت کرد که به شام رسید و کت کرد که به شام رسید و کت کرد که به شام رسید
 از آن روز که شاول آمد و کت شمولی را پسندید و کت کرد که به شام رسید و کت کرد که به شام رسید و کت کرد که به شام رسید
 بود پس چون آنجناب آورده شد پس حق روغن بر روی شویح کرده شد پس بر داود روح خدا اثر کرد و بر شاول
 اثر روح بد اثر کرد که خطی شد پس بصراحت اطبا تلاش مردی کردند که بر بطون او پس داود علیه السلام بر بط
 نواز و جوان و خود بصورت بود آنجناب را شاول نزد خود در شام و زیاد محبت میداد و بر بط نواز می آنجناب اثر
 روح او کم میشد اتفاقا باز فلسطیان برای جنگ جمع شدند و از میان شان جانی جاووت پادشاهی بود که قدس شمس
 گزید و جب بود و بر سر شمس گاه خود بر شوی و باز به پنج هزار تنقال بر شوی و بر ساقهایش چکمه بر شوی و در میان
 کتفهایش سپهر بر شوی بود و خوب نیزه اش مثل کمان انسان و نیزه اش صدر مثقال آهن بود و در پیشانی اش سپهری
 میرفت او ایستاده بر لشکر اسرائیلیان نمره زد که چو او جنگ لشکر کشی می کنید مردی بمقابل بیاید هر که کت شد فتح
 او است و تا چهل روز از لشکر اسرائیل کسی بمقابل نیاید و پس آن شوی نیز در لشکر شاول بودند پس بر روزی که
 داود را که خرد بود و از چرگاه آمده بود برای دادن نان و غله نزد برادران فرستاد و شاول منادی کرده بود که
 هر که این فلسطی را بکشد و خرد خود دهد و او امان خودش گرداند پس چون داود دید که جانی جاووت نعره بدستور مقرر
 داد و اسرائیلیان خوفی خوردند داود حال استفسار کرد برادرانش گفتند برو بجارنگه بانی مشغول باش ترا ازین
 قصه چه کاری بر آنکه خوب روئیک نظر حضرت داود بود لیکن بیست و دو بار و مان فرمود که من این مردک را
 بکشم و این خبر شاول رسید شاول آنجناب را بطلبیده و گفت که تو برو چکمه قادر شوی فرمود که من گو سپندان
 پدر خود چو ایتم و شیر و خر در میان گو سپندان آمده گو سپندی را بر دامن از دهان هر یک گو سپندان را
 زبانه نموده هر دو را کتسم این نامختون فلسطی چه قدر در اردو شاول بداد و اسلحه خود پو شانیید لیکن آنجناب تجربه کار
 بود تا بوقت بند و پس شاول گفت که تو تجربه نداری مرد پس اسلحه انداخت و بدست خود خوب گرفت و بکفت

نویج صغلی از نم آفتاب کرد و آنها در حلیه شبلی خود نهاد و نمانان بدست گرفته نزدیکی با فلسطی نمود فلسطی او را حقیر
 نمره و گفت که آیا من سگ کوچک دمی نزد من آمده پیمان که شست ترا بر خان هو او و درندگان صحرا بد هم فرمود تا بشمشیر
 و نیزه و سپر نزد من می آئی اما من با سم خداوند لشکر با که در ملامت نمودی امر و ترا بدست در خان هو او و درندگان
 صحرا میدهم که سرت از من جدا میکنم پس فلسطی در غرض آمده خواست که داود را بگیرد آنجناب بنشانی سنگی از فلان بنشانی
 او زد که بر زمین افتاد و آنجناب فلسطی را کت پس فلسطیان جوان مرد خود را کشته در میدان دیده فرار کردند و با سر اسرائیلیان
 فتح نمایان شد و نمانان پس شاول او را بسیار دوست داشت و در هر مقام و محار پیش رو و لشکر بود پس مردمان گفتند
 که شاول هزاران را کشته و داود ده هزار را و این سخن شاول را ناگوار آمد و داود خواست که بمقابل فلسطیان مانند تا کشته
 شود و از یاد شاهت سر و کار نماند بدان جهت نسبت یافت و وعده دختر بهم آنجناب دو صد نفر فلسطیان مقرر کرد
 پس آنجناب دو صد نفر فلسطیان آورد ملک دختر با آنجناب بداد و دشمن داود بود پس شاول صلحت کرد که داود را بکشد
 لیکن پیش از نمانان با آنجناب پوشیده خبر رسانید و به بدر خود سفارش کرده ملاقات کنایند و باز بطسرت
 فلسطیان فرستاده شد و قتیاب و ابس مشاؤل خواست که با نیزه بزند حق تعالی داود را نجات داد و باز شاول
 مشوره کرده محاصره کرد و مگر میکل زوجه داود زنجیر کرد که بنسب از خانه گریختند و میکل تمثالی کرده در دست نهاده و پیش
 روی انداخت چون تلاش کردند تا یافتند شاول میکل شکایت کرد که چرا دشمنم را بی ادبی او گفت که او قصد
 کتسم کرد پس آنجناب فرار کرده بشمول ملاقات نمودند در مقام نایوت راه مانده پس شاول چا پاران را
 از ستاد داود در اگر قرار کنند چون نزد شمول رسیدند نمانان گفتند و سه تیر چا پاران رفتند و هر سه تیر هر که رفت
 بی شد بالاخر خود شاول رفت او هم نوبت میگرد و داود از نایوت نزد نمانان آمد و شکایت پدرش شاول کرد و
 او عرض کرد هر چه تو ای میکنم پس قصه او فتاد که ذکرش طویل است لیصل داود نزد او میگوید و نان طلبیده
 و آنجناب ندانست که از شاول فرار کرده می آید و نمانی نزد آنجناب سوای نان مقدسه نبود که سوای اولاد پاران
 تنها دیگر نمی خورد پس میکل فرمود که این قسم نان موجود است و هر که برن قربت نکرده باشد او را نمرود داود فرمود
 که من از سه روز عهد شده ام پس نان گرفتند و شمشیر جانی جاووت نزد آنجناب بود که داود را بداد پس آنجناب نزد
 جاووتی آمد مردمان شناخته نزد پادشاه پیروند آنجناب خود را دیوانه وار گردانید پس پادشاه خفه شده گفت
 که این دیوانه ایست چه نزد من آور دید پس ز محل خارج کردند پس حضرت نموده نزد اهل بیت خود رسیدند و
 چهار صد نفر از قوم آنجناب مرد و کار شدند پس شاول میکل بی را مع دیگر نمانیا طلبید و حکم کرد تا جمله را شمشیر کردند

۱۰

مگر ایما تار یک پسر تلک فرار کرده بود و خبر رسانید با آنچه گذشته بود پس ایما تار بنی و داود بر شهر قریه فلسطیان فخریاب
 شد و خبر بشاؤل رسید پس آنجناب بمقابله لشکرش در کوه و مغاره گریخت و بنو ناثان بن شاول با داود علیه السلام
 آمیخته عرض کرد که چنانکه شاول دشمن است دشمن من است من ترا حسب مقدمه از دست بردا و خلاص خواهم
 کرد پس مدتی در عقب داود شاول بود که خبر رسید که فلسطیان بملکت او هجوم آوردند پس ناچار بطرف فلسطیان
 رفت پس داود در عقب او قوی گرفت و شاول در پی او بود ولیکن داود با او بدی نخواست تا آنکه روزی
 بر شاول مسلط شد و دامش برید و او را نکشت بعد از آنکه شاول آواز داده گفت که ای آخایم چرا از من
 تا ناخستی و من بر تو قابو یافته و نکشتی اگر ترای یقین نباشد که من خود را ملاحظه کن پس شاول بدستور فرموده
 ملاحظه که ده ترم شد پس شاول از آنجا بمقام خود برگشت و داود بجای خود باز داود خیال کرد که شاول
 باز حمله خواهد کرد و بزین فلسطیان برفت کیش فلسطی او را جدا گانه جای داد پس یک سال و چهار ماه در آنجا بگریز
 و بر حوالی و موالی فتح یافت بعد با کیش فلسطی و شاول جنگ واقع باشد و شمول در ده ساله قبل مسیحی وفات
 یافت کسی بنی یغبر میگوید که در شاول از فتح و شکست خود مطلع باشد و فالگیران دال بن راز و ولایت
 علمه کرده بود و بعد از تلاش زنی صاحب اجنه معلوم شد که تنها شاول نزد او برفت زن مذکور روح
 شمول را حاضر آورد پس شمول بشاؤل فرمود که تو براه خواهی شد و داود به راه کیش در پس لشکر بود سرداران
 فلسطیان نخواهند که به راه لشکرشان بگری باند و شجاعت داود مطلع بودند پس آنجناب را کیش گفت که نزد من
 مثل طاگه هستی لیکن لشکر من راضی نمیشوند که به راه ما بروی پس داود را برگردانید و با سرتیلیان جنگ پس شاول
 و پسرانش را کشت و کیش فتح یافت و اتفاق چنان افتاد که در عقب داود و حایقین بر شهر داود حمله کردند
 و جمله را اسیر کردند حتی که دوزنان داود نیز گرفتار شدند پس داود بصلاح ایما تار بنی ابن ایملکت بنی برایشان
 تاخت و یکه را خلاص کرد و توبه شکست شاول بردا و رسید آنجناب بسیار مرثیه خواند و در عقب شاول
 پسرش ایش بوشت پس شاول را شاه مقرر کردند و داود بنی یهودا پادشاه گردید پس داود از مقام
 فلسطیان بجزون آمد و با هم دگر دوشاها بنی عظیم شد و داود فتح یافت و بنی و پادشاه در ده ساله قبل
 مسیحی داود علیه السلام شد

رقص حکمت وجودی کلمه داود (پیر) باید دانست که داود بنی یهودا بن عیسا است و عیسا از زن موایم
 پسر نوح بن سلون بن نمشون بن یحیاب بن رام بن صرون بن فارس بن یهودا بن یعقوب است

چون داود علیه السلام پادشاه اسرائیل شد پس بنو ناثان بن شاول حسانی بگرد و صدوق عهد که خانه بنامه میگردد
 شهر خود بیت مقدس آورد و شادمانی بدرجه کرد که بر روی بر بط و سلف و روطنور و غیره رقص میکرد حتی که میکل
 بنت شاول زوجه آنجناب اعتراض زد که مثل کم فطرتان رقص کرده برهنه شندی بواجب فرمود که بر روی
 صدوق حضرت عورت چنان کردم تا بنظر کنیزکان او تعالی امر عورت دید پس حکم خدا بعد ازین بنو ناثان بنی رسید
 که برای من یعنی برای صدوق من بنامگانی نتوانی کرد زیرا آن خون ریزی چنانکه ذکر کردیم قصه در نفس پلیدی می آید
 لیکن سلطنت ترا تا آبد قایم خواهم داشت اشارت بوجود مسیح دارد که بار دیگر تشریف آورد از پشت تو شخصی را بیاورد
 خواهم کرد که برای من مکانی بنا خواهد ساخت بعد از فلسطیان را شکست داد و هم بدواری را تاراج و فرما بگرد
 نمود و واقع شد هنگام جهاد با بنی عمون که در وقت غروب ناگهان داود در از بسترش بر بام رفت زن او ریاضتی
 بنت شمع را دید که خوشتر است را شمس است و شو میکند و در نظر داود خوش آمد و واقع شد از غم آنچه واقع شد که
 حق تعالی حسب آیه ان الذین یحبتون کما کثر الاثم و الفواحش الا اللیم در گذر شده چنانکه مفصل در فصل
 یازدهم و غیره شمول دوم است و در قرآن مجید بدو اشارت لیکن بنظر نبوت محل امتحان شد و بعد از آنکه پسر
 اول بنت شمع مرد سلیمان علیه السلام انبویا شدند و نزد آنجناب ناثان و صادق و ایما تار بنی غیران بودند و
 اتفاقا بعض قوم بنی اسرائیل مایه گیر بودند و ما بهمان بر روز سبت می آمدند و بر روز دیگر در دام نمی آمدند آن بنی
 رعایت سبت از تامل نگردد که بودیم تعظیم بنی سبت ما علیه السلام مقرر شده بود پس بر روز پنجشنبه دایم گشته زندی
 و بر روز جمعه که روز سبت بود ما بهمان می آمدند و بر روز هفتم که درین زمان روز سبت مشهور است گرفتاری
 پس غضب خدا تعالی حسب فصل سبت و چهارم شمول مشتعل شد و داود خانه شماری بتلاش کم فطرتان کرده
 و بدر لیمه گاد بنی حکم حق تعالی شد که از سیر پیرگی را اختیار کن طاعون سه روزه یا قحط هفت ساله یا فرس
 ماه از دشمن که تعاقب کنند پس طاعون سه روزه اختیار کرد که هفتاد هزار مردمان مردند و داود علیه السلام
 چون به سبت شمع عهد بسته بود که بجای تو بیاورد تو پسر ما را کشتی پس با وجود چندین پسران کلان سلیمان
 را نظیف کرد و در ده ساله قبل مسیحی وفات یافت پس مراد از وجود در سبت حکمت داود و یا معنی است یعنی سستی
 انسانی و کمال انسانی بنظر خلقت او تمام ظاهر شد که در انبیاء سابق بتدریج شده بود و یا معنی وجود
 است که داود بجز در سب مرتبه خلقت یافت چنانکه مذکور شد چنانچه مفصل در کتاب شمول دوم است
 و حق تعالی آنجناب را کتابی عطا کرد سی بنو که بر یکصد و پنجاه فصل مشتمل است که هر فصل را

فصل الخطاب وخطاب وحق تعالی داد و احکمت وخطاب فاصلا بین حق وباطل واضح باد که در سوره نجم هست آنکه
 اجتناب کنند کبائر و فواحش را مگر تا گمان را بدرستی پروردگار است وسیع مغفرت است برایشان پس گناه ناگمانی
 و اتفاقیات قبل از مغفرت مستثنی اند پس بدین تصریح قاصد نیست آنچه داود علیه السلام حسب اتفاق
 با زن او ریاضتی کرد چنانچه در فصل ۱۲۰ کتاب دوم شمول است که با وجود آنکه نود و نه زن داشت
 زن او ریاضت را که غسل میکرد و اتفاقا زبالا خانه دید و دلش با او نخیمت و حامله شد و چون او را از جنگ نزد او
 آمد او را نصیحت کرد و نه که بخانه برود مگر او را این نظر جهاد ترقت و بسپه سال را نوشته شد که او را بجای بفرست
 شنید شود پس او شنید شد و دلش بنکاح داد و در آمد پس ناتن نبی ص دو فرشته بر او زجیادت داد و بصورت
 متخاصمین نزد او آمدند چون بلند شدند بر محراب داود و در جل شدند بر او پس خوف خورد از ایشان گفتند
 خوف کن بغاوت کرده است بعضی و خصمان ما بعضی پس حکم کن در میان ما بحق نه ظلم کن و راه ما را بطرف
 راه درست و ظاهر است که این مقوله ناتن علیه السلام است پس آنچه در توره و قرآن است هر دو صحیح اند بعد
 از آن مقوله ملک بصورت مظلوم است که این بر آدم را نود و نه زن است و برای من یک زن پس گفت
 بده مرا آن یک زن و غلبه کردم او در خطاب داد و گفت هر آینه ظلم کرد صاحب نود و نه زن ترا طلب است چنانچه
 بطرف زنهای خود هر آینه بسیاری شریکان بغاوت کنند بعضی شان که بعضی مگر آنکه ایمان آورند و کار کردند بیک
 و کمتر اند از ایشان پس ناتن نبی گفت که آن مرد توئی که زن او را اگر فتنی و یقین کرد داود که از موده شدم
 پس استغفار کرد داود پروردگار خود را و افتاد رکوع کننده و رجوع آورد پس بخشیدیم بر او
 این و بدستی برای داود نزد ما قرب و نیک انجام است زیرا که حسب آنچه تخم اتفاقیات مغفور اند مثل عیسی
 آدم رب نفوی خود در قرآن مجید است و انبیا منصوص الباطن باشند چنانکه در فص موسوی گذشت البته پیشه
 بدکاری کار دیگر است چنانکه در اقوام دیگر منقول است و احد اعلم بالصواب و بعد از آن آنچه نسبت داد
 در سوره ص حق تعالی فرمود تفسیرش میفرماید در شمس الکبری و الکاتبه الزلفی التي خصه احد بهما التخصیص
 علی خلافته و لم یفعل ذلك مع احد من ابنا و بنسبه و ان كان منهم خلفاء فقال یا داود انا جعلناک خلیفه فی الارض
 فاحکم بین الناس بالحق و لا تتبع الهوی ای ما یحظر لک فی حکم من غیر حی منی فیضک عن سبیل الهدی
 عن الطریق الذی اوحی به الی رسلی باز منت کبری و مرتبه پسندیده آنست که خاص کرد احد تعالی داود را
 بدان آن تخصیص است بر خلافت او که نگردد این با کسی از ابنا و بنسب و اگر چه بودند در ایشان خلفا پس فرمود در سورت

صای داود کردیم تر خلیفه در زمین مقدس پس حکومت کن میان آدمیان یهودی و نصیری کن خواهش را ای
 آنچه خطر کند برای تو در حکم خود از غیر حی از من یعنی چنانکه در نسبت زن او را کردی پس درین صورت گمراه کن
 آن حکم هوای ترا از راه خدای از طریقیکه وحی کند بدان بطرف رسولان من زیرا که از راه خدا گدای گمراه نیست مگر
 از طریق خاص بطریق خاص دیگر در شمس کتاب سمانه معنی فقال ان الذین یصلون عن سبیل صدق عذاب شدید
 بهما نسوا یوم الحساب و لم یفعل له فان ضللت عن سبیل فلک عذاب شدید با داد که حق سبحانه با داود پس فرمود
 که آنانکه گمراه کنند از راه خدا تعالی برای شان عذاب سخت است بدانچه فراموش کردند روز حساب را و تفسیر مود
 برای داود که اگر گمراه شوی از راه من پس برای تو عذاب سخت است (فان قلت و آدم علیه السلام قد نص علی خلافته
 قلنا ما نص من قبل تخصیص علی داود پس اگر گوئی بر خلافت آدم نیز نص کرده است احد جواب دهم نه نص کرد
 بر آدم علیه السلام مش نص بر داود و اما قال للملکة الی جاعل فی الارض خلیفه و لم یفعل الی جاعل آدم خلیفه
 فی الارض و لو قال لم یکن مثل قوله جعلناک خلیفه فی حق داود فان هذا محقق و ذلک لیس کند لکم و جزین
 نیست که فرمود برای ما آنکه که من گنده ام در زمین خلیفه بلا ذکر لفظ آدم و نه گفت که من گرداننده ام آدم را
 خلیفه و اگر چنین فرمودی نه بودی مثل قول او تعالی که گرداننده ام تر خلیفه در حق داود زیرا که این ارشاد
 برای داود محقق بخطاب است و آن نیست محقق بچنین که شاید مراد از او لاد آدم باشد (و ما یدل ذکر آدم علیه السلام
 فی القصة بعد ذلک علی انه عین ذلک الخلیفه الذی نص الله علیه) و آنچه دلالت کند ذکر آدم علیه السلام در قصه
 بعد ازین بر آنکه او عین آن خلیفه نیست که نص کرد احد بر او (فاجعل بالک لاجارات الحق عن عباده اذا
 اجبر الیهم بگردان دل خود را برای اخبار حق از بندگانش چون خبر دهد و کند لک فی حق ابراهیم الخلیس
 الی جاعلک للناس اماما و لم یفعل خلیفه و ان کنا لعلم ان الامامه بمننا خلافته و لکن ما هی مثلما لانه ما ذکرها
 باخص اسمها و هی الخلافة و چنین است در حق ابراهیم خلیل یعنی مثل آدم که گرداننده ام ترا برای
 آدمیان امامی و نفرمود خلیفه و گر چه در انیم که امامت در نیجا خلافت است ولیکن نیست این خلافت ابراهیم
 که مذکور بلفظ امامت است مثل آن خلافت که بنفسه در ذکر داود است زیرا که نه ذکر کرد احد خلافت را
 باخص اسماء او که او لفظ خلافت است در حق داود و من الاختصاص بالخلافة ان جعله خلیفه حکم و لیس ذلک
 الا عن احد فقال له فاحکم بین الناس بالحق و خلافت آدم قد لایکون من هذه المرتبه فیکون خلافته ان یخلف
 من کان فیما قبل ذلک لانه نائب عن اهد فی خلقه بالحکم المائمی فیم و ان کان الامر کذلک و حق

ولکن لیس کلامنا فی التخصیص علیه و التصریح به (باز در حق داد و آرد از تشما می است بخلاف آنکه کرد او را خلیفه حکم نیست این مگر از آنکه پس فرمود برای داد و کرد حکم کن میان آدمیان بود و حق و خلافت آدم بود ازین مرتبه حکم پس شد خلافت او که خلیفه باشد آنکه بود در خلافت قبل زمین نه آنکه زمین آید تا شب بود از خدا در خلق او بحکم الهی در ایشان و اگر چه امین و واقع شد نیست کلام ما مگر در تخصیص برود و تصریح برود (و در حق الاصل خلافت عن ادر و هم الرسول و اما الخلافة الیوم فمن الرسول لا عن ادر فانهم ما حکموا الا بالامر من الله لا یخیرون عن ذلك) و برای خداست در زمین خلیفه از خدا و آنان رسولان اند و لیکن خلافت امر و پس از رسولان است نه از خدا زیرا که خلفا و حال حکم نکنند مگر با آنچه شرع کند برای شان رسولان که نه خارج شود از ان (غیر ان بهما و یقین لایعلمها الا المثل انما و ذلك فی انما یخیر ما حکموا بین بهما و شرع الرسول علیه السلام فان خلیفه عن الرسول من یاخذ الحکم بالنقل عن علی علیه السلام و بالاجتهاد الذی صلاة ایضا منقول عن علی علیه و سلم و قینا من یاخذ عن ادر فیکون الخلیفة عن ادر یعنی ذلک الحکم یخیر انما در اینجا دقیقه ایست که نماند آنرا اگر مثال ما و آن در اخذ آنچه حکم کنند بدان اند آنچه و شرع رسول علیه السلام است پس خلیفه از رسول شخصیت است که گیرد حکم نقل از رسول علیه السلام یا با جهتمادیکه اصل و نیز منقول است از ان رسول صلی علیه و سلم در تخصیص است که گیرد آنرا از خدا پس باشد خلیفه از خدا یعنی این حکم فیکون المادة له من حیث كانت المادة لرسول ادر صلی علیه و سلم فهو فی الظاهر متبع لعدم مخالفة فی الحکم کسب علیه السلام اذ انزل نوحیم پس باشد ماده برای او از حیثیکه باشد ماده براس رسول ادر صلی علیه و سلم پس و در ظاهر متبع است برای عدم مخالفت او در حکم مثل عیسی علیه السلام چون نازل شود پس حکومت کند (و کاتبی محمد صلی علیه و سلم فی قوله و لکن لندین هدی ادر بعد هم اقتده) و خلیفه در اخذ حکم مثل نبی حضرت محمد صلی علیه و سلم است در قول خدا تعالی این انبیاء انان اند که هدایت کرد ادر او شان را پس هدایت شان پیروی کن که گویند ظاهر پیروی هدایت انبیاء است مگر در حقیقت پیروی هدایت خداست (و هو فی حق ما تقر من صورة الاخذ مختص موافق و ولی در حق صورت اخذ هدایتکمی تشامی مختص باخصاص الهی است و تحقیق موافق است نبی الظاهر (و هو فی غیره من قره النبی صلی علیه و سلم من شرع من تقدم من الرسول بكونه قره فاتبعناه من حیث تقر به لامن حیث اشرع بغيره قبله) و ولی در حق صورت اخذ بقره شرع ما تقدم است که تقریر کرد او را نبی صلی علیه و سلم بودن آنحضرت صلی علیه و سلم که تقریر کرد او را پس پیروی کردیم او را از حیثیت تقریر او نه از حیثیت آنکه شرع است برای غیر اقرس او (و کذلک اخذ

الخلیفة عن ادر عن ما اخذ منه الرسول) و چنین است اخذ خلیفه از خدا یعنی آنچه شرع کرد که گرفته است او را از رسول (فتقول فیہ بلسان الکشف خلیفة ادر و بلسان الظاهر خلیفة رسول ادر) پس بگویم در و بزبان کشف خلیفه ادر و بزبان ظاهر خلیفه رسول ادر پس محض خیال است آنچه در بعض ملاحظه است که حضرت صدیق رضی ادر عه خلیفه رسول است و حضرت علی در آن وقت خلیفه ادر بود و اینان ناواقف از حقیقت حضرت خلفا و رسول علیه الصلوة و السلام هستند که جمله عرش اند (و اینها امات رسول ادر صلی علیه و سلم و المصلح بخلافه عنده الی احد و لا عنده لعلنا ان فی استه من یاخذ الخلافة عن ربه فیکون خلیفة عن ادر مع الموافقة فی الحکم المشرع فلما علم ذلک لم یخیر الامر) و برای همین رموز و فوات کرد رسول خدا صلی علیه و سلم و نه نص کرد بخلاف آنکه از طرف خود بطرف کسی و نه تعیین کرد کسی را برای دانست آنحضرت صلی علیه و سلم که در امت او شخصی باشد که گیرد خلافت از آن برود و دیگر خود پس باشد خلیفه از خدا با وجود موافقت در حکم شرع پس چون دانست نه حضور کرد در خلافت راه کسی گویند کرده بود که بعد از من ابو بکر خواهد شد آنکه مقرر کرده بود و وفات حضور صلی علیه و سلم برای سه روز شد چون در روز سوم در قبر شریف نهادند بعد اتمام سه روز حسب پیشین گوی حضور علیه الصلوة و السلام زنده شدند و از حقیقت این مسلم صدیق آگاه بود که خلیفه خدا است پس آیه انکم میت و انهم میتون خوانند زیرا که بجای حضور علیه السلام او قائم بود که خلیفه ادر بود (فلمد خلفا فی خلقه یاخذون من معدن الرسول و الرسل ما اخذته الرسل و یورثون فضل تقدمه) بناک زیرا که برای خدا خلفا هستند در خلق او که گیرند از معدن رسول ما و رسولان دیگر علیهم السلام آنچه گیرند آنرا رسولان و شانس فضل رسول متقدم در آنجا و این خلفا بقول شیخ صدر الدین مرحوم شاه اولیوم بقول حضرت صلی علیه و سلم اند که و اشواقه الی نقار و خوانی پس نمان ازین حیثیت خوان آنحضرت صلی علیه و سلم اند و از حیثیت اتباع آنحضرت صلی علیه و سلم در شانه و برای این ترجیح داد حضرت صلی علیه و سلم اخوت را بر صحبت در حدیث مشهور چون موافقات کرد نبی صلی علیه و سلم در میان صحاب خود پس علی علیه الصلوة و السلام آمد بکاکنده پس فرمود حضور علیه الصلوة و السلام تو برادری در دنیا و آخرت و ازین نفی اخوت صدیق در دنیا و آخرت لازم نمی آید زیرا که در ریخته شد در دل رسول صلی علیه الصلوة و السلام مگر ریخت آنحضرت صلی علیه و سلم در دل صدیق رضی ادر عنه پس آن هر دو را در حجت مساوات بود و حتی صدیق و هر تفسیر از اینجا حکم صدیق رضی ادر عنه خور باید کرد و بدانکه در کتب مقدسه نام چهار یارند که هست پس اگر اول تفسیر کرد ادر و خلیفه شدی تو ریت و انجیل است نیامدی و صدیق را این علم خلافت در آن وقت بود که تفسیر را بنود در رنگ

در سبب نکرده بعد صدیق از خلافت عم و ائمه بود بدان نظر هر خلیفه کرده باشد فاروق از معنی آیت و از زمین
استجاب بود و ائمه بود که بشور می کار آمدند ائمت و بعد از قضا از حقیقت خلافت کبری و ائمت شد بدان نظر و بعد از
این گام خلافت خود کرد که اگر به صدیق کسی تفصیل دهد بهمان روز نم و اندر اعلم بالصواب (لان الرسول قال
للمزیادة و هذه الخلیفة لیس بقابل للمزیادة التي لو كان الرسول قبلها) و وجه تقدیم رسول آنکه او قابل است
برای زیاده و این خلیفه قابل نیست برای زیاده و اینکه اولی خلیفه رسول قبول کردی آنرا واضح باد که ام
کان ضمیر راجع بطرف خلیفه بتاویل ولی است و آنرا که بنظر تائید لفظ درین انکار میکنند در لفظ لعی هم شکالی
بدستور بر ایشان وارد میشود پس طریق نیکو ارجاع ضمیر بطرف خلیفه بنظر معنی یا بنظر تاویل ولیست (فلا یطعی من
العلم و الحکم فما شرع الا ما شرع للرسول خاصة فهو فی الظاهر متبع غیر مخالفت بخلاف الرسول) پس نداده شود
ولی خلیفه از علم و حکمتها در آنچه شرع کند مگر آنچه شرع کرده شده است برای رسول خاصه پس ولی در ظاهر پیروست
غیر مخالفت بخلاف رسول همین وجه لشکر اسامه رضی الله عنه را با وجود مخالفت صلاح فاروق و مرخصی چونکه حضور
صلی الله علیه و سلم فرموده بود صدیق بدستور مذکور روانه کرد و این چنین معرفت در امت محمد است علی صاحبها
الصلوة و السلام بخلاف یهود و نصاری که ازین چنین مسائل نابلداند و تقب از نصاری است که با وجود تصریح
سیخ علیه السلام در فصل همتی که من برای بطلان توریته و نوشته اینها تیرامده ام و بطلان عبارات از عدم تسلیم
کتاب سابق است بلکه برای نسخ یعنی برای تکمیل و توفیق حکم سابق آمده ام و بدستور فرموده بسیاری احکام
توریته را نسخ یعنی تکمیل کرد که احکام سابق توریته را وقت بیان کرد که تا این وقت بود و با وجودیکه در فصل
یومیا مخرج شده بود که در وقت محمد جدید اسلام عهد توریته گفته خواهد شد و کسب نامه عبریان پاولوس
عهد توریته در وقت اسلام که متعلق با حکام است هیچکاره شده و مسیح در این این دو عهد در میانه مقرر شده بود
لیکن مطلب فصل مذکور نفییدند چنانکه اکثر نصاری عهد اسلام را حسب وعید نفییدند و یهود ائمت نسخ مسیح را
بطلان نفییدند چنانکه نصاری نسخ حضور صلی الله علیه و سلم را بطلان دانند بدان نظر حال یهود میفرمایند الا
تری عیسی علیه السلام لما حیلت الیه و انه لا یزید علی موسی مثل ما قلناه فی الخلافة الیوم مع الرسل امثوابه و
اقرده فلما زاد حکما و نسخ حکما کان قد قرره موسی لیکون عیسی رسولا لم یحکموا لک لانه خالفت لا عمقا و هم
فیهم و جهلت الیهود الامر علی ما هو علیه فطیبت قتله فکان من قصته ما اخبرنا الله تعالی فی کتابه التوریه عنده و هم
آیات نبی عیسی علیه السلام را هر گاه یکم تفصیل کرده اند که نه زیاده کنند مسیح بر شریعت موسی مثل آنچه گفتیم و در او

خلافت اموز بار رسولان که زیادت نتوانند متقد او بودند و اقرار کردند مسیح را که در پی قتل او بودند با وجودیکه باز که برتران
شان را برزور از مسجد دور کرده بود پس چون زیاده کرد حکمی را و نسخ کرد حکمی را که نفیین مدت حکم سابق تا وقت
خود کرد که مقرر کرده بود او را موسی برای بودن عیسی رسولی نه بر دشت کرد ندان این را برابر است آنکه این مخالفت
کرد برای اعتقادشان در مسیح و جاهل شدند بهیود امری را که بر بود پس طلب قتل کرد و پس شد از قصه او آنچه
نبرد او را الله تعالی در کتاب عزیز قرآن خود از مسیح و از یهودان حاصلش آنکه چون از حضور علیه الصلوة
و السلام دعوی نبوت در اسرائیلیان شد و کثرت آوردی ختم المرسلین اسماعیلی موقوف بر آمدن مسیح بود و
سخ رانی و دروغگوی دانستند بدان نظر نسبت حضور علیه الصلوة و السلام بعض را شبستری بود و حضور علیه الصلوة
و السلام مسیح را مطابق توریته و انجیل نبی فرمود چون در نسبت مسیح در مجموع توریته با خصوص در جزو ۲۱ چنانکه
صاحب حیات ابدی نوشته شده است و قاتل آنجناب نیز در قرماندن و استخوان ناشکسته شدن آنجناب هم نوشته
شده است و مسیح علیه السلام حسب مجموع توریته چنانکه تصدیقش از آیه انی متوفیک و آیه فلما تویتت و روايت
ابن عباس و طحیة بن علی حسب آیه ما جعلنا لک من قبلک الخ و قاتل یافت و از سبب عذاب در مدارج النبوت
قول عاظم بلتبعه بدری برای متوقس نقل کرد که آنجناب فرمودند که پس عیسی چرا دعا نکرد که بر دار زرقی پس یهود
این را مخالفت حیات ابدی که بعد از وفات شدید استند و چون در زبور نوشته بود که یک استخوانش شکسته نخواهد شد
و هنگام بر دار کشیدنش دو دندان نیز بر دار کشیده شده بودند و در روز سبت روز جمعه بود پس استخوان آن دو
دندان شکسته خارج کردند چون نزدیک رسیدند مرده یا فتنه که جان خود کج خود بداد زیرا که بر وارتابست
روز آذنی نمی میرد پس سنان بر پهلوش زدند که مشابه استخوان شکستگان برای ایشان شد نظر بر ان
خلافت کتاب خود دانستند و حسب بضم معنی و از است و حسب نفتح معنی خروج استخوان است و لفظ صلبو از هر دو
مانند شدن میتوانند لیکن بنظر طبیعت هر دو کتاب سابق مانوذا صلی نفتح در نجاست بدان نظر در روشن قبل
از رفتن عاظم بلتبعه با سکن ریه در سوره نسا فرمود که نه قتل کردند یهودیان مسیح را بلکه خود بخود حسب نوشته
جانش بر او و خارج کردند استخوانش را ولیکن مشاه استخوان خارج شده گان کرده شد برای شان چنانکه
در پیشین گوی مذکور است پس نصاری درین مقدمه اختلاف کردند صحاب پر بنیاه گمان کردند که بعض مسیح
بود اما مشاه کرده شد زیرا که مریم و حواریین بحسب دنیا با مسیح حسب کرده بودند بدان وجه بدنامی مسیح شد که
مشهور چنان شد که مسیح بر صلیب کشیده شده حال آنکه یهود بر صلیب کشیده شده بعض دیگر نصاری گفتند که جسم

مسح مصلوب شد و روشن بر آسمان رفت حق تعالی آن دو قول نصاری رد کرد که ایشان را علی نیست و نه بعد ازین
 برخواستنی مسیح را کشته بلکه بعد از برخواست چهل روز پیشین گوئی حضور علیه السلام کرد و بعد چهل روز بلند
 کرد و او را بر آسمان این اصل این قصه است که در همان بطور دیگر قصه میخوانند حاصل (فلما کان رسول الله لیا
 ایا نقص حکم قدر رو بر زیاد علی ان نقص زیاد حکم بلا شک پس چون بود مسیح رسول قبول کرد زیادت
 ریا بقص حکمی که تم در توریه بود زیادت حکمی و اگر کسی گوید که مسیح اکثر احکام شریعت موسوی را بر نهت پس کمی
 شریعت او شد میفرماید علاوه بر آنکه نقص زیادت حکم است بلا شک (و لما نزلت آیه انما ارسلنا
 درین روز هفتم بعد از ششم که وجود با وجود ختم المرسلین علیه السلام ظهور کرد برای خلافت این منصب نیست
 برای کسی این ختم رسول مقدم است که خلیفه نیست (و اما نقص و نیز علی الشرح الهی قد تقرر بالا اجتماع
 لا علی الشرح الهی شرف محمد صلی الله علیه و آله وسلم و جزین نیست کم کند یا زیاده بر شریعت مقرر کرده شد
 با اجتماع بر شریعت مشرف شد یا با انشا فیه گفته شد بدان سیدنا محمد صلی الله علیه و آله وسلم (قد ظهر من الخلیفه یا مخالفت
 حدیثی ما فی الحکم فیقول ان من الاجتماع و لیس كذلك و اما بالامام لم یثبت عنده من جهة الكشف ذلك بل من
 الی نبی صلی الله علیه و آله وسلم بلکه گاهی ظاهر شود از خلیفه آنچه مخالفت حدیث باشد در حکم پس خیال کرده شود
 که حکمش را اجتماع است نیست چنین و جزین نیست نه ثابت شد نزد او از وجه کشف این حدیث از نبی صلی الله
 علیه و آله وسلم و لو ثبت حکم به و انکان الطريق فیه العدل عن العدل فاهو معصوم من الوهية و لا من النقطة علی المعنی
 قتل بذیق من الخلیفه ایوم پس اگر ثابت شدی البته حکم کردی بدان حدیث و اگر چه باشد طریق در ان
 عدل از عدل لیکن نیست او معصوم از وجه ما و نه معصوم از نقل بالمعنی پس مثل این واقع شود از خلیفه
 درین روز از بیجا حدیث مسلم در بیجا قطع ابر از زهر بود که مخالف آیه قران و احادیث است من الناس با وجود
 روایت عدل قابل اعتبار نیست و آنچه نسبت صدیق حضرت صدیق فیه فرمودی بحق آنحضرت صلی الله
 علیه و آله وسلم فیمیدر و کذا لیک من عیسی علی نبینا و علیه السلام فانه انزل یرفع کثیر من شرک الاجتماع و المقربین
 بر فقه صور الحق المشرع الذی کان الی نبی علیه السلام علیه و آله وسلم و عیسی علی نبینا و علیه السلام
 پس او چون نازل شود در فتح کند بسیاری از شرک اجتماعی پس ظاهر شود بر فتح کردنش صورت حق مشرف و حکم
 بود نبی علیه الصلوة و السلام بزور لایسما و انما حضرت احکام الامم فی انزاله الواحدة ففعل قطعاً انه لو نزل
 وحی نزل با حدیث و فذلک هو الحکم الالهی و ما عداه و ان قره الحق فهو شرک تقهر بر لایسما و ان قره الحق فهو شرک تقهر بر لایسما

و التمساع الحکم فیها) و خصوصاً چون متعارض شوند احکام ایامه در یک واقعه پس دانیم قطعاً که اگر نازل شد رس
 وحی هر آینه نازل شدی یکی و بوجه پس بین آن حکم الهی است و سو او را اگر چه ثابت داشته است حق که خطا و اجتهاد است
 معاف فرموده است پس و شرع تقهر بر است برای رفع حرج ازین امت و تسامح حکم درین امت و اگر کسی گوید که التمساع
 موجب است که اگر چند خلفا باشند ظاهر می حرجی نباشد و در حدیث نقل خلیفه دوم و او است جوایش میفرماید که این حکم بوجه
 اصل وحدت است که ظاهر سایه باطن است (و اما قوله علیه السلام اذا بریح یخلفین فاقتلوا آخرهما فذا فی الخلفاء
 الظاهرة التي اما السیدت وان اتفقا فلا بد من قتل احدیها بحالات الخلفاء المعنویة فانه لا یقتل فیها و لیکن قول حضور
 علیه الصلوة و السلام چون صحبت کرده شوند و خلیفه پس قتل کنند آخر از ایشان را پس حکم اصل است که بیانش
 می آید این در خلافت ظاهر است که برای او سیدت است که سیدت قطع موجب فساد است و اگر چه تحقق باشند پس
 لابد است از قتل یکی از دو زیر که شریعت بنظر نفع عامه است و بحالات خلافت معنوی که در وقت قتل نیست (و اما جواز القتل
 فی الخلفاء الظاهرة و ان لم یکن لذلک الخلیفه هذا المقام و هو خلیفه رسول الله ان عدل و جزین نیست آمد قتل
 دوم در خلافت ظاهره و اگر چه عید حبشی باشد و برای این خلیفه اول این مقام خلافت نباشد یعنی لایق خلافت نباشد
 و او خلیفه رسول الله است اگر عدل کند و ازین رو جناب مرتضی کرم الله وجهه با امیر معاویه جهاد کرد که با وجود
 اتصاف بوصف خلافت کبری آنجناب خلیفه ظاهری نیز اول از امیر معاویه شده بود پس حق بجانب مرتضی بود
 چنانکه سلیمان برادر خود او و بنابر کشت و چون از سابق بیعت با خلیفه آل مقرر شده بود و نیز در خلافت مقرر
 نشان شده بود و عدل نکرد پس قتل و غل او بر امام حسین علیه السلام لازم آمد گو امام بدرجه شهادت فائز گردید چنانکه
 در فصل پنجم می و غیره و در احادیث مصرح بود باز باید دانست که در کتب سابقه زمانه حضور علیه الصلوة و السلام
 از زمانه با دشمنان خدا گفته شده است چنانکه در سابق گفته است پس در اصل خلیفه رسول علیه الصلوة و السلام خلیفه
 خدایت و خلافت تاسی سال ماند و بعد سلطنت نبی امیه معبر با دشمنان حضور شد و بعد خلافت جبریه نبی
 امیه شد بعد خلافت عباسیه شد با خون پس طلاق خلافت بر باد شاست ظاهری بهتر نباشد بدان نظر با دشا
 عادل را که صاحب لایت نباشد خلیفه نباید گفت پس خلافت حضرت صدیق از رسول علیه السلام خلافت از خدا بود
 چنانکه بعضی را هم شده است و آنچه در جواب ما نوشتیم می فرماید (من حکم الاصل الذی به یحیل وجود الامین) پس
 قتل خلیفه دوم بحسب حدیث از حکم صلیست که بدان محال است وجود امین و ظاهر سایه باطن است و
 اصل مذکور آیه ذیل است (ولو کان فیها الاثم الاثم مستان و ان اتفقا و اگر بودندی در زمین و آسمان معبودان

خیر خدا هر آینه فاسد شدند زمین و آسمان و کره و دایره و بودند و توفیق گردیدند که دانی از دست پس در اصل
 در صورت اتفاق آمد و ممکن نیست پس در فرع او همین حکم جاری و تقریر یعنی آیه آنکه ذات حق سواهی مستی مطلق
 که محتاج ایله نیست و در نه محتاج استی مطلق باشد پس درین صورت اگر آیه جدا گانه از مستی مطلق فرض
 کرده شوند آنان موجود نباشند بلکه معدوم باشند زیرا که وجودی منافی وجود مطلق نباشند و اگر معدوم فرض کرده شوند
 پس اثرشان بجز نیستی نباشد پس درین صورت که حق وجود مطلق بود زمین و آسمان خواهد و آنکه معدوم بود و بعد از آن
 پس بنظر اجتماع تعینین هر دو فاسد شوند و اگر بالفرض و التقدير آیه متعدده موجود فرض کرده شوند (ممن لفظ
 انما لدر اختلاف تقدیر انقض حکم احدهما فذا لالحکمه هو الاله علی الحقیقه و الذی لم یفقد حکمه فلیس بالکرم پس ما دانیم
 که اگر هر دو تقدیر اختلاف شوند هر آینه جاری شود حکم کی ازین هر دو پس ناقض الحکم او آنکه است بر حقیقت و آنکه
 حکم او نه نافذ شود پس او آنکه نیست (و من بهنا العلم ان کل حکم فیذ الیوم فی العالم انه حکم الله وان مخالفت الحکم
 المقر فی الظاهر المسلمی شرعاً لا یفقد حکم الا فی نفس الامر) و ازینجا دانیم که هر حکم که جاریست درین روز در عالم
 آن حکم خداست و اگر چه مخالفت باشد حکم مقرر در ظاهر هر چه بشرع است زیرا که جاری باشد حکمی مگر بر اس خدا
 در نفس الامر (لان الامر الواقع فی العالم انما هو علی حکم المشیة الالهیه لای علی حکم الشریع المقر و انکان تقریر من المشیة
 و لذلک انقض تقریر خاصه و ان مشیة نیست لهما فی الا تقریر لای علی با جواریه فاشیة سلطانها عظیم و لهما اجراما ابوابا
 حوس الذوات لانهما لای تقضی الحکم فلا یقع فی الوجود و فی دلایر بعض خارجا عن المشیة برای آنکه امر واقع در عالم
 جزین نیست بر حکم مشیة آیه است نه بر حکم شریع مقرر و اگر چه باشد تقریر شریع از مشیة که حال کمال نوع
 در آن بیان کرده شده و برای همین که تقریر او از مشیة است جاری شد خاص تقریر و نیست برای مشیة
 در شریع مگر تقریر نه محلی بدانچه آورد در شریعت پس غلبه مشیة بزرگ است و برای همین غلبه گردانید مشیة را و طالب
 یک عرض ذات برای آنکه در تمام مقتضی حکم است پس نه واقع شود در وجود چیزی و در مرتفع شود خارج از مشیة
 (ان الامر الحالی اذا خالفت بهما بالمعنی معصیة فلیس الا الامر بالواسطه لالامر بالتکوین فما خالفت احد احد
 قطبی جمیع ما یفعله من حیث امر المشیة فو قست الخالفه من حیث امر الواسطه فانهم) زیرا که امر آئی چون خلاف
 کرده شود در انجا معصیة نیست مگر در واسطه لکنیفه که برای رحمت مقرر کرده شده است تا کسی نگوید که چرا
 ملا از قبل اطلاع نشد نیست بر معلق بکون زیرا که نه مخالفت کرد الله کسی گاهی و در جمیع آنچه کند او را وجه
 امر مشیة پس واقع شد مخالفت و نه با واسطه پس امر مخصوص قصه او وزن او را که از اتفاقیات و بنظر

مشیت بود که معفو است پس تشابح جاهل زب علی است و علی الحقیقه فام المشیة انما یترجم علی و یجاد عین افضل لا علی
 من نظر علی یدیه تجلیل لانا یکنون) و در حقیقت پس مشیت جزین نیست متوجه شود بر ایجاد عین فعل چنانکه
 زود که واحد خلق و ما تمelon الله تعالی پیدا کرد شمار او را که عمل کند نه متوجه شود بر شخصیکه ظاهر گردید و داشت
 او چنانکه مذکور است پس مشیت است که خدا تعالی شخص را پیدا کرد و آنان افعال را از خود پیدا نمودند پس محالست
 بنظر مشیة سواهی از نیکه باشد و آنچه حق تعالی خواسته است جمله نیکه است (ولکن فی هذا الخلق الخاص فوق السی بنخالفة
 لام الله و وقتا لسی موافقة و طاعة لامر الله و تبعه لسان الحمد و الذم علی حسب ما یکنون) ولیکن درین محل خاص
 شریعت پس وقتی نام داشته شود بدو مخالفت برای امر خدا و وقتی نام داشته شود بموافقت و طاعت برای
 امر خدا و تابع شود او را لسان حمد و ذمست بر حسب آنچه موافق باشد یا ناموافق (ولما کان الامر فی نفسه علی
 ما قرناه لذلک کان ما لخلق الی السعادة علی اختلاف انواعها فبمعنی هذا المقام بان الرحمة و سعیت کلش و
 انما سبقت الغضب الالهی و السابق متقدم فاذا لفظ هذا الذی حکم علیه المتاخر حکم علیه المتقدم فماله الرحمة
 اذا لم یکن غیره سابق) و هر گاه سبکه امر فی نفسه بر آنست که تقریر کردیم بر برای این انجام کار خلق بطرف سعادت
 شد باختلاف انواع خود پس تعبیر کرده شد ازین مقام با آنکه رحمت فراخ است هر شی را و آنکه سبقت بر رحمت
 غضب آئی را و سابق متقدم است پس چون لاحق شود آنرا آن چیزیکه حکم کرد بر و متاخر یعنی غضب حکم کند بر و
 متقدم بر و جوادلی پس مثال شود بر بعد رحمت چون غیر رحمت سبقت نموده باشد (فما معنی سبقت رحمة غضب پس
 این معنی است که سبقت بر رحمت او بر غضب او (حکم علی من وصل لهما) تا که حکم کرده شود بر بعد یک و اصل شود
 بطرف آن رحمت ازینجا معنی ان مع الله لیسر باید فهمید (فانما فی الغایة و قفت) زیرا که رحمت انجام کار قرار گیرد
 (و اکل سالک الی الغایة فلا بد من الوصول الیها) و هر یک سالک است بطرف غایت پس لابد است از وصول
 بطرف غایت (فلا بد من الوصول الی الرحمة و مقارفة الغضب) پس لابد است از وصول بطرف رحمتیکه و غایت
 است و لابد است از مقارفة غضب زیرا که الحکم الهی کل و اصل الیها بحسب ما یعطیه حال الوصول الیها
 پس حکم برای رحمت باشد در هر اصل بطرف او بحسب آنچه بدو را حال و اصل بطرف رحمت بحسب در
 جات بعض را نفی میقم و بعض را اسوات و بعض را بعد احتساب نار نور شود نظم (من کان ذانم شاهد ما قلت
 و انتم یکن ذانم فیا خذ عناه فانم الا ما ذکرناه فاحتمد علیه و کن بالمال فیه کما کنه) پس هر که باشد
 صاحب فم اصحاب قلب شاهد باشد آنرا که نفیتم و اگر نباشد صاحب فم که صاحب سمع باشد پس بگیرد و شاهد

گودین زمانه یکجا گرداند که از فصل اول تا بست و چهارم کتاب مثال اول است و از فصل بست و پنجم کتاب دوم
 مثال است و هم کتاب غزول و مو عطفه سلیمان است و در فصل پنجم غزول از غزوات آنجناب را علیه السلام که مع نام محمد
 علیه السلام مذکور است چنانچه هنوز در جری مطالعه کرده ایم و کتابی بنام درخت و گیاه بود که بالفصل
 هم نرسد و گویا سطره رسید است که شمه از آن اهل شکن بطور تخمین میداند و در لشکر آنجناب از اقوام کنار داران
 قوی الحینه بودند که بکن دیو شهرت داشتند که خوبه در دریا خورده شمشیر غویب می آوردند و سوارها بودند که هنوز
 صد صد گز که گویا سنگها از یاد کار ایشان در ممالک شهر بیت مقدس فتاوه اندر بکار خاتمان است و دیگر مسلط بودند
 بسیار قوی و شتر آنجناب هم قوم جن بود که عفریت از ایشان بود چنانکه درین زمانه بسیاری مردمان از صد ها گروه
 شیار را بطور طفره بمعرفت اجنه طلب می نمایند و هم اهل عرب است مثل آصف که بطرفه لعین تحت بلقیس طلب کرد
 چون شاه شد بود ای موریان که عبرتی نکل گویند رسید و از مردمان لشکری دشت قوی و هم طائر یعنی اهل وقار
 شش چهره و والی صورت و غیره و چون لشکری آنجناب بر وادی نخل رسید در آنجا قوی بود قوی مورس مثل بنخته
 که سردار ش گفت که در نخل شوید در مساکن خود با تادرم نشکن شما را سلیمان و لشکرش که نماند پس تسم کرد از قول
 او که ای امرای ظالم شرمی گفتند لیکن من رئیس قوم مناسب عایت در حال شان با تمالی بنمایم که کسی از غفلت
 بشکند و آنجناب علیه السلام گفت پروردگار مرا الهام ده که شکر نمایم آن نعمت ترا که انعام کردی بر من و بر
 والدینم و نیکو کار باشم و داخل کن مرا در رحمت خود پس حق تعالی حسب فصل پنجم کتاب سلطین اول باز در روای
 مرئی شد و کار خاتمان جاری برای تعمیر بیت مقدس ساخت و در ممالک او دم رفت و درین بدادوی در وقت
 سلیمان بمصر گنجینه بود و درین وقت از ملکه سباله مصالحت گرفته در سبارفته بود تا وقت حاجت از مخالفت
 سلیمان مدوی باید داد از طائران بود که طائر اهل وقار را گویند پس از عدم حاضری او سلیمان برود و در خصه بود
 و بجهت آنجناب از طائران اهل وقار حرام بود و الی صورت پس برای ضرورت از او بفرستاد که متصل سنگدر بهت حسب
 وعده مذکور ۴۴ حرام کینسها تیار ساخت و زر آورده شد و ملک سلیمان که در ورع سلیمان یعنی شوکت سلیمان
 بود تا یکماه راه بود چنانکه در قصه است تا آنکه از ملک سبا که در ملک عوب و من واقع است واقف بودند
 الحاصل سلیمان علیه السلام در وقت تلاش طائران اهل وقار چون بد دنیاقت پس بر واد فرخت و آنجناب
 علیه السلام فرمود که بهر رانی بنم آید برای کار رفتن از خاتمان است پس اگر غائب بلا عذر باشد ادا ساخت
 حذاب و هم با فتح گم او را و یا آدم اولی ظاهر و چه عیب است تا از دور گذرم پس درنگ کرد زیرا که بد آمده گفت

باید است که اگر در وقت
 این در وقت از ایشان
 چو در وقت برای عیادت
 ششم است تا اتمام
 کما نشود و فاصد سلیمان
 سلیمان که نظر در
 سلیمان که در وقت
 در وقت از ایشان

الحاطه که آنرا که احاطه کنی یعنی من تابع ملکه سلیمان ازینجا آورده ام ترا از سبب زنی که اینی که یافت زنی را لاکس ملک سباده داده شده او را شهر
 و برای او تخت عظیم است یا نعم آنرا و قوم او را سجده کنندگان برای آن است بلایه سوادای خدا احد زلمه و معین کرده است شد سلطان
 اعمال شان را که باز دشت او شان را از راه درست که مان هدایت زبانه برای سجده خدا نمیکند و چون کنیز پوشیده را در آسمان و
 زمین و در اندر پنجه پوشیده است و اینچنان هم است نیست محمودی غیر او صاحب نیست بزرگ سلیمان فرمود و پنجم که صادقی
 یا کاذبی بهر بیان کتاب پس بیگانه در بطرف شان پس باز کرد از ایشان پس خوردن یک چیز بر میگردد و مادر بلقیس
 زوجه شهر صیل از قوی بود که بنظر قوت شان بکن شهرت داشت و آن قوم برای بلقیس تخت عظیم ساخته بودند که بر تاج
 نامی نشست پس هر دو کیل شده خط آنجناب بر بلقیس گفت ای گروه من انگنده شده است بطرف من کتابی
 بزرگ که او را سلیمان است برین مضمون بسم الله الرحمن الرحیم گمش کنیند بر من و می آیند مرا بعد از انتمی و سرگشی او تو نیست
 هر دو ریافت کرده بود پس صلاح کند و کار من بدون صلاح شما کما قطع نگم گفتند که با صاحب قوت و جنگ شد یدیم
 و حکم فوض است پس خوردن یک چیز فرمائی گفت شاهان چون در قریه داخل شوند فاسد کنند آنرا و غیره آنرا دلیل گردانند
 پس من فرستنده ام بطرف شان هر یک پس بینه ام بدینچه فاصدان رجوع کنند میگویند که آرمایش کرد که آریا باد شاه
 است که میگردد درین صورت جنگ مناسب بانی است که نگردد و خواهش زر زینار و پس طاعتش لازم پس چون نزد
 سلیمان آمدند فرمود آید و کند بانی کثیر لیکن آنچه خدا داده است مرا بهتر است از آنچه آوردید بلکه شما بهدیه خود خوش
 شوید و درین دلیل است و بعد از فرمود که رجوع کن بطرف شان تا در صورت انکار بیاریم بر ایشان لشکری که میست باز که در نظر
 او بلقیس و باید که خارج کنند و شان را از آن قریه دلیل پس بلقیس زبان بردار شده قصد بیت مقدس کرد و بجهت ایشا
 نزد سلیمان بود که مثل تحت بلقیس نبود پس فرمود ای گروه که کلام است از شما که آمد و در تحت اقبل از آنکه آید نزد من
 بلقیس تا بعد از آنکه که قابل تعلیم تو حید است یا نه حضرتی از من گفت که من آیم آن تحت را قبل از آنکه روی ازین مجلس
 چنانکه دستور جنین است و آصف بن برخیا وزیر آنجناب علیه السلام که صاحب عزمیت بود گفت من آدم او را قبل از آنکه
 زنی گوشه چشم پس آصف تحت را آورد پس چون دید سلیمان تحت او را مستقر بود بیت آصف فرمود این از تحتش برود و کار
 من است تا آید مرا که شکر کنم که بومیت پاکیزه طلب کنم یا کفر کنم که بعزت شیاطین و معرفت طلب نمایم و هم که شکر کند پس
 برای نفس دست و هر که کفر کند پس بهر درد کام غنی بزرگ است پس ازینجا ظاهر که سلیمان هرگز کفر نکرد که بزرگ شیاطین
 عمل کرده باشد که از نشان جنین است پس سلیمان فرمود بگردانید برای بلقیس تحت او را تا آید که گو خاتم خالت باطن
 است در ظاهر که در حقیقت آنچه ظاهر است همون باطن پس بیند که بدین گردانیدم تحت او را هدایت یا بد تو حید

حق یا از غیر بدایت یافته گان باشد پس چون آمد بقیس گفته شد برای او آیا نهمین است تحت تو گفت گویا آنست
 داده شده ایم علمی قبل ازین مجرّه و بهیم از فرمان برداران و باز داشت سلیمان بقیس را از آنچه عبادت کند از غیر
 خدا که بود از قوم کافران که معارض حق دانسته آفتاب بر پشتش میکرد و دلیل بر مخالفت غیر پرستی آورد که مکانی بود
 از آنگیند زبیرش آب بود پس برای بقیس گفته شد که دخل شو بکوشه پس چون دید فرزند او را گمان کرد او را آری بسیار
 رکشا و ساق پایهای خود را تا بامه تر نشو و گفت قصر نیست ساده از آنگیند تا بقیس عبادت ایشیا باطله را که محض
 خیال میکرد ترک کند ازینجا گفت پروردگارم ظلم کردم نفس خود را که غیر پرستی کردم بخیر او بهایم آوردم سلیمان بر او در کار
 عالمان که در هر نظام چون پوشیده و باطن است پس بقیس را ملک همان نکاح کرده شد و باز او پس بلکه خود سبا آمد
 و سلیمان علیه السلام همیشه قاب بود پس کسب فصل سوم کتاب لیل سلطین فی التعلی را با زور در زیا دید و تعالی فرمود که
 هر چه می طلبی تو بودیم لیکن حکمت را اختیار کرد و حسب فصل دوم کتاب مذکور خاطر سلیمان متوجه سپان بود که در صرح میشدند
 از ایشان زور آورده شدند فرمود دوست دارم سپان تا می شوند بر سره با از یاد داشت حق برای جهاد تا پوشیده
 کرده شدند در پرده که واپس شدند فرمود با از گردنید و نشان را برین پس مسیح که دیگر و وسایه ای شان تا که در پیششان
 زیرا که در آخر خود مطابق فصل کتاب مذکور آن شوق یاد داشت نه که شده بود که در سابق داشت بلکه در کثرت مشاهده در
 میکرد و توی از ذکر خدا که موجب مغایرت است کرده بود ازینجا بیست و هفتم بطرف زنان می داشت که بی معرفت حق در نشان
 اهل کمال حاصل تا آنکه زنان آنجناب پیروی و عشق را در کردند و بعضی بنی مردان زور آور کار میکرد و در برودش
 با زن پروردگار کارهای سجده ای که عجب عمارت بود و کار تماشایی و طاسها مثل جوش و دیگرها حکم آنچه گمائی حضور
 نخواهد بود که جمیری رضی الله عنه حکم پروردگار بود که ای خاندان داد و عمل شکم کنید و کمتر اندازند بندگان من شکر کننده و
 وجود تماشایی از قرآن در زبان سلیمان ثابت بدین نوع بود که زنان آنجناب بخانه ساختند که از سلیمان علیه السلام مخالفت
 نشد پس این عدم مخالفت در فصل اندک و بعد بر بت پرستی سلیمان شد پس در آنوقت حق تعالی فرمود که چون بر
 عهدم قائم نمائید سلطنت ترا پاره پاره کنم و مقابلان سلیمان بر تخت تا آنکه یارب عام خبیثت پس نیست غلام زاده
 آنجناب علیه السلام را بر تخت و اینجاست که در راه بیاربعام پیوست و چادر خود را در آنده حصه پاره کرده با و فرمود
 که ده حصه تو بگیر تا برده حصه سلطنت سلیمان شاه شوی غایت آنکه اگر سلیمان تو بکند و زبیر کند کانش گرفت نشو و پس
 خدا تعالی سلیمان را زوده و افکند بر تخت آنجناب جمیری را بهایم خبیثت که در ده حصه سلطنت از زوده حصه ذکر کرده شد
 پس سلیمان رجوع آورد و عرض کرد که پروردگارم بخشش فرموده مرا طاعتی که نالایق باشد بجز این را کسی تو و با سبب هستی

در حق آیه ۱۶ فی تن
 تویی من تا در باغی تو در
 درخت است بعضی علماء
 بیان تا این است
 این است که در این
 این است که در این
 این است که در این

این دعا برای فتنه و آزارش بود و برای بخش پس ازین مقام حضور صلی الله علیه و سلم خواست که شیطان را ببرد
 تا لعب کند و اطفال مدینه پس دعای سلیمان یاد آمد و گذشت و چون آنجناب علیه السلام چهل سال سلطنت
 کرد و کن ساله شد وفات یافت و بجای آنجناب عصای آنجناب علیه السلام یعنی سپر آنجناب سی جوام تا یکسال قائم
 ماند و بعد کسی از وفات سلیمان مطلع نشد مگر بعد از یک سال مطلع گردید موت آنجناب و آیه الارض یعنی یارب عالم که
 آنجناب علیه السلام یعنی رجوعم را خورد که برده سلطنت او از دوازده حصه غالب آمد پس افتاد از سلطنت
 دوازده قوم عصای سلیمان انگاه اقوام قوی اجنه که برگزیدند که کاش دانستند غیب را تا آنهاند
 در عذاب ذلت دهند سلیمان درین یک سال پس جناب شیخ مرحوم آنچه از معارف و قصص آنجناب علیه السلام
 حکوم است بیان میفرماید (الکتاب من سلیمان و انه ای مضمونه نسیم عبدالرحمن الرحیم) بدستی او در
 دار و حق تعالی از ضمیر آن زبان بقیس کتاب سلیمان و بدستی او یعنی مضمون کتاب سلیمان بود نسیم عبدالرحمن الرحیم
 پس کتاب سلیمان مصدر بود با هم خدانه با هم سلیمان چنانکه بعضی گمان برند و فاخذ بعضی الناس فی تقدیم
 اسم سلیمان علی اسم الله و لم یکن كذلك پس گرفت کردند بعضی آدمیان بر سلیمان در تقدیم نام سلیمان بر اسم
 خدا چنین بود (و کلمو انی ذلک بما لا یثبثی ممالا یلیق بمعرفة سلیمان بره) و جواب دادند درین بد آنچه مزادار
 نیست از آنچه لائق نیست بمعرفت سلیمان علیه السلام به پروردگار خود و تقریر جواب شان آنکه چون بقیس
 اولاً کافر بود خدا را دانسته نام را خرق کردی و چون بر نام سلیمان مصدر شد و ابش لازم آمد و کیصه ملحق
 ناقالوه و بقیس تقول فیہ انی القی الی کتاب کریم ای کریم علیها) و چگونه لایق باشد آنچه گفتند سلیمان و از هر
 کیاست بقیس دریافت بود بدین نظریه بقیس در مقدمه کتاب سطور که انداخته شده است بطرف من
 بزرگ کتابی ای اکرام کرده شود بر و بخلاف خسرو پروزه که سخت درشت مزاج بود و از آنکه علم علی ذلک ربا تمزین
 کسر کتاب رسول صلی الله علیه و سلم و جزین نیست برداشت او شان را برین جواب پس پاره کردن
 کسری کتاب رسول صلی الله علیه و سلم را حال آنکه کتاب حضور صلی الله علیه و سلم بعد از خدا شروع بنام مبارک بود پس
 قیاس ایشان نادرست (و امام قریه کله و عرف مضمونه) و نه پاره کرد خسرو پروزه نام مبارک را تا خوانند
 کل او را مضمونش شناخت پس پاره کردنش نبود مگر بوجه نبودش موفق براس دین اسلام زیرا که در فصل ۳
 حقوق و نامه ساسان پنجم تباهی ملک کسری بوجه عدم توفیق از سابق نوشته بود و هم از قبل در قرآن مجید در
 شکستش که قریه سلطنتیه رسیده بود نوشته شده که در عرصه شش سال مطابق عدول صغیر ام شکست او خواهد

پس چگونه موفق بودی و نه پاره کردی و بگردیدن اسم مبارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم مقدم بر اسم خدا بلکه بعلاوه خدا نام مبارک مقدم بر نام او نوشته شده بود و فلذا کتب بقیس اولم توفیق لما وفقت له فلم یکن محی الکتاب عن الاخر اذ لم یحرمه صاحبه تقدیم اسم علی اسم الله و لا تاخیره عنه پس بقیس چنین کردی اگر موفق نبودی برای آنچه توفیق داده شده پس تقدیم اسم سلیمان بر اسم خدا نه حمایت کردی کتاب را از تخریق برای حرمت صاحب او و نه تاخیرش از پس واضح شد که سلیمان علیه السلام نام خود را بر نام حق مقدم ساخت و آن من سلیمان قول بقیس است و کتاب آنجناب از اسم الله الرحمن الرحیم بود (فانی سلیمان بالرحمتین رحمة اللتان و رحمة الوجوب اللتان هما الرحمن الرحیم فائمن بالرحمن و اوجب بالرحیم و هذا الوجوب من اللتان) پس آورد سلیمان علیه السلام در کتاب خود بطرف بقیس بد و رحمت رحمت اللتان رحمانی و رحمت و وجوب حی که هر دو در اول الرحمن رحیم اند پس عام همان کرد الله تعالی رحمن در دار دنیا و آخرت و واجب که در رحمت خاص را برای مؤمنین با اسم رحیم و این وجوب رحمت خاص نیز اثر اللتان اسم رحمن است بدانکه حق تعالی فرمود رحمت جزی کل شیء بعد از این بطور صنعت استخدام و عده فرمود بجز رحمت خاص بقول خود فساکتبا للذین یتقون در صل در سوره اعراف و عده بر آن قوم میبود ازین رحمت اسلامی است چنانکه مفصل در تفسیر حیات سمدی و تفسیر دوم فصل دوم باب اول مقدمه چهارم بنویسیم و بعد ازین و عده خود را و فاکر و فرمود و کتب علی نفسه الرحمة (ذخیر الرحیم فی الرحمن و قول الضمن پس داخل شد اسم رحیم در اسم الرحمن بطور و قول الضمن که بطور انداج مقید در مطلق باشد پس عین مراد الضمن نیست که اسم الرحمن از اسم رحیم مرکب شده باشد بلکه دلالت اسم رحیم بر الرحمن الضمن است و دلیل اندراج رحیم در الرحمن فرماید (فانه کتب علی نفسه الرحمة) زیرا که حق تعالی بعد از آنکه رحمت او وسیع است هرگز را مکتوب کرد نفس خود رحمت خاص را بر متقین و در رحمت عامه و رحمت هر فرد را در حاجت کتابت ندارد (لیکون ذلک للعبد باذکره الحق من الاعمال التي یأتی بها هذا العبد حقاً علی الله و اوجب له علی نفسه حق بها هذه الرحمة یعنی رحمة الوجوب) تا که باشد این کتاب رحمت برای بنده بدان اعمالی که آورد آنها را این بنده که ذکر کرد آنها را حق حق بر خدا که در حقیقت واجب کرد آن حق را برای خود بر نفس خود که مستحق شد حق تعالی بدان اعمال باین رحمت خاص یعنی رحمت و وجوب را بصورت بعد بدانکه یکی فرض و وجوب است که بدان دیگری محکوم شود این در حق خدا تعالی است و دوم وجوب یعنی لزوم است و التزام و این در حق حق ثابت و دلیل بطور تفسیر بر تحقیق حق بصورت بنده فرماید (ومن کان من العبد بنده المشائیه فانه یعلم من هو العال فیه) و هر بنده که باین طریق سلیمانی واقف اسرار باشد پس او بدانکه کیست عامل در

پس بدانکه جز برای عامل است و عامل در حقیقت سواى خدا نیست پس جز انباشد مگر برای خدا بلکه ظاهر بنده هم خداست چنانکه فرماید (و ان تقسم علی ثمانية اعضاء من الانسان و قد اخرج الحق انه تعالی هو تیکل منها فلم یکن العال غیر الحق و الصورة للعبد و الهویة مندرج فی فی اسم لا غیر) و عمل تقسیم شود بظاهر بر پشت اعضاء ظاهر انسان که یک آنها از سر تا گردن است مثل بر منبری صاحب قوت شامه و وجه و زبان صاحب بیان و گوش صاحب سمع و چشم صاحب بصر و دست صاحب لمس و یک پشت و یک سینه و یک شکم و دو پا که بدان میرود و غیر واده است الله صفاً در حق که او تعالی هویت هر یک از ان اعضاء ظاهره است الحاصل نشد عامل غیر حق که صورت برای عبد است لیکن هویت حق مندرج است در عبدیکه او اسم حق است یعنی تعین حق نه غیر و دلیل عدم مخالفت فرماید (لان تعالی عین ما ظهرومی خلقا و به کان الاسم الظاهر و الآخر للعبد) برای آنکه تعالی عین چیز نیست که ظاهر شد بوجه صفاً در حق در آیه هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن و نام داشته شد اسم ظاهر بخلق و بدو شد اسم ظاهر حق و آخر او برای بنده (و بكونه لم یکن ثم کان و توقفت ظهوره علیه و صدور العمل منه کان الاسم الباطن و الاول) و بسبب بودن بنده که ظاهر بنویس باطن شد باز ظاهر شد و بسبب توقف ظهور حق بخلق و توقف صدور عمل حق بخلق شد اسم باطن و اول برای خلق پس باطن و اول هم خلق شد چنانکه ظاهر و آخر و وجودی ظاهر و آخر است یا اول و باطن (فان اذ ایت خلق ریت الاول و الآخر و الظاهر و الباطن) پس چون منبری خلقی را یعنی اول و آخر و ظاهر و باطن را اول سلیمان علیه السلام درین دار و گیر بدین وجه بود که بر صورت خدا تعالی را که ظاهر و باطن و اول و آخر است در خلق میدیدند چنانکه عوام ازین معرفت قائل اند بدین وجه فرماید (و هذه معرفة لا یغیب عنها سلیمان علیه السلام بل هی من الملک الذی لا ینشی لاحد من بوجه یعنی الظهور به و فی عالم الشاودة) و اینست معرفتی که نه غائب بود از سلیمان علیه السلام بلکه آن از ان ملک است که سزاوار نباشد برای کسی بعد از حق تعالی ظهور بر ان ملک در عالم شهادت تا عظمت آنجناب جز حضور صلی الله علیه و سلم لازم نیاید حال آنکه آنجناب حسب کتاب غزل الغزلات یکا از المان حضور صلی الله علیه و سلم است (فقد اوتی محمد صلی الله علیه و سلم ما و تیر سلیمان و ما ظهیر مکنه المکنین قمر من العفريت الذی جائه باللیل لیفتک فتم با حظه و ربط لسا رتین سوارى المسجری صیغ فیلح به ولدان المدنیة فذکر دعوة سلیمان فوده الله خاساً فلم یظفر علیه السلام بما اقدر علیه و ظهیر لک سلیمان علیه السلام) زیرا که داده شد حضرت سیدنا محمد صلی الله علیه و سلم آنچه داده شد سلیمان مع بسیاری دیگر معارف و علوم لیکن نه ظاهر شد بدینچه داده شده بود سلیمان پس قدرت داد آنحضرت صلی الله علیه و سلم را الله تعالی قدرت قهر انچه تیکه آمد آنحضرت صلی الله علیه و سلم را البشیر تا انما دهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم

پس قصد کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم بگرفتن بستن او بستونی از ستونهای مسجد تا صبح کند و لعب کند
 بد و اطفال اهل مدینه پس یاد آمد دعای سلیمان پس رو کرد الله تعالی عفریت را ذلیل پس خدا هر شد
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر آنچه قدرت داشت برود و ظاهر شد بد سلیمان علیه السلام زیرا که در فصل ۳۳ جنتی بود
 ظهور حق بصورت نبی سینا یعنی نبی کی قدرت در پرده تحریر شده است و مرتبه حضور صلی الله علیه وسلم بدان درجه
 که برای امت آنحضرت صلی الله علیه وسلم تا هزار سال حسب بابستم مکاشفات شیطان مقید شده بود حال آنکه
 عصا سلیمان یعنی رجحام را بعد یک سال باربعام شیطان افگند پس سواری علی الهوم برای حضرت صلی الله علیه وسلم
 حاصل بخوان سلیمان که برای ملک مخصوص بود چنانکه فرماید درم قوله مکافلم لعم فعلنا انه یرید ملکنا ما باقول سلیمان
 ملک و آیه رب سبیل ملکنا که است پس نه عام شد پس نستیم که اداوه کند ملک را از ما ملک نه هر ملک را در این
 کشور که فی کل جزیر زمین الملك لذي اعطاه الله فعلنا انه ما تخص الا بالجموع من ذلک و دیدیم که مشارک
 کرده شده است سلیمان علیه السلام در هر جزیر ملک که عطا کرد او را الله تعالی پس دانیم که سلیمان علیه السلام نه مختص
 شده است مگر مجموع ازین (و بحديث العفریت انه ما تخص الا بالجموع) و دانیم بحديث عفریت که نه مختص شد
 سلیمان مگر این مگر ظهور این ملک مجموع (و قد تخص بالجموع و الظهور) و بدین دو دلیل مختص کرده شود
 سلیمان مجموع عینی ظهور مجموع نه آنکه در باطن کسی را نباشد این مجموع تا فضیلت سلیمان بر ختم المرسلین علیه السلام
 و السلام لازم آید و لولم یقل علیه الصلوة و السلام فی حدیث العفریت فاکنفی الله منة لقلنا انه لما هم
 باخذوه ذکروه الله دعوة سلیمان لعل الله لا یقدره الله علی ائتمه فروه الله خاسا فلما قال فاکنفی الله منة لقلنا
 ان الله تعالی قد وهب التصرف فیه ثم ان الله ذکروه فتم دعوة سلیمان فتاوب موفعلنا من هذا ان الذی لا یلی
 لاحد من الخلق بعد سلیمان الظهور بحدک فی الهوم) و در نظر مودی آنحضرت صلی الله علیه وسلم در حدیث عفریت
 که تا در کرد الله تعالی مراده و البته گفتیم که هر گاه بیکه حضرت صلی الله علیه وسلم قصد گرفتند که یاد او داد الله تعالی
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم را دعای سلیمان علیه السلام البته دانسته شود که الله تعالی نه قدرت داد آنحضرت
 صلی الله علیه وسلم را بگرفتن عفریت پس رو کرد الله تعالی عفریت را ذلیل پس هر گاه بیکه فرمود آنحضرت صلی الله
 علیه وسلم که قادر کرد الله تعالی مراده عفریت دانیم که الله تعالی بخشیده است آنحضرت صلی الله علیه وسلم را تصرف در
 باز بدستی الله تعالی یاد او باند آنحضرت صلی الله علیه وسلم را پس یاد کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم دعای سلیمان
 پس او سپارد آنحضرت صلی الله علیه وسلم با سلیمان پس نستیم ازین که آنچه مراد نیست برای کسی خلق بعد سلیمان

آن ظهور است بدین در عموم نمکن در عموم نه ظهور بعضی (پس غرضنا من هذه المسئلة الا الکلام و التنبیه علی احسن التنبیه
 ذکرها سلیمان فی الامین اللذین تفسیرها بلسان العرب الرحمن الرحیم) و نیست غرض ما ازین مسئلة مگر کلام و تنبیه
 بران دور چنانکه ذکر کرد آن هر دو در سلیمان بزبان عبری دران دو اسم که تفسیر آن هر دو بلسان عرب رحمن و رحیم است
 زیرا که سلیمان عبری بود مگر باید دانست که در قرآن مجید است منقول از توراتیه موسی و حتی و معشکشی و ساکتها اللذین
 یقون یعنی رحمت من و معشکشی و در هر شی را و بشتاب نستیم حمت خاص را برای کسانی که تقوی کنند و مراد ازین رحمت
 مکتوبه خاص و جو با هو حضرت صلی الله علیه وسلم است چنانکه بر مطالعین تفسیر جرات سرمدی مخفی نباشد لیکن حضرت
 مصنف بلسان اشاره عام حمت را امده اسم رحمن فرماید و خاص مکتوبه را امده اسم رحیم که اهل جنت را بدان رحیم فرماید
 (فقد رتبه الوجوب) پس مقید کردیم حمت و جو را در قول خود و ساکتها اللذین یقون و حسب وعده الیفا که یقولون
 و کتاب علی نفسه الرحمة و اطلق رحمة الاتقان فی قوله و حتی و معشکشی حقیق الیها الالیه یعنی حقائق النسب فان
 علیها بنا فخر نتیجه رحمة الاتقان بالاسما الالیه و النسب الیها یعنی و مطلق گذشت رحمت اتقان را در قول خود
 و حمت و معشکشی تا آنکه اسما الیه یعنی حقائق نسب را و معشکشی احسان کرد بر ما بما که بدون ثبوت
 ذوات ما صورت اسما نه بد پس ما حقیقت نتیجه حمت اتقانیم با اسما الیه و نسب را بنامه نام او بهما علی نفسه نظیر زاننا
 باز واجب کرد رحمت را بر نفس خود بسبب ظهور ما برای ما چنانکه فرمود که بودم خزانة مخفی که جمله حقائق ما در حق مندرج
 بود پس دوست داشتیم که شناخته شوم تفصیل نذراج) پس پیدا کردم خلق را پس ایجاد ما و ظهور ما برای رویت
 ما شده (و اعلمنا انه هو قینا) و تعلیم کرد ما را که حق هویت ما است بقول خود و هو فی اسما که فی الارض که هم دلیل
 حصول و آخر و ظاهر و باطن و آخر و ظاهر در حق که هویت بعد است با اسما الیه بر مجموع است چنانکه انانیت ما را
 انانیت خود از حدیث قدسی ان فی جسد آدم مضعفة الحدیث بیا موزا یندر نعظم الله ما او بهما علی نفسه اللانفسه فخرجت
 الرحمة عنه فعلی من امن و ما تم الا هو) تا دانیم از وجوب رحمت و علم غنیمت هویت او با هویت ما که نه واجب کرد
 رحمت را بر نفس خود مگر برای نفس خود پس نه خارج شد رحمت از پس بر احسان که سوای خود نیست در مقام
 وجود غیر او الا ان لا یذین حکم لسان اییل لما ظن من تفضل الخلق فی اعلم حقی ایقال ان هذا علم من هذا من احدیه العین
 مگر لا بد است از حکم از زبان تفصیل برای ظهور تفضل خلق در علوم تا آنکه گفته شود که این داناتر است ازین
 مع احدیت عین و حقیقت و این بوجه تفضل صفات است چنانکه فرماید و معناه معنی نفس تعلق الارادة عن تعلق
 العلم) یعنی تفضل خلق معنی تعلق اراده است از تعلق علم که علم به معلوم متعلق شود بخلاف اراده که بهر معلوم

و در لوها لسمی بهائیس الا اسد پس در حجاب نشوی در تقاضا کالین از غیر کالین و گوی که صحیح نیست کلام
 شخصیکه گوید که خلق بهیوت حق است بعد از آنکه معانیه میکند ترا تقاضا در سمار الیه که شک نکنی تو که آنرا
 همون حق اند و مدلول او نمی بداند است نیست مدلول آنها غیر خدا تعالی و چنانکه کثیر صفات موجب کثرت
 قات نیست کثیر مظاهر نیز موجب کثرت ظاهریست لیکن مرتبه ظاهر مقدم است بر مرتبه مظهر بدان نظر فرماید ثم انه
 کیف تقدم سلیمان اسمه علی اسم الله كما به زعموا و هو من جمله من اوجده الله فلا بد ان تقدم الرحمن الرحیم فی
 اسناد المرحوم باز بعد از این فیضیل بدستی چگونه مقدم کردی سلیمان نام خود را بر نام الله چنانکه بدان اهل
 رسوم گمان برند حال آنکه سلیمان از جمله اشخاصی است که ایجاد کرد او شان را رحمت عامه و خاصه پس لا بدست
 که مقدم کند آن جناب علیه السلام ضمن رحیم را بر نام خود تا که صحیح باشد تنها در موم بر اجماع دین حقانیت تقدیم
 مستحق التاخر و تاخیر من مستحق التقديم فی الموضع الذی مستحقه این تقدیم شخصیکه مستحق تاخیر است و تاخیر شخصیکه
 مستحق تقدیم است در موضعیکه مستحق است عکس حقائق است (در حکمت بلقیس و علو علمها که نهالم تذکر من
 القی ایها الكتاب و ما علمت ذلك الا تعلم اصحابها ان لها اتصالا الی امور لا یلیون طرفها) و از حرکت بلقیس
 و علو علم او بودن بلقیس است که ذکر نکرد شخصی را که انداخت بطرف او کتابی را و ذکر او این را اگر تا که تعلیم کند
 اصحاب خود را که برای بلقیس الصالی است بطرف اموریکه نه دانند طریق آنها را (و نه من تدبیر الاهی فی الملک
 لانه اذ جهل طریق الاخبار اوصل الی الملک خاف اهل الدوله علی انهم فی تصرفاتهم فلا یتصرفون الی ان اذ
 وصل الی سلطانهم عنهم یا منون فاکتله ذلک تصرف) و این از تدبیر الاهی است در ملک برای آنکه چون
 مجبور شود طریق اخبار و وصل بطرف شاه خوف کند اهل دولت بر جانهای خود با در تصرفات خود با پس
 تصرف نکنند مگر در امریکه چون وصل شود آن امر بطرف سلطان ایشان از ایشان در این مانند از غافلانه تصرف
 فلو تعین لهم علی ایدی من لصلی الاخبار الی ملک لصانعه و اعطوا الارشی حتی یفعلوا ما یریدون و لا یصل ذلک
 الی ملکهم پس اگر تعیین کرده شدی برای شان بر دستهای کسیکه رسد اخبار بطرف شاه شان البته معال
 کنندی با و در هندی برای او رشوت تا کند آنچه اراده کند و نه وسایلین بطرف سلطان شان (فکان
 قولها لقی الی و لم یسم من القاه سیاسته منها و وثت الخد زنهانی اهل مملکتها و خواص مدبرها و لند استحققت
 التقديم علیهم) پس قول بلقیس بود که انداخته شد بطرف من کتابی و نام بز کسی را که انداخت لعی بدین
 مدبر برای سیاست خود که وارث کند خوف از و در اهل مملکت و خاص مدبرین او و برای این علو علم مستحق

تقدیم شد بلقیس بر ایشان (و ما فضل لعالم من اصف الانسانی علی العالم من الجن باسرار التصرف و خواص اشیا
 معلوم بالقدر الزانی) و لیکن فضل عالم انسان بر عالم جن باسرار تصرف و خواص اشیا پس معلوم است بقدر زمان
 آوردن تحت بلقیس از عفریت و اصف (فان جوع الطرف الی الناظره اسرع من قیام القایم من مجلسه) زیرا که
 رجوع بک بظرف بیننده بدو سریع تر است از قیام قایم از مجلس نمودن لان حرکت البصر فی الادراک الی ما یرکب اسرع من
 حرکت الجسم فیما یتحرک منه) برای آنکه حرکت بصر در ادراک بظرف چیزیکه ادراک کند سریع تر است از حرکت جسم دیگر مسافتیکه
 حرکت کند از و فان الزمان الذی یتحرک فی البصر من الزمان الذی یتعلق بمجهوده مع بعد المسافه بین الناظر و المنظور زیرا که
 در زمانیکه حرکت کند بصر من آن زمانی است که متعلق شود بظرف بصر خود با وجود بعد مسافت میان ناظر و منظور (فان
 زمان فتح البصر زمان تعلقه بفلک الکواکب الثابته و زمان رجوع طرفه الیه عین زمان عدم ادراک و القیام
 من مقام الانسان لیس کذلک ای لیس له هذه السعته) زیرا که زمان کشا و بصر زمان تعلق اوست بفلک کواکب
 ثوابت بر مقررات یونانیه و زمان رجوع طرف او بطرف عین زمان عدم ادراک اوست و قیام از مقام انسان
 چنین نیست ای نیست برای قیام این سرعت تا آنکه مقابل سرعت بصر سرعت او از نباشد چنانکه اولاً مقابل فلک
 افتد روشنی ظاهر شود بعد از آنکه از آنکه (فکان اصف بن برخیا تم فی اهل من الجن فکان عین قول اصف بن
 برخیا عین لعل فی الزمان الواحد) پس اصف بن برخیا کامل تر بود در کل زمین پس عین قول اصف بن
 برخیا بود عین فعل در یک زمان (فرای فی ذلک الزمان بعینه سلیمان عرش بلقیس مستقر اعتده لسلیمان
 اندا و که دهنوی مکانه من غیر انتقال) پس سلیمان علیه السلام دید درین زمان بهر دو چشم تحت بلقیس را از خود
 مستقر تا خیال نگریه شود که سلیمان ادراک کرد تحت را و حالیکه در مکان خود بود از غیر انتقال (و لم یکن عندنا باخا و
 الزمان انتقال و انما کان اعدام و ایجاد من حیث لا یشر احد ذلک الا من عرفه و هو قول تعالی بل هم فی بس
 من خلق جدید) و بنود نزد ما بنظر اتحاد زمان انتقال تحت از جای حرکت و جزین نیست بود اعدام آن تحت
 در مکان بلقیس و ایجاد در مکان حضرت سلیمان علیه السلام از و همیکه نه شعور دار کسی بدین مگر کسیکه بشناسد
 این اعدام و ایجاد را بطور ظفره خلق جدید و دلیل او قول حق تعالی است بلکه کفار در انکار قیامت در القیام
 از خلق جدید که تجد و امثال را اندانند که هر دو عالم بهم میرود و مثلش در عالم ظهوری آید و لا یخفی
 علیهم وقت لایرون فیها ما هم را و ان له) و گذرد بر ایشان وقتی که بیننده در و آنرا که بینندگان اندا و را
 در افاکان هذا کما ذکرناه فکان زمان عدم العرش من مکانه عین وجوده عند سلیمان من تجدید

التخلق مع الانفاس ولا عظم لاحد هذا القدر) و چون شد این چنانکه ذکر کردیم پس شد عدم عرش از مکان خود برون
 و جو داد و نزد سلیمان علیه السلام از تجدید خلق و نفسها و نیست علی برای کسی بدین قدر دلیل انسان را بشعر برین
 نفسه انه فی کل نفس لا یكون ثم یكون) بلکه انسان تجدید خلق از نفس خود شعور ندارد که او در نفس خود نیست
 شود باز ظهور کند با خصوص نزد حکما قائلین حرکت کی که صورت جسمیه متحرک نبود در هر آن تبدیل شود پس کل
 جسم نامیه تجدید خلق در ظهور آید (ولا اقل ثم یقتضی المصلحة فلیس ذلک یصح وانما یقتضی تقدم الرتبة العلیه عن الابدان
 فی مواضع مخصوصه) و مگر که در عبارت شیخ مصنف در تم کون لفظ تم مقتضی مسلت است زیرا که این صحیح نلیه
 نباشد جزین نیست خواهش کند افظ تم تقدم مرتبه علیت را خواه در زمان باشد یا نباشد نزد عرب در مواضع
 مخصوصه (کقول الشاعر کما روی فی تم اضطرب + زمان الزمین زمان اضطرابا لکن یزول الشک و قد جازم
 ولا یسأل) چنانکه قول شاعر کما روی فی تم اضطرب + زمان خوشی و زهرین زمان اضطراب منور است
 و او در شاعر شیم و نیست مسلت (کذا یک تجدید خلق مع الانفاس زمان عدم فی زمان وجود) تجدید الابدان
 فی دلیل الاشاعره چنین است تجدید خلق بانفاس که زمان عدم در زمان وجود مثل تجدید اعراض
 در دلیل اشاعره که عرض قائم در محل واحد و در آن نزدشان مانند زمان مسئله حصول عرش بلقیس من
 اشکل المسائل الامن عرف ما ذکرناه آنفانی قضیه) و قائل شدیم تجدید امثال زیرا که مسئله حصول تخت بلقیس
 از مشکل تر مسائل است مگر کسیکه بشناسد آنرا که ذکر کردیم فی الحال در قضیه ایجاد و اعدام و ظلمین اصعب من
 الفضل فی ذلک حصول تجدید فی مجلس سلیمان فمطلع العرش مسافه و لازویت مع الارض و لا یخرقها لمن فم ذکرنا
 پس نبود برای اصعب فی درین مگر حصول تجدید تخت در مجلس سلیمان پس نه قطع کرد تخت مسافتی را و نه گوشه
 کرده شد زمین برای سلیمان که دیده باشد در مکان بلقیس و نه خرق کرد تخت زمین را نزد کسیکه فهمید آنرا که
 از تجدید امثال فرمودیم و از زمین قسم طی ارض او لیا و ابدال را باید فهمید که دیوار و بعد مکان مانع نیاید از
 روم مرجم فرماید چون خدام جسم را تبدیل کرد و رفتنش بی فرسخ و بی میل کرد و ازین قسم است ط
 زمان محقق چون رسد بوجهائی و زوال پذیرد از او مورد همیه دور شود و جو محض حاضر شود و نزد اراضی و مستقبل
 پس نباشد در نظر شودش ماضی و مستقبل بلکه باشد مشهود و مدرک او حاضر بجزو حقیقی و علمی فقط چنانکه در بعض
 حواشی فصوص است دوکان ذلک علی یدی بعض اصحاب سلیمان لیکن عظم سلیمان فی نفوس الحاضرین بلقیس
 و اصحابها) و شد این کرامت بر او دست اصحاب سلیمان تا که باشان بزرگی بزرگ تهرای سلیمان در نفوس

حاضرین از بلقیس و اصحاب بلقیس (و سبب ذلک کون سلیمان بهیبه الله تعالی لداؤ من قوله تعالی و هو بهیبه لداؤ و
 سلیمان و البیبه عطار الواسب بطریق الانعام لا بطریق الجوار الوفاق او الاستحقاق فهو نعمته السابقه و الحجة السابقه
 والضره الدافعه) و سبب این بودن سلیمان است بخشش خدا تعالی برای داؤد و داؤد از قول او تعالی و بخشید
 برای داؤد سلیمان بخشش عطار و اسب است بطریق انعام نه بطریق جزایا استحقاق پس سلیمان علیه السلام
 نعمت سابقه است و حجت کامله و ضره مؤثره (والاعلم بقوله فهیما با سلیمان مع لقیض الحکم) و لیکن علم سلیمان پس
 دلیل و قول حق تعالی است که همانندیم آنرا سلیمان مع لقیض حکم داؤد در مقدمه گویند آن که در زرع افتاد و پاره
 داؤد حکم مناقض کرد که گویند آن برای صاحب زرع باشد و در مقدمه سابق مناقض مشکل پس سلیمان در پاره
 آن گویند آن را بما لک و اولاد ایشان را صاحب زرع حکم فرمود داؤد هم رضی شد زیرا که او هر علم حکم با جهتاد
 دومی داده شده بود چنانکه سلیمان بدان نظر فرماید و کلا اتاه السحکما و علما) و هر کی راجع تعالی داده بود حکم و
 علم مرافعه اهل علم اشکالی دارد و فکان علم داؤد و علما موتی آناه السد پس بود علم داؤد علمی داده شده بود داؤد
 السد حکم جهتاد و علم سلیمان بعینه علم السد فی المسئلة اذ کان هو الحاکم بلا واسطه فکان سلیمان ترجمان الحق فی مقصد
 صدق و علم سلیمان بعینه علم خدا بود درین مسئله زیرا که بود در بیجا حق حاکم بلا واسطه پس بود سلیمان ترجمان حق در مقام
 صدق چنانکه از فهمنا ظاهر یعنی تقیم کردیم سلیمان را در نه فرمود که وحی کردیم که ان لم یصب حکم السد الذی حکم به السد
 فی المسئلة لو تولاها بنفسه او بما یوحی به لرسوله لاجران و لعلی لهذا الحکم العین له اجر مع کونه حکما و علما) پس داؤد و سلیمان
 مثل دو مجتهدی و مصیب بود و چنانکه برای مجتهد مصیب حکم خدا میگذرد حکم کند الله تعالی درین مسئله اگر متولی
 شود او را بنفسه که بصورت روح اعظم جلوه گر شود یا بد آنچه وحی فرسید بدو برای رسول خود و او اجرائد و برای خطا
 کننده این حکم معین یک اجراست با وجود بودن حکم مجتهد خاطی حکم و علم مقرر کرده شده و شرح دفاعیت بده لانه لانه
 رتبه سلیمان فی الحکم و رتبه داؤد فی الاجتهاد فافضلها من امته) پس داده شد این است محمد علی صاحبها اصلو
 و اسلام رتبه سلیمان در حکم صحیح و رتبه داؤد در جهتاد پس چه قدر افضل است این است و گران نیاید از این قول بی
 دوست غور کن که عیسی علیه السلام نسبت کجی فرماید که از سابق مثل محی بوده است گویا ترجمان بود و لم یجبل لمن قبل
 میا نیست و باز میفرماید هر که در باد شایهت خدا دخل که عبارت از دولت اسلام است از کجی اعلی است چنانچه در سابق
 این نقل نوشتیم و سبب موعج باز خود کنیم چنانکه عبادت است در امر پسندیده که بار بار خود کنیم (ولما رات بلقیس عرشها مع علمها
 بعد المسافه و استحالته انتقاله فی تلك الزمان عند ما قالت کانه هو و صدقت لما ذکرناه من تجدید الخلق بالامثال) و هر گاه کسی

بلقیس تخت خود را با وجود علم او بعد مسافت و استحال انتقال او درین زمان نزد بلقیس گفت گویا آن همانست
 و راست گفت برای آنچه ذکر کردیم آنرا از تجدید خلق با مثال گوندست در موهوب و صدق الامر کما انک فی زمان التجزیه
 صین ما انت فی الزمن الماضي) و او چون بود در است امر است چنانکه تو در زمان تجدید صین همان هستی که در زمان
 ماضی بودی بحسب محاوره (ثم ان من کمال علم سلیمان التنبیه الذی ذکره فی الصرح قبل لهما اذ علی الصرح و
 کان صرحا لیس لایست فیمن از حاج فلما راته حبه لجهت ای بار کشفتم عن سابقها حتی لا یصیب المار ثوبا فانها
 نزلت علی ان عرشها الذی رایت من هذا القبیل و هذا آیه الاوصاف فانه اعلمها بذاک اصابتها فی قولها
 کانه هو) باز از کمال علم سلیمان است تشبیه سیکه ذکر کرد او را در کوهک که گفته شد برای بلقیس داخل شود بکوشک
 و بود کوشک از آگینه که زیر آب بود و نبود در کجی پس چون دید او را بلقیس گمان برد او را آبی پس کشاد
 پارچه از دو ساق خود تا نزد آب پارچه او را پس سلیمان علیه السلام تشبیه کرد بلقیس را بر آنکه تختیکه دید آنرا
 بلقیس ازین قبیل است و این غایت انصاف سلیمان است که تعلیم کرد و اعلام نمود بلقیس را بدین اصابت
 بلقیس در قول او کانه بود بنظر تجدید امثال که تمیز در امثال نباشد چنانکه در آگینه آب تمیز بلقیس را نشد چون
 پانها معلوم کرد که آگینه است که بصورت آب دریافت میشود و همین نمط و نظر عاصی مخلوق معلوم میشود و چون خود
 کرده شود سوای حق جمله در پرده عدم است (فقال عند ذلک رب انی ظلمت نفسی و سلمت مع سلیمان ای السلام
 سلیمان صدرب العالمین) پس بلقیس گفت درین وقت پروردگارم بدستی من ظلم کردم نفس خود را در پرستش
 مخلوق و اسلام آوردم با سلیمان ای مثل اسلام سلیمان برای پروردگار عالمیان که قائم و پایدار است و جمله
 در محل زوال با خصوص تزکیه تجدد امثال واقع باشد (فما انقادت سلیمان و انما انقادت رب العالمین)
 پس در منقاد شد بلقیس برای سلیمان و جزین نیست متفاوت برای پروردگار عالمیان و سلیمان من العالمین
 و سلیمان علیه السلام هم از عالمیانست (فما انقادت فی انقیادها کما لا یتقید الرسل فی انقیادها فی اسد) پس مقید
 کرد بلقیس در انقیاد خود کسی مقید چنانکه نه مقید کند رسولان در عقاید خود و باید بلقیس لعلمین رجالات فرعون فانه
 قال رب موسی و هارون و انکان لیتقین بذا الانقیاد و انقیادی من وجه لکن لا تقوی قوته فکانت افقه من فرعون
 فی الانقیاد و لیس رجالات فرعون که گفت ایمان آوردم پروردگار موسی و هارون که مقید کرد رب را با انقیاد
 بطرف موسی و هارون و گرچه لاحق شود انقیاد فرعون باین انقیاد بلقیس از وجه آنکه موسی و هارون رب خود را
 مقید میکردند لکن نه قوت و انقیاد فرعون بقوت انقیاد بلقیس پس بلقیس افقه بود از فرعون در انقیاد خود براس

خدا که تصریح کرد بر لب العالمین در وکان فرعون تحت حکم الوقت حيث قال ذمت بالذی اذنت به بنو اسرائیل شخص
 بود و فرعون زیر حکم وقت چون گفت که ایمان آوردم بدانچه ایمان آوردند بدو بنی اسرائیل پس تخصیص کرد بر اینکه
 ایمان آوردند بدو بنی اسرائیل و وقت چنین میخواست و در فرعون نیز معتقد خدای بود نه بطوریکه بنی اسرائیل
 داشتند که بر طور جلوه گری تواند بلکه معتقد وحدت وجود بود و گمان میکرد که موسی آنچه میفرماید که بر طور ویدم با وجود ظهور
 او در همه جا بر طور چگونه مقید باشد و اگر چه بزرگ دیده است من بزرگم و پرورش کننده ای استم و از تجلی بصورت
 روح عظیم منکر شد پس یک و تخصیص در تحت بودن وقت این بود و در حضرت شیخ فرماید (و انما تخصیص لهما
 رای السحرة قالوا فی ایمانهم بان صدرب موسی و هارون) و جزین نیست فرعون تخصیص کرد برای آنکه دید سحر را
 که گفتند در ایمان خود با صد که ایمان آوردیم پروردگار موسی و هارون و نجات یافتند و موسی و هارون از
 بنی اسرائیل بودند در همان اسلام بلقیس اسلام سلیمان اذ قالت مع سلیمان فبعته فما یجرب لشی من العقائد الامرت
 به معتقد ذلک) پس اسلام بلقیس مثل اسلام سلیمان بود چون گفت که اسلام آورد مثل اسلام سلیمان پس تابع
 شد بلقیس سلیمان را پس نگذرد سلیمان چیزی از عقاید که در دین بلقیس معتقد آن در گمان علی الصراط المستقیم
 الذی الرب تعالی علیه لکن نوصینا فی یده و تسخیل مفارقتا ایاه) چنانکه مایان است ختم المرسلین علیه الصلوة
 و السلام بر ابراهیم مستقیم ایم که رب تعالی بروست حسب آیه ان ربی علی صراط مستقیم بسبب بودن پیشانیهای ما در دست
 او تعالی و محال است مفارقت ما از تعالی بدین وجه در نماز مطلق و با خصوص در نجنگانه دعای اهدنا الصراط المستقیم
 میبایم در گفته شود که علت اخذ لوصی و ما و دیگر آنها برابر است پس این است چه باشد گفته شود که درین شک
 نیست لیکن طریق بالجهت است از نجاست بعد ادعوی اسد لفظ علی بصیرة واقع بدان نظر و عاذا کورد ابدل سکنیم لصلوات
 الذی نعمت علیهم غیر المغضوب علیهم و لا الضالین که مقصود از صراط مستقیم صراط انبیاء و انیم با خصوص آن صراط
 اهل اسلام با بصیرت که بر ایشان غضب ناکرده شده و نگراه از که بصیرت اندازند و در قید و غلامی مانند از بصیرت
 میفرماید (فمن معنا لنضمن و هو معنا لنصره) پس با مقیدان بنظر قیام خود با بدو تعالی بطور اندماج استیم بطور
 اندماج مقید در مطلق که وجود بنفسه نداریم و او تعالی با ما تصریح است که موجود بنفسه است و قیوم است (فانه
 قال و هو معکم انما لکنتم) زیرا که او تعالی فرمود که و او تعالی با شماست جا نیکه باشد پس بصیرت حق با ما تصریح است
 (و من مع کون اخذ انبوا حسینا) و ما با او تعالی استیم بضم و اندماج بسبب بودن حق تعالی گیرنده برای پیشانیهای ما
 چنانکه مطلق مقیدات را در سیکه که محیط باشد پس ما غیر او نباشیم (فوق تعالی مع نفسه حیثما مشی بنا من صراط)

پس او در جمیع مباحات نفس خود است چنانکه رود با او از راه خود در تمام حد من العالم الاعلی صراط مستقیم و بهر صراط
 الرب تعالی پس کسی از عالم نیست مگر بحسب حکم اراده بر راه درست است و او را به پروردگار تعالی است که در آیین
 به صراط مستقیم مذکور است و شرع بنظر تقریر از صراط مستقیم است که راه بصیرت است بدان نظر به صراط مستقیم صراط انبیا
 داریم با خصوص صراط ختم المرسلین علیه الصلوٰۃ و السلام پس تقریر جهاد و قصاص و حدود و تقریر اهل اسلام با خصوص از
 صراط مستقیم شد و این ارشاد که مظهر حکم ارادیت منافی نیست بحکم شرعی که حضور صلی الله علیه و آله خط کشید و فرمود که این
 راه خداست و خطوط دیگر بینه و مثال کشید و فرمود که بر هر کی شیطانی است و خواند ان هذا صراطی مستقیم و بی شبهه این
 اسلام بنسبت جمله دایان دین تیره است که در بیان کمال نوع انسانی بر بصیرت است که در علمت بقیس من
 سلیمان فقالت لعل رب العالمین و ما حصصت عالما من عالم و بقیس چنین دانست از سلیمان پس گفت من قتل و شتم
 برای پروردگار عالمیان و نه تخصیص کرد عالمی را از عالمی چنانکه در سابق بصورت آفتاب تخصیص میکرد پس بدین وجه
 با اهل تخصیص تشبیح عدم بصیرت لازم که راه انجلی است بخلاف راه انبیا که راه آزادی است نه الحاد که در و تمیز
 مادر و زوجه نباشد و اما التخییر الذی تخص به سلیمان تفضل علی غیره و جمله الله من الملك الذی لا یمنع لاحد
 من بعده فهو کون من امره و لیکن تخییر یک شخص شد بدو سلیمان تفضل داده شد بدو بر غیر خود و کرد آن شخص خاص
 را از الله تعالی برای سلیمان از ان ملک که سزاوار نباشد برای کسی نهادن و پس بدون اوست از امر حق
 بلا تکلف همت و فقال فخرنا له الروح تجری بامرهم) زیرا که فرمود پس مسخر کردیم برای سلیمان ریخی
 را با امر سلیمان نه همت و جمیع چنانکه دیگر از ابا شد و فها هم من کون تخییر) پس نبود آن اختصاص از بود نش
 تخییر همت چنانکه برای دیگران است و فان الله یقول فی حقا کلنا من غیر تخصیص و مسخر کما فی السموات
 و ما فی الارض جمیعاً منه و قد ذکر تسخیر الراح و النجوم و غیر ذلک و لکن لا عن امر نابل عن امر الله ویراک الله تعالی
 فرماید در حق جمله ما بغير تخصیص و مسخر کرد الله برای شما جمله آنرا که در آسمان است و آنرا که در زمین است از
 خود و ذکر کرده است الله تعالی تسخیر ریح و نجوم و غیر اینها را برای ما لیکن نه از امر بلا همت بلکه از امر خدا و فها
 تخص سلیمان ان عقلت الایا لامر من غیر جمیعته و لا همت بل بحج و الامر) پس نه خاص شد سلیمان اگر بقیس گریام
 بغير از جمیعیت و همت بلکه بحج و امر که کاری را فرمود و بظهور آمد نه جمیعیت و همت چنانکه دیگران را بدان
 باشد و انما قلنا ذلک لاننا علم ان اجرام العالم تنفعل لهم النفوس اذا اقمیت فی مقام الجمعیة و جزین
 نیست فرمودیم این که مسخر کرده است الله علیه و آله که در آسمانها و زمین است برای آنکه و انیم که اجرام عالم

بجای

متنقل شوند برای همتهای نفوس چون قائم کرده شوند در مقام جمیعیت که متنازعت اعتباری بر تخییر و پس
 درین مقام فعل بنده فعل حق در شهود باشد و حق تعالی بر هر شئی قادر است پس شمس و شش تقریر برای حضرت
 ختم المرسلین علیه السلام در خیال تو درین صورت دشوار ننگد و در وقت عاینه ذلک فی هذا الطريق) و معانه کرده ایم
 این افعال اجرام را برای نفوس درین طریق جمیعیت مگر بهمت (فکان من سلیمان بحج و التلقظ بالامر من الایا و التخییر
 من غیر همت و لا جمیعته) پس بود این تخییر از سلیمان بحج و تلفظ با امر برای کسیکه اراده کردی تسخیر او را بغير از همت
 و جمیعیت و او علم ایدنا الله و ایاک بروح من ان مثل هذا العطار اذ حصل للعبیدی عبد کان فانه لا ینقصه
 ذلک من ملک آخرته و لا بحسب علیه مع کون سلیمان علیه السلام طلبه من رب تعالی فی قضی ذوق الطريق ان
 یکن قد عمل له ما اذ خیر غیره و یجاسب به اذا اراده الله فی الاخرة) و بدانکه تأیید کند ما را و ترا از الله تعالی بروحی
 از خود که مثل این عطا چون حاصل شود برای کدای بنده پس کم ننگد از ملک آخرت او این عطا و نه حساب
 کرده شود برو با وجود آنکه طلب کرد سلیمان علیه السلام از پروردگار تعالی پس خواهش کند ذوق طریق بنظر طلب
 سلیمان آنرا که غلبت کرده شد برای سلیمان آنچه ذخیره کرده شد برای غیر او حساب کرده شود و چون خدا تعالی
 اراده کند از و در آخرت لیکن دانسته (فقال الله تعالی لهن عطا و ناولم یقل لک و لا یفرک فان من ای عظم
 او اساک بغير حساب) که فرمود الله تعالی برای سلیمان علیه السلام این عطا راست و فرمود برای تو و تو
 برای غیر تو پس احسان کن که بده او را یا اساک کنی بغير از حساب (فعلنا من ذوق الطريق ان سواله
 ذلک کان عن امر به و اطلب اذ اوقع عن الامر الای کان للطالب الاجرام علی طلبه) پس دانستیم از ذوق
 طریق که این سوال سلیمان بود از امر پروردگار او چون واقع شود طلب از امر آبی باشد برای طالب اجرام
 بر طلب او و الباری تعالی ان ینظر قضی حاجته فیما طلب منه و ان شار مساک فان العبد قد وفی ما اوجب الله فعل
 علیه من امتثال امره فیما سال به فیه فلو سال ذلک من بعضه عن غیر امر به له بذلک لحاسبه به) و باری تعالی اگر
 خواهد و ان حاجت او را در آنچه طلب کرد از و و گر خواهد بازماند لیکن بنده کامل کرد آنچه بر او واجب کرد الله تعالی
 از امتثال امر او در آنچه سوال کرد از پروردگار خود در و پس اگر سوال کردی از نفس خود بغير از امر پروردگار خود
 برائے او بدین البته حساب کردی الله تعالی او را بدو پس از اینجا معلوم شد که حضور صلی الله علیه و آله سلم بعض
 آنچه خواست و بر نیاید آن و عا بحسب حکم پروردگار بود چنانکه عدم اختلاف است تا حضور صلی الله علیه و آله سلم
 را علم آن ماند و بر اسی ما استغفار فرمایید و نه اسار فی جمیع ایسال فیما الله تعالی کما قال نبیه محمد صلی الله علیه و آله سلم

در غدا ب دلیل نماندیم و باید دانست که با سلطنت نبی بود از نبی سلیمان بعد سه صد و پنجاه بر تمامی نبی اسرائیل
سلطنت اولاد یاربام منقرض گشت چنانکه بر تفصیل می نمایم چونکه سلطنت یاربام خمیشت منقرض در ایشان
چند انبیاء نمود و در سلسله اولاد سلیمان یوسف نجار پدر رضی مسیح است پس مناسب شد که اولاد از انبیاء در
اقوام نبی اسرائیل ذکر کنیم

قص حکمت قدرتی فی کلمه عزیرتیه باید دانست که در زیر آیه او کاندی مرلی قریه وی خاوتیه علی عرو شها
مفسرین را سه اقوال است و هر یکی نادرست یکی قصه کافر سیکویندین قدر ضرور است که عمل یاربام کافر درین
بود دوم آنکه این قصه حضرت یرمیا است علیه السلام و این صحیح نیست که در بسیاری صدیهای مابعد این قصه حضرت
یرمیا علیه السلام بوجود آمده اند سوم آنکه قصه عزیر صاحب توریه است که بیار خود نویسانیده بود و آنجناب بعد از یرمیاست
پس اینهمه فسانه اند اعتباری بقول اینان نشاید که یکی چنین فرماید دیگری چنانکه متعارض ساقط شوند و سندی نیابده
که بر و عتمادی کرده شدی و حق مطابق فصل ۳۳ سلاطین اول است که قصه نبی است که نام آنحضرت از توریه در یافت
نیست لیکن نام آنجناب علیه السلام در اهل اسلام عزیر است سوای عزیر که توریه را بیار خود نویسانیده و آن چنانست که
چون یاربام پادشاه و حصه سلطنت یاربام بن سلیمان علیه السلام از دوازده حصه شد و یک دل نبی اسرائیل بطرف
بیت مقدس ایل است و آن در سلطنت یاربام بود گمان برد میاد ایک دل شوند و مدد یاربام نمایند پس مذکی تراشید و
صله بصورت بچه گاو از زر ساخت یکی را در بیت ایل شرقی که کعبه شرقی است نهاد و دیگری را در قوم نبی و آن اسرائیلی نهاد
که نبی اسرائیل آن هر دو را پستیدند و دل ایشان از بیت مقدس گرفته شد پس حق تعالی از نبی بود اینی بر میگفت در
قبل مسیح و با حضرت حق تعالی وحی فرستاد که یاربام را بگو که بعد سه صد و پنجاه نوپوشیا از نبی بود پادشاه شده این قریه را
بر باد خواهد کرد و آنجناب کفره خواهد سوخت و مکانهای بلند ایشان خواهد افکند پس این نبی علیه السلام را از سوختن آنجناب
تعجب شد که سوختن بجایان فائده ندارد و آمدن جان در ایشان جای تعجب است پس حق تعالی فرمود که از قدرت من
تعجب مدار و برای آیه حکم شد که در شهر نور برده در آنجا بیت ایل است و نان خود و یاربام اطلاع بکن و نشان صدق
بیان کن که مذبح شوق خواهد شد و خاکسترش خواهد افتاد پس آنجناب چون بشهر رسیدند و نزد یاربام رفتند یاربام از این
مطلع شده دست خود را بر نینج بلند کرده گفت که این را بگیر پس دست او خشک شد و نینج شوق گشت و خاکسترش
پاشید که نشان صدق نبی از قبل حق تعالی فرموده بود پس بحسب درخواست یاربام بدعای آنجناب علیه السلام دست او
درست شد پس یاربام گفت که بیایان خود فرمود که اگر سلطنت بدی نان این شهر خودم در شهر نکور تغییر دیگری مانده

شاهان خورده و پسرانش این جمله می دیدند و پسر بزرگوار خود را از حق تعالی را آرزایش نبی منظور بوده فرمود که تو دعوت
عزیر کنی پس عزیر را نزد پدر خود پسران نبی شهر آورد و ندان پس نبی شهر برای دعوت طعام تاکید کرد عزیر دانست که حکم
مالعت مسوخ شده باشد پس طعام خورد و این آرزایش عزیر شد پس عزیر بر حمار خود سوار شده در حمار رفت که
شیر او را درید و نزد خورش شیر الیتاده ماند پس میرانید او را حق تعالی مطابق قرآن مجید صدر و ز که لفظ عام چنانکه بر سال
اطلاق می یابد بر روز هم مطابق صراح می آید پس مردان ازان طرف گذشته دیدند که مرد خدا را شیر دیده است
و نزد خورش الیتاده و نبی شهر برو مطلع شد و به پسران خود فرمود تا زین بر حمارش کشند پس آنجناب نزد او فرست
برداشت و خدا تعالی بصورت پیغمبر شهر از او پرسید خواه زنده کرده خواه در عالم رویا مرده که چند قدر در رنگ کردی
گفت قبل از رویت آفتاب درنگ کردم روزی و چون بقیه آفتاب را دیدم گفتم بعضی روزی حق تعالی بصورت
نبی شهر فرمود بلکه درنگ کردی صدر و ز که نظر کن بطرف طعام خود و آیه که بلا حکم خوردی که مگر ج نشده است
در شکم تو در صدر روز و خور کن بطرف خور و که صحیح سالم نزد شیر مانده پس تعجب از سوختن آنجناب چرا کردی بعد سوال و
جواب عزیر را در شهر آورد و نبی شهر در جای بشهر نور دفن کرد و کتبه بر سنگ نویسانیده الیتاده کرد تا بعد سه صد و پنجاه
سال نشان صدق وعده باشد و هم در هنگام زنده کردنش فرمود که خور کن بطرف آنجناب کفره کفره بیت ایل بگو و
حرکت دهم آنها را باز پوشانم آنها را حرم پس چون ظاهر شد از مرد و زبست خود زنده شدن آنجناب کفره گفت عزیر که
دائم است تعالی بر هر شته قادر است پس بعد سه صد و پنجاه سال سلطنت کفره از بیت ایل رفت که یوشیا عادل برو
سلطنت شد و آنجناب کفار از قبر او شان بر آورده خراج نمود که حق تعالی او شان را حرم پوشانید که زنده شده سوخته شدند و زنده
فانکه سوختن آنجناب چه باشد و چون بر قبر عزیر قصد کردند کتبه دیدند که بدستور فرموده کامل شده است پس قبر آن
نبی نشان صدق ارشاد شده شد و در حدیث است که برای عزیر بر موصوف حق تعالی فرمود که اگر با زمانی یعنی باره که سوال
کنی هر آنچه بگویم نام ترا از دیوان نبوت و تفصیل این درین کتاب حضرت شیخ خواهد فرمود بدانکه در سابق بیان کرده ایم که علم
حق ذات حق است تجلی او بر خود و عالم حسب مکان در ذات حق مندرج بود و موجود که کثرت را در راه بود و
پس علم حق موجب ثبوت اشیا بحسب سبط بلا اراده شد و این علم جمالی ذاتی اولی است و بعد از علم حقیقی معنی
مصدری دانستن فهمیده شوند که نسبت است خواه پیش نشین دار پس در انترالع دخل ثبوت اشیا است پس
این علم تابع معلوم است و قدر عبارت از لوقیت اشیا است و تبدیل در غیر ممکن و تابع اعیان است
و قضا که عبارت از حکم خداست در اشیا تابع علم اشیا و آن یکی ارادیت غیر تبدیل دوم شرعی است

بجسب موقع و وقت تبدیل شود و در وقت تبدیل بحال انسان تکلف مناسب چیزی بود چون بی دیگر آمد پس مناسب
 وقت حکم و دیگر شد برای ترقی در جرات بی عملی اندر علیه و سلم بر حکم شیخ نماز شد و بعد غای حضور صلی الله علیه و سلم تا پنج رسید
 تا قدر در وقت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ظاهر شود پس از پنج و چهار آشنا کردن می تواند لیکن قدر تبدیل نشود و در علم
 حق که تفاوت علم او بطور کبر و درجه بال شود در تضاد حق نیز از طلاق قدیم و بظن حادث و مقید صورت حدود و شایسته
 چنانکه در کلام دیگر منضم کرده ایم و چنانکه از شاد و بی غرور و بی حسد و بی خیاه سال حسب قدر حق بوقوع انجامید و
 تبدیل نشد و همچنین حال دیگر تقدیر است که تبدیل نگردد و نظر بر آن نفس آنجناب بقدر منسوب کرده شد چنانکه تقدیر
 را علم ان القضاء حکم اسدنی الا شیاء و بدانکه قضای حکم خداست و در اشیا که محلا صفت بسیط است سرمدی و در
 مرتبه تحصیل ظهور و زمان خاص منافی قدیم مطلق او نباشد و حکم اسدنی الا شیاء علی حد علیه با و فیها و حکم خدا در
 اشیا بر علم اوست بدان اشیا و در ان اشیا در علم اسدنی الا شیاء علی ما یحیط به معلومات باهی علیه فی نفسها و علم
 خدا در اشیا مطابق است بر آنچه داد او را معلومات بر آنچه اوست خود با بود و در تحقیق این کلام در نفس تعویب گذشت
 و الا قدر لوقت های علیه الا شیاء علی نفسها من غیر من و در همین وقت چیزیست که اشیا درین خود با بود باشد از غیر زیادت
 پس در اصل تقدیر نیست تا این وقت بزی ظاهر چنانکه هیچ بصر علم خاص اند و قضای آن حکم خداست مطابق قدر و در وقت
 آنچه پیشین نظر آن قضای است که بعد از او خواهد شد و در آن قضای علی الاشیاء الالهیه پس نیست حکم قضای بر اشیا که بدان
 اشیا که در علم از ترکیب اسما مستقیم شده اند و بوقتی همین وقت گذشته و در آنها بوقلین بر قدر لکن کان لطلب او الهی
 اتمح و هو تمیید و اینکه در وقت که قضای قدر تابع اشیا اند که در علم حقیقی تقریر یافته عین را از قدر اند برای کسیکه با قلب
 که قلبش شود و در مسارت حق تحقیق باشد یا مقلد کی انداخته سمع خود را برای اقوال صحاب قلب در حالیکه حاضر باشد
 همی بر وی قبول قول صحاب قلب و قلند لوجه الباقی پس بر در قیامت برای خدا حجت کامل است بر مقیدیت
 که چون گفتار کم دروغ شود و عرض کنند این حکم را فرموده شود و که عقاید اعمال نامتزی شما صورت دوزخ گرفته
 عرض کنند که آیا این عقاید و اعمال از قضای آن ظهور نیاید جواب داده شود که قضای تابع قدر است عرض کنند
 که این هم قدرت است جواب رسد مطابق علم است عرض کنند که علم تراست جواب رسد که علم حسب تقریر اعیان شما
 است که از ترکیب اسما چنین صورت در تنظیم عالم ممکن بود و شما از وی و صورت تدبیر مرکب شود در صورت
 هر پس جمله سرنگانند و خدا تعالی را عادل دانند که حق تعالی خلیل نیست جوایز مطلق است پس هر عین ممکنه حسب

و در وقت تبدیل بحال انسان تکلف مناسب چیزی بود چون بی دیگر آمد پس مناسب وقت حکم و دیگر شد برای ترقی در جرات بی عملی اندر علیه و سلم بر حکم شیخ نماز شد و بعد غای حضور صلی الله علیه و سلم تا پنج رسید تا قدر در وقت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ظاهر شود پس از پنج و چهار آشنا کردن می تواند لیکن قدر تبدیل نشود و در علم حق که تفاوت علم او بطور کبر و درجه بال شود در تضاد حق نیز از طلاق قدیم و بظن حادث و مقید صورت حدود و شایسته چنانکه در کلام دیگر منضم کرده ایم و چنانکه از شاد و بی غرور و بی حسد و بی خیاه سال حسب قدر حق بوقوع انجامید و تبدیل نشد و همچنین حال دیگر تقدیر است که تبدیل نگردد و نظر بر آن نفس آنجناب بقدر منسوب کرده شد چنانکه تقدیر را علم ان القضاء حکم اسدنی الا شیاء و بدانکه قضای حکم خداست و در اشیا که محلا صفت بسیط است سرمدی و در مرتبه تحصیل ظهور و زمان خاص منافی قدیم مطلق او نباشد و حکم اسدنی الا شیاء علی حد علیه با و فیها و حکم خدا در اشیا بر علم اوست بدان اشیا و در ان اشیا در علم اسدنی الا شیاء علی ما یحیط به معلومات باهی علیه فی نفسها و علم خدا در اشیا مطابق است بر آنچه داد او را معلومات بر آنچه اوست خود با بود و در تحقیق این کلام در نفس تعویب گذشت و الا قدر لوقت های علیه الا شیاء علی نفسها من غیر من و در همین وقت چیزیست که اشیا درین خود با بود باشد از غیر زیادت پس در اصل تقدیر نیست تا این وقت بزی ظاهر چنانکه هیچ بصر علم خاص اند و قضای آن حکم خداست مطابق قدر و در وقت آنچه پیشین نظر آن قضای است که بعد از او خواهد شد و در آن قضای علی الاشیاء الالهیه پس نیست حکم قضای بر اشیا که بدان اشیا که در علم از ترکیب اسما مستقیم شده اند و بوقتی همین وقت گذشته و در آنها بوقلین بر قدر لکن کان لطلب او الهی اتمح و هو تمیید و اینکه در وقت که قضای قدر تابع اشیا اند که در علم حقیقی تقریر یافته عین را از قدر اند برای کسیکه با قلب که قلبش شود و در مسارت حق تحقیق باشد یا مقلد کی انداخته سمع خود را برای اقوال صحاب قلب در حالیکه حاضر باشد همی بر وی قبول قول صحاب قلب و قلند لوجه الباقی پس بر در قیامت برای خدا حجت کامل است بر مقیدیت که چون گفتار کم دروغ شود و عرض کنند این حکم را فرموده شود و که عقاید اعمال نامتزی شما صورت دوزخ گرفته عرض کنند که آیا این عقاید و اعمال از قضای آن ظهور نیاید جواب داده شود که قضای تابع قدر است عرض کنند که این هم قدرت است جواب رسد مطابق علم است عرض کنند که علم تراست جواب رسد که علم حسب تقریر اعیان شما است که از ترکیب اسما چنین صورت در تنظیم عالم ممکن بود و شما از وی و صورت تدبیر مرکب شود در صورت هر پس جمله سرنگانند و خدا تعالی را عادل دانند که حق تعالی خلیل نیست جوایز مطلق است پس هر عین ممکنه حسب

و در وقت تبدیل بحال انسان تکلف مناسب چیزی بود چون بی دیگر آمد پس مناسب وقت حکم و دیگر شد برای ترقی در جرات بی عملی اندر علیه و سلم بر حکم شیخ نماز شد و بعد غای حضور صلی الله علیه و سلم تا پنج رسید تا قدر در وقت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ظاهر شود پس از پنج و چهار آشنا کردن می تواند لیکن قدر تبدیل نشود و در علم حق که تفاوت علم او بطور کبر و درجه بال شود در تضاد حق نیز از طلاق قدیم و بظن حادث و مقید صورت حدود و شایسته چنانکه در کلام دیگر منضم کرده ایم و چنانکه از شاد و بی غرور و بی حسد و بی خیاه سال حسب قدر حق بوقوع انجامید و تبدیل نشد و همچنین حال دیگر تقدیر است که تبدیل نگردد و نظر بر آن نفس آنجناب بقدر منسوب کرده شد چنانکه تقدیر را علم ان القضاء حکم اسدنی الا شیاء و بدانکه قضای حکم خداست و در اشیا که محلا صفت بسیط است سرمدی و در مرتبه تحصیل ظهور و زمان خاص منافی قدیم مطلق او نباشد و حکم اسدنی الا شیاء علی حد علیه با و فیها و حکم خدا در اشیا بر علم اوست بدان اشیا و در ان اشیا در علم اسدنی الا شیاء علی ما یحیط به معلومات باهی علیه فی نفسها و علم خدا در اشیا مطابق است بر آنچه داد او را معلومات بر آنچه اوست خود با بود و در تحقیق این کلام در نفس تعویب گذشت و الا قدر لوقت های علیه الا شیاء علی نفسها من غیر من و در همین وقت چیزیست که اشیا درین خود با بود باشد از غیر زیادت پس در اصل تقدیر نیست تا این وقت بزی ظاهر چنانکه هیچ بصر علم خاص اند و قضای آن حکم خداست مطابق قدر و در وقت آنچه پیشین نظر آن قضای است که بعد از او خواهد شد و در آن قضای علی الاشیاء الالهیه پس نیست حکم قضای بر اشیا که بدان اشیا که در علم از ترکیب اسما مستقیم شده اند و بوقتی همین وقت گذشته و در آنها بوقلین بر قدر لکن کان لطلب او الهی اتمح و هو تمیید و اینکه در وقت که قضای قدر تابع اشیا اند که در علم حقیقی تقریر یافته عین را از قدر اند برای کسیکه با قلب که قلبش شود و در مسارت حق تحقیق باشد یا مقلد کی انداخته سمع خود را برای اقوال صحاب قلب در حالیکه حاضر باشد همی بر وی قبول قول صحاب قلب و قلند لوجه الباقی پس بر در قیامت برای خدا حجت کامل است بر مقیدیت که چون گفتار کم دروغ شود و عرض کنند این حکم را فرموده شود و که عقاید اعمال نامتزی شما صورت دوزخ گرفته عرض کنند که آیا این عقاید و اعمال از قضای آن ظهور نیاید جواب داده شود که قضای تابع قدر است عرض کنند که این هم قدرت است جواب رسد مطابق علم است عرض کنند که علم تراست جواب رسد که علم حسب تقریر اعیان شما است که از ترکیب اسما چنین صورت در تنظیم عالم ممکن بود و شما از وی و صورت تدبیر مرکب شود در صورت هر پس جمله سرنگانند و خدا تعالی را عادل دانند که حق تعالی خلیل نیست جوایز مطلق است پس هر عین ممکنه حسب

بودیت خود صورت ظهور عطا کرد و در نگور و تاب ستوری ندارد و وجود بندگی سر از روزن بر آرد و در وقت
 بغیر از دوزخ ممکن نیست چنانکه لذت طعام بغیر از جوع نباشد پس اهل جنت از جوی در دنیا بسجین و در جحیم
 حسب ان مع العسر یسر العسر و روفه و انقار را بعد از انتخاب بحسب قاعده کلیان مع العسر یسر راحت رسد و در آن
 تا از جمله راحت شامل باشد و این دارد و نمونۀ آخرت است پس سخن اینجا نمونۀ سخن آخرت است پس سخن
 چند روزه درین دنیا تیغ ابد الابد برای رحمت باشد و سخن آخرت تا انتخاب باشد تا صورت لذت دریا بند
 در عالم فی تحقیق تابع لعین المستکبره التي یخلم فیها بالقدسیه ذاتها نا محکوم علیه بناه و فیه حاکم علی الحاکم ان حکم علیه
 بذاتک پس حاکم در تحقیق تابع است برای عین ساکنه که حکم کند حاکم در و بعد از مقتضی است ذات عین ساکنه
 پس محکوم علیه ظاهری بسبب آنچه که در وقت حاکم است بر حاکم که حکم کند بر و درین (مکمل حاکم محکوم علیه حاکم و
 فیه کان الحاکم من کان) پس هر حاکم ظاهر و در اصل محکوم علیه است بسبب آنکه حکم کرد محکوم علیه بود و در هر حاکمیکه
 باشد (تحقیق فیه المسئله فان القدر ما یحیی الالهة فهو علم بعرفه و کثر فی الطلب و الا لیس) پس تحقیق کن
 این مسئله را که صاف ظاهر است زیرا که تحقیق شد قدر که نسبت ظهور را پس شناخته شود و در پاره شد ثابت الحاح
 در مقدمه قدر از حکم ان الرسل من حیث هم رسل لاسن حیث هم اولیا عارفون علی مرتب باهی علیه المم فاعند هم
 من اعلم الذمی الرسول اب الا قدر ما یحتاج الیه امة ذلک الرسول لازمه و لا یفصل و بدانکه در دوران پیشینیکه
 رسول اندن از حیثیت ولایت خود عارف باشند بر مراتب استهای خود با پس نیست نزد شان علمیکه
 ارسال کرده شده اند و دیگر تقدیر آنچه محتاج باشد لطرف او است آن رسول در پاره و حکم که بر عالم کار
 برنی آید و در پاره لغواست باید دانست که ولی را چندین است یکی آنکه خانی از خود و با حق باشد و طلب حضور
 شیخ در خج از ولی همین است و دوم یعنی دوست ازین رو و جلال اهل اسلام حسب آیه اسد ولی الذین آمنوا ولی شدند
 حسب درجات خود پس کسیکه از تحقیق وجود خود در نباشند و لفت و بقیه مطمن نباشند مگر شبانه روز در ترک
 اکثرت علائق سعی نمایند گو بجز مصلحت صوفیه نرسیده باشند و صاحب تصرف باشند یا نباشند و روح اعظم را
 خداد اندگو ازین لفظ تبری نمایند آنان نیز ولی بدین معنی استند و تحقیق قضای را تعالی آنست که افعال خود را
 افعال حق داند و قنار صفاتی آنکه صفات خود را صفات حق داند و فناء ذلی آنکه ثابت خود را ذات
 حق داند تا آنکه انای خود را حسب حدیث ان فی جسد آدم لخصه الحدیث انای حق داند و هویت محمود و اول
 هویت حق محمود داند که تیسرونی بر خیزد زیرا که در فناء خدایی که در و تیسرین بر خیزد

و در وقت تبدیل بحال انسان تکلف مناسب چیزی بود چون بی دیگر آمد پس مناسب وقت حکم و دیگر شد برای ترقی در جرات بی عملی اندر علیه و سلم بر حکم شیخ نماز شد و بعد غای حضور صلی الله علیه و سلم تا پنج رسید تا قدر در وقت آنحضرت صلی الله علیه و سلم ظاهر شود پس از پنج و چهار آشنا کردن می تواند لیکن قدر تبدیل نشود و در علم حق که تفاوت علم او بطور کبر و درجه بال شود در تضاد حق نیز از طلاق قدیم و بظن حادث و مقید صورت حدود و شایسته چنانکه در کلام دیگر منضم کرده ایم و چنانکه از شاد و بی غرور و بی حسد و بی خیاه سال حسب قدر حق بوقوع انجامید و تبدیل نشد و همچنین حال دیگر تقدیر است که تبدیل نگردد و نظر بر آن نفس آنجناب بقدر منسوب کرده شد چنانکه تقدیر را علم ان القضاء حکم اسدنی الا شیاء و بدانکه قضای حکم خداست و در اشیا که محلا صفت بسیط است سرمدی و در مرتبه تحصیل ظهور و زمان خاص منافی قدیم مطلق او نباشد و حکم اسدنی الا شیاء علی حد علیه با و فیها و حکم خدا در اشیا بر علم اوست بدان اشیا و در ان اشیا در علم اسدنی الا شیاء علی ما یحیط به معلومات باهی علیه فی نفسها و علم خدا در اشیا مطابق است بر آنچه داد او را معلومات بر آنچه اوست خود با بود و در تحقیق این کلام در نفس تعویب گذشت و الا قدر لوقت های علیه الا شیاء علی نفسها من غیر من و در همین وقت چیزیست که اشیا درین خود با بود باشد از غیر زیادت پس در اصل تقدیر نیست تا این وقت بزی ظاهر چنانکه هیچ بصر علم خاص اند و قضای آن حکم خداست مطابق قدر و در وقت آنچه پیشین نظر آن قضای است که بعد از او خواهد شد و در آن قضای علی الاشیاء الالهیه پس نیست حکم قضای بر اشیا که بدان اشیا که در علم از ترکیب اسما مستقیم شده اند و بوقتی همین وقت گذشته و در آنها بوقلین بر قدر لکن کان لطلب او الهی اتمح و هو تمیید و اینکه در وقت که قضای قدر تابع اشیا اند که در علم حقیقی تقریر یافته عین را از قدر اند برای کسیکه با قلب که قلبش شود و در مسارت حق تحقیق باشد یا مقلد کی انداخته سمع خود را برای اقوال صحاب قلب در حالیکه حاضر باشد همی بر وی قبول قول صحاب قلب و قلند لوجه الباقی پس بر در قیامت برای خدا حجت کامل است بر مقیدیت که چون گفتار کم دروغ شود و عرض کنند این حکم را فرموده شود و که عقاید اعمال نامتزی شما صورت دوزخ گرفته عرض کنند که آیا این عقاید و اعمال از قضای آن ظهور نیاید جواب داده شود که قضای تابع قدر است عرض کنند که این هم قدرت است جواب رسد مطابق علم است عرض کنند که علم تراست جواب رسد که علم حسب تقریر اعیان شما است که از ترکیب اسما چنین صورت در تنظیم عالم ممکن بود و شما از وی و صورت تدبیر مرکب شود در صورت هر پس جمله سرنگانند و خدا تعالی را عادل دانند که حق تعالی خلیل نیست جوایز مطلق است پس هر عین ممکنه حسب

فرق همین است و بقا عبارتست از آنکه بعد از عدم تمیز مذکور فرق و تمیز اطلاق و قید پیدا شود که افعال خود با وجود وحدت با افعال حق تمیز کند که فعل خود را مقید فعل حق را مطلق شمارد و صفات خود را با وجود وحدت مذکور تمیز کند بقید و اطلاق علی نه اذات خود را با وجود وحدت با ذات مطلق تمیز قید و اطلاق دارد پس صاحب هم تمیز مجذوب باشد و صاحب تمیز صوفی و در ایشان مراتب اندک و ناگون موقی نبی و لغت خبر ندیده است و در اصطلاح آن خبر دهنده از آینده است که با اختصاص الهی باشد نه با سبب عادی پیش ریل و جعفر بن محمد و عمر بن یزید و قیافه و مارت است اسباب و کیا است در یکما و شیاطین و غیره که بغیر اختصاص الهی باشد که گاهی صحیح و گاهی ناصح خبری او باشد بخلاف نبی که جمله ارشادات ایشان صحیح باشد بطور محاوره و تشبیه کلام ایشان باشد که معنی حقیقی درست نیاید این سخن دیگر است چنانکه اکثر انبیاء بر نبی اسرار راز و اولاد با رون این صفت بود و این معنی مستلزم منار بقایست معنی که نوشته ام زیرا که اکثر ایشان روح عظیم را خدا پیدا نماند و نه این معنی مخصوص برداشت بلکه مثل با جروسا و داوره و غیره بسیاری بنیته بوده اند و این معنی نختوم است که نسخ شریعت سابقه می توانند کرد بدین وجه مضمون شد پس اگر نسخ کرد رسول بود و لا اعم متفاضله تریه بعضی اعلی بعضی فیفاضل ارسالی تفاضل مهما) دهم متفاضل اند که زیاده باشد بعضی آنها در طبائع و صنایع و خوبی عادت بر بعضی پس متفاضل شوند رسولان و علم ارسالی نظر تفاضل انتهایی خود با وجود در اول جسم قوی بودند و تا درین زمانه بدین خردی رسیدند چنانکه از مشاهده بعضی قواره رنگان ظاهر است پس در اول قوت روحانی بنظر تصرف بدن بطرف علم کم متوجه بود و درین زمانه زیاده نظر بران شجره نبوت روز بروز ترقی یافته تا بنجم المرسلین علیه السلام رسید از اینجا معنی آیت و لم یجعل له من قبله سمیا نسبت بحی در یافت کرد که مسیح در تجلیل میفرماید که مثل بحی قبل نبوده است و کمال گرد آمد آن بودی که قبل شخصی بدان لفظ کسی نبودی بالضره و جنون صلی الله علیه و سلم را بودی که کسی قبل نام محمد نه ندادی و مرتبه این است مرحومه بدان درجه رسیده که با وجود این جلالت قدر بحی هر که داخل در امت است بقول مسیح علی از بحی است که گو آنجناب نواب شاهنشاه ماست لیکن ما بقیه نونش خاص خدمتگاران حضرت صلی الله علیه و سلم استیم اللهم قبهنا علی بدین الاسلام فی الحیات و البعثات و اگر کسی گوید که در قرآن مجید است سخن للافق بین احدین رسوله چگونه تفصیل بعضی رسل بعضی درست آید چون پیش میفرماید (هو قول الله تعالی تاکلم رسلاً فضلنا بعضهم علی بعض) بویل ما آن قول حق تعالی است که ایمان اندر رسولان که مذکور شدند و سابق از سوره بقره فضیلت دادیم بعضی ایشان را بعضی از بعضی ایشان کلام کرد و بلند کرد بعضی را بدرجات دیگر البته مطابق حدیث لافضلونی علی یونس بن موی بطور بی تفصیل نباید داد که کسر نشان دیگر شود و فرق در

رسالت شان گردد و چنانکه در نسبت بحی علیه السلام نواب تعبیر کردیم که با وجود قرب ما با حضرت صلی الله علیه و سلم باز ما خدمتگاریم و در تفاضل آنحضرت علیه السلام بنفسه پیدا است چنانکه در تجلیل مقوله بحی با این جلالت قدر بقول که من قابل آن نیستم که سر حضرت مسیح بکشایم و این همانست که در حق او بگفتم که بعد از من یعنی بعد ازین زمان من خواهد آمد و آمد و با وجود این جلالت قدر مسیح علیه السلام در نامه پولوس بنام عبریان بقول از زبور است که انسان یعنی او و حیست و این انسان یعنی مسیح کیست که بر و نظرداری بمقابله آن خداوند بیسته که تشریف بر روز نسبت یعنی بنه انتم از وجود بیبوط آدم آورد و حضرت صلی الله علیه و سلم نبی بسته است پس بنفسه متفاضل اند چنانکه فرماید (کما هم ایضاً فیما یرجع الی ذواتهم علیه السلام من العلوم و الاحکام متفاضلون بحسب استعداداتهم و هو قوله تعالی و لقد فضلنا بعض النبیین علی بعض) چنانکه آنان علیه السلام نیز در آن علوم و حکامیکه رجوع کنند بطرف ذوات ایشان علیه السلام متفاضل اند بحسب استعداد خود با و دلیل بر ذوق حق تعالی است و هر آینه تفصیلت داده ایم بعضی بنیای بعضی و بعضی بر بعضی تفصیل امتی بر امتی فرماید (وقال تعالی فی حق خلق و افضلکم علی بعض فی الرزق) و فرمود حق تعالی در حق مخلوق و الله تعالی فضیلت داد بعضی شمارا بر بعضی در رزق لیکن ازین فضیلت در علم ظاهر نباشد و کلام در آنست و فمش فرماید (و الرزق منه ما هو روحانی کالعلوم و منه کالغذایه) بعضی رزق روحانی است مثل علوم و بعضی حسی مثل غذا پس آیت دلیل تفصیل خلق در علوم در آمد (و ما یزله الحق الا بقدر معلوم و هو الاستحقاق الذی یطلبه الخلق) و نازل کند رزق را حق مگر بقدر مقرر معلوم و آن استحقاقی است که طلب کند از حق تعالی (فان الله علی کل شیء شکیف) بنیض بقدر ما یشار و ما یشاره الا ما علم حکم به) که الله تعالی داد هر شئی را در فیض اقدس بحسب سبب بل از راه انداز پس باراده بحسب مرکب نازل کند بقدر آنچه خواهد و نخواهد مگر آنچه دانسته است پس علم کند بدان قدر و ما علم کما قلناه الا ما اعطاه معلوم بنفسه) نسبت علم نه پیدا شد مگر بدانچه و اوقی را معلوم بنفسه چنانکه گفتیم و او هم غیر حق نیست چنانکه در حق یعقوبی است (فالتوقیت فی الاصل للعلوم و القضا و العلم و الاراده و الشیئیه تبع للقدر) پس اصل معلوم است پس توقیت و قدر در اصل برای معلوم است که ترکیب اسما حق بالا یجاب بحسب امکان منقر شده اند و قضا و علم بسته و اراده و شئیه تبع اند برای قدر و انداز ممکن بنفسه نه آنکه انداز حق را علم حق تلخ شده زیرا که قدر حق تابع علم است و در حق یعقوبی گذشت که این کلام بنظر ظاهر است و هر که فوق این سر است آنکه بخیر در پرده عدم است پس معلوم غیر حق نباشد پس منعم و معذوب دیگر نشد (فقط قدرین اصل معلوم) پس سر قدر از بزرگ علوم است که یعنی ملام بدان از حق تعالی کرده میشود و فوقین بر سر است که در حق یعقوبی فرمود (و ما یفهمه الله سبحانه العالمین) مخصوص

بالمعنی (تامت) و نه همانند آن را احدی عالمی مگر براس آنکه خاص کند او را بمعرفت تامه (فالعالم لعیلی الی)
 الکلیه للعالم و بیعی العذاب الایم للعالم به الینا فلیعنی العقیقین) پس علم بسر قدر در عالم خود را راحت تمام
 که تسکین یابد که آنچه بر سر رسید از خود رسیده و هر عذاب در دناک عالم خود را نیز که آنچه مقرر شده است تبدیل
 نتواند پس سر قدر در عقیقین را اگر حقیقت تبدیل نبودی بدانکه علم سر قدر و گوته است یکی بر سبیل حال که مقتضا
 عین ثابت متعاقب نشود و درین عالم فلاحی از اعتراض است بخلق و بر خود در فعالیکه موجب شقاوت باشند
 و حج آنست که خلافت آن نتوانست آورد و هم بر سبیل تفصیل که عارف را مکاشف شود و آنچه مقتضای عین است
 یا همین دیگری پس خوشی درین از خود است و سبب است درین آنست که در صورت مخالفت نتوان کرد
 و اگر معلوم نبودی بچیده نشدی (و به صفت الحق نفس بالقبض والرضی) و بسر قدر وصف کردی نفس خود را با غضب
 و در ظاهر ظهور آثار و جلال بر عینی که لائق آن بود و مرتب کرد این غضب حق شد و ظهور آثار لطیف و جمال عینی که
 لائق آن بود مقرر کرد این در زمان حق است پس از اینجا گفته شد که رهنی نیست از اینگان خود بکفر که آثار لطیف بر کرم تر است
 نماید و به تقابلت الاسرار الایتم) و بسر قدر تقابل شدند اسرار حق و حقیقت اسرار حق موجب تقریر اعیان اند چنانکه
 از نفس عینی ظاهر بدین نظر حسب نفس اسرار عینی از جمله رهنی که در جمله اسرار حق است (حقیقت حکم فی الوجود مطلق الی)
 المقتد لا یکن انیکون شئ انما مناد و لا اقوی و لا اعظم لعموم حکما المتدی و غیر متدی) پس حقیقت سر قدر حکم کند در وجود
 مطلق باقیات رضای غضب و در وجود مقتد که مکن نیست که باشد چنانچه اتم از حقیقت سر قدر و نه اقوی و اعظم برای
 عموم حکم حقیقت مذکور متدی را که خصوص بظهور ظاهر باشد و غیر متدی را که خصوص بظهور باشد و در سری فوق از این
 نیست حاکی بخیرانه وجود مطلق نیست مکتوبی بخیر و حاصل کلام در نظر منازرت حجت بالغه برای خدا تعالی آنست که آنچه
 متقالت شفا است عطا فرمودیم و در نظر عیسی تمنم و معذب حق است و لذت طعام بعد از جوع است پس برای
 اظهار کمالات مندرجه معرفت و ذوق آمدن تجلی حق را صورت گرفت و از ترکیب سمان غلبه سعی دون گوی
 آهلیان متفرق شدند و درجه بدرجه تا عالم دنیا ظهور فرمود و باخترت بدستور ظهور خود فرمود و لما کانت الانبیاء
 صلوات الله علیهم جمیع الاخذ علومها الامن الوحی الخاصل الالی فقلوبهم ساویه من انظر العقلی العلم بقصور العقل من
 حیث نظره الفکری عن ادراک الامور علی ما هی علیه الاجزایا فیما تفقر عن ادراک ما لا ینال الا بالذوق فلیعنی العلم
 اکمال الالی تجلی الالی و ما یکشف الحق عن عین البصائر و الا بصار من الا غطیه فیدرک الامور قدیمها و حدیثها و
 وجودها و محالها و اوها و جائزها علی ما هی علیه) و هر گاه یک حکم حضرت انبیا صلوات الله علیهم اجمعین نگیرند علوم خود را

بما از خاص وحی الی پس دمای شان ساده باشند از نظر عقلی جزوی برای علم ایشان بقصور عقل از حیث نظر
 فکری خود از ادراک امور یکبره و هستند از اینجا عقل کی یک نتیجه و نظر دیگر نتیجه دیگر دهد و اخبار نیز اگر چه وحی باشد قاصر
 اند از ادراک ذوقیات پس نه باقی ماند علم کامل مگر در تجلی الی ذوقی و کشف حق پرده بار از لجه تیرهای ولی
 و بینا ینها برادر پس درین صورت کشف کرده شوند قدیم امور و جدید و عدم آنها و وجود آنها و محال آنها و سبب
 و جاز آنها بر آنچه هستند بر وجود این لما بعد جواب اما دیگری آید که اگر طلب کردی این کشف را معانی کاشی
 (فلما کان مطلب عزیر علی الطریقه الخاصه لذلک وقع العتاب علیه کما درونی الخیر) پس هر گاه سبب بود مطلب
 عزیر علیه السلام بر طریق خاص که از ذوق ایجاد مطلع شود که کسی را بجز وجود مطلق در ذوق نباشد واقع شد
 عتاب بر وجه آنکه در دست در حدیثش که اگر بار دیگر سوال کنی البته محکم نام ترا از دیوان نبوت و محو شدن
 نام از دیوان نبوت بنظر لفظان که در حدیث است ظاهر چنانکه نام ساؤل از دیوان نبوت مطابق تو بر توجو
 کرده شد فلو طلب الکشف الذی ذکرناه باکان لا یقع علیه العتاب فی ذلک) پس اگر طلب کردی عزیر علیه السلام
 آن کشف را که ذکر کردیم بسا و قاست نه در حق کاشی بر عتاب درین طلب و لفظ فادرجواب لما یفرضه و هم از کشف
 عبارت حضرت شیخ است پس این جواب لما اول شد و الدلیل علی سداجه قبله قوله فی بعض الوجوه الی نبی مذکور
 بعد موتها) و دلیل بر سادگی دل عزیر قول دست منقول در قرآن مجید و بعضی وجو بات که عامه نمند چگونگی زنده
 کنند این استخوان کفره را الله تعالی بعد موت آنها بعد سه صد و پنجاه سال و در زمان پوشا و عامه صورت است عتاب
 دانند و گریساده دل نبودی تعجب نکردی و در حضرت شیخ برای تسکین این طلب بود درین نظر بعضی الوجوه
 فرمود چنانکه مذمب خود فرماید (و اما عندنا فیه حرمه علیه السلام فی قوله لک صوره ابراهیم فی قوله رب انی کفیت
 تحیی الموتی) و کین نزد ما پس صورت طلب عزیر علیه السلام درین قول خود مثل صورت طلب ابراهیم در قول
 انجذاب علیه السلام بود پروردگارم بنام چگونه زنده کنی مرده تا دائم که سارا حاصله خواهد شد که کبیر سنی رسیده چنانچه
 مفصل در فرض ابراهیمی مشرح کرده ایم و چنانکه بر عزیر عتاب شد بر حضرت ابراهیم عتاب شد که چون
 مرا از چهار جاندار از مودلی چهار صد سال اولادینا را امید خواهد نماند چنانچه ازین زمان تا خروج موسی
 در مصر چهار صد سال بودند و یقینی ذلک لحواب بالفعل الذی انظره الله فی حق قول فاما ما استدات
 عام ثم بعثه) و یقینی است این سوال عزیر جوابی را بفرستد که هر که در عالم از دور و دور قول خود طلوع
 داند که با وجود زنده شدنم از ذوق زنده نمودن مطلع شدم که در تعلق قدرت مقدر کسی بر ذوقی

بیت زیر که ظهور صفت خاص خداست نزو اهل بصیرت پس شد قصه جناب آنچه گذشت که میرانند خدا تعالی
 عزیر را تا صدره و باز برگشت پذیر یعنی شهر و زنده کرد و فقال له وانظر الى النظام كيف منشرا ثم نسوا بالحقائق كيف
 يقبض الاجسام معانته تحقيق فاراه الكيفية ليس فرمود خدا تعالی برای عزیر و خوکرین بطرف استخوانهای قوم یارب عالم بود
 سه صد و پنجاه سال چگونه حرکت دریم آنها را باز پوشانیم آنها را نمی پس معانته کرد عزیر چگونه روید اجسام معانته تحقیق
 پس بعد معانته کنانید کیفیت رویدگی اجسام از رویدگی چه عزیر را کیفیت انبات جسم عینی رویانیدنی که خاصه
 وجود مطلق است و فسأل عن القدر الذي لا يدرك الا بالكشف للاشياء في حال ثبوتها في عدمها پس سوال کرد
 عزیر علیه السلام از قدریکه نه ادراک کرده شود مگر بکشف اشیا در حال ثبوت آنها در عدم خود باز فاعطى ذلك فان ذلك
 من خصائص الاطلاع التي فمن المجال ان لعلمه لا هو فانما المفاتيح الاول اعني مفاتيح الغيب التي لا يعلمها الا هو وقد
 يطلع الله من يشاء من عباده على بعض الامور من ذلك پس ندا داد خدا تعالی عزیر را این کل دراک زیرا که ادراک
 کل شامل هر ادراک کشفی و ادراک تعلق قدرت با مقدر و بطور ذوق از خصائص اطلاع آبی است پس مجالست کردن
 کسی مگر او وجود مطلق زیرا که آن خصائص مفاتيح اول اند هر دو در مفاتيح غیبی که نداند آنرا مگر او و گاهی حسب الظاهر
 غیبی احد الا من اراد من رسول ظاهر کند خدا تعالی هر که خواهد از بندگان خود بر نفس امور ازین یعنی بکشف اشیا در
 حالت ثبوت بوقت عدم آنها لیکن کسی مطلع بر ذوق قدر هنگام تعلق قدر با مقدر و سواي وجود مطلق نباشد چنانکه فرمود
 و اعلم انها التي مفاتيح الا في حال الفتح و حال الفتح هو حال تعلق المتكلمين بالاشياء و قل ان شئت حال تعلق القدرة
 بالمقدر و لا ذوق غير الله في ذلك فلا يقع فيما تجلي ولا كشف به انما قصه نیست که نام داشته شود و مفاتيح مگر در حال
 فتح و حال فتح آن حال تعلق تکوین است با شیا یا گویا اگر خواهی حال تعلق قدرت با مقدر و نیست ذوق غیر خدا ازین
 پس در ذوق وقوع شود تجلی و نه کشف درین را ذوقا قدرة و قال لا لا خاصة ذلة الوجود مطلق الذي لا يقيد زیرا که نیست قدرت
 و نه فعل مگر بر بس خدا تعالی خاص زیرا که برای او وجود مطلق است که مقید نشود و بعد خاص تعلق قدرت بمقدر و بطوری
 مستصور که وجود مطلق بصورت مقید جلوه گر شود و این ممکن نیست مگر برای وجود مطلق ازینجا شاعت بت پرستی و
 خصوصیت پرستی ظاهر فلما رايها عتاب الحق لعلي عليه السلام في سواله في القدر علمنا انه طلب هذا الاطلاع و طلب ان يكون القدر
 متعلق بالمقدر و يقضي ذلك الامن الوجود مطلق فطلب ما لا يمكن وجوده في تعلق ذوقا فان الكيفيات لا تدرك الا
 بالذوق پس هر گاه سیکه دیدیم که بعض امور قدر بطور کشف ای بر بندگان اطلاع حق ظاهر شوند و در طلب او حرجی نیست بعض
 امور ازین مثل تعلق قدرت با مقدر و بطور ذوق سواي وجود مطلق دیگر را نباشد و دیگر بکعبه عتاب کرد حق عزیر علیه السلام

را در سوال او بقدر دانستیم که آنجناب علیه السلام طلب کرد این اطلاق دوم بطور ذوق و طلب کرد که باشد او را
 قدریکه متعلق شود بمقدر و در نخواهد این مگر آنرا که برای او وجود مطلق باشد که هنگام تعلق متعین گردد پس طلب کرد عزیر علیه السلام
 آنرا که وجودش ممکن نبود در تعلق بطور ذوق زیرا که کیفیات او را که نکرده شوند مگر بر ذوق تعین مطلق وجودی و بصورت
 مقید کیفیت است مخصوص بوجود مطلق و اما ما رویناه مما اوتى الله به اليه لمن لم تنته لا محزون اسمك عن يواننا
 النبوة اى ارفع عنك طريق النجود عطيك الامور التي لا يمكن الا يكون الالها ان عليه من الاستعداد الذي يرفع
 الا دراک الذوقی تعلم آنک ما اورکت الالها استعدادک منتظر فی هذا الامر الذي طلبت فلما لم تر تعلم انه ليس عندك
 الاستعداد الذي تطلبه وان ذلك من خصائص الذات الالهية و آنچه روایت کردیم از او سابق از آنچه حقی کرد
 الله به و بطرف عزیر حدیث ذیل است که البته اگر بازمانی یعنی از سوال قدر البته نمی نام ترا از دیوان نبوت ای در
 کنم از تو طریق خبر که مخصوص با نبیاست و هم ترا امور تجلی و تجلی نباشد مگر بران استعداد که ارفع شود و ادراک ذوقی
 که تو بر روی در حالت عدم بر نبوت نادانی که نه ادراک کنی مگر حسب استعداد خود پس غور کن درین امر که طلبیدی
 پس هر گاه سیکه از عدم استعداد خود ندیدی وانی که نیست نزد تو آن استعداد که طلب کنی آن را در این از خصائص
 ذات الیه است (وقد علمت ان الله اعطى كل شي خلقه ولم يعطك هذا الاستعداد الخاص فما هو خلقك ولو كان
 خلقك لا عطاك الحق الذي انجزه اعطى كل شي خلقه فيكون انت الذي تنتهي عن مثل هذا السؤال من نفسك لا تحتاج
 فيدلي نبی آبی) و دانستی که خدا تعالی داد هر شے را قدر دانند از او و ندانند ازین خاص استعداد پس نیست او
 تعین و تقرر تو و اگر بودی تقدیر تو تعین تو البته دای آن ترا خدا تعالی آنکه خبر داد که او هر شے را قدر دانند از او
 پس تو بازمانی از مثل این سوال بنفس خود و محتاج شوی در و بطرف نبی آبی (و هذا عن ابي عبد الله من الله عزير
 عليه السلام علم ذلك من علم جهل ذلك من جهل) و این کشف الهی ازین حدیث عنایت است از خدا تعالی بحال
 عزیر علیه السلام نه عتاب زیرا که قدر و جزو را یکی ممکن الذوق کشف الهی دوم متعین الذوق برای بنده تعلق قدرت
 بمقدر و تعلق ذوق پس یکی را منع کرد و دوم را در صورت طلب ثانی و عده فرمود و دانستین مذکور را هر که دانند از اول
 صاحب رحمت و جاهل بشود و آنرا هر که نداند او را و علم ان الولاية هي الفلك المحيط العام و لهذا لم تقطع ولما انبهر
 العام) و بدانکه ولایت که کشف الهی بدان حاصل شود آن معنی کلی عام است در دنیا و آخرت و برای همین
 منقطع نشد و برای او اخبار عام است چنانکه اولیاء امت بدان جهت خبر می دهند و است می آیند و علمای امتی
 کاتبان نبوی اسرا اهل ازینجا است (و اما نبوة التشریح والرسالة منقطع و فی مصحح علی علیه السلام قد تقطعت ولابن ابی

حقیقت واحده است در واجب و ممکن لیکن حصولش در واجب باصالت است و در ممکن باید بوجود تحقق و تحقق در
تعلق پس نه وارد شود آنچه گفته شده است که این کلام وقتی تمام شود که دلالت حقیقت واحده باشد در واجب و
ممکن و این ممنوعست (فقوله لا یوزن فی الامور) منته عن اسما عن دیوان النبوة فی تشابه
الامر علی الکشف بالتجلی و نزول عنک اسم نبی و الرسول و قوی له ولایت پس قول حق تعالی برای عزیز که اگر نه بازانی
از سوال ماهیت قدر هر آنچه گوئیم نام تو از دیوان نبوت باعتبار جزا پس معنی او آنکه آید ترا امر بر کشف تجلی و زائل
شود از تو اسم نبی و رسول و باقی ماند برای خدا و لایستاپس بدان منصف ترا سازد بدرجه کمال پس در عبودیت
بنظر ترقی ولایت وعده است و بنظر رفع رسالت و عید است نظر بر آن میفرماید الا ان الله لما ولت قریبه الحال ان
هذا الخطاب جری مجری الوعد علم من اقرنت عنده هذه الحال مع الخطاب انه وعید بالقطع بعض خصوص مراتب
الولایة فی هذه الدار اذ النبوة والرسالة خصوص رتبة فی الولاية علی بعض ما یجوز علیه لولا لایة عن المراتب علم ان علی
من الولی الذی لاینبوۃ تشریح عنده و لارسالة لیکن هرگاه سبب دلالت کرد قریبه حال و عید افتاد و قریبه است
ایل بقرینه صد و پنجاه سال بر آنکه این خطاب جاریست مجزائی و عید دانست آنکه مقرر شد نزد او این مراتب
با خطاب که او وعید است بالقطع بعض مراتب و لایست و درین دایره که نبوت تشریحی و رسالت خصوص
رتبه است در ولایت بعض مراتب که محتویست بر ولایت پس دانند که نبی اعلی از ولی است که نیست نبوت تشریح
نزد او و در رسالت (ومن اقرنت عنده حالة اخرى اقتضیها ایضا مرتبة النبوة تبیت عنده ان هذا عدل و عید
لان سواله علیه السلام مقبول اذ نبی هو الولی الخاص) و هرگز مقرر شد نزد او حالت دیگر که خواهد او را مرتبه
نبوت کامله ثابت شد نزد او که این وعده است بحال اشراف و عید است زیرا که سوال عزیر علیه السلام
مقبولست زیرا که نبی او ولی خاصست و لایست بقریبه الحال ان نبی من حیث له فی الولاية هذا الاختصاص حال
ان یقدم علی ما یعلم ان الله یرید عنده او یقدم علی ما یعلم ان حصوله بحال) و شناخته شود بقریبه حال که نبی بر نظر
این اختصاص ولایت محالست که پیش قدمی کند بر آنچه دانند که الله مکرده دارد از وی پیش قدمی کند
بر آنچه دانند که حصول او محالست مثلاً در نیجا ذوق سر قدر است (فاذا اقرنت هذه الاحوال عند من اقرنت
عنده و تقررت اخرج هذا الخطاب الای عنده فی قوله لا یحون اسمک عن دیوان النبوة مخرج الوعد پس نزد
کسیکه این احوال قرین شد ثابت گشت خارج کرد این خطاب آتی لا یحون اسمک عن دیوان النبوة را بجا
وعده نیک و صابر خبر اید علی علوم مرتبه باقیته و ای المرتبة الباقیة علی الانبیاء و الرسل فی الدار الآخرة التی لیست

بمحل تشریح کیون علیما حد من خلق سد فی جنته و لانا بعد الذخول فیها) و شد خبری که ولایت کند بر علوم مرتبه
باقیته و آن مرتبه باقیه است بر انبیاء و رسولان در دار آخرتیکه نیست محل تشریحیکه باشد بر کسی از خلق الله در جنت
و نه در دوزخ بعد دخول در آن هر دو (و انما قیدناه بالذخول فی الدارین الجنة و النار یا تشریح یوم القیامة
لاصحاب الفترات و الاطفال و المجانین فیحشر هولاء فی صعيد واحد لا قامت العدل و المواظفة بالجریمه و الثواب
اعلم فی اصحاب الجنة فاذا حشر و انی صعيد واحد یحشر عن الناس بعث فیهم نبی من فضلهم و مثل لهم نار یا تشریح
هذا النبی المبعوث فی ذلک الیوم) و جزین نیست مقید کردیم او را بدخول و جنت دوزخ برای آنچه مشرع
کرده شود در قیامت برای اصحاب فترات که او شان را نبوت زرسیده باشد چنانکه در سابق زمان اهل مکه
و اسطیبه و غیره بودند و برای اطفال و مجنونان پس حشر کرده شوند اینان در یک زمین برای اقامت عدل و
مواظفة بگناه و ثواب علی در اصحاب جنت پس چون حشر کرده شوند در زمین واحد علیهمه از مردمان فرستاده
شود در ایشان نبی از فضل شان و مثل کرده شود برای شان آتش که آید این نبی مبعوث درین روز (فیقول
ام انارسل الله الیکم فیقبح عندهم التصدیق به و یقبح التکذیب عندهم و یقول ام اتقوا هذه النار انفسکم فمن
اطاعتی یجا و دخل الجنة من عصائی و خالف امری هلک و کان من اهل النار من اتشلت امره منم و من یفلسه
فیما سعد و نال ثواب اهل و وجد تلك النار یرد او سلا و من عصاه استحق العقوبة فدخل النار و نزل فیها
بعده الخالف لیقوم العدل فی عباده) پس فرماید آن نبی که رسول خدایم بطرف شما پس واقع شود نزد شان
تصدیق بران و واقع شود تکذیب نزد بعض شان و فرماید برای شان و اهل کنید درین آتش جانهای خود را
پس هر که اطاعت کند مرا نجات یابد و داخل شود در جنت و هر که نافرمانی کند مرا و مخالفت کند مرا مرا الیاک شود و
باشد از اهل نار پس هر که فرمان برداری کند مرا و از ایشان و اندازد جان خود را در آتش سمید باشد و رسد
ثواب عمل و یا بد این آتش را بر دو سلام و هر که نافرمانی کند او را مستحق عذاب شود پس داخل شود در آتش
و نزول کند در عمل خود و مخالفت تا که قائم کند حق تعالی عدل در عباد خود (فکذا کقوله تعالی یوم یکشف عن
ساق ای امر عظیم من امور الآخرة و یرعون الی السجود فمذا تکلیف و تشریح فیهم) پس همچنین است قول او
تعالی که روزیکه کشف کند از ساق ای امر عظیم از امور آخرت خوانده شوند اهل سجده بطرف سجده پس
این دعا تکلیف و تشریح است در ایشان قبل از دخول جنت و دوزخ زیرا که دخول جنت موقوف بر دخول
دوزخ است (فمن من یسقط عن منم لایسقط) پس باشد بعض از ایشان که طاعت سجده دارد و بعض از ایشان

تمثل

که نه طاقت وار و مثل کفار و مشرکین در وهم الذین قال الله تعالی فیهم ویدعون الی اسجود وکفلا یتطیعون کما لایطیعون فی الدنیا امتثال امر از بعض اصحاب کالی جبل و غیره) و آنکه طاقت ندارند آنند که فرمود الله تعالی در حق شان و خوانده شوند بطرف سجود پس نه طاقت دارند چنانکه نه طاقت داشت در دنیا امتثال امر خدا را بعضی عباد مثل ابی جیل و غیره از سوخ جمالت خود در قدر باقی من اشروع فی الآخرة یوم القيمة قبل دخول الجنة و النار فلما قیدناه پس این قدر است که باقی ماند از شرح در آخرت بروز قیامت قبل دخول جنت و ناپس برسد همین مقید کردیم و در ادعای علی ذکاب) و جمیع همه برای خداست برین معارف و این مقصد و قبل شش سیاهی ش (فصل حکمت ایناسیستی فی حکمته الیاسیستی) حکمته الیاسیستی در کلمه الیاسیستی است که نظیر کمال نس بعالم ارواح حکمت آنجناب منسوب بانس کرده شد بعد ازین و شرح باو که در اینجا از مساکل اطلاق باید داشت یکی از متنازع عبارات است از ترک تعلق روحی از جسمی و تعلق او کیم دیگر درین دار دنیا و این نزد میوه دولت و ناصی و اهل اسلام بنظر اقر قیامت جایز نیست و آثار قیامت بخصوص درین زمان هویدا گشت پس نزد به اعمال کار متنازع لازم آمد پس تشل ارواح شهید اور حواصل طیور در عالم مثال منافی برای منکرین متنازع نشد زیرا که کلام درین و اوست و او در و اوست و در تمثل است و آن صورت گرفتن روحیت بجای دیگر با وجود قیام خود در مقام اول چنانکه تشل روح رب در کعبه و طور و غیره تشل ملک بصورت بشر و غیره و سوم بروز است و او تشل تشل است و در رحم از بخار کتاب ملاکی خبر الیاس مسیح بر باو کند میوه و نبی اعظم حضور علیه السلام است حال آنکه الیاس در شش قبل مسیح بود و ملاکی در شش قبل مسیح بود و فصل اول بحلیل اوجن مطابق کتاب ملاکی بود بیان از کجی پرسیدند که آیا الیاس سستی یا مسیح یا نبی اعظم میوه دیان بلا صورت بروز آمدن همون الیاس میدهند نظر بر آن کجی از الیاس بودن خود بلا صورت بروز انکار کرد چون مسیح علیه السلام تشریف آوردند میوه دیان پرسیدند که تو کیستی فرمود من مسیح هستم میوه دیان گفتند که هنوز الیاس نیامده است پس مسیح چگونه باشی که آمدن مسیح متوجه است بر آمدن الیاس است مسیح فرمود کجی همون بقوت الیاس بود و پستور نذکور صورت ادیس و الیاس است که ادیس بمقام خود قائم مانده بصورت الیاس جلوه گر شد همین وجه ادیس در شب معراج حضور علیه السلام با برادر صالح فرموده پس صالح چنانکه آدم و نوح و ابراهیم گفتند بدین وجه عبد الله بن عباس و عبد الله بن مسعود بقول بخاری میفرمایند که الیاس او ادیس است بدین نظر آخرین کسان را که نظر ادیس با الیاس باشند در قرآن ادیسین و الیاسین فرموده و لفظ ادیسین در قرآنی واقع شده چنانکه در تفسیر النصوص وارد و درین مرتبه

قیاس حضرت مهدی علیه السلام و حضور سیدنا حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم باید کرد و همین صورت ظهور روح اعظم بصورت حضرت مصطفی صلی الله علیه و سلم و جمله عرش بصورت های خلفا را بر قیاس باید ساخت بدان نظر جناب شیخ میفرماید الیاس هو ادیس علیه السلام کان بنیا قبل نوح علیه السلام و رفعه الله کما اعلیای فمونی قلبک فلما کان ساکن و هو فلک الشمس الیاس او بر و ز ادیس علیه السلام است که بود نبی قبل نوح علیه السلام و بلند کرد او را الله مکان بلند پس او در قلب افلاک ساکن است که او فلک است و تفسیر این کتاب از سلسله در مذکور وقت ناپدید گردید اندک چگونه الیاس ادیس شود حقیقت فلک شمس فضا ادیس و شرح کرده ایم درین زمان و شرح گشت که عطارد و زهره شمس منکسف میکنند پس اشرح شد که این از خصوص خیال حضور شیخ بطور مقررات یونانیه است بعد ازین و شرح باو که بعد از سلیمان جعیام عصایش یعنی پسرش با دوشاه شد و بعد از او پیام پسرش و بعد از او اسباب دوشاه خدا پرست در نشان شد و چون جعیام نیکو کار نبود یار بعالم بن بناط غلام سلیمان برده قوم با دوشاه شده بود و تا زمان ایام نزاری و جدالی ماند و در زمان یار بعالم اخیال از خاندان اشکار بن یعقوب پیغمبری بود در شش قبل مسیح و یار بعالم بت پرستی میکرد و پسرش ایماه بیمار شد و خیالی پیشین گوی کرد که او با هم در پس و بر دیگر با وجود معاشه آثار و حدانیت یار بعالم بود کرد و بعد از مدتش پسرش نادب نام با دوشاه شد پس در سال دوم سلطنت او بعشایر اختیار و خروج کرد با دوشاه امر تسلیم گشت و خاندان یار بعالم را تباها کرد لیکن بطور یار بعالم او بت پرستی کرد پس خدا تعالی یا هو خانی را نبی کرد و در شش قبل مسیح در خلافت بعشایر نبوت کرد پس بعشایر و بجایش ایماه پسر بعشایر دوشاه شد و در سال ششم خادم از مری ایماه قتل کرد و جلیه ماندنش را تباها نمود و خود با دوشاه شد چون اسیر شد که جمله خاندان بعشایر تباها کرد پس سردار لشکرش عمری را با دوشاه کرد و زمی را محاصره کرد و ادیس زمی در محاصره شد و خود را بسوخت پس عمری با دوشاه شد و تشل یار بعالم بت پرستی کرد و شهر من و او بنا کرد پس او بعد با دوشاهت دو اوزه ساله خود برد و بجایش پسرش حنی اب با دوشاه شد و در شهر من و او دو سال سلطنت کرد و بر راه یار بعالم رفت علاوه برین از دختر شاه صیدونی والی جللیک کج خود کرد و در پس او پسرش کرد و در کجی برای لعل و بیرون مقرر کرد پس بزوقت حنی این است ایلی شهر ریچو تعمیر کرد و درین وقت ادیس علیه السلام بروز بصورت الیاس بن بشر بن فحاص بن جلوه بن بارون بن عمران کرده بود نبی الیاس سستی که شهر گکو و پیدا شده نزد حنی اب در شهر من و در شش قبل مسیح فرستاده شد چون چهار سال پیش تو علم از شد که در سال ششم جللیک بود نظر بر آن جناب شیخ میفرماید (تفسیر حنی) باز فرستاد حق تعالی ادیس را بصورت الیاس بطرف تریب و آن که در آن لعل بود که از جللیک آورده بودند و لعل هم نام بود که سلطان ملک لقریه و کان بها اسم امی بعلم مخصوصا بالملک لعل هم نام است و یک

مغرب و محضت بیگ است که او سلطان آن قریه بود و این صحنم سعی لعل مخصوص بپادشاه پس لباس باخی اب
گفت که حکم خدا درین سالها بارانی نخواهد بارید و نه سببی مگر مطابق کلام و بعد از رسانیدن این حکم حکم خدا از آنجا نهارون
آمد که زراغان برای آنجناب نان و گوشت می آوردند و از آب نه می نوشیدند بلکه از خشک سالی نهرند که خشک شد
حکم خدا زود صاف رفت زان صید ولی رفت که زود او سوای بکشت آورد و دیگر نبود مگر بعد آنجناب آن آرد و زمان خشکسال
سه ساله بر آب قبلیه زان و آنجناب کافی بود و زان و پس زان مذکور بیمار شده نفس آنتر کرد و بعد غای آنجناب باز زنده شد
و اندرین عرض تلاش لباس هر چند برای قتل احباب کرد مگر نشان آنجناب میسر نشد و زان بود صید ولی از نسل مصرین
حاکم ساتین لعل برست که کرده انبیا را که لعل نمی رسیدند نگشته بود و ناظر کارخانه خود یا صید انبیا را در حصه کرده و پاره
کرده می پرورد و زان جهت کسی ندی لعل است و بعد سال کلام خدا با لباس سید که باز زود احباب بر که باران خواهد
بارانید پس لباس با عوید با طاقات کرده فرمود که بزم با حباب برسان او عرض کرد که چرا با من شنبلی می حالی آنکه صید غیر احسان که
کسین بخورد کنم و تو غائب خواهی شد پس لباس بعد است که غائب نخواهم شد و بخورد با احباب زود آنجناب آمد گفت کای
و دشمن اسرائیل جواب فرمود که خراب کننده اسرائیلیان لولی که در شرک انداختی لعل را پیش کنانیدی که هیچ طاقی ندارد و اگر چنین لعلی
و گواهی که هر دور لعل کرده شود و کی برینج لعل نماند و شود و کاهانش دعائماند که آتش بی دو او را خورد یا من برینج بیت ایل که
خراب کرده بود پس هر چند کاهنان لعل خودستند و خود را زخمی کردند که عادت شان در وقت دعا بود و کین هیچ اثر نماند پس مرتب
پس بوقت نظر لباس من بچ را درست کرده تا سه مرتبه آنقدر از آب تر کرد که خوب گلاب شد تا هم را لعل حیالی از می نماند پس آتش بی دو
آمده خورد و چهار صد کاهنان لعل را لباس گردن زد و احباب گفت که بر بالا خانه بود و لطف دریا نظر کن که آیا برست یا نیست که
شش مرتبه تر بر در یافت نشد تا تاب شد که گمان برود که بعد از مطالعه اینجباران میدهند و با بنفتم بازه و دریافت شد و غلیظ گشت
پس لباس فرمود که برو بجان خود که باران آمد پس باران بارید و احباب هر قصه مذکور باز کرد و گفت او گفته با لباس فرستاد که ترا
اگر تا صبح کشم چنانکه چهار صد کاهنانم گشتی نام نیرلی نیست پس لباس بخون جان خود بر شمع بیوید آمد و دعای موت کرد که گشته
پس حقیقی آب و نان از غیب فرستاد و باز برودم گرسنه شد با حق تعالی آب و نان فرستاد و لقبوت دو مرتبه نان تا چهل روز هیچ
نخورد و کوه خورید با اینکه عدله فصل به سفر غنی برای موی نسبت تمام المسلمین علیه السلام شده بود و رفت و بعد کلام خدا با و رسید که خبر
خرابیل ازین ربابادشاه آرام کن و ما هو ربابادشاه بنی اسرائیل و المسیح و غلیظ کن که از شمشیر برود و دعای مسیح خاندان احباب
تباه شود و لعل پرستان قتل کن براه آن بهت اسرائیلی لعل نه رسیدند اندازین قصه در تفسیر قبل سببی شد و در
با این حد و احباب جنگها شد و در سنه ۹۹۹ قبل سببی لباس نزد احباب آمد که نسل تو نالو بدو خواهد شد و نیز لعل را ساکن خواهد بود

پس حباب بدگاه خدا تعالی عاجزی کرد حق تعالی از دور گذشت و تا سال با ر اسیان و حباب صلح ماند با آن خجالت
حکم نیکاو بنی صاحب صحیفه در سنه ۹۹۹ قبل سببی احباب زخمی شده مرد و پیش آفرماه پادشاه شد و از بالا خانه رفتاد و مردی
نزد لعل زیوت فرستاد تا پرسد که ازین بیماری خلاص خواهد شد یا نه پس در راه با لباس دوچار شد و لباس فرمود که
از چهار پای نخواهد برخاست که خواهد مرد زیرا که چربطرت بیت تو چو کرد و خدا را انداخت با آن اثر و در وقت قبل سببی احباب
بهره المسیح بموضع عجلال رسیدند و با آنجناب علیه السلام فرمودند که تو در نجایم شومن به بیت ایل میرودم مسیح از عجلال
کرد پس هر دو در بیت ایل رسیدند و پنجاه انبیا از او گان بهره بودند با لباس فرمود که تو در نجایم شومن به پرچورم
المسیح قسم خورد که من ترا ترک نکنم پس در مقام برچو هر دو رسیدند در آنجا انبیا از او گان بالمسیح گفتند که آقا سید تو
امروز از سر تو خواهد رفت المسیح فرمود که من میدانم لیکن شما خاموش ماند پس لباس فرمود که ای المسیح تو در نجای
باش من در پرده می روم المسیح قسم خورد که من ترا نگذارم چنانچه هر دو میرفتند در عقب شان همان خجسته
انبیا از او گان بودند پس بر لب نهر بیرون رسیدند که لباس چادر خود را بر آب انداخت که آب دو حصه شد که هر دو
بزمین خشک رفتند و بالمسیح فرمود آنچه در دل داری ازین خواه آنجناب عرض کرد که دو حصه قوت تو مرا باشد فرمود که
هنگام چیلانی مرا خواهی دید سوالت درست آید و زنده درست نیاید و میرفتند و سخن میگفتند که ناگاه عواده آتشی با آسمان
آتشی در میان آمده هر دو را چادر و لباس در گرد و باد شده با آسمان رفت از آنجناب شیخ ارشاد فرماید دو گان با لباس
الذی هو ادریس قد مثل لا لطلاق لعل لسی لبنان من اللبانه و هی الحماجه عن فرس من نار و جمیع الاله من نار و
بمثقل کرده بود برای الیاسی که او روز ادریس بود عواده بصورت الشقاق کوهی سسی لبنان و لبنان تا خود از لبنان
بمعنی حاجت است از اسپ آتش و جمیع آلات آتش پس انطلاق کوه بصورت کسرم مبارک بود که شاز و سال
یا اکثر طغای نخورد و خواب کرد مگر کوه و صورت فرس ناری صورت روح بود و ما خود از نار شوق با نار آتشی که نور گشته
لاحق گردید و بمقام علمین رسید فلما راه رکب علیه سقطت عنه الشویه فكان عقالا لا شهوة فلم یبق له لخلق یا تعالی
به الاغراض النفسیه پس چون دید فرس آتش سوار شد بر پس ساقط شد خواهش پس شد لعل بنا خواهش سینه
ملک پس نه باقی ماند برای او تعلقی بدانچه متعلق باشد بدو و اغراض نفسانیه و هنگامیکه بصورت سببی بر روز او چنان
در کتاب ملاکی نوشته شده بود و بصورت حصن مرناض بود و نجوان سلیمان علیه السلام که درین تمام اکثرت مشاهده
و حدت بود و حصن وصل اصد علیه وسلم بهر دو صفت موصوف بودند کس بکمال احوی ز سر در فکان الحور و غیره
و کان علی النصف من المعرفة باللسان پس بود حق درو منزه بود و لباس بر نصف معرفت با خدا زیرا که در شمشیر

پس چنین است امریکه فرمودیم اگر نفسی و جرات کنی در تصان خود و صفات الهیه و نامردی نه کنی ز ظلمت و انقض
فان السحب الشبابة و لعلی قتل حیه پس مترس و خوف نخورد در ریافت این حقائق در خود که لب معرفت است
زیرا که اسد دوست دارد شجاعت را و اگر چه قتل بار باشد دوست الهیه سوی لشک و ایچیه لفظها بالصورة و حقیقت
و الله لا یقتل عن نفسه و ان قدرت الصورة باحسن فان الحیدر یضبطها و الخیال لا یزلیها و نیست مراد از باری
سوی نفس تو که ما عظیم است و ما را راست برای نفس خود و حقیقت خود و شسته قتل کرده لشود از نفس خود
و اگر چه فاسد شود صورت بحس زیرا که حد ضبط کند او را و خیال نه زایل کند او را بوجه نبوت و تقر او از ترکیب
اسما پس تو نفس خود را قتل بطوری نتوانی کرد که نام و حد تو مانند قتل او عبارت از است که اسما خود را از
حق دانی و صفات خود را صفات حق و افعال خود را افعال حق که از صورت خلقی خود مقیدی رجوع بصورت
حق آری که نام تو باشد و حقیقت حق ماند و پس در اذاکان الامر علی هذا لئلا هو الا ان علی الذوات و العرة
و المنقذ فانک لا تقدر علی فساد الحد و دومی عزة اعظم من بنده العزة تخیل بالوهم اک قتلست و بالعقل و الوهم
لم تنزل الصورة موجودة فی الحد و چون امر بود برین طور پس قتل نفس امارت است بر ذوات و عزت است از نابودن
عزم محض و حراست است برای اشیا زیرا که قدرت داری بر فساد حد و کلام عزت ازین عزت بزرگ باش پس
تخیل کنی که تو قتل کردی و فنا نمودی نفس خود را در ذات حق و عقل و و هم همیشه باشد صورت موجوده در حد
از اول دلیل علی ذلک و ما یست اذ نیست و لکن اسد نمی و همین ما در کت الا الصورة المحمیه التي ثبت لها الرمی فی
الحس و هی التي لقی اسد الرمی عنها و اولاً تم اثبت لهما وسطا ثم عاد و بالاسد را که ان اسد هو الای فی صورة محمدیه
و در صلب برین نماند قتل و وجودی آنکه حق تعالی فرمود که نینداختی ریگی بر چشم کفار و قتیله انداختی لیکن اسد انداخت
و چشم نه ادراک کرد مگر صورت محمد بلکه ثابت کرد برای او می در حق حال آنکه آن صورت نیست که نفی کرد اسد تعالی از او می
اولاً با ثبات کرد برای صورت و سها با زود کرد و کلمه اسد را که اسد نیست راجی در صورت محمدیه و لا یزین بیان
بهند و لا بد است از ایمان باین معنوی که از آیت قرآنی ثابت است (فانظر لی هذا الموثق حتی انزل الحق فی صورة
محمدیه و اجترحت لفسحها و ذلک فاقال احد مناعنه ذلک بل هو قال عن نفسه و خبره صدق و الا بیان به واجب سوا
ادراکت علم باقال اولم تد که فاما عالم و اما مسلم مؤمن پس بخور کن بطرف این موثر یعنی حق که چنانکه موثر فیہ اعنی
عالم اثر پیدا کرد بدعای خود در حق اثر اجابت دیدان نظر حق شده که موثر حق است بخور کن در موثر ذوات حق که
بصورت محمد خد تا آنکه نازل شد حق در صورت محمدیه و خبر او نفس حق بدگان خود را بدین پس گفت کسی از ما

الحق تا جررت نکنی بر تحقیق بچو لفا نس بلکه خود فرمود از نفس خود و خبر او است است و ایمان به دو واجب برابر است
که ادراک کنی علم آنرا که فرمود یا نه ادراک کنی پس یا عالمی و یا مسلمان با ایمان و عقل ضعیف خود اعتمادی که عقلت
چگونه معلول شود و در جمیع کس علی صحت النظر العقلی من حیث فکرة کون العقل حکم علی العادة انما لا یکنون معلولین
این علمه که در احکام العقل لا یخفیه و ما فی علم العقل الالهی و هو ان العادة یکنون معلولین من هی علة له و ان شیء و لا یست
که ترا بصحت نظر عقلی از حیثیت فکر خود بود و عقلیست که حکم کند بر عقلت که او معلول نباشد ای یک عقلت است
این حکم عقل است نیست پوشیدگی در و نیست در تجلی مگر اینکه مذکور شود که عقلت باشد معلول برای سبب عقلت است
برای آنکه عین واحد است پس عینیکه ظاهر شده است بصورت عقلت معلول جانرا است که ظاهر شود بر صورت
مطلوب معلول پس چنانکه عقلت است معلول خود معلول است معلول خود پس باشد عقلت معلول برای معلول خود و عقلت
حکم به العقل صحیح مع التجرید فی النظر و آنچه حکم کند عقل صحیح است با تجرید در فکر یعنی چون عقلت کرده شود حکم نظر هم صحیح
است که وجود ذوات عقلت سابق است بر وجود ذوات معلول پس اگر باشد وجود ذوات معلول عقلت برای ذوات عقلت
لا یمید در در فضیلتی ذلک ان یقول ذری الامر علی خلاف ما عطاه الدلیل النظری ان لعین بعد ان ثبت انما و حرة
فی هذا اکثر من حیث هی علة فی صورة من هذه الصور لمعلول ما قلنا یکنون معلولین معلولهما فی حال کونهما علة بل یقتل الحکم
بانتقالهما فی الصور فیکون معلولهما لمعلولهما فیصیر معلولهما علة لهما و غایت عقل درین مقدمه آنکه چون بیند امر تجلی خلاف
ای عطا کند او دلیل نظری گوید که عین بعد از آنکه ثابت شده او واحد است درین کثیر پس از حیثیت آنکه عقلت است
در صورتی ازین صورتها برای معلول پس نباشد معلول برای معلول خود در حال بودن او عقلت بلکه منتقل شود حکم
بانتقال او در صورت پس باشد معلول برای معلول خود پس باشد معلول عقلت برای عقلت خود و با اختلاف صور
و آن تقریریکه درین عبارت بعضی فضلا تضعیف عقل کلی کرده اند که حق واحد است با آخر تفاوت نسبت کجا نادر است
زیرا که دران صورت نه عقلت است نه معلول پس حسن تقریر آنست که نوشتم در ذاتیه از اکان قدر برای الامر علی
ابو علیه و لم یفصح مع نظره الفکری این غایت عقل کلی است چون دید امر تجلی را بر آنچه هست و نه قیام کرد با نظر فکری
جزوی خود و اذاکان الامر فی العلية بنده المثابة فانک با تساع النظر العقلی فی غیر هذا الضیق فلا العقل
من الرسل علیهم السلام و قد جاؤا بما جاؤا به فی الخبر عن الجناب الای فاثبتوا اما اثبتة العقل و زادوا اما لا یستقل
العقل باور که و ما یحیل العقل را سا و یقریه فی العالی و چون عقل جزوی در عقلت بدین متابه باشد که بدان
مال ذوق دارد پس چیست گمان تو با تساع نظر عقلی جزوی در غیر این تنگنای پس واضح گشت که نیست

در وجود عقل تراز رسولان علیهم السلام و آورده اند تحقیق آنچه آورده اند از جناب الهی پس عقل ایشان عقل کلیست پس ثابت کردند بعضی آنرا که ثابت کند عقل جزوی و زیاده کردند آنرا که مستقل باشد عقل جزوی ادراک آنرا آنچه محال داند و از عقل و اقرار کرده شود و در تجلی گو بسیار با کلام آنحضرات و تشبیه و محاوره باشد ازین انکار نیست چنانکه تفصیل بعضی آنها آید در اذاعلی بعد از تجلی بنفسه حار فیمار آه فاما کان عبد رب رد عقل لیه و اما کان عبد نظر در الحق الی حکما و هرگاه یکم تجلی بر شخصی ساده شود پس چون بحال خود آید و خالی شود و بعد از تجلی بنفس خود حیران ماند در آنچه دیده است در خواب یا در مراقبه پس اگر باشد بنده رب رو کند عقل را بطرف تجلی چنانکه در نسبت علت معلول گذشت و اگر باشد بنده نظر چنانکه اکثر شود و در رو کند حق را بطرف حکم عقل زیرا که بعضی نشان تجلی وجودی شود که بعد از خلاص رو کند در العقل (و هذا الیکون الامام فی هذه النشأة الدنیویة من حیث باعین نشأة الاخریة فی الدنیا) و این بنا شد که وقتیکه درین نشارت دنیا منجز است از نشارت اخروی در دنیا و متنا با بطور تشبیه درین دار دنیا است که اموریکه در تجلی بر ایشان رسیدند آنها از عالم آخر بودند که درین دار دنیا بصورت او یکفرور کردند مثلا در حدیث است که در موسم و باجته آتش می زنند و اندرین زمانه واضح گشت که درین دار دنیا چنانکه در انذخ و غیر ظاهر و چون بپوشیده آید که براه دم در قلب رسد و روح حیوانی متنا داند از زندگی چنانچه در مسئله سجده در ماه رمضان شریف که قدری و با بود در خواب دیدم که گرمی سرخ رنگ مثل آتش بر آرز گشت در و لهامی آدمیان چسبیده اند و آتش افروخته دور مشاهده و با بخراری دریافت شد که بسیاری مردان ضائع گشتند و فان العارفين نظر و نهنه کانتهم فی الصورة الدنیویة لما یجری علیهم من احکامها و الله تعالی قد حوالم فی بوالهیم فی النشأة الاخریة لا بد من ذلك فم بالصورة منجولون الا لمن کشف الله عن بصیرته فادرك زیر العارفين ظاهر شوند در آن عالم گویا در صورت دنیا هستند برای آن احکامیکه جاری شود بر ایشان و الله تعالی تجلی کرده است او شان را در بولطن او شان در نشارت اخرویة لابد است ازین پس آنان بصورت مجول اند که برای آنکه کشف کند الله تعالی از بصیرت او که نشارت آنحضرات را از فاسد عارت با من حیث تجلی الای الی و هو علی النشأة الاخریة قدرتی دنیا و نشر من قبره نمویری مالایرون و یشهد بالاشهدون عنایة من بعض عباده فی ذلک پس نسبت عارت با الله از حیث تجلی الکی مگر آنکه او بر نشارت آخرت است که حشر کرده شده است در دنیا می خود نشود کرده شد از قبر خود پس او بتیله آنچه عامه نه بیند و شاهد شود و مقامیتر که نه شاهد شوند دیگران برای عنایت خدا ببعض بندگان حق درین مقدمه پس ازینجا مشاهدات آنحضرات را که در آن عالم بصورت متشابه کرده که در دنیا آن صورت

بنا شد که بطور تشبیه جمله انکار کنند و غور کنند در حالات یا جوج و با جوج آن کسانیکه از جغرافیه زمین واقف اند و کسانیکه علم جغرافیه هم ندانند از ایشان بخت نیست و آنان مغذورانند که سوا سی والی روس و اکثر اهل یورپ نمینند و آنچه در اکثر احادیث دارد در نسبت ایشان است از آن عالم است که مردمان نه بینند در من اراد العتور رسته هذه الحکمة الالیاسیة الادرسیة التي انشأه الله لثابتین فكان نبیا قبل نوح ثم رفع و نزل رسول الله و لکما جمع الله تعالی له بین المنزلتین فلینزل عن حکم عقلی غموضه و لیکن حیوانا مطلقا حتی یکشف ما یکشفه کل عارفة ما عدا انقلین فحکم ان قد تحقق بحیوة انیة پس هر که اراده کند اطلاعی را برین حکمت الیاسیه ادرسیه که پیدا کرد آنجانب علیه السلام را بد و نشارت که بود او را و انبی قبل نوح علیه السلام باز بلند کرد او را بمقام عالی و بعد نازل کرد بصورت بر در العقل الیاس بن بشر در نشأة قبل سحی رسولی نزد انبی اب شاه سمر و ن پس باید مرید را که نازل شود از حکم عقل جزوی خود که بطرف خویش او میکشد و باشد حیوانی مطلق تا که کشف کرده شود آنرا که کشف کرده شود هر و ابره بر اسوا نقلین انسان و چون پس درین وقت او داند که تحقق شد بحیوة انیة خود ازینجا میدانم که چون سگی حسب حدیث بلا وجه گیرند بلای یعنی از موت و غیره آید و دانیم که چون گریه کند خبری بد آید و علی نهان آنچه در وقت غمزه نه فقیر در مراد آباد بود که بلا سبب سگان و چو ماشب بسیار گریه نمودند ناگهان فرور شاه آمد و بسیاری از اهل را سپو کشته شدند و درین میان انگر زبان باز آمدند و صد هامرمان کشته شدند و اوله علامتان الواحدة هذا الکشف فیری من یذهب فی قبره و من یعم و یری المیت حیوا و الهامت مشکلا و القاعد ما شیا و برای این کس مکاشف و دعوات است یکی این کشف که بنید آنرا که مغذب کرده شود در قبر او و آنرا که نعمت داده شود و بدینصورت رازنده و خاموش را کلام کننده و نشسته را رزنده بدانکه در قیامت قول کفره حسب قرآن مجید خواهد بود که ما لبثوا الا ساعة که نه درنگ کردیم در عالم مثال مگر ساعتی و ازینجا اصحاب کف که تا سه صد و نه سال در خواب ماندند و بعد از برخاستگی قدری قلیل دریافت شد هم برین طوره حال عبرت گذشت که تا صد روز مرده ماندند و یک روز بیا که دریافت شد در آن هم قیاس و از احادیث ظاهر کرده را بعد از برنگشتن سؤال و جواب باز میرانند و حق همین است که تا حساب نمانده شود تعذیب خلاف عدالت است پس آنچه در قرآن مجید دارد در کلمه صون علیها الای یعنی پیش کرده شوند کفار بر روز خ صبح و شام مراد از صبح وقت برخاستن از در قیامت است و از شام روز فتنن قبر که مرده اهل سلام را وقت نهادن در قبر مطابق حدیث وقت نماز مغرب دریافت می شود و آنچه در قبر مغذب دیده شود نظر آنکه معائن را از زمانه حشر دریافت شود و مفصل آنرا در رساله نوایر متعاقب بر شکوة قرین خواهیم نوشت (و العلامة الثانیة الحرس بحیث لیه لوار ادان منطلق با راه لم یقدر

فصل تحقیق بحیوانیت و علامت دوم گنگ شدن است نسبت امور که دریافت شود بطوریکه اگر اراده کند گویائی را بدین نحو وید نه قادر شود پس در وقت محقق شود بجزو انیت خود آنچه از فراش دریافت شود طاققت گفتن ندارد ازین قسم است و بعضی از این مضمونیم باشند که بر احوال نیکو بیان کردن قادر باشند در احوال بد قدرت ندارند و گویانیا تمیز قوت حاصل از این کشف غیر از آنکه نه محقق بلو و بر و خرس پس محقق شد بجزو انیت خود و لهذا آتش الله فی هذا المقام تحقیقت بحیوانیت تحقیقا کما یفکت اری و اری انطق بها شاهد فلا تطبیح فکنت الا فرق بینی و بین الخرس الذین الا انکلمون و هر گاه سیکه بر پا داشت مراد تعالی درین مقام محقق شد بحیوانیت خود و کلی تحقیق پس میدیدم در راه نطق سیکه در بدایه مشاهده میکرد پس نه طاققت داشت پس نه فرق کردی میان خود و میان آن گنگان که کلام می کردند در فایده تحقیق با ذکر آنه نقل الی انیکون عقلا مجردا من غیر ماده طبیعیه فی شهادت امور ای اصول لما یظهر فی الصور طبیعیه و انحصار شیطان من این نظر از حکم فی الصور طبیعیه علماء ذوقیا پس چون محقق شود کسی بدینچه ذکر کردیم منتقل شود و بطرف آنکه باشد عقل مجرد بلا ماده طبیعیه پس نشاید باشد اموری را که اصول اند برای آنچه ظاهر شود و صورت طبیعیه و عقده پس در انداز که ظاهر شد این حکم در صورت طبیعیه علم ذوقی در آن کوشفت علی ان طبیعیه عن نفس الرحمن فقد اولی غیر اکثر او ان اقتصر من علی ما ذکرناه فمذا القدر کیفیه من المعرفة الحاکمه علی عقول الخلق بالعلمین و یوفت عند ذلک ذوقا پس اگر کشف کرده شود بر آنکه طبیعیت عین نفس چمن است پس داده شد خیر بسیار و اگر اقتضا کرده شود بر آنچه ذکر کردیم پس این قدر معرفت کافیست او را که حکم است بر عقل او پس لاجری شود و بوزن و بشناسد نزد این بطور ذوق که طبیعیت همون چمن است و دلیل از آیت می آورد در فقه معلوم و کلام الله و ما تعلمون الا بحدی و الفصارب و الذی خلق هذه الصورة فبالمجموع وقع القتل و الی فی شهادت الامور باصولها و صورها فیکون تاما که نه قتل کردند مسلمانان کفار را و لیکن الله قتل کرد کفار را حال آنکه نه قتل کرد کفار بر ر اگر استخرا آهن در تنده و آنکه خلق کرد این صورت قتل را پس بمجموع واقع شد قتل درمی و این امور از طبیعیت اند پس مشاهده کند مکاشف باصول و صور آنها پس باشد تام المعرفة که جمله را از الرحمن دانستند و ان شهد نفس کان مع التام کما فلا یری الا الله عن مایری فی الی عن المرئی و اگر شاهد شود و رادل نفس چمنی را باشد با تمام مذکور کامل پس نه بنید مگر خدا را همین آنچه بنید پس بنید رادی را عین مرئی که مغایرت بر خیزد و هذا القدر کانت و این قدر که بطور حجاب تمیز و تقصیم در جزئیات ظاهر گشت کافیست

بجزو

برای طالب (و الله الموفق) و الله توفیق دهنده است طالبین را که کشف حجاب نمایند و تکمیل رسدند (فان الله حکمه و سعینه در کلمه الیسعیم) بدانکه بعد از مردن احاب پسرش از یاه باو شاه شد و دو سال بر نبی اسرائیل سلطنت کرد و در ترکب گنا گشت که بعزل او رسید پس روزی از کوشک افتاد و برای صحت خود قاصدی بعزل زبوت فرستاد و الیاس علیه السلام او را بدعا کرد و او مرد و بجایش یهورام پسر احاب باو شاه گردید و الیاس علیه السلام با سمان اعنی بعالم ارواح شناسند الیسع بن اخطوب بن عجز در شهر ریج و در شب قبل از فرستادن او در آنجا آبی ناقص بی نم بود پس الیسع کانه لوط طلبیده نمک انداخته با آنها پاشید که بقدرت خدا آب شیرین بر آوردند ذی شفا شد و بر بریت ایل کعبه شرقی رسید که اطفال آنجا تسخر کردند پس چون ایشان منظور در صلب آدم بر آمده بود و در دوزخ رسیده چهل اطفال مذکوره را پاره کرد و یهورام پسر احاب شاه اسرائیل گویانیا را به نام بود لیکن خانه لعیل را خراب کرده بود و میساع باو شاه موایی از در گشت پس بمقابله اش یهورام ملک اسرائیل و یوشافاط بن اسابن ایام بن جعیام بن سلیمان ملک قوم یهودا و هم ملک اووم برخاستند و بجای رفتند که آب نبود پس یوشافاط گفت که آیا میان ما پیغمبری نیست پس الیسع مخاطب یوشافاط حکم فرمود که در آن دره خندق کنی دیدند که بدون باران و باد از آب پر شد و مواج بر آن جناب علیه السلام شکست خورد و میوه یکس بنی با جناب فریاد کرد که زوجه من بی بود و او وفات یافت و دو پسران گذاشت که آن هر دو را عوض قرش بگیرند پس حکم آن جناب از طرفی که روغن داشت در اندرون خانه در بسته در ظرف دیگر انداخت که ظرفها پر شدند بعد از آن آن جناب علیه السلام بشونیم رفتند در آنجا زنی بود عقیم که خاطر داری آن جناب میگرد پس بدعا آنحضرت علیه السلام حامله شد و پیش از این اتفاقا بعد از سالها مرد پس زن مذکور با آن جناب فریاد کرد و بدعا آن جناب علیه السلام زنده شد بعد از آن بکمال آمدند و از گیمیا و صحرای پیغمبر زادگان شوربای ترتیب دادند و حنظل در آن انداختند پس آنان خوردند و تلخ بود پس آن جناب علیه السلام قدری آوردند و خست که لذت بردند بعد از آن مردی نان پیش آن جناب آورد و فرمود که برو و جماعت بسا و در نزد من کاران گفتند که اینقدر تلخ صد نفر کافی چگونه خواهد بود لیکن بحسب ارشاد جمله را کافی شد و باقی ماند و نعمان سردار لشکر ملک ارم بن هد و فرمان پذیر سلیمان مبروص شد حکم آن جناب در بنار درون بهفت تنه غسل کرد و صحیح شد و بسیاری پیشکش آورد لیکن آن جناب علیه السلام چینه نگرفت مگر مسکه کبیری خود نگار تا صفت خورد و پوشیده از نعمان رفته مالی گرفت و چون نزد آن جناب آمد از عطار شاه پرسید کبیری انکار کرد پس بدعا آن جناب بجای نعمان شاه او مبروص گشت یاری شخصی از تشنه نخ می برد که اتفاقا از چوب جدا شده باب او افتاد

پس او فریاد کرد که آنجناب چو بی بریده در آب انداخت که تیشه شنا کرد و مرد گرفت باز ملک آدم برای جنگ نبی
اسرائیل برخاست و شورت کرد که لعلان فلان جا رود زده شود پس آنجناب شاه اسرائیل را خبر کرد که بندوست
مناسب شد سرداران ملک را گفتند که میان ما جاسوس نیست پس معلوم کردند که اللیس از غیب خبر بد پس مقام آنجناب
و دشمنان را در شب محاصره کرد و خادم آنجناب و صبح خبر داد که از هر جانب محاصره کرده اند فرمود که لشکر خدا از لشکرش بزد
پس خادم دید که از اسپان و عراوهای آتشین که چو راست ازین اشارت پیشین گوئی زمانه اسلام بود چنانکه در
فصل هفتم و انیال مفصل است و هم اشارت بتنبیه و تشبیه حق باید که در الحاصل بدین وجه لشکر آدم بن بدو که شد پس
آنجناب او شان را بشومردن آورد و بدعای آنجناب بینا شده بازگشتند و مانع صدمه باز نیامدند بعد از آن سخت قحطی
و رقومردن واقع شد که سرخیزه بنتا و لقره فروخته میشد پس رام بن هدیر اسرائیلیان خروج کرد و ملک اسرائیل
فشکایت زنی شنید که پس او را بنظر قحط سالی خورده بودند و چون زن مذکور از ایشان پرسید برای خوردن طلبید
پنهان نمودند پس ملک پلاس پوشید و در غصه حکم داد که سر اللیس بن شافاط بیاید پس اللیس ازین خبر آگاه شد و
فرمود که سرداری بقصد قتل در نیجی می آید در را بند کنید و جواب دهید که صبح درین وقت یک پیمان آورد رفیق
بیک شقال و دو پیمان جو بیک شقال فروخته شود و زناست زده خوانند گشت او گفت آنچنین که تو اندیش پس بوقت
شب صدای عراوها و اسپان در لشکر آدم از غیب آمد و دانستند که ملک اسرائیل ملوک جیتان و ملوک مصراچی
داده بود طلبیده است پس مال و اسباب آورد و غیره گذارند ارم فرار گرفت که جلا سباب بدست اسرائیلیان آمد
و بدستوار شد بدو راه شهر کرد رفیق وجود فروخته شد و آن سرداری را کلد کوب کرده گشتند و اندرین عصر صلیح
بزرگه پسرش زنده شده بود فرمود که تا هفت سال قحطی خواهد افتاد پس او بزمن فلسطیان رفت و بعد هفت سال
دو پس آمد بر ملک و مکان خود مسلط شد زیرا که شاه بیورام از حال عنایت اللیس بر حالش مطلع شده بود و بعد آنجناب
بمشق آمدند و رام بن هدیر و اسرائیل با نرد اللیس همراه هدیرا ستاد و درخواست صحت نمود آنجناب علیه السلام
فرمود که او هیچ نشود بلکه خواهد مرد و بجایش ای حزائیل تو شاه خواهی شد و نبی اسرائیل را تباه خواهی نمود پس ارم
مرد و حزائیل شاه شد و حسب فرموده بیورام شاه اسرائیل را مجروح ساخت و اللیس علیه السلام یکی از پسران
پیغمبر را فرمود که حق را در حق روغن گرفته بر اموت گلغله در وانه شده بر می بیورام پسر شافاط پسر منشی روغن را ریخته بگو
که ترا شاه اسرائیل ساختم و بعد فرار کن پس او رفت از میان سرداران بیورام آگاه طلبیده بر روغن ریخت و فرار
کرد و مردان گفتند که این دیوانه چه آمده فرار کرد بیورام گفت که مرا شاه اسرائیل کرد پس سرداران کرناوا افتند

و بیورام سرداری قبول کردند پس بیورام بن احاب فقیاب گشت و بیورام را کشت و با یزید بن زین احاب
چنانکه ابلیا علیه السلام فرموده بود جهان کرد و هفتاد پسران احاب و تمامی پند های لعل را کشت و لعل و بخانه را
تباہ کرد و با وجود آنچنین بر کار یار انجام که گوساله زر ساخته بود داخل شد پس حسب ارشاد اللیس حزائیل بر نبی اسرائیل
مسلط شد و بیورام و بجایش پسرش یواش شاه شد و در زمانش اللیس علیه السلام بیمار شد و عاف فرمود که از میان را
سه مرتبه بزنی پس آنجناب علیه السلام وفات یافت و در جاسی دفن کردند پس یواش بدستور فرموده حزائیل
ارمی را شکست داد که مسلط شده بود بر مالک خود مستولی گشت و این قصه در ۱۵۵ قبل مسیح گذشت و اتفاق
چنان افتاد که جنازه مردی را برای دفن می بردند که لشکر موآمنیان باز ولایت می آمد پس بوقت این لشکر مرده را در
قبر اللیس انداختند پس چون جسم مرده بر جسم مبارک اللیس رسید مرده زنده شد و بر پای ایستاد و بعد از یواش پسرش
یار انجام دوم شاه اسرائیل گشت او صاحب فتح بود و بنده پسرش سمی ذکر که شاه اسرائیل گشت و نامش شمشیر ماه
سلطنت کرد و بعد سلطنت نسل بیورام گشت و بعد طوافت ملوک شد و ملک بدست اشوریان افتاد اینک
در کتاب ملوک دوم مفصل موجود است

(فائده حکمت کفالیه) در کلمه عوبد یا میه بدانکه عوبد یا علیه السلام متکفل صد انبیاء در زمان احاب شاه
اسرائیل در ۱۵۹ قبل مسیح شده بود ذکر آنجناب در فصل ۱۵ کتاب اول ملوک است که چون زن احاب
سماست یزید انبیاء میکشت او صد پیغمبران را در حصه کرده در مغاره بآب و نان کفالت میکرد و بیان وجه بندگی
مشهور شد و خلق عیال آمدن حسن ابهم حسن الی آمد یا بخصوص و خصوصیت صورت حضرت انبیاء که شاهر

وجود اند پس احسان بطرف آنحضرات احسان بطرف خدا شد و این از کمال معرفت است
(فائده حکمت حد قیسه) در کلمه میکا میه بدانکه ذکر آنجناب در فصل دوم کتاب اول ملوک است که چون
ملک احاب شاه اسرائیل و ملک بیورام سمی بیورام شافاط بدو راه شهر کرد رفیق وجود فروخته شد و آن سرداری را کلد کوب کرده گشتند و اندرین عصر صلیح
بزرگه پسرش زنده شده بود فرمود که تا هفت سال قحطی خواهد افتاد پس او بزمن فلسطیان رفت و بعد هفت سال
دو پس آمد بر ملک و مکان خود مسلط شد زیرا که شاه بیورام از حال عنایت اللیس بر حالش مطلع شده بود و بعد آنجناب
بمشق آمدند و رام بن هدیر و اسرائیل با نرد اللیس همراه هدیرا ستاد و درخواست صحت نمود آنجناب علیه السلام
فرمود که او هیچ نشود بلکه خواهد مرد و بجایش ای حزائیل تو شاه خواهی شد و نبی اسرائیل را تباه خواهی نمود پس ارم
مرد و حزائیل شاه شد و حسب فرموده بیورام شاه اسرائیل را مجروح ساخت و اللیس علیه السلام یکی از پسران
پیغمبر را فرمود که حق را در حق روغن گرفته بر اموت گلغله در وانه شده بر می بیورام پسر شافاط پسر منشی روغن را ریخته بگو
که ترا شاه اسرائیل ساختم و بعد فرار کن پس او رفت از میان سرداران بیورام آگاه طلبیده بر روغن ریخت و فرار
کرد و مردان گفتند که این دیوانه چه آمده فرار کرد بیورام گفت که مرا شاه اسرائیل کرد پس سرداران کرناوا افتند

پنجمین کاذب نزول خواهم کرد پس حکم شد که چنین بکن پس روح کاذب در دهان آنان در آمد پس صد قیامه پسر
 کنعنا نزد یک آنجناب آمده چنانچه زده گفت که روح خدا از چه راه از من بیرون آمده تا آنکه تو بگویدی میگاه
 فرمود که اینک روزی بجز آن درونی بقصد پنهان شدت در من آمده خواهی گفت پس احاب میگاہ را
 به پسر خود یواش سپرد و معید کرد و خود مع یوسا فاطر رفت و ملک ارمیان او را زخمی نمود پس احاب ببرد
 چنانکه میگاہ فرموده بود و در کلام آنجناب تنزیه و تشبیه هر دو مشاهد که خدا تعالی بیدرجه قادر که مقابلش
 در پرده عدم است و هم خدا را بر تخت متمثل دید این اشارت بحضور صلی الله علیه و سلم است چنانکه
 در فصل اول حزقیل و فصل پنجم مکاشفات است

فصل حکمت تفسیر فی کلمه یونسیم) باید دانست که مادر یونس سمات متی است و آنجناب از انبیا
 بنی اسرائیل بوده اند در طایفه قبل سبی بشر فنیویه رسول شده بودند تا بر ضدش نبوتش نمایند لیکن بخیا
 آنکه اگر من معید نمایم حق تعالی بزاری ایشان بظن زخم بودنش خواهد فرمود بدین صورت در ونگو خواهم شد پس
 بطرت ترسیس گرخت که حصه از اولاد ترسیس بن یونان در صورت و باین بودید و او فی لعی اسکندریه واقع
 گوزیاده اولادش در بنیان چین تاجاوه و جاپان آباد است پس کشتی را که او را داد و در قصدشست کرد
 که یک پسر آنجناب را اگر بر دو چون بقرب کشتی رسیدند پسری دیگر در آب افتاد مادرش خواست که
 بگیرد موجی آمد که او را هم ببرد پس ناچار آنجناب در کشتی نشستند و در کشتی رفته بخواب رفت
 پس در کشتی تلاطم آمد پس هر کس گریه و زاری نمودند که آنجناب در خواب بود ملاحان آنجناب را بیدار نمودند
 و گفتند که تو هم زاری کن مگر تلاطم بدستور بود پس دانستند که این از شوخی گناه است شاید در میان بنده آبت
 باشد پس یونس گفتند که بنده آبت منم لیکن سرداران کشتی تسلیم نکردند و بقرعه را ضعی شدند پس قرعه بنام آنجناب
 آمد پس فرمودند که من از مالک خود فرار کرده ام لیکن ملاحان نخواهند که آنجناب را در آب افکنند و خواستند که
 برکناره برزند دریا تلاطم آمد پس ناچار آنجناب را ببرد یا انداختند و تلاطم موقوف شد پس ماهی آنجناب را
 بلع کرد و تا سه روز تحقیق در شکم ماهی ماندند و دعا کرد و گفت لا اله الا انت سبحانک انی كنت من الظالمین
 پس بعد سه روز ماهی مذکور بکشتی آتی کرد و بعد از صحت حکم خدا شد که باز به نیویه رفت که بسافت
 یکسر سه شبانه روز وسعت داشت پس فرمود که ای قوم فرمان برداریم بکنید ورنه در چیل روز تباہ خواهید شد و
 چون اجابت نکردند از انجا بیرون رفت بگمان آنکه شاید عذاب نیاید لیکن بوقت معین صورت عذاب آمد

که شاه با رعیت پلاس پوشید و اطفال را از مادران و گوسا لمار از گاو ان ماده جدا کردند و در تلاش آنجناب
 روان گشتند حق تعالی زاری شان دید پس تغیر عید نمود و عذاب را دور کرد باز یونس که شتاب باز بود غصه شد
 که معید مرا چرا کامل نکردی و از حی تو برسیس گرختیم بودم حق تعالی در فرودگاهش درخت کدو رویانید و بالبدیه
 شد که بر سر آنجناب سایه کرد پس آنجناب ازین درخت بسیار شادمان گشت لیکن با مداد ان در وقت طلوع
 گرمی آمده کرد که سنج درخت را خور و درخت پژمرده شد پس آفتاب بر سر آنجناب تافت که از تابش بیوش
 گشت و شامل مرگ شد و گفت که درخت که در یک سایه کردی خراب کردی پس حق تعالی فرمود که بمقابل خرابی
 درخت که در این قدر غصه گشتی که از جان هزار شدی که تو در رویانیدن رحمت نکشیدی بلکه ما او را رویانیدیم و
 بر باد نمودیم پس اندرین صورت ازین فخر عظیم که در ان یک کله مردمان و زباده بنظر اطفال میانند چگونه از رحمت
 و در دستیم و تقداد به نام زیاده ازین است پس باده بقوم رسیدند و تعلیم فرمودند بعد از عرصه نبی نوحوم بن القوش
 صاحب صحیفه پیشین گوئی بر بادی نیویه نمودند که حسب پیشین گوئی آنجناب تباہ شد و در هر دو صحیفه ذکر حضور صلی الله
 علیه و سلم بطور اشارت است چنانکه در تفسیر حیات سردی نوشته ایم انان اند مشهور را بنیاده قوم بنی اسرائیل که از انبیا
 ذکر کردیم و دیگر بوده اند که حال او نشان بقصیر مفصل رسیده و قصه یونس علیه السلام عجیب است و جناب شیخ ابی انان
 را که درین قصه است و بیان محکوم است بیان فرماید و هر گاه بیکه بلا سبب ظاهری لعن کرد اند تعالی بنشین رحمتی از
 کرب تخلیص لعن مقدس او از هم نشاء عنصری آنجناب از شک ماهی و صفت نمود حکمت آنجناب ز نفس این در صورتی
 است که نفس لیکن فابا شد و گریغ فابا شد چنانکه در نسخه مفروضه نزد شیخ یافته شد و آن نیز این کانیست را اعلم ان

بده النشانه الانسانیه کما لمار و حوا و سماء لهنما خلقها الله تعالی علی صورته) بدانکه این پیدایش انسانیه تجار روحی
 باشد در کجتمه بیایستی که بقوای او تشبیه در یافت شود یا نفسی یعنی قلب جامع مابین احکام روح و جسم که بعد تفاعل
 واقع میان صفات تجریدیه ذاتیه و احوال تعلقیه عرضیه مستقر باشد بر حالت متوسطه پیدا کرد الله تعالی این نشارت
 را بر صورت جامع خود چنانکه در حدیث و توریه دارد که پیدا آدم را بر صورت خود و قرآن مجید تفسیر این فرمود
 که آدم را خلیفه کرد و از حدیث دیگر تفسیر در یافت شد که آدم را بر صورت رحمن پیدا کرد پس اضح شد که خلیفه خود کرد
 و بر صورت حق پیدا شد بر صورت آدم در خلاصه اولی حل نظام الاسن خلقها اما بیده و لیس الا ذکات او با مره پس
 نه والی شود حل نظام آن نشارت را اگر آنکه پیدا کرد آنرا باید است خود که نما نماید و نیست مگر این زیر که هر چیز
 بشیئت اوست یا امر او چنانکه در قصاص و غیره (ومن تولوا با غیر امر الله فقد ظلم نفسه و تعدی حد الله فیها)

وهر که ولی شود آن نشاءت را بغیر از خدا پس ظلم کرده است نفس خود را و تجاوز کرد و خدا را در دو سعی فی خراب
 ما امر (سید عبادت) و سعی کرد در خراب کردن آنچه امر کرده است الله تعالی بجمع او و اعلم ان اشقیقه علی عباد الله استحق
 بالرعایه من الغیره فی السداد و ادو و علی السلام بنیان البیت المقدس فبناهم امر انما فرغ منه تدم فثقل ذلک
 الی السد فاجی السد الیه ان بیته هذا لا تقوم علی یدی من سفک الدمار فقال داؤد یارب المکین ذلک فی سبیلک
 قال بلی وکنتم الیسوا عبادی فقال یارب فاجعل بنیانه علی یدی من یهونی فاجی السد الیه ان ابنک سلیمان بینبیا
 ویدانکه شفقت بر بنیدگان خدا لائق تر است بر رعایت از غیرت در خدا شو کنید که اراده کردی داؤد علیه السلام بنار
 بیت مقدس را پس تعمیر کرد چند مرتبه پس هرگاه سیکه فرغ شدی از او فتادی پس شفا برت کرد داؤد این را بطرف خدا
 پس وحی کرد الله تعالی بطرف او که این خانه نه قائم شود بر دو دست کسی که چون ریزی کند پس عرض کرد داؤد که
 پروردگام آیا این سفک دم که کردم در راه تو نبود فرمود آری لکن آیا آمان نبودند نگام پس عرض کرد اس
 پروردگام پس کن بنیان او بر دو دست کسی که او از من باشد پس وحی کرد الله تعالی بطرف او که هر گاه سلیمان بنا کند
 او را بخلاف جهاد اهل اسلام که موجب رحم و حیات ابدی است زیرا که بنیان سابق برای فلاح قوم خود کرده اند بطرف
 ایشان فرستاده شدی و بعث شان عام بود و دعوت اسلام عام است پس هرگاه سیکه در خود قوت یابند و ملک
 براس قیام او شان باشد پس اهل اسلام او را هدایت بطرف اسلام کند اگر قبول کرد متامل نهی که در هر ملت ذکر خوبی
 اسلام مذکور است و گریه و این خوبی قبول نکرد و خلافت پیشین گو بیان خود کند حکم بجزیه کرده شود تا بنظرت و خواری
 خوبی اسلام دریافت کنند پس درین صورت ترک طلب خون ذمی و معاهد است و گریه هم قبول کنند و قوت
 و اهل اسلام بدرجه باشد که نصف مقدار کفار باشند کار بشمشیر است تا مثل هر کس در خندق آتش از نابینائی خود روند
 و نابینائی شان قابل علاج مانند پس بنظر کمال رحم کرده و از دهر رقتل کنند تا دیگران نجات یابند این کمال
 انصاف است غور باید کرد که اهل یورپ در آزادی دنیاوی چه قدر محنت و جنگ میکنند و زود اهل اسلام چون
 بعین کلی معلوم است که کافران در دوزخ روند اگر برای رجم که آنچه برای خود پسندند و دیگر آزار شریک نمایند کردن
 خود با پیش کفار نهند و کافران رازند قابل کمال تعریف است (فان عرض من هذه الحکایه مراعاة هذه النشأه
 الانسانیه وان اقامتها اولی من هدمها الا تری عدو الدین قد فرض الله فی حتم الجزیه و اصلح البقار علیهم و قال
 وان یجوز المسلم فاحج لهد و توکل علی الله) پس غرض ازین حکایت رعایت این نشاءت انسانیه است که اقامت
 او اولی از هدم اوست آیا نه بینی که در حق عدد دین فرض کرده است الله جزیه صلح برای بقا و ایشان و گرا فگنند

باز برای صلح پس سگین باز و بری صلح و توکل کن بر خدا الا تری عن بن و جب علیه القصاص کیف شرع لولی الدوم
 اخذ الفدیة او العفو فان ابلی مع یقتل الا تراه سبحانه اذا کان اولیاء الدم جماعه فرضی واحد بالذمیه او عفی و
 باقی الا و لیا را یزیدون الا القتل کبیت یراعی من عفی و یرجح جانیه علی من لم یعف فلا یقتل قصاصا) آیا بینی
 از آنکه واجب باشد بر مقتولان و قصاص چگونه کرده شده است برای صاحب دم اخذ فدیة یا عفو پس اگر احوال کند
 پس درین وقت قتل کرده شود آیا نه بینی حق سبحانه را چون باشند اولیاء دم جماعت پس رضی شود یک
 بخون بر یا یا بخشد و باقی اولیاء دم نه اراده کنند مگر قتل را چگونه رعایت کرد آنرا که بخشد و ترجیح دهد حق تعالی
 جانب عفو کننده را بر کسی که نه بخشد و خون بهمانگیه پس نه قتل کرده شود بر او قصاص این حکم اهل علم است
 بخلاف جمله که ترک قصاص نکنند (الا تراه علیه السلام یقول فی صاحب النفسه ان قتله کان مثله) آیا نه بینی
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم را که فرماید ولی مقتول را در باره رسن که چون رسن مقتول بدست شخصی یا انت خوات
 از قتل کند که قتل او مثل قتل مقتول است که نفس دریاقتن رسن کالی بر قتل نیست (الا تراه تعالی
 یقول و جزاء سیئه سیئه مثله من عفی و صلح فاجره علی السد یا نه بینی حق تعالی را که در حق حضرت تفضی نسبت
 جنگ حضرت طلحه و زبیر و حضرت صدیق فماید که جزای سید حضرتان نشاءت سید است مثل او پس کسی که بخشد
 یعنی تفضی طلحه و زبیر را و اصلاح کند یعنی بحال مادر مومنان صدیق پس اجزا او بر خداست چنانکه مفضل و تفسیر
 معالمت الاسرار نوشته ایم پس ازین حکم قصاص جناب مصنف میفرماید رجوع القصاص سینه ای سوز ذلک
 الفعل مع کونه مشروعا پس گردانید الله تعالی قصاص را سینه ای بدست این فعل با وجود بود و نقل مشروع
 و قال من عفی و صلح فاجره علی السد لانه علی صورته من عفی و لم یقتل فاجره علی من هو علی صورته لانه للاحق به
 انسانیه و ما ظر الاعم الظاهر الوجوده من راعاه فانما یراعی الحق) و فرمود پس کسی که بخشد و اصلاح کند پس اجزا
 او بر خداست زیرا که انسان بر صورت اوست پس کسی که بخشد و نه قتل کند پس اجزا او بر کسی است که بر صورت اوست
 زیرا که بنده للاحق بدوست زیرا که او تعالی پیدا کرد او را برای خود و نه ظاهر شد اسم ظاهر که وجود او پس کسی که رعایت
 از بنده را پس جزین نیست او رعایت کرد حق تعالی را و ما ندیم الانسان بعینه و انما ندیم الفعل منه و فعله لیس بعینه
 الانسانی عینه) و نه خدمت کرده شود انسان بنات خود و جزین نیست خدمت کرده شود فعل او و فعل او و عین
 نیست و کلام مادر آنست و بدین رعایت در حدیث نسبت اهل رضی است که چون بنید آخرین است را که
 ان کند او اکل را پس بگویند که لغت است بر فرشتاد و لا فعل لاسد و نیست فعل در حقیقت مگر برای خدا پس خدمت

فعل نیز اندرین صورت بنفسه نتوان کرد اگر کسی گوید که اندرین صورت شرع لغوشد که مذمت افعال کرده بود
 فرماید (و معذرا ذم منما ذم و حمد ما حمد و لسان الذم علی جهة الغرض) و با وجود آنکه فعل نیست مگر برای خدا ذم کرده
 از ان در شرع آنچه مذمت کرده شد و حمد کرده شد آنچه حمد کرده شد و زبان مذمت بر جهت غرض است نه
 در لایذم موم الا ذم الشارح فان ذم الشرع حکمة لعلها السد من اعلم الله كما شرع القصاص للصلحة البقار
 لهذا النوع و ادعا القیدی حد و السد فیہ) و نیست مذموم بنظر غرض مگر آنچه مذمت کرده است او را شایع
 زیرا که مذمت شرع برای حکمت است که داند او را الله و کسیکه آموزانیده است او را الله چنانکه شرع کرده و قصاص
 را برای مصطحت البقا برای این نوع و برای روح تجا و زکنته حد و خدا درین نوع پس گو افعال بنظر
 یکدیگر مذموم و محمود اند مگر اطلاع بر هر کس بجز شرع ندارد ازینجا است که فرماید (و لکم فی القصاص حیات با
 اولی الالباب و هم اهل البیت الذین عشر و علی اسرار النوایس الالکیتة و الحکیتة) و برای شمار قصاص حیات
 ای اصحاب بها و اهل البیت است آنکه مطلع شدند بر اسرار نوایس الالکیتة و حکمت عقولیه که از فضل است
 نمودند و ناموس شخصی را گویند که بر اسرار کسی مطلع باشد ازینجا جبرئیل را ناموس اکبر گویند که صاحب سر ملک اکبر است
 و او را علمت ان الله را می بدهد المشیئة و اقامها قامت اولی بر اعانتها از کت بزرگت سعاده فانه مادام الناس
 حیا یرجی له تحصیل صفة الکمال الذی خلق له و من سعی فی بدنه فقد سعی فی منع وصوله لما خلق له) و چون دانست
 اسرار رعایت کرد این نشانت را و قائم داشت آنرا پس تو اولی استی بر رعایت کردنش زیرا که برای تو بدین
 سعادتست زیرا که تا وقتیکه باشد انسان زنده امید داشته شود برای او تحصیل صفت کمالیکه پیدا شده است
 انسان برای او هر که سعی کرد در بدنه او پس سعی کرد در منع وصول او برای آنچه پیدا کرده شده است و ازین
 دلیل حرمت خوردن جالوران طیبه لازم نیاید که برای خویش پیدا شده اند مگر آنکه ناحق ضائع کرده شود
 و ما احسن تا قال رسول الله علیه و اله و سلم الا انکم باهو خیرکم و افضل من ان تلقوا عدوکم فتقرلوا
 و یضربو ارقابکم قالوا نعم قال هو ذکرا الله) و چه خوش است آنچه فرمود رسول الله علیه و اله که
 آیا نه خیر دار کم شمارا بد آنچه بهتر باشد برای شما و افضل ازینکه ملاقات کنید دشمنان خود را که زمینگر و زنها
 ایشان و زنده گردنهای شاعر ض کردند بی فرمود آن ذکر خداست یعنی از جهاد ظاهری جدا و باطنی بهتر است
 عبارت از اید حق است با وجودیکه قیام صفت یک ساعت برابر یا زیاده باشد از هفتاد سال نماز (و ذلک لانه
 بده الناشئة الانسانیة الامن ذکرا الله الذکر المطلوب منه فان تعالی جلیس من ذکره و جلیس مشهور و الا

و نمی باشد که ذکر الحق الذم هو جلیسه فویس بذاکر) و این برای آنکه زمان کسی قدر این نشانت انسانیت که کمال است
 حقیقه درو پیدا است مگر کسیکه ذکر کند اسرار ذکر که مطلوب است از وزیرا که او تعالی جلیس کسی است که او را یاد
 کند و جلیس میشود و ذاکر است که از ذکر غائب نباشد و ذاکر که نشاهد شود حتی را که جلیس اوست پس نیست
 او ذاکر زیرا که ذاکر بمعنی یاد کننده است پس هر که حاضر را نداند که عین اوست ذکر غائب چه سود در زمان کمال
 سار فی جمیع العبد الامن ذکره بلسانه خاصه فان الحق لیکون فی ذلک الوقت الا جلیس اللسان خاصه فیراه
 اللسان من حیث لا یراه الانسان بما هو اراد و هو البصر) زیرا که ذکر خدا ساریست در جمیع عهد نه خاص در کسیکه یاد
 کند او را بزبان خود زیرا که حق تعالی در نیوقت ذکر سالی نباشد مگر جلیس زبان پس مشاهد شود او را زبان از
 وجهیکه نه مشاهد شود انسان بذر لیه راهی است که آن بصراست که حسب حدیث قرب لوانل حق عین زبان است
 و آن حیثیت که زبان راست دیگر حاسه نیست زانما هم السری ذکر الغافلین فان الذکر من الغافل حاضر بلا شک
 و الذکر جلیسه فویس یا بده و الغافل من حیث غفایه لیس بذکر غاف جلیس الغافل پس نفهم این سرور ذکر غافلین زیرا که
 ذاکر زبان غافل حاضر است بلا شک مذکور جلیس اوست پس و مشاهد است حق را و غافل ز جهت غفلت
 نیست ذاکر پس نیست حق جلیس غافل زانما انسان کثیرا با هو احدی العین و الحق احدی العین کثیرا لا شمار
 الالکیتة کما ان الانسان کثیرا بالاجزاء و ما یلزم من ذکر جزر ما ذکر جزر آخر فالحق جلیس جزر الذکر منه و الا ذم تصف با غفلة
 عن الذکر و لا بد فی الانسان ینکون جزر یذکره فیکون الحق جلیس ذکاک الجزر فیحفظ باقی الاجزاء بالغا فیه زیرا انسان
 کثیر است با جزا نیست او احدی العین و حق احدی العین است کثیر است با شمار الالکیتة چنانکه انسان کثیر است با جزا
 و لازم نیست از ذکر جزئی ذکر جزر آخر پس حق جلیس جزر ذاکر است از او و ذم تصف است بغفلت از ذکر و لا بد
 است که در ایشان باشد جزئی که یاد کند بد پس باشد حق جلیس آن جزر پس حفاظت در او است باقی اجزای
 بنسایت روماتیولی الحق بدم بده الناشئة با سبی موتا جلیس با عدم و انما هو تفرق فیاخذ الله و لیس المراد الا
 ان یاخذ الحق الیه و الیه یرجع الامر کله فاذا اخذ الیه سوی له مرکبا غیر هذا المركب من جنس الدار الی من یقتل الیهما
 و ای دار البقار لوجود الاعتدال فلایموت ایدای لا یفرق اجزائه) و آنچه متولی شود حق بدم این نشانت
 را بسبی بموت پس نیست اعدام محض و جزین نیست آن تفرق است که اخذ کند او را الله تعالی و نیست
 مراد مگر آنکه اخذ کند حق بطرف خود و بطرف او رجوع کند کل امور پس چون گیرد او را الله بطرف خود درست
 کند برای او مگر غیر زمین مرکب از جلیس داریکه منتقل شود بطرف آن و آن در بقاست برای وجود اعتدال

پس غیر دگامی ای نه جدا شو و اجزا او (و اما اهل النار فالهم الی نعیم وکن فی النار اذ لا بد لصورة النار بعد انتمار
 مدة العقاب انتمکون برود و سلا ما علی من فیها و هذا نعیم) و لیکن اهل نار پس مال شان بطرف نعیم است و لیکن
 در آتش زیرا که لابد است برای صورت نار بعد انتمای مدت عقاب که باشد برود و سلام بر کسیکه در دست
 و این نعیم ایشان است چنانکه آیت لاتبین فیها احقابا لایذوقون فیها برود اولاً شراً بالذات بدان دار نعیم
 اهل النار بعد استیغفار الحقوق نعیم خلیل السعدین القی فی النار فانه علیه السلام تغذب برویهما و با تعوی فی علمه
 تقر من انما صورة لولم من جاور با من الحيوان و ما علم مراد الله فیها و منها فی حقه فبوجود بده الامام و جود برود
 و سلام مع شهود الصورة اللونیه فی حقه و هی نار فی حیوان الناس فالشی الواحد تنوع فی حیوان الناظرین
 پس نعیم اهل نار بعد استیغفار حقوق الله و حقوق العباد و مثل نعیم خلیل الله است وقتیکه آنگنده شد در آتش زیرا که
 آنحضرت علیه السلام مغذّب شد بر ویت آتش و بسبب آنکه عادت گرفت در علم خود و ثابت شد از آنکه بر وجه
 که الم و دهیوستی مکه مجاور شود آنرا و بدینچه دانست مراد خدا تعالی در آتش بنظر ظهور آنجناب علیه السلام شهادت
 اخروی در حق خود پس بعد وجود این الام یافت بنامیت حق برود و سلام با وجود شهود صورت نونیه در حق خود
 فواد آتش بود در چشمهای آدمیان پس شئی واحد تنوع شود در چشمهای ناظرین آب نیلست لقطبی خون
 نمود قوم موسی را نه خون بود آب بود (و کذا هو تجلی الالهی فان شئت قلت ان السجلی فی مثل هذا الام
 وان شئت قلت ان العالم فی النظر الیه و فی مثل الحق فی تجلی تنوع فی عین الناظر بحسب مزاج الناظر و تنوع مزاج
 الناظر تنوع تجلی فکل هذه شائع و سائق فی الحقائق) و همچنین است تجلی الی پس اگر خواهی گوئی که الله تجلی کرد در
 مثل این امر و گزوه ای گوئی که علم در نظر بطرف او در تجلی حق است در تجلی پس متنوع شود در چشم ناظر بحسب
 مزاج ناظر متنوع شود و مزاج ناظر برای تنوع تجلی پس هر یک از این مشهور و جاریست در حقائق (و لو ان الله
 اود المقتول ای میت کان و امر مقتول کان اذ مات اذ قتل لایرجع الی الله لم یفرض الله موت احد و لا شیخ
 قتل فاکل فی قبضته فلا فقدان فی حقها و اگر کلامی مرده یا مقتول هریتی و هر مقتولیکه باشد چون میر و یا قتل
 کرده شود نه رجوع کند بطرف خدا نه حکم کرده الله تعالی بموت کسی و نه مشروع کرده حق قتل کسی را پس
 کل و قبضه اوست پس نیست فقدان در حق حق (فشیخ قتل و حکم بالموت بجمیع ان عبده لایفوت فموراج الیه)
 پس قتل مشروع کرد در موضع قصاص و جواد و حکم کرد بموت عبد برای علم حق بدانکه نه فوت کند عبد او پس عبد
 او راجع است بطرف او علی ان قوله الیه یرجع الامر کلله لیه لقیع و تصرف و هو تصرف فخرج عن علم من عین

بل هو یبعین ذکاب الشی و هو الادی لعیطیه الکشف فی قوله و الیه یرجع الامر کلله (علاوه بران یعنی قول حق تعالی
 الیه یرجع الامر کلله آنکه در واقع شود تصرف و حق تصرف است پس تصرف و تصرف فیها اوست و پس پس نه
 خارج شد از حق تعالی چیزی بیکه نه باشد عین او بلکه هویت حق همین این شواست حسب آیه هو الاول و الآخر و الظاهر
 و الباطن و این معنی بطور کشف ظاهر شود در قول حق تعالی و الیه یرجع الامر کلله که ضمیر در الیه اشارت به هویت است
 و رجوع در لغت آن عود است بطوریکه شروع شده بود و آمد علم بالصواب و در کتاب تفسیر حیات سردی
 پیشین گوئی پونس علیه السلام نسبت حضور صلی الله علیه و سلم بنوعی غمخوار باید نمود
 فامده ضروری باید دانست که آنچه مذکور شد بعد از ذکر حضرت سلیمان عم ذکر حضرت انبیا مرده قوم بنی اسرائیل
 بود اکنون مناسب که ذکر بعضی حضرت آن انبیا که در مملکت بنی یهود بودند بطور اجمال بنمایم پس واضح باد که
 چون عصای سلیمان علیه السلام رجوع پس آنجناب علیه السلام با و شاه شد پس اسرائیلیان چیزی تخفیف در
 حکومت خواستند او سخت دل بود سختی بمقابل نرمی بر ایشان کرد پس بعد یک سال یار بعام از مصر رسیده
 برده قوم اسرائیل سلطنت کرد و عصای حضرت سلیمان علیه السلام شکسته شد و باد شاهره رجوع بر قوم یهود و بنی
 نبیامین باقی ماند چنانکه بنی ذکرا از قبل کرده بود و چون رجوع از شریعت بازگشت شمشیر شاه مصر بر وحمله
 کرده غالب آمد تا آنکه ظروف طلا و جمله آلات بیت مقدس سلیمانی بگرفت پس رجوع عاجزی و زاری نمود
 پس سمعیانی فرستاده شد که حق تعالی فرماید که چون از شریعت من تجاوز کردی این وقت از ان بر تو آمد و چون
 عاجزی کردی تراری دهم مگر بدین شرط که تابع و فرمانبردار شیش مصری مالی تا از خدمت من لغمی پس با
 حق تعالی بنی یهود عاجزی نمودند که شیش مصری را بر ایشان رحم آمد و رجوع را اهاک نکرد بده تا هفتده سال
 ششای کرد که ذکرش مفصل در کتاب سمعیانی و عید و بنی غیب بن بود که درین زمانه مفقود اند پس در ششم
 نسل سحی بجایش ایما بن رجوع شاه شد تا سه سال سلطنت بقوی کرد تا آنکه یار بعام را سخت شکست داد و
 پنج کله مردمان ده قوم بنی اسرائیل را قتل رسانید و مرد که حالش هم عید و بنی نوشته بود پس در ششم نسل سحی
 آسایش شد و عمده باد شاه خدا پرست بود و در لشکرش سه کله مردمان بودند که زارح کوشته یاده کله
 مردمان بر وحمله آورد حق تعالی بیرکت لحاظ شریعتی که آسایش زارح را شکست فاحش او پس عدد و بن
 عزیزان بنی یسوعا شد که اگر عمل بر شریعت دارید غالب خواهد ماند و اگر نکند عمل بر شریعت سحی و دیگر اسرائیلیان
 تبا خواهد شد پس قوم یهود و بنیامین هر دو متفق بر شریعت بودند پس بدین برکت تا سه سلطنت آسایش

نشد و در سال پنجم سلطنت خود بعشاشاه ده قوم اسرائیل بمقابلش برخاست لیکن آسا بر خدا تکبیه نکرده از آرام
 بن هدوبن بدو مدعی طلب کرد پس بنی حنانی غیب بین علیه السلام مبعوث گشت و فرمود که ای آسا چون بر خدا
 تکبیه نکرده باشی با وجود وعده خدا پس بر توجوه خود بنده افتاد و آسا از بنی موصون ناراض شده عقیده کرد و در پاس
 آسا بیماری لاحق شد که از خدا تعالی شفا طلب نکند بلکه بر طبیعیان رجوع آورد پس حق تعالی او را بسزاسانید
 که میرانید پس در حالش در ۹۰ سالگی بمسیح پیوسته بن آسا شاه گردید او بر شریعت موسی سخت قائم بود بدان جهت
 حق تعالی توفیق عجیب و شوکتی غریب عطا فرمود و بادشاه اسرائیل احاب مصاهره کرد چنانچه در ۹۹ قبل مسیح
 در شهر سرون بود و زرد احاب چهار صد شخص نبوت کا و بان میگردند مگر حضرت میکاه بنی صادق بود مگر احاب
 آنجناب را کشت چون بر بیت مقدس واپس آمد یا هونی بن حنانی مبعوث شد و فرمود چاره احاب ظالم رفته
 بودی از آئینده پر خدر باش پس حکم بنی تسلیم نمود و روز بروز ترقی دولت یافت و در زمان او صلح و بیورام
 و امریاه و دیگر انبیا صادق بودند پس نبی عمون و بنی مواب و بنی سیدیر جمع شده حمله بر او کردند و یوسف زود خدا ازاری
 کرد و بشریعت تاکید کرد پس بنی یحزی ایل بن زکر یابن بنامه بن لوی ایل بن شمشیه از بنی لاوی مبعوث شد
 و فرمود که خدای شما با ایشان مقابله خواهد کرد و شما صیوم به بیابان روید و معانته کنید پس هر سه لشکر با هم جنگیدند
 و کشته شدند که جنگ خدا این صورت نمود که بصورت بنی یهود آتاشا میگردد این قصه در ۹۹ قبل مسیح واقع شد
 بعد یوسف با دوشاه اسرائیل اختیاری بدکار آسخت پس الیخیز بن دود و او هونی بنی مبعوث شد که او چون
 با آخز یاه آسختی کار تو خراب خواهد شد و کشتی که برای تارسیس تیار کرده بود تباه شد و او در ۹۹ مرد و بجایش
 بیورام بن یوسف شاه گشت و بر خلاف شریعت رفت پس لیماس علیه السلام بدو نامه نوشت و چون بشریعت
 رفتار نیست بخت بیماری مبتلا شوی و سخت شکست خوری و او بر خلاف شریعت از بیت احاب شاه اسرائیل
 مکلح کرده بود و برادران را کشته بود پس کوشان و عربان برخاستند و سوای یک پیروز او جمله پسرانش را کشتند
 و جمله اسباب و مال به بنیامین دادند و در بیار سیکه در امعاش بود در ۹۹ قبل مسیح مرد و آخز یاه پسر خردش بادشاه شد
 او سخت ناپاک آدمی بود که با شاه اسرائیل بیورام متفق شده با حزائیل ارمی جنگ کرد و بیورام زخمی شد و
 یا هون تنه که عزب خاندان احاب بود در ۹۹ قبل مسیح آخز یاه را بقتل رسانید پس مادر آخز یاه و جسمه
 شاهزادگان بنی یهود را قتل کرد که پسرش چرا مقتول شد لیکن بیوسبعیت زوجه بیویدع بنی پسر بیورام شاه
 بیویدعی یواس پسر آخز یاه را تا شش سال پوشیده کرد و او را بسلامت ماند که زوجه بیویدع علیه السلام

خواهر آخز یاه بود پس در ۹۹ قبل مسیح بیویدع بنی زور گرفت و سرداران اسرائیل را با خود آسخت و فرمود
 که یواس شاهزاده ایست از خاندان داود و حق تعالی با آنجناب علیه السلام عهد بسته است که تا ابد یعنی تا زمانه
 و راز و راولاد سلطنت خواهد ماند و قوا حد سبت و غیره آنجناب تعلیم فرمود که در رعایت آن تعظیم حضرت صلوات
 علیه و سلم است که عبارت از شفاعت طلبی از حضور صلی الله علیه و سلم آن رعایت بود پس یواس را شاه کردند و
 مادر پدرش سمات مغلنا ه سخت زنی بود در آمده دید که یواس در عمر هفت سالگی شاه شده است پس با رچه
 پارید و گفت که فتنه فتنه پس حکم بنی موصون او کشته شد و تا ۹۵ قبل مسیح یواس کمال خوبی و عزت سلطنت کرد و
 مرست بیت مقدس کرد و سامان طلا و ظروف بدینطور سابق تیار کرد لیکن در سنه مذکور در عمر ۳۳ بیویدع وفات یافت
 بعد بنی بیودا و هم یواس کمبخت بت پرستی و شناعتی کردند که لائق بحال ایشان نبود پس زکر یابی بن بیویدع
 در ۹۹ قبل مسیح مبعوث شد که چونکه خدا تعالی را ترک کرده اید خدا شمارا ترک نمود پس یواس آنجناب را علیه السلام
 کشت و احسان بیویدع علیه السلام را فراموش کرد پس فوج ارامیان با وجود قلت لشکر بر یواس حمله آورد
 و جمله اسباب بغارت برد و یواس را زخمی کرد و در آن وقت بعضی یهود و اقبیل زکر یابی از یواس برگشتند و آن
 مجروح را کشتند و در ۹۹ مصیاه پسر یواس را شاه کردند و او را در اهل سلطنت خود خدا پرست بودند بمرتب که
 لائق شمار کرده شود او قصد جهاد کرد که نزد او سه کله مردمان از بنی یهود بودند و یک کله از بنی افریم طازم نمود پس
 بنی که نام مبارکش معلوم نیست فرستاده شد که از بنی افریم بجهت خود میرزیرا که خدا تعالی را کل طاقت است
 ورنه خواهی افتاد پس طازمان بنی افریم را جدا کرد و پسر شاه سیدیر فتح یافت مگر کم بجتی او چنان شد که بتان سیدیر
 را همراه آورده پرستید و عزت دادند و دانست که بنی سیدیر او را مدد نکردند پس بنی دیگر که نام مبارکش هم
 در یافت نیست فرستاده شد مبعوث گشت تا تعلیم نماید مصیاه گفت که آیا تو صلاح گیر می پس در ۹۹
 قبل مسیح ایچی نزد یواس بن یواخر بن یا هوشاه اسرائیل فرستاده و گفت که با همدگر ملاقات کنیم او جواب
 در شلی فرستاد که با دوجان جنگی با سر و انداد لبنان پیغامی فرستاد و گفت که دختر خود را با پسر من بده پس درنده
 کلان از لبنان بر آمد و با دوجان جنگی را از پایمالید و غضب خدا بر مصیاه مشتعل شد که یواس بر و حمله آورد
 دیوار بر و شلم یعنی بیت مقدس که چهار گز از جانبی بود افکنند و این قصه در ۹۲ قبل مسیح شد و
 چون مصیاه از خدا برگشت پس بنی یهود را بلوا کردند و در ۹۹ قبل مسیح او را کشتند پس عزریاه پسرش را
 شاه نمودند او صاحب عدالت و پاسدار شریعت بود پس فتح او بر فتح نمایان شد و در زمان سلطنت

او یونیل پیغمبر صاحب صحیفه بود که در صحیفه آنجناب علیه السلام ذکر خیر حضور صلی الله علیه و سلم باشوکت عظیم کرده که در نوشته قبل مسجی نوشته است و هم عاموس بنی صاحب صحیفه بود که در نوشته قبل مسجی نوشته است در آن هم اشارت بذکر حضور صلی الله علیه و سلم است و هم هوشیغ بنی صاحب صحیفه بود که در نوشته قبل مسجی نوشته است در آن هم اشارت بذکر خیر حضور صلی الله علیه و سلم است و قریب این عرصه یعنی در نوشته قبل مسجی بنی مندو بنی کادونی یا جوج بشوکت عظیم بودند تا آنکه بمیره و عیسی و زکریا از نسل یا جوج بن یونیل بن رود بن بن یعقوب تا قزاقان مسلط بودند پس تلک تلنا صر اشوری برخاست و هر سه قوم را شکست داد و هم یا جوجان را از مملکت گیلان که در آنجا بار او با بوشهر انداخت نمود که مملکت ما بین دنیوب و تانیر رسید پس بنی یا جوج را اگر رفتار کرده در شرق نهر جوران یعنی گیلان بمقاسیکه یا جوج گیلانی آباد کردند پس یا جوج مع بقیه یا جوج در پورپ نادینارک و توبیل و تنک رفتند و از نهر توبیل و کوه یرال و نهر یرال راه ایشان بر مملکت تا تانیر آمدند بود مگر از پستی دو قلعه یرال متصل شهر اردن برگ اهل تانیر را تنگ میکردند تا حاصل عزریا به نیکو کار بود پسکن آخر کار در نوشته قبل مسجی شاه مذکور تنگ گشت خواست که کار را دیان را که حسب حکم خدا مخصوص بود خود بگیرد و خود خوشبوی مذبح بسوزاند پس عزریا بنی بسوخت شد و همراه او شتابدنی دیگر او را ازین کار منع کردند لیکن باز ماند پس چون نزد مذبح رسید خیزد و م شد پس او از سلطنت خود بیرون آمد و مردمان نیز دفع کردند و جمله حالش اشعیانی در کتابی نوشته بود که بهم نرسد پس بجایش یونام پسرش شاه شد و او صاحب فتوح و عدالت بود و در تلک وفات یافت بعده پسرش آخر شاه شد بخت بود قوف و همت پرست بود و پروتجایای بر تپای آمد و مدوی از تلک تلنا صر شاه اشور طلبید از او بر عکس مرد خرابی شد و نهر تپای در تلک قبل مسجی مرد پس پسرش خرقیاه شاه شد و کمال دیانت و امانت بود و خدا پرست حق تعالی او را شوکتی داد که در میان نیاید و پانصدی بدرجه بود و عدل و عین و شیوع و شمیا و امراه و سکیناه و بسیاری انبیا بودند همه خوش حال در عیت آباد و باطن بروقت آمد و در زمانش ناخوم بنی صاحب صحیفه بود که در تلک قبل مسجی نوشته شده و در صحیفه مذکور پیشین گوئی حضور صلی الله علیه و سلم اشارت هست لیکن با وجود شوکت بر شاه موصوف در تلک قبل مسجی بخاریب شاه اشور با هشت کله حمل آورد و شاه حیران بود که حضرت اشعیان او را تسلی داد پس خدا تعالی در یک شب جلالش را آتیه ساخت که با کس بولایت خود باز در دنیا که او را اولادش گفتند و خرقیاه موصوف در تلک قبل مسجی وفات یافت و نیکنامی بر حضرت اشعیان از کلان انبیاست چنانکه کتاب مشاهدات آنحضرت علیه السلام بران گواهی دهد

که از اکثر واقعات کلان بخصوص از حالات مقدس حضور صلی الله علیه و سلم خبر مفصل دارد است تفسیرات مرعی مطالعه باید کرد که مفصل از حالات حضور صلی الله علیه و سلم و از واقعات اهل اسلام از اخبار با نوشته ام الحاصل در سنه مذکور بنی پسر خرقیاه شاه شد در ادل زمانه سلطنت خود پرست و کیش و نافرمان بود که حق تعالی از او ناراض شد و بدست سپه سالاران بخت نصر گرفتار شده بابل رفت و در آنجا ثابت شد پس حق تعالی اسباب کرد و پس بر و سلم آورده شد و عزت یافته در تلک قبل مسجی وفات یافت بعده پسرش امون شاه شاه کارهای لائق و شایسته چنانکه در ادل پدرش کرده بود و هم تاب گشت پس ملازمانش در تلک قبل مسجی او را کشند پس پسرش یوشیا عادل شاه شد که در نسبت او از قبل سه صد و پنجاه سال بنی که در اهل اسلام آنهم می بیزیر است پیشین گوئی کرده بود که آنخوا انبیا را بر اوام و قبیلانش خواهد سوخت پس و بدینور فرموده فقیاب شد و آنخوان آن کفره که حق تعالی برایشان گزشت پوست آفریده بود بسوخت و نشانی بر قبر عزریا یافت پس در آنکه در بدینور فرموده نشان صدق بنی شد و دیگر عمده کارها کردیت پرستی یک بخت از بنی اسرائیل برداشت و در وقت او کتاب توریکه موسی نوشته بود بدست خلق پیغمبر آمد و نزد شاه خوانند پس مطابق کتاب مذکور از جمله اسرائیلیان عهد مجد گرفتند و فرسخ کرد که گاهی بدان رونق نشده بود و در زمانش خلد بنیه بود و پیشین گوئی بابت برادری بیت المقدس کرده بود بعد زمانه یوشیا خواهد بود و در زمانش حضرت یرنیا و یدولون و دیگر حضرات انبیا عظیم السلام بخش عالی گذران میکردند و بر بنیانی را دو کتابت یکی مشاهدات آنحضرت علیه السلام که در فصل سی و یکم ذکر عهد جدید قرآن از پیشین گوئی کرده و در جاها که دیگر بیان واضح فرموده پس در تلک قبل مسجی شاه مصعب بن ابی سفیان را پیش از خاست و نوشت که بحکم خدا یکدیگر بدو جنگ میکنم فرستاده شده ام لیکن یوشیا یقین نکرد پس یوشیا شهید شد و جنگ نامی از جهان برود کتاب دوم برسیار در تمیه اوست بعده پسرش یوشیا شاه شد و بعد سه ماه از جلوسش شاه مصر نیکو او را موصول کرد و برادرش الیا قیمر را شاه نمود که سخت بدکار بود که هر چند حضرات انبیا او را نصیحت کردند لیکن او باز نیامد پس بخت نصر در تلک قبل مسجی بر دغالب آمد و به همو یقیم تاج بخش کرد و در تلک قبل مسجی مرد و بجایش بنو کنی را شاه کرد و از نوزده سال او بعده سه صد قبا بن یوشیا قیمر را شاه مقرر کرد و بعد قیام و بخت ناپاک بود که بر دیا انبیا علیه السلام هر چند او را نصیحت کرد که با بخت نصر جنگ کند مگر او گوش نداد و از بخت نصر بر گشت پس در تلک قبل مسجی بخت نصر بیت المقدس را تهاه کرد و بسوخت و جمله اسباب و آلات نفیسه آنجا بابل آورد و میبودان بجزر گزیدند و هر چند بر میاوردند که در آنجا ذکر یزدید که بخت نصر آنجا را هم خواهد گرفت مگر میبودان نشیندند و در مصر تهاه شدند و بر سیا گفتند که گاهی تو بر اس

در نوشته قبل مسجی اشارت است که در تلک قبل مسجی بنی مندو بنی کادونی یا جوج بشوکت عظیم بودند تا آنکه بمیره و عیسی و زکریا از نسل یا جوج بن یونیل بن رود بن بن یعقوب تا قزاقان مسلط بودند پس تلک تلنا صر اشوری برخاست و هر سه قوم را شکست داد و هم یا جوجان را از مملکت گیلان که در آنجا بار او با بوشهر انداخت نمود که مملکت ما بین دنیوب و تانیر رسید پس بنی یا جوج را اگر رفتار کرده در شرق نهر جوران یعنی گیلان بمقاسیکه یا جوج گیلانی آباد کردند پس یا جوج مع بقیه یا جوج در پورپ نادینارک و توبیل و تنک رفتند و از نهر توبیل و کوه یرال و نهر یرال راه ایشان بر مملکت تا تانیر آمدند بود مگر از پستی دو قلعه یرال متصل شهر اردن برگ اهل تانیر را تنگ میکردند تا حاصل عزریا به نیکو کار بود پسکن آخر کار در نوشته قبل مسجی شاه مذکور تنگ گشت خواست که کار را دیان را که حسب حکم خدا مخصوص بود خود بگیرد و خود خوشبوی مذبح بسوزاند پس عزریا بنی بسوخت شد و همراه او شتابدنی دیگر او را ازین کار منع کردند لیکن باز ماند پس چون نزد مذبح رسید خیزد و م شد پس او از سلطنت خود بیرون آمد و مردمان نیز دفع کردند و جمله حالش اشعیانی در کتابی نوشته بود که بهم نرسد پس بجایش یونام پسرش شاه شد و او صاحب فتوح و عدالت بود و در تلک وفات یافت بعده پسرش آخر شاه شد بخت بود قوف و همت پرست بود و پروتجایای بر تپای آمد و مدوی از تلک تلنا صر شاه اشور طلبید از او بر عکس مرد خرابی شد و نهر تپای در تلک قبل مسجی مرد پس پسرش خرقیاه شاه شد و کمال دیانت و امانت بود و خدا پرست حق تعالی او را شوکتی داد که در میان نیاید و پانصدی بدرجه بود و عدل و عین و شیوع و شمیا و امراه و سکیناه و بسیاری انبیا بودند همه خوش حال در عیت آباد و باطن بروقت آمد و در زمانش ناخوم بنی صاحب صحیفه بود که در تلک قبل مسجی نوشته شده و در صحیفه مذکور پیشین گوئی حضور صلی الله علیه و سلم اشارت هست لیکن با وجود شوکت بر شاه موصوف در تلک قبل مسجی بخاریب شاه اشور با هشت کله حمل آورد و شاه حیران بود که حضرت اشعیان او را تسلی داد پس خدا تعالی در یک شب جلالش را آتیه ساخت که با کس بولایت خود باز در دنیا که او را اولادش گفتند و خرقیاه موصوف در تلک قبل مسجی وفات یافت و نیکنامی بر حضرت اشعیان از کلان انبیاست چنانکه کتاب مشاهدات آنحضرت علیه السلام بران گواهی دهد

نفع ما پیشین گوئی نکردی و شهید نمودند علیه السلام و کتاب آنجناب در پیشین بسایک واقعات است از آنجمله بابت
 فتحیابی ذوالقرنین بعد هفتاد سال از نشسته بر بابل در درس ۱۲ فصل ۲۵ - مشاهدات آنجناب است در فصل
 سی و یکم نسبت منسوخی تورات از عهد جدید قرآنی اشارت میفرماید چنانچه در تفسیر حیات سردی مفصل نموده ایم
 فائده بدانکه در ۵۹ قبل مسیحی در زمان صدقی شاه بود که کورنی خرقیل بن نوری علیه السلام معجوت شده بود
 و آنجناب را کتابیست که در مجموعه عمده است و فصل اول و ذکر خداوند چهار خلفا است چنانکه در تفسیر حیات
 سردی تفصیل کرده شده و مطابق فصل ۳ کتاب آنجناب در یک قریه و بای آمد پس مردمان بگریختند و آنانکه بگریختند
 از او با محفوظ ماندند و آنانکه مقیم ماندند اکثرشان پناه گردیدند و در سال دیگر و با آمد پس جمله اهل قریه فرار کردند و همه با
 مردن پس خرقیل علیه السلام معجوت شدند و برای سزا با آوردن بیت مقدس و میوه که بخت نصر پناه کرده بود آنجناب
 بر استخوانهای اهل قریه رسیده دعا نمود که همه اهل و باز زنده شدند و پیشین گوئی زمانه باز ذکر آمد مسیح نمودند و در فصل
 ۳۸ و ۳۹ خرقیل مفصل حالات یا جوج والی روس و آنگزیز یا جوج است و یا جوج حسب درس ۱۴ فصل ۵ تاریخ
 اول نام ابن سمعیان یوئیل ابن روبن بن یعقوب است و پیشتر سح نام داشت او را در و پس بودند کی سیکاه
 دوم غز میگاه را ریا یاه شد و او را اجل داور ابره کشد و غز را بلغ و زکریا و یسعیل شدند و قبل هفتاد سال مسیح
 اولاد میگاه و غز را گرفتار کرده و ز زمین که اولاد یا جوج بن یاقث آباد بود متصل نه جوران یعنی گیلان تملکت تاننام
 آباد کرد پس ازین وجه در فصل ۳۹ خرقیل فرماید که بمقابل یا جوج که از زمین یا جوج است چنان چنین بگویم هر چه
 او را آفرز نامه اهل بخیره از فرانس یا شد یا از جرمن و اولاد فارس خوانند بود که هر دو از نسل گو مر بن یاقث اند
 هم اولاد گو مر که مراد از او اهل سکستانند که پس اول گو مر سکته بود که از سکستان آباد شده است و اولاد کوش یعنی آنانکه
 متصل همچون حسب فصل ۳۹ گوین مانند او اولاد قبط بن خام براه او باشند و مراد از ایشان غالباً کابل باشد چنانکه اهل
 اسلام کابل قدیمی را از اولاد قبط دانند مطالعه تفسیر حیات سردی باید کرد که مفصل حالات این قوم را در آن شرح کرده شده
 فائده تفسیر مانند بخت نصر و ۵۵ قبل مسیحی نهادن هر بنی اسرائیل را گرفتار کرده بابل او را از اعیان حضرت
 دانیال و هتیه و میسائیل و غیره یاه انبیا بود چنانکه از فصل اول دانیال ظاهر است و دانیال علیه السلام فی
 عظیم ایشان است و کتابی دارد بدو از فصل مشتمل عجب پیشین گوئیست که از زمان آنجناب تا این وقت پیشین گوئی
 کتاب آنجناب ظاهر است و نام سردی و مسیح ظاهر خوانند چنانچه قدری تفصیل کتاب آنجناب در سابق کرده
 شده است و دانیال و عزیر را عمر در از بوده است چنانچه از فصل ۱۰م و یازدهم دانیال عمر دانیال ظاهر است

که در وقت دارالایوس بن اشوریوش بوده اند که در ۲۲ قبل مسیحی بر تخت سلطنت نشست است و بعد از او چهار
 شاه در کیانیه بوده اند و عمر عزیر علیه السلام زیاده از دو صد سال بود چنانچه در زمان ارتخششاد و عمر عزیر علیه السلام
 در سنه بیستم جلوس او در شهر مقدس رفته است چنانکه از کتاب عزیر ظاهر است و عزیر بن سرایان عزیر یا بن حلقیا
 بن سلوم بن صدوق بن اخیطوب بن افریاه بن عزیر یاه بن مرابوت بن زراخیا بن عزیری بن بوئی بن الیشوع
 بن قیماری بن الیعزیر بن هارون است و این عزیر بعد چهار صد سال از عزیر است که یا ابراهام بن یحیی فرستاده
 شده بود و این عزیر دهم دانیال عمری در از یافته اند از دو صد سال که اگر گرفتاران بخت نص بودند و عزیر
 تا زمان ارتخششاد دوم زنده بود علیه السلام و چون نسخ تورات کتر بودند و در تباہی بخت نصی تلفت شدند مگر
 عزیر را یاد بود که بر زبان خوانند و چون هر گاه نسخ تورات یافتند مطابق او یافتند و ناماری شمار هفتاد هفت
 از سنه بیستم جلوس ارتخششاد اول همانند بلکه خلاف کتاب تا وفات مسیح میگذرد دوران بسیار غلط کتاب
 تاویل دارند که در کتاب حیات سردی نوشته ایم و از تحقیق نسب نامہ ظاهر که صاحب صحیح نبی دیگر اند
 در کتاب تفسیر بسیار انبیاست و صحیفه آنجناب نیز در مجموعه عمده عتیق است

فائده اصحاب صحف حضرت انبیا که در مجموعه متداوله عتیق مذکور شیخ و عالوص و میگاه و ماحوم و حقوق اند
 و در هر یک صحیفه هنوز پیشین گوئی نسبت حضور صلی الله علیه و سلم هنوز موجود است که در حیات سردی مفصل
 نموده ایم بالخصوص از فصل سوم حقوق و بعد از صحیفه حقوق صحیفه صفینیه و حجی و زکریا بن سیرکیا بن عدو است
 و ملاکی هستند و در هر یک هنوز پیشین گوئی اسلام هنوز موجود اند و ملاکی آنرا پیغمبر است و صاحب صحیفه که در کتاب
 عتیق نناده است و در کتاب آنجناب ذکر پیغمبر است یکی ذکر الیاس است یعنی حجی که گویند الیاس یا
 بطور تشابح نیست مگر بقوت الیاس است گویند ان ایون بعینه یا بطور تشابح دانستندی پس ازین جهت
 چون از حجی پرسیدند که آیا تو الیاس هستی یعنی بعینه یا بطور تشابح پس حجی ازان انکار کرد چنانکه در باب اول
 انجیل یوحنا است دوم ذکر مسیح است که بر باد کننده بود بود که بدو عباد او بودند تباہ و خراب گشتند و
 چون از مسیح پرسیدند که تو کیستی فرمود که من مسیح هستم بود ان گفتند که آمدن مسیح موقوف بر آمدن الیاس است
 و الیاس نیامده است مسیح فرمود که حجی آن موعود الیاس است سوم در کتاب ملاکی ذکر نبی عظیم است
 یعنی حضور صلی الله علیه و سلم که بدولت آن حضور صلی الله علیه و سلم غیر فرمان از ممالک مقدس خارج شوند و در
 فصل سوم کتاب ملاکی بخوب تصریح حال حضور صلی الله علیه و سلم و ناچارای قوم بود است که اراده قتل حضور

بجی باشد در زمان گفته اند که این نام از اسامی خاندان مایست پس زکریا خشک گرفت و از حساب نام او بجی بماند
 و از شکم ما در شکم شد مردمان ازین در تعجب بودند و زکریا را ملامت از روح قدس شده شکر گذاری کرد و این طفل
 پیشین گوئی خداوند یعنی حضرت صلی الله علیه و سلم خواهد بود و در بیابان پرورش می یافت و بعد از سه ماه ولادت
 بجی حکم سلطان قیصر برای اسم نویسی صادر شد پس یوسف از ناصریه برای اسم نویسی بر بیت لحم آمد و جاسک
 در سرافورد پس بیرون از شهر در درخت خرما قیام کرد که خشک شده بود پس یوسف در شهر رفته بود و مریم را
 در دزدی گرفت و از سختی درد بنالید و مسج متولد شد و از بركت آن جناب درخت خشک خرما سرسبز شد و برای مریم
 حکم شد که درخت را حرکت داده خرمای تازه گرفت که برای زدن زاننده مفید میباشد و آب از زیر جای خود
 چکاند و در آن ملک از قوم مریم را عیان بودند که فرشته خدا بر ایشان ظاهر شد و از خبر مسج مطلع گردید پس آنان نزد
 مسج آمدند و بمریم فرموده شده بود که تو با شارت کلام کن و از زبان چیزی نگوی پس را عیان چون نزد مریم آمدند
 مسج با ایشان کلام کرد پس آنان گفتند ای اخت ما روئی یعنی مقدسه که مقدسه را اخت ما روئی میگفتند تو
 چیزی فری یعنی عجب آوردی و چو آنه باشد که ما در تو نیز یعنی نبوی پس از تو چگونه فعل ناسزا آید و مفصل حال
 ولادت مسج در کتاب لوقاست پس بجی کلان شد که بنی معظم بود و در بیابان بیو دیه تنها میداد و در نسبت
 نعم الله صلین علیه السلام پیشین گوئی میکرد که در بیابان عرب رونق افروز خواهند شد و خبر بادشاهت خدا که زمان
 اسلام است میداد چنانکه زمانه سلطنت خدا منصور در زمان اسلام حسب فصل ۲۰ در انبیا مفصل شده است
 و مریم را مع مسج علیه السلام یوسف بنار بنام صریه بود چنانکه در حق آن جناب در مجموعه توره چنانکه ولادت در بیت
 لحم نوشته است ناصریه هم نوشته بود که اکنون از مجموعه توره این مضمون بیو دیان کم کرده اند پس از ناصریه بخوف
 بیو دیان بجز رشت و وقتیکه بمریم ساگی رسید آن جناب و پس آمد بنام صریه و که خراز صاحبش طلبید و سوار شده
 در ممالک سیر و علم آورد و راه با بجی ملاقات کرد و با وجودیکه از بجی غلی بود با تمساز و یا است و بجی در حق مسج
 گواهی بنویست بدو چنانکه در نفس صیوی بیاید الحاح عمل چون حق تعالی در سوره مریم بعد از ذکر بر رحمت از بیعص که
 از کاف اشارت نمودند که با و از بعد از این مسج هانیا اور پس و از عین اسماعیل و از صا و صدق و
 صلیتیت هر یک بنی کرده میفرماید ذکر رحمت ربک عبده زکریا پس مناسب شد که ذکر زکریا و ذکر رحمت فرماید چون
 زکریا سوال بجی کرده بود مناسب شد که تفصیل سوال هم کند و چون نبوت زکریا و عطار بجی با و بعد از عظم زوجه
 آن جناب صرفت بوجه مالکیت حق بوده نه بطور اسباب نظر بر این حکمت آن جناب را منسوب ممالک نموده میفرماید

اعلم ان رحمة الله وسعت كل شيء و هو و كماله بدانکه رحمت خدا وسعت داشت هر شئی را بعضی شیء را اینی بگفتند موجود
 را بطور وجودی که از عدم و بطون ظهور آورد که اعیان را بعد عطار استعداد و لیاقت وجود عطا کرد که بر این آثار وجود
 ظاهر نمود و موجودات را در حال وجود آنها صفات بشید و بعضی شباهت مثل سماحق و اعیان را بطور حکم زیرا که بهمان
 وجودی نیست نه اعیان را پس وسعت رحمت نسبت آنها با اعتبار حکم است بخلاف دیگر موجودات و ان
 وجود الغضب من رحمة الله بالغضب تا آنکه وجود غضب از رحمت و لطف خدا است الغضب (سبقت رحمت
 غضبه پس سبقت بر رحمت او غضب از لای سبقت نسبت الرحمة الیه نسبت الغضب الیه بی سبقت بر نبوت رحمت بطرف
 حق تعالی نسبت غضب بطرف او تعالی زیرا که غضب فاضله وجودیست غیر ظالم بفضوب پس و تنبیه متحقق نشود
 که رحمت است و متحقق شود غضب پس غضب مسبوق بر رحمت شد و نیز سبقت بجی غضب است و اثر غضب نیز بر رحمت
 است پس رحمت بنقسم شد به قسمی که بطور وجود دوم بطور حکم پس حال میفرماید در لیاکان کل عین وجودی علیه من الله
 از لک رحمت کل عین فانه بر رحمت ائی رحمتها قبل رحمتی وجود عینه فاجدها هر گاه بیکه است بر اسرار عین
 موجوده وجود که طلب کند او را از الله تعالی برای این عامه رحمت او بهترین را زیرا که او تعالی بر رحمت خود رحم کرد و عین
 را بر رحمت در فیض قدس قبل رحمت بهترین در وجود عین خود پس بجای دیگر در عین را در فیض مقدس و کسانیکه از رحمت حضرت
 شیخ غفلت کرده اند که فادرجواب لما اکثر اوقات حی آورده قبل را از قبول گرفتند و تا و بایات نمودند و فلذ لک قلنا
 ان رحمة الله وسعت كل شيء وجود را حکما پس برای این عمومیت رحمت که شامل اعیان و موجودات است
 فرمودیم که رحمت خدا وسیع است هر شئی را بطور وجود و موجودات و بطور حکم در اعیان حتی که اسامی را در این چنانکه میفرماید
 و الا سماء الاکیتة من الاشیاء و اسما آکیتة الاشیاء است پس رحمت سماحق را هم بطور حکم شامل است (در حق مسج
 الی عین واحدة) و رحمت بعد از اسما رحمت که بطرف نبوت عین واحدة موجوده روح عظم بطور حکم و بعد از دلبر
 اعیان دیگر (فاول ما وسعته رحمة شیتة ملک العین الموحدة للرحمة بالرحمة) پس اول چیزیکه وسعت کرده رحمت
 خدا بعد از اسما چنانکه خواهد فرمود شیتة این عین موجوده است برای رحمت دیگر اعیان بر رحمت افاول شیتة
 وسعته الرحمة لغتها ثم الشیتة المشار الیهما) پس اول چیزیکه وسعت داشت او را رحمت لغش رحمت است که
 عبارات از اسماست باز شیتة عین موجوده که اشاره کرده شد بطرف او پس از ان اعیان دیگر چنانکه میفرماید
 ثم شیتة کل موجوده و جدالی بالائتنای دنیا و آخرة عرضا و غیره لکبا و بسیطا) باز شیتة هم موجوده که یافته شود و الا نهایت
 دنیا باشد یا آخرت عرض باشد یا جوهر مرکب باشد با بسیطا بعد ازین وجود آورده که اول در وجود روح عظم آمده بود

بترتيب مناسب عالم دیگر ولا یعبر فیما حصول غرض ولا ملائمة طبع بل الملائم و غیر الملائم و مستحق الرحمة الالهیه) و نه
اعتبار کرده شود در رحمت وجودی حصول غرض و نه ملائمت طبع بلکه ملائم و غیر ملائم هر یکی را رحمت او وسعت داشت
بوجود پس ترتیب رحمت بدین دستور شد که ذات وجود مطلق متجلی بصورت اسما شد و از اسما در اعیان و از اعیان بوجود
خارجی و صورت خلق و ظهور از عدم یعنی از بیخون بوجود آمد چنانکه میفرماید در ذکر نامی القوتحات ان الاله لا یکن
الا للوجود المموجود و ذکر کردیم در فتوحات مکیه که اثر نباشد مگر برای باطن تا ظاهر شود در برابر موجود و ظاهر که باهتیا
کار رسید روان کان للوجود و محکم الحمدوم) ذکر باشد اثری برای ظاهر پس حکم باطن اوست که در آن منظوم است
و نلمو رنیافته و تفسیر مردم که بیاطن کرده شد چنانکه در شرح منتهی است مطلب این جمله صاف ظاهر گشت (و
هو علم غریب و مسئله باورده و لا یعرف بحقیقها الا اصحاب الادبام لذلک بالذوق عندهم) و او علم غریب و مسئله باورده
است و نه نشاند تحقیق او مگر اصحاب نزد او بام خود با ذوق که او بام امور باطنه در ایشان چگونه صورت میگردد اما
من لم یؤثر الوهم فیه فهو بعید عن بره المسئله) و لیکن هر که برود هم اثر نکند پس او بعید است از فهم این مسئله بطور
ذوق شعری و رحمت اسد فی الاکوان ساریه + ذنی الازدات و فی الاعیان جاریه) پس رحمت خدا در جهانها ساریه است
و در مرتبه ذات و خراج جاریست در مکانه الرحمة المثلی اذا علمت + من اشهد مع الانکار عاقبه + مرتبه رحمت عظمی
چون دانسته از شهود از فکر بالبداهت است که نشانی در فعل من ذکره الرحمة فقد سعد) پس هر کرایا در رحمت پس سعید شد
و مراد از یاد کردن رحمت از ایجاد است و در هر شیخ خیرات است (و ماتم الامن ذکرة الرحمة و ذکر الرحمة الاشیاء و عین
ایجادها یا با فعل موجود مرحوم) و نیست در اینجا یعنی در اسما اگر آنکه یاد کرد او را رحمت و یاد کردن رحمت اشیا را
عبارت از عین ایجاد رحمت است اشیا را پس هر موجود بدین معنی مرحوم است (و لا یحب یا ولی عن اوراک ما قلناه
بما راه من اصحاب البیار) و نه محجب باش ای ولی از اوراک آنچه فرمودیم بآن اصحاب بل از آنکه نبی در ما تو من پس الام
الآخره اتی لا تقضین قاسمت به) و محجب نه شوی از اوراک کیکه فرمودیم بدان کلام آخر تیکلم ایمان آوردی که فتور نکند
از آنکه قائم اند بدان (فاعلم اولان الرحمة انما هی فی الایجاد عامه فبما رحمة بالالام اوجده الالام) زیرا که بدانکه اولاً که رحمت
جزین نیست که او را ایجاد است علی العموم پس رحمت بالام ایجاد کرد الالام را و همان الرحمة لئلا یفرحوا بهمین اثر بالذات
و هو ایجاد باکل عین موجوده و لا یطرأ علی غرض و لا الی عدم غرض و لا الی تلایم دلالی غیر ملائم فانها تاظره فی عین
کل موجود قبل وجوده بل تنظره فی عین ثبوت) باز رحمت تا اثر بدو وجه است اثر بالذات و او ایجاد اشیا است
هر عین بوجود و نه نظر کند بطرف غرض و نه بطرف لا غرض و نه بطرف ملائم و نه بطرف غیر ملائم زیرا که او ناظر است

عین ثابت هر موجود قبل وجود او بلکه نظر کند او را در عین ثبوت او از اینجا صاف ظاهر شد که لفظ قبل در تخیل بر غایت
معنی پیش است و لهذا از ایت الحق المخلوق فی الاعتقادات عینا ثابتة فی العیون الثابتة فرحمته فیفسها بالایجاد
و برای همین معنی حق مخلوق روح اعظم را که حق در اعتقاد عامه بود و نصاری و اهل اسلام است اولاً عین ثابت است
در عیون پس هم که در رحمت او را بنفس خود با ایجاد وجودی بلا واسطه بخلاف اشیا دیگر که آنها را رحمت کرد بواسطه
این عین موجوده چنانکه میفرماید (ولذلک قلنا ان الحق المخلوق فی الاعتقادات اول شیء مرحوم بعد رحمتها) پس
فی تعلقاتها با ایجاد المرحومین) برای همینکه عین روح اعظم اول عین ثابت است و وجود او اول وجودیست
فرمودیم که حق مخلوق در اعتقادات اول شیء مرحوم وجودیست و تعلق رحمت با ایجاد مرحومین لیکن ایجاد رحمت
و حجت بنفس خود یعنی اولاً رحمت متعلق بر رحمت شده است که عبارت از اسما حق تعالی است و بعد متعلق
بثبوت عین روح اعظم شد و بعد به ثبوت اعیان و بعد اولاً ایجاد روح اعظم شد و بعد ایجاد دیگر اشیا
این مطلب صاف صاف است که عبارت شایع بدان گویا است و امم حرمین را حق مخلوق گفتن خلاف متعارف
است چنانکه شارحان می نویسند و باز از تاویلات این کلام خالی نیست (ولما اثر آخر بالسؤال) و از دوم چرا که
مطابق خواش است که ملائم باشد چون ذکر سوال آمد تفصیل سوال میفرماید (فیسأل المحجوبین الحق ان یرحمهم
فی اعتقادهم پس اهل حجاب سوال کنند از حق مخلوق روح اعظم که رحم کند ایشان را در اعتقاد خود با که ملائم ایشان
باشد و اهل کشف بسیار لون رحمة الله ان یقوم بهم) و اهل کشف سوال کنند از ذات حق وجود رحمت او را که قائم
شود بدیشان تا متعلق باخلق آئی بوده بدیگران رحم کند (فیسألونها باسم الله فیقولون یا اسد رحمتنا و لا یجزم
الاقیام الرحمة بهم) پس سوال کنند رحمت را بعین اسم الله که عبارت از اقلین است پس گویند اسے
اسد رحم کنی ما را یعنی رحمت خود را با قائم کن و نه رحم کند اسد او نشان را بعد از این سوال مگر قیام رحمت
بدیشان که متعلق باخلق خود گرداند تا بر دیگران هم فرمایند پس در مسؤل عنه و مسؤل محجوبین و مسؤل عنه و
مسؤل اهل کشف فرقیست بین مسؤل عن اهل حجاب آن روح اعظم است و سوال از رحمت که بدیشان
واقع شود و مسؤل عنه اهل کشف آن وجود مطلق است و در هر صورت روح اعظم التجار بزرگ در نظرشان همون
وجود مطلق است چنانکه بر مطالعین کتب مقدمه پوشیده نیست که علامه العجا حضرت ابنیاب روح بوده است و
مسؤل اهل کشف رحمت است که بدیشان قائم شود تا رحیم در رحم باشد (فلها الحكم) پس برای رحمت حکمیت
در جایگاه قائم باشد پس او رحیم است (لان الحكم انما هو الی الحقیقة یعنی القایم بالحل فهو الرحیم علی الحقیقة) براسے

آنکه حکم رحمت نیست او در حقیقت مگر برای معنی که قائم است بحال پس او محال که بدو قائم رحمت است او را هم است بحقیقت و در هر جاییکه قائم باشد (فلا یرحم الله عباده) یعنی هم الا بالرحمة فاذا قامت بهم الرحمة وجدوا حکما ذوقا پس نه هم کند الله تعالی بندگان خود را که عنایت کرده است بحال شان بعد دعای مکرر برحمتیکه قائم شود بدیشان پس چون قائم شود رحمت بدیشان یا نپذیرد حکم او که رحیم شوند دشمن ذکرته الرحمة فقد رحم واسم الفاعل هو الرحیم و الراجح) پس هرگز ایجاد کند رحمت پس رحم کرده شد واسم فاعل او از رحیم و ارحم است در هر جاییکه باشد لیکن درین صورت لازم آمد که حق تعالی چونکه رحیم است محل حوادث و مخلوق باشد جوایش میفرماید (و ان حکم لا یخصف بالخلق لانه امر توجیه المعانی لادواتها والاحوال لا موجوده ولا معدومه و اما معدومه اے لایعین لمانی الوجود لانهما نسبته ولا معدومه فی الحکم) و حکم چونکه امر اعتباریست بذات متصف نشود خلق تام موصوف او متصف و محل عوارض گردد برای آنکه حکم امریست که واجب کند او را معانی بر اے ذات خود پس او از احوال شد و احوال نه موجود اند بنفسمه و نه معدوم اند که محض فرضی باشد ای نیست معنی آنها را در وجود بر اے آنکه نسبت اند و نیستند معدوم در حکم که کسی متصف بدان نشود پس حق محل عوارض حاله بدان نشود در لان الای قائم به العلم سبی عالما و هو المحال) بر اے آنکه شخصیکه قائم شود بدو علم نام داشته شود بعالم و انصاف او بعالم احوال است (فعال ذات موصوفه بالعلم فاهو عین الذات ولا عین العلم و ما شئ العلم و ما شئ الذات قائم بهما هذا العلم و کونه عالما حال لنده الذات بالانصاف ما بعد اتمی فحدثت نسبت العلم الیه هو اسمی عالما) پس عالم ذات موصوفه بالعلم پس نیست او عین ذات و نه عین علم و نیست در مقام عالم مگر علم و ذاتیکه قائم است این علم بدان ذات و بودن او عالم حالست برای این ذات بسبب انصاف ذات با این معنی پس حادث شد نسبت علم بطرف او پس متصف بالعلم سبی بعالم است (والرحمة علی الحقیقة نسبت من الراحم و هی الموجبة للحکم فی الرحمة) و رحمت و حقیقت معنی نسبت است از ارحم که ایجاد کرده است ابدا و ارحم کامل پس و موجب است برای حکم رحمت پس در حقیقت او را رحمة است (والذی اوجد بائی المرحوم با اوجد با یرحمه بها و انما اوجد با یرحمه بها من قامت به) و خداوند یکجه ایجاد کرده است رحمت را در مرحوم کامل نه ایجاد کرده است او را تا ارحم کند او را بدان رحمت و ایجاد کرده است او را اگر تا که رحمت کند بدان رحمت از آنکه قائم شده است رحمت بدو و جمیع آنچه ذکر کرده شد به نسبت خلق بود لیکن به نسبت حق پس میفرماید دو هو سبحانه لیس بحال لحوادث فلیس محلا لایجاد الرحمة فیه و هو الراحم) و او سبحانه محل حوادث نیست پس نیست او

محل برای ایجاد و رحمت در خود حال آنکه او را هم است (ولا یکن الراحم را حوالا بقیام الرحمة به) و نه باشد راحم راحم مگر بقیام رحمت بر احم یا بودن او عین رحمت که نشاء او سوائے ذات وصف دیگر نباشد مستلزم است بحلیت حوادث و تکمال بغیر پس صورت اول در ممکنات است که ممکن محل نیز از اعتبارات واقعیه است و رحمت حال هم از اعتبارات و دیگر در واجب که در حقیقت سوائے حق موجودی نیست و رحمت از نسبت اعتبارات است و نشاء او ذات حق است (فثبت انه عین الرحمة) پس ثابت شد که حق عین رحمت است (رومن ۲۱) یزید هذا الامر ولا کان له عنده قدم ما اجتران ليقول انه عین الرحمة او عین الصفة مطلقا) و آنکه پیشد این امر و نباشد بر اے او قدم سلوک مثل با تریدی و اشعری نه جرات کند که گوید که حق عین رحمت است یا صین صفت است مطلقا (فقال ما هو عین الصفة ولا غیرها من صفات الحق عنده لای هو ولا هی غیره لانه لا یقدر علی نفیها ولا یقدر ان یجعلها عینها فندل الی هذه العبارة فی عبارة حسنة و غیرها حق با یوم منها و ارفع للاشکال و هو القول فی اعیان الصفات وجودا قائما بذات الموصوف و انما هی نسب و اضافات بین الموصوف بها و عین اعیانها المعقولة پس گفت مثل با تریدی و اشعری که نیست حق عین صفت بحال ولی و نیست غیر او جدا گانه پس صفات حق نزد او و عین حق اند و نه غیر حق بلکه قائم بحق اند زیرا که قدرت ندارد بر نفی صفات چنانکه عقرب اشارت خواهد فرمود و نه قدرت دارد بدانکه کند آنها را عین حق بطور حکما و معتزله پس بخا و زکر و بطرف این عبارات و این عبارات نیک است زیرا که بحسب ظاهر نه دارد شود بر آنچه بر تقدیم نیست یا غیرت دارد و میشود و غیر این عبارات لائق تر بنفس الامر است از این عبارات و ارفع تر برای اشکال و ان قول غیبی اعیان صفاتست در وجود قائم بذات موصوف و جزین نیست آنها نسب و اضافات اند در میان موصوف بدان صفات و میان اعیان آنها معقوله و آنچه در سابق تعیینیت رحمت و حق فرمود مطلبش آنکه نیست در انجامی زائد بر ذات او و جنبه قول غیبی صفات است (و ان كانت الرحمة جامعة فانما بالنسبة الی کل اسم الی مختلفه لئلا یسال سبحانه ان یرحم کل اسم الی فرحمته الله و لکننا تیه الی وسعت کل شیء) و باز نشان اینست که اگر چه هست رحمت جامع برای الی و رحمت لیکن او به نسبت هر اسم الی مختلف است و گذشت که اسرار آئی عین رحمت اند پس برای همین اشتکالات سوال کرده شود (و سبحانه آنکه رحم کند بر اسم آئی و اسم الله جامع است که از ان بقیه در حدیث و وسعت رحمت کل شیء بکنایه صورت حکم کرده است پس رحمت الله که رحمت کنایه است وسعت داشت هر چیزی را پس بنده را از اسباب آنست که باسم الله دعا کند یا شای باشد بر اسم را ثم ان لما شغب کثیره و تعدد وجود الاسمار الالهیه فاقیم بالنسبة الی ذلک الاسم الخاص الی الی فی قول

السائل يا رب ارحم وغير ذلك من الاسماء التي لم تنتم لها ان يقول يا منتقم رحمة) باز بد آنکه بزرگ رحمت شعب کثیره
است متعدد شود و متعدد اسماء آئینه پس نه عام شود و نه نسبت این اسم خاص کی بنظر خصوصیت در قول سائل
رب و پروردگار هم کن و سواک این اسم تا آنکه منتقم برای داعی است که گوید اے عوض گیرنده از دشمن
رحم کن مرا بگریستن دشمن (و در آنکه لان بده الاسماء و تدل بحقا لهما علی مساو مختلفه فیها علیها
فی الرحمة من حیث دلالتها علی الذات المسماة بذک اسم لا غیره بالاصطلاح لول ذک اسم الذی مفصل
عن غیره و یتیمز فانه لا یتیمز عن غیره و هو عند دلیل الذات و انما یتیمز بنسبه عن غیره لذلک و این بود
آنکه این اسماء اکتیه دلالت کنند بر ذات اسم داشته شده و دلالت کنند بصفات خود با بر معانی مختلفه پس رخ اند
خواننده بدان اسماء رحمت از حیثیت دلالت اسماء بر ذات مساوات بدین اسم نه غیر او بدرا نچه دهد او را
بدلیل اسمیکه جدا شود بدان از غیر او و یتیمز شود زیرا که هر اسم متمیز نشود از غیر خود در حالیکه او از داعی دلیل
ذات است و جزین نیست متمیز شود و بنفسه از غیر خود بذات خود و اول المصطلح علیه بای لفظ کان حقیقه متمیزه بذات
عن غیرها و ان کان الکل قد سبق لیدل علی عین واحدة مسماة) زیرا که مصطلح علیه بر نفسیکه باشد حقیقت
تمیزه است بذات خود از غیر خود و هر چه کل استعمال کرده شده است که دلالت کند بر عین واحدات و دلالت
فی انه کل اسم حکم لیس للآخر فذلک ایضا یعنی ان لیتیمز کما یتیمز دلالتها علی الذات المسماة پس نسبت خلاف
در آنکه بر اسمی که نسبت برای دیگر لیس این نیز منزه است که اعتبار کرده شود چنانکه اعتبار کرده شود
و دلالت اسماء بر ذات مساوات (و لهذا قال ابو القاسم ابن قسیمی فی الاسماء الالهیه ان کل اسم علی الفراهقه من جمیع الاله
الالهیه کما اذا قدمته فی الذکر لکن جمیع الاسماء و ذک لانه لهما علی عین واحدة و ان کثرت الاسماء علیها و ان کثرت
حقا لهما ای حقائق تلك الاسماء) و برای این دلالت هر اسم بر ذات فرمود صاحب کتاب خلق فعلین
شیخ ابو القاسم ابن قسیمی که از اکابر مشایخ است زنی الله عنه در اسماء آئینه که هر اسم جداگانه کسی جمیع اسماء آئینه
است چون مقدم کنی در ذکر نسبت کنی او را جمیع اسماء و این برای دلالت اسماء بر ذات واحده است و اگر چه
متکثر شوند اسماء بر ذات دیگر چه مختلف شوند حقائق این اسماء تم ان الرحمة تعالی علی طریقین طریق الوجوب و
تول فساکتها للابن بقون و لپوتون الزکوة و ما قیدیم بین الصفات الالهیه و العبادیه) باز بد آنکه رحمت رسد
بر دو طریق یکی بطریق وجوب و لازم که حق تعالی بر خود ساخته است نه آنکه غیر او بر او حاکم باشد و دلیل او قول
حق تعالی است پس شتاب مقرر کنیم رحمت را بر اسمی که تا آنکه نقوی گفته و در چند کوه و در مقید کرد او نشان را

بدان طریق از صفات علیه علیه و تحقیقش گذشت (و الطریق الآخر الذی ینال به هذه الرحمة علی طریق الاقنانه
الالهی الذی لا یقترن به کل وهو قوله رحمة وسعت کل شیء و منه میل لیتفرک لک الله و تقدم من و ذک و اما اخر
و طریق دیگر که رسد بدان این رحمت طریق اتقان الهی است که در مقترن شود بدان علی و دلیل او قول
حق تعالی است که رحمت من وسعت کل شیء را و از ان طریق گفته شده برای بنی علیه السلام تا آنکه بنشیند بر
امت السدکان گناه بندگان را که در جهنم قدم دارد مثل منظم و آن گناه حق را که در جهنم تا خردار و مثل گناهان دیگر
بجسب و عده چنانکه حدیث در باب استغفار مشکوه منقول حق تعالی هر دو بخشید این معنی این آیه است که در جاس
و برای مطلع کم دیده باشی (و منها قوله اکل ما شئت فقد غفرت لک) و از رحمت اتقانست قول و تعالی بر
بنی معظم خود علیه الصلوة و السلام بکن تو دوست تو هر چه خواهی و خواهی بند زیر آنکه بخشیدم برای تو برای امت تو که
در عقبه عذاب نخواهم کرد و در دنیا حسب تعریح معالم از مفسرین و در بر آیه من عمل مثقال ذرة شرا یا مغذبا شوند
(فا علم ذلک) پس بدان این را بغور و منافی این حدیث بخاری را بدان آنچه قبل ازین مغفرت تعذیب بعض
غل کنندگان از صحابه در مال غنیمت دارد و الله اعلم بالصواب

فصل حکمت جلالیه فی کلمة یحییو یتیم فص حکمت جلالیه است در کلمه یحیی بد آنکه بعض صفات ذاتی مانند
مثل حیوة و علم و غیره و بعض حالیه مثل غضب و رضی و حالیه بر سه قسم اند مقام جلال مقام جمال مقام کمال پس
بر اسم مقام جلال هیبت و قبض و خشیت و ورع و تقوی و غیره لازم است و برای مقام جمال رجا و بسط و انس
و لطف و رحمت و نعیم و احسان و مثل او و برای مقام کمال حاطه است با جلال و جمال و بریحی علیه السلام صفت
جلال غالب بود بدان نظر حکمت انتخاب را با جلال نسوب کرد چنانکه بر سج صفت جمال غالب بود از این جا است
در حدیث دارد که حاصلش آنکه یحیی علیه السلام بر اهتتاب برای بسط مسیح فرمود که تو از خدا مامون بوده فرمود
مسح علیه السلام که تو از فضل خدا و رحمت او مایوس شده پس وحی کرد خدا تعالی بطرف هر دو که نیک تر نزد من
نیک گمان است بمن و وضع باد که در نسبت یحیی علیه السلام در قرآن مجید دارد و لم یجعل له من قبل سمیا و علما و جمه
کرده اند و نگردانید برای یحیی از قبل هم نام لیکن در انجیل موصوفه دارد که نگرد برای یحیی از قبل مثل او که هر چه خیرش
داد یعنی بعد الیاس مثل او بود و نیامد که او بر در الیاس شد یا مطلقا برابر او در سابق نبود و چون در خیال مقصد
حضور شیخ معنی اول بوده است و بدان نظر روایت حضور علیه السلام است که از خزانة مثل مقصد دریافت است
بدان نظریه فرماید (بده الحکمة الاولیة فی الاسماء) این حکمت اولیت است در اسماء که جلال موجب تمیز و تنبیت است

که اولیست غیره را بر خود پسند ندارد و (فان باسد تا هجی ای می بود که زکریا و یوم حمل برین قبل سمیا زیرا که اسد نام
 داشت ادراکی ای زنده کند اسد بدان ذکر زکریا را و نه کرد برای او از قبل بنام می در جمع بین حصول الصفت ای
 همین غیرین ترک طلا می بود که و بین اسم بزرگ است جمع کرد اسد تعالی برین نام مذکور در میان اسم او و بیان
 حصول صفت و تشخیص گذشته یعنی زکریا برای تشخیصی که کرد و دی را که زنده کند اسد تعالی بدان ذکر او بیان
 نام او برین خصوصیت از شفا هجی نکان اسمی که کالعه لادسته پس نام کرد زکریا یکم خدا و در راجی پس گویند نام
 او یکی مثل علم و وقیست ارفان آدم می ذکره بشیث و لوح می ذکره بسام و کذلک الانبیا برکن مانع اسد صاحب
 یکی بین اسم اعظم من تعالی و بین الصفة الذکر یا عیاشه منرا زیرا که ذکر آدم زنده کرده شد بشیث و ذکر لوح زنده
 کرده شده بسام و همچنین اندانیا و دیگر لیکن جمع کرد اسد برای کسی قبل می در میان اسم علم از خود تعالی و میان
 صفت مگر زکریا را اجابت خود را اذ قال سهل من لکنک و لیا تقدم الحق علی ذکر ولدک کما قدمت آسید
 و کما تجاری الدارنی قولها عندک بیتانی الخیرة فاکرمه اسد تعالی بان قضی حاجت و ساه بصفتی حتی یکنون
 مگر کار ما طلب منته بنیه زکریا لانه علیه السلام اثر بقا و ذکر اسدنی عقبه اذ الولد سرا بیه چون عرض کرد پیش
 مراد از خود ولی پس مقدم کرد حق را بلفظ خطاب بر ذکر ولد خود در جزایه و آنچه در سابق عرض کرد که تمسید بلفظ
 است علاوه بر آن است چنانکه آسید زوجه فرعون مقدم کرد ذکر مادر بر در در قول خود که بنا کن مراد خود
 بی در حینت پس با کرام کرد اسد تعالی بر زکریا برین تقدیم و تمسید سابق با آنکه کامل که حاجت او را در نام او
 یکی را الصفة تا که باشد اسم او یا و داشت برای آنچه طلب کرد از حق تعالی بی او زکریا برای آنکه یکی علیه السلام
 اثر بقا و ذکر خداست در عقب زکریا که ولد او است زیرا که ولد سر بیست برای پدر خود اذ قال بر شکی ویرش
 من آل یعقوب و یسین من سرور شانی حق هو لار الامقام ذکر اسد و الدعوة الیه پس گفت زکریا که وارث
 شود و وارث شود خاندان یعقوب را اولیست در آنجا و زنده کرده شده در حق اینان مگر مقام با داشت
 خدا و دعوت بظرف حق که مقام نبوت است زیرا که در نه تمیگذازند انبیا بر اسه او لا خود باز از مرتبه بی شایسته
 میزاید و هم از پیشه بر ما قدمه من سلما علیه یوم ولد یوم میوت و یوم بعثت حیا با بشارت داد حق تعالی
 یکی سید آنچه مقدم کرد پدرش زکریا ذکر حق تعالی السلام خود بر و زکریا که پیدا شد و بر و زکریا که میر و بر و زکریا که پوش
 کند او را زنده تریمه از او ایل باید شنید ای یکی بگیر کتاب تورتی بقوت دو ایم اور حکم در زمان صبا
 و زکی از طرف خود و با کسی بود و پرتیگار و شیکو کار و الدین خود و نبود سرکش نافرمان

و سلام بر دست بر و زکیه پیدا شد و بر و زکیه میر و بر و زکیه سبوح شود پس حق تعالی بشارت داد و یکی را با آنچه مقدم
 کرد پدرش ذکر خدا از سلام مذکور و در از موت موت طی است که از شهادت حاصل شد گویند از نظر موت
 بر شنید ان مانعت فرموده است زیرا که شهادت را حیات طیب و دیگر حاصل میشود و تضعیف الاعتقاد و از کشت شدن
 شهید او و جهاد حسستی سازند و از بعثت بعثت قمر ادا است زیرا که کلامی بی نیست که بعد از وفات تا قبل از در در
 بماند و نزد حق تعالی حضور صلی الله علیه و سلم حسب حدیث اکرم تر آنکه تا سه روز مرده دارد و چنانکه مسج بعد سه روز
 در قبر زنده شده بر حور امین ظاهر شد و چهار لطفه الحیوة و هی اسم و اعلم سلما علیه و کلامه صدق فهو مقطوع به
 پس آورد حق تعالی اسم او را بصفت حیات که صفت حیات اسم او است و اعلام کرد سلما خود بر و زکریا
 او صدق است پس او یعنی است پس یکی برین یعنی بشارت بشر شد و این از شرف او است بدان نظر
 میفرماید و انکان قول الروح و السلام علی یوم ولدت و یوم اموت و یوم البعث حیا اکل فی الاتحاد فهدا
 اکل فی الاتحاد و الاعتقاد و گر چه هست قول روح یعنی مسج که و سلام است برین روزیکه ولادت یافته شد
 و روزیکه میر و روزیکه سبوح شود از قبر زنده کامل تر در اتحاد که سلم و سلم علیه در نظر اهل حجاب علیه اند و زود
 اهل کشف حق است لیکن یکی نیست بعینه لیکن این کلام حق در حق می اکل تراست در مجموع اتحاد و اعتقاد و کلام
 و بعد اول کتب باشد برای آنکه سلام کننده او حق است بنظر مویفیدیه مطلقه و سلم علیه می است که ان هویت مطلقه
 بصورت بی متعین شده است و اعتقاد صدق در کلام خدا با و تراست از کلام او بصورت مجرد فتوا رفیع
 للتاویلات فان الذی الخیرت غیره العاقل فی حق بعینه انما هو لطق پس تصریح حق رافع تر برای تاویلات است زیرا که
 در چیزیکه خرق عادت شد در مفرطی آن نیست مگر لطق باین کلام در نه کلام دیگری بعد ولادت و در کلام مادر که تعظیم
 مسج بجا آورد و (فقد کن عقله و کلمن فی ذلک الزمان الذی باللفظ اسد فی ولا یلمن لکن من العطف علی اسه حاله
 کان الصدق فیما به یعلق بخلان المشهور و یکی پس قدرت داشت عقل او که مل شد در برین زمانیکه گویند که
 او را اسد تعالی در و و و لازم آید برای مکن لطق بر هر حالیکه باشد صدق در چیزیکه بیان گویند یا بشارت شهادت
 مثل یکی در سلام الحق علی می من هذا الوجه ارض اللابتاس الواقع فی العنایة اللاتبیه برین سلام بیستی علی العنایة
 پس سلام حق بر یکی از این ارفع است برای البتاس واقع در عنایت البتیه بر او و سلام بیستی بر نفس خود و حکمت
 تراشع الاحوال بدل علی خیر من اسدنی ذلک و صدق و کلام حق در احوال و حالات کند بر قرب مسج از خدا در برین
 و صدق البتیه بر خیر است و اولی لطق فی سر من لولا علی با قادم فی البتیه و احوال الشاه برین زیرا که گویند که در

معرض دلالت بر برات مادر خود در ممدیس او یکی از شایهین است و این مسئله هم بنا بر مشهور است که قوم یهود
 که توشو فری یعنی بد آوردی حال آنکه معنی فری عجب است و مطابق انجیل بدین معنی صریح است پس این از تخریفات
 حضور شیخ شمرده خواهد شد و الا شایهین از آنجا که اینها جمع الیها پس فقط رطبا جنیا پس غیر نخل دلا تا که کما ولدت مریم
 عیسی من غیر نخل و لا ذکر ولا جماع عرفی مستادا و شاهد دوم آن حرکت و خست نر با یا پس بود که انداخته نر با
 تازه بغیر از شوه روز چنانکه زایید مریم عیسی را بغیر شوه و بغیر جماع عرفی مستادا باز جناب شیخ دفع میفرماید که احتمال
 کذب نزد عقل در کلام مسیح و نقض در عهد اسد و غار در اولی و قال بی آیت و معجزاتی ان یطیق هذا الحالط فظنوا الحالط
 و قال فی لفظه تکذب ما انت رسول الله صحت الآیه و ثبتت به ان رسول الله و لم یلققت الی بالنطق به الحالط
 و اگر گویند بی آیت معنی معجزه من نیست که گو یا شود این حالط و گو یا حالط در لفظ خود در و نگوئی منی تو رسول هر آینه صحیح
 شود و معجزه که بی فرموده بود که این حالط گو یا شود و ثابت شود بدان که او رسول خدا است و نه انفات کرده
 بطرف آنچه گو یا است حالط چنین است قول مسیح که در نسبت خود عهد الله گفت (ظلم داخل هذا الاحتمال فی کلام
 عیسی با اشاره اسد الیه و بهی فی المهد کان سلام اسد علی بی الریح من هذا الیه فموضع الدلالة انه عهد الله) پس هر گاه هیکه
 داخل شد این احتمال عقلی مذکور در کلام مسیح که با اشاره مادر او بطرف او بود و او در ممدیس سلام خدا بر بیی ارفع
 شود و ازین وجه پس موضع دلالت معتبر است که او عهد الله است که از قول مسیح انی عهد الله واضح است که نیز علی عهد
 هر کسی نتواند زیر آن بسیار عهد دنیا و عهد دنیا میباشند و بسیاری بیدیت اسم خاص مخصوص اندیش علی بادی
 و عهد الزاق و غیره و عهد کسی است که او ملک او ملک حق تعالی شود جامع جمیع اسما از نیجاست شعر مولانا
 دست او را حق چو دست خویش خوانند تا یا اسد فوق اییدیم باند و این صفت کما در اسمیان باشد پس پاکیزگی مادرش
 نیز ازین ظاهر شد و حیال این اسد ازین مرتفع چنانکه قوم او ازین معنی سجد کرده بودند بدان نظر میفرماید من اجل
 ناقیل فییه انه ابن اسد از جهت آنکه این کلام واقع شده است در مقابل آنچه گفته شده است در حق مسیح که او
 ابن الله است دو فرغمت الدلالة بجز و نطق) و تمام شد دلالت بر عهد الله او بجز و نطق (وان عهد الله عند الطائفة
 الاخری من امت الفالکة بالنبوة) و تحقیق او عهد الله است از وظایف دیگر از است او که قائل اند به نبوت عیسی چنانکه
 بنجاشی (و بی ما زاد فی حکم الاحتمال فی النظر عقلی) و باقی مانده آنچه زیاده است بر معنی عهد الله در حکم احتمال در نظر عقلی
 (سخت نیزه فی مستقبل صدق فی جمیع ما اخبر به فی المهد) تا که ظاهر شود در مستقبل صدق او در جمیع امور یک خبر داده است
 در ممد که حق تعالی جمله را راست گردانید لیکن در وقت مذکور در ممد یک فرموده از قول مسیح یوم ولدت تا آخر کلام

در حق

حق تعالی در نسبت بیی دفع احتمال زیاده کند که در آن کلام است (فحققنا انما الیه) پس تحقیق کن آنچه اشکارت
 فرمودیم بطرف او و نه خیال کن که تفضیل بیی بر سج کردیم بلکه صریح کرده شد که مسیح از بیی علی است چنانکه خود بیی مسیح
 فرموده که آنکه بعد از من یعنی ازین وقت می آید از من اطلاق است که من قابل آن نیستم که شرک علیش بگیرم با وجودیکه
 رتبه آن بود که بقول مسیح کسی مثل او نبوده که هر چه بیی بخرش داد لیکن در نسبت آن حضرت صلی الله علیه و سلم نور یاد کرد
 که با وجود این عظمت مسیح از زبور در نام عبریان نقل کند که روبرو آن حضرت صلی الله علیه و سلم نام انسان
 یعنی داود و نام این انسان یعنی مسیح گرفته شود و الله اعلم بالصواب
 (فصل حکمت نبوتیه فی کلمه عیسویه) بدانکه بیی ما خود از بنا معنی ارتفاع است و مسیح باسان یعنی بعالم ارواح
 رفت بدان نظر حکمت آنجناب منسوب به نبوت کرده شد و عهد آنجناب از اصل باید شنید که ذات حق صلی الله
 صاحب اله است و در درجههاست پس اول مراتب مرتبه اطلاق اسم رحمن است قابل مرتبهها و صفات را
 و دوم مرتبه اسما که متعلق باطلاق است مرتبه واحدیت ان مسیح بر حیم است و آن مرتبه اسم در حیم مرتبه صفات حیث
 یعنی حق است و اول و ظاهر اسم اسد آن روح اعظم است که بهفتاد هزار درجه تجلی است که هر یک وجه ملک همین است
 پس هر وجه آن مظهر اسم رحمن پس اسم رحمن آن مشکوة رحمة للعالمین است و هر وجه تجلی بهفتاد هزار اسد آن مظهر
 اسم رحیم ثقله سخی پس انان ملک کردیم اندر زمین و در بیه طار اعلی اند و لسان تکلم کند بهفتاد هزار لغات و آنان نیز
 ملائکه باشند مگر از کردیم درجه و بسیاری حضرات صحابه و دیگر مفسرین بهفتاد هزار درجه است حضور صلی الله علیه و سلم
 مظاهر کردیم و بیه باشند که همراه هر یک بهفتاد هزار باشند که با حساب بخت روند پس این حضرات هر یک را در فصل
 باز و هم نام عبریان پس گانه گفته است و مقام مسیح حسب فصل دل و چون انجیل کلام است و حضرات دیگر انبیا هم
 از کلمات نامراند پس مسیح بنظر وحدت خود روح است پس از نیجاد فصل دل نامر عبریان ما خود از مژده ششم واقع که
 مرتبه مسیح از ملائکه اعلی است که برای ملائکه نگفته است آنچه نسبت مسیح پس گانه فرموده است هر از ملائکه این
 کلمات اند و آنچه در باب دوم نامر عبریان ما خود از مژده ششم فرموده است که انسان چیست و این آدم کیست یعنی
 داود و مسیح که در مقدمه حضور صلی الله علیه و سلم برایشان نظر کنی که اختیار فرشتگان بر آنجناب نیست و رتبه مسیح
 از ملائکه کمتر است مراد از فرشتگان در اینجا ملائکه زمینیه و کردیم اند پس ازین مقام استفاده مسیح از امام مهدی
 ظاهر و از نیجا مطلب فصل اول انجیل یوحنا باید شنید که بود در اجتهاد کلمه یعنی روح مسیح در عالم ارواح و ان
 کلمه نزد خدا بود یعنی نزد روح اعظم و آن کلمه یعنی در عالم اعیان که نیز وجودی نداشت خدا بود و همان نزد خدا

و در ابتدا بود یعنی از عالم ارواح و هر چیز یعنی در عالم مابعد از موجود شد و بفرزاد و بیخ از چیز با اینکه موجود شده است
وجود نیافت یعنی از عالم مثال و در حیات بود و آن حیات روشنائی انسان بود و آن روشنائی
در تاریکی می درخشید که عالم را بطور آرزو تاریکی در نمی یافتش شخصی بود که از جانب خدا فرستاده شده که
آتش سخی بود و او برای شهادت آمد تا آنکه شهادت بران نور دهد تا آنکه همه بوساطت او ایمان آورند
و او خود روشنائی نبود یعنی منظمی بلکه آمده بود که بران روشنائی شهادت دهد و روشنائی حقیقی نیست
که هر کس را که بجهان درمی آید منور میگردد و این درجهان بود و جهان بوساطت او پدید گشت و جهانش
یعنی شناخت و بسوی خاصان خویش آمد و ایشان را پذیرندش و چنانکه پذیرندش ایشان را قدرت داد
که فرزندان خدا یعنی مقبولان خدا بشوند و ایشان بودند که با شمس ایمان آوردند و تولد ایشان از
اغلاط و از خواش جهانی و خواهش نفسانی نبود بلکه بجز از خدا بود و آن کلمه مجسم شده در میان ما قرار گرفت
و تجلی او را دیدیم و آن تجلی بود که شایسته بچکانه پدر (یعنی حق تعالی) بود و پر از مهربانی و راستی بود و بچی
در حق او در وقتیکه مسیح در عمری سالگی از مصر نزد او آمد گوای داد و با او از بلند گفت که این همان کس
است که ذکرش بر آوردم که پس از من می آید پیش از من است زیرا که پیش از من بود و از تمامیت او
نعمت های بے دریغ بچویم ما رسید زیرا که هر چند بوساطت موسی آئین قرار داد و بود و لیکن نعمت و راستی
بوساطت عیسای مسیح رسید و خدا را در عین روح را هیچ کس گواهی ندید اما فرزند بچکانه یعنی مقدس بکناد
زمانه خود که در آغوش پذیر بود او را نمودار کرد و گواهی بچی ایست که بود کاهنان و یویان را الا در شلیم
فرستاد تا از او پرسند که تو کیستی اقرار کرد و او نگار نکرد بلکه فلان کرد که من مسیح نیستم پس پرسیدند از او که چگونه
است آیا تو الیاس هستی (یعنی الیاس گذشته بعینه) گفت نیستم و گویا جناب برادر الیاس و بقوت حسب
تصریح مسیح بودند گفتند ای آن پیغمبر هستی که در فصل ۱۸ سفر شعی و فصل ۳۴ ملاکی موعود است (بسیار گفت
نه پس گفتند با او که تو کیستی که با اینکه ما را فرستادند جواب پرانیم و نو در حق خود چه میگوئی گفت من آواز آنکس
هستم که در بیابان فریاد میکند که راه خداوند را (یعنی ختم المرسلین علیه السلام را که بر روز روزه چشم است) درست
کنید چنانچه اشعیا پیغمبر یعنی در فصل چهارم خود گفته است و آنسایکه فرستاده شده بودند از فریبیان بودند
پرسیدند از او گفتند که هر گاه تو مسیح نیستی و الیاس و آن پیغمبر یعنی عظیم الشان ختم المرسلین علیه السلام هستی پس
چرا غسل میدی بچی بایشان و جواب گفت که من بابت غسل میدم شخصی در میان شما ایستاده است که شما را

یعنی شناسید هاست که پیش از من می آمد و من فرستادم آن نیستم که در اول بعینش را باز کنم از بخار تبر جنود علیه السلام
در یافت باید کرد که در باب دوم نامه عبریان از زبور نقل میکند که با وجود این قدر عظمت مسیح در مقدمه نبی مستقبل
میفرماید که چیست انسان (یعنی داود) که تو او را بنحاطر میگردانی و فرزند انسان (یعنی مسیح) که بروی تو چه میفرمائی
یعنی بمقابله حضرت احمد علیه السلام نبی معظم فرکرشان مناسب نیست گویند هر دو عظم و کرم هستند الغرض در ما بعد
تقریبی بچی گواهی داد که بر مسیح علیه السلام روح یعنی جبرئیل بصورت کبوتر نازل شده است که من دیده ام چنانکه
رو بر روی حضور علیه السلام جبرئیل شکل انسان جلوه گر میشد و حاصل بعد ازین که مسیح در تعلیم شروع کرده در پیشین گوئی
باوشاهت خدا زمانه اسلام گفت که قریب است زمانه خود را باوشاهت آسمانی گفتند درین عرصه قصه او فتاوی
که زو شاه بیوزنی قطامه بود چون پیر شد قدرش کم شد دخترش داشت خواست که باوشاه باو از دیو مفتیان
زمانه فتوی دادند که برای باوشاه جائز است لیکن بچی علیه السلام فتوی بخدمت جواز داد پس آنجناب را مقید
کردند پس مسیح و بچی اقرار دادند و دخترش مسیح اندرین عرصه بدرجه شدند که بعضی گمان کردند که نبی عظیم الشان
ختم المرسلین است پس بچی در فضیلت شنید و این ندانست که همون مسیح است که باوشاهت داده و شرف آوری
حضور صلی الله علیه و سلم در درس اول و دوم فصل سوم ملاکی بناگهان آمدن در سبیل یعنی در شب مسراج نوشته
شده است پس بچی را هم اشتباه شد پس از فرزند مسیح علیه السلام گفته فرستاد که تو آن موعود هستی پس مسیح
او صاف بیان کرد که دلالت بر حجیت کردند و فرمود که بهتر است که از جهت من کسی بیفتد یعنی در شب که مرا بچی اعظم
گمان برد و فرمود الیاس آینده بود آن بچی است و در آنجناب از قبیل میدانشند که یسوع همون مسیح موعود است
پس روزی آن فهمید دختر خود باوشاه را خوش کرد و گفت بخواجه مطلبی دارم او بچی گفت که من بچی علیه السلام
پس سرش جدا کردند علیه السلام و السلام و عیسی علیه السلام علی الاعلان و عظیم فرمود و در اکثر اوقات چنانکه
خدای داد که قریب است حتی که در فصل پنجم متی ذکر زمانه قبل از هجرت کرده که اهل اسلام ضعیف بودند و
خبر بعد هجرت بیان نموده احوال خلفار از بعد بیان کرده ذکر ما بین کرد چنانچه مفصل در توضیح اطال الاسباب
و مفرح و کشف کرده ایم بالآخر خبر گرفتاری خود دیداد که در میان شما کسی هست و شارت به بود و
اسکر لوطی کرد تا او را گرفتار خواهد که نیند پس آنجناب را بے پاره نقره آن نیست گرفتار کنانید و هر چند
شاه رومی عذر معذرت کرد مگر قبول میفتاد و آنجناب را بردار کشید پس آنجناب اهل طلبید که بجا
آب سر که دادند پس طلب مطالب مجموع توره و در حق مسیح کامل شد پس مسیح علیه السلام با وجودیکه توچران

بودند خود بنفسه همان را بحق سپرد که کسی او را درگیر قتل نکرد زیرا که برادر تابست او سی روز آودی زنده میماند و بهر راه
 آنجناب دودزدان را برادر کشیده بودند و صبح روزیکه برادر کشیده بودند سبت بود خواستند که هر سه استخوان
 خارج کرده بکشند تا بر وزن سبت کلان آویخته مانند پس دودزدان را استخوان شکسته گشتند و چون نزد مسیح
 آمدند مرده یافتند لیکن سنانی در پهلویش زدند که از آن خون بر آمد پس آنان گفتند که ما او را مصلوب یعنی
 استخوان شکسته کردیم زیرا که مصلوب اگر چه ما خود از صلب بالضم یعنی داریم می آید لیکن از صلب در اینجا
 بالفتح یعنی اخراج استخوان ما خود است که اصحاب صلب بفتح صاد آنانند که اخراج کنند استخوان را و جمع
 نمایند و هرگز قتل کردند سیوربان او را بلکه خود بخود جان بحق سپردند و صلب بالفتح کردند یعنی استخوانش
 شکستند و لیکن مشابیه مصلوبان یعنی استخوان شکستگان کرده شد و قتل نکردند یقیناً بلکه آنجناب را در قبر
 کردند و در شب سبت که صبح او سبت شد و شب کیشبه از قبر حسب تصریح کتب سابقه پیشین گویی با وجود
 پاسه آنان که برای حفاظت دار پیشین گویی ایستاده کرده بودند بر حواریین ظاهر شد و آنجناب باز همون
 پیشین گویی با دشامت خدا زان اسلام را شروع نهاد و هم وعده نزول روح القدس بر حواریین کرد چنانکه
 در ورس ام فصل آخر و قافا ظاهر است مگر حواریین این زمان با دشامت اسرائیل فهمیدند بدان نظر مطابق
 فصل اول کتاب اعمال آنرا وعده دیگر گفت و چهل روز تشریف داشته در بروی حواریین باسان
 رحمت علیه الصلوة والسلام پس در نصاری در مقدمه مسیح اختلاف او فناد کسانیکه حیات دائمی مسیح
 در مجموع توری نسبت آنجناب دیدند گفتند که بصورت مسیح بیودا مصور شد حالانکه بیودا مرد و یک روز قبل
 برادر کشیده بنده بود و بعضی گفتند که روح مسیح زنده است و جسم او استخوان شکسته شد و این اختلاف
 نصاری را حق تعالی رد فرمود که کسانیکه اختلاف کرده اند در مقدمه مسیح ایشان را علی نیست در شک تردید
 هستند که چنین بیگویند آنچه میگویند و مفسرین قرآن مجید ازین تفصیل مطلع گشته قول نصاری اختیار
 کردند که خود در قرآن مجید مرده است که بیودا بوضوح مسیح کشته شد حالانکه در ما بعد نزول سوره نسا قول
 احاطب بن بنته است برای شاه اسکندر چه در رد قول او که هر مسیح برادر رفت و چون در نسبت مسیح
 او مجموع توری هم در انجیل لفظ این معنی مقدس دارد است که منظر اسم رحیم باشد و یگانگه کرده زیاده
 قابل تعظیم چنانکه در نامه عبرت ان هر یک اهل اسلام را پسر گانه خدا کرده پیشین گویی میکنند و مفصل تر
 در حیات سرمدی تا میم پس در مقدمه مسیح در نصاری چهار نوع قول شدند یکی مثل نجاشی شاه حبش که اسلام

آورد مسیح را نبی خدا دانست و از لفظ پسر گانه مقدس کامل دوم بعضی جمله شان خدا را محصور در ابن مریم
 کرد چنانکه در قرآن مجید است که هر آئینه کافر شدند آن نصاری که گفتند الله خاص ابن مریم است در حضور
 و سوم حضرت ابراهیم و انسته مسیح و مریم را پسریتند چنانکه اهل رومن در رد شان قرآن مجید فرماید و نگویید باله تشبه
 با زانید بهتر است اگر میراند مسیح و مریم را کدام منع کند چهارم قائل سه اقنوم یعنی سه صفت گردیدند جوهر ذات وجود
 و حیات و علم که هر سه در خارج واحد اند و در مفهوم مع چنانکه متکلمان هفت اسماء در خارج یک دانند و در مفهوم
 سه و تا این معنی منجر بکفر نبود لیکن با وجود این قول گفتند که هر چند وجود حیات علم یک اند و قائم بذات حق لیکن
 از صفت علم بر زرد مسیح کرده درین هم کفر ایشان نبود مگر حصر کردند این بر و زرد مسیح حق تعالی رد شان فرمود
 ان مثل عیسی کمثل آدم که آدم نیز بر و ز علم حق است و اگر گویند مسیح بلا پدر بود آنگه گفته شود که آدم بلا پدر و مادر
 در وجود آمد و اگر گویند که نسبت مسیح پسر گانه کرده در کتب سابقه موجود گفته شود که در نامه عبرت ان هر مسلمان
 را پسر گانه فرموده پنجم قول نصاری این زمان است که ابن گویند و تقریر معنی ابن خداوند باقی حالات مسیح در
 اناجیل را لجه و کتب پولوس مخفی نیست و چون اینقدر دانسته شد مناسب که بطرف شرح پردازیم پس بدانکه بر آن
 مسیح کجاست جسمانیت است از امار مریم و جبت دوم روحانیت است از نفع جبرئیل سوم و جبهیت است پس
 جناب شیخ بطور منع خلوفرماید که احتمال افراد از دوام و اقبال هر دو دارد اشعار (عن ماریم و عن نفع جبرئیل) من
 صورة البشر الموجود من طین + تکون الروح فی ذات منظره + عن الطبیعة یا نحوها سبحین + متکون شد روح یعنی
 حقیقت عیسوی از آب مریم یا از نفع جبرئیل که جبرئیل نقتیست در معنی جبرئیل متمثل در صورت بشری که موجود از
 طین باشد یعنی از گلاب یا از هر دو در ذات مریم منظر از غلبه طبیعت که خوانند الله از سبحین راجل ذلک قد طالت
 اقامه + فیما فراد علی الفت سبحین + روح من الله من غیره فلذا اچی الموات و انشار الطیر من طین + بر آن
 همین تطهیر از سبحین طبیعت جزئی در از شد اقامت مسیح در صورت بشری پس زیاده شد بر هر امر مقرر در زمان
 مصنف که در صدی پنجم هجری بود زیاده از دو از ده صدر سیده بود روح خداست منظر لغات لبان روح
 اعظم از غیر او پس برای همین زنده کردی مردگان را و انشا کردی طیر خفاش را که نه ظاهر است و حقیقت
 نه غیر ظاهر یعنی چنانکه اوریس و الیاس بعد مردن زنده شده به پشت رفتند منظر تطهیر شان از سبحین انجمن سبحین
 عیسی علیه السلام بعد از آنکه مرد و تا سه شب در قبر مانده زنده شده چهل روز بخواریین خود را نموده کرده
 خبر باد شامت خدا حق زان اسلام داده بجت رفت از نجا در قرآن مجید است اجعلنا لرحل من قبلک الخلفه

یعنی نگرانیدیم برای مردی از قبل تو همیشه در دنیا وایه فلما توفیتی وای متوفیک صریح دال بر موت انجناب
 چنانکه در اناجیل است و روایت طلحه بن علی از ابن عباس و روایت وهب چنانکه در معالم است ناظر برین است
 و بعد از نزول سوره نسا حضرت حاطب بن بلتعنه بطور قاصد نامه مبارک بنام مقوقس وای اسکندریه برده اند
 چون مقوقس مقرر شد که اگر صاحب شامی است چرا از خدا نخواست که از مکه بجزرت نکردی حضرت حاطب
 رضی الله عنه فرمود که عیسی بنی بود چرا نخواست که بر دار نرفتی چنانکه از استیعاب و در ارج النبوت نقل کرد پس
 معلوم شد که صلب در آیه و ما صلبوه با نفع و معنی استخراج استخوان است چنانکه در زبور از پیشین گوئی و در انجیل
 بطور تصدیق دارد نه بالضم که معنی دار است حتی تصحیح که من ربه سب + به تو ثرتی العالمی و فی الدون + تا که صحیح
 شود برای او از رب او جبرئیل نبی که بدو اثر کند در عالم عالی انسانی و در اوون او مثل خفاش زیر که رب او
 که جبرئیل بود متحمل شده بود بصورت بشر که موجود شده بود بصورت انسانی از طین الله (طره جسم و نرسه روح)
 صیره مثلاً بجای + پاک کرد الله او را بر آیه جسم بنظر پاکیزگی مادر و نرسه کرد او را بر روح بنظر نفع جبرئیل و گردانید
 او را مثل برای تکوین تا متعلق با خلاق مادر و جبرئیل شود در اعظم ان من خصائص الارواح آنها لاطار شیناً
 الای ذلک الشی و سرت من الحیات قیامه بدانکه از خصائص روح است که متعلق شود و بچیزه مگر زنده شود ان
 شے و نه من کند چیزه را مگر زنده شود آن شی و ساری شود از حیات در خود مسوده و لهذا قبضه ساری قبضه
 من اثر الرسول الذی هو جبرئیل علیه السلام و هو الروح و او برای آیین سر بیان حیات از روح گرفت ساری
 کیمشت خاک از اثر براق رسولیکه او جبرئیل است علیه السلام و او روح است در صفت آخرین طار علیا و
 اولین همه آن روح اعظم است که بشتاد هزار وجه جلوه گر پس یک وجه او جبرئیل است در کان السامری عالما
 بهذا الامر فلما عرف بنور بصیرت ان جبرئیل عرف ان الحیاة قد سرت فیما و علی قبضه من اثر الرسول ان الحیاة
 و بالصادق المله ای بجا یبیه و باطراف اصالیه بنده بانی اعلم و بود ساری خدا رسیده عالم بدین امر پس هرگاه سیکه
 در یافت بنور بصیرت خود که او جبرئیل است شناخت که حیات ساری شود در چیزیکه رود بر او پس گرفت
 قبضه بهری و دوست خود یا باطراف انگشتهای خود پس انداخت از او گو ساله که از زر ساخته بود و قبضه
 نضا و پری و دوست باشد و بصاد ممل اطراف انگشت است در مختار اجمل و صوت البقر انما هو خوار پس خوار
 کرد گو ساله بوجه آنکه آواز بقر عیارت از خوار است پس قوم پرستیدند هر چند حضرت بارون مالتت کردند و
 قوم بنی بسوی بلخ آمدند مگر یک نشینند موسی علیه السلام فرمود که چندین معجزاتیکه شمارا معانیه کنانیدم بجا رفتند

که بخاری گو ساله گرفتار شدید و لو اقامه صورة اخرى لنسب لیه اسم الصوت الذی تکلمک بصورة کالغالب
 و التوابع للکباش و البعاز للنشایه و الصوت للانسان و انطق او الکلام و اگر بر با کردی سامری آن گو ساله را
 بصورت دیگر البته نسبت کرده شدی نام آن آوازیکه برای این صورت است چنانکه رغبه برای شتر و توابع برای
 کبش و بعاز برای شاة و صوت یا نطق یا کلام برای انسان (فذلک لقدر من الحیاة الساریة فی الاشیاة السریة لاهوتها)
 پس انقدر حیات ساریه در اشیا نام داشته شود لاهوت باصطلاح حضرت شیخ گو دیگران لاهوت را معنی دیگر کنند
 (و انما صوت هو المحل لقائم به ذلک الروح) و ناسوت آن جملیست که قائم است بدو این روح ساریه باصطلاح
 حضرت مصنف گو دیگران عالم اجسام را ناسوت گویند بنظر آنکه آخر مرتبه اجسام انسان است (فیسمى الناسوت
 روحها قائم به) پس نام داشته شود ناسوت را روح بدو آنچه قائم است بدو روح پس مسج علیه السلام
 بدین نظر مسج بروح است که ذکر ترتیب ولادتش فراید و ضرورتیست که در هر که در مناسبت یافته شود بدان
 نام مسج گردد فلما تمثل الروح الامین الذی هو جبرئیل علیه السلام لم یبق بشر سوا یا تحلیت انه بشر یرید موا قبضتها
 فاستعاذت بالسدننه استعاذة بجمیة منها یخلصها الله منه لما علم ان ذلک مما لا یجوز فیحصل لها حضور تام مع
 الله تعالی سبحانه هو الروح المنفوی پس هرگاه سیکه تمثل شد روح امین که جبرئیل علیه السلام است برای مریم
 بشر با تمام مریم خیال کرد که بشریست که اراده کند موافقت را با او پس پناه گرفت با الله از و نهایی بحیثیت
 از خود تا که خالص کند او را الله تعالی از او برای آنکه دانست مریم که این جانز نیست پس حاصل شد براس
 مریم حضور تام با الله سبحانه این حضور روح معنویست در هر که باشد زنده معنوی شود پس جبرئیل درین وقت
 خاموش ماند فلوح جبرئیل فیما فی ذلک الوقت علی نزه الحالة الخرج عیسی علیه السلام لایطیقه احد لشکاسته خلقه
 بحال امه پس اگر نفع کردی جبرئیل در مریم برین حالت البته بر آمدی مسج علیه السلام بطوریکه نه طاقت داشته
 کسی او را برای روایت خلقت او برای حال مادر انجناب علیه السلام برای آنکه ولدشابه مادر و پدر باشد
 از نیاست که در وقت انزال زن هر صورت بشریکه در خیال آید ولد بصورت او باشد و اسپ ماده را اسپ
 خوب رو معانته کنانند تا ولد بصورتش باشد (فلما قال لبا انما انار رسول ربک عبثت لاهب تک خلا ما
 زکیا انبسط مریم من ذلک القبض و انشرح صدرها فنفع فیما من ذلک الحین) پس هرگاه سیکه فرمود جبرئیل
 براسه مریم که من رسول پروردگارم آمده ام که بشتم ترا طفله پاکیزه بنبسط شد مریم ازین قبض و منشرح شد صدر او
 و از غایت طرب منزل شد پس نفع کرد در مریم روح مسج درین وقت و نفع عیارت از او سال اجزاء صغار

مانیه است مخلط باجزای هوا نیه رطبه و در نیا عبارات از خلق روح است باجزای اصل جسم جنین (فکان جبرئیل ناقل کلمه السلام علیها السلام) پس شد جبرئیل ناقل کلمه خدا بر او پس چنانکه نقل کند رسول کلام خدا را برای امست خود که آنچه از عالم ارواح از روح اعظم در صورت اسرافیل یعنی در عالم مثال ظاهر شود از جبرئیل در عالم اجسام آورد که در مضه قلب بنی القاشود پس بنی و رسول یا مست نقل کند (وهو قول القاشود کلمه القابالی مریم و روح منه) و دلیل بر بودن جبرئیل ناقل قول حق تعالی است که در مسیح کلمه خداست القاشود و السلام اورا بطرف مریم و رویت از پس جبرئیل آزاد جز اصل مسیح که از پشت آدم مریم مستوع بود نفع کرد که در نیا عبارات از انظار مانی الباطن است پس از بسط مریم آن جزو بکثرت آمد و شنوایان و خواهش در مریم پیدا شد پس نفع اول از تسویه اجزای اصل جسم مسیح شد (فمرت مشوهة فی مریم خلق جسم عیسی من مارمحقق من مریم و من مارمستوهم من جبرئیل سیری فی رطوبه ذلک النفع) پس از انبساط ساری شد خواهش در مریم پس پیدا شد جسم عیسی از آب محقق مریم و از آب متوهم از جبرئیل که ساری شد در رطوبت این منفوخ که مریم خیال کرد بجای آب مرد و این خیال موثر شد که وجود بسیار از اشیا مرتب بر دم باشد چنانکه سقوط از دیوار بر توهم سقوط و ازین مقام است بلا تشبیه آنچه بعضی زنان بشکل بوزن با باره غیره نبر اند پس در دم پاک مریم در وجود مسیح که از اول گفته شده بود چو جات تعجب است لان ذلک النفع تمام من جبرئیل حال تمثله فی صورة الجسم الحيوانی) بر اے آنکه این نفع جزین نیست واقع شد از جبرئیل در وقت تنقل او در صورت جسم حیوانی انسانی و نفع من الجسم الحيوانی رطب لما فی من رکن الماء و منفوخ از جسم حیوانی رطب است برای رکن آبیکه در دست پس دم کرد مریم آن منفوخ مرطب را بجای آب مرد (فمکون جسم عیسی من مارمستوهم و من مارمحقق) پس مکنون شد جسم عیسی از آب متوهم منفوخ جبرئیل و از آب محقق مریم و خرج علی صورة البش من اجل انه من مثل جبرئیل فی صورة البشر علی لایکون التکوین فی هذا النوع الانسانی الاعلی حکم المعتاد و بر آمد آن منفوخ بر صورت بشر یعنی مسیح علیه السلام از جهت مادر خود از تنقل جبرئیل در صورت بشر تا نباشد تکوین مسیح درین نوع انسان مگر بر حکم عادت و مخرج عیسی علیه السلام کجی الموتی انه روح الهی و کان فی احیاء الاحیاء و نفع عیسی کما کان النفع بجبرئیل و کلمه (مد) پس تشریف آورد عیسی علیه السلام که زنده کند مرده را برای آنکه او روح بود و باجزای مسیح احیاء نفس المادی چنانکه العازار و یک دختر زنده کرد و نفع بود برای عیسی چنانکه نفع بود در مریم بر اے جبرئیل و کلمه برای خدا (فکان احیاء

عیسی علیه السلام الاموات احیاء محققا من حیث ما ذکر عن نفع) پس احیاء عیسی علیه السلام اموات را احیاء محقق بود از حیثیکه ظاهر شد مونس از نفع او (کما ظهر هو من صورة امره و کان احیاء الیها متوهمان منه و اما کان مد) چنانکه ظاهر شد مسیح از مادر خود و بود احیاء مسیح نیز متوهم که احیاء از دست و جزین نیست برای خدا بنظر ظاهر مسیح در حق (جمع تحقیقة الی خلق علیها کما قلنا انه مخلوق من مارمستوهم و من مارمحقق) نسبت الهیه الاحیاء بطریق تحقیق من وجه و بطریق التوهم من وجه) پس جمع کرد مسیح علیه السلام برای تحقیق که پیدا کرده شد بر وجه چنانکه گفته شد که او مخلوق از آب متوهم منفوخ و از آب محقق مریم بود نسبت کرده شد بطرف اجناب احیاء بطریق تحقیق یوحیی که بطور شعبده نبود و در کرده شد از مسیح پس یعنی بطرف حق (فقیل فی من طریق تحقیق یوحیی الموتی) پس گفته شود بطریق تحقیق در کرده کند موتی را (وقیل فی من طریق التوهم) منفتح لیه فیکون طیار باذن او و کما کان فی الحجر و فیکون لا تنفع) پس گفته شود در مقدمه مسیح از طریق توهم که نفع کنی در طین پس شد طیر باذن خدا پس عامل در جار مجرور باذن الهی لفظ فیکون است و تنفع و مراد از طائر خفاش است و این ایجا و خفاش بر اے در مع و هم خفاش چنان بود که نسبت مسیح در پیدایش بلا پدر شک نمودند (و کما فیکون العامل فی قوله تنفع فیکون طائر من حیث صورته الجسمیه الحسینیه) و احتمال دارد که باشد عامل در جار مجرور در قول حق تعالی تنفع پس بودی طین طائر از حیثیت صورته جسمیه که مسیح میساخت و صورت خفاش هم بنظر توهم طیر و تحقیق بود که بعضی او را صفات طیر است و بعضی نه که لک لک فی تیری الاکمه و الا برص و جمع ما ینسب الیه ولی اذن الهی و اذن الکنایة فی مثل قوله باذنی دنی باذن الهی) و چنین است و وجه در آیه تیری الاکمه و الا برص و در جمع آنچه نسبت کرده شود و بطرف مسیح گاهی یا گاهی بطرف اذن خدا را به باذن الهی یا باذن مضاف بطرف صغیر حکم در مثل قول او تعالی باذنی دور باذن الهی چنانکه فرمود حق تعالی و چون پیدا کنی ای عیسی از طین مثل هدیت طیر باذن من پس نفع کرده شود در آن پس باشد طیر باذن من و نیکو کنی کور مادر زاد و مبرهن را باذن من و چون بر آمدی مونس را باذن من و فرمود در حکایتی از عیسی که پس نفع کند ده و پس باشد طائر باذن خدا و زنده کند مرده را باذن خدا (فاذا تعلق الحجر و نفع فیکون النافع ما ذکرنا فی النفع و فیکون الطائر عن النافع باذن الهی) پس چون متعلق شود جار مجرور بنفع پس باشد نافع باذن من و نفع و باشد طائر از نافع باذن خدا (و اذا کان النافع نافعاً لاهل الاذن فیکون النافع لاهل الاذن) فیکون العامل عند ذلک فیکون (و چون باشد نافع نافع کننده بلا اذن پس باشد مکنون برای طائر پس باشد عامل نزد این مکنون (فکما کان فی الامر توهم محققاً

ما قبلت هذه الصورة بنين الوهمين بل لما بدان الوجوه لان النشأة العيسوية تعطل ذاك پس اگر بنودے
 در امر عیسی تو هم و تحقق نہ قبول کردی این صورت کلامیہ این دو جزا بلکه برای این صورت کلامیہ این دو جزا
 برائے است که نشأت عیسویہ میدہد این را و خروج عیسی من التواضع الی ان شرع لامتناہی لعلوا الحجرۃ عن
 یدہم صاعرون) و بر آمد عیسی علیہ السلام از تواضع مادی بطرف آنکہ مشروع کرد برای است خود کہ دہند جزیرہ از
 دست در حالیکہ دلیل باشد کہ مطابق تخیل چون پدید شد از دادن محصول فرمود کہ سکہ بر او از کیست گفتند سکہ
 شاہ است فرمود کہ نقش درم از شاہ است با و ادا کنید و کسیکہ ازین آیت تخیل واقف نیست تاویل لاطائل
 کند کہ مسیح تشریف آوردہ تسلیم جزیرہ خواہد کرد حالانکہ در حدیث دارد کہ آنجناب جزیرہ را خواہد برداشت و این
 از آیت سورہ توبہ اقتباس نیست کہ حق فارسیان است کہ اہل کتاب بودند مطابق رائے تفسیری کرم اللہ وجہہ لہ
 ضائع کردند و گوئیہ شان جائز برائے اہل اسلام نیست (وان احدہم اذ الظلم فی خدہ وضع الخد الاخر من علم ولا
 یرفع علیہ) و مشروع کرد عیسی کہ چون یکی از ایشان را ظم زدہ شود در خداوندند دیگر برائے کسیکہ زندہ پانچ
 اور او مرافعہ نکنند و این طریق در اہل اسلام برای درویشان است و خواہند عوض گیرند تا بد معاشان سزا
 یابند (ولا یطلب القصاص منہ) و نہ طلب کردہ شود عوض از و نہ ہال من جتہ امہ اذ المرء لہما السفلی فلما التواضع
 لانا تحت الرجل حکما و حسا) این حکم عیسی برای آنجناب از جہت مادر اوست زیرا کہ برائے زن سفلی
 است پس برائے او تواضع لازم زیرا کہ زن زیر مرد باشد بطور حکم و حسن دماکان من قوۃ الاحیاء والابرار
 فمن جہت لفتح جبرئیل فی صورۃ البشر فلکان عیسی یحیی الموتی بصورۃ البشر و لظہر فیہما ولولم یات جبرئیل فی
 صورۃ البشر و ان فی صورۃ غیر ہما من صور الاکوان العنصریۃ من حیوان و نبات و اجساد کان عیسی لایحیی الموتی
 الا حیوان تلبس بملک الصورۃ و لظہر فیہما) و قوت احیاء و ابراکہ بود در عیسی پس از جہت لفتح جبرئیل
 بود در صورت بشر پس بود عیسی زندہ کردہ مردہ را بصورت بشر و ظاہر شدہ در دوا اگر
 نیابدے جبرئیل در صورت بشر بلکہ آندے در صورت حیوان و دیگر نبات یا جمادات صور اکوان نہ زندہ
 کردے عیسی موتی را اگر بوقت تلبس بدین صورت و ظاہر شدی در آن صورت بوقت تلبس بدین صورت
 و ظہور در دوا لوانی جبرئیل فی صورۃ النورۃ الخا جہت عن الناصر و لا کان اذ لا یخرج عن طبیعت لکان عیسی
 لایحیی الموتی لظہر فی تلك الصورۃ الطبیعیۃ النوریۃ لا العنصریۃ مع الصورۃ البشریۃ من جہت امہ
 و اگر آندی جبرئیل در صورت نوریہ خود خارجہ از عناصر و ارکان کہ خارج از طبیعت مسمی بسجین شدی

نہ خارج از طبیعت کہ مسمی برجن است زیرا کہ نہ خارج شود از طبیعت مطلقہ رحیمینہ البتہ بودے نہ زندہ کردے مردہ را
 اگر وقتیکہ ظاہر شدی درین صورت طبیعت نوریہ نہ عنصریہ مع صورت بشریہ از جہت مادر خود در کان اقبال فی جہت
 احیاء الموتی ہوا بود و تقع الحجرۃ فی النظر الیہ) و گفته شدے نزد احیاء او موتی را کہ او مسیح است و نیست مسیح
 دو واقع شدے حیرت در نظر کردن بطرف او و کما وقعت فی العاقل عند النظر الفکری اذ ارادی شخصا بشریا
 من البشیر بحی الموتی) چنانکہ واقع شد حیرت در عقل نزد نظر فکری چون بیند شخصے بشری را از بشر کہ زندہ
 کند مردہ را (و ہومن خصائص الالبیۃ احیاء النطق للاحیاء حیوان یعنی الناظر حائرا) و شان نیست کہ احیاء
 لفظ از خصائص الملیہ است نہ احیاء حیوانی کہ از صورت مادر و پدر باشد باقی ماند تا نظر حیران چنانکہ مسیح
 العا زار دہم و ختری را زندہ کردہ پس مردمان حیران ماندند (اذ یری الصورۃ لبشر بالاثرا لالمی) زیرا کہ بیند
 ناظر صورت را بشر با نرائی و بسبب حیرت در مقدمہ مسیح اختلاف او فتاد بعض واقف آنحضرت صلی اللہ علیہ
 وسلم را مظهر کامل و بعد العبد و المستند و العبد و مانی یدہ لمولایہ یقین نمودند پس صفات مسیح را صفات خدا گفتند
 و چنانکہ ہنگنان را در وجود و نسبت آنجناب در شہود ہم گفتند و بعض معتقد بسبب صفات واقوم اعنی
 وجود حیات علم حق بودہ مسیح را بیزور علم دانستند چنانکہ در سابقا مذکور شد و علی ہذا (فادی بعضہم فی
 الی القول بالحلول دانہ ہوا اللہ باجہی بہ من الموتی) پس رسیدند بعض شان در ہاست مسیح بطرف قول
 بجلول حق و بطرف آنکہ او اللہ است مخصوص بدانچہ زندہ کردے اللہ بصورت او موتی را (ولذلک نسبوا
 الی الکفر و ہوا التمر لانہم ستر و اللہ الذی اوحی الموتی بصورۃ بشریۃ عیسی) و بر اسے ہمین قول بالحلول و حصر
 نسبت کردہ شدند بطرف کفر کہ یعنی ستر است در حقائق البیہ برای آنکہ ستر کردہ خداے را کہ زندہ کردی موتی را
 بصورت بشریہ عیسی کہ سوای صورت بشری مسیح منکر خدا شدند (فقال تعالی لقد کفرانہ بین قالوا ان اللہ ہو مسیح
 بن مریم) کہ فرمود حق تعالی ہر آنیہ کفر کردند و ستر نمودند خداے را در مسیح بن مریم کسانیکہ گفتند کہ اللہ خاص آن
 مسیح بن مریم است پس کفر کردند بتضمین و حلول حق در مسیح و خطا نمودند کہ یعنی تشبہ اللہ بن مریم را محمول نمودند
 (مجموعا بین الخطا و الکفر فی تمام الکلام کما پس جمع کردند و خطا و کفر در تمام کلام خطا محمل ابن مریم بر اللہ
 بتضمین و کفر در ستر و حلول (لا بقولم ہوا اللہ) نہ در صرف قول شان کہ مسیح است اللہ صرف زیرا کہ جہت خداست
 (ولا بقولم ابن مریم) و نہ بقول شان ابن مریم (فعدلوا بالتضمین من اللہ من حیث انہ اوحی الموتی الی الصورۃ
 الناسویۃ البشریۃ بقولم ابن مریم) لیکن تجاوز کردند بتضمین اللہ در مسیح از حیثیکہ زندہ کردی مردہ را بصورت

ناسیه بشریه بقول شان ابن مریم (و هو ابن مریم بلا شک) و او ابن مریم است بلا شک لیکن در نظر اطلاق مسیح که
 او وجود مطلق حق است (تخیل السامع انهم نسبو الالهوتیه للمصورة و جعلوا عین الصورة ايس خيال کند سامع
 از قول شان که نسبت کردند الهوتیه را برای صورت ابتداء و گردانیدند الهوتیه را عین صورت و ما فعلوا
 بل جعلوا الهوتیه الالهوتیه ابتداء فی صورة بشریه ای ابن مریم ففصلوا بین الصورة و الحکم الالهوتیه جعلوا الصورة
 عین الحکم) و نگردد آن بعض تصاری بچنین چنانکه سامع خیال کرد بلکه گردانیدند هوتیه الهوتیه ابتداء حال
 در صورت بشریه که او ابن مریم است پس تفصیل کردند پس جدائی کردند میان صورت بشریه مسیحی و حکم الهوتیه
 که حکم الهوتیه اولاً خدا را دادند لعمدہ گفتند که او حال در مسیح شد مگر آنکه کردند صورت مسیح را عین حکم الهوتیه (کما
 ان جبرئیل فی صورة البشر و ان نفع منها ففصل بین الصورة و النفع و کان النفع فی الصورة فقد کانت
 و ان نفعها هو النفع فی حد ذاتی) چنانکه جبرئیل در صورتی بود و نبود نفع با نفع کرد از صورت پس جدائی
 کرده شد میان صورت جبرئیلی و نفع و لیکن بود نفع از صورت پس نفع نیست داخل در صورت ذاتیه جبرئیل
 پس در نفع گشت که نصاری مذکور فاعل بحول الوهیت در مسیح گشتند و کفرشان بوجه حلول است که الوهیت هوتیه
 ساریه را که عین جمله است حال در مسیح گفتند و هم حصرشان الوهیت را کفر است (فخرج الخلفاء بین اهل الملل
 فی عیسای ما هو) پس واقع شد خلفاء ما بین اهل ملل در مقدمه عیسی که کیست در من ناظر فی من حیث صورته
 الالهوتیه البشریه فیقول هو ابن مریم) پس کسیکه دید در عیسای از حیثیت صورت انسانیه بشریه او پس گوید که او
 ابن مریم است (و من ناظر فی من حیث الصورة المتمثلة البشریه فی عیسای جبرئیل) و هر که دید در مسیح از حیثیت
 صورت متمثله بشریه پس نسبت کند او را بطرف جبرئیل (و من ناظر فی من حیث مظهره من اجزاء المولی فی عیسای
 الالهوتیه بالروحیه) و هر که نظر کرد در مسیح از وجهیکه ظاهر شد از اجزاء موتی پس نسبت کند او را بطرف خدا
 بروحیت (فیقول روح الله ای به ظهیر الحیوة فیمین نفع) پس گوید روح خدای بدو ظاهر شد حیات
 در آنکه نفع کرد (فتارة یكون الحق فی متواتر اسم مفعول و تارة یكون الملک فی متواتر و تارة یكون البشریه
 الالهوتیه فیه متواتر) پس محاسنی باشد حق در دو هم کرده شود و گاهی باشد ملک در دو هم کرده شده و گاهی باشد
 بشریت انسانیه در دو هم کرده شده (فیكون عند کل ناظر بحسب ما یطلب علیه) پس باشد نزد هر ناظر بحسب آنچه
 بر و غالب شود در هر کلمه الله و هو روح الله و هو عبد الله و لیس ذلك فی الصورة الحسیه بغيره بل کل
 شخص منسوب الی ایه تصویر لالی نفع روح فی الصورة البشریه) پس او کلمه خداست و روح خداست

و عبد خداست و نیست این در صورت حسیه برای غیر مسیح بلکه هر شخص منسوب بطرف پدر صوری خود و نه بطرف
 نافع روح اوست در صورت بشریه و وجه روح الله و کلمه الله بودن مسیح از حدیث واضح است و وجه
 عبد الله بودن هم تخیلی نیست لیکن جناب مصنف اولاً وجه روح الله بودن میفرماید از ان الله اذا سوی جسم
 الانسان کما قال اذا سوی نفع فیه هو تعالی من روحه فنسب الروح فی کونه و عینه الیه تعالی) زیرا که چون درست
 کند جسم انسان را چنانکه فرمود چون درست کند او را نفع کند در او تعالی از روح خود پس نسبت کرده شد
 روح در بودن خود و عین خود بطرف او تعالی و گوئی نفع روح هر کس از خداست لیکن نفع بعد از تسویه است
 ازین نظر باعتبار صورت حسیه خود منسوب بخدا نشد (و عیسای کذاک فانه اندر جت تسویه جسمه و صورته بشریه
 بالنفع الروحی) و عیسای چنین نیست زیرا که مندرج است تسویه جسم و صورت بشری او نفع روحی که نفع مقدم است
 در تسویه بدان وجه روح آنجناب منسوب با الله کرده شد و غیره کما ذکرناه (مکن مثله) و غیر مسیح چنانکه ذکر کردیم نبود
 مثل او که از نفع تسویه صورت ایشان را بودی تا از اینجا وجه روح الله بودن مسیح شد اکنون وجه کلمه الله
 بودن مسیح فرماید فال موجودات کلها کلمات الله اتی لا تنفد فانها عن کن و کن کلمه الله و کل موجودات کلمات
 خداست که همیشه مانند زیر که کلمات خدا از کن تو حق تعالی صادر اند و کن کلمه الله است که منقطع نه شود
 درین صورت باید دید که آیا درین معنی زائد نیست (فصل فی کلمه الیه بحسب ما هو علیه فلا تعلم ما هیها)
 پس آیا نسبت کرده شود کلمه خاص بطرف حق بحسب آنچه او بر دست علی العموم پس نه دانسته شود و خصوصیت
 الهوتیه این نسبت که چرا بلامتناسب یک خاص را نسبت کنند یا درین معنی زائد است چنانکه فرماید او نیز لیه هو
 ال صورتی من لیه قول کن) یا نازل شود حق بطرف صورت شخصی که گوید کن مثل جبرئیل برای مسیح (فیكون قول
 ان حقیقه تلك الصورة التي نزل اليها و ظهر فيها) لیکن باشد قول کن در حقیقت برای این صورتیکه نازل شد
 حق بطرف او و حق ظاهر شد در پس مسیح را درین صورت کلمه جبرئیل باید گفت نه کلمه الله (بعض العارفين
 ذهب الی الطرف الواحد پس بعض عارفين رو ندیک طرف که در تخصیص کلمه الله نسبت مسیح یافته نشود
 و ذهب الی الطرف الآخر) و بعض دیگر بطرف دیگر که وجه خصوصیت ظهور حق است بصورت جبرئیل (و بعض
 کاتبی الامر و لا یدری) و بعض ایشان حیرت خورد در امر کلمه الله بودن مسیح و ندانند که اگر بنظر خصوصیت
 اول گوید باید که نسبت کرده شود مسیح و در سابق کلام بود و آنکه گفته میشد نزد اجزاء مسیح مرده سا که مسیح است
 مسیح نیست و واقع میشد حیرت بدان نظر فرماید و نه مسئله لایکن ان تعرف الالبذوق کاتبی یزید عین نفع

فی التلمیذ التي قتلها نحييت فعلم عند ذاك بمن يفتح ففتح فكان عيسوي المشهد، واین مسلكه زنده کردن ممکن نیست
 که شناخته شود مگر بوق مثل ابی یزید چون نفع کرد در علمه که قتل کرد از افسان نفع ابی یزید زنده شد پس
 دانست ابی یزید بدانکه نفع کرد پس بود عیسوی المشهد پس بنظر عیسوی المشهد بودن آنجناب
 خصوصیت کلمه آمد بودن مسج هم دانسته باشد چون صورت احیاء مسج مرده را بیان کرد که ظاهری بود
 متوجه لطرف بیان احیاء معنوی میشود بالخصوص آنچه درین است مروجہ از اولیائے الله است بدان نظر فرمایید
 او اما الاحیاء المعنوی بالعلم فکما الحیاة الالکیمية الذاتية العلمیة النوریة التي قال الله تعالی فیها اومن کان میتا
 فاحییتاه و جعلنا له نوراً یبشیر به فی الناس، ولیکن حیات معنوی بعلم معرفت پس این حیات الہیة ذاتیہ
 علیہ نور یہ ایست که فرمود الله تعالی در حق او آیا آنکه بود مرده بجبل پس زنده کردیم او را بعلم معرفت و
 گردانیدیم برای او نور علم معرفت که روید و در آد میان که تعلیم فرماید پس هر که بدین صفت باشد عیسای
 وقت است (فکل من احيى نفساً مینة بجایة علیہ فی مسلكه خاصة متعلقة بالعلم بالهدى فاحیاء باہا و کانت
 له نوراً یبشیر به فی الناس) پس هر کسیکه زنده کند نفس مرده را بحیات علیہ و مسلكه خاص متعلق بعلم بالهدى پس زنده
 کرد حق را بدان حیات و باشد آنحیات برای اولوری که روید در میان آدمیان (ای من افشک فی الصورة
 اسے در میان ہم شکلہای خود در صورت و چون غیر حق در پرده عدم است زنده کردن شخصی را زنده
 کردن حق فرمود یعنی در آن صورت و این صفت علماء را این است کہ آنان اولیاء هستند مثل جناب
 مصنف مروجہ کہ در ضمن حدیث قدسی لولاک لما خلقت الافلاک منضمین است بدان نظر فرمایید نظم و قولاہ
 ولولا انما لما کان الذی کاننا) پس اگر نبود حق و نبودیم ما کالمین کہ در ضمن کات خطاب حدیث قدسی منضم
 بودے آنچه شد و کتب سابقہ مشحون اندیکر خوبی این است و صاحب این است علیہ الصلوٰة والسلام در فائز
 اعبر صفا و ان باہد مولانا پس ما عبادت کم حق را بدینتی الله مولای ما است (وانما عینہ فاعلم و اذا ما قلت
 انسانا) و بدینتی ما کالمین عین او استیم در شہود چنانکہ در وجود جمیع عین او است پس وقتیکہ بگویم انسان مراد ما از
 انسان عین حق است شہود و فلما تجب بانسان + فقد اعطاک برہانا) پس محبوب مباش بصورت انسان کہ بگویم
 عین او باشد زیرا کہ دادیم ترابہاں جہر ظاہر و باطن و اول و آخر حق کہ ہویت حق در جہل ساریت و الحق بطن
 علی لسان عمر بن الخطاب در قرب قرآن است (لکن حقاً کمن خلقنا تکون باہد رحمتنا) پس باش حق در
 حقیقت و باش خلق در صورت باش تجلیات خدا جل بر مخلوق عمر خیام فرماید رباعی در سیکہ ذکر بادہل نسیم

زندگی و پرستیدن می قسم نیست، من جان جهانم اندرین و بر مغان + این صورت کون جلگ جسم نیست و غذا
 خلق منہ + تکون روحا در یکجا نا + و غذا و خلق خدا را از حق بالخصوص غذاے باطنی کہ کلام در آست باطنی است
 بغذاے ظاہری و بوی خوش غذاے باطنی از مسائل علیہ معرفت (فاعطیناہ ما یدو + بر فینا و اعطانا +) زیرا کہ
 دادیم خدا را آنچه ظاہر شود و تجلی او در ما در فیض مقدس و داد خدا تعالی فیض اقدس ذوات ما را در فضا را الامر
 مقسوما + بایہ و ایا نا + پس شد امر عالم مقسوم باعطاء حق حقائق ما و در فیض اقدس باعطاء ما فیض
 مقدس را کہ ذوات ما مقتضی فیض حق شد (فاحیاء الالہی یدری + بقلبے حین احیانا +) پس زنده کرد حق
 را کسیکہ داند مطابق دل من و قتیکہ زنده کند ما تا واقفان را (فکنا فیہ اکوانا + و اعیاننا و ازمانا +) زیرا کہ باشیم
 در حق مستحیث نہ در غیر او و احیان و اصحاب زمانہ پس احیاء را احیاء او است (ولیس بدائم فینا + و لکن ذلک
 احیانا + و نیست دائم در ما حق تعالی بشہود و لیکن این گاہے ماہے چنانکہ در حدیث دارد کہ براسے
 من با خدا دقتیست کہ نہ وسعت کند مراد و ملک مقرب و نہ تنگی مرسل باید دانست کہ نزد حکما ہیولی مجرور
 صورت جسمیہ امکانے ندارد پس در مثل جبرئیل کہ روح است بصورت بشری نزد مقلدی شان بود است
 و گویند کہ اگر ہیولی مجرور باشد چون او را صورت جسمیہ لاحق شود یا در تمام احیاء باشد یا در بعض احیاء اول ہل
 است و در دوم ترجیحی ہا مرتج پیدا است و ندانستند کہ خصوصیت در نیچا بوجہ طبیعت و لطافت منزل علیہ است
 پس بعد ایشان رفع فرماید و نماید علی ما ذکرناہ فی امر النسخ الروحانی مع صورۃ البشر العنصری ہوان الحق
 و صف نفسہ بالنفس الرحمنی و لا بد لکل موصوف بصفتہ ان یستیع الصفہ جمیع المستلزمۃ تاکل الصفہ و قد عرفنا ان
 النفس فی المتنفس ما یتلزمہ فلذک قبل النفس الالہی صور العالم فی لما کالجوہر الہیولانی و لیس الاعین بطبیعت
 و از آنچه دلالت کند بر آنچه ذکر کردیم در او نفع روحانی با صورت بشری عنصری جبرئیل براسے اہل سلام
 آنکہ حق و صف کرد نفس خود و نفس رحمنی چنانکہ در حدیث انی لاجد نفس الرحمن من الیمن دارد و لا بد است
 براسے موصوف بصفتہ کہ تابع شود و صفت را اسے جمیع آنرا کہ مستلزم است او را آن صفت و بشناخت
 کہ نفس در تنفس چیزے را کہ مستلزم است نفس الازم است قبولیت صورتی علم کہ صور علم در نفس است
 پس برای عین قبول کرد نفس الہی صور عالم را کہ عبارت از احیان است کہ از تجلی نفس حق صورت گرفت
 پس آن نفس الہی مثل جوہر ہیولانیست براسے تمامی عالم نیست نفس الہی مگر عین طبیعت مطلقہ کلیم
 عالیہ فعالہ بنظر باطن و منفعلہ قابلہ براسے ظاہر پس چون قابل کل طبیعت واحدہ است پس در مثل روح کہ

جبرئیل است بصورت بشری بعد (فالناصر صورة من صور الطبيعة و ما فوق العناصر و ما تولد عنها هو الانسان
 صور الطبيعة و هی الارواح العلویة التي فوق السموات السبع و اما ارواح السموات السبع و عیاینها فی عنصریه بانها
 من دغان العناصر المتولدة منها و ما تكون عن كل سائر من الملائكة فهو منها فم عنصریون پس عناصر صورتی است از صور
 طبیعت و ما فوق عناصر و آنچه متولد شود از وی پس او نیز صورتی است از صورتهای طبیعت و آن ارواح
 عالیه اند بالا سبب سموات و لیکن ارواح سموات و عیاینها پس آنان عنصریان اند زیرا که آنها متولد
 از دغان عناصر اند و هر ملائکه متکون شود در آسمان پس او از عناصر است پس آنان عنصریان اند و من فم
 طبیعون و لهذا و صغیرا بالاختصاص اعني الملائكة لان الطبيعة متقابلة و التقابل الذي في الاسماء
 الالئیه التي هي النسب انما اعطاه النفس و از فوق ایشان طبیعون اند و براسه همین وصف کرد
 اسم تعالی باختصاص ملائکه مطابق حدیث برای آنکه امور طبیعت متقابلند و تقابلیکه در اسماء الیه
 است آنانکه نسبتند جزین نیست داد او را نفس الی رحمت طبیعت کلیه مذکور پس چون قابل واحد اسم
 رحمن است و تشریح جبرئیل که رحمت چه بعد البته ذات حق ازین حکم خارج چنانکه فرماید (الاتری الذات الخارجة
 عن هذا الحکم کیف جار فیما انشئ عن العالمین) آیانه یعنی ذات خارج ازین حکم را چگونه آمدنی از عالمین و مخصوص
 نوزاد مطلق گشت بخلاف دیگر اسما و مظاهر که آنها را غنا مطلق نباشد تا آنکه روح اعظم که اعلی ترین ملک مقرب است
 بر طور تمثیل گشت و بصورت نبی ماصلی علیه و سلم بر روز فرمود پس در تمثیل جبرئیل بصورت بشری چه بعد است
 (فلما اخرج العالم على صورة من اوجههم و ليس الا النفس الالهی) و براسه همین که سوا ذات حق غنی مطلق
 نیست خارج شد عالم بر صورت آنکه او را بیا فرید و نیست آفریننده مگر نفس الیه (فما فيه من الحرارة و الاوهانیه
 من البرودة و الرطوبة سفل و بما فيه من البسوة بشت و لم تميز نزل) پس بسبب حرارت که در دست بلند شد
 و بسبب برودت در طوبت که در دست سافل شد و بسبب پیوست ثابت شد و متمیز نزل گشت این بر مظهر است
 فلسفه یونانی که در خزانه خیال مفید حضور شیخ مرحوم بود (فالرطوبة الی رودة و الرطوبة) پس رسوب براسه
 برودت و رطوبت است (الاتری ان الطیب او الارقی دورا لاحدین نظری قارورة ماء فاذا راه رسب
 علم ان النضج قد کمل فیسقیه الدور الیسرع فی النضج و انما یسب رطوبة و برودة الطبيعة) آیانه یعنی طیب را
 چون آماده کند نوشانیدن دو اما براسه کسی بنید در قاروره بول او که چون بنید او را که گشت و اندک
 نضج کامل شد پس نوشاند او را دورا و سلسل تا مرعت کند و درستی و جزین نیست نشیند براسه رطوبت و برودت

طبیعت او باز رفح استبجا و کند پس میفرماید (ثم ان هذا الشخص الانسانی عین طبیعتی بعدیه و متقابله ان
 و اذکانت کتسا ییدیهین فلا تخاف و بما بینهما من الفرقان) باز بدان که سجون که در الله طبیعت این شخص انسانی را
 برودت خود و آن هر دو متقابل اند و هر چه برودت او مبارک تر لیکن نیست پوشیدگی بدان قدر که بیانات
 برودت (و لو لم یکن الا کونهما اثنتین اعنی یدین لانه لا یوترقی الطبيعة الا ما یسبها و هی متقابلة فجا بالیدین)
 و هر چه نباشد آن مگر بدان آن برودت و مراد او در دست براسه آنکه نه اثر کند موثر و طبیعت مگر آنچه
 مناسب باشد طبیعت را و طبیعت متقابل است پس آورد موثر برودت (ولما اوجده بالیدین سماه بشرا
 للمباشرة الملائکة بذلك الجناب بالیدین المضافتین الیه و جعل ذلک من عنایتیه لهذا النوع الانسانی
 و هر گاه سبب ایجاد کرد موثر انسان را برودت نام داشت او را بشر براسه مباشرتیکه لائق بدراجناب است
 برودت سببیکه منسوب اند لطرف حق و کرد این را از عنایت خود برای این نوع انسانی و از کتب سابقه و شرح
 که برای ایجاد آدم حق مخلوق روح اعظم و برای موسی بر طور همون روح اعظم جلوه کرد و تمثیل شد و فرمود
 بر طور که این جلوه نمونه آن جلوه ایست که بر روز بست فرمایم یعنی بصورت احمدی صلی الله علی صاحبها و سلم
 پس تمثیل جبرئیل برای ایجاد مسیح چه بعدی دارد که شرف انسان زیاده از است که در بیان آید زیرا که جلوه
 خاص روح اعظم است (فقال لمن ابی عن السجود له ما منک ان تسجد لما خلقت بیدی استکبرت علی من هو
 شکلی یعنی عنصر یا مگنت من العالمین من العصور دست کذلک) پس فرمود براسه کسیکه انکار کند از سجود بر
 آدم چه چیز منع کرد و از سجده برای کسیکه پیدا کردم او را برودت و دست جمالی و جلالی خود آیا تکبر کردی بر کسیکه او
 مثل تست در عنصریت یا گشتی از ملائکه اعلی غیر عنصری و نستی از ملائکه اعلی پس تکبر کردی (یعنی بالعالمین من
 علا یداته ممن ایکنون فی نشأته النوریه عنصریا و امکان طبیعیا) و مراد او را در لیا لاین کسیکه بلند باشد بذات خود
 از آنکه باشد در نشأه نوریه خود عنصری و گرچه باشد طبیعی (فما فضل الانسان غیره من الالوان العنصریه
 الا کونه بشرا من طین فهو افضل نوع من کل ما خلق من العناصر من غیر مباشرة بالیدین) پس فیاض
 شد انسان بر غیر خود از انواع عنصریه مگر بسبب بودن او بشری از گلابه پس او افضل نوعت از کل
 آنچه پیدا کرده شده است از عناصر غیر مباشرت روح اعظم (فالانسان فی الرتبة فوق الملائکة الارضیه
 و السماویة) پس انسان کامل و در رتبه فوق ملائکه ارضیه و سماویه است و مراد از ملائکه ارضیه حیوانات
 ماهر با خند یا پوشیده جن (و الملائکة العالون خیر من هذا النوع الانسانی بالنص الالهی) و ملائکه عالین

بسیتر اندازین نوع انسانی بنص الهی مذکور در صفت جمعیت انسان اعلاست چنانکه در نفس آدمی گذشت
 و نفس ارادان معرفت نفس لاهی فی معرفت العالم فانه من عرف نفسه فقد عرف ربه الذی ظریفه پس هر که اراده کند
 که شناخت نفس الهی را پس باید که بشناسد عالم را زیرا که هر که شناخت نفس خود را پس شناخته است پروردگارش را
 که ظاهر شده است در وادی العالم ظریفی انفس الرحمن الذی نفس الله به من الاسماء الالهیه ما یجده من عدم ظهور
 آثارها بطور انوارها فاقن علی نفسه بما اوجده فی نفسه فاول اثر کان للنفس انما کان فی ذلک الجناح ثم لا يزال الامر
 نیز ان تنفیس العموم الی آخر ما وجد اسی عالم ظاهر شد و نفس را حایک نفس کرد و اسما را الیه انچه یافت
 او را از عدم ظهور آثار اسما بطور اسما او پس احسان کرد بر نفس خود بدینچه ایجاد کرد در نفس خود پس اول
 اثر که بود برای نفس جزین نیست بود درین جناب برای اظهار اسما باز همیشه نازل شد و تنفیس عموم
 تا آخر انچه یافته شد نظم (فان کل فی عین انفس) کالظهور فی ذات انفس + پس هر فرد عالم ظاهر در عین نفس
 الهی که باطن است مثل ضوئیت در آخر شب صاحب ظلمت و غس ظلمت از شب را گویند یعنی ظهور هر فرد عالم
 مثل ضوئیت نفس الهی مثل آخر شب مخفی و این امر زوال کشف ظاهر است در علم بالبرهان فی سطح النهار لیس نفس
 و علم این برهان که هر دو عالم مقید است و نفس رحمتی مطلق و مقیدی مطلق صورت نه نبود پس هر فرد عالم که مقید است
 در نفس رحمتی مطلق است در سطح نهار برای صاحب اناس است این دلیل عقلی است و دلیل نقلی تلاوت
 سوره عبس فاول کشف رادان هر دو محتاجی نیست که مشاهده می نمایند در فیرفی الذی قد قامت به روایت دل
 علی انفس پس میدان ناعس که گفتیم و ذکر او کردیم دلیل را بطور خوبی که دلالت کند بر نفس رحمتی فیرفی من کل علم
 فی تلاوت عبس + پس راحت دهد ناعس را از هر غم در تلاوت او سوره عبس که اگر در نفس رحمتی صورت
 عبد الله ابن مکتوم عمی بنودی عتاب با رحمة للعالمین علیه السلام که کثر اعانت او فرمود و فرمودی (و لقد کلمنا الذی
 قد جاء فی طلب انفس + فراه تارا و هو لو + رنی الملوک و فی انفس) و هر آینه تجلی شد رحمت برای آن موسی
 که آمد برای طلب انفس پس دید موسی آن تجلی را آتش حالانکه اولوری بود در او لیا کلین که مثل شامان باشند
 در او لیا و متوسلین که مثل عس باشند و حقیقت صورت خیالی موسی که آتش بود متشکل شده بود در فاذا همت
 مقالته + تعلم بانک مبتس + پس چون نمی مقاله گفتگو من دانی بانکه تو قبل ازین تقریر منطس بودی
 در علوم و بمقامات اولیا رسیده (و لو کان لطلب غیرنا + لراه فیه فانس) + و اگر طلبیدی موسی غیر از آتش
 هر آینه دیدی حتی زانچه درود نه گردانیدی روانه پس معلوم شد که حق تعالی تجلی شود و بسبب ظن عبده و بد آنکه

موسی دید صورت آتش که در صورتی بود کمال جلال و جمال که دیدنش نتوانست و آن تجلی روح اعظم
 بود که در خیال موسی علیه الصلوة والسلام مرکز بود پس چون در طلب آتش بود در آتش جلوه کرد مگر موسی
 ندانست که این تجلی خیال نیست و چون باه سوم از خروج مصر تجلی شد حسب فصل ۲۰ و غیره کتاب خروج فرمود
 که این نموده تجلیست که بر ذریعت فرایم یعنی بصورت احمدی صلی الله علی صاحبها و سلم تا اینجا بیان کلمه الله
 بودن مسج شد اکنون از عبودیت آنحضرت میفرماید و اما هذه الکلمة العیسویة لما قام لها الحق فی مقام تعلم و تعلیم
 استفهما عانسان الیه بل هو حق ام لامع علمه الاول بهل وقع ذلک الامرام لا و لیکن وجه خصوصیت این کلمه
 عیسوی یعنی عبودیت تا که العبد وانی یدملو لاه ظاهر شود آنکه هر گاه یکبار کلمه عیسوی حق در مقام تعلم و
 تعلیم که علم و آرائش حضرات کاملین را در آید و لنبینو کلمه حق علم الجاهلین منکم علم خود فرمود و علیکه بصورت انبیا حاصل
 شود در آیه ام حسبت ان تدخلوا الجنة و ما تعلم الله الذین جاهدوا منکم و علی الصابریین علم خدا گفته شد استغمام کند
 الله تعالی در قیامت ازین کلمه از انچه نسبت کرده شد بطرف مسج و مریم مثل الوهیت متعارفة الالهیه است خدا
 که بعضی رضای مسج و مریم را متعارف دانسته بر شنیدند که آبا انچه منسوب کرده شد بطرف الوهیت متعارف حق
 است یا با حق مع علم حق با دل آنکه آیا واقع شد این امر بانه (فقال لها انت قلت للناس اتخذونی و امی و امین
 من دون الله) پس فریاد الله تعالی بر روز قیامت آیا تو گفتی برای آدمیان که بگم یدم او ما درم او عالم غیر خدا
 (فلا بد من الادب فی الجواب المستقیم لانه لما تجلی له فی هذا المقام و هذه الصورة اقتضت حکمة الجواب فی التفرقة
 بینین الجمع) پس لابد است در جواب برای دریافت کننده زیرا که هر گاه یکبار تجلی شد حق بر اسما بیست و دین
 مقام الوهیت و درین صورت عیسوی خواهش کرد حکمت جوابی را در تفرقه معین جمعیت ناعصو صیت
 عیسوی و الوهیت حق را رعایت مازد فقال و قدم التفرقة بجانک فهد بالکاف الذی تقضی المواجبه و الخطاب
 باکون لے من حیث انانفسه دونک ان اقول بالیس لے بحق ای بالیقضیه هویتی و لا ذواتی) پس مسج عرض کند
 و مقدم کند تفرقه را بقول خود بجانک پس حد کند بکافی که خواهش کند مواجبت و خطبه را که نباشد آن خطاب الا
 حیث ضمیر حکم که اناست برای نفس خود سوای کاف یعنی منزله کم قرار از آنکه گویم الوهیت را که نیست حق در برابر
 من بخصوصه بغیر از تو ای نه خواهش کند الوهیت مستقل را هویت ذوات من زکنت قلته فقد علمت لانک انت
 القائل و من قال امر فقد علم ما قال) اگر گفتی پس تو دانسته زیرا که در صورت من تو قائلی و هر که گوید
 امر من و پس او دانسته است بقوله را البته جایجا در تجلی است که هر که طبع من شد طبع خداست و هر چه از آن

از آن خداست روانت اللسان الذی الکلم به کما اخبرنا رسول الله صلی الله علیه وسلم عن ربی الخیر لانی
 فقال کنت لسانه الذی یکلم به جمل هو یتیم عین لسان الکلم به ونسب الکلام الی عبده) و توان زبانی که کلام کند
 بدو چنانکه خبر داد ما را رسول خدا صلی الله علیه وسلم از پروردگار خود در خبر آئی که فرمود باشم آن زبانی که کلام کند
 عبد صاحب قرب و اقل بدو پس گردانید حق هویت خود را عین زبانی که کلام کند بدو و نسبت کرد کلام را
 به طرف عبد خود در حدیث مذکور در تمم الصلح الجواب بقوله تعلم مانی نفسی و الکلم الحق و لا اعلم ما فیها
 نفسی اعلم عن هو یتیم عین لسان حیث انه قائل و ذواخر) باز تمام کرد عبد صلح یعنی عیسی علیه السلام جواب را بقول خود
 که بدانی آنچه در نفس منست که مقیدم و تو مطلق پس ذات منصفیت و تکلم در منصورت حق شد و ندانم آنچه در غیب
 نفس مطلق است پس نفی کرد عیسی علم را از هویت عیسی از حیثیت هویت مخصوصه منفیه متنازعه نه از حیثیتیکه
 قائل و صاحب اثر است که او حق مطلق است (لاک انت علام الغیوب) بدستی تو داناترین غیوبی پس
 تو عالم غیب منی نه من (فجار بالفصل و العاود) پس آورد مسج در قول خود آنک انت علام الغیوب بضمیر فصل
 انت و ضمیر اعتماد که بر اے حصر مقدم کنند (تاکید البیان و اعتماد علیه) بر اے تاکید بیان و اعتماد بر و
 (اول اعلم الغیب الا الله) زیرا که ندانند غیب را مگر الله تعالی و بر سویی که حسب آیه لا یظفر علی غیب احد
 الا لمن ارضی من رسول علم غیب عطا شود غیر علم حق در مشهود و نباشد چنانکه از آیه حتم تعلم و آیه لمانی علم الله
 ظاهر شد که علوم آنحضرات منسوب بحق باشد و ظنون اهل رمل و نجوم و غیره علم نباشد که عبارات از یقین
 است (و فرق و جمع و وحد و کثرو و صیق) و فرق کرد از نظر تریب حق و جمع کرد از قول خود انکنت قلتم
 فقد علمته و لو حید ساخت از قول خود تعلم مانی نفسی دلا علم مانی نفسک و کثرت نبود که نسبت کلام بعد کرد
 و وسیع کرد حق را که انانیت مسج در انانیت حق محو شد و تنگ کرد بصورت مقید (تم قال متمما للجواب
 اقلت لم الا ما امرت به بنفسی اولاً مشیر الی انه ما هو ثم ثم اوجب القول اذ بان استقم باز مسج عرض کند
 تمام کننده در جواب گفتیم برای ایشان مگر آنچه حکم فرمودی مراد ان پس نفی کرد اول قول خود را اشاره کننده
 به طرف آنکه نسبت مسج در احتجاج چینی باز واجب کرد قول را بر اے خود بر اے ادب دریافت کننده (ولو
 لم یکن لذلک لا تصف بعد علم الحقائق و حاشاه من ذلک فقال لانا امرت به و انت الکلم و انت لسانی
 و اگر گوید اینچنین برای مینه تصف شدیدی بناد استن حقائق و پناه است ازین که مسج خاتم ولایت و قضا
 از حقائق سنا حد پس گفت مگر آنچه هر کس مراد و یعنی تو تکلم بصورت تو زبانی (فانظر الی هذا التبعیله لروحیه

الا لیتیم ما الطفلیا و اوقما) پس غور کن بطرف این نبوت و اخبار روحی الهی مسج چه قدر لطیف و دقیق است
 باز گفت (ان اعبدوا الله) و آنچه حکم تو بود مطابق او گفتیم که عبادت کنی را (فجار بالاسم الجامع لاختلاف
 العبادتی العبادات و اختلاف الشرائع و لم یخص سماخا صادون اسم بل جار بالاسم الجامع لکل اسم ورد مسج
 اسم جامع الله بر اے اختلاف بنندگان در عبادات و اختلاف شرائع و در خاص کرد مسج اسم خاص را
 بدون اسم در عبادت بلکه آورد با اسم جامع برای کل اسم (تم قال له ربی و ربکم و معلوم ان نسبت الی موجود ما
 بالربوبیه لیست عین نسبت الی موجود آخر فلذلک فصله بقوله ربی و ربکم بالکنایه یتیم کنایه المتکلم و کنایه مخاطب
 باز وصف کرد بر اے الله بر اے من و رب شما و معلوم است که نسبت الله بطرف موجودی بر ربوبیت
 عین نسبت او بطرف موجودی دیگر پس بر اے تفصیل کرد لفظ الله را بقول خود ربی و ربکم بدو و ضمیر متصل
 بضمیر تکلم و ضمیر جمع مخاطب پس بدین جهت عبادت را مخصوص با اسم الله جامع ساخت و نکته در لفظ (الا
 ما امرت) باقیست آنرا میفرماید (فانبت لفظه ما مور او لیست موس عبودیه اذ لا یومر ال من یتصور منه
 الا التمثال و التمثیل) پس ثابت کرد از قول خود (الا ما امرت) نفس خود را ما مور و نیست نفس ما مور به بطور مشابه
 فی النسبت مگر عبودیت مسج زیرا که امر کرده شود مگر کسیکه تصور شود از او و التمثال در چه نکند و چون ذکر امر آمد و امر
 را آورد ما مور در کار بدان نظر تفصیل میفرماید و لما کان الامر بمنزله المراتب لذلک یضیح کل من نظری مرتبه
 ما بما لعیطه حقیقه تلک المرتبه فرجه الامور لما حکم نظری کل ما مور و مرتبه الامر لما حکم بیدونی کل امر فیقول الحق
 اقیوا الصلوة فموا الامر و الکلف و الکلف المامور العبد) و چونکه امر متفرق میشود بکم مراتب گوناگون بر اے
 همین منضیح شود آن هر امر و ما مور در مرتبه که ظاهر شود بدو آنچه دهد او را حقیقت آن مرتبه خواهد آمد و ما مور
 حق باشد یا بنده پس مرتبه ما مور بها حکمیت که ظاهر شود در هر ما مور و بر اے مرتبه امر حکمیت که ظاهر شود در
 امر چنانچه فرماید حق بر پادارید نماز را پس الله تعالی امر است و تکلیف دهنده نماز و تکلیف داده شد و ما مور
 عباد است (و یقول العبد رب اغفر لی فموا الامر و الحق المامور) و گوید بنده ای پروردگار بپوش مرا پس بنده درین
 صورت امر است و حق ما مور خواه در اصطلاح بنظر اعتقاد اول را امر گویند و دوم را دعا لیکن حقیقت طلب
 بیاست (فما یطلب الحق من العبد بامر هو بعینه یطلب العبد من الحق بامر) پس آنچه طلب کند حق از عبد
 ما مور مثلاً اقیوا الصلوة آن بعینه طلب کند بنده از حق ما مور مثلاً در رب اغفر لی (و لذلک کان کل
 دعا محابا و لا بدوان تاخر) و بر اے همین که مطلوب حق و طلق انقباض است شد هر دعا ممکن مقبول داناید

قبولیت و گرچه درنگ کند گمانا تا بعضی مکلفین بمن اقیم مخاطبا با قامة الصلوة فلا یصلی فی وقت فیوضه
 الا متثال ویصلی فی وقت آخر امکان متمکنا من ذلک فلا بد من الاجابة ولو بالقصد چنانکه تاخر کنند بعض
 مکلفین از کسانیکه قائم کرده شده اند مخاطب با قامت نماز پس بخوانند نماز در وقت پس درنگ کند در زمان
 برداری و خواند در وقت دیگر اگرچه باشد قادر برین پس لابد است اجابت امر و گرچه بقصد باشد در وقت مسلمان
 نباشد که مخاطب با قامت نماز کرده شده است در حالت صحت و یادداشت این کلام در طلب غیبه
 استعداد است و بهم در حکم شرعی حق که هر دو کیاست و طلب استعداد و طلب حکم از اوست حق بعد استمال
 شرکاء درنگ نکند و آنچه معنی آیه ادعونی استجب لکم در سابق نوشته ایم بدان معنی درنگ در جواب نمی افتد غور
 باید کرد در تم قال و کنت علیم ولم یقل علی لفسه مهم کما قال ربی و رکبم با فرمود بودم بر ایشان یعنی گواه
 و گفت بر نفس خود با ایشان چنانکه فرمود پروردگارم و پروردگار شما در سابق و جیش می آید که شهادت
 مسیح عین شهادت حق بود بر اے ایشان در شهید امدت فیم لان الانبیا شهید علی المم مادامو فیهم
 بودم بر ایشان شهید تا وقتیکه بودم در ایشان زیرا که انبیا شهید باشند بر اوست تا وقتیکه باشند در ایشان
 در فلان تو فیتنه اسی رفتنی ایک و جیتتم عنی و جیتتم عنکم کنت انت الرقیب علیم فی غیر اوتی بل فی مواد هم از کنت
 بصیرم الذی یلقی المراقبه نشود و الانسان نفسه نشود الحق ایاه پس هرگاه سیکه کامل کردی بر اے من آنچه
 نوشته بود در کتب سابقه که بردار کشیدند و جان خود بحق تعالی سپرد بغیر از آنکه اجنباب رقتل کنند و استخوان
 بشکنند پس در تفر کردن در شب سبت و شب یکشنبه بر خاسته تا چهل روز بر حواریین ظاهر ماند و خبر بادشاهت خدا
 اسلامی و هم نزول روح القدس بر حواریین داده بر آسمان رفت پس حضرت شیخ تفسیر توفیتنه باخر میفرماید که
 ای بلند کردی مرا بطرف خود و در حجاب کردی ایشان را از من و در حجاب کردی مرا از ایشان بودی تو نگهبان
 بر ایشان در غیر ماده من بلکه در ماده ایشان نگهبان شدی زیرا که بودی تو آن بصرشان که خواهش کند مراقبه
 را پس از اینجا نشود انسان نفس خود را نشود حق است او را و تحقیق معنی ما تلووه و اصلبوه و معنی توفیتنه
 وانی متوفیک در افک در سابق گذشت و اما جمله بالاسم الرقیب لانه جعل الشهود له فاراد ان یفصل بنسبه و
 بین ربه حتى یعلم انه هو لکن عبد اوان الحق هو الحق لکنه رباله لانه نفسه بانه شهید ولی الحق بانه رقیب) و نگردد انبیا
 را مخصوص با اسم رقیب مگر برای آنکه گردانیدند بر اے نفس خود پس اراده کرده که فاصله کند میان خود و میان
 حق تا دانسته شود که عیسی عیسی است برای بودن آنحضرت علیه السلام بنده و حق حق است بر اے بودن حق

پروردگار برای عیسی پس آورد برای نفس خود با آنکه او شهید است و در حق با آنکه او رقیب است (و قد هم فی حق
 نفس فقال علیم شهید امدت فیم انبار الحکم فی التقدیم داو با و اخرهم فی جانب الحق فی قول انت الرقیب علیم لما یستحق
 الرب من التقدیم بالرتبه) و مقدم کرد مسیح است را در حق نفس خود پس فرمود بر ایشان بودم شهید تا وقتیکه بودم
 در ایشان بر اے اختیار ایشان در تقدم و بر اے ادب و رعایت ضعف و موخر کرد او شان را در جانب حق در قول
 خود که تو رقیب بر ایشان بر اے آن تقدم رتبه که مستحق است از ارب اتم اعظم الحق الاسم الرقیب الذی جعل عیسی
 لنفسه وهو الشهید فی قوله علیم شهید افعال و انت علی کل شئ شهید فاجعل العموم و بینه لکنه انما التکرات) باز با آنکه از
 برای خدا ان اسم رقیب است که گردانید عیسی برای نفس خود که او شهید است در قول آنحضرت که بر ایشان شهید
 است زیرا که فرمود تو بر هر شئ شهیدی پس آورد لکنه لفظ عموم است و بینه بر اے بودنش انکر تکررات پس
 بودن مسیح شهید بودن حق است شهید بصورت مسیح (و جا بر بالاسم الشهید فهو الشهید علی کل شئ و بحسب مقتضی حقیقه
 ذلک المغمود) و آورد با اسم شهید در آیه مذکوره برای خدا تعالی زیرا که او شهید است بر هر شئ و بحسب آنچه خواهد او را
 حقیقت آن مشهود بنده (فبینه علی انه تعالی هو الشهید علی قوم عیسی عین قال و کنت علیم شهید امدت فیم فی
 شهادة الحق فی ماده عیسویة کما ثبت ان لسانه و بصره) پس تنبیه کرد عیسی بر آنکه او تعالی او شهید است بر قوم عیسی
 و تنبیه گفت و بودم بر ایشان شهید تا وقتیکه بودم در ایشان پس آن شهادت عیسی شهادت حق است در ماده
 عیسویه چنانکه ثابت شد از حدیث قدسی که حق آن زبان بعد و بصراحت در تم قال کلمه عیسویة و محدثه یا کفیت
 عیسی کلمه ذیل که او عیسوی است و هم محمدیه را که او عیسویة فانهما قول عیسی با جناب الله عنده فی کتابه) لیکن بودنش
 از عیسویه پس سبب آنکه قول عیسی است در آخر کتاب متی با جناب خدا تعالی از عیسی در کتاب خود قرآن (و اما کلام
 محمدیه فلو تو عیسی من محمد صلی الله علیه وسلم بالمكان الذی وقعت فیه و قام بهما لیلته کامله یرود هالم لیلته لی غیر
 حتى تطلع الفجر) و لیکن بودن آن کلمه محمدیه پس بر اے وقوع آن کلمه از حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بکاینکه
 واقع شد در وقت قائم ماند آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدان کلمه رغب کامل که تردید کرد آنرا که نه بخا و زکر و در وقت
 غیر او تا آنکه فجر طلوع کرد و این قبل از حج الوداع شده بود تا آنکه در حج الوداع گنایان است حضرت
 صلی الله علیه وسلم از منظم که درجه تقدم و از در غیر منظم که درجه تاخر دارند بخشیده شدند در آخرت پس در دنیا آنچه
 نرایانند کافیت و آن کلمه که مسیح به نسبت او شان فرمود در دنیا چنانچه در او آخر کتاب متی است ندر
 قیامت ایست (ان تقدیم فانه عبادک وان تقدر لکم فانک انت الودیع العظیم) اگر عذاب کنی او شان را

پس آنان بندگان هستند و اگر بخشش و پویشی براسه شان پس تو غالب با حکمت هستی (و او هم ضمیر الغائب
 کما ان هو ضمیر الغائب کما قال هم الذین کفروا بضمیر الغائب فکان الغیب ستر الم عایر اوبالمشهور والمخاض) و کلمه هم
 در تقدیم و غیره ضمیر جمع غائب است چنانچه لفظ هو ضمیر واحد غائب است چنانکه فرمود هم الذین کفروا بضمیر غائب
 پس شد غیب پرده براسه ایشان از حق تعالی که اراده کرده شود از ضمیر حاضر که چون از خود غائب شدند از حق
 غائب شدند (فقال ان تقدیم بضمیر الغائب و هو عین الحجاب الذی هم فی من الحق پس گفت عیسی علیه السلام
 و حضرت صلی الله علیه وسلم اگر عذاب کنی او نشان را بضمیر غائب و او عین حجاب است که آنان در دوردند و چون
 قول مسیح و حضرت صلی الله علیهما وسلم در دنیا غیره باشد در قیامت فرماید (فذكرهم الله قبل حضورهم حتی اذا
 حضروا لیکون الخیرة قد حکمت فی العین ضمیرة مثلاً) پس یاد کرد او نشان را الله تعالی در قرآن مجید قبل
 حضور ایشان در قیامت تا چون حاضر شوند باشد این ضمیر ذکر می کند در عین استعدادشان پس گرداند
 آن ضمیر عین مذکور را مثل خود در حضور این بوجوه رحمت حق باشد فانه عمادک که اگر عذاب کنی او نشان را
 پس آنان بندگان هستند که نسبت کردند بندگان را بحق (و نافرود الخطاب التوحید الذی کانوا علیهم) پس آورد با فوا
 ضمیر خطاب براسه توحید که بودند در اول انظار من ذلک العبد الذی لا تعرف له فی انفسهم فم حکم بایرید هم سید هم
 و لا شریک له فم فانه قال عبادک خافوا و نیست ذلک اعظم از ذلت بندگان زیرا که براسه شان تعریف نیست
 در جانشان خود بازیرا که آنان تالیق اند حکم آنچه اراده کند برایشان سیدشان و نیست شریک براسه سید ایشان
 پس مسیح گفت برین جهت بندگان تو پس افزود و بظلمت و چون این کلام مسیح در آخر متی در دنیا براسه
 آن نصاری بود که ایمان آورده بودند پس شفاعت نصاری قائلین حصرو و تلیق ازین لازم نیاید (و المراد
 بالغائب الذلالم و لا اذ لم یکنم لکن عبادا فذواتهم تقضی انهم اذ لا یزالون لکم فاک لا تذلیم با دون ما هم فی من کونهم عبیدا
 و هو الغائب اولال ایشانست و نیست ذلیل تر از ایشان براسه بودن شان بندگان پس ذوات شان
 خواش کند که آنان ذلیل اند پس ذلیل کن ایشان را زیرا که تونه ذلیل کن ایشان را باندن آنچه در دستند
 از بودن ایشان بندگان (وان تقضی هم اسی کسرتهم عن القیاع الذی یستحقونه بمخالفتم اسی جعل لهم غفرا
 لیستروهم عن ذلک و یستهم منه) و اگر غفر کنی برای شان ای پوشیده کنی او نشان را از القیاع عذابیکه مستحق اند
 آنرا بوجه مخالفت شان حکم شرعی را ای کن براسه ایشان غفر و مغفر که پوشد او نشان را ازین عذاب دور
 و منع کند او نشان را از این عذاب (فانک انت العزیز المنیع الحی) زیرا که تو غالب از جنیدی حمایت کننده (و هذا

الاسم اذا اعطاه الحق لمن اعطاه من عباده سبی الحق بالمعنى المعطى لهذا الاسم بالعزیز فیكون منبع الحی عایر بید تقم
 و الغائب من الانتقام و العذاب) و این است چون عطا کند او حق به بندگانیکه دهد مستحق شود حق بجزود
 کسیکه داده شده براسه او این اسم مستحق است بجز نی پس باشد این اسم از جنید بحایت از آنچه اراده کند بدو هم
 منتقم و منذب از انتقام و عذاب (و جاز بالفصل و العما و ایضا تاکید للبیان و کنون الآية علی مساق واحد فی
 قوله انک انت علام الغیوب) و آور بضمیر مفصل و عما و نیز برای تاکید بیان و تاکر باشد آیت بر یک نسق
 در قول او تعالی انک انت علام الغیوب در قوله کنت انت الرقیب علیم فجاز ایضا انک انت العزیز الحکیم و
 در قول و تعالی کنت انت الرقیب علیم پس آورد نیز بضمیر مفصل انک انت العزیز الحکیم (فکان سوال من اذنی صلی الله
 علیه وسلم و الحاحا منه علی رب فی المسئلة لیلک کما لک اهل طوع و نظیر و در طلب الاجابة) پس بن قول بود سوالی و الحاح
 از بنی صلی الله علیه وسلم بر پروردگار خود در سوال شب کامل تا طلوع فجر که تردید کرد آنرا براسه طلب اجابت
 و فلو سمع الاجابة فی اول سواله ما کرده پس اگر خنیدق اجابت را در اول سوالی مذکور کردی آنرا و کان الحق
 یعنی علی اصول ما استوجوبه العذاب عرضا مفصلا فیقول له فی کل عرض عین عین ان تقدیم فانه عبادک
 وان تقضی لهم فانک انت العزیز الحکیم) و حق پیش میگرد در حضور صلی الله علیه وسلم فصول گناها نیکه مستوجب
 شده اند بدان عذاب را عرض مفصل پس عرض نمودی حضور صلی الله علیه وسلم براسه حق درین عرض
 و عین عین آیه مذکوره (فلورای فی ذلک العرض باوجب تقدیم الحق و ایضا رخبا به لوعا علیهم لانه پس اگر دیدی
 حضور صلی الله علیه وسلم درین عرض آنچه واجب کند تقدیم حق و اختیار خطاب حق البته بود عا کدس برایشان
 نه نیک و عا در نما عرض علیه الاما استحقوا به بالظنیه بذه الایة من التسلیم لله و التقرض لعقوه) پس نه پیش کرد
 حق بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم مگر چیزیکه مستحق بود است بدو آن چیز که در او را این از تسلیم براسه
 خدا و تقرض براسه عفو او و گفت حضور صلی الله علیه وسلم تبصریح اللهم اغفر لهم تا که جمله کار بر خدا تعالی
 سپرد مانند آیت مشتعل برین معنی است و ایجاب گناها ان عذاب را منافی بخشش ایشان بنظر عفو نیست که
 بناست و شفاعت باشد و تاخیر اجابت بنظر پیش کردن فصول گناها ان بود ما خلقت سائل و عفو منی است
 و بدان اشارت فرماید (و قد ورد ان الحق اذا ذهب صوت عبده فی دعائه ایاه اخر الاجابة عنه حتى یتکرر ذلک منه
 حیا فیه لا اعراضا عنه و لذلک جاز بالاسم الحکیم و التسلیم هو الای وضع الاشار فی مواضعها و لا یجوز بها ما یقتضیه
 و یطلبه حقا لئلا یضغتها) و در است در حدیث که حق چون دوست دارد او از بنده خود را در خواندش حق را

لیکن مسیح آمد و فریاد کرد و در انجیل یوحنا تصدیق سوره اکت است نصرت اسم احمد و هم ذکر نماید حواریین
 از فارقلیت که مسیح بر اسی شان وعده کرده بود پس بدانکه او ادا در سوره صفت مذکور است که مسیح بر اسی
 اسرائیل گفت نه مخصوص بچواریین که من بطرف شمار رسولم در مایه تصدیق کننده بود برای توریه آنچه در حق
 عیسی است و آنچه در حق نبی اعظم و افضل است سفر ششم است بشارت و بنده برای رسولی که آید بعد ازین نام او
 احمد ماخوذ از حدیثی بزرگوار است و در درس ۹ فصل ۱۸ سفر ششم مذکور است که بر آنچه نبی اسماعیل فرمایند تسلیم
 بکنند و از ارشاد آنحضرت صلی الله علیه و سلم بود که مسیح نبی راست بود پس مسیح ازین خبر خود نمیدهمون در فصل ۱۲
 یوحنا موجود که مسیح با نبی اسرائیل فرمود که من رسولم از طرف خدا بشارت شما چنانچه در درس ۴ فصل ۱۱ یوحنا
 است که بر آنکه بنی ایمان آورد پس نه بلکه بر آنکه مرا فرستاده است ۲۵ و هر که مرا بنید فرستاده مرا بنید ۲۶ من
 در بهمان نور شده بنده ام تا هر کس که بر بن ایمان آورد در خلافت نماز ۲۴ و هر کس که سخنانم بشنود و ایمان نیارد بر و حکم
 کند (که موعود در فصل ۹ سفر ششم است) نیستم زیرا که من بر اسی این بنیاده ام که بر جهان حکم را نم (و احمد با نبی)
 بلکه بر اسی است که جهان را نگاهدارم ۲۸ هر که مرا در کند و سخنانم قبول نکند برای او حکم کننده عظیم (یعنی احمد) است
 کلامیکه گفته ام همون در روز آخر یعنی بر روز سبت از آننگار مقرر کند در درس ۱۰ فصل ۳ یوحنا هم ذکر است
 که من حکومت کننده یعنی آنکه در فصل ۹ سفر ششم مذکور است نیستم در درس ۱۶ فصل ۱۲ من نیز مذکور است
 و در فصل ۱۲ مسمی و لوقا کی کتاب بنی علی اسکی طرف اشارت است که هر چه مسیح کرده حمار بر مطابق فصل ۱۲ یوحنا که سوا
 بود که آس که جو کوئی جنگی نه مانیکا اسپه ستر کا حکم با سپا اگر در یکجا یعنی حضور صلی الله علیه و سلم و نیز در آخر سوره
 صدف تعلیم برای حواریین خاص و آن ذکر خاص برای حواریین که در انجیل است ان ذکر فارقلیت است
 که موبد گشتند و در اجتهاد از زمان خود حسب ۸ فصل ۱۲ یوحنا میفرمود مگر حواریین نمی دانستند و آن اشارت بنزول
 روح قدس است تا هنگامیکه بجلال خود رسیده بودند و در باب ۱۲ یوحنا مذکور است که هنگامیکه مسیح بجلال خود
 رسید فرمود که من از خدا در خواست خواهم نمود و او تسلی و بنده دیگر بر اسی شاعنایت خواهد کرد و درین پیشنگویی
 نزاع اهل اسلام بالنصاری است نصاری گویند که این فارقلیت همون روح قدس است که بر و اختیار
 مسیح بود و قدری اثر او بر حواریان حسب فصل ۱۲ و هم متی و غیره شده بود پس در بیان ایشان بود و کمال نزدش
 بوقت پندگشت مقرر شده بود و او بدالت و راستی و گنگاری ایشان حکم کرد چنانکه مفصل در لمحات از وی
 تا نیم و اهل اسلام گویند که این سخن حضور صلی الله علیه و سلم است و حق آنست درین امر که نصاری گویند

زیرا که ارسال فارقلیت با اختیار مسیح بود و حضور صلی الله علیه و سلم حسب نام عبریان که ماخوذ از مزبور است
 نه مسیح را اختیار بودند آنرا که بالاتر از مسیح که در میان اند و در کتاب مکاشفات یوحنا از اول تا آخر ذکر اهل اسلام
 که در سه باب اول بهفت کلیسا تخریص میکند که آنچه بر امور آینده اسلامی ایمان آورد و اس بخشی و حصه از
 درخت حیات یعنی از دولت احمدی بدیم و در باب چهارم او ذکر تخت نشینی حضور صلی الله علیه و سلم میفرماید
 که آن حضور صلی الله علیه و سلم را بست و چهار عامل بود و بهفت نصاری بهفت کلیسا بسیار و جبر و جبر و طعمه
 عداس و باقیس و یوحنا در که مثل بهفت چراغ روشنی از پیشین گوئی میدادند و چهار خلفا مشهور اند که هر یک
 ایشان را شش شش اجتماع یعنی حکام بودند که از دار الخلافت نام ایشان و ماتحت را حدی نباشد و ذکر
 قرآن مثل سند ر بلور مثال هم مذکور است و در فصل پنجم ذکر کتابی است که بر دست آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 عرض نشین بود و هر کرده بهفت مهر چون حسب فصل ششم مهر اول کتاد در و خلافت صدیق ظاهر شد و در کتاد
 مهر دوم ذکر خلافت فاروق صاحب نشیبه کلاست و در کتاد سوم ذکر خلافت ذی النورین و در کتاد
 مهر چهارم ذکر خلافت مرتضی است و باز آنچه در کتاب مذکور است در تفسیر حیات سرمدی نوشته ام در اوست
 و چهار بر برگ تخت نشین بست و چهار سلطنت است که در عرصه هزار سال اهل اسلام بود و آمدند از معاویای
 و مردانیه و عباسیه و غیره و نازمان مهدی و وصال مسیح و یا جوج قالی روس و یا جوج اهل جزایر سطور است
 چنانکه بتفصیل در کتاب حیات سرمدی نوشته ایم

فائده در ذکر حواریین مسیح بدانکه از جمله دوستان مسیح علیه السلام و زنده اشخاص ممتاز بودند ا- بطرس
 ۲- یعقوب ۳- یوحنا صاحب انجیل و نامحبات و مکاشفات ۴- اندریاس ۵- فیلیپوس ۶- توما ۷- برتلی
 ۸- متی ۹- یعقوب پسر حلفا ۱۰- شمعون ۱۱- یهو دا بن یعقوب ۱۲- یهو دا اسکر لوطی پس بطرس اول ایشان بود
 و یهو دا اسکر لوطی رو بروی مسیح مردود شد و تباه گشت پس بقرعه متی صاحب انجیل مقرر گشت و بحسب فصل
 دوم کتاب اعمال از روح القدس مدین گشتند که بنات گوناگون گفتگو میکردند پس یعنی بود میان گمان نشسته
 بودند که این از جوش می است لیکن بطرس بیان کرد که این نه از می خوریت بلکه بن موعود پیدل است
 که پیش از روز عظیم و ناهار خداوند یعنی قبل هزاره پنجم می بسته موعود و وعده نزول روح قدس است پس بطرس
 و یوحنا حسب فصل سوم اعمال در انجیل بودند که مثل مادر زار و صحیح نمودند پس بود میان تعجب نمودند و بطرس
 از بیان شان بر خاست و با ایشان نصیحت کرد و از جمله نصایح حسب درس ۹ فرمود که توبه کنید و باز گشت

نمائند تا که گناہان شامو شوند و تا که زمان تازہ گیر از حضور خداوند بیا بید از این ہون زمانہ ہزار ہفتم سبت مقدس است کہ در ان وقت حسب فصل ۱۲ و ۱۳ انیال خداوند ما برخواست و شاخ یازدہم ہر قی رومیہ را برابہ نمود و بعد از انکہ سلطنت خدا ضعیف شود حسب درس ۳۴ فصل ۱۲ کہ در کورہ فصل ۲۴ مٹی بر اے تقویت دین اسلام مسیح بار و گر خواہند آمد چنانکہ در درس سہتم فصل سوم اعمال است) و عیسائی مسیح را کہ قبیل ازین پانجا نکرده شدہ بود باز فرستد انزیرا باید کہ آسمان اورانگا ہار و تا وقت نبوت انچه خداوند بزبان پیغمبران مقدس خود از ایام قدیم فرمودہ است (یعنی تا وقتیکہ فرمودہ انہا کامل نشود عیسای اسلام بار و گر تشریف نیاورد و انچه قبیل از بار و گر آمدن مسیح مشہور است تفصیلش فرمود) ۲۲ کہ موسی بیدران (در فصل ۱۸ سفر نینے) گفت کہ خدا کے شامو خداوند پیغمبر کے زائش من از برای شما از میان برادران شما مبعوث خواہد کرد یعنی از برادران دو از وہ قوم اسرائیل نہ از اولادشان) ہر چہ اولشما گوید شمار است کہ اطاعت نمایند ۲۳- و خیمین خواہد بود کہ ہر کس سخنان آن پیغمبر را نشنود از قوم بریدہ خواہد شد ۲۴ و بی پیغمبران از شمول و متعاقبان او کہ چیرے انکم نموده است خبر ازین ایام داده است (چنانکہ مفصل سابقا دریافت شد) ۲۵ و شاپران آن پیغمبر استیب و پسران آن وثیقہ کہ خدا با پدران مامونش کرد چون با بر اہیم گفت کہ سگی قبایل زمین میں تو مبارک خواہد شد (چنانکہ از درس ۳۰ فصل ۱۲ انگوین نسبت با بنی سبتہ فرمودہ شدہ است) پس خستین خدا پسر خود عیسے را بر خیزیدہ بیز و شامو فرستاد کہ برکت دہد شمارا بمرگردانیدن ہر کس بہ از اعمال زشت خود انتہی یعنی تا تسلی دہندہ دو تم شریف آرد و چون این پیشین گوئی بطرس بر کوہ زیتون شدہ بود کہ جملہ حواریین تسلیم کردند بدین وجہ در قرآن مجید کوہ زیتون قابل قسم گشت چنانکہ بر کوہ تین دہم بر کوہ زیتون مسیح علیہ السلام پیشین گوئی کرد و قابل قسم شد و حالات حواریین حسب آیہ و کتاب ما قدموا و اتار ہم در کتاب اعمال مفصل است مطالعہ باید کرد و جملہ حواریین چون قول بطرس تسلیم کردند پیشین گو شدند و ہم رحل صلح استیقان این پیشین گوئی موسی را در درس ۳۴ فصل ۱۲ کتاب اعمال نسبت زمانہ اسلام کرد و ہم فیلیوس حواری نسبت زمانہ بادشاہت خدا حسب درس ۱۲ فصل ۸ کتاب اعمال پیشین گوئی کرد و پیشین گوئی یہود ابن یعقوب در نامہ یہودا کرد کہ ہر کہ بر خداوند سفریہ کند خداوند اورا ستر خواہد داد و این فصل از کتاب ادریس کرد و پیشین گوئی یوحنا حواری از نامجات و کتاب مکاشفات مخفی نیست و قصہ بطرس و یوحنا ہر دو رسول و جلاسیل ثالث و استیقان رحل صلح و تفریہ بیت مقدس انچه واقع شدند در انظاکیہ ہمہ در کتاب اعمال مفصل است الغرض انچه در

یس مجمل مذکور است در کتاب اعمال مفصل است و نیز یعقوب حواری در درس ۵ باب دوم نامہ خود پیشین گوئی بادشاہت خدا زمانہ اسلام کرد و انچه پولوس مقدس پیشین گوئی نسبت زمانہ اسلام کردہ کسی دیگر نکرده کہ شخصہ مغز ما بہم مثل لو تیا تا بعیست و انچه عظیم الشان واقف کتب مقدسہ است و نامجات او در مجموعہ انجیل بسیار اند کہ در اکثر مقام راس اوصائب و در بعض جا لغزش در راس خوردہ در مثل مقدمہ قربانی و ختنہ وغیرہ مگر متنبہ شدہ بعدہ برگشت و الحق مطالب کتب سابقہ انچه در نامجات انجناب مفصل دیگرے نوشته و از تحقیق کوشیم مطالب انجناب مطالب صد آیات قرآنی صاف صاف برمی آید مثل و تقظیم سبت ہزار ہفتم و ہران سینا استے مگر اشارت صندوق بدولت اسلامیہ وغیرہ چنانکہ در تفسیر حیات سروری مفصل کہم و فرق و پیشین گوئی مسیح بطرس صلی اللہ علیہ وسلم در کتب سابقہ از نامجات انجناب ظاہر بالخصوص از نامہ عبریان کہ از مطلب نامہ منکو راہل اسلام کتر واقف اند احقر شرح کتاب مذکور می بفتتاح گنجینہ اسرار کردہ است کہ کتاب عجب بالطف است و سرچوس یونس کہ بجز جیس بنی مشہور است از شاگردان حواریین بالخصوص شاگرد پولس و بر تباہ بودہ چنانکہ از درس ۳۰ فصل ۱۲ کتاب اعمال ظاہر انجناب وزیر شاہ بود و در شہر تیش و جزیرہ قبرس و در زائش بر یسوع ساجر بود کہ بعدا پولوس و بر تباہ تا بنیاشدہ بود و انچه گویند کہ شاہ انظاکیہ الیاس مسیح نامی شناخت پس بر اے ہدایتش جرجیس فرستادہ شدند اصلی بخیر رسید کہ جمع حواریین در انظاکیہ بسیار ماندہ پس در زمان شاگردان مسیح انقدر فراموشی بعید کسی را کہ تفصیل حال حواریین باشد مطالعہ کتاب اعمال کند کہ بہتر از و در حال ایشان کتابیہ نیست و باز بدانکہ بطرس حواری را نامہاست کہ در ان ذکر خبر حضور صلی اللہ علیہ وسلم است و ہم لکن حواری را نامہاست کہ در ان ذکر خبر حضور صلی اللہ علیہ وسلم است و ہم انجناب را کتاب مکاشفات است کہ ذکرش ہم (فصل حکمہ صمد پتہ فی کلتمہ خالدیہ) باید دانست چون زمان نبوت قریب باختتام آمد خالد بن سنان در بلاد عدن در عرب پیدا شد تا آنکہ دختر انجناب حضرت خاتم المرسلین علیہ السلام ایمان آورد و ہر گاہیکہ انجناب مبعوث شدند در ان زمان آتش عظیم از منارہ بر آمد تا کہ ہلاک کند زرع وغیرہ را پس انجا کردند قوم بطرس انجناب پس بر انداز اجسام تا بمقام منارہ خود رسید و فرمود برای اولاد خود کہ من خلف آتش مبردم تا اطفا نمایم و امر کرد او شان را کہ بعد سہ روز مرا بخوانند کہ سالم خواہم ماند و گر قبیل غوانید خارج شدہ خواہم مرد لیکن اولاد انجناب وصیت راضع کردند و بوسو شیطان لجد در روز خواندند پس انجناب بیرون آمد و بر سر اولی بود از او ارشادشان پس فرمود کہ ضائع کردید مرا و قول و وصیت مرا و خبر داد او شان را بپوست

نمود و حکم فرمود که در قهرم کنید و امیدوارید چهل روز که شوهر آمد و نشان را بچیز بزرگ پیش او حمار می باشد دم برید پس
 محاذی قبر زید پیش کنید قبرم را که بر پا خواهم شد و خبر دهم شما را باحوال بزرگ که بنیام اورا بطور یقین در ویت پس
 انتظار کرد چهل روز بدستور فرموده بچیز بزرگ که پیش قدمی میکرد اورا حمار دم بریده پس واقعت در مقابل
 قبر و پس مؤمنین قوم آنجناب قصد پیش قبر کردند لیکن اولاد آنجناب بخت عار انکار کردند تا براسه ایشان
 اولاد بنوش گفته نشود و بر آنجخت او نشان را جا پلست پس ضلح کردند و وصیت اورا وضع کردند اورا پس
 هرگاه یک مبعوث شد رسول خدا صلی الله علیه و سلم آمد نزد حضور صلی الله علیه و سلم نبت خالد بن ولید را که براسه
 اورا مبارک و نشانید حضور علیه الصلوة و السلام اورا برود و فرمود چرا ای بنیست پیغمبر بیکه که ضلح کردند قوم او
 پس چونکه قوم او رجوع کردند و قصد کردند بطرف صورت زید که صد آنکه بطرف او رجوع آورند بدان نظر حکمت آنجناب
 علیه السلام را منسوب بصبر کرده میفرماید (و اما حکمت خالد بن سنان فانه انظر بدعواه النبوة البرزخية فانه ما ادعی ان اعتبار
 بهما نالک لالابد الموت) و لیکن حکمت خالد بن سنان پس و ظاهر کرد بدعوه اے خود و موت بزرخیه را زیرا که او دعوی
 کرد اختیار را بچیزیکه در بر رخ است اجد الموت (فان ان بنیست عنه و یسأل عنه فیحیر ان الحکم فی البرزخ علی صورة الحیاة
 الدنیا) پس حکم کرد که پیش کرده شود از دو سوال کرده شود از دو تا که خبر دهد که حکم در بر رخ بر صورت حیات دنیا
 است درالم دلت و سعادت و شقاوت (فیعلم بکل صدق الرسل کلم فیما انجوا به فی حیاتهم الدنیا) پس دانسته
 شود بدین صدق کل رسولان در آنچه خبر داده اند بدان در حیات دنیا خود (فکان عرض خالد ایمان العالم کلمه باچار
 به الرسل لیكون رحمة للجمع) پس بود عرض خالد ایمان کل عالم بدانچه آورده اند رسولان تا که باشد رحمت براسه
 جمیع دقانه اخرف بقرب نبوت من نبوة محمد صلی الله علیه و سلم و علم خالد ان الله ارسله رحمة للعالمین) زیرا او خبردار
 شد بقرب نبوت خود از نبوت حضرت محمد صلی الله علیه و سلم و دانست خالد که الله بقریباً آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 را رحمت برای عالمیان (و لم یکن خالد برسول) و بود خالد رسول دین عالم و دین در حیات دنیا و خود دانید
 و بود نش نبی ظاهر شد که آنچه خبر داده بود واقع شد پس کلام شیخ متانی حدیث نیست (فارادان تحصیل من نده
 الرحمة فی الرسالة المحمدیة علی حظ وافر) پس اراده کرد خالد که حاصل کند ازین رحمت در رسالت محمدیة برحق کامل
 (و لم یوسر بالتبلیغ فارادان محظی بکلک فی البرزخ لیكون اقوی فی العلم فی الخلق) و نه امر کرده شد بتبلیغ قبل از نبوت
 پس اراده کرد آنکه حصه یابد ازین در بر رخ تا که باشد قوی تر در علم در حق خلق (فانصاحه قوم) پس ضلح کردند
 اورا قوم او (و لم یصفت الی صلی الله علیه و سلم قوم بانتم ضاعوه) و نه وصف کرد حضور صلی الله علیه و سلم قوم را با آنکه

آنان ضلح شدند و انما وصفتم بانتم اضاعوه بنیست لم یلقوه مراد) و جزین نیست و وصف کرد حضور صلی الله
 علیه و سلم با آنکه ضلح کردند نبی خود را با بوجیکه نرسانیدند اورا اجداد او (فصل بلغة السد اجرائیة فلا شک
 ولا خلاف فی ان له اجر اللانیه) پس آیارسانید اورا السد اجر خواهش اورا پس شک و خلاف نیست
 در آنکه برای او اجر از روی اوست (و انما الشک و الخلاف فی اجر المطلوب الی سادوی تمنی وقوع عدم
 وقوعه بالوجود ام لا) جزین نیست شک و خلاف در اجر مطلوب است آیا برابر باشد از روی وقوع او یا وجود
 عدم وقوع او بوجوب دین (فان فی الشرع ایوبید التساوی فی مواضع كثيرة کالاتی للصلوة فی الجماعه فیفوتة
 الجماعة فلا جرمن حضر الجماعة) زیرا که در شرع چیزیست که تأیید کند تساوی را در بسیاری مواضع مثل آئینه
 برای نماز در جماعت پس فوت کند اورا جماعت پس بمای او اجر شخصیت که حاضر شود و جماعت را و
 درین کلام است که آنچه ذکر کرده موافق نیست غرض اورا زیرا که نیست در حدیث ذکر شده بلکه ذکر سعی است بر
 جماعت (و کالتمنی مع فقره ما هم علیه اصحاب الثروة و المال من فعل الخیرات فانه مثل جوهر) و مثل از روی مندی با وجود
 براسه چیزیکه قصد کند بر اصحاب ثروت و مال از فعل خیرات پس برای او مثل جوهر ایشان است (و لیکن مثل
 جوهر هم فی نیاتهم او فی عملهم بانهم جموعا بین الیصل «النیة و لم یصل الی صلی الله علیه و سلم علیها و لا علی واحد منهما»
 و لیکن مثل جوهر شان در نیات شان یا در اعمال شان زیرا که آنان جمیع کردند در میان عمل و نیات و نه
 نمود حضور صلی الله علیه و سلم بر آن هر دو در نیکی از ان هر دو (و انما الظاهر ان التساوی بینهما و لا لک طلب لادن
 سنان الا بلاغ حتی یصلح له مقام الجمع بین الامرین فیصل علی الامرین) و ظاهر آنکه مساوات نیست میان هر دو
 و براسه همین طلب کرد خالد بن سنان البلاغ را تا که صحیح باشد براسه او مقام جمع میان هر دو امر و الله اعلم
 (فصل کلمة فروتینی کلمة محمدیة) بدانکه نام حضور صلی الله علیه و سلم در فصل غزل الغزلات سلیمان محمد
 نوشته شده است (و ان حضور صلی الله علیه و سلم بن حضرت عبدالله بن شیبه عبدالمطلب اند که عبدالله
 عبد او دان کرده در فصل ۳۲ یشعیا نام کرده که او دنا در عبرانی السد را گویند و شیبه را رسول کرده و فصل مذکور
 ذکر کرده ازین جهت سیف ذی یزن شاه بین بسیار تعظیم حضرت عبدالمطلب میکرد و شیبه ابن عبدالمطلب است
 که مشهور به شام بود و جلالت قدرها شام غیر مخفی است و او ابن غیره است که بعد منان شهرت داشت و ام
 هرزید مشهور لقبی و او پسر کلاب یعنی مخاصم دشمنان و او پسر مره و او پسر کعب بن لوی بن غالب بن مالک
 بن نضر لقب بقریش صحیح است و او ابن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار ذریع ابن معمر

ملکی است که زاهد از سه صد سال قبل مسیحی بوده است و تا این زمان سلسله تفریش قوم یهود نوشته اند بطرف اتم
 که معدن عدنان بن او بن ابراهیم بن سلمان بن عوض بن بودین تسائیل بن ابوالعوام بن نائیل بن حوا
 بن بلد ارم بن بدلان همعصر یسایا و او ابن کالج بن ماحم بن ناعور بن حاجی بن عسکه بن عنفت بن عبید بن
 علیج بن عمران بن لشن صاحب جبل احد همعصر داود است از پیشین و پیشین گوئی زبور عزرا اولادش مذکور
 است و او بن برجوی بن بلخی بن زبون بن عتقا بن افتاح بن اهام بن معصر بن حاجت بن رزاح بن بهاجی بن
 مرد بن نیت است که ذکر او در فصل ۲۰ یسعیا است در پیشین گوئی حضور صلی الله علیه و سلم و او بن حسل بن
 قیدار وانی که است و حدیث کذب النسا بلون اولاد ضعیف است و دوم کلینیت است سلسله ایست که ازین نامها
 بعضی بعضی گرفته بناقص طور بیان کرده اند و حال قیدار که وانی مذکور بود در فصل ۲۵ تکوین و ۲۶ و ۲۷ یسعیا و غیره مذکور
 است و وعده اینکه بنسبت او اولاد اسماعیل در تورات و انجیل مذکور اند بسیاری از آنها بیان کردیم بطور
 اجمال گذشت و هم اسحاق و اولاد انجناب و اولاد ابراهیم ایشان مین و اولاد اسماعیل تا زمان حضرت علی
 پیشین گو اسلام بودند و سرگرم پیشین گوئیهای حضور صلی الله علیه و سلم ماندند که خود از اسحاق و فضل سخانی و
 از یعقوب و فضل یعقوبی و از یوسف و فضل یوسفی ذکر کرده شد و از اولاد مین بن ابراهیم شیب علیه السلام اشارت
 بدولت اسلامی در هزاره نهمم آدم نمود و از اولاد اسحاق موسی بن عمران و هارون که مال در چه سرگرم پیشین گوئی
 حضور صلی الله علیه و سلم بودند تا آنکه در ده کلمات در یک دوم و سوم اشارت بدولت اسلامی فرمود و کلمه چهارم
 و تعظیم سبت صرف بود حضور صلی الله علیه و سلم بود که در هزاره نهمم رولق افروزی حضور صلی الله علیه و سلم شد
 و سبت یعنی هفت است و تعظیم ماه نهم رجب و حویلی که بعد هفت و هفت میشد همه بوجه رعایت هزاره نهم بود
 و در فصل ستم خروج خیمه نمودند و بجای طور نقشه دولت اسلامی بود و در کتاب اخبار و اعدا و از ذکر سبت و بد دیگر
 وجوهای چنانکه در تفسیر حیات سرمدی مفصل کرده ایم پیشین گوئی زمانه اسلام که مال تقدیس بود و در
 فصل ۴ و ۵ سفر شنی در ضمن ده کلمات و غیره پیشین گوئی نسبت اسلام است و در فصل ۸ سفر شنی تصریح
 کرد که در برادران بنی اسرائیل نبی باشد در اولاد ایشان که مثل موسی بود و او احمد باشد یعنی سزا دهنده
 چنانچه در سبت فصل ۸ سفر شنی مسیح تفسیر فرمود که من آن نبی موعود سزا دهنده نیم او بروز آخر تشریف آرد
 که در سبت است مراد از هزاره نهمم دارد و بطرس و مفسر در فصل ۳ کتاب اعمال گفتند که آن نبی مثل موسی
 که در برادران اسرائیل باشد در عرصه ما بین تشریف بری و باز در تشریف آوری مسیح باشد و باز در دیگر برادی

سبت مقدس از غیر قومان فرمود که باز آید پیش از ان مقدسین باشد که غیر قومان را بر باد کند باز در فصل ۳
 سفر شنی تفصیل مثلهم فی التورات کرد که خداوند در سینا یعنی در که تشریف آرد و کوه سینا نام پولوس در نامه
 انگلستان گوید و سیرش در ماکس میسیر یعنی در بصری که از نسل سیسیر بود گوید و مقام هجرت در صحرا که مازان فریاد
 که مدینه منوره در صحرا که مازان واقع است ایشوع و کالیب از جمله آن هفتاد انجیلی که بتعظیم سبت حضور صلی الله
 علیه و سلم انبیا گردیدند و در کتاب یوشع آفتاب را تا یک نیمه پاس قائم بنظر رعایت سبت داشت که بنظر حضور
 صلی الله علیه و سلم تعظیم سبت مقرر بود و صاحب کتاب فضات پیشین و بوره بنیه از درس مفصل پنجم تحریر کرد
 که او ملوک بشنودید و اس سر در ان گوش دهید من خداوند را البته خواهم سرانید بلکه خداوند خدا که اسرئیل را
 خواهم کرد ۴-۱ خداوند وقت بیرون آمدت از سیع و خرد جنت از صحرا که او دم زمین متزلزل شد و هم آسمان
 قطره ریزد هم ابرها مطرفشان شد و یک مرتبه بحر اراهب معلوم کرد و باز دیگر نشوراه نشاخت و قتیکه در دوم
 رسیدند و بهنگام هجرت از کوه بلزید و اهل که نیز از زش خوردند و گدغون که مشهور بطالوت اند اشارت
 بر پیشین گوئی تقدیس سبت کرد و برق و افتاح نیز اشارت نمودند و حنا در شموئیل در عارف و در فصل
 دوم کتاب اول شموئیل گفت که عاقره یعنی مکه سر سبز شدند یعنی بدولت حضور صلی الله علیه و سلم چنانکه در فصل
 ۴ یسعیا است و این پیشین گوئی عیسی بنی هم شد که روبرو انجناب گفته بود و در کتاب شموئیل نوشته شد
 پس پیشین گوئی شموئیل هم شد و ناتن نبی که صاحب کتاب دوم شموئیل است در سبب ششم کتاب مذکور ذکر
 صندوق کرد و در آن نمونه دولت اسلام نقش بود چنانکه در نامه عبریان است و در فصل سبت و دوم کتاب مذکور
 باز اشارت بدین دولت کرد که قوم متواضع را خواهی رها نید یعنی اهل اسلام را و هم حسب فصل سبت و چهارم و او
 که خانه شماری کرد بنظر همین بود که بر معاشان قوم قبل یک روز از سبت و انجیل انگندند تا ما هیجان بر روز سبت
 بیانید و در اهد سبت می کشیدند پس عذاب خدا آمد و هفتاد هزار تها شدند پس چون این پیشین گوئی نوشته در حقیقت
 ناتن پیشین گو شدند و در فصل ششم کتاب اول سلاطین کاو بنی ذکر صندوق نوشت و در فصل ۱۱ کتاب ۴
 سلاطین بیان سبت کرد پس در ذکر این هر دو پیشین گوئی کاو بنی ظاهر بود در فصل ۱۳ و ۱۵ و ۱۶ کتاب
 اول تاریخ ایام که امی بنی ذکر صندوق کرد و ذکر صندوق متضمن پیشین گوئی حضور صلی الله علیه و سلم است و
 در فصل سوم کتاب تاریخ دوم ایام ذکر بیان صندوق است آن هم از کلامی بنی پیشین گوئی متضمن و در فصل پنجم
 ذکر سبت متضمن این پیشین گوئی دیگر آنکه چونکه با درگ توری را عذری نوشت پس تله پیشین گوئی کتاب مذکور از عذری شد

از نسل اسرائیل ایدر چنانچه مثل کعب احبار هزاره یهودی اسلام آوردند ۲۰۰۰ سال از ایشان را بمیامین
 گوچک است و سرداران یهودا با گروه ایشان (مثل کعب احبار) و سرداران زبولون و نیز سرداران نفتالی
 ۲۰۰۰ خداست که او را بر ایت قوت را امر فرمود و خود آنچه از بر اے مانموده قوی سازد ۲۹ بسبب سبیل تو که در
 اورشلیم است ملوک پیشکشها بنوخواهند آورد (یعنی در زمان فتح بیت مقدس اورشلیم که در زمان فاروق فتح شد)
 ۳۰ حیوان بی زاری و گرده گاو ان را با گوسالماے قبائل تنبیه نمانا تا آنکه هر یک به پاره های نقره رخ زمین
 بمانند یعنی جزیه دهند) قبایلی که اشتیاق جنگ دارند پریشان ساز (نا انجا ذکر فاروق است باز لطرات
 حضور صلی الله علیه و سلم متوجه میشود) و کلاب مصر آمدند و اهل حبش تعجیل در ایمان کردند (و ممکن که ذکر فاروق
 باشد که بعد فتح بیت مقدس ممالک مصر و غیره فتح شدند و در صورت اول از وکیل مصر مراد وکیل مقدس است
 و از اهل حبش شاه بخاشی که اول ایمان آورد) ۳۱- بزیرگان از مصر می آیند و حبشیان و تهمای خود با اسب
 خدا تعجیل بلند خواهند کرد ۳۲- ای ممالک زمین خدارا بسرا بیدار پس بدینچه نام مبارک آنحضرت صلی الله
 علیه و سلم محمد و محمود گشت) سلاه یعنی بکسی که در آسان آساناے قدیمی سوار است اینک آواز خود را که آواز
 توفیق صاد و میگردد تا آخر و در مزبور ۹۵ مذکور است که اگر امرو از خداوند نشنوید سخت دل نشود پس
 در درس پنجم و هشتم فصل ۳۳ نام عمیر بیان فرماید که این متعلق بجز آینده است بزمان اسلام باز و شرح با که در کتاب
 مزبور بالخصوص در نصف آخر بسیار مدح حضور صلی الله علیه و سلم و حضرات صحابه است و بطور مختصر در تفصیلا
 اشارات کرده ایم و درین کتاب نظر پراختصاص است لیکن مزبور ۱۱۳ که در آن نام مبارک محمود موجود است
 مع دیگر صفات غور باید کرد و مزبور ۱۴۹ از یاده غور طلب که در آن نسبت صحابه مذکور است که تکبیر جلالت بر زبان
 و شمشیر دو دم و دوست ایشان خواهد بود و ما برین اختصار نمایم و سلیمان علیه السلام در جمله کتب خود پیشین کرد
 بالخصوص از درس نهم فصل پنجم سر و سلیمان که علیه نام مبارک محمد علیه الصلوٰة و السلام تحریر کرد که ای دختران
 اورشلیم شمارا سوگند میدهم که اگر محبوب مرا برابید وی را چه خواهد گفت بگویند که در این مجتهد ۹ از میانترین
 در میان زنان محبوب تو از سایر جوانان چه برتری دارد که چنین سوگند با و وی ۱۰ محبوب من رویش سفید
 و رخ فام است و در میان ده هزار بیدق دار است ۱۱- سر او مثل زنده خالص و طره او زارش مثل زراغ سیاه فام
 است ۱۲ چنانش مثل چمنان که تو تر که نزد آب جاری بوده در شیر شست شو یا فته برویت نشید که در آن وقت
 ریشهای رخ در چشم دریافت شوند) ۱۳ گونایش مثل چنهای او و به جات طبله عطار است بمایش مثل سوسن

مصافی میچکاند ۱۴ و تها لیش مثل انگشترین زرین نصب کرده شده بسنگهای ترسیس یعنی بر شانه مبارک
 نشان مهربوت باشد) و شکمش مثل عاج صیقل مرصع بیاقوت کبر (یعنی شکم مبارک صاف بامسره بار یک سیاه) ساقرایش
 مثل ستونهای مرمر پانوده بر پایهای زرو سیایش مثل لبنان و بر کزیده مثل درخت سرو آزاد ۱۶ اکامش
 بسیار شیرین و خودش بالکل محمد است محبوب من اینست و بار من همین ام و دختران اورشلیم و اشعیاب بنی
 کمال بسط و تفصیل مدح حضور صلی الله علیه و سلم خوانید تفصیل موجب تطویل رساله است که مختصرا از ان اطلاع
 داده میشود که در فصل ۲۱ ایشیا مترجم عربی است النبوة فی العرب و فی نبی قیدار که نبوت در عرب و در نبی قیدار
 بن اسماعیل باشد که از نسل او اهل مکه بودند و هجرت در تهمه یعنی بن اسماعیل که طیبه مدینه از او آباد شد
 و بعد یکسال هجرت که از کشیدن شمشیر نبی قیدار خواهد شد اکثر سرداران قیدار یان کشته شوند یعنی در بدین
 از اولاد یساق بن ابراهیم و اینی را که خیمه نشین در ابوا آباد شده بودند مبارکی دید که مشرف با سلام شوند
 و از فصل ۲۴ تا ۲۷ مدح حضور صلی الله علیه و سلم و مدح فاروق است چنانچه در درس دوم فصل ۲۴ صاف
 موجود که در وازهاک یرو شلم بکشاید تا قوم راست باز صداقت کیش در اید و در ما بعد این فصول ذکر مسج و
 حضور صلی الله علیه و سلم و حالات دیگر مذکور و در فصل چهارم پیشین گوئی نسبت بحی است تا پیشین گوئی بر اے
 دولت اسلامی در بیابان یعنی در بیابان عرب نماید و از درس اول فصل ۲۴ تا اول درس پنجم ذکر مسج است
 چنانچه تجیل گوید و هو دیان بحق حضرت صلی الله علیه و سلم می فهمیدند که منکر مسج شده بودند چنانچه عبد الله بن
 سلام رو بروی حضور صلی الله علیه و سلم حسب عادت خود بیان کرد لیکن حق آنست که آن حق مسج است که
 واقعات اولین بود و بعد صاف صاف ذکر اهل اسلام میکنند حضور صلی الله علیه و سلم از نسل قیدار رسول
 است ابن عبد الله پور شیبیه میفرماید چنانچه میفرماید و به بنید که پیشین گویمای سابق بر آمدند و من از واقعات
 ینده پیشتر از آنکه واقع شوند مطلع میگردد ام ابلاے خداوند سر و جدید بسراید ای انا که بر در پا میگذرید
 بر ممالک بحرے آباد هستند ای ممالک بحریه و باشند گانش بر زمین سر تا پا اورا بسراید ای اهل اسلام منی محمد
 ابن آیت می فهمند که در کتب ایشان لفظ محمد منقول) بیابان (یعنی بیابان عرب و پاران از نجارب
 بحر نشین میگویند) و آباد و بیات او و بیات آباد قیدار (یعنی مکه و ابوا و غیره) آواز خود را بلند خواهند کرد
 ساکنان سلح) (که نام کوک مدینه است) سر و خواهند سر اید و از قلعه نوه خواهند زد و چنانچه بر وند بر و
 مذوق زدند و جلال خداوند ظاهر خواهند کرد و در بحری ممالک ثنا خوانی خواهند کرد (و مکه و مدینه شرفها

الله تعالی از جانب ملک بجزیرہ ہند) خداوند مثل مرد بہادر و خردمند و غیرت خواہد خورد و بزور
 نعرہ خواہد زد و بر اسے جنگ طلب خواہد کرد و پر دشمنان خود بہادری خواہد ساخت (با خصوص بر اہل مکہ کہ
 او شکر کبیر بود) ۱۴ من بسیار بی غاموش ماندم (یعنی تا وقتیکہ در مکہ حضور صلی اللہ علیہ وسلم ماند) و خورد آذوقہ
 ساختم لیکن اکنون مثل آن زن کہ اورا در ذرہ باشد نعرہ خواہم زد (یعنی در روز بدر) و نفس صحت را ہم خواہم کشید
 (یعنی بروز احد) ۱۵ من کوہ ساکو کو بار اور ایران گردانم و سیزہ زاران ایشان را قطع خواہم کرد (یعنی سبزہ زار نبی
 نصیر و نبی قزاق و دشمنان اسلام با) و ہر یکے شان لائق آبادی و تالابہا را خشک خواہم نمود ۱۶ و نابینان را از
 لاری کہ تہی شناسند خواہم برد کہ از ایشان آگاہ نیند (یعنی نابینایان نبی اسرائیل را) کہ روبروے شان تاریکی را
 روشنی و تازہ و از زمین را میدان خواہم کرد و از ایشان این سلوک خواہم کرد و ترک نخواہم نمود۔ انان (یعنی اہل مکہ
 و رزق و خندق) پس پاشوند و نہایت ایشان شوند کہ بر ہنہما سے تراشیدہ شدہ اعتماد کے دارند و بتان را
 سیکو نیکد کہ شاہ آگاہ ستیدہ (یعنی لاشونو را نبی اسرائیل) و بشنویدای نابینایان تا کہ خورد کنید کہ ہمراہ اہل مکہ نشوید و
 تباہ نگردید) ۱۷ نابینا کجا برابر عیون شود (یعنی نابینا ہونے کی برابر با حضور صلی اللہ علیہ وسلم شود) و اگر کجا برابر
 رسول من شود کہ حواہم فرستاد کہ ام تباہیاد یعنی ہودی) برابر اولاد شیمہ (یعنی علیہ السلام است) و کلام کر است
 و یعنی ہودی مثل ولد عبد اللہ (والد ماجد حضور صلی اللہ علیہ وسلم) ۲۰ بسیار چیزے (مثل شکست نبی نصیر و فتح بدر و
 شکست احد و فتح خندق کہ از سلخ شدای نبی اسرائیل) دیدے کہ بر توجہ نکردے بدین جہت تباہ شدے (یعنی
 یعنی قرظہ کشتہ شدہ چنانکہ نبی نصیر حلا وطن کردہ شد تا آخر دو فصل ۲۱ و شعیار و ۲۲ عجیب پیشین گوئی زمانہ اہل اسلام
 ہست مگر تباہی درازی کتاب ترک میکنیم حیات سردی باید دید ویر میا علیہ السلام پیشین گوئی این دولت بود با خصوص
 در فصل ۳۰ کتاب خود کہ بر اسے افوم بشارت داد و پیشین گوئی قرآن مجید و احکام جدید فرمود کہ پولوس مقدس زلمہ
 عبریان گفت کہ چون احکام جدید گفت ازین احکام توریہ عمیق منسوخ شدہ شدہ میان دو عہدہ مسیح آمد و
 ہم بر میا علیہ السلام در توجہ خود اشارت بدین دولت اسلامیہ کرد چنانکہ در تفسیر حیات سردی نوشتہ و در قبیل نبی در
 فصل اول کتاب خود پیشین گوئی خداوند ما خداوند چار خلفا کرد و بنام ہر یک اشارت نمود و در فصل ۳۵ و ۳۶
 کتاب خود مذمت یاجوج والی انشیا و یاجوج اہل جزائر کرد کہ از ایشان در دولت اسلامیہ عظیم نقصان عاید شد
 و در انیال علیہ السلام بدر پیشین گوئی کرد کہ در فصل اول و ہفتم چار ہوارا دید ہواے اول بابت سلطنت بخت نصیری
 بود کہ ہودیان را پرانندہ کرد ہواے دوم ہواے ذوالقرنین کیانی است کہ مثل بر صاحب باران ہای ہودیان بود

و ہواے سوم ہواے ذوالقرن سکندر بود کہ بجزائی طبعی رفت کہ بزور و شوری کوشش بود و ہواے چہارم ہواے
 رومیہ بود کہ کارہو در تقسیم و پرانندہ کرد و در آخر نشان سلطنت رومیہ و دو قسم شد کہ مشرقیہ دوم مشرقیہ و
 مشرقیہ ستم شد یکے سریاے دوم آریناے سوم کا پاپاوشیا و در مغربہ از سلطنت مسیح تا سلطنت و ہواے شاہان
 از لارک کا تہی تا لوہین لسیارہ کے شد تا آخر و سلطنت شلخ یازدہم سلطنت ہرقلی قائم شد و بر سر شاہ شمر قیس
 و مغربہ غالب آمد و تباہ از اہل اسلام شد پس بابت این زمانہ فرماید کہ خداوند ایام قدیم خود و تشریف بہراران
 ہزار مقدسان آوردہ این شلخ یازدہم را بر باد کند کہ حضور صلی اللہ علیہ وسلم با ہزار ان ہزار مقدسان تشریف
 آوردہ شلخ یازدہم مذکور ہرقلی را بر باد کرد و از نیاجعی آید و الذاریات نور و فالحامات و قرافالحاریات سیرا
 فالحامات امرا انما لوعدون لصادق باید نمید و در سال ہفتاد و یک قبل مسیح بابل را ذوالقرنین گرفت پس
 در سال مذکور مطابق فصل نهم کتاب انجیلات چون در سن ۲۳ فصل ۲۵ بر میاد انیال مطالعہ کرد و در ان سبطور
 است کہ بعد ہفتاد سال از بربادی بیت مقدس از دست بخت نصر سلطنت بخت نصیری تباہ خواہد شد و بدستور
 فرمودہ مطابق یافت و باز در سن سیزدہم فصل ۲۵ مذکور بربادی بیت مقدس نوشتہ است کہ رومیہ کرد پس
 انیال بگریست کہ تا کی این حال مسجد مقدس خواہد ماند پس حکم شد کہ از روز بربادی دوم تا ولادت ختم المرسلین ہفتاد
 سہتہ خواہد شد یعنی چار صد و نو سال کہ ہفتہ عبارت از ہفت سال گویند لیکن معلوم نشد کہ بار دیگر کے برباد شود
 پس فرمود کہ از کر فرمان یعنی متعلق تعمیر کہ در ۳۳ قبل مسیح از آشور بروش شد شخصت ہفتہ و ہفتہ و دو ہفتہ
 خواہد بود و از فرمان مکرر دوم از تخت نشتا کہ در ۳۳ قبل مسیح از آشور بروش شد شخصت ہفتہ و ہفتہ و دو ہفتہ
 یروس شخصت ہفتہ مسیح شاہزادہ متولد شود و در مغرب یعنی و نیاشین آید و در ۳۳ مسیح و بر قوم دیگر تا یک
 ہفتہ برد کند یعنی تا ۳۳ مسیح و در نیم ہفتہ یعنی در ۳۳ مسیح بیت مقدس را بر باد کند پس ہشتاد و چہار صد و
 نو بیخ صد و ہفتاد و شش شد و بدستور فرمودہ حضور صلی اللہ علیہ وسلم درین عالم رونق افوز کردید و در فصل دوم از دہم ہم
 اشارت بدین زمانہ مقدس کرد کہ مفصل در تفسیر مذکور کنیم و ہو شیخ علیہ السلام در کتاب خود بشارت داد و پولوس
 علیہ السلام حالات حضور علیہ السلام بالکمال شوکت و شجاعت صحابہ در کتاب خود نوشتہ و عالوس و عوید با دلوش
 و میکاہ و نا حوم در کتب خود ہا پیشین گوئی این دولت نمودند کہ تفصیل موجب تطویل این کتاب است
 در تفسیر مذکور مطالعہ باید کرد و حقوق نبی در فصل ۳ کتاب خود فرمود کہ خداوند یعنی از تہیہ جلوہ گر شد
 و در کوہ قارآن در تہیہ یعنی طیبہ مدینہ قیام کرد کہ شوکت او بر آفتاب و بر ماہتاب بود کہ اول بار در دوم

راشوق) باز قوت او در پروردگارین جنت جواب از سوال روح که خداوند حضور صلی الله علیه و سلم است در پرده
 آمد و علی بن ابی طالب نیز در فصل ششم کتاب خود اشارت باین دولت ساخت و ذکر باین پر کیا بن عدو در کتاب خود
 چند جا اشارت کرد و ذکر چهار سلطنت است بخت تصری و کیانیه و سکندری در و سیه نموده ذکر دولت خداوند
 چهار خلفا فرمود و ملاکی علیه السلام حالات زمانه اهل اسلام مفصل کرد و آنچه پیو دیان بدعا شای از سحر و تفتاق و کفر
 کردند که در او ائیل سوره بقره مذکور است بیان واضح نمود و هر که تحقیق مطلوب باشد تفسیر حیات سرمدی با مطالع
 نماید و ذکر ابویحیی مطابق کتاب لوقا شد کتب آن پیشین گوئی این زمانه که رویتی علیه السلام در پیشین گوئی بادشاهت
 خداے اسلامی شب و روز ترزبان بود و از مسیح علیه السلام و حواریین در آخر قص عیسوی نوشتیم حاجت نقل
 نیست و چنانکه از زمانه احق بندهی نوشتیم از زمان ابراهیم بود و نوح و ادریس و انوش و شیث و آدم قدر
 بیان پیشین گوئی اسلام بیان نمودیم و او نے امر آنکه هر کسی تعظیم سبت کرد که بوجه هزار هفتم حضور صلی الله علیه و سلم بود
 باز کر باید دانست که حضور شوکت دین صلی الله علیه و سلم بحسب وعده و تعظیم هر نبی بر اے سبت در هزار هفتم ظهور آمد
 چنانکه در توره در هنگام تحریر تاریخ طبری بود و پیو دیان در آن کاسته بود و چنانچه نصار اے یونان افزودند و
 در او ایل کتاب طبری در بیان زمان نقل میکنند که از وجود آدم تا هجرت حضور صلی الله علیه و سلم پنجاه و نه صدر
 و نود و دو سال تحریر کرده است پس حق آنست که از آدم علیه السلام تا ولادت ابراهیم در نسخ یونانی سنین
 صحیح اند و از ولادت ابراهیم تا ولادت و نبوت حضرت صلی الله علیه و سلم سنین عبرانی صحیح هستند و ازین
 جهت تعظیم سبت قبل از وجود آدم بود چنانکه در قرآن مجید است کان الناس امته واحدة فبعثنا المرسلین
 مبشرین و منذرین الایة خلاصه ایل آنکه بود آدم یک است پیشین گوئی سبت پس فرستاد الله تعالی انبیاء را
 بشارت دهنده بر اے اهل حق و رساننده برای کفار از شوکت سبت و نازل کرد با ایشان کتاب بحق تا حکم
 کند میان از میان اهل کتاب در آنچه اختلاف کنند و اختلاف کردند مگر آنکه داده شده بود در کتاب بعد
 از آنکه آمدند و ایشان را بنیات صاحب سبت حضور صلی الله علیه و سلم بر اے لغاوت پس هدایت کرد اسد انان
 را که ایمان آوردند مثل عبید الله بن سلام ازین تحقیق ظاهر شد که نبوت حضور صلی الله علیه و سلم در ابتداے
 هزار هفتم که حدش چند باره گذشت کردند پس ازین واضح گشت که ابتداے امر عالم و نبوت از حضور صلی الله علیه و سلم
 شده است و ختم امر نبوت هم بحضرت صلی الله علیه و سلم زیرا که حضور صلی الله علیه و سلم رحمة للعالمین منظم
 رحمن اند و مشکوٰۃ آنحضرت صلی الله علیه و سلم اسم رحمن و مظهر روح عظم بوجه ذاتی که هفتاد هزار وجه

دارد از نیاید امت آنحضرت صلی الله علیه و سلم هفتاد هزار کسان منظر ساهماے و چه ذاتی بدان درجه باشند
 که بجهاد هر یک هفتاد هفتاد هزار کسان بلا حساب در جنت روند گو یا منظر هفتاد و هفتاد هزار لغات لسان و چه
 روح عظم اند از نیاید حضرت شیخ فرماید (و انما کانت حکمة فدیة لانه اکمل موجود فی هذا النوع الانسانی و لهذا
 پر و به الامر و ختم به و جزین نیست شد حکمت حضور صلی الله علیه و سلم فردے بر اے آنکه اکمل موجود است
 درین نوع انسانی بر اے این شروع کرده شد امر نبوت با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در عالم ارواح و ختم
 کرده شد با آنحضرت صلی الله علیه و سلم در دنیا و امکان بنیاد آدم بین المار و الطین) پس بود حضرت صلی الله
 علیه و سلم نبی ظاهر در عالم ارواح بر اے ارواح انبیاء را لیکه آدم میان گلاب بود و این اقتباس از
 حدیث است که بود نبی در حالیکه آدم البته منجل بود میان آب و خاک و بود آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 نبی بدان درجه شهرت دارد که در فصل ۸ سفر ششم ۳۳ ملاکی ۲۲ شیخیا و اول یوحنا ملقب نبی بلا قید مذکور
 اند و مراد از ما بین آب و خاک بودن آدم در مرتبه عالم مثال است که میان روح صافی مثل آب و جسم خاکی
 است و معانی دیگر هم نوشته اند اکنون متوجه بشرح باید شد (ثم کان نبی الله الغضریة خاتم النبیین) باز نبی الله
 الغضریة خاتم النبیین شد و در ذات حضرت صلی الله علیه و سلم سه امر اند یکی روح منزهات که بدان جهت
 بنیان انبیاء بنجد وند موصوف دوم قابل نبوت و انما رسوم ختمیت جامع و در مراتب آئیه سه امر اند یکے الله
 ماخوذ اوله دال بر ذات دوم رحمن قابل سوم رحیم جامع جمیع اسماء انبیا تسمیه شامل بر اکمل مراتب است
 پس مقابل شد هر سه حقائق حضور صلی الله علیه و سلم بسبب حقائق الیه (اول الافراد الثلثة و ما زاو علی هذه
 الاولیة من الافراد فانها) و اول افراد ثلثة است و افرادیکه زیاده شود برین اولیت پس او ازین ثلثه
 است ایراکه واحد عد نیست که عبارت از مجموع دو حاشیه است و واحد را حاشیه نیست و دو زوج اول
 است پس لازم آمد که اول افراد سه باشد و پنج گرفته شود از سه و دو جز را و که بر و زیاده کنند و علی هذا الله تعالی
 و تراست چنانکه در حدیث است نه فرد بنظر ذات لیکن حقائق الیه سه گونه اند ذات قابل جامع که با سه
 رحمن رحیم مبر (فکان علیه الصلوة و السلام اول دلیل علی ربه پس حضور صلی الله علیه و سلم اول ولایت
 بر پروردگار خود و چون جامع خاتم جمیع اسمائت (فانه اولی جوامع الکلم التي هی سمیات اسماء آدم پس
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم داده شد کلمات جامعه که سمیات آدم اند که جمله در وجه ذاتی روح عظم مندرج
 بودند و این مرتبه ایست پس دور هنگام عرض امانت بجهاد حضور صلی الله علیه و سلم بود و درین جهت انجالی

معرفت که نفس که این منع معرفت شهرت دارد درین حدیث (وان شئت قلت ثبوت المعرفة) وگرخواهی
 گویی ثبوت معرفت حق بصفت از معرفت نفس بصفت (فالاول ان تعرف ان نفسک لا تعرفها فلا تعرف
 ربک) پس اول نسبت که بشناسی که کنه نفس خود را شناسی پس شناسی کنه پروردگار خود را (والثانی ان تعرفها
 فتعرف ربک) و دوم آنکه بشناسی و صفت نفس خود را پس بشناسی پروردگار خود را (فان کان محمد صلی الله علیه وسلم
 اوضح دلیل علی ربه فان کل جز من العالم دلیل علی اصله لذی) هر چه فافهم پس حضرت صلی الله علیه وسلم اوضح
 دلیل است بر پروردگار خود بدین شناخت سه اشیا زیرا که هر جز عالم دلیل است بر اصل خود که او پروردگار است
 زیرا که حق وجود مطلق بصورت عالم ظاهر زیرا که چون انسان خود را با جزا خود بشناخت و طبیعت عالم دریافت که
 اشارت بکلمات علییه دارد معرفت حق پیدا کند که از مقید رجوع بمطلق آرد که در روح خود حقائق عالم را بشناسد
 پس الفاظ لائقه مثل فاتحه و غیره بخواند و رجوع معنی آرد و در جسم خود صور اجسام عالم بشناسد پس قیام در کوع
 و سجود و قعود نماید که در و مندرج اند پس تفهیم کن (وانما حجب الیه الله السار فحق الیه من باب حنین النمل لے
 جزئاً) و جزین نیست محبوب داشته شدن بطرف حضرت صلی الله علیه وسلم نسایس شوق داشت بطرف شان که
 مشتاق کرد زنان را بطرف خود زیرا که آن شوق از قسم شوق کل است بطرف جز خود تا آنکه آخرین وصیت بر
 رعایت حق زنان بود از آن حضرت صلی الله علیه وسلم (فان بان بذاک عن الامر فی نفسه من جانب حق فی قوله فی هذه
 الاشارة الانسانية العنصرية و الفحش فی من روجی) پس ظاهر کرد حضرت صلی الله علیه وسلم بدین حسب از امر فی
 نفسه از جانب حق در قول او تمالی درین نشانه انسانیه عندی و نفع کردم در آدم حصه را از روح خود و روح
 و مثال و جسم هر سه مظاهر حق اند پس روح مثل جز حق است نه عین جز که از حق تعالی معاذ الله مکرک باشد
 (ثم وصفت الحق نفسه سبحانه بشدة الشوق الی لقاءه) باز وصف فرمود حق سبحانه نفس خود را در حدیث ذیل
 بشدت شوق بطرف لقاء روح که مثل جز است هنگامیکه از جسم جدا شود و شوق عبارت از آرزو مند
 گردانیدن است پس شائق معشوق باشد معشوق عاشق و اشتیاق آن آرزو مند چیزی باشد پس حق شائق
 از آنست که عاشقان را بر خود گرفتار کند که مقید از بطرف اطلاق خود آرزو مند کرده است (فقال للشتاقین یا
 داؤدانی اشد شوقاً الیم یعنی للشتاقین الیه و هو لقاء خاص) پس حق فرمود بر آرزو مندان خود را
 داؤد من شائق ترم بطرف مشتاقین بطرف من بر آرزو مندان لقاء که بر آرزو مندان حاصل شود
 آن لقاء خاص است که بجز او مواد جسمانی حاصل کند و از گرفتاری قیود مصلی گردد (فانه قال فی حدیث له حال

ان احکم لایری رب حتمی موت) زیرا که فرمود حضرت صلی الله علیه وسلم در حدیثیکه در آن ذکر داشت که کسی از
 شانه بیند پروردگار خود را تا که بمیرد (فلا بد من الشوق بمن هذه صفة) پس لابد است از شوق برای کسی که این صفت
 باشد که جز خود آرزو مند کل خود گرداند تا لذت جز او اصل بعد از فراق حاصل شود (فالشوق الحق لمولاه المؤمنین
 المقربین مع کونه یراهم قبل موتهم) پس از اینجا آرزو مند گردانیدن حق است برای این مؤمنین مقربین با وجودیکه
 بیند حق او شان را قبل موت شان (فحجب ان یرده بعد) پس دوست داشت حق تعالی که بیند
 بندگان حق را بعد از موت (ویابی المقام ذلک) و ابا کند مقام دنیا موجب کثرت این رویت را بغیر
 از موت طبعی یا ارادی لیکن چون از خود فانی شود بحق بائی گردد پس رویت خود رویت حق باشد (فانشبه
 قوله حتمی لعم مع کونه علماً) پس مشابه شد این رویت حق بعد موت بنده بقول حق تعالی حتمی لعم مع کونه بنده کامل
 علم حق شمار کرده شد با وجود بودن حق عالم ازلی (فبولی شتاق لئله الصفة الخاصة الی لا وجود لهما الا عند الموت
 قبیل بهاشوقهم الیه) پس حق مشتاق و آرزو مند بصورت بنده برای این صفت خاص است که بر آرزو
 او وجود نیست مگر بعد از موت طبعی یا ارادی پس تشکین کند بان صفت آرزو مند گردانیده شدن او شان را
 بطرف خود (کما قال تعالی فی حدیث الترد و هو من هذا الباب) چنانکه فرمود الله تعالی در حدیث تفسیری
 بابت ترد خود و آن ترد از همین قسم است که ترد بنده کامل را منسوب بخود فرمود و آن حدیث قدسی نیست
 (اتردت فی شئ انا فاعلم تردوی فی قبض الی بعد المؤمن یراه الموت و انا اکره سائمه و لا بد من لقاء فی بقشرة
 بلقائه) نه ترد و کیم در چیزی که فاعل او باشم ترد من در قبض روح بنده مؤمن خود که کرده در موت را پس
 کرده دارم بر آرزو بخش او (لا بد است از لقاء من پس بشارت او او را ببقار من خود که آن بعد موت است
 که از قبودات بر باند و مطلق محو شود و ما قال (لا بد من الموت لئله یعنی بذاک الموت) و فرمود (لا بد است
 بر آرزو مندان موت تا آنکه تشکین کند الله تعالی بنده را بذاک موت) (ولما کان لا یطیق الحق الا بعد الموت) کما قال
 علیه السلام ان احکم لایری رب حتمی موت لذلک قال تعالی (لا بد من لقاء) و هر گاه یکدیگر ملاقات کند
 بنده حق را بعد از موت چنانکه فرمود علیه الصلوة و السلام که بنده یک شفا پروردگار خود را تا که بمیرد فرمود الله تعالی
 و لابد است بر آرزو مندان (فانشتاق الحق لوجود بنده انبسته) پس اشتیاق حق بصورت بنده بر آرزو
 وجود این نسبت است پس از اینجا مطلب شعر حافظ باید فهمید که بر تو معشوق بر عاشق اگر افتد چه شدت
 ما باو محتاج بودیم او با مشتاق بودیم یعنی بر تو شوق حق اگر بر عاشق مشتاق او افتاد چه بعد است که ما باو محتاج

بودیم و اول صورت ما مشتاق بود پس اندرین صورت مشتاق یعنی خود میتواند اشعار (بحین الجیبان رقیق
 وانی اشده لیه حنیئا) قصد کند جیب یعنی بنده بطرف رویت من و من شائق ترم بطرف او بقصد و هیئت
 و یابی القضا + فاشکوا الاین و شکوا الاین + و خواش کند مضطرب شوند نفوس باشتیاق بطرف نقاد و با
 که حکم الهی که موت است که تا موت نیاید نقاش شود پس شکایت کم اندوه عدم وصال را و شکایت کند بنده
 فراق را یعنی شکایت فراق بنده کامل شکایت من است (فلما ابان انش فی من روحه فاشتاق الالفیه
 پس هرگاه بیکه ظاهر کرد حق که خود او نفخ کرد در آدم روح خود پس نه مشتاق شد حق در صورت بنده مگر براس
 نفس خود (الاترا کین خلقه علی صورت لانه من روحه) آینه یعنی حق را چگونه پیدا کرد او را بر صفت خود
 زیرا که او ز روح اوست پس اشتیاق بنده اشتیاق حق است بطرف خود و لما کانت نشأته من نزه الارکان
 الاربعة المسماة فی جسده اخطا طاحدش عن نفخ اشتعال بمانی جسده من الرطوبة و کان روح الانسان نار الاجل
 نشأته) و هرگاه بیکه نشأت انسانی است ازین ارکان نسبی شده بغلبه که در جسم او باخطا پیدا شد از نفخ او
 اشتعالی از رطوبت بیکه در جسد او بود پس شد روح انسان با ماده حرارت عزیز برای پیدایش و باید است
 که روح انسانی در اصل خلقت نزد اکثر عرفا از جوهر نورانیست که با جوهر لطیف جسمانی که در قلب است بغلبه
 آتش البته رطبی دار و بدین وجه حضرت مصنف آنرا از فرمود و در روح شیطان از غلبه آتش است
 نه روح انسان از آتش ساخته شده باشد و در قیام روح بعد از موت جسم صورت بر بسته (ولندا ما کلم
 موسی الانی صورة النار و حمل حاجته فیها) و برای همین اصل نشأت روحی او که بر غلبه آتش است نه کلام
 کرد و بعد موسی را که در صورت آتش و گردانید حاجت او را در آتش (فلو کانت نشأته طبیعیه لکان روحه نوریا
 پس اگر بود نشأت او ساد و طبیعی غیر عنصری البته بودی روح او نور ساد و کئی عنه بالنفخ یشیر الی الله من
 نفس الرحمن) و کتابت کرد از نفخ بنفخ اشاره کند بطرف آنکه آن نفخ از نفس رحمن است (لانه بهذا النفس
 الذی هو النفخ ظهر علیه و باستعداد المنفوخ فیه کان الاشتعال نار الانوار) برای آنکه باین نفخ است
 ظاهر شد یعنی او با استعداد منفوخ فیه شد اشتعال نار نور (فبطن نفس الحق فیما کان به الانسان انسانا
 ثم اشتق منه شخصاً علی صورت ساه امرأة) پس پوشیده شد نفس حق در چیزیکه شد بد و انسان انسان باز
 خارج کرده شد از شخص بر صورت او نام داشت آدم او ازین (فقطرت لبورته سخن الیها حین النشأ الی الله
 و حنت الیه حین نشأ الی و طنه فحب الیه النساء) پس ظاهر شد آن زن بصورت او پس قصد کرد او بطرف

زن قصد شد بطرف نفس او و قصد کرد زن بطرف مرد قصد شد بطرف وطن خود پس محبوب کرده شد نه
 بطرف حضور علیه السلام زنان (فان السحاب من خلقه علی صورت) زیرا که اسد محبت کرد آدم را که پیدا کرد در صورت
 خود که جامع جمیع حقائق است (و اجد له ملائکة النورین علی عظم قدرهم و منزهتهم و نلو نشأتهم الطبیعیه) و تاریخ
 کتایند اسد براس آدم ملائکه نوری را با وجود بزرگی قدر و منزلت و علو نشارت طبیعیه شان این تقریر بنظر اول
 رسوم است مخالف مذهب شیخ مرحوم که لار است نوز را چنانکه در نفس آدمی و هم در نفس عیسوی گذشت
 حسب آیه استکبرت ام کنت من العالمین مستثنی میفرماید (من) ناک و وقت المناسبة) پس از نیاید واضح شد
 میان مرد و زن (و الصورة اعظم ناسته و جهلها و اکملها) و صورت را اعظم و بزرگ و اکمل مناسبت است
 با ذی صورت (فانما زوج بوجود الحق کما کانت المرأة شفقت بوجودها الرجل) زیرا که صورت آدم زوج کرد
 حق را بوجود خود چنانکه زن شیخ کرد مرد را بوجود خود فرق اینقدر است که آدم مظهر حق است و زن جزو در تصویر
 زه (چا) پس گردانید زن مرد را زوج (فقطرت اشأته حق و رجل و امرأة) پس ظاهر شد نسبی و مرد و زن
 (فمن الرجل الی ربه الذی هو اصله حین المرأة الیه) پس قصد و میل کرد مرد بطرف پروردگار مطلق خود که اصل
 است میل کردن زن بطرف مرد (فحب الیه ربه النساء کما احب الیه من هو علی صورت) پس محبوب و دوست
 بطرف حضرت صلی الله علیه و سلم پروردگار زنان را چنانکه محبوب داشت الله تعالی آنرا که بر صورت اوست
 (فانفخ الحب الالمن تکون عنه و قد کان جملة بشکون منه) پس نه واقع شد حسب حضور صلی الله علیه و سلم مگر براس
 کسیکه بشکون شد از او بود حسب حق براس کسیکه متولد شد از او (فلما اقال حب و لم یقبل اجبت حکایة عن نفسه
 لتعلق حبه بر به الذی هو علی صورت) حتی فی محنته لامرأة فانه اجما بحب الله ایاه خلقا الیها) پس براس همین
 حب حق مرد را که بر صورت اوست فرمود حضور صلی الله علیه و سلم که محبوب داشته شد و نه از آنکه محبوب شد
 بطور حکایت از نفس خود براس تعلق حب حضرت صلی الله علیه و سلم بر یکدیگر حضور صلی الله علیه و سلم
 بر صورت اوست تا در محبت آنحضرت صلی الله علیه و سلم براس زن خود زیرا که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 دوست داشت زن را بحسب حب خدام در برابر خلق آبی از نجاست رأیت ربی بصورة عائشة (و لما احب
 الرجل المرأة طلب الوصلة التي تكون فی المحبة فلم یکن فی صورة النشأة العنصریه اعظم و صلته من النکاح و کما یکون
 دوست داشت مرد زن را طلب کرد آن صلی را که باشد در محبت پس در صورت نشأه عنصریه نشد
 بزرگ تر وصل النکاح و جماعت (ولما الیهم المشیئة اجزاء کلها) و براس همین عظمت شہوت عام مرگت کل اجزاء

انسان را در اول تکلم امر بالافتعال منه فتمت الطهارة كما تم الرجل الفشار فيها عند حصول الشهوة) و براسه
 همین عموم شهوت امر کرده شده باغتمال از تکلم و مجامعت پس عام شد بمارت چنانکه مرد عام بود در فدا و زمان
 نوع حصول شهوت و براسه غش بل تا فرج ظاهر است که ازین حرکت شدید مواد جوش میزند و بر طبعی آید
 و از غسل کردن و در میشو و در نه در بار امر (صل جلد مبتلا میگردد و براسه غشال منافع باطن است چنانکه فرماید
 از قان الحق بخور علی عین ان لیبقه ان یلتذ بغيره فلهو بالفسل یرجع بالنظر الیه فین شنه فیه اولایکون الاغفان
 زیرا که حق بخور است بر پنده خود که اعتقاد کند که لذت یابد بغير حق پس غشیل ظاهر کند اورا تا ازین طهارت
 بپد بر دور جوع کند بظن کردن بطرف حق و را نچه فنا شده است و در وزیرا که نباشد و نفس لامر که تلذذ بحق
 فاذا شاهده الرجل الحق فی المرأة کان شهوده فی المنفعل و اذا شاهده فی نفسه من حیث ظهور المرأة عند شاهده فی
 فاعل پس چون مشاهده کند مرد حق را در زن باشد شهود او منفعل و چون مشاهده کند او را در نفس خود از
 حیث نیست ظهور زن امر و مشاهده کند او را فاعل پس این رویت حق بنظر زن شد براسه ناکح پس
 یک صورت است و صورت دوم آنکه (و اما اذا شاهده فی نفسه من غیر استحضار صورتها مالمون عند ما کان
 شهوده الانی منفعل عن الحق بلا واسطه) ولیکن چون مشاهده کند مرد خود را از نفس خود بغير استحضار صورتیکه
 مکنون شده است از زمین بغير استحضار صورت خود که آن زنت پس نباشد شهود او منفعل از حق بلا واسطه
 در این صورت حضور را باشد شهود حق فی المرأة تم و اکمل لانه یشاهد الحق فیها من حیث هو فاعل و منفعل
 پس شهود مرد برای حق در زن تم و اکمل است برای آنکه مشاهده کند حق را در خود از حیث تیکه فاعل است نفس خود
 و منفعل است بصورت زن این صورت است اعلاست چنانکه ادنی آنکه میفرماید (و لا یشاهد من نفسه الامن حیث
 هو منفعل) و در مشاهده کند از نفس خود و ملازین مگر از وجهیکه او منفعل است از حق پس کل دو صورت اند چنانکه
 لفظ فاعل و دلالت دارد که اول لغت است و بعد از فاشراست و دلالت واجب علی الله علیه و سلم انشراکمال
 شهود الحق زمین پس برای کمال شهود محبوب داشت حضرت صلی الله علیه و سلم زمان برابر کمال شهود
 حق در ایشان (و اذا لا یشاهد الحق مجرد عن المواد ابدان) زیرا که مشاهده کرده شهود حق مجرد از مواد گاه به زیر که حق
 درین صورت محمول محض است معلوم معرفت برای همین گفته شهود در نشان او تعالی که تعقل کرده شهود
 شهود مشاهده کرده شهود مجرد از مواد و فان الله الفات غنی عن العالمین زیرا که الله تعالی بذات خود غنی است از عالمین
 و مرد از محمول آن نباشد که موجود نیست بلکه موجود ب حقیقت ذات حق است که غنی از عالم است (فاذا کان الامر

من هذا الوجه متمنعا ولم یکن الشهادة الانی مادة شهود الحق فی النساء عظم الشهود و اکمله پس چون شد
 امر مشاهده از وجه ذات متمنع و شهود نباشد مگر در ماده پس شهود حق در زمان اعظم و اکمل شهود است (و اعظم
 الوصلة النکاح) و اعظم وصل مجامعت است (و هو نظیر التوجه الالی علی من خلقه علی صورته یختلف فیری فیه
 صورته بل نفسه) و نکاح نظیر توجه الیه است بر کسیکه پیدا کرد او را بر صورت خود تا که خلیفه کند او را پس بنیز در
 صورت خود بل نفس خود را در فسواه و عدله فظاهره خلق و باطنه حق) پس درست کرد او را که باعث ال در او
 پس ظاهر او خلق است و باطن او حق است (و لهذا وصفه بالتدبیر لهذا السیکل) و براسه همین که باطن او
 حق است وصف کرد خود را بتدبیر این سیکل (فانه بید بر الامر من السماء و هو العلوی الارضی و هو اسفل
 العالمین لانها اسفل الارکان کلها) زیرا که الله تعالی ببطون خود تدبیر کند از بندگی اطلاق بطرف زمین
 قیودیکه اسفل ساغین است و مرد از زمین قیودات بدان وجه گرفته شد که زمین اسفل کل ارکان نرد و پو نامیه
 است و در نه در اصل نه علو است نه سفلی چنانکه اهل تحقیق جدید گویند (و سما من السماء و هو جمع لا واحد له من لفظه
 و لذلك قال علیه السلام حسبنا الی من و نیا کم تلت النساء و لم یقل المرأة فرائی تاخیر این فی الوجود عنده)
 و نام داشت آنها را نسا و لفظ نسا جمع است بغير از واحد از لفظ او پس معلوم شد که از دیگر لگو چو آنکه مرد است
 و براسه همین فرمود حضور علیه الصلوة و السلام محبوب داشته شد بطرف من از دنیا و شماسه یکسانه فرمود
 مرأة که واحد است پس رعایت کرد تاخیر زمان در وجود مرد (فان النساء ہی التاخر قال تعالی انما انسی
 زیادة فی الکفر) زیرا که نسا یعنی تاخر است چنانکه فرمود حق تعالی جزین نیست نس که تاخر کردند می ما باه و در
 زیادت است در کفر اهل که که آنچه خدا تعالی مقرر کرده است خلاف آن مقرر نمایند پس نس یعنی تاخر آمد
 (و البیع بنسبة لبقول تاخر) و بیع بنسبة بقولی آن بیع تاخر است پس معنی نس تاخر از نیا هم ثابت (فذلك
 ذکر النساء) پس براسه همین تاخر ذکر فرمود نسا را نه مررة را گو لفظ مرأة نیز تاخر از مر است که معنی مرد است
 لیکن ماده نسا آن تاخر است (فما جمن الی بالمرتبة و انهن محل الالفعال) پس نه دوست داشت آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم نسا را مگر بمرتبه تاخر ایشان و آنان محل فعل اند چنانکه مرد محل الفعل حق است (فمن لم
 کا للابیة للحق التي فتح فيها صور العالم بالتوجه الارادی) پس زمان براسه مرد مثل طبیعت اند براسه حق
 که شهود در و صور عالم بتوجه ارادی و درین رعایت فردیت است که از حق ظهور طبیعت هم رملن شد و از
 طبیعت رحتی صور عالم ظهور آمدند و الامر الالی هو نکاح فی العلم الصور الضمیری) و توجه الی در صورت

حیوانات آن موافقت است در عالم غیبی چنانکه در معدنیات و نباتات آتش و هوا بجای مرد و آب و خاک
 بجای زن و اجتماع آنها کما حق است (و همتی فی عالم الارواح النوریه) و توجه آبی در عالم ارواح نوریه همت است
 و ترتیب مقدمات فی المعانی (الاستیلاج) و توجه آبی در معانی براسه استیلاج آن ترتیب مقدمات است و کل ذاک
 کما فی التوریه الا و سبب فی کل وجهین هذه الوجوه و هر یکی ازین مذکور است کما حق است اولی است که است و هر وجه ازین
 وجه است پس زوداوه و موافقت است و اجتماع ارواح و علوم او شان یا همت کما حق است اولی است
 در عالم ارواح و اجتماع حدیقه اکبره و اوسط کما حق است در عالم معانی براسه استیلاج زمین حبسنا علی هذا الحد
 حبسنا علی این بر که دوست دارد و دنیا را برین حد پس او حبسنا نیست که معبر توجیه آبی گشته زمین حبسنا علی وجهه المشمونه
 الطبیعیه بنیافته نفعه علم هذه المشمونه و هر که دوست دارد و زنان را بر همت شہوت طبیعیه خاص نقصان کند و او را
 علم این شہوت و هر چه در تحقیقات این هم از حبسنا نیست مگر بطور شہوت نیست در مکان صورت بلاروح عنده پس
 این کما حق است اولی است صورت نیست بلاروح نمودار و امکان است تا کما فی الصورة فی نفس الامر ذات روح
 و لذت غیر مشمونه (و) و هر چه همت این صورت نیز در نفس الامر صاحب روح و لیکن آن غیر مشمونه است (من جبار
 الامر ان اولی وجهه کما حق است اولی است و لیکن لایدی لمن) براسه کسیکه آید براسه زن خود یا براسه آئی دیگر
 مثل رجاری و غیره باشد براسه صورت لذت لیکن نماند برای کما حق است اولی است من نفسنا یا کما حق است اولی است
 کما حق است اولی است پس جاهل است آن کس ز نفس خود بپوید که جاهل است غیر از و نام خود گیرد و زبان خود تا و اندرین
 شبلیست براسه تا و آن که از نام خود واقف نباشد کما قال بعضهم شعرا صعد عند الناس انی عاشق به غیران
 لم یفرقوا عشق من) چنانکه گفت بعض شعرا شعری شاد زود میان کس من عاشقم غیر از آنکه شناسد که عشق من بر
 کیست (و انما حبیب الماتة او فاحب المخل الذی یكون فیه و هو المرأة و لیکن غالب عنده روح استیلاج فیقول ما علم
 من و استیلاج التذکیران کما قال) چنان است این کس که دوست دارد و لذت را پس دوست دارد و محله را
 کما فی التذکیران و او لذت است و لیکن غائب شد از روح مسئله پس اگر داند مسئله را که در صورت زن همون طبیعت
 است لذت است لذت و اندک کما لذت یافت و که لذت یافت و باشد این شخص کامل زد کما لذت المرأة عن درجته
 از عمل بطور اولی است درجه نزل تلوک علی الصورة عن درجه من انتشاره علی صورتش کما فی التوریه و چنانکه گفته شد زن
 از درجه و بقول حق تعالی و برای مردان بر زنان درجه نیست کما فی مخلوق بر صورت حق از درجه خدا که
 پیدا کرد و او بر صورت خود با وجود بودن مرد و بر صورت حق در قبلیه لذت استیلاجی تمیز با عده بها کان غلبنا عن العالمین

و

و فاعلا اولی است پس بدین درجه که تمیز شد بزوجه از بنده شد غنی از عالمیان بدان و فاعل اولی (فان الصورة
 فاعل ثان فماله الا ولیته الی الحق) زیرا که صورت حق که مرد است فاعل دوم است براسه زن پس نیست
 براسه او اولی است که برای حق است (تمیزت الاعیان بالمراتب فاعطی کل شیء خلقه کما عطف کل شیء حق خلقه کل
 عارف پس تمیز شد نداء عیان بر مراتب که او هر شیء را اندر او چنانکه داد و اند عارف بر فی حق را حق او را فلذا کان
 حب النار کما حق است اولی است براسه عین شد حب زنان براسه حضرت محمد صلی الله علیه و سلم
 علیه و سلم از حب آبی و توجه نماند برای حق و نفسانی و شہوانی روان است عطف کل شیء خلقه و هو عین خلقه فاعطاه
 الا بالاشفاق الذی استحقه بمسماه امر بذات ذکال استحق) و داد و اند عارف هر شیء را حق او پس نداد و اند عارف
 هر شیء را حق او مگر یا استحقا فیکم استحق شد آن شیء را و لذات این استحق (و انما قدم النار لامن محل الانفعال
 و جزین نیست مقدم کرد حضور صلی الله علیه و سلم زنان را و حدیث براسه آنکه انان محل انفعال اندر کما حق است
 الطبیعیه علی من وجد منها بالصوره) چنانکه مقدم است طبیعت بر کسیکه موجود شد از و بصورت خاص (الهیست
 الطبیعیه علی الحقیقه الا انفس الرحمن فانه فی لغت صور العالم اعلاه و اسفله سر بیان النسخه اولی فی الجوه الی الی
 فی عالم الاجسام خاصه) نیست طبیعت در حقیقت مگر نفس رحمتی که درون نطفه کرده شد صورت اعلا و اسفل
 عالم براسه سر بیان نطفه رحمتی اولی در جوهر بیولانی در عالم اجسام یا مخصوص (و اما سر بیانها لوجود الارواح النوریه
 و الاعراض فذلک سر بیان آخر) و لیکن سر بیان طبیعت براسه وجود ارواح نوریه و اعراض پس آن دیگر
 سر بیان است که اولی است طبیعت جوهری ظهور کرد و بعد در صورت ارواح گویا جوهریت بیولانیت ارواح است
 و عرضیت بیولانیت اعراض پس در حقیقت طبیعت کلیه رحمتی همون بیولانیت عالم ارواح و اجسام و
 جوهر و عرض است از بیولانیت که جسد روح میگردد و روح جسد و عرض جوهر و عرض بیولانیت بیولانیت خود
 و غمزه علی الصلوة والسلام غلب علی هذا الخیر التانیث علی التذکیر لانه تصد انهم بالنساء نقال ثلث ولم یقل
 ثلثه بالهار الذی هو لیه و الذکر ان اذ فیها ذکر النساء و فیها ذکر الطیب و هو ذکر) بانرا آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 غالب کرد برین خیر تانیث را بر تذکیر برای آنکه تصد کرد و اتهام زنان را که فرمود ثلث که براسه زنان مخصوص
 است و نه فرمود ثلثه بهائیکه براسه عدد زنان است زیرا که در حدیث ذکر زنان است و در ذکر طیب است
 و او مذکر است (و عاده العرب ان قلب التذکیر علی التانیث فیقول انواطم و زید خیر جواد لایقول خیر من
 ثلثه التذکیر و کان واحد علی التانیث و لیکن جماعه و عادت عرب است ثلث تانیث بر تذکیر پس

فما یقربها للذین آمنوا (کہ جلد نویسم رحمت خاص را کہ عبارت از حضرت صلی اللہ علیہ وسلم است بر اہم متقیان
اہل اسلام چنانکہ در تفسیر مشین گوئی کتاب اعداد لوسی و ترتیب دوم فصل دوم باب اول مقدمہ پنجم ذکر کردہ ایم
پس ازین طیب مخصوص گشتند بطیب طیبات حضور صلی اللہ علیہ وسلم (و قد جعل الطیب
الحق تعالیٰ فی ہذا الاطلاق النکاحی فی برآة عائشہ فقال الخبیثات الخبیثات والخبیثات والخبیثات
للطیبین والخبیثات والخبیثات اولئک بیرون ما یقولون) و گردانید حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را طیب
حق تعالیٰ درین اطلاق نکاحی در برابر صدیقہ عائشہ پس فرمود کہ خبیثات زنان برائے مردان خبیثین
اند و خبیثین برائے خبیثات و زنان طیبات برائے پاکان این طائفہ اہل اسلام اند و طائفہ اہل اسلام
کہ در یاد شماست خدا او را داخل اند یعنی اولیاء اللہ پاک اند از آنچه انفرکتند و چون کلام در اہل اسلام است
از آسیہ نسبت مزاجم برائے فرعون و حضرت لوط و لوط برائے زنان بداعتراض نشود (جعل ردو حکم طیبیہ)
پس گردانید اللہ تعالیٰ را بچہ طیبین را طیب کہ اقوال اندر لان القول نفس و ہوعین الرائحة فخرج بالطیب
و الخبیث علی حسب ما یظہر فی صورتها النطق) برای آنکہ قول نفس دست و او عین الرائحة است پس خارج
شود قول با صفت طیب و خبیث بر حسب آنچه ظاہر شود و بدو در صورت نطق (فمن حیث ہوا الی بالاصالة کلمہ
طیب فوطیب) پس از حیثیتہ کہ الی است باصالت کل طیب است پس آن طیب است (و من حیث ما یظہر
و یدم فوطیب و خبیث) و از حیثیتیکہ حد کہ وہ شود و نہ دست کردہ شود پس طیب و خبیث است (فقال فی حیث
النوم ای شجرۃ اگرہ ریحا ولم یقل اگرہا) پس فرمود حضور صلی اللہ علیہ وسلم در جنت سیر کہ ان شجرۃ است
مکروہ دارم بریح اورا و نفرمود کہ مکروہ دارم اورا (فالعیین لا تکرہ و انما تکرہ ما یظہر منها) پس عین مکروہ نہ تکرہ
و بزین نیست مکروہ داشته شود و آنچه ظاہر شود از او (والکراہتہ لذلک الماعرفا و لعدم ملائمتہ طبع او عرض
او شرع او نقص عن کمال مطلوب و ما شہ غیر ما ذکرناہ) و کراہت برائے این مذکور بالعرض است
یا لعدم ملائمت طبع یا عن یا شرع یا بہ نقصان از کمالے کہ مطلوب از نوع اوست و نیست در آنجا
غیر آنچه ذکر کردیم اورا (ولما انقسم الامر الی خبیثا و طیبا کما قرناہ جب الیہ علیہ الصلوٰۃ و السلام الطیب
دون الخبیث) و ہر گاہیکہ منقسم شد امر بطرف خبیث و طیب چنانکہ آنرا تقریر کردیم محبوب داشته شد
بطرف حضرت صلی اللہ علیہ وسلم طیب سوائے خبیث (و وصف الملائکۃ بانہا تمتازی بالروح الخبیثہ
ما فی ہذہ النساتۃ المنصرۃ من الخفق فانه مخلوق من صلصال من حمار مسنون الی متغیر الراجح

فنگرہ الملائکۃ بالذات) و وصف کردہ شدند ملائکہ بانکہ اند یا پند بروح خبیثہ برائے ان تعنی کہ درین
نشارت خصیہ است زیرا کہ انسان پیدا کردہ شدہ است از صلصال از خاک سیاہ مسنون الی متغیر الرائحة
پس مکروہ دارند ملائکہ بالذات (کما ان مزاج الجبل یتضرر برائحة الورد و الی من الروح الخبیثہ فلیس الورد
عند الجبل بریح طیبہ) چنانکہ برعکس ملائکہ مزاج بوم است متضرر شود بر رائحة گل حالانکہ او از روح طیبہ
است نزد انسان لیکن نیست گل نزد بوم بریح طیبہ بچنین خبیثان را بوسے بول و براز و غیرہ خوش آید و
من کما علی مثل ہذا المزاج صورۃ و معنی اضرب الحق اذ اسعد و سر بالباطل) و ہر کہ باشد بر مثل این مزاج
در صورت و معنی ضریا بد با حق چون بشنود اورا خوش شود بباطل (و ہو قولہ والذین امنوا بالباطل
و کفر و اباسد و صفیم بالخمر ان فقال اولئک ہم الخسرون الذین خسروا انفسہم فانہ من لم یدرک الطیب
من الخبیث فلا ادراک لہ) و دلیل بر وقول حق تعالیٰ است کہ آنانکہ ایمان آورند بباطل و کفر کردند
بالسوء و وصف او شان را بخسراں پس فرمود آنانہ بالخصوص زیان کردند چنانکہ خود ہار از ہر کہ ہر کہ
ندریافت طیب را از خبیث پس نیست اورا ادراک و حقیقت (فما جب علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ
علیہ وسلم الا الطیب من کل شیء) پس نہ دوست داشته شد بر رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم مگر طیب
از ہر شیء و ما تم الاہو) و گر چہ نباشد در وجود مگر طیب بنظر ذات شہد و ہل تصور اینگونہ فی العالم مزاج
لا یجد الا الطیب من کل شیء و لا یعرف الخبیث ام لا قلنا ہذا لایکون) و ایام تصور شود کہ باشد در عالم مزاجی کہ
نیاید مگر طیب را از ہر شیء و نشاء خبیث را یا نباشد بگویم بچنین نباشد (فانما ما وجدناہ فی الاصل
ظہر العالم منہ و ہو الحق فوجدناہ بکرہ و جب) زیرا کہ تا نیا فقیم در اصل کہ ظاہر شد عالم از او و حق است پس
یا فقیم اورا کہ مکروہ دارد و پسند کند (ولیس الخبیث الا ما یکرہ ولا الطیب الا ما یحب) و نیست خبیث
مگر آنچه مکروہ داشته شود و نہ طیب مگر آنچه دوست داشته شود (و العالم علی صورۃ الحق و الملائکۃ علی
صورۃ حق) و عالم بر صورت حق است و انسان بر صورت حق و خلق است (فلا یکون غمہ مزاج لایدرک
الا الامر الواحد من کل شیء) پس نباشد در انجا مزاجی مگر امر واحد از ہر شیء ذیل تم مزاج یدرک الطیب
من الخبیث مع علمہ بانہ خبیث بالذوق و طیب بغیر الذوق فیشاء اورا کہ الطیب عنہ من الاحساس بخبثہ ہذا
قد یکون) بلکہ در انجا مزاج نیست کہ ادراک کند طیب را از خبیث مع علم بدانکہ او خبیث است بذوق و طیب
است بغیر ذوق پس مشغول دارد اورا ادراک پاکیزگی از او از احساس بخبثت او این باشد گاہے (و اما رفع

انجست عن العالم اوسن الکلون فانه لا یخرج ، ولیکن یرفع خبانت از عالم ای از جهان پس صحیح بنا شد و در حجت اسد
فی الجلیث والطیب و الجلیث عند نفس طیب و الطیب عند خبیث ، در حجت عامه خدا در خبیث و طیب
عام است و خبیث نزد خود طیب است و طیب نزد خبیث خبیث است و فاشم شطیب الا و یوسن در حجت
حق مزاج ما خبیث است پس نیست در اینجا چیز طیب مگر حال آنکه از وجه در حق مزاجی خبیث است و کذا تک
بالعکس ، و همچنین است در عکس این روانا الثالث الذی به کلمت الفردیة فالصلوة نقال و حجات فردیة
یعنی فی الصلوة لانها مشاهدة و ذلک لانها مناجاة بین اسد و بین عبده کما قال فاکرونی اذ کرکم
ولیکن سوئیکه بدر کامل شد و قویست پس نماز است زیرا که فرمود حضور صلی الله علیه و سلم و کرا و انیده شد
قرار چشم من در نماز برای آنکه آن مشاهده است و این بوجه آنکه نماز مناجات است میان خدا و بنده
او چنانکه فرمود که ذکر خیر مرا تا ذکر گنم شمار از چنانکه در متنوی معنویست **س** اسد الله گفتند لبیک
ماست **س** این همه سوز و گدازت پیک ماست **س** و صورت مشاهده زیاده برین چه خواهد بود که بجدا
خود رسید باز واضح بود که حکما مشاهده مقصود از حرکت نظری بجز در استن آنچه در خیال ایشان مقرر شده
و دیگرند اندها تا در غفلت عظیم او فتادند و اصحاب تصوف اصحاب تخلق اند مقصود و غرضی از علوم تخلق
دارند که آنچه در کلیات سنج است یا ظاهر در خود و در خود نموده بشناسند تا از شناخت خود بشناخت حق رسند
پس فعل خود را فعل حق و صفات خود را صفات حق تا آنکه ذات خود را ذات حق دانند و غرض حضور
شیخ از تمامی این کتاب همین بوده است و این امر در نماز بوجه اکمل حاصل که معراج المؤمنین است پس
کسیکه نماز خود را معراج او را تا بمقام انانیت حق نرسد نماز او بجز رسم با او ابدانیت و اصل نماز کون جامع
راست که نماز با قلب باشد باز نماز شهیدان اهل سحر است باز نماز اهل سحر است که هنوز شهید نشده
و نماز صاحب قلب بعد از شناخت خود و اجزای خود و باشد که طیب شود در ظاهر و باطن پس بظواهر ثوب ظاهر و جسم
مسلطه غیره حاصل شود و در باطن منفی غیر حق بالخصوص در پنج اوقات تا از عبادت هر نبی بهره ور شود چنانکه
و فضل ستم متی مسیح علیه السلام مثل این است فرمود که مالک را باغی از انگور بود پس بوقت اشراق بیرون
آمد و مردمان را تا شام بزدوری مقرر کرد بر یک شقال و باز بوقت چاشت بر آمد و بدستور مقرر رفت
باز بوقت دو پاس بر آمده بدستور مردمان را بر مزدوری مذکور مقرر کرد و باز بوقت سه پاس بر آمد و تا شام
بر یک شقال مردمان را مقرر کرد و باز بوقت عصر بر آمد و بزدوری یک شقال مردمان را مقرر کرد پس چون

چ

شام شد جمله را یک یک منتقال براد پس اولینان بر مالک نفاشند که چرا ما را با عصر بیان برابر کردی مالک
گفت که ای مرا اختیار نمود که هر چه خواهم در ملک خود بنمایم و آنچه مقرر شما بود در آن نقصان نکرده ام ازین رو
آخرین اولین خواهند شد که اهل اسلام اند انتی خلاصه پس ازین کلام پنج گروه دریافت شدند یک اشراقی
از زمان آدم تا او و علیه السلام که در میان سه اوقات مختلف شدند یکی از آدم تا نوح دوم از نوح تا هود
سوم از هود تا ابراهیم و متاخرین اهل اسلام متقدمین خواهند شد و شب مقدم است بر روز زیرا که شب
مقدم بر روز وجود مقدم است پس بجای نماز اشراق شان نماز بعد غروب مقرر شد و سه رکعت بنظر سه
دوره آنحضرت شد و از زمان ابراهیم تا حضرت موسی یک گروه است و چهار اشخاص درین گروه معظم اند
حضرت ابراهیم و حضرت اسحاق و حضرت یعقوب و حضرت یوسف پس بجای نماز چاشت ایشان نماز عشا
مقدم کرده شد و چهار رکعت بود چهار پیغمبران شد و نماز اشراق و چاشت ایشان سنون داشته شد و حضرت
اسماعیل درین دوره یک بود بدان نظر نماز ترکلی شد و بنظر دوازده پسران اسماعیل نماز تجد سنون گشت
و کرده سوم کرده است موسی است که در میان هزارها انبیا گشتند مگر بر طریق موسی و ارون رفیق نظر بران
نماز صحیح مقرر گشت و در رکعت زیرا که وقت نماز اشراق و چاشت در اصل بر سه گروه اول و دوم بود و
بوقت نصف النهار مانعت از نماز است و در هر دو این بهین جهت نماز سه وقت است و در دوره چهارم چهار
انبیا گشته اند یکی زکریا البویجی دوم یحیی بن زکریا سوم مریم که در تحقیق زنان هم بنبیه باشند چنانکه در معالم
است چهارم مسیح بدان نظر نماز سه پاسه است چهار رکعت باقی ماند نماز است وسط که بطور وسط
باشد نه زیاده موجب طاعت نمک موجب تحقیر پس چهار رکعت نماز وسطی عصر مقرر کرده شد پس بدین وجه
نماز پنج وقتیه و نماز وتر مقرر شد و چون حضرت اسماعیل جدا این است عظیم اند پس نماز عصر کافی است
برای ادای عبادت ایشان بدین وجه آن تاکید است که در پنج وقتیه است در وتر نباشد و توجه بطرف
کعبه بوجه آنکه اولاً کون جامع درین اقرب زمین محشر شده و روح اعظم برای آدم در اینجا متجلی گشته تا
بحقیقت جامع خود رجوع آورند از نجاست که هر که بر اسب رجوع رود در اندرون کعبه سنون است که
برسد تا مکانی خالی یافته از خود پر بیند و خدا را که تلاش میکرد در بیت اسد که بدین وقت رسیده
بود دریافت نماید و چون این ممد شد باید دانست که ابتداء ازینیت است و در رساله نور وحدت انجید
سید عبید اسدین سید باقی با سمد حومین است ای سید نماز در روز و حج و زکاة و امثال آنکه موصل است

است

یوحده اند بخاصیت و ایصال آنها وقت نیست که خالصا تصور شود نه شود چنانچه شرط کرده اند و معنی
خالصا تصور در نیاب همه کس را بفهم در نگنجد و هر کس را تا که دم معنی بخاطر رسد اما آنچه طالب وحدت را ضرورت
آنست که تصور کند که نیت کرده ام که نماز گذارم یا روزه گیرم مثلا براس حقیقت خود و وجود یعنی یافتن
که اورا کم کرده ام و میخواهم که بوسیله این عبادت وحدت که عین الله است نمود نماید پس معنی نوبت
ان اصلی صدق است آنست که نیت کردم که مناجات انجام بدهم براس در یافتن خود متوجه شده بکجه
بواقعیت جامع خود که اولاد در کعبه شریفه نمود گرفته نه بطرف غیر که دست برگوش نهادن اشارت
پد است و چون از غیر چیزی کرد و واضح گشت که الله که حقیقت جامع است بزرگست اودهم و پنداری
که داشت پس بعد تکبیر توجیه بگوید انی وجهت وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا وانا من المشرکین
که چون جمله عالم حسب آیه انما تلووا فتم وجه الله وجه حق است که بظرف خاص خاص نسبت به تعیین است و از
اقامت کننده جمعی علی الظاهر شنیده بود و انشمال حق ز منوره بطرف فلاح و مناجات رجوع آرد که وجه خود را رجوع
بذاتی کرد که آسان معنی عالم ارواح در زمین عالم مثال و اجسام را بنظیر آورد و نائل کننده بطرف حق نه بدیگری
و از مشرکین نباشد که خور و نماز حق دانسته شرک در وجود کند و چون شرک نشد در ذات و صفات و
افعال حق سیاحت و سیر کرد پس بدین جهت بجای آنکه اللهم بگویند بلس ثبنا رقی ذیرا که هر شے اندرین صورت
انظار کمال حق کند و بابرکت شدتین حق که عبارت از اسم است در صورت بنده و متعال شد عظمت حق که
محمود در بنده نباشد و نباشد الهی غیر حق که حقیقت بنده است بلکه مقصودی و موجودی غیر حق نشد و چنانکه او
حاضر است هم غائب پس چنانکه دوری از او غیر تصور در وجود است در شهود هم بخواب پس اعوذنا فتن
الشیطان الرجیم بخواند که پناه جوید از الله حقیقت خود از شیطان که بهی بید است و بیدارنده شده یعنی
دور داشته شده و تسمیه بخواند که دلیل بزرگمال قرب بنده و حق است زیرا که تعیین هر شے بذات وجود قابل
جامع اوصاف است که ذات بنده تعیین تعیین ذات حق است که رحمن قابل اوصاف و رحیم جامع اوصاف
است بدین وجه بنده قابل اوصاف و جامع صفات گشته و در صلوة سوره فاتحه بخواند که خلاصه قرآن
و تفصیل تسمیه است و از نام فاتحه صلوة است بنظر آنکه نماز و مشتمل برین وجه میفرماید (وای عبادة
مقسومة بین الله و بین عبده یصفین فصفها لله و نصفها للعبید کما در فی الحدیث الصحیح عن الله) و
بناز بنظر فاتحه عبادت مقسومه است میان خدا و میان بنده او بدو نصف پس نصف او براس خدا

و نصف او براس بنده است چنانکه وارد است در حدیث صحیح از خدا ان قال قسمت الصلوة بینی و بین عبیدی
نصفین فصفها لله و نصفها للعبیدی ما سال که فرمود الله تعالی تقسیم کرده شد فاتحه میان من و میان بنده
من بدو نصف پس نصف آن برای من است و نصف آن برای بنده است و براس بنده است آنچه سوال کند بنیت نیز سوره
فاتحه هفت آیات مثالی شده که بعضی دود است و بمقابل باقی جمله قرآن واقع از اینجا پاره اول از
الم شمار کرده شود و چون در اجتهاد سوره فاتحه از الحمد لله که بود در مدینه منوره از تسمیه منزل بار دیگر شد
پس کسی تسمیه را جدا گانه از فاتحه فمردنا آنکه کاتب حضرت صدیق و فاضل رضی الله عنهما بطوریکه خواندند که
بطور مدینه و کسی آیه اول از تسمیه تبارک العظیمین یک شمرده کسی تسمیه را جدا گانه آیت است پس نزاع
بطور نزاع لفظیست و حضرت شیخ تسمیه را بطور مدینه گفت چنانکه از توفه حدیث واضح (بقول العبد
بسم الله الرحمن الرحیم یقول الله ذکر فی عبیدی) گوید بنده بسم الله الرحمن الرحیم یعنی حقیقت مقیده با اسم
است یعنی الرحمن الرحیم سست متعین است فرمایند الله تعالی یاد کرد مرا بنده من لبیک گو یا حق این است
و جواب حق و لبیک او عین قول بنده بسم الله الرحمن الرحیم است چنانکه سابقا از مولانا رونم نقل کردیم
الله گفت لبیک لبیک است + این همه سوز و گدازت لبیک است + در شنوی معنویت که شخصی عبادت
زیاده میکرد بطور مغایرت اثر بر و مرتب نشد پس شیطان نزوش آمد و گفت که گاهی خدا تعالی ترا
لبیک هم گفت جواب دادند پس شیطان گفت که باز چه عبادت آن کنی که جواب ندی پس آن شخص عبادت
ترک کرد حق تعالی خضر را نزد او فرستاد که چه عبادت ما ترک کردی گفت که جواب خواندم نمی آید خضر فرمود که هر بار
جواب آمد لیکن نوشتا نمی که الله الله گفت لبیک است + فی الحقیقت از کسیکه جواب نیاید پیش
او بی سود باشد بگو کفره که بتان را پیشش کند و جواب نشنوند و چون در خود غور کنی ذات تو سبب قابلیت
و کثرت عالم اسما و عالم روح و عالم مثال و عالم جسم تو و توابع آن است بے شبهه ذاتی که ذات حق پروردگار
کننده عالم قابلیت و عالم اسما و عالم اعیان و عالم ارواح و مثال و اجسام و توابع آنهاست و بعد از تسمیه
که تعیین خود از تعیین الله رحمن رحیم بنده دانند پس جا بر حمد و شکر خداست که بدین نوازش بنواخت
دقیق العبد الحمد لله رب العالمین یقول الله حمد فی عبیدی) گوید بنده زبان دل جمیع حمد یعنی اظهار کمالات
بمقام جمع و تفرقه مخصوص براس الله است پروردگار عالمیان و عالم که علم باشد و بنده در خود از عالم
قابلیت و عالم اسما و عالم روح و مثال و شهادت عالم قابلیت حق و عالم اسما و عالم ارواح و مثال و شهادت است

گوید الله تعالی حمد و مرابند من که حمد گفتن بنده عین قول حق تعالی است بدستوریکه گذشت و چون صورت
 پرورش حق عالم را تا بمقام شهادت دنیا دانست و حق را عالم دیگر است که آنرا هم قابل و درم کند آه
 الله که معنی است بواسطه قابلیت و جامعیت حق است (بقول العبد الرحمن الرحیم بقول الله تعالی علی عبدک
 بنده گوید که الله قابل عوالم آخرت و جامع اوصاف پس تکرار اسم حق و در نیم بنظر آخرت که عالم بدان نظر
 از علم نسبت بنده نشده است گوید حق که شاکر و مرابند من که عین گفتن بنده و حق در حق عین ارشاد حق است
 که شاکر و مرابند در صورت هنوز نگرفته که در حق معنی قابل و جامع دانست و گمانی نکند که هرگاه حق رحیم است
 بنده را قید منماند پس هر چه خواهد بکند بلکه یقین کرد مصراع مرد آخرین مبارک بنده ایست که با وجود شاکر
 حکیم کار او بی مصلحت نباشد که ولادت دنیاوی منتج جز او سزا است (بقول العبد مالک یوم الدین بقول الله
 محمدی عبیدی و فوض الی عبیدی) گوید بنده که الله مالک روز دین فرماید بنده را که دانست مرابنده
 من که مفید ساخت درین جهان و سپرد کرد و بطرف من بنده من اول و آخر خود را بداند تا تصدین روز دین
 را مخصوص کند بر وز قیامت و کامل در هر وقت اثر قیامت داند که حدود و قصاص و بیخ و آلام آنچه بر بنده آید
 مکافات اعمال سابقه و لاحق و اندایا عتق ترقی درجات شمار کند پس روز دین او مخصوص بقیامت نباشد
 از نیجا در زیر آیه و من عمل مثقال ذره شرایره در معالم نقل از بزرگی فرماید که مومن درین دار دنیا منرا بنید
 نه در آخرت (فذا النصف کله الله تعالی خالصا) پس کل این نصف بر اے خدا تعالی خاص است و ظاهر
 است که هر آنکه باین اوصاف باشد حاضر است با خصوص قریب ترین بنده که حیثیت اوست بنابر این در حق
 بقول العبد ایاک نعبد و ایاک نستعین بقول الله بنده ای و عبید به باسالی با ز گوید بنده که ترا
 بندگی کنم که بحسب حدیث العبد و مانی پده لولاه و تو خود استم و بتو عینیت خواهم که غیریت موهوم بر طرف نشود
 فرماید اصداین ما بین من و میان عبیدت و برای بنده نیست آنچه سوال کند و این قول حق نیز عین قول
 بنده است که ایاک نعبد و ایاک نستعین است رفوع الاشرک فی ذره الاثر پس واضح شد اشرک میان این
 آیت و چون بنده عینیت خواست و در پیراه مستقیم است و ازین رو مومن چنانکه بر راه مستقیم حجت است
 هر کافر بر راه مستقیم دوزخ است بدان نظر بقول العبد انما الصراط المستقیم صراط الذین انعمت علیهم غیر الممضوب
 علیهم ولا الضالین) گوید بنده بهجت خود بحقیقت خود راه بنما را راه درست راه کسانیکه کالعام کرد
 بر و شان یعنی حضرت انبیا یا بالخصوص راه ختم المرسلین علیه الصلوة والسلام غیر غضب با کرده شده مثل یهود و

نه گمراه نصاری و هر که همچنین بخت بخواند بر جوع بطرف حقیقت خود امید که براه راست رود از نیجا است
 حضور تعالی الله علیه و سلم فرمود که اگر بر یهود و نصاری این صورت نازل شد که گمراه نگشتندی لیکن هرست
 شرط خود اندن است و بشرط مساعدت تقدیر بر گزیده مومن بیودیت و نصرا نیت میل نکند (بقول الله بنده و مرابندی
 و عبیدی باسالی مخلص هو لای عبیده کما مخلص الماول له تعالی) گوید الله تعالی پس اینها برای بنده نیست
 و بر اے بنده نیست آنچه سوال کند پس مخلص کرد این امور برای بنده خود چنانکه مخلص بود اولی را بر آنچه
 او تعالی و عین گفتن بنده اینها الاثر عین ارشاد حق مذکور است خواننده واقف در کار است که جواب حق
 بشت ما سد چنانکه در آخر فرض عیسوی گذشت که اگر جزا دهد ترا سوال زبانی شنو اند ترا یعنی از هانف و اگر
 جزا دهد ترا یعنی شنو اند ترا بیع قلب تو (فعلم من هذا و جوب قره الحمد لله رب العالمین) پس دانسته شد ازین
 مذکور که صلوة مناجات است و آنچه مناجات در سوره فاتحه است که خلاصه قرآن است در دیگر قرست
 نباشد و جوب قرست سوره فاتحه در نماز و چون سوره فاتحه مثالی است بمقابل مابقی قرآن چنانچه دارد و لغد
 اتینا ک سبعامن المثانی و القرآن العظیم پس حدیث قرست فاتحه خلف امام مثانی آیه فاذا قرأ القرآن فاستمعوا له
 و انصتوا انبأ شد و آنم بخفا چون خوانده شود و نه منانی حدیث نزاع با قرآن که مراد از قرآن درین آیت
 و حدیث مابقی بود و در نه یکی در خصوص مذهب امام عظم و در خصوص مذهب شافعیه ضائع میشود و من
 المقرر بانما علی الصلوة المقسومة بین الله و بین عبده و لما کانت مناجاة) پس هر که بخواند فاتحه را پس بخواند
 نماز مقسوم میان حق و عبد بنظر فاتحه و نشد نماز او مناجات و بعد از فاتحه سوره فتم کند و تا و اول آیات با
 در خود شناسد چنانکه در تا ویلات حضرت شیخ معلقه بر قرآن مجید موجود است دینی ذکر و من ذکر الحق فقد
 جالس الحق و جالس الله فان صح فی الخبر الا انی انه تعالی قال انما جلوس من ذکرنی و من جالس من ذکره
 و هو ذو بصیرای جلوسه) زیرا که نماز یادداشتن است و هر که یاد کند خدا را پس هم جلوس شد حق را و حق هم
 جلوس او شد زیرا که صحیح شده است در حدیث قدسی آلی که او تعالی فرمود که من جلوس شخصی هستم که یاد کند
 مراد هر که بجلوس شد آنرا که یاد کند او را و صاحب بنیائی باشد بنید جلوس خود را و گو بجلوس بودن حق
 در وجود با جمله اشیا است که حقیقت آنهاست لیکن شود و بجلوس بودنش کسی راست که یاد کند
 او را که بشناسد و بنید حق را در خود دور نه نابیناست (فمذه مشاهدت و رویت) پس اینست مشاهده حق
 و رویت او (فان لم یکن ذا بصیرم یره) پس اگر نه باشد صاحب بصیر که حق را معارف خود داند نه بنید حق را

در من هنا لعلم المصطلح رتبة بل يرى الحق هذه الرواية في هذه الصلوة ام لا (پس از نیجا داند نماز را رتبه خود را
 آیا بیند حق را باین رویت در نماز پس بمرحله رسید که تا بحق رسید بانه بیند باید دانست که در حدیث است
 عبد ربک کماک تراہ الحدیث یعنی عبادت کن پروردگار خود را گویا تو بینی اورا یعنی در صورت قریب نفل
 رالی تو باشی و شهود در صورت اعضا و قوای تو حق باشد) و گویا تو نباشی (یعنی در قریب و انقض باشی که ذات
 تو حق باشد) یعنی اورا و خود که او بیند بدات تو ترا چنانکه در آیه ماریت اذ رمیت و لکن اسد رمی رمی
 حضرت صلی الله علیه و سلم را رمی حق گفته شد و این حدیث تفسیر احسان است پس مراد حضرت شیخ از رویت
 در نیجا قریب و انقض است که در آخر حدیث مذکور است اندرین صورت (فان لم یراه فلیعبدہ بالایمان کانہ
 یراہ فیحیله فی قلبہ عند مناجاتہ و یطی السمع لما یرویہ علیہ من الحق) پس اگر نه بیند بنده از ذات خود حق را پس
 باید که عبادت کند حق را بایمان در قریب نوافل که گویا بیند اورا پس خیال کند حق را در قبله خود نزد
 مناجات خود و اندازد و سمع قبولیت را براس آن حقیکه دارد کند بوسیله سمع بر دین غور کند تا در جردنی
 رویت حاصل شود چنانکه از شنیدن سمع اسد بیان خواهد فرمود (فان کان اما لعالمہ الخاص بہ

او للملکة الصالحین معہ فان کل مصل فہو امام بلا شک فان الملکة لعلی خلف العبد و اصل و جدہ کما
 ورد فی الخبر الصحیح فقد حصل لہ رتبة الرسول فی الصلوة و ای الینایة عن اسد) پس اگر باشد امامی براس
 عالم خاص انسانی یا برای ملائکه نماز خوانان با او بر آید هر نماز است پس او امام است بلا شک زیرا که ملائکه که
 ارواح قوای بنده اند نماز خوانند خلف بنده چون خوانند چنانکه وارد است در صحیح پس حاصل شد براس
 نماز رتبه رسول در نماز و آن نیابت است از خدا انیم رتبه عظیم است که از سمع قبول بنده را پدید آورد و چنانکه
 از عنایت میخورد گم خود را و اذ قال سمع اسد لمن حمدہ فحیر نفسه و من خلفہ بان اسد قد سمعہ فیقول الملکة و الحاضرون
 ربنا و الک الحمد) و چون گوید این امام صاحب سمع اسد من حمد یعنی شنید اسد تعالی براس کسیکه حمد کرد
 اورا پس خبر نفس خود را و انا که در خلف او هستند بآنکه اسد شنید اورا پس این قول بنده صاحب سمع
 نیابت از حق است پس شنوا نند ملائکه در جواب قول امام و حاضران ای پروردگار ما براس تو حمد است
 پس اهل سمع غور کنند که کدام خبر سمع حق داد و بکدام ربنا و الک الحمد گفته شد (فان اسد قال علی لسان عبده
 سمع اسد لمن حمدہ) زیرا که اسد فرمود بنبان بنده خود سمع اسد من حمد و زبان حسب قرب نوافل حق باشد و خود
 ورنه از کجا دانست که حق قدیم محمد بنده گان از شنیدن متاثر شد پس سمع قبول باین نتیجه رسانید که چون

زبان بنده حق شمع هم حق شد پس گویا بنده حق را وید در سمع و زبان (فانظر علو رتبة الصلوة و الی این
 لصاحبها) پس غور کن رتبه نماز و تا کجا رسانید صاحب خود را اول براس صاحب قلب است دوم براس
 اصحاب سمع (و من لم یحصل لہ درجۃ الرویة فی الصلوة فالیغ غایتها و لا کان لہ فیما قرء عین لانه لا یرى من
 نیاجیه) پس کسیکه حاصل شود براس او درجه رویت در نماز پس رسید غایت او را و نه شد براس او
 در نماز قرار عین زیرا که ندید آنرا عین زیرا که مناجات کرده اورا که بگوش حق گفته و از گوش حق شنید
 (فان لم یسمع ما یرد من الحق علیہ فیما ناہو من الحق السمع و لا سمع) پس اگر شنید آن حقیکه دار و خود برود در نماز پس
 نیست از کسانیکه انداخت سمع را و شنید اورا (و من لم یحضر فیما مع ربہ مع کونہ لم یسمع و لم یر فیلس بسلس
 اصلا) و هر که نه حاضر شد در نماز با پروردگار خود و با بودن خود شنید از حق و ندید حق را پس او هرگز نماز را
 نیست مگر بصورت (و لا یؤمن الحق السمع و یوشیئ) و نیست آن نماز از کسانیکه انداخت سمع قبولیت را

براس حق و او حاضر باشد براس چیزی که دارد و شود (و ما تم عبادة تمنع من التضرع فی غیرها ما دامت سوسے
 الصلوة) و نیست در مقام عبادت عبادتیکه منع کند از تضرع در غیر عبادت تا وقتیکه در و باشد سواے نماز
 بخلاف روزه که در و کار دنیا درست آید و حال زکاة بدستور است و حال حج هم بدین منط که در و سوداگری
 نمایند (و ذکر اسد فیما اکبر فیها لما تشکل علیہ من اقوال و افعال و قد ذکرنا منقذ الرجل اکمال فی الصلوة
 فی الفتوحات الملکیة کیف یکون) و ذکر خدا تعالی در نماز بزرگ چیز است که در دست براس ان اقول
 و افعالیکه مشتمل است نماز بر آنها و ذکر دیم صفت مرد کامل در نماز در کتاب فتوحات کبیره بسط تمام که چگونه
 باشد درین زمان کتاب مذکور بسیار بهم میرسد حاجت نقل در نیجا بدیم و نماز کامل باز در مصلی را
 بطرف غیر بوجه آنکه میفرماید (لان اسد یقول ان الصلوة تنی عن الفحشاء و المنکر) زیرا که اسد تعالی فرماید
 که نماز باز دارد از ظهور بنده و تصرف او و از بدی که خدا تعالی مجیب او باشد و او سبالات نکند که در نماز
 اهل قلب این دو صورت نباشد (لان شرع للمصلی ان لا یصرف فی غیر ہذہ الصلوة ما دام فیها و یقال لہ
 مصلی) برای آنکه مشروع است برای مصلی که تصرف نکند در نماز بخیر این نماز تا وقتیکه در و باشد و گفته شود
 براس او مصلی و خود حق تعالی فرماید (و لذلک اسد کبر یعنی فیما ی ذکر الذی لکیون من اسد لعبدہ حین یحییہ
 فی سواله و الثناء علیہ اکبر من ذکر اسد ربه فیها) و هرگز نمیدد خدا تعالی بزرگ است از نماز عباد او و او شستیکه
 باشد از خدا برای عبد خود و وقتیکه جواب در حق بنده در سوال و ثناء عبد بر حق تعالی از یاد او است بنده

پروردگار خود را در نماز دلان اکبر یار معبود تعالی بر اسے آنکه بزرگی بر اسے خدا تعالی است و بر اسے عبد
 ذلت که در صورت عبد حق شد (ولذلک قال و الله اعلم بالصنون) و بر اسے همین که ذات سزده ذات حق و
 صفات بنده صفات حق در شرف و شوق چنانکه در وجود او است فرمود و الله اعلم بالصنون مضارع آنچه کنید که علم صحاب
 قلوب را علم خود فرمود و حال صحاب سمع فرماید و قال و قال و الله اعلم بالصنون و فرمود الله تعالی یا سیکه انداخت
 سمع قبولیست در حالیکه حاضر باشد آنچه حق فرماید (فانما سمع هو ما یقولون عن ذکرا الله یا به فیما) پس مراد از
 القار بنده سمع را در نماز آنست که باشد شنو اسے از فکر بنده را در نماز تا که جوابات حق را بشناسد تا اینجا
 وجه مشاهده بنده در قیام بابت قرأت شد و وجه قیام و نماز آن رکوع دریافت نشد آنرا میفرماید (ومن
 ذلک ان الوجود لما کان عن حرکت معقوله نقلت العلم من العدم الی الوجود و علمت الصلوة جمیع الحركات) و
 ازین مشاهد است که هر گاه یک حرکت است ظهور عالم از حرکت معقوله حق است که عبارت از حب است چنانکه فرمود
 بودم خزانة مخفی پس دوست داشتم که شناخته بشوم پس ظاهر کردم خلق را که در خزانه مخفی و مندرج بود و نقل کرد حرکت
 معقوله عالم از بطون بطرف ظهور که گانه حرکت که شامل شد نماز جمیع حرکات عالم را بقیام رکوع و سجود و
 در حرکات سکونیت است نظر بر آن قیام و مقرر گشت زیرا که انسان بر جمله شامل است (و این مثلث حرکت استقیمه و بی حال
 قیام المصلی و حرکت افقیته و بی حال رکوع المصلی و حرکت منکوسه و بی حال سجود فخره الانسان استقیمه و حرکت الحيوان
 افقیته و حرکت البنات منکوسه) و حرکات منکوسه در حرکت استقیمه و آن در انسان حال قیام مصلی است و حرکت
 افقیه و آن حال رکوع مصلی است و حرکت منکوسه در آن حال سجود است پس حرکت انسان حرکت استقیمه است
 پس بدان قیام کرد و حرکت حیوان افقیه است پس سجود اینست خود رکوع بجا آورد و حرکت بنات منکوسه است
 پس به بنائیت خود سجود و اساخت (و لیس للجماد حرکت من ذاته فاذا تحرك جمرا فاما تحرك بغیره) و نیست از
 ذات خود بر اسے جماد حرکت پس چون سنگ متحرک شود متحرک شود بر اسے غیر خود بدان نظر خود در نماز شد
 پس انسان را شروع معرفت از ذات خود است پس چون وحدت حق انسان دانست پس بوحدت
 معنی حیوان بر وجه بی معنی فاحص بنات معیده پی معنی جسم و معیده پی معنی واحد جوهر معیده پی معنی واحد ممکن
 معیده پی معنی واحد واجب الوجود و از جسم سه حرکات وقوع ممکن بود بدان وجه بر اسے ترتیب فکر
 سه حرکات و سکون مقرر شد و در حالت رکوع مطابق آنکه پیش شایان خم شوند خوب خم شود و چون بنده
 خم شد خود را در جنب حق تعالی ذلیل دانست بدان نظر زبان گوید سبحان ربی اعظم سیر و سیاحت کم در ذات

و این

وصفات عظیم پروردگار خود و منزه کم او را از قید و بایده که بصفت حیوانیت مانند بدان نظر بالانکوع ایستاده
 شود و بصفت انسانیت جمیع با آید و تسبیح حق اظهار کمال است و اظهار کمال حمد است که در رکوع
 گفت بدان نظر خود را قائم مقام حق دانسته بمقتضایان بگوید سبحان الله من حمده که شنید الله تعالی بر اسے کسیکه
 حمد کند یعنی از گوش مصلی پس مصلیان را بایده که بلند گویند ربنا و لک الحمد که پروردگار بر اسے تست
 حادیت که بصورت ما او فرموده بر اسے که خود در ذات و صفات تو استیم و بعد از تو همه بسجده رود
 که صفت ملائکه و صفات نبات است و در سبحان ربی الا علی بخواند زیرا که علو ذاتی صفت خدا است
 چنانکه در رفض ادرسی گذشت و ذلت و پستی بر اسے بعد پس سر بردارد تا محصور و در صفت نباتی مانند چون
 از صفات ملائکه سجده است باز مکرر بسجده رود پس جلسه استراحت بکند صفت جبریت و نظیر و بایده و از بر آید
 عبادت هر نبی رکعت دوم در دو رکعت و سه در سه رکعت و چهار در چهار رکعت بگذارد و چنانکه سابقا مرقوم شد
 و نیز چون در انسان عالم روح مستقیم صفت و عالم مثال با بین روح و جسم بصفت رکوع است و عالم
 جسم ساقل است برای آئین سه مراتب سکون و قیام رکوع و سجده است پس ازین عالم امکان رجوع
 بعالم حق کند که در اینجا قرار است پس تحتیات بخواند و معنی هر لفظی بر د که هر یک تحت عالم کثرت مخصوص
 برای وحدت حق است و مناجات و طلبیات هم برای خداست و حق تعالی اولاً چون منزل بصورت روح
 اعظم شد که منظر وجه ذاتی او حضور صلی الله علیه و سلم اند پس تعظیم آنحضرت صلی الله علیه و سلم تعظیم حق آمد
 و نور حضرت صلی الله علیه و سلم در صورت عالم ظهور یافت پس این بنده غیر آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 نشد پس در حقیقت خود این تفصیل کند و حضور صلی الله علیه و سلم را بدین وجه حاضر و اندو با و خطاب کند
 السلام علیک ایها النبی و رحمة الله و بركاته باز رجوع آرد بخود سلیم که اسم حق است و بر اسے بندگان
 صالح که مثل مرشد و راهبره او بوده اند و مثل ملائکه که اثر آنها در بنده است پس شهادت دهد بحضور
 بلا اله الا الله که نیست معبودی و معبودی غیر خدا و بحضور شهادت دهد که حضرت محمد صلی الله
 علیه و سلم رسول او است و عید او که هویت حضرت مجور هویت حق است که در ای او مقامی نیست تا بصفت
 حضرت صلی الله علیه و سلم که صفات حق اند متعلق شود باز درود حضرت صلی الله علیه و سلم رساند که چون
 در حضور صلی الله علیه و سلم جمله عالم مندرج است پس از فیض حضرت صلی الله علیه و سلم این کس ضرر و برود
 شود و دعا خواند و اگر گفتاید رود کند شاید که دعا های عالم را شامل است بعد سلام خواند و اما قوله

جعلت قره عینی فی الصلوة ولم یسب الجبل الی نفسه فان تجلی الحق المصلی انما هو راجع الیه تعالی لا الی المصلی
فانه تعالی لولم ینکر بیده الصفة عن نفسه لانه بالصلوة علی غیره تجلی منه لفلما کان منه ذلک بطریق الاثنان
کانت هذه المشاهدة بطریق الاثنان فقال وجعلت قره عینی فی الصلوة) ولیکن قول آنحضرت صل علی
علیه وسلم که گردانیده شد قرار دو چشم من در نماز و نسبت کرد جعل بر بطرف نفس خود زیرا که تجلی حق بر اس
نمازی راجع است بطرف او تعالی نه بطرف نمازی زیرا که او تعالی اگر نه ذکر کردی این نعمت نماز از نفس خود
البتة امر کردی آنحضرت صل علی علیه وسلم را بنماز بغیر از تجلی خود بر اس او پس هر گاه بیکه شد از و این حکم
نماز با تجلی بطریق اثنان شد مشاهده بطریق اثنان پس فرمود گردانیده شده قرار دو چشم من در نماز
(ولیت الامشاهدة المحبوب التي تقر بعین الحب من الاستقرار فاستقر العین عند ربه ویتة فلا ینظر مع
الی شیء غیره فی شیء و فی غیره) و نیست نماز مگر مشاهده محبوبیکه قرار گیرد بر دو چشم محب ما خود از استقرار یعنی
بر و پس قرار گیرد چشم محب نزد روت محبوب پس نه نظر کند محب با وجود محبوب بطرف چیز
غیر محبوب در چیز از مجالی صوریه چنانکه تجلی شد بر اس موسی در صورت آتش با و غیر چیز از
مجال چنانکه در تجلیات ذاتیه ذوقیه معنویه (ولذک لکنی عن الالتفات فی الصلوة فان الالتفات
شیء یخلسه الشیطان من صلوة العبد فیخرج مشاهده محب بل لو کان محب هذا الملتفت ما التفت
الی غیر قبلته بوجه) و بر اس همین قرار منع فرمود الله تعالی از الالتفات در نماز زیرا که الالتفات
چیز نیست که رباید شیطان از نماز بنده پس محروم کند او را مشاهده محبوب او بلکه اگر بود محب این
ملتفت الله پاک در الالتفات کرد بقبله خود بوجه بلکه وجه خود را وجه حق دانست (والانسان لعلیم حاله
فی نفسه بل هو بنده المثابته فی هذه العبادة الخاصة ام لانان الانسان علی نفسه بصيرة و لوالقی معاذیر
فویعرف کذبه من صدق فی نفسه لان الشی لا یجمل حاله فان حاله له ذوق) و انسان داند حال خود در
خود آیا او باین طور است درین عبادت خاصه چنانکه مذکور شد یا نه زیرا که انسان بر نفس خود دنیا است
و گزیم اندازد و پردها پس او داند و شناسد کذب خود از صدق خود در نفس خود زیرا که شیء جاہل نه باشد
از حال خود زیرا که حال شیء برای او ذوقی باشد در حق آن سبی الصلوة له سبته اخری فانه تعالی امر انان
یصلی له و اخیر نانه یصلی علینا فالصلوة منا و منه) باز برای سبی نماز قسمت دیگر است زیرا که او تعالی حکم
کرد که نماز خوانیم برای او و خبر داد ما را بقول خود هو الذی یصلی علیکم که نماز خوانند بر ما پس نماز از ما است و از

حق لیکن از ما برای تعقیب حکم است که برای شناخت حق بخوانیم و از خدا تعالی نزول رحمت است که شناساند
خود را (فانما کان هو المصلی فانما یصلی باسمه الآخر فیتاخر عن وجود العبد وهو عین الحق الذی یخلفه العبد فی
قلبه بنظره الفکری او بتقلیده وهو الا که المعتقد) پس چون باشد حق مصلی پس جزین نیست نماز خوانند با سم
آخر خود پس متاخر شود از وجود بنده و حق متاخر از عین حقیقت که خلق کرد او را بنده در قلب خود و نظر کند
خود یا بتقلید صاحب نظر فکر داد که معتقد است در حدیث است انما حق خلق عبادی بے که من با گمان
بنده خودم که با من دارد و صلوة و لغت تاخر فرس است از فرس سابق چنانکه می آید و متنوع بحسب ما قام
به لکن محل من الاستعداد) و متنوع شود حق بحسب آن استعداد یکه قائم است بدین محل یعنی مطابق استعداد
مصلی وجود حق نلور کند (کما قال الحیدر رضی الله عنه من سئل عن المعرفة بالهد والعارف فقال لولن المار
لون انانه) چنانکه فرمود جنید رضی الله عنه و فقیه سوال کرده شد از معرفت خدا و از عارف پس فرمود رنگ
آب رنگ ظرف اوست یعنی معرفت بحسب استعداد عارف باشد و حق بنفسه ساده بطور است (و هو جویب
ساد اخبر عن الامر بما هو علیه) و این جواب سدید است خبر داد از امر بد آنچه بردست و گزیم نداند مقلد و هر که بیولان
وصفت قابل برای جمیع صور اعتقادات تابع تجلیات آئینه باشد بشناسد و گوید یقولون لون المار
لون انانه - انا الان من مارانا بل لون + گویند رنگ رنگ ظرف اوست من درین وقت از آبی استم
بلارنگ و فند هو الا که الذی یصلی علینا) پس این متاخران آئینست رحمت فرستد بر ما (واذا صلینا
نحن کان لنا الاسم الآخر فکلنا فیه کما ذکرناه فی حال من له هذا الاسم فتکون عنده بحسب حالنا لئنه فینا فکلنا
الینا الالبصورة ما جئناه بها فان المصلی هو المتاخر عن السابق فی الخلیقة) و چون نماز خوانیم ما باشد بر اس ما
اسم آخر پس با شتم در حق چنانکه ذکر کردیم آزاد در حال شخصیکه بر اس او این اسم است پس با شتم از او بحسب
حالیکه در ماست پس نه نظر کند حق بطرف ما مگر بصورتیکه آوریم او را بدان صورت زیرا که مصلی آن متاخر است
از سابق در میدان حاصل است که حق تعالی را و در تجلیت یک تجلی حق است بصورت استعداد بنده
از حیثیت قلب حق در شیون و افعال پس استعداد بنده تابع است بر اس قلب حق در شیون دوم تجلی
حق است برین استعداد تابعه قلب حق را پس او سبانه درین تجلی تابعیت برای استعداد پس باعتبار
اول ما نماز خوانیم بر اس او و باعتبار دوم حق تعالی رحمت فرسید بر ما (و قوله تعالی کل قد علم صلوة و تسبیح
او ربه فی التاخر فی عبادة ربه و تسبیح الذی یصلی علیه من التزیه استعداد) و دلیل برین قول او کسالی

است کل قدم صلوتہ و تسبیحہ ای درانت ہر یک رتبہ خود در تائید عبادت پروردگار خود تسبیح خود یعنی
 آن تنزیہی کہ داد اور استعدا داد ناسن شے الا وہو تسبیح بجز رہہ اعلم العقور و لذک لالیقہ تسبیح العالم
 علی التفصیل واحد واحد پس نیست چیزے مگر تسبیح کند بجز پروردگار خود کہ با علم و با ستر است و برہے
 این عموم تسبیح نہ سمیدہ شود تسبیح عالم یک یک بر تفصیل (و تہ مرتبہ یعود الضمیر فیہا الی العبد تسبیح فیہا فی
 قولہ تعالی وان من شے الا تسبیح بجزہ ای بجز ذلک الشے) در پنجام تہہ دیگر است کہ عود کند ضمیر مضان ہم
 بجزہ در بطرف عید سج در قول او تعالی وان من شے الا تسبیح بجزہ ای نیست چیزے مگر تسبیح کند
 بجزہ آن شے دفال ضمیر الذی فی قولہ بجزہ یعود الی الشے ای بالتاء الذی کیون علیہ کما قلنا فی المعقودات
 یعنی علی الالہ الذی فی اعتقادہ و ربط بہ نفسہ و ما کان من عملہ فموراجع الیہا پس ضمیریکہ در قول و بجزہ
 است رجوع کند بطرف شے ای ثبنا نیکہ باشد بجزہ آنکہ گفتیم در معتقدیکہ او جزین نیست تعریف کند بجزہ نیکہ
 در اعتقاد او است پس ربط کرد بدو نفس خود را و ان عملیکہ باشد پس او رجوع کند است بطرف او در نما
 اتنی الاعلیٰ نفسہ فانہ من مدح اصنیقہ فانما مدح الصانع بلا شک پس نہ تثنائیکہ بجزہ مگر نفس خود پر کہ ہر کہ
 مدح کند تسبیح را پس جزین نیست مدح کند صانع را بلا شک (فان جہنما و عدم جہنما یعود الی صانعہما و الی المعقود
 مصنوعہ لاناظر فیہ مصنوعۃ فتناء علی ما اعتقدہ تثناء علی نفسہ ازیرا کہ حسن صنت و عدم حسن او رجوع کند بطرف
 صاحب صنت و الی معتقد مصنوعہ است برای ناظر در پس الی صنت او است پس شمار او برانچہ اعتقاد
 کردہ است شمار او است بر نفس خود و ہذا نیزیم معتقد غیرہ و لو انصف لم یکن لہ ذلک) و برہے ہمین مذمت
 کند معتقد غیر الحق و اگر انصاف کردے بودی برای او بچنین مذمت ساختن در باطن و اگر گوئی در قرآن مجید
 و لیسجدوا فیکم خلقتہ و ارد کہ باید کہ یابید در خود سختی با کفار و جہاد وغیرہ با عہدہ اصنام درست نباشد گوئیم
 این در ظاہر امر است کہ منافی باطن نباشد بدین وجہ در قرآن شریف دارد ولا تمارضیم الامم اظہار
 یعنی جدال کنن با ایشان مگر نزاع ظاہری کہ خلاف ارادہ حق ممکن نبود در اہ اسلام بر بصیرت است
 پس نزاع اسلامی برین وجہ درست دالان صاحب ہذا السجود الخاص جاہل بلا شک فی ذلک لا اعتد
 علی غیرہ فیما اعتقدہ فی الہدای لیسوت ما قال جنید لون المار لون اناء لیسلم کل ذی اعتقاد ما اعتقدہ
 و عرف الہد فی کل صورتہ) مگر صاحب این معبود خاص جاہل است بلا شک درین برہے اعتراض و ہر
 غیر خود را بچہ اعتقاد کردہ است آنرا در خدا پر کہ اگر شناختے انچہ حضرت جہنم فرمود رضی اللہ عنہ

کہ رنگ آب رنگ نرگ است البتہ مسلم دانستے ہر صاحب اعتقاد آنرا کہ اعتقاد کرد اور او شناختے الہدیا
 در ہر صورت (فکل معتقد فموظان لیس بمعالم فلذک قال انما عند من عہدی بے ای لا اظہر لہ المائے صورتہ
 معتقدہ) پس ہر معتقد لیس او ظن کندہ است عالی نیست یقین کندہ پس برہے ہمین فرمود من نزد
 گمان بندہ خودم با من ای نہ ظاہر شوم برای او مگر در صورت معتقاد و فان شاعر اطلق دان شاعر قید
 پس اگر خواہد مطلق دارد حق را و اگر خواہد مقید کند بچندی خاص (فقال المعقودات تافذہ الحدود و ہو
 الالہ الذی وسعہ قلب عہدہ) زیرا کہ آن معتقدات خاصہ را اگر حدود و او آہست کہ وسعت داشت
 اور اقلب بندہ او (فان الالہ المطلق لا یسوعہ شے لانہ عین الاشیاء و عین نفسہ و الشے لا یقال فیہ یسوع
 نفسہ و لا لیسعہما) زیرا کہ آن مطلق را نہ وسعت دارد چیزے و وسعت معنی احاطہ است زیرا کہ مطلق عین
 اشیا یعنی مظاہر است و عین نفس خود و نگفتہ شود در شے کہ وسعت دارد نفس خود را یا نہ وسعت دارد نفس خود
 را از نیجا اشکالیکہ بر علم حق نمایند کہ اگر ذات را محیط باشد ذات محاط شود و در نہ علم حق محیط نباشد نہ شے
 کہ علم حق عین ذات گفتہ شود و شے عین خود را محیط محاط نگفتہ شود در قائم و احد یقول الحق و ہو
 بیدی السبیل) پس فہم کن و الہد فرماید حق داد را ہ بنماید راہ درست بجان رہبند لغزہ نما یصنون
 و سلام علی المرسلین و الحمد للہ رب العالمین

خاتمۃ الطبع از جانب کارپردازان مطبع

اما بعد مستقر قان بکار اسرار سبحانی و مستملکان بادنیہ انوار ربانی را فرزدہ باد کہ چون کتاب نایاب و مجرب و جلابوب فصول الحکم
 مصنف شیخ المشارق و المغرب سند الادب و لیا قدرۃ الاصفیٰ شیخ اکبر حضرت شیخ محمد الملانہ والدین اندلی تہد الہد بقدرانہ و
 اسکنہ بوجہ جہانہ و فن تصنیف تثنی تثنی بود و ہرین سبب از ادراک غوامض معانی شہ فہم ما لگان قاصر نیار آن مبارزیدان
 مجاہدت مجاہز ایوان مشاہدت قطب لولایہ و المارشاد غوث العارفین و الا و تاد شہیر فی الزمن حضرت مولوی حکیم محمد حسن
 صاحب متوطن امر و ہر حال متیم حیدر آباد کن ہمت برگاشتہ شرح معضلات و مشاہداتش بوجہ حسن فرمودہ نام الیہ
 خود را التاویل المحکم فی تشابہ فصول الحکم بر نمازہ الحق عجب شرمی است بصیرت افراد عجب بیالی است ہر تہ
 کہ شش چشم فلک ہم تاحال ندیدہ باشد الحمد للہ و اللہ کہ این صیغہ نایاب و این در خوش آب بباران من غیبی بار دوم
 ماہ - مہی سلاسل مطابقت ماہ جمادی الثانی سنہ ۱۲۸۵ ہجری در مطبع نامی مشہور نزدیک و دور منشی نول کہ شہور
 واقع کھنویا ہتام با پو منو ہر لال بجا گو مہر نندنت از قاب طبع بر آمدہ زرب چشم و گوش مشاققان گردید

قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب
۱۰ روپے	چار مصرعہ محشی ہر شش دفتر تکملہ دفتر ہفتم کاغذ سفید و حنائی۔	۱۱	فوائد سعیدیہ از قاضی افضی علیخان تصوفین
۱۰ روپے	شرح مثنوی روم۔ از ملا بحر العلوم	۱۲	پند نامہ عطار از حضرت شیخ فرید الدین۔
۱۰ روپے	مقبول عام سہ جلد کامل۔	۱۳	منطق الطیر از شیخ فرید الدین عطار قدس سرہ
۱۰ روپے	شرح مثنوی روم۔ از شاہ عبداللطیف	۱۴	فوائد القواد۔ مصنفہ حضرت محمد نظام الدین
۱۰ روپے	معروف بہ لطائف معنوی۔	۱۵	اولیاء مطبوعہ ۱۹۹۷ء۔
۱۰ روپے	شرح مثنوی روم۔ از ملا محمد رضا	۱۶	میباید شنید۔ رموز شریعت قابل دید از
۱۰ روپے	معروف بہ مکاشفات رضوی۔	۱۷	تاریخ اربعہ اہل بیت علیہم السلام۔
۱۰ روپے	جو اہر غیبی۔ از حضرت مظہر علی شاہ	۱۸	مرغوب القلوب۔ از مولانا شمس الدین رضوی
۱۰ روپے	اکبر آبادی بحث وحدت وجود و توحید صفاً	۱۹	ایضاً۔ مخفی قلم۔
۱۰ روپے	و تحقیق رسالت و مراتب علم و سلسلہ نظر	۲۰	زبدۃ المقامات۔ جامع حالات حضرت
۱۰ روپے	کاغذ گندہ مطبوعہ ۱۹۹۵ء۔	۲۱	خواجہ باقی باللہ شیخ احمد المعروف مجدد الف
۱۰ روپے	شرح مثنوی مولانا روم۔ کامل در دو جلد	۲۲	ثانی روم اور اُنکے خلفاء و غیرہ کے حالات روم
۱۰ روپے	حامل المتن ہر شش دفتر از مولوی ولی محمد	۲۳	رسالہ رموز الحقیقہ اس دو پیسے کی کتاب
۱۰ روپے	اکبر آبادی حامل المتن۔	۲۴	بین ایک ایک نکتہ ہزار ہزار روپیہ سے بڑھ کر تھی
۱۰ روپے	جو اہر الاسرار شرح مثنوی مولانا روم۔	۲۵	مثنوی عطار از شیخ فرید الدین عطار۔
۱۰ روپے	دفتر اول و دوم و سوم مصنفہ حضرت	۲۶	بیسر نامہ۔ مصنفہ فرید الدین عطار کاغذ
۱۰ روپے	مولانا حسین بن حسن سبزواری۔	۲۷	سفید مطبوعہ ۱۹۹۵ء۔
۱۰ روپے	تذکرۃ اللہی۔ احوال شاہ مظہر علی قدس سرہ	۲۸	مثنوی در اجبہ مطبوعہ ۱۹۹۷ء کاغذ حنائی۔
۱۰ روپے	از مولانا ابو الحسن صاحب فرید آبادی۔	۲۹	میباید دید۔ قابل شنید از ملا محمد حسین۔
۱۰ روپے	فتوح الغیب مع شرح از حضرت عوث الام	۳۰	مثنوی شاہ بو علی قلندر معروف۔
۱۰ روپے	جیلانی مع شرح فارسی از شاہ عبدالرحمن محدث	۳۱	مثنوی شیخ بہلول حکایات عارفانہ۔
		۳۲	مثنوی مولانا روم۔ قدس سرہ مقبول عام

قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب
۱۲	باب دانش - مولانا مولوی محمد کریم بخش -	۱۲	دہلوی ارشادات فقر و تصوف میں -
	ذخیرہ سعادت - ترجمہ بھامنی بلاس کی		دلیل المعارفین - ملفوظات حضرت
	پستک و فصل اول و آخر کا تہذیب اخلاق		سلطان معین الدین خستی جمع کردہ حضرت
۹۶	بین مولانا لالہ لال جی صاحب -	۲	قطب الدین بختیار کاکی -
۱۲	اوقات عزیز - از سید غلام حیدر خان		شہنوی سے رنگ - از حضرت خواجہ
	ترجمہ عوارف المعارف - کامل دو جلد میں	۹۶	خواجگان قطب الدین بختیار کاکی قدس سرہ
	ترجمہ مولانا ابوالحسن فرید آبادی مرحوم -	۱۸	شہنوی بزم وصال معرفت کے مذاق میں
۳	خزینہ دانش - ہونہندی کی تعلیم مولوی کریم بخش		مجموعہ نکات فقر - چار رسالہ نظم از
۲	مخزن الفصاحت و معرفت بہ سہ سہ سنہ -	۳	مولوی سبط بن العلام -
۲	بکرا حقیقت - اصلاح نفس میں -	۱	لوائح جامی - مولانا عبدالرحمن جامی -
	پیرا میں یوسفی - اردو ترجمہ شہنوی مولانا روم کا	۹۶	گنجینہ عرفان - مجموعہ شش تنویات -
	منظوم شعر و شعر اور حاشیہ پر اردو میں حاصل طلب	۱	شہنوی اسرار العوارف -
	شعر کا معنی و فوائد تصوف کامل دو جلد میں تفصیلی		شہنوی ذوق بچوں - معروف بمرآة القرآن
۱۲	جلد اول - ترجمہ دفتر ۱۲ و ۱۳ -	۹۶	مولانا مولوی سید اکبر علی خان شیرازی عارف -
	جلد دوم - ترجمہ دفتر ۱۴ و ۱۵ -		مقالات الصوفیہ - از حضرت شاہ تراب
	اخلاق رضی - مصنفہ قاضی محمد رضی -	۵	کا کو روی رح مطبوعہ شہنوی -
	شجرہ معرفت محشی منتخبات شہنوی مولوی	۱۸	ایضاً - مطبوعہ مطبعہ -
	روم ترجمہ سید غلام حیدر صاحب -		شرح دیوان حافظ - از مولوی سید
	مذاق المعارفین - ترجمہ اجیار علوم الدین علی	۱۱	صادق علی صاحب لکھنوی -
	ہر چار جلد کامل در دو جلد کا فخر سفید دلائی -		کتب اخلاق و تصوف اردو
	ایضاً حسب مراتب مذکورہ کاغذ معمولی ہر چار جلد	۵	سیرت محمدیہ مطبوعہ شہنوی -
۹۶	تحفہ العاشقین - مولانا شوق ایشاہ علی صاحبہ -	۹۶	جامع الاخلاق - ترجمہ اخلاق جلالی -

